

Forslag til flaptekst på omslaget

Jacob Holdt voksede op blot 24 kilometer fra Ribe, fødebyen for den legendariske socialreformator Jacob Riis. Ligesom Riis – hvis ankomst til Amerika var næsten præcis et århundrede før Holdts – tilbragte Holdt sine første seks år i USA som vagabond, hvor han blaffede gennem landet og boede blandt samfundets fattigste.

Lighederne mellem de to rækker dog længere end deres livsrejser. Ligesom Riis brugte Holdt fotografiet og et direkte, usofistikeret sprog til at konfrontere de velstillede med livet for »den anden halvdel«. Begge insisterer på, at de fattiges lidelser ikke er en fjern tragedie, men et fælles ansvar.

Men *Ghettoen i vore hjerter* går videre. Bogen er ikke blot et portræt af Amerikas ghettoer – den er også en selvransagelse. Efterhånden som Holdt mister sin outsider-rolle og bliver en del af det amerikanske samfund, begynder han også at erkende den racisme, der kan vokse frem i ham selv. Selv som fattig vagabond forstod han, at hans hvide privilegium ikke gav uskyld, men ansvar.

For Holdt er fotografierne i denne bog derfor ikke blot billeder af en sort underklasse knust af historien. De er symptomer på noget dybere: en social sygdom, så foruroligende at de fleste hellere ser på lidelsen end på dens årsager.

I sin rå og usædvanlige afsløring af denne sygdom bærer *Ghettoen i vore hjerter* et presserende budskab – ikke kun om Amerika, men om den racisme, der også lever i vore egne hjerter.”

“Jeg er imponeret over, hvor skarpt du som hvid outsider har været i stand til at se og skildre undertrykkelsen i den såkaldte “postracistiske” æra i 1970’erne, hvor alle hvide følte, at de sorte havde opnået deres retmæssige plads i samfundet.

Jeg selv ville ikke have lært objektivt at se hvide som mennesker, hvis jeg ikke havde levet i så mange år blandt en helt anden slags hvide i Frankrig.

Det er en af de bedste fortolkninger af den sort-hvide psykologi – særligt af Sydens mennesker – jeg nogensinde har oplevet.”

JAMES BALDWIN

“*Amerikanske Billeder* kan sammenlignes med H.C.Andersens eventyr. I den forstand, at når fortællingen er stor, så rammer den på tværs af tid og sted. Dine billeder er jo en fortolkning af virkeligheden. Sådan så Andersen også sine eventyr. Du har taget billeder af en reel virkelighed, men vinklingen og fortællingen om skæbnerne har gjort *Amerikanske Billeder* til en klassiker.”

Kathrine Lilleør, sognepræst, PhD

“Det vigtigste ved Jacob Holdts billeder er deres uforfærdethed. Folk skælver i mødet med *Amerikanske Billeder*. Jeg så Jacob Holdts diasshow på et universitet i Washington DC i 1980’erne, og det gjorde et uudsletteligt indtryk på mig.

Da jeg talte om at lave en udstilling med Louisiana, havde de hans bog *Amerikanske Billeder* med til mig i mit atelier i Los Angeles, og spurgte, om jeg måske kendte den. Og jeg begyndte bare at le, for jeg har adskillige eksemplarer af den – jeg køber nogle hver gang, jeg ser den, for at have gaver til venner og bekendte.

Det, der slog mig allermest, da jeg så bogen første gang, var, at jeg aldrig før havde set billeder, som jeg følte var så præcise i deres gengivelse af de Sydstater, jeg stammer fra. *Amerikanske Billeder* bryder den fortryllelse, mennesker lever under.”

ARTHUR JAJA

sort amerikansk kunstner

”Ikke siden udgivelsen af Jacob Riis’ socialkritiske bog, *How the Other Half Lives*, er der kommet så magtfuld skildring af livet i Amerika som i filmen *Amerikanske Billeder*. Den skabte sensation, da den blev præsenteret ved filmfestivalen i Cannes.”

The San Francisco Film Festival

Jacob Holdt

GHETTOEN I VORE HJERTER

Amerikanske Billeder
genbesøgt

50 års personlig rejse
gennem de
sortes og hvides historie

Ghettoen i vore hjerter

Mit valg af fotos og layout er delvist baseret på det originale design af Per Kofod og Kitte Fennestad til min rejse-bog Amerikanske Billeder fra 1977.

I dette nye, opdaterede design har jeg ønsket at forene den pædagogiske og politiske aktivistbog med den større kunstfotobog, hvor der gives mere plads til de fotografier, som siden er blevet udstillet på mange museer.

Designet er valgt og sat af Carl-H. K. Zakrisson, Polytype, i skrifttyperne Kaius Pro og Acumin Variable Concept.

Den nye danske tekst blev først redigeret af forlægger Søren Møller Christensen med hjælp fra Lone Fatum, men er siden blevet forkortet af mig selv for at passe til bogens layout.

På nuværende tidspunkt er det uklart, hvem der bliver bogens endelige forlægger. Jeg vil dog gerne rette en særlig og dybfølt tak til min ven Søren Møller Christensen, som støttede projektet fra begyndelsen, på et tidspunkt hvor ingen andre forlæggere endnu troede på det.

Indtil da © American Pictures
Foundation og Jacob Holdt
ISBN 87-?????????
All rights reserved.
Plads til forlagets tekst her

Tak

En bog er sjældent én persons værk, og en foto- og rejsebog er i særlig grad et fælles arbejde. I denne bog har jeg valgt ikke at nævne – eller har ændret – de fleste rigtige navne, bortset fra nogle få. Det gør mig vemodig, for næsten alle billeder – bortset fra enkelte eksplorative gadefotos – er resultat af menneskers gæstfrihed, samarbejde, tillid og ofte deres senere godkendelse.

Blandt de mange mennesker, der har hjulpet mig undervejs, vil jeg især takke dem, som i mine første pengeløse vagabondår gav mig opmuntring og økonomisk støtte: Alice Turak (10 dollars), Jack Ray (20 dollars), Susan Kennedy (30 dollars), Cary Riders (50 dollars) og Allan Tunick (15 filmruller).

En særlig tak til Eveleen Henry og Marly Sockol for at opbevare mine dias, og til Tommy Howard for at låne mig sin gamle Buick – med flere tanke benzin – så jeg kunne komme rundt ad de små veje i North Carolina, hvor jeg ikke kunne blaffe.

Tak også til Dick Boggle for at donere sin bil, hvilket gjorde det muligt for mig at bringe diasshowet tilbage til mange af de mennesker, der medvirker i bogen, da jeg første gang vendte tilbage til USA.

For mange års kritik, dialog og feedback – hvorigennem mange af bogens tanker tog form – skylder jeg Tony Harris en særlig tak. I 30 år var han min partner i racismeworkshops på hundredvis af amerikanske og europæiske skoler.

Og endelig en dyb tak til de tusindvis af studerende i mine workshops, som åbnede deres hjerter og lærte mig langt mere om racismens dybde og smerten bag den, end jeg som ung og naiv vagabond oprindeligt kunne se og fotografere.

Samt til de sorte studerende, som – selv om mit diasshow ofte var for smertefuldt for dem selv at se i deres overvejende hvide universitetsmiljøer – alligevel insisterede på, at de hvide måtte “se og forstå vores smerte”, og derfor igen og igen inviterede mig tilbage.

Mere følger.

Med kærlig hilsen
Jacob Holdt
Gernersgade 63
1319 København, Danmark
jacob@holdt.us
+45-20324412
www.american-pictures.com

ET LÆRESTYKKE OM UNDERTRYKKELSE

50 års sort/hvid undertrykkelse i Amerika som oplevet og fotograferet af en rejsende

i håb om at give lidt indsigt og inspiration for frihedssøgende mennesker verden over

FØRSTE DEL - SIDE 20:

“Undertrykkelsens rødder” - De grundlæggende og historiske mønstre bag undertrykkelsen

INTERMEDIUM - SIDE 220:

“Om at forstå rødderne til det hvide had” - En undersøgelse af det undertrykte barn bag mennesker i

hadgrupper og seriemordere af sorte

ANDEN DEL - SIDE 260:

“Ghettoen i vore sind” - Indsigt i hvordan vi ønsker at gøre det gode..... og alligevel ender med

at undertrykke sorte i Amerika og minoriteter i andre lande

EFTERORD - SIDE 490:

Mine tanker om heling

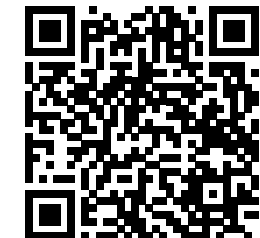
EN MULTIMEDIEBOG:

Mange sider indeholder QR-links til videoer af de transskriberede sange og interviews

fra multimedieshowet American Pictures, som bogen er baseret på. Der er også

opdaterede historier om de personer, der er omtalt i bogen. Se en oversigt her samt

onlineopdateringer om venner, der ikke er med i den trykte bog.

Udgangspunkt

Før vi begynder vores rejse i forsøget på at forstå og handle på de mørke kræfter, der splitter os, må vi ikke glemme de oplysende menneskelige credoer, der forener os.

Oprøreren: Der er ikke noget sted i verden et stakkels væsen, der er blevet lynchet eller tortureret, i hvem jeg ikke er myrdet og ydmyget ...
...Aime Cesaire: “Les Armes Miraculeuses”

Vi bliver bedt om at elske eller hade det og det land og det og det og det folk. Men nogle af os føler for stærkt vores fælles menneskelighed til at træffe et sådant valg.
...Albert Camus

Hinsides spørgsmålene om rigtigt og forkert er der en mark. Jeg vil møde dig der.
....Rumi

Vi må lære at leve sammen som brødre eller vi går til grunde sammen som tåber.Tilgivelse er ikke en lejlighedsvis handling, det er en konstant holdning.
....Martin Luther King,

Had synden, elsk synderen.
... Mahatma Gandhi

I Afrika er der et begreb, der er kendt som “ubuntu” – den dybe følelse af, at vi kun er mennesker gennem andres menneskelighed; at hvis vi skal opnå noget i denne verden, vil det i lige så høj grad skyldes andres arbejde og præstationer.
.....Nelson Mandela

Disclaimer

VIGTIGT! Billederne i denne bog portrætterer hverken sorte og sort kultur eller hvide og hvid kultur, da uforholdsmæssigt mange er fra den sorte underklasse og den hvide overklasse. De er allegoriske visuelle udsagn, der bruges i en parabel om undertrykkelse. Og det er ikke en bog om den historiske undertrykkelse af sorte, men ”historien set i nutiden” sådan som jeg oplevede racismens visuelle udtryk gennem 50 år af Amerikas historie. De mønstre, jeg observerede, var grundlæggende parallelle med dem, jeg så i mit anti-racistiske arbejde med oprindelige folk i Latinamerika, palæstinensere i Storisrael, Batwa pygmæer og andre marginaliserede grupper i Afrika og Asien, dalitter i Nepal, muslimer/ahmadiyya/kurdere/romaer/grønlandere/ i bl.a. Tyrkiet, Irak, Kosovo og Danmark.

Alle undertrykkelser har ofre, men som regel har folk levet i dem så længe, at de individuelt har en tendens til ikke at se sig selv som ofre, men som stærke og modstandsdygtige mennesker – selv om alle statistikker viser, at de som gruppe er ofre og tilbageholdt af usynlige (ikke-fotograferbare) kræfter.

I disse woke-tider vil nogle reagere imod at en hvid udlænding forsøger at beskrive sorte amerikaneres problemer, men som mine sorte allierede altid påpegede er det netop vores ansvar som hvide at lægge pres på hvide for den racisme de fleste af os ikke selv ser og først måske forstår når vi får dens visuelle menneskelige ødelæggelser smækket i hovedet i pædagogisk form. Af samme grund så de sorte mig i årevis som deres nyttige redskab i universiteterne, fordi ”de hvide elever lytter til dig – og ikke til vore egne talsmænd – skønt vi siger det samme.”

Tiderne har ændret sig i det halve århundrede jeg har skildret racismen primært ved først at leve i årevis med dens ultimative tabere – med faren for der på bundet af samfundet at få mit syn forvrænget så meget at jeg (ligesom racisterne) ikke havde øje for alle dem, der var i stand til at klare sig på trods af undertrykkelsen. Og siden ved årelangt i universiteterne at undervise for så mange af de sorte ”mælkebøttebørn” – dvs. nu med den omvendte fare for ikke længere at være i stand til at se racismens dybere omkostninger for gruppen som helhed. Til i dag, hvor jeg pga. klimaet er holdt op med at flyve og derfor har mistet forbindelsen med begge disse modpoler i det sorte samfund her fra Danmark. Her bliver mit syn igen forvrænget af på CNN og i medierne udelukkende at opleve uhørt dygtige sorte TV-værter og politikere – uden at få dette glansbillede modsagt – sådan som amerikanerne selv gør det gennem lokale nyhedsudsendelsers endeløse frygtskabende skildringer af sorte i håndjern. Denne manglende balance i mit eget hoved får jeg dog i dag opretholdt ved at se og arbejde med præcis de samme udslagsmønstre, der gør sig gældende for Europas udsatte minoriteter som følge af den eksploderende racisme vi herovre eksponerer dem for.

Derfor håber jeg at min bog både her og hisset – ligesom den gamle ”Amerikanske Billeder” – vil kunne bruges i undervisningen, og derved igen vise at den ikke handler om sorte og sort kultur, men om mennesker, der føler sig undertrykte, udstødte og ikke-elskede af andre, – af alle os som bærer ”ghettoen i vores hjerter”. For aldrig før i min levetid har jeg oplevet menneskene så opdelt i ghettoer, ekkokamre eller filterbobler, der uden den nødvendige

menneskelige berøring (især på sociale medier) kvæler vores medfødte empati og evne til at tale med hinanden – selv indenfor i mange familier – og dermed truer med at ødelægge selve demokratiet. Nogle mener at dette en dag kan ende i en borgerkrig udløst mod nogle indbildte ”andre” – ligesom for hundrede år siden i Tulsa-massakren og i skrivende stund i England – sygdomsbilleder udløst af ”ghettoen i vore hjerter.”

Ghettoen i vore hjerter handler derfor om alt andet end sorte, som min gamle kampfælle James Baldwin igen og igen gennemskuede og påpegede, hvorfor jeg bruger flere underbyggende citater af ham end af nogen nutidsforfattere. Lad os sammen til slut i bogen diskutere løsninger på problemet med at nå hinanden i vores ghettoer og bobler. Jeg gør selv et forsøg herhjemme i dialogcentret Ubuntuhuset, hvorfra jeg startede Amerikanske Billeder i sin tid.

De kærligste hilsner
Jacob Holdt, Ubuntuhuset,
København, Danmark

UBUNTU:
”En person er en person i kraft af andre mennesker” – bekræftelsen af ens menneskelighed gennem anerkendelse af en ”anden” i hans eller hendes unikke anderledeshed. Kan vi integrere denne gamle ”afrikanske drøm” – ”vi er, fordi du er, og da du er, er jeg bestemt også” – med idéen om ”den amerikanske drøm”?

Forord af Arthur Jafa

Jeg så Jacob Holdts diasshow på et universitet i Washington DC i 1980’erne, og det gjorde et uudsletteligt indtryk på mig. Jeg har flere eksemplarer af hans bog Amerikanske Billeder – jeg køber ekstra eksemplarer til venner, hver gang jeg ser den i en boghandel. Det, der slog mig allermost, da jeg så bogen første gang, var, at jeg aldrig før havde set billeder, som jeg følte var så præcise i deres gengivelse af de Sydstater, jeg stammer fra. Jeg voksede op i Clarksdale, Mississippi, midt i deltaet, som næst efter Appalacherne er den fattigste region i Amerika. Men jeg havde bare aldrig set billeder af Sydstaterne, før jeg så Jacob Holdts fotografier, når jeg ser bort fra min families fotoalbum – det ville være det eneste, der svarede til det. Jeg tænker her på Jacob Holdts usminkede gengivelse af sorte menneskers liv, af hvordan sorte mennesker levede, deres smerte og vreden. Og så er der billeder af sort kærlighed og intimitet blandt de samme billeder. Der er et berømt billede, som Jacob Holdt tog af en sort mand på toppen af en trappe med en sort kvinde, og de er nøgne. Ingen har nogensinde taget et billede af sort kærlighed på den måde før.

I en slags oprindelsesmyte om, hvordan Amerikanske Billeder blev til, læste jeg, at Jacob Holdt skrev breve hjem om det Amerika, han så, og danskerne kunne ikke tro, hvad de hørte, fordi de havde visse visioner om, hvordan Amerika skulle være – og først da sendte hans forældre ham et kamera, og han begyndte at tage billeder. Jacob Holdt tog ikke billeder, fordi han prøvede at være kunstner, ikke fordi han prøvede at lave en undersøgelse for en eller anden NGO eller havde en anden form for dagsorden. Han prøvede bare at tage billeder af det, der var foran ham. Det er i sit væsen en ren impuls. Og ikke nok med at

han bare tog billeder af det, der var foran ham, han vendte sig heller ikke væk fra noget, han så. Han sagde ikke: Her kan jeg komme med mit kamera, men derovre kan jeg ikke.

Det første, jeg havde lyst til at spørge ham om, da jeg mødte ham personligt, var, hvordan du får disse billeder? Ikke hvorfor de er blevet så gode, eller hvordan du har det, men hvorfor folk tillod dig at tage kameraer med ind i deres soveværelser og på deres badeværelser eller til deres Ku Klux Klan-møder? Og han svarede bare, at han havde kun én filosofi: “Jeg har aldrig sagt nej.” Og det var dét. Personligt tror jeg ikke, at jeg har, hvad der skal til, fordi det indebærer, at man udsætter sig selv for så stor fare. Men det er den eneste måde at få en vis slags billeder på.

Amerikanske Billeder gør noget, der er meget, meget kraftfuldt og på en måde unikt. Det er næsten, som om selve billedernes eksistens får dig til at sætte spørgsmålstegn ved alt, hvad du har set. Som om de gør det tydeligt, at der er nogle uudtalte regler og bestemmelser. Jeg er fascineret af, hvordan de opererer uden for disse snævre grænser for, hvad kunst skal være, hvad en bog skal være. Det er en bog. Det er kunst. Det er et diasshow. Du kommer bare i kontakt med forskellige gentagelser af en ting. Alle disse ting er sande som en hvid mands vision af sorte mennesker. Og de er alle en del af helheden. Men jeg synes ikke, de behøver nogen retfærdiggørelse eller verificering eller noget i den stil.

Der er et reelt forhold mellem Jacob Holdts og Nan Goldins arbejde. De fleste vil mene, at Nan Goldins mesterværk er The Ballad of Sexual Dependencies, som også var et diasshow. I den seneste dokumentarfilm om Nan Goldin fortæller hun, hvordan billedserien ændrede sig, hver gang hun

præsenterede den, fordi den var et uendeligt sæt af dias, hun altid gentog, men altid i forskellig rækkefølge. Det var et løst artefakt. Så hun har en karriere som fotograf, men hendes vedvarende projekt er større end bare at være fotograf. Det er som stillbilleder, men billeder, der grundlæggende skal forstås i forhold til hinanden.

Selvom der for mig ikke findes noget, der ligner Amerikanske Billeder, ville en af de tætteste analogier til Jacob Holdt være Robert Frank, fordi hans største billeder var taget på vejen. Og Diane Arbus med hendes evne til at se de demente, de undertrykte og den åbenlyse rædsel i det amerikanske samfund, og hvordan vi i det amerikanske samfund alle er freaks og et produkt af dette Amerika. Jeg tænker altid på hendes arbejde nu i forhold til Roger Ballen og hans billeder af primært hvide sydafrikanere, hvor man kan se, at der er en masse indavl og den slags ting. William Eggleston er den oplagte modfigur, fordi det på en måde er det samme terræn, men har en helt anden tilgang. Jeg elsker William Egglestons arbejde meget højt, og det er tydeligvis et meget stort værk forstået som politisk fotografi. Men jeg har altid følt, at der er en æstetisk mur mellem det, han tager billeder af, og selve værket – det er ikke en kritik, det er bare en del af hans arbejde.

For mig er Amerikanske Billeder som et jazzsæt. Det er over det hele. Det er som at være til en Miles Davis-koncert, da Miles nåede sin mest ægte udgave af, hvad han var. Når man gik til en koncert, var det ikke sådan, at nu spiller vi “Green Dolphin Street” og så videre. Når de introducerede sangene, forvandlede den ene sang sig til den næste. Grænserne mellem sangene blev udvisket, som om det var en stadig permutation. Det er, hvad Amerikanske

Billeder er. Billederne nægter at isolere de specifikke ting. Det er det, der er så utroligt ved det. Det er det, der er æstetisk udfordrende ved dem.

Da jeg var ung og gik på universitetet, var der en afrikansk filmskaber, som kom og viste en film. Bagefter havde vi en diskussion med ham, og han sagde: “Ved du, hvad en ‘griot’ er i Afrika?” Jeg sagde, at jeg vidste, hvad en ‘griot’ var, en historiefortæller. Så fortalte han mig historien om, hvordan grioter opstod: To brødre var på en lang episk rejse, ligesom i Iliaden eller Odysseen. De tog væk fra deres landsby, og de havde alle disse eventyr, og så tog de hjem igen efter at have været på vej i årevis. Og da de kom tættere og tættere på deres landsby, var de udmattede. En af brødrene sagde til sin bror: Se, jeg er træt nu, jeg vil tage en lur i vejkanten, men du skal bare fortsætte med at gå, og når jeg vågner, indhenter jeg dig. Så hans bror sagde, okay, fedt, jeg fortsætter med at gå, og så indhenter du mig om lidt. Broren lagde sig i vejkanten og forberedte sig på at dø. Han vidste, at han ikke havde nok energi, og han ønskede ikke at sinke sin bror. Han forberedte sig på at dø, idet han lukkede øjnene. På et tidspunkt tænkte hans bror: Han har ikke indhentet mig, så jeg må hellere gå tilbage og se til ham. Han så sin bror ligge i vejkanten med lukkede øjne. Han forstod straks, hvad der var sket, og tog sin kniv, rullede sine bukser op og skar sin egen læg af benet. Han lavede et bål og kogte sin egen læg og vækkede sin bror og sagde: Se, jeg har fundet noget mad, så du kan blive stærk, og så kan vi komme hjem. Hans bror spiste maden, fik sine kræfter tilbage, og de fortsatte deres vandring. Da de kom hjem sammen, jublede folk, men jublen blev næsten med det samme til skrig, fordi de kiggede ned på broderens ben, og de så, at hans ben blødte. Den bror, der havde spist sin brors kød, vidste med det samme, hvad der var sket: Han havde spist sin brors kød. Han vendte sig mod sin bror og sagde: Fra nu af vil jeg

Arthur Jafa kontaktede mig engang med sin drøm om at blive fotograferet, mens han holdt hånd med de to fotografer, der havde inspireret ham mest som kunstner, nemlig William Eggleston og mig.

synge lovsange om dine sønner og dine døtre, og mine sønner og døtre vil synge lovsange om dine sønner og døtre.

Filmskaberens, der fortalte mig denne historie, forklarede, at der, hvor han kom fra, er grioterne meget magtfulde, fordi de bevarer den kulturelle viden, og når de dør, begraver de dem ikke sammen med alle andre, de lægger grioternes lig i hule træer og lader maddikerne æde dem. Det er, fordi selv om grioter er magtfulde, så lever de af folkets kød. Han sagde: Hvis det er dit kald at dokumentere disse ting, at lave billeder, gengivelser af disse ting, folks kærlighed,

folks hjertesorg, hvis du er her for at dokumentere folks kampe, følelsesmæssige, psykologiske, politiske, fysiske, åndelige, så er du nødt til at forstå, at du er en vampyr. Og det er man nødt til at acceptere. Du tager billeder af deres liv. Du lever af deres kød. Så det er alt, hvad jeg vil sige til Jacob, han er en utrolig vampyr. Jeg føler, at jeg har lært af Amerikanske Billeder, at man ikke skal sætte spørgsmålstegn ved sin indre griot, sin vampyr, sin zombieimpuls. Man skal udspørge den og forstå den i dens fulde kompleksitet, men man skal ikke nødvendigvis føle, at det at være griot

Alex Haley hævdede, at hans bestseller *Roots* var baseret på historien om en afrikansk griot. Her ses han ved en privat visning af *Amerikanske Billeder* i mit teater i København i 1977.

grundlæggende er problematisk. Det vigtigste ved Jacob Holdts billeder er, hvor uafrystelige de er. Jeg tror aldrig, jeg har set fotos, der er mere ublufærdige end hans. Det er ikke billeder, hvor man bare løber ind i et brændende hus og tager billeder og siger: Hey, der er aldrig nogen her, for jeg er i det brændende hus. På trods af billedernes uafrystelige og overraskende karakter er de ret nuancerede. Og jeg tror, at noget, der ofte bliver overset, er denne sjældne kombination af, at en ting er uafrystelig og nuanceret. Men det er netop den uforfærdethed, jeg bedst kan lide ved dem, deres evne til at gå lige ind i mørkets hjerte. Jeg tror aldrig, de træder ind i mørkets hjerte uden at gengive den kontekst, det befinder sig i, på en smuk måde.

Jeg tror, det gælder for kunst generelt. Der kan være ting ved fotos, som man ikke kan vende ryggen til, og som man samtidig finder undertrykkende, problematiske og destabiliserende. Men du kan stadig ikke vende dig væk. For mig er det ikke noget, man kan løbe væk fra. For mig er det selve mit personlige budskab om, hvad Amerikanske Billeder er -- jeg synes, de er fantastiske.

Amerikanske Billeder rystede folk, da de så dem, længe før de blev en kunstmuseum. Sagen er, at Amerika aldrig kommer til at nå noget, der bare minder om seriens po-

tentiale. Ikke engang dens ligevægt. Glem potentialet. Det bliver aldrig rigtig et samfund i ligevægt, før der er en grundlæggende sandhed og forsoning. Vi har aldrig haft en sandhed i forsoning i Amerika. Vi er løbet fra det. Det er et grundlæggende aspekt af det amerikanske samfund at flygte fra disse grundlæggende sandheder. Så Jacobs billeder gør folk forvirrede, de bryder den fortryllelse, som folk er trygge ved, fordi den er velkendt. Hans bog er en bog, der dybest set fortryller og vækker dig. Han opererer med hypnose og konfronterer dem med denne ting, der i bund og grund vil få dig ud af det på et øjeblik og vækker dig.

En af de vigtige ting, som Amerikanske Billeder gør på et grundlæggende niveau, er, at de gør det umuligt at opretholde vrangforestillingerne, vrangforestillingsstrukturerne. Folk skælver i lyset af Amerikanske Billeder. Folk bliver opdraget til at sige: "Hvorfor skulle det have noget med mig at gøre? Det er noget, der skete for to hundrede år siden. Jeg var der ikke. Jeg gjorde det ikke personligt." Men i det store og hele har amerikanere -- og når jeg siger amerikanere, mener jeg hvide amerikanere -- nu virkelig svært ved at forstå den slags historisk byrde, ligesom de har svært ved at acceptere alle deres privilegier, alt det, de har klareret, alle de ting, de tager for givet, har forudsætninger for at have påført folkemord på indfødte amerikanere og i mere end hundrede år udnyttet afroamerikanere fuldstændigt. Men de forstår ikke, hvor grundlæggende deres fordele i samfundet er baseret på disse to fundamentale sfærer. Og ja, det er lidt uheldigt, at en person bliver født ind i rollen som den onde, som Darth Vader eller noget i den stil. Selv når de ikke er dårlige mennesker på det individuelle plan. Det er strukturelt. De ryster over for på Amerikanske Billeder.

Selvom disse vrangforestillinger, som vi har som amerikanske borgere, er meget sværere at opretholde over for Amerikan-

ske Billeder, har jeg aldrig set det som et politisk værk. Jeg har bøger, som jeg vil kalde politiske. Det er bøger, hvor en person har haft en meget specifik politisk dagsorden. Jeg synes ikke, at Amerikanske Billeder er snævert ideologiske. De er ikke et marxistisk manifest. De opererer uden for snævre ideer om ideologi. Det ville være én ting, hvis det i bogen bare var Jacob Holdt, der bevægede sig blandt sorte mennesker på en bestemt måde, men når han bevæger sig blandt Klan-medlemmer, blandt homoseksuelle, alle mulige grupper, så indser man, at det er fri for enhver form for snæver ideologi. Det er på en eller anden måde rent.

Samtidig elsker jeg det, Cornel West sagde: Der er ting, man ikke kan undgå at vide som sort person i Amerika. Men jeg mener også, at der er visse ting, man absolut ikke må vide som hvid person i Amerika, for hvis man ved disse ting, kan man ikke nyde sit privilegium. Du kan ikke bruge dit privilegium og din adgang upåvirket. Amerikanske Billeder peger direkte på begge disse ting, både det, som sorte amerikanere ikke kan ignorere, fordi det er deres virkelighed, og det, som hvide amerikanere må ignorere for at bevare status quo.

Jeg diskuterer her ikke, om Amerikanske Billeder er de bedste af deres slags, fordi der er ikke noget andet, der bare ligner dem. Det er utroligt, at Jacob Holdt kunne gøre det dengang, hvor der var meget få ting, billederne kunne sammenlignes med noget overhovedet. Men her er vi 50 år senere, og det er stadig sådan, at man næsten ikke kan sammenligne dem med noget. Det betyder, at de er noget, der grundlæggende bekæmper nogle meget komplekse og tætte strukturer for, hvad der er tilladt, og hvad der ikke er. Selv hvis du ikke er særlig interesseret i dette emne, kan du være interesseret i det faktum, at der ikke er noget andet som dem. Det er et meget, meget unikt sted, som det har.

Arthur Jafa, 2023 12- 19

Vigtigste støtte: James Baldwin

"The horror is that America changes all the time without ever changing at all."- James Baldwin

"Jeg er imponeret over, hvor skarpt du som hvid outsider har været i stand til at se og skildre undertrykkelsen i den såkaldte »post-racistiske« æra i 1970'erne, hvor alle hvide følte, at sorte havde indtaget deres retmæssige plads i samfundet. Jeg ville selv ikke have lært at se hvide objektivt som mennesker, hvis jeg ikke havde boet så mange år blandt en helt anden type hvide i Frankrig. Det er en af de bedste fortolkninger af sort-hvid psykologi -- især hos sydstatsfolk -- jeg nogensinde har set."

- James Baldwin udtalt til mig og Michael Thelwell, hans medaktivist i borgerrettighedsbevægelsen i Syden og formand for de Afrikansk-Amerikanske Studier ved University of Massachusetts Amherst, hvor de begge underviste. Thelwell havde længe forsøgt at bringe os sammen både der og under mine forelæsninger i Frankrig.

1987 -- Snak med James Baldwin hele natten efter at han så mit 5-timers show

Forord til min ”lektion i undertrykkelse” – et eksperiment i omvendt undertrykkelse ... af læseren

“The beauty of anti-racism is that you don’t have to pretend to be free of racism to be an anti-racist. Anti-racism is the commitment to fight racism wherever you find it, including in yourself. And it’s the only way forward.” I jeoma Oluo in So You Want to Talk About Race

“It was the best of times, it was the worst of times, it was the age of wisdom, it was the age of foolishness, it was the epoch of belief, it was the epoch of incredulity, it was the season of light, it was the season of darkness, it was the spring of hope, it was the winter of despair.” Charles Dickens A Tale of Two Cities

Disse berømte ord beskriver fint mine følelser, da jeg i 1971 forsøgte at bygge bro mellem to samfund – mit danske og mit nye amerikanske – samt min uønskede nye identitet som ”hvid” med en separat parallel i det ”sorte” samfund. Håb og lys syntes at omslutte alle få år efter borgerrettighedsbevægelsens triumf, som lovede en bedre og racemæssigt integreret fremtid. Samtidig lå mørke og fortvivelse over dem, der forsøgte at stoppe mordet på millioner af vietnamesere. Omfanget af dette blodbad gjorde mig – og millioner af unge verden over – dybt antiamerikansk, og jeg havde ingen interesse i at blive i USA, da jeg blaffede fra Canada mod Latinamerika.

Allerede en af de første dage blev jeg overfaldet med pistol af vrede sorte. Samtidig blev jeg inviteret til at bo som den eneste hvide i Angela Davis’ Che Lumumba Club og ført ind i grupper som Black Panther Party og hvide antikrigsgrupper. I dette blændende tusmørke mistede jeg snart orienteringen, mens jeg rejste gennem et Nordamerika, der kæmpede for at finde sin identitet. Jeg blev fuldstændig forelsket i de unge og deres søgen efter sandhed – og dermed i Amerika.

Jeg anede ikke dengang, at denne kærlighed ville vare resten af mit liv. Jeg skrev endeløse dagbøger og breve hjem, og mine forældre sendte mig et biligt halvformatkamera: ”så du kan sende billeder hjem om dine oplevelser.” Jeg havde aldrig fotograferet før, men opdagede, at billeder huskede hurtigere end ord. Efter næsten seks år vendte jeg hjem med 15.000 fotos.

Kameraet blev min fotografiske dagbog. Da jeg overvandt min frygt for ghettokvarterer – hvor jeg blev overfaldet igen og igen – føltes det, som om jeg blev trukket ind i en verden, jeg ikke vidste fandtes. I min danske skoletid havde vi hørt om Martin Luther Kings bevægelse, men det havde ikke ændret vores billede af USA som grundlæggende hvidt. Tilsyneladende foretrak de fleste amerikanere også at se landet sådan. Da næsten alle bilister, der samlede mig op, var hvide, blev jeg hurtigt budbringer mellem to helt adskilte og ulige verdener.

I min naivitet så jeg ikke dette som racisme. Jeg kunne bare ikke forstå, hvordan hvide kunne acceptere, at sorte levede i så forfærdelige forhold – ofte lige ved siden af dem selv. Værre endnu: de ”så” det ikke. Eller retfærdiggjorde det, fordi de ikke så sorte som medmennesker.

De samme hvide ville gøre alt for mig som udlænding. Da jeg oplevede dem som anstændige, kærlige mennesker, betragtede jeg dem ikke som rigtige racister.

Jeg brugte sjældent ordet racisme, som jeg forbandt mest med Ku Klux Klan og borgerretskampen. Jeg talte i stedet om ”det amerikanske kastesystem” og sammenlignede med Indiens kaster. Jeg troede, de bare var uoplyste og let kunne ændres, hvis de så virkeligheden. Så jeg tog dem ofte med ”across the tracks” til mine sorte venner. Sådan begyndte mit lille oplysningsprojekt. Jeg samlede mine fotos i små bøger med Bibel- og Shakespearecitater og viste dem til mine chauffører og værter. Også af egoistiske grunde: når de blev rørte, gav de mig et par dollars eller en madpakke. Jo mere jeg rørte dem, desto mindre behøvede jeg at blaffe til storbyerne to gange om ugen og ligge fire timer i blodbanker for at sælge mit plasma for 5 eller 6 dollars – nok til to filmruller. Dette var min eneste indtægt, siden jeg ankom til Amerika med kun 40 dollars. De rakte i seks år takket være amerikanernes utrolige gæstfrihed. Over 400 hjem husede og bespiste mig, mens jeg blaffede 178.000 km gennem 48 stater.

Efter tre år følte jeg, at jeg var i gang med et projekt med at ”uddanne” hvide amerikanere – én ad gangen. Vendepunktet kom 8. marts 1974, da jeg så et diasshow om kulminearbejdere på Santa Fe College i Florida. Der var billeder, fortælling og musik – et primitivt multimedieshow, men enormt stærkt. To skærme, hurtige skift, næsten filmisk. Jeg så straks, at sådan kunne jeg formidle mit eget chok over kløften mellem sort og hvidt Amerika.

Ofte samlede lærere mig op og inviterede mig til at tale for deres elever. Hvor effektivt ville mit budskab ikke være, hvis jeg kunne omdanne mine små billedbøger til diasshows vist for hele klasser ad gangen? Jeg må indrømme, at jeg ikke i min vildeste fantasi havde forestillet mig, at jeg blot få år senere ville ende med at præsentere mit diasshow på amerikanske universiteter for op til 2.000 studerende ad gangen. Så fra den dag arbejdede jeg bevidst mod et diasshow. Det var kun et år, før jeg måtte flygte fra Amerika – et år, hvor jeg sad fast i et ægteskab i San Francisco. Jeg brugte tiden til at søge penge til bedre udstyr – ”hvis bare jeg kunne få et rigtigt Nikon” – men

forgæves, selv når sorte sad i fondene. Et problem i disse år – hvor alle mente, at ”raceproblemet var løst” og fremskridt var uundgåeligt – var, at mange succesrige sorte følte ubehag ved mine billeder. De skammede sig over, at deres egne stadig levede sådan, og frygtede, at billederne ville forstærke negative stereotyper i hvid bevidsthed. Jeg mente omvendt at stereotyperne allerede var dybt forankrede. Det, hvide havde brug for, var ikke beskyttelse mod disse billeder, men information om deres eget ansvar for at tvinge sorte ud i fattigdom og kriminalitet i uforholdsmæssigt omfang. Selvom ikke brugte ordet racisme, men foretrak ”vores daglige undertrykkende

tænkning” (mit tidlige udtryk for det, der nu kaldes systemisk racisme, fordi det gjorde os ansvarlige, ikke et abstrakt ”system”), følte jeg, at mine fotografier tydeligt viste den menneskelige ødelæggelse, som denne tankegang havde skabt omkring os. De mange moralske spørgsmål om, hvad der sker med ens egen hvide bevidsthed efter at have tilbragt år næsten udelukkende i den sorte underklasses ødelæggelse – uden megen kontakt med bedre stillede sorte – vil også blive behandlet i denne bog

For at forstå det bedre følte jeg mod slutningen, at jeg i projektet også måtte se Haiti, Jamaica, Cuba og Brasilien med deres

1972 – Typisk side om kastesystemet i mine billedbøger

anderledes slaveri – for objektivt at kunne skelne mellem ”sorthed” og ”resultatet af undertrykkelse”. I den forstand er vi alle i et kastesamfund fanger i Platons hule. Men det ville være blevet et endeløst akademisk projekt – langt udenfor rækkevidde for en skoletræt vagabond som mig.

Så jeg påstår ikke at være andet end en ”street-wise hulemand”, der forsøger at give stemme til de lige så street-wise men-

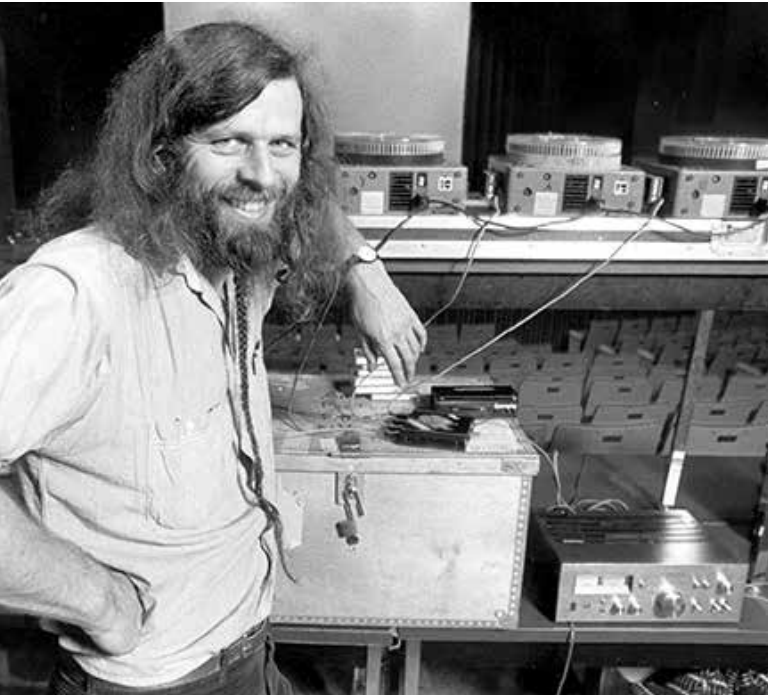
nesker i ghettoen, som altid sagde: Hey, mand, det her er intet andet end slaveri.” Fra et frøperspektiv spørger jeg i bogen: Kan sådanne udsagn indeholde nogen sandhed i et såkaldt frit samfund? Til sidst måtte jeg vende tilbage til Danmark – men først efter at jeg næsten var blevet myrdet og levede i frygt for, at FBI ville konfiskere mine fotos. Jeg var dybt desillusioneret, da jeg flyttede hjem til min barndoms landsbypræstegård. Min far, præst, lånte mig penge til tre dias-

projektorer, og på mindre end to måneder lavede jeg et diasshow, som jeg kunne vise i hans lokale kirke. I provinsen havde jeg hverken bibliotek eller researchmuligheder, og Google var endnu ikke opfundet. Det var, som om fem års indeståen social vrede væltede ud af mig. Jeg tænkte, at jeg altid kunne lave research senere, når jeg vendte tilbage til Amerika med ”showet” – et diasshow med indspillet musik. Men rygterne spredte sig så hurtigt, at det snart blev vist over hele Europa af sorte amerikanske frivillige, ofte med tusinder i kø. Jeg nåede aldrig at faktatjekke det hele, men følte, at de sorte sagde god for det. På mindre end et år blev også bogen en bestseller, og vi oprettede en fond, der gav overskuddet til kampen mod apartheid i Sydafrika. Men allerede en måned efter udgivelsen opdagede jeg, at Sovjetunionen ville bruge bogen i deres propaganda mod præsident Carters menneskerettighedspolitik. De mente – fejlagtigt – at billederne viste, at menneskerettighederne var lige så dårlige i USA som i Sovjet. Da jeg var stor beundrer af Carter – den første amerikanske præsident, der ikke væltede demokratisk valgte regeringer i den tredje verden – besluttede jeg juridisk at stoppe salget af bogen i resten af verden. Derefter flyttede jeg med diasshowet tilbage til Amerika, hvor jeg følte, det hørte hjemme.

Også dér blev showet en øjeblikkelig succes, og de næste 30 år stod jeg på scenen på et nyt college næsten hver aften i fyldte sale. Her oplevede jeg igen mørke og lys på samme tid. Jeg var låst inde i mørke auditorier fem timer hver aften og skiftede diasskaller hvert femte minut. Efter 7.000 forestillinger havde jeg tilbragt 35.000 timer af mit liv i mørke. Sikke et spildt liv – hvis ikke det havde været for lyset dagen efter. For i racismeworkshopperne skete oplysningen. Her forstod de sorte, hvordan internaliseret racisme havde stækket deres

1973 – Washington, DC

1987 - Før showet i Boston College

1975 - San Quintin, CA

De studerende havde kun brug for sådanne reklamer, når jeg vendte tilbage

1991 - Selv mit 10. show her i Stanford var det største auditorium fyldt

1975 Raleigh, NC - Igen skændes jeg med Angela Davis om ideerne i showet

1991 NYC - Mellem mine forelæsninger tilbragte jeg ofte nætterne med de hjemløse

vinger, og ”chokerede” hvide studerende besluttede at arbejde med deres egen racisme. Her lærte jeg mere om racismens omkostninger for hvide, end jeg nogensinde gjorde under mine fem års vagabondering gennem dens sorte ødelæggelse.

Alligevel talte Tony Harris, min sorte assistent, og jeg næsten aldrig direkte om racisme – trods hans psykologiske indsigt og hans egne ghettoerfaringer.

For det tog timer, ja ofte hele dage, at hjælpe de studerende med at blive bevidste om og hele de sår, de bar fra deres opvækst – selv de mest succesfulde og tilsyneladende ”privilegerede” Ivy League-studerende.

Der var ofte gråd i rummet, når de gradvist opdagede, at deres smerte var fælles, og at de var i samme båd – sorte og hvide sammen.

Efterfølgende startede de ugentlige American Pictures – Unlearning Racism-dialoggrupper på campus. Inden for et år inviterede de os ofte tilbage for at ”bombe” flere studerende ind i samme proces. Vi modtog mange breve om, hvordan det havde ”ren-

set deres sind” og ”hævet deres intelligens”. De blev mere nærværende og fik bedre karakterer i skolen. Et levende vidnesbyrd om, hvordan racisme og beslægtede former for undertrykkelse skader vores tænkning, intelligens og trivsel.

At bekæmpe racisme, insisterede vi på, var i vores egen interesse. Alligevel var vi ikke så naive at tro, at vi kunne afskaffe den. Vi forsøgte blot at gøre dem til engagerede antiracistiske racister, antisexistiske sexist osv. – bevidste om, at de altid ville være præget af samfundets systemiske racisme, men dedikerede til at arbejde med dens virkning på dem selv i solidaritet med dem, racismen ramte hårdest. Især når de senere fik magtpositioner, hvor de faktisk kunne ændre systemet. Jeg blev ofte inviteret tilbage 15–20 år senere, når de mødtes igen for at evaluere, hvordan showet havde påvirket deres liv, nu hvor de sad i politik og erhvervsliv.

Meget af det, de lærte mig, forsøger jeg at formidle i denne vanskelige bog.

Ja, ”vanskelig” for de fleste. For enhver, der

kender campuslivet i USA, ved, hvor kort de studerendes opmærksomhedsspænd er. Når talere kommer, begynder mange at gå efter en halv time, hvis de ikke kan bruge foredraget til bedre karakterer. Havde de vidst, hvor lange mine forelæsninger var, var de aldrig dukket op. Og slet ikke hvis de havde vidst, at de handlede om racisme. Så vi måtte næsten narre dem derind. Og når de først sad der, fortalte de senere, kæmpede de med dårlig samvittighed over opgaver, de burde skrive samme aften. Alligevel blev de som regel i alle fem timer – og pjækkede næste morgen for at komme til vores racismeworkshops i stedet. Hvordan kunne jeg få fyldte sale – selv på Harvard, hvor man fortalte mig, at tre verdensberømte statsmænd samme uge kun havde tiltrukket 20 studerende? Harvard Black Law Students (som både Barack og Michelle Obama tilhørte) inviterede mig tilbage 18 gange – altid til propfyldte sale. Det samme skete på de øvrige Ivy League-universiteter.

Som jeg forstod det efter at have læst deres mange artikler og breve, skyldtes det, at jeg

– utilsigtet – havde undertrykt dem. De gennemgik en form for systematisk, ”omvendt undertrykkelse”.

Næsten overalt så jeg dem, som de så sig selv: som gode, velmenende og omsorgsfulde mennesker, der oprigtigt ville gøre noget godt for sorte og fattige. De opfattede sig ikke som racister og bortforklarede det let: ”Jeg er en god kristen, så jeg kan ikke være racist.”

De følte, de gjorde det rigtige. Men i løbet af showets timer brød jeg gradvist deres forsvar ned og viste dem trin for trin, hvordan deres handlinger – ofte ubevidst – var med til at opretholde undertrykkelsen af de sorte.

I løbet af de første to timer holdt deres forsvar stand. I deres hjerter gav de andre skylden – Syden, deres forældre, samfundet. I pausen angreb nogle få mig, budbringeren.

Men efter fem timer var alle deres flugtveje blokeret, alle deres forsvar brudt ned, og jeg så dem nat efter nat gå ud grædende,

med bøjet hoved i skyldfølelse.

Når lærerne bad de hvide studerende sætte ord på deres følelser, blev jeg slået af, at de næsten brugte de samme ord som sorte, når disse beskriver deres daglige belastning af vores racisme: følelsen af altid at gøre noget forkert, altid at få skylden for deres egen ulykke, så de ingen udvej har, intet lys ser for enden af tunnelen. Når man selv føler, man gør det rigtige, men fra barndommen bombarderes med budskaber om, at man er forkert, udvikler man ikke særligt konstruktive følelser. Det er hvad effektiv undertrykkelse handler om.

Og da de hvide studerende pludselig mærkede den på egen krop, blev chokket så stærkt, at de næste dag sprang undervisningen over for at arbejde med deres racisme. En forandring, jeg ikke tror, kunne være opnået med et almindeligt to-timers akademisk foredrag – selv ikke af de bedste af mine foredragskonkurrenter som Angela Davis eller Coretta og Yolanda King.

Af denne grund tvang flere universiteter – selv det konservative Dartmouth – alle førsteårsstuderende til at gennemgå mit program med ”omvendt undertrykkelse”, før de begyndte undervisningen.

Jeg bør nævne, at jeg havde en langvarig konflikt med Angela Davis efter et interview med hende om sort selvhad i mit første show. Selv efter en personlig forevisning i hendes eget hjem var hun uenig med mig og nægtede at anbefale showet, når hendes studerende på UCSC inviterede mig igen.

Heldigvis havde jeg støtte fra de fleste andre førende sorte stemmer – ikke mindst James Baldwin. Folk i Frankrig og Amherst forsøgte i årevis at bringe os sammen. Til sidst kørte han to timer gennem en voldsom snestorm for at se forestillingen, og bagefter talte vi hele natten.

Han sagde, at mine tolkninger var det tætteste, han nogensinde var havde set på hans eget syn på hvid racisme. Men han

1985 – I hvid skjorte viser jeg mit show udendørs for at støtte Columbia Universitets boykot af Sydafrika

var allerede syg og døde kun få måneder senere af mavekræft. I mange år var Martin Luther Kings datter, Yolanda King, min vigtigste konkurrent som foredragsholder under Black History Month. Senere slog vi os sammen og lavede en forestilling for præsident Clinton i Kennedy Performing Arts Center som en hyldest til Martin Luther King. Jeg viste også showet ved Kings grav i familiens Center for Nonviolent Social Change i Atlanta. Familien ønskede bagefter at vise det permanent dér: ”For det viser bedre end noget andet, hvad Martin kæmpede imod – noget nutidens unge sorte næsten ikke kender.”

Sådan fortsatte jeg i 30 år, indtil vi fik valgt den første sorte præsident. Da trak jeg mig gradvist tilbage i troen på, at udviklingen gik den rigtige vej. Og dér var jeg måske igen lidt naiv ... Racisme, kasteopdeling og fremmedhad eksploderede imens i Europa – også i mit eget Danmark – hvor jeg følte det som min

pligt igen at være budbringer i et splittet samfund.

Jeg så, hvordan Trump lod sig inspirere af europæiske politikere, der vandt valg med splittende og hadefuld retorik. Efter mange år med politisk korrekt sprog og ”kodet” racisme kom hadet nu frem i det åbne i USA. Ku Klux Klan-grupper, som jeg tidligere havde arbejdet med i det skjulte, stod pludselig frem i lyset. Og politiets racisme blev så åben, at drab på sorte blev retfærdiggjort offentligt. Jeg kunne ikke længere sidde som passiv tilskuer.

Black Lives Matter-bevægelsen, der voksede frem, fordi drab på sorte nu blev filmet på mobiltelefoner og delt på sociale medier, overraskede mig ved at blive den største antiracistiske bevægelse, jeg havde oplevet i USA. Men jeg savnede – især blandt mange hvide deltagere – en dybere forståelse af den systemiske racisme bag den sorte vre-

de. Derfor fik jeg idéen til at lave en lærebog, der – ligesom mit gamle diasshow – bombarderer læseren med billeder, som viser rødderne til den undertrykkelse, jeg selv har været vidne til.

Ofte fortalte amerikanere mig, at når de gav min gamle bog til deres ellers åbne og liberale forældre, lukkede de den straks igen i ubehag. Derfor ved jeg, at denne bog vil vække de samme forsvarsmekanismer i sit forsøg på at ”undertrykke” – i positiv forstand, som en kortvarig omvendt undertrykkelse – læserens selvforståelse. Eller rettere: vores selvforståelse. For i min erfaring går ingen fri under systemisk undertrykkelse.

Så denne bog er en billedlig lektion om undertrykkelse og de skader, den gør på os.

Den mest grundlæggende form er den undertrykkelse, børn udsættes for af voksne. Overalt i verden skades børn tidligt af vok-

snes ufornuft og irrationelle adfærd. Det skaber dybe lidelsesmønstre, som fører til skadelig adfærd. Senere i livet afreagerer vi disse mønstre på vores egne børn og på hinanden i form af sexistisk, racistisk, nationalistisk, totalitær, antisemitisk, anti-muslimsk, homofobisk, ældre-, handicap-, kaste- eller klasseundertrykkelse. Hos de fleste af os bliver mønstrene så kroniske, at vi bliver defensive, når vi udfordres, og ender med at give ofrene skylden. Vi tør ikke se i øjnene, at vi i sådanne systemer både er ofre og undertrykkere. Få steder er undertrykkelsens mekanismer så tydelige som i kasteforholdet mellem sorte og hvide i USA. Af deres tragedie kan vi derfor lære noget om os selv og om de skader, vi både udsættes for og påfører andre i andre former for identitetsdiskrimination. Uanset om vi er sorte eller hvide, indvandrere eller indfødte, fødes vi åbne, nysgerrige og uden fordomme. Men så går noget galt. Vi hører: ”Niggere/perkere/jødes-movser/dalitter/eskimoer osv. er kriminelle, farlige, beskidte, urene, inferiøre. De hører ikke til blandt os.”

For det kærlige barn er dette irrationelt, forvirrende og sårende. Mens vi gøres fortræd, er vores sind ikke i stand til at tænke fornuftigt og et stift ar dannes i vores tænkemåde. Efter år med sådanne krænkende budskaber ender vi med at acceptere og internalisere disse snævre billeder af både andre, os selv og samfundet.

Set gennem en udlændings ”neutrale” øjne håber jeg, det bliver lettere at se, hvordan sådanne racebaserede holdninger forkrøbler vores karakter – uanset hvem vi er. Selvom der findes masser af racisme i Europa, var jeg heldig at vokse op i Danmark i år, hvor jeg ikke blev hårdt præget af social utryghed og racistisk indoktrinering. Jeg var også heldig, at de første mennesker, jeg boede hos i USA, ikke var hvide. De fleste europæiske besøgende bor først hos hvide amerikanere, som advarer dem: ”Gå ikke tre blokke denne vej eller to den anden,” og dermed skræmmer dem ind i hvid frygt og rigid segregation. Min oplevelse var den modsatte. Det første amerikanske hjem, der tog imod mig, var en sort familie på sydsiden af Chicago. Med deres

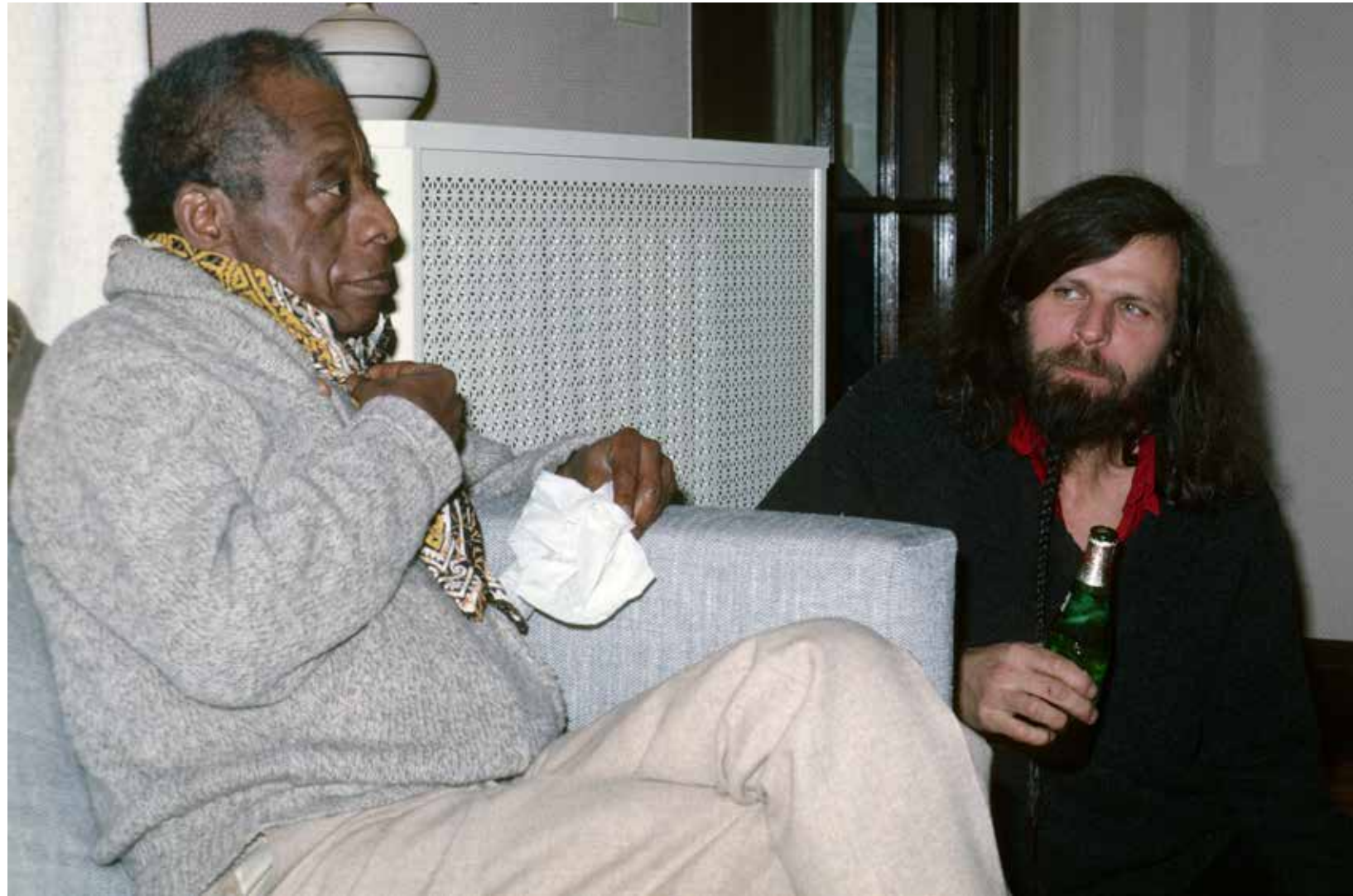
varme og åbenhed følte jeg mig straks hjemme og så mest hvide som kolde, fjerne ansigter på tv eller i fjendtlige forstæder. Da jeg senere rejste ind i den hvide verden, var jeg derfor mindre sårbar over for dens mønstre af frygt og skyld. At rejse i et så dybt splittet samfund var uundgåeligt voldsomt: fire gange blev jeg overfaldet af pistolbevæbnede røvere, to gange undgik jeg knivstik, to gange trak skræmte politifolk våben mod mig, én gang blev jeg næsten dræbt af 10–15 sorte i en mørk gyde, én gang faldt jeg i et baghold af Ku Klux Klan, flere gange fløj kugler omkring mig i skudvekslinger, to gange blev jeg arresteret af FBI og fire gange af Secret Service. Jeg levede sammen med tre mordere og utallige kriminelle men jeg har aldrig mødt en ond amerikaner.

Du må have tillid til det bedste i mennesket og mistillid til det værste. Hvis ikke, vil det værste få overhånd. – Jose Marti

1978 - Sammen med min årelange medarbejder Tony Harris i Oslo Koncerthus

Første del :

1987 – Jeg var glad for Baldwins begejstring for Amerikanske Billeder, for jeg måtte tilstå at jeg aldrig fik tid til at læse hans bøger i de år hvor jeg havde haft travlt med at "læse menneskene omkring mig." Først da jeg siden læste hans bøger forstod jeg bedre menneskene jeg havde fotograferet.

Undertrykkelsens rødder

"The legacy of slavery and segregation isn't just a thing of the past. It's woven into the fabric of American society, and it continues to shape our lives in profound ways." - Jesmyn Ward

"The past is all that makes the present coherent, and further, the past will remain horrible for exactly as long as we refuse to assess it honestly." - James Baldwin, The Fire Next Time

1973 – Jeg kom til USA 6 år efter borgerretslovenes vedtagelse, men kunne selv 9 år efter fortsat se Jim Crow lovenes fysiske spor som her i St. Francisville, LA. Men hvornår hører de mentale spor op, måtte jeg og min livslange ven Morgan Pate her vedvarende spørge os selv.

At lære på den hårde måde at overleve gennem “forebyggende tilgivelse”

“Healing begins where the wound was made.”
— Alice Walker, *The Way Forward Is with a Broken Heart*

“If we’re gonna heal, we gotta feel. And we can’t heal if we’re afraid.” - Beyoncé

Hundrede år før mig brugte min danske forgænger, fotografen Jacob A. Riis, “shock and awe”-teknik til at introducere sine illustrationer “lysbilledshows” til samfundets bedrestillede: “Let me take you by the hand and lead you down into the abyss to meet the other half.” Her er min historie om, hvordan jeg selv endte med at lave det, New York Post kaldte “Jacob Holdts postkort fra helvede”.

I min ungdom i Danmark blev jeg radikaliseret af USA’s endeløse krige i Vietnam og mod demokratiet i andre fattige lande, hvor amerikanerne væltede folkevalgte regeringer og støttede blodige diktaturer. Efter at have vandaliseret amerikansk militærudstyr under en NATO-øvelse måtte jeg flygte til en farm i Canada. I min ensomhed dér læste jeg mange bøger om denne “imperialisme” og blev endnu mere radikal. Jeg begyndte blindt at søge efter mere retfærdige, ja, næsten utopiske, systemer. Efter et år besluttede jeg at blaffe til Guatemala for at blive guerilla. Lidt naivt: to år tidligere var jeg blevet smidt ud af Livgarden for at nægte at skyde på mål i menneskeform, og jeg talte ikke spansk. På vejen måtte jeg krydse USA og landede i San Francisco den første dag. For at finde et sted at sove spurgte jeg folk på gaden. Den første var en sort fyr, som tilbød mig sin seng, fordi han selv skulle skrive matematik hele natten. Jeg sagde, at jeg ville komme tilbage senere og gik ud for at opleve denne smukke by, før jeg tog videre sydpå. Men det var midt i Haight-Ashbury i hippietiden, og pludselig fik jeg over-

alt tilbud fra unge kvinder i indiske hippieskørter – noget jeg aldrig havde oplevet i Canada. I dette overflodsland blev jeg tvunget til at vælge og vrage, hvilket hurtigt gav mig en slags demokratisk skyldfølelse. For hvor let er det ikke som ung at vælge de unge, som hvid at vælge de hvide, som heteroseksuel at vælge de heteroseksuelle – og dermed ubevidst at diskriminere de andre? Sidstnævnte gruppe havde jeg dog ikke tænkt på, fordi jeg (måske af samme grund) aldrig havde kendt en homoseksuel i mit landlige Danmark.

Så inden dagen var omme, besluttede jeg at den eneste måde at få et repræsentativt billede af et samfund uden at udelukke nogen, var at lade andre vælge for mig: at sige ja til den første, der inviterede. Sådan blev min ”ja-filosofi” født min første dag i USA. Sent om aftenen gik jeg derfor tilbage til den sorte fyr – selv om han var den, jeg mindst havde lyst til at bo hos. Og ja, jeg fik hans seng mens han lavede matematik. Men pludselig vågnede jeg ved, at noget hårdt blev presset ind i mig, mens jeg sov på maven, og han holdt om mine arme. Det var en meget smertefuld voldtægt, som jeg ikke vil gå i detaljer med. Jeg skammede mig over at fortælle nogen om i 40 år.

Næste morgen så han angrende ud og spurgte, om vi stadig var venner. “Ja, selvfølgelig. Tak fordi du gav mig husly,” svarede jeg. Så virkede han enormt lettet og tog mig med til gudstjeneste i hans kirke, en dag, jeg aldrig vil glemme. I Glide Memorial Church hørte jeg den karismatiske sorte præst, Cecil Williams. Han – og min nye ven – førte mig som frelsende engle ind i en helt ny måde at hengive sig til menneskeheden på, som gradvist førte til min afradikalisering. Ikke ved at tilbede højere ideologiske systemer, men ved at lade sig overgive til mennesket her på jorden, i al dets smerte

og vrede. Allerede på femtedagen førte min ja-filosofi mig videre: jeg blev overfaldet og røvet af en bevæbnet sort bande. Det åbnede en hidtil ukendt underverden, skabt af vores egen vold. Ja, vores – for jeg lærte hurtigt, at min egen ordløse, dømmende tanke: “du er farlig, jeg må frygte dig” virkede som en selvopfyldende profeti. Smerstens børn angreb mig igen og igen. Da jeg i stedet begyndte at tænke tillidsfuldt: “jeg ved, du er god – hvad er der mon sket i dit liv?” mærkede de straks forskellen. Ikke fordømmelse, men empati. Så sænkede de pistolerne, og forsoningen begyndte.

Da jeg lærte at tilgive dem på forhånd, stoppede overfaldene helt – selv om kriminaliteten omkring mig tidobledes i de følgende år. Så det var af egoistiske grunde, for at overleve, at jeg lærte det, jeg kalder forebyggende tilgivelse: den hurtigste vej til integration.

Det blev starten på en livslang rejse, som førte til Amerikanske Billeder. Og præcis 11 år senere, ved åbningen af vores første teater i San Francisco, kom en nervøs mand hen til mig og spurgte, om jeg kunne huske ham. Det kunne jeg ikke. “Nå, men du boede hos mig i 1971,” sagde han. Min hukommelse var stadig et sort hul. Men så begyndte han hviskende at beskrive den skelsættende nat, og jeg det gik op for mig, at det var ham, der havde voldtaget mig den første nat i Amerika. Jeg var så begejstret, at jeg spontant gav ham et stort kram: “Tak for Amerikanske Billeder. Uden dig og din forløsende gave ville Amerikanske Billeder aldrig være blevet til. Nu er jeg vendt tilbage med det som en gave til det land, du åbnede for mig.”

På det tidspunkt havde jeg for længst indset, at hans og de tre røvernes voldelige råb om hjælp havde reddet mig fra min ung-

1972 – i Guatemala med korthårsparyk og falsk skæg

1972 – i undergrundsbevægelsen omkring St. Louis, MO

dommelige fanatisme – troen på, at kun ved at dø for en ide om mennesker som de bør være, kan disse blive frelst. Ved at give mig en gensidigt frisættende tro på menneskets godhed midt i al dets smerte og vrede havde han været min beskyttende rejsekammerat gennem min mangeårige eventyrlige rejse gennem “undertrykkelsens rødder”, ligesom den døde mand var det for den fattige Johannes i H.C. Andersens eventyr Rejsekammeraten.

Men som jeg senere lærte som foredragsholder, når jeg så mine studerendes modige sjælekampe, kan det tage lang tid at bryde ud af vores fastlåste forståelsesrammer – og længe strittede jeg selv imod. Selv om jeg det første år blev dybt berørt af smerten i de nordlige ghettoer og ønskede at forstå dens rødder, følte jeg mig for overvældet af irrationel frygt til at tage til Syden. Gyserfilm som Easy Rider (hvor langhårede blev skudt ned) og Nordens fordomme mod Syden sad for dybt i mig. Samtidig følte jeg, at jeg havde forrådt min solidaritet med de undertrykte i Guatemala. Ironisk nok besluttede jeg derfor først til at blaffe gennem hele Guatemala for at

træne mig selv i at overvinde min frygt – iført en korthåret paryk, fordi langhårede blev forbundet med guerillaer og skudt af militæret. Heldigvis fandt jeg aldrig guerillaerne. Men ude i junglen fandt jeg et Time-magasin, som fortalte om store demonstrationer i Miami mod Richard Nixons republikanske konvent – manden bag den blodige undertrykkelse i Guatemala. Da jeg ikke kunne få en bananbåd til Miami, blev jeg – rasende på Nixon – tvunget til at blaffe de 6.000 kilometer dertil, op gennem Mexico og direkte gennem hjertet af Syden. Selv om jeg netop havde været midt i en blodig guerillakrig, husker jeg stadig, hvor bange jeg var for at vende tilbage til USA. Men efter seks dages blafferi landede jeg ironisk nok midt i “bæstets mave”: Nixons hovedkvarter på Fontainebleau i Miami Beach. Med min korte paryk lykkedes det mig at dele værelse med en republikansk delegeret. Jeg blev flere gange arresteret af Secret Service, når de så mig skifte til langt hår for at slutte mig til Vietnam-demonstranterne udenfor. Til sidst blev jeg dog venner med

en Secret Service-mand: “Min egen søn har langt hår og føler ligesom dig,” sagde han. Senere blev jeg igen arresteret og var tæt på at blive deporteret. Men med det adgangskort, han havde givet mig, lykkedes det mig at komme ind i konventcentret og sammen med en australsk journalist at folde et stort banner ud midt under præsidentens tale: “Nixon Kills Babies.” Ordene kom fra min vrede over de børn, jeg netop havde set dø i Guatemala som følge af det regime, Nixon havde indsat. Efter denne lange omvej havde jeg – uden at vide det – bestået min egen syretest. Jeg havde overvundet min frygt for Syden ved at stå midt i den. Endnu en gang lærte jeg, hvor frigørende det er at konfrontere sine fordomme. Fra da af gjorde jeg mit bedste for at forstå de dybere historiske rødder til den undertrykkelse af sorte mennesker, jeg allerede havde set i nord. Derfor er denne første del af bogen min beretning om “undertrykkelsens rødder” – og om hvordan jeg kom til at elske Syden, hvis mennesker på så mange måder mindede mig om det landlige Vestjylland, der havde formet mig som barn.

1974 - Bartow, FL. Charles Smiths hænder

Stemmer på tværs af havet: Et ekko af stjålne liv

"The sea carries the weight of our ancestors. It remembers the horror, but also the resilience."

- Octavia Butler

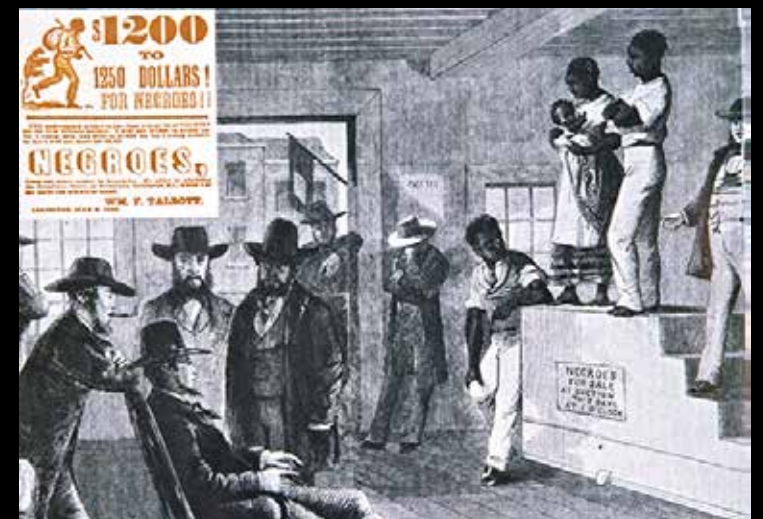

Ekko af fangenskab:

En rejse gennem tid og arv

*Ship Ahoy! Ship Ahoy! Ship Ahoy!
As far as your eye can see,
men, women, and baby slaves
coming to the land of Liberty,
where life's design is already made.
So young and so strong
they're just waiting to be saved....
Lord, I'm so tired
and I know you're tired too,
look over the horizon,
see the sun
shining down on you...*

*Ship Ahoy! Ship Ahoy! Ship Ahoy!
Can't you feel the motion of the ocean,
can't you feel the cold wind blowing by?
There's so many fish in the sea,
we're just, we're just, we're just
riding on the waves...
the waves... the waves...*

At blaffe gennem historien – helt tilbage til slaveriet

"I was born in slavery time - when was it? I don't know. I can't tell you nothing about it. All I know is, I wukked in de fields and I wuk-ked hard." - Harriet Smith, Hempstead, Texas

Jeg havde troet, at slaveriet lå langt tilbage i historien, men i Florida mødte jeg Charles Smith, som hævdede at være 134 år gammel og tydeligt kunne huske, da han blev gjort til slave i Afrika.
– Jeg kom til USA, da jeg kun var 12 år gammel.
– Blev du solgt som slave til USA?
– Ja, vent. Lad mig nu fortælle dig hvordan. Da jeg kom til USA, blev folk solgt. Det var i slavetiden. De bragte mig over fra Afrika ... Jeg havde aldrig set en hvid i Afrika før. Jeg spurgte min mor, om jeg måtte gå ned og se de hvides båd. Hun sagde ja, og jeg har ikke set mamma siden. De voksne bar børnene om bord for at vi skulle se ”sukkertræer” nede i lastrummet. Så mærkede vi, at båden bevægede sig, men troede, det skyldtes vinden. Kaptajnen bragte os aldrig tilbage. De farvede prøvede at smide mig over bord. Jeg husker det, som var det i går. Legree, den hvide kaptajn, forhindrede det. Vi så aldrig sukkertræerne, heller ikke da vi kom til New Orleans. Vi blev smidt op på blokken og solgt for højeste bud.

1974 - Bartow, FL. Charles Smith - året efter at BBC havde lavet en film om hans lange liv og jeg så avisudklip på hans væg om at han var udnævnt til æreborger af Los Angeles. På mit lange båndede interview med ham imponerede han med korrekt at fortælle om præsidenterne i hans liv og hvor gammel han var da de første biler kom. Men efter 2008 er der sået tvivl om han huskede sin alder helt korrekt.

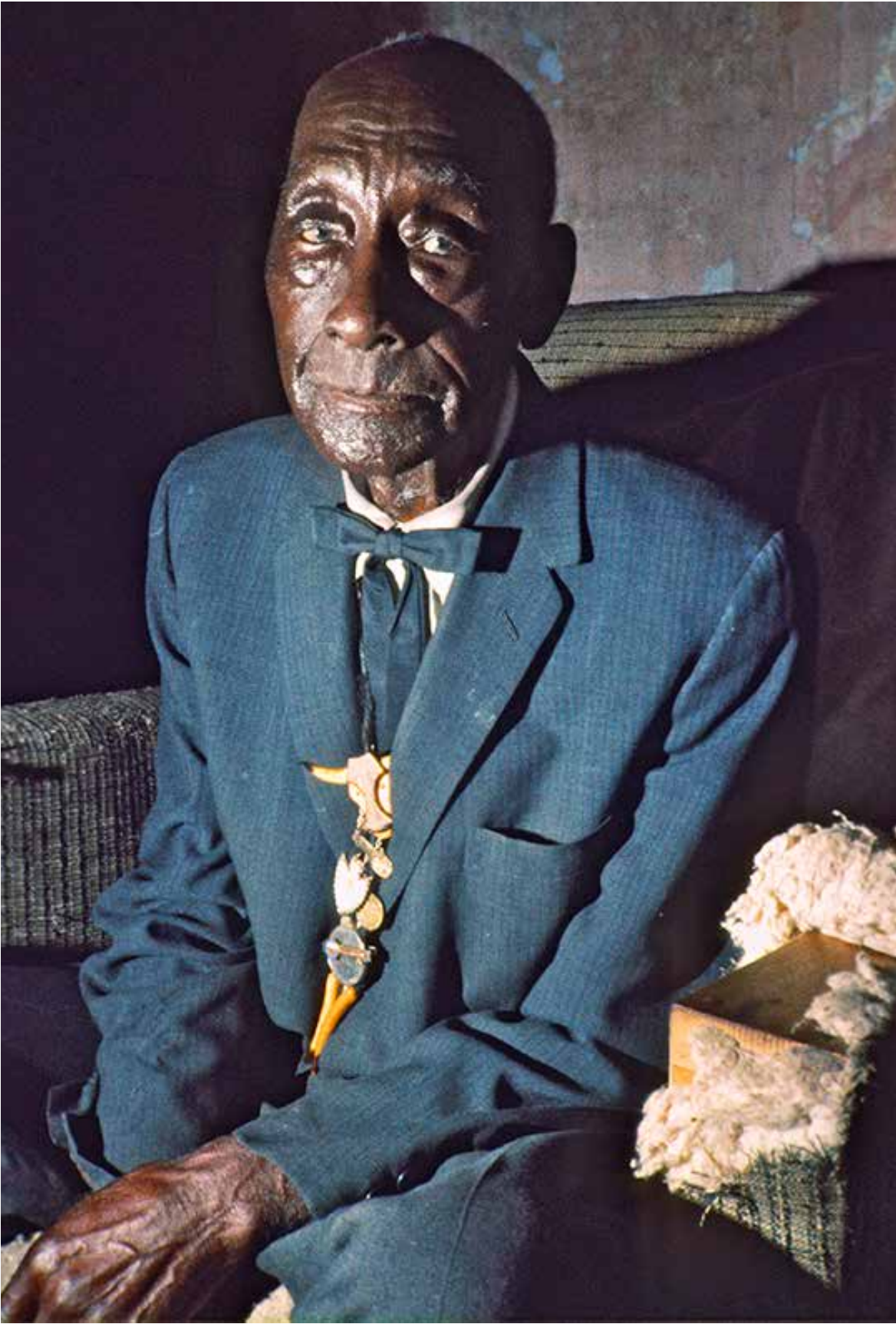
En sort socialarbejder, som havde samlet mig op og set mine billeder, mens jeg vagabonderede i Florida, fortalte mig om Charles Smith og førte mig til hans lille hus. Både han og andre sorte i omegnen fortalte mig, at Charles Smith adskilte sig fra andre sorte og faktisk så ned på dem. Charles Smith havde været for ung til at forstå, hvorfor de ældre afrikanere ville smide ham over bord, men det var ifølge historikere almindeligt for at redde børnene fra slaveriet. Da han blev købt af en Texasfarmer i 1854, var han allerede for gammel til at blive opdraget som slave med de indre ar, som mennesker i slaveri får, når de må udvikle servile karaktertræk for at undgå en grusom straf eller død ved mindste tegn på modstand.

Mit interview ovenfor med Charles Smith

1974 - Bartow, FL. Charles Smith

En kort rejse tilbage til borgerrettighedsbevægelsen

- og mit senere arbejde med King-familien

“Dr. King’s noble dream has degenerated into a cliché, a catchphrase, like “diversity,” a way out of - as opposed to a way into - a complex and textured conversations about race. At best, what the civil rights movement appears to have produced is a generation that is keen to look beyond race, but finds on the other side not freedom but a riddle. The riddle of race, something you see but must always pretend not to see.” - Emily Bernard, Black Is the Body: Stories from My Grandmother’s Time

Martin Luther King og borgerretsbevægelsen havde allerede før min ankomst fået ændret de mest iøjnefaldende og primitive former for diskrimination. Bortset fra den mest betydningsfulde del af hans drøm:

”Jeg har en drøm om, at sønnerne af tidligere slaver og sønnerne af tidligere slaveejere en dag vil sidde sammen ved broderskabets bord på de røde bakker i Georgia. Jeg har en drøm om, at mine fire små børn en dag må leve i en nation, hvor de ikke vil blive dømt på farven af deres hud, men på deres karakter.

Jeg har en drøm om, at hver dal skal udjævnes og hvert eneste bjerg flades ud en dag.”

Martin Luther Kings smukke drømme deles af mig og de fleste andre hvide. På min rejse lærte jeg dog hurtigt, at den eneste, der var gået i opfyldelse, måske er, at afroamerikanere ikke længere bliver bedømt på deres hudfarve, men på deres karakter. Det sørgelige er, at de karakteregenskaber, man har efter århundreders undertrykkelse, nu engang ikke lever op til de normer, som gælder for hvide, hvis karaktertræk og ulige økonomi er formet af at være undertrykkere. At se, hvor meget afroamerikanske karakteregenskaber adskiller sig fra både de hvides og sorte indvandreres, hjalp mig til at forstå den enorme undersøgelse af sindet, som slaveriet og vores fortsatte udelukkelse af afroamerikanerne forårsager.

For at lade mennesker føle sig udstødte og ikke-elskede er at udøve vold mod deres menneskelighed. At vores voldssprog i dag ikke alene forstås, men også tales af dem, som har måttet høre det i århundreder, kan derfor ikke undre.

”Jeg vil gerne rose Jacob Holdtfor at gøre denne betydningsfulde begivenhed mulig. Det er altid forfriskende at vide, at min fars fødselsdag bliver anerkendt og fejret over hele verden. Som afroamerikaner er jeg smigret over unge danskeres interesse for vores kultur. Afroamerikanere har meget at være stolte af, og vi sætter pris på jeres anerkendelse af vores bedrifter. Dog har nogle afroamerikanere adopteret en adfærd, som vi skammer os over. Den mest udbredte af disse egenskaber er vold mod hinanden.” – Yolanda King i sin tale til et arrangement, vi organiserede for at ”stoppe volden”, efter at jeg først havde vist mit show ved Kings grav og vi sammen siden viste mine billeder for præsident Clinton i Kennedy Performing Art Center. (I dag overtaget af Trump og boycottet af sorte kunstnere).

”The dream is still deferred. But as long as the dream lives, we have hope.” - Assata Shakur

1975 - Texas

2005 – New Jersey

2015 - King, Memorial, Washington DC.

Tv. 1975 - Martin Luther King Sr., Coretta King, and Bernice King

I have a dream illustreret med flere af mine fotos

1995 - Queens, NY, Simons begravelse, den femte jeg kendte i Lelas family som blev myrdet. - Højre side: 1972 - New York, 1973 - Norfolk, VA, og 1987 - Harlem

Where did all the anger come from?

...so what's in store?
i'm talking about race war!
"Get yourself together"
"Open your eyes, get wise"
Race war....people getting killed in the streets
blood on your feet
the ends don't meet,
and who're they going to blame it on, me?

Where did WE go wrong?

Try the media, try the PD, try your TV,
anybody but yourself.
But once the bullets starts flying
people starts dying
its all because of lying
history books they teach hate
I did have no escape from the racist faith
it's like South Africa, we'll start killing
race war, race war, race war, race war, race war...

Ekkoer af vold: Undertrykkelsens intergenerationelle pris

"The trauma of that history lives in our bodies,
in our minds, in the way we interact with the
world." - Nikole Hannah-Jones

Når man som jeg kom fra Europa og f.eks.
aldrig nogensinde havde set en pistol før,
får man alligevel et chok, man aldrig vil
glemme ved første gang at høre tonefaldet
i dette sprog. Efter kun et par dage i det nye
land blev jeg holdt op af pistolbevæbnede
mennesker af en type, jeg aldrig havde
mødt tidligere.

Den angst, jeg følte, var en angst, jeg aldrig
før havde kendt: angsten for et andet men-
neske.

Min rejse blev siden hen i høj grad en rejse
ind i dette menneske. Og jo mere jeg kom
til at forstå og holde af det menneske, des
mere begyndte jeg at se, hvordan jeg selv
kunne have forårsaget denne vrede i et
undertrykkende system, der fra første dag
havde tvunget mig og andre indvandrere
ind på undertrykkerens side – hvad enten

jeg som dansk turist havde ønsket det eller
ej. Kunne jeg gennem min adfærd selv
være årsagen til denne vrede? Kunne jeg
nogensinde selv komme til at nære sådan
en vrede?

Fra den dag, hvor jeg havde oplevet den
voldelige amerikanske virkelighed, be-
gyndte jeg at forstå, i hvilket omfang frygt
og vrede karakteriserer forholdet mellem
undertrykkeren og den undertrykte.

Uddrag fra sangen
Race war af Ice-T

Jakobsbrevet 5: 1-6 (Ve de rige)

At blaffe ad den underjordiske jernbane med Rolls Royce

”The Underground Railroad is bigger than its operators and passengers. It’s this great American spirit of resistance, this idea that we can be better than we are, that we can fight against the systems designed to oppress us.” – Colson Whitehead, author of ”The Underground Railroad,”

I New Orleans boede jeg hos en sort morder, der hed Nell. Ligesom de andre mordere, jeg har kendt, var han et ganske almindeligt gennemsnitsmenneske, som blot var blevet morder ved en tilfældighed – eller rettere på grund af sin sociale baggrund. Det tog naturligvis nogen tid, før han fortalte mig om sin fortid, idet han var flygtet fra et fængsel i Nevada og var eftersøgt, men ligesom andre kriminelle havde han en trang til at dele det, der tyngede ham, med et andet menneske, som han kunne stole på. Ingen kan leve alene med så tung en skæbne. Vi boede sammen med nogle andre mennesker ude i den østlige del af New Orleans, og Nell prøvede ihærdigt, så godt omstændighederne nu tillod det, at leve et normalt borgerligt liv. Da han vidste, at han ville blive sendt tilbage til livsvarigt fængsel, hvis han blev indblandet i noget, prøvede han så vidt muligt at holde sig fra kriminalitet og levede hovedsageligt af at være bloddonor. Jeg mente ikke, at hans chancer for at forblive på fri fod resten af livet var særlig store; men jeg forsøgte, så godt jeg kunne, at gøre dette frihedens pusterum så glædeligt og opmuntrende for ham som muligt. Jeg følte, at han var straffet nok, allerede før han begik sin forbrydelse, med den fattigdom og ydmygelse, samfundet havde udsat ham for i barndommen.

Da jeg under en af vore natlige samtaler havde givet udtryk for denne opfattelse, var det, at han betroede mig sin forbrydelse, og siden blev vi knyttet endnu stærkere til hinanden gennem denne hemmelige fortrolighed. Vi fulgtes tit rundt i gaderne eller i blodbanken. For det meste kunne vi ernære os udelukkende ved at sælge blodplasma to gange om ugen, da blodbankerne på det tidspunkt i New Orleans var de højest betalende i USA med 6 dollars og 10 cents pr. gang. Kun en sjælden gang var jeg nødt tit at stjæle ost og lignende småting i supermarkederne for at blive mæt. Jeg ville ikke have, at Nell gjorde det, da han jo risikerede at få livsvarigt fængsel, mens jeg vidste, at jeg kunne snakke mig ud af denne pinlige situation med personalet, hvis jeg skulle blive snuppet. Således var Nell altid forfulgt af sin skæbne. Men aldrig gik dette op for mig så tydeligt som den aften, jeg sidst så ham. Vi havde begået den dumhed at komme gående sammen ned ad

gaden i det sorte kvarter, hvor vi boede og derved påkaldt os politiets opmærksomhed. Det er en dødssynd for en hvid og en sort mand at færdes sammen i et sort kvarter, da man så straks bliver opfattet som narkotikasælgere. Men vi var i ivrig snak, da vi svingede ind i kvarteret og glemte at skilles. Der gik ikke lang tid, før en politibil standsede op ved siden af os i mørket, i en af de dunkelt oplyste gader i østghettoen. Betjentene var af den flinke joviale type, der egentlig blot ville skræmme os og derfor sagde, at vi ville gå fri, hvis vi straks afleverede vores joints til dem. Jeg havde så ofte før set, at politiet brugte denne metode i sorte kvarterer, da de så ikke behøvede at skrive rapport om det beslaglagte ”ugræs”, men selv kunne ryge det. Næsten alle unge amerikanere ryger ”græs”, selv om det officielt er ulovligt. Jeg havde ikke selv noget på mig, men vidste, at Nell havde en enkelt eller to joints som alle andre. Men pludselig blev Nell grebet af den paranoia der er en del af hans skæbne – paranoiaen og mistilliden til medmennesket, næsten alle med hans sociale baggrund har – og han nægtede at udlevere sine joints. Jeg selv ville ikke have betænkt mig et øjeblik. Jeg havde fuld tillid til betjentene. Nells mistillid til politiet fik ham til at gå fuldstændig i baglås og handle irrationelt. Politiet er trænet til at registrere den stags reaktioner hos kriminelle og steg straks ud og kropsvisiterede ham. De fandt kun to små joints, og hans kniv, men da han ikke havde noget identitetskort, tog de ham med på stationen for at få hans fingeraftryk. Jeg vidste straks, at jeg aldrig ville få Nell at se igen. Han var blevet fældet af den ulykkelige paranoia og skyldfølelse, som alle fattige (amerikanske) sorte har, uanset om de har begået en forbrydelse eller ej. Det var den samme paranoia, som i sin tid gjorde ham til morder.

Da Nell var væk fra ”denne verden”, virkede New Orleans pludselig som en spøgelsesby, og jeg kunne heller ikke blive boende i huset. Jeg ville væk fra byen og blaffede ud ad motorvejen i retning af Baton Rouge. Det er et af de sværeste steder at blaffe i USA, og jeg forsøgte forgæves i lang tid at blaffe på selve motorvejen med mit skilt i håb om at få et lift, før politiet kom. Pludselig standsede den eneste Rolls Royce, jeg nogensinde er blevet taget med i, midt på motorvejen for at samle mig op. Det var lige i myldretiden, og vi lavede omgående en større trafikprop af tudende biler. Straks da jeg var kommet ind i bilen, kom politiet hylende op bag os for at give os en bøde for denne ulovlige standsning. Manden, der havde taget mig op,

1974 - Palm Beach, FL

sagde, at han nok skulle ordne det, gik hen til betjentene og rakte dem uden et ord sit visitkort. Da politiet så hans navn, blev de lutter venlighed og smil og fulgte ham tilbage til hans Rolls Royce, ivrigt klappende ham på skulderen, og sagde, at det jo blot var en bagatel, og at det skulle vi ikke tænke mere på. Jeg blev naturligvis forundret over, hvem denne fyr mon kunne være, som slap så billigt uden så meget som en bøde, og han fortalte mig, at hans navn var Wayne A. Karmgard. Han havde samlet mig op, fordi jeg stod med mit ”Touring USA from Denmark”-skilt. Han havde aldrig nogensinde før samlet en blaffer op, men syntes pludselig, det kunne være sjovt, eftersom han selv var af dansk afstamning. Normalt får denne oplysning mig straks til at klappe i og hurtigst muligt stige ud af bilen. Jeg har for længst mistet enhver lyst til at være sammen med dansk-amerikanere, som næsten hver gang kun giver mig én følelse: skamfølelse over at være dansker. Til danskere på besøg i USA vil jeg give et råd: Hvis I vil have et godt indtryk af USA, så hold jer fra denne befolkningsgruppe, som repræsenterer en af de mest racistiske og reaktionære hvide grupper. 80 % af dem stemmer republikansk. Alt, hvad de kan snakke om, er, hvor dejligt det er at slippe for de høje skatter hjemme i Danmark. De flygter fra ethvert medmenneskeligt ansvar for at få sænket deres skatter. Jeg har mødt dansk-amerikanere, som var ”rødgldende” socialdemokrater hjemme i Danmark, men som i løbet af blot fem år var blevet forvandlet til den sorteste reaktion. Dansk-amerikanerne står i en skærende kontrast til jøderne, som er den eneste hvide gruppe, jeg føler mig i harmoni med. Denne gruppe har en meget dyb forståelse for de sortes forhold og for de sociale mekanismer, som på samme måde gjorde dem selv til Europas ”negre” i så mange århundreder. Nå, men en dansk-amerikaner i Rolls Royce kunne jeg alligevel

ikke sige nej til, og straks begyndte jeg at underholde ham med rejsehistorier, for at han skulle invitere mig hjem. Især lagde jeg vægt på mine oplevelser med Rockefeller, Kennedy osv., da alle småmillionærer snobber for stor-millionærerne, og jeg derfor vidste, at han ville invitere mig hjem med en følelse af således at være kommet på lidt nærmere hold af Rockefeller. Det slog da heller ikke fejl, og jeg endte med at vende næsen om mod New Orleans. Han ejede byens dyreste og fineste hotel midt i det franske kvarter. Alle i byen kendte ham og fortalte mig siden, at han ejede en stor del af det franske kvarter og var boligspekulant. Jeg kom til at bo i en lækker suite i hans hotel Maison de Ville og fik at vide, at jeg bare skulle ringe på klokken, når som helst jeg ønskede noget. Sorte tjenere i nypressede uniformer serverede alt for mig på sølvbakker med utrolig servilitet. Jeg sad ude i hotellets have og lod en sort tjener bringe mig det ene efter det andet i et forsøg på at få ham til at åbne sig, men umuligt. Han følte sikkert hele sin eksistens truet, når jeg talte ham som et almindeligt menneske. Jeg sad og tænkte over det mærkelige i, at Nell nu måtte lade sig ”opvarte” af hvide fangevogtere i helvede, mens jeg selv blev opvartet af sorte tjenere i himmerige. Det var, som om alt tidligere i vores liv på en naturlig måde havde ført os til hvert sit sted, mens vores korte venskab blot havde været en utopi. Men det slog mig, at Nell jo egentlig som sort var kommet længere, for var han ikke mere fri end denne knuste tjener, der kun var i stand til at holde sig oppe, fordi han havde lært at nyde sin egen undertrykkelse her i denne rige danskers sadomasochistiske univers? Var Karmgard ikke også en morder og menneskeudsletter, samtidig med at han tilsyneladende var et blidt, stilfærdigt og ulykkeligt menneske, som havde lært at udnytte de mekanismer, der i dette samfund stod til hans rådighed, til den yderste grænse. Tilmed var han, sagde folk, byens rigeste homoseksuelle, hvilket jo gjorde ham selv til en del af en undertrykt minoritetsgruppe. Var det ikke den samme usikkerhed som udsat minoritet, der havde drevet ham op i denne ulykkelige position, som havde drevet mange jøder i Europa op i tilsvarende økonomisk tryghed gennem tiderne?

Trygheden i disse omgivelser var kvalmende. Jeg følte mig rastløs og ensom. Det var et hotel for de rigeste og fineste filmstjerner i USA, men der var ingen menneskelig kontakt. Skulle jeg gå ud på gaden og møde en fattig og dele mit luksuriøse hotelværelse og en flaske vin med? Nej, man skal ikke købe sig

1973 - New Orleans

venskab ved hjælp af rigdom, tænkte jeg. Heller ikke lånt rigdom. Jeg boede der kun en nat, en frygtelig ensom nat. Gennem år og dag havde jeg delt seng og hus med mennesker, og det var en rystende fornemmelse pludselig at ligge alene. Efter min sølvbakkemorgenmad næste dag styrtede jeg hovedkulds ud i friheden igen, fast besluttet på at finde nogle mennesker at bo hos. På Bourbon Street kom to unge piger farende hen til mig for at få min autograf. De var, som turister, af nysgerighed gået ind for at se dette berømte hotel og havde set mig sidde der over morgenmaden under palmerne og gik derfor ud fra, at jeg var en berømt filmstjerne. Et øjeblik følte jeg mig fristet til at spille "filmstjerne" for måske at komme til at bo hos dem, men valgte så at fortælle sandheden. Så mistede de interessen for mig, og jeg måtte indse, at jeg nu var nede på jorden igen. Som følge af de mange turister er det i New Orleans umuligt at finde et sted at bo som vagabond. Hen imod aften var jeg meget sulten og kom i tanker om Bonnies Grill på Decatur Street, som Nell engang havde vist mig. Bonnie var en kæmpefed, stor hvid pige, som her havde en lille snusket kaffebar. Bon-

1973 - Natchez, MS - Min "tjenestepige" og livslange ven Earline Gaynes

nie var af den type, der kun kan tale til mennesker i grove, arrige sætninger ved at skælde dem ud, men jo værre hun talte til folk, des mere elskede hun dem. Hun kunne sagtens have hentet en god dagløn hjem fra denne kaffebar, men hun var alligevel ludfattig. Stedet blev nemlig opsøgt af det fattigste gadeproletariat, og Bonnie gav gratis måltider dagen igennem til folk, som ikke havde penge. Bonnie kunne godt huske mig og vidste, at jeg ingen penge havde, så hun skubbede straks en stor skål majsgrød hen til mig og senere hamburgere og andet godt. Hun stod i hele sin kæmpeskikkelse med hænderne i siden og betragtede mig uden et ord, men jeg vidste, at hun kunne lide mig, fordi jeg havde kendt Nell. Uden at nævne Nell sagde hun efter lang tavshed: "Du kan komme og bo hos mig nu." Jeg flyttede så ind i Bonnies tarvelige og rodede lejlighed. Der var lus og lopper og flere centimeter støv overalt. Hvad der skete i de næste dage, var mærkeligt, for skønt vi knapt kunne kommunikere og ikke havde noget seksuelt forhold, blev vi hurtigt knyttet nærmere til hinanden, end jeg er blevet det med noget menneske på rejsen. Da vi erkendte, at vi vist var de eneste, Nell havde betroet sin fortid til, blev vi straks uløseligt bundet

1973 - Natchez, MS

sammen. At leve med Bonnie var som at bo på en vulkan af menneskelig varme. Hun er den eneste, jeg kender, som stadig praktiserer "the underground railroad". At bo hos hende var ensbetydende med næsten hver nat at blive banket op af en eller anden sort mand på flugt fra loven. Alle fandt de her et fristed. Bonnie elskede sorte mænd og især dem, som på en eller anden måde havde gjort oprør mod herre-slave-forholdet. Sådan havde hun altid været. Tidligere havde hun boet i Jacksonville, Florida, men var blevet fordrevet fra byen af de hvide, som havde gennembanket hende. Hun var taget til New Orleans, som regnes for en lidt friere by i Sydstaternes. Hendes to børn var egentlig forsømte og manglede både tøj og sund mad og vitaminer, men til gengæld var de gennem morens handlinger blevet opdraget til ikke at hade og var således på deres vis langt sundere end de fleste hvide børn. De havde hele barndommen igennem oplevet mordere og tyveknægte, voldtægtsforbrydere, narkomaner og andre volds mænd indtage deres fars plads i morens seng, men de havde oplevet dem alle som mennesker, fordi de så dem med morens øjne, som nægtede

1973 - New Orleans, LA

at tro på, at det var deres sande identitet at være kriminel, og som således ved denne tro på mennesket i virkeligheden skabte mennesket. For disse børn havde begreber som "morder" og "nigger" ingen mening. I Bonnies hus opførte de sig nemlig alle som deres "far", og sådan så børnene dem. Der var altid glæde, når en "far" var kommet ud af fængsel. Bonnie sukkede lidt over, at de aldrig ville få Nell at se igen, men var allerede parat til at modtage en ny Nell. Bonnie og jeg fik en stille forståelse og hengivenhed for hinanden, der med tiden udvikledes til et så stærkt kærlighedsforhold, at jeg gang på gang vender tilbage til New Orleans for at bo hos hende. Bonnie ved ikke, om hun er jøde eller dansker eller irer eller polak. Hun er blot amerikaner, siger hun.

Sammendrag af breve

Ps. Jeg har her ladet mine stereotype tidsprægede generaliseringer om visse minoriteter stå netop som modvægt til Bonnies ærkeamerikanske holdning, der var en direkte forløber for valget af Obama.

Min tidsrejse tilbage til 200 års hvidt bomuldstyranni

“Cotton and blood were mingled on many a field where the dead and dying lay close beside the hoed rows and the falling bolls.” - Frederick Douglass, My Bondage and My Freedom

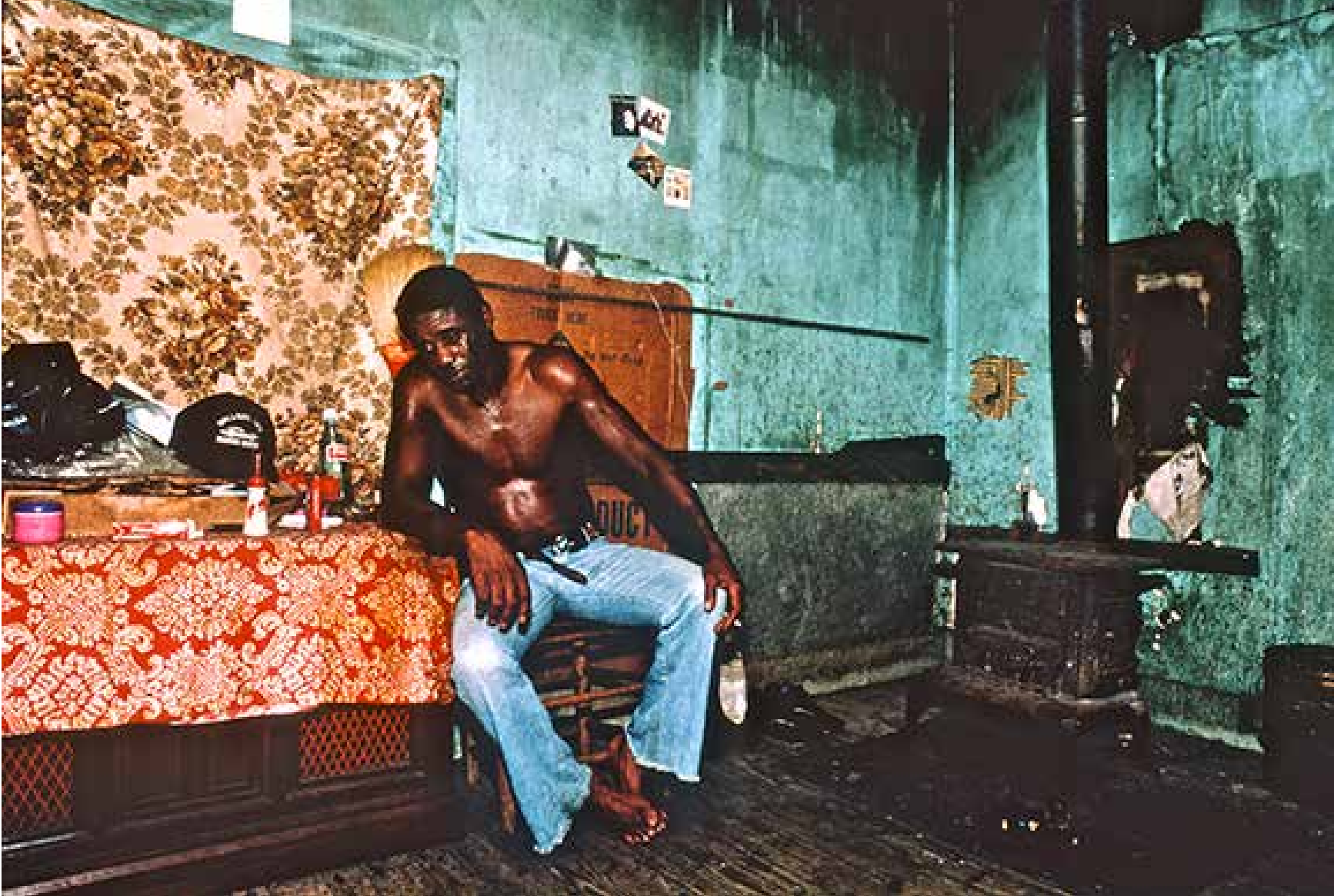
“The cotton field was our world, and the rows stretched endlessly north and south, like the seams of our history.” Ralph Ellison, “Invisible Man”

På vej mod Florida om vinteren opdagede jeg, hvor den vrede og fjendtlighed, som lå bag de voldsomme overfald på mig i Nordstaternes gader, havde sine rødder. I dag plukker næsten ingen sorte længere bomuld, men mødet med de mennesker, som endnu i 1970’erne levede indespærret bag bomuldstæppet midt i et overflods-samfund, virkede så surrealistisk, at jeg straks følte mig kastet tilbage i historien – indhyllet i bomulden, hvis hvide tyranni engang omsluttede næsten alt sort liv i Syden.

1973 - Allendale County, SC alle fotos

1995 - Bullock County, AL

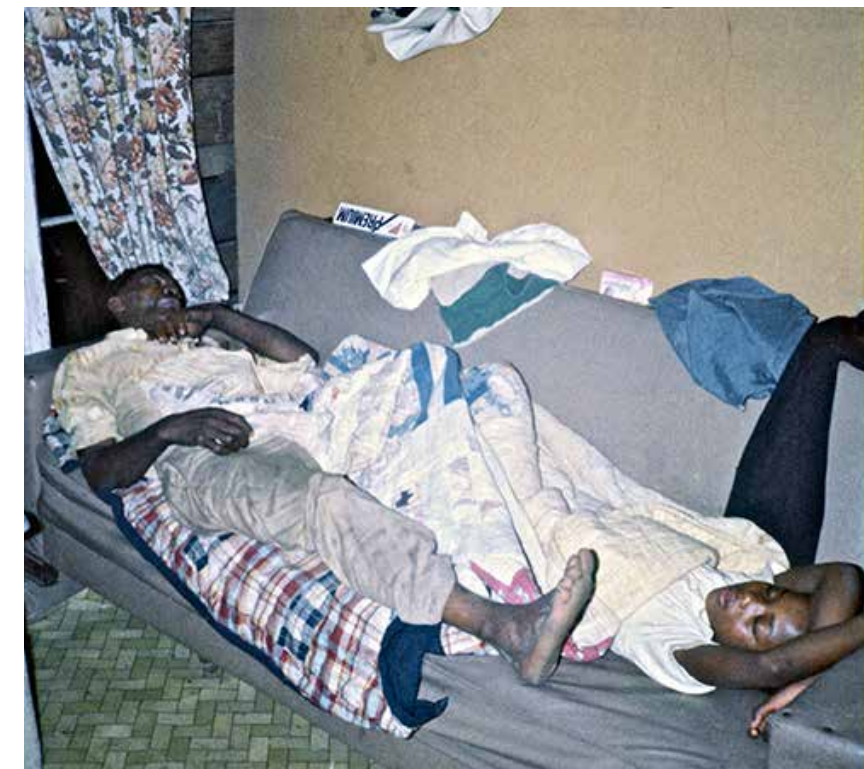
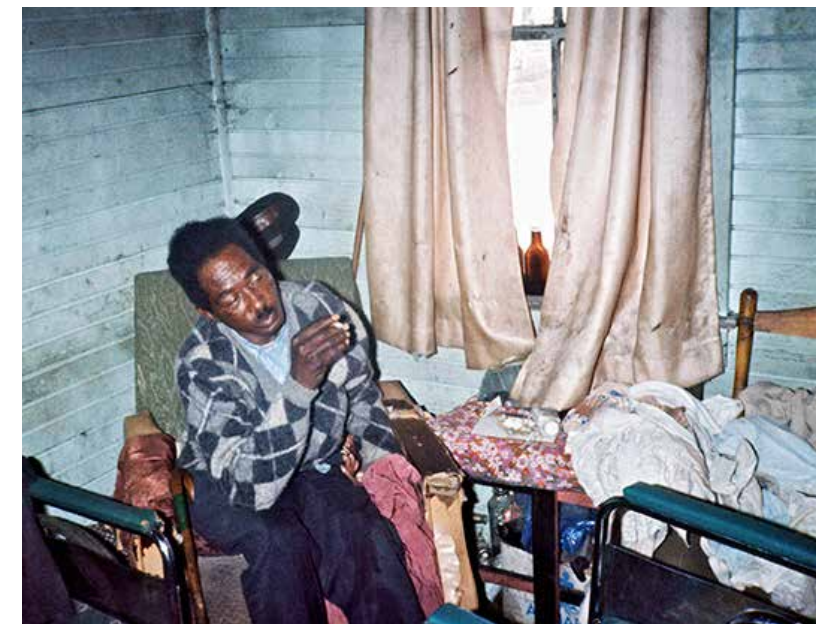
1975 - Macon County AL

1975 - Edgecombe County, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Apopka, FL

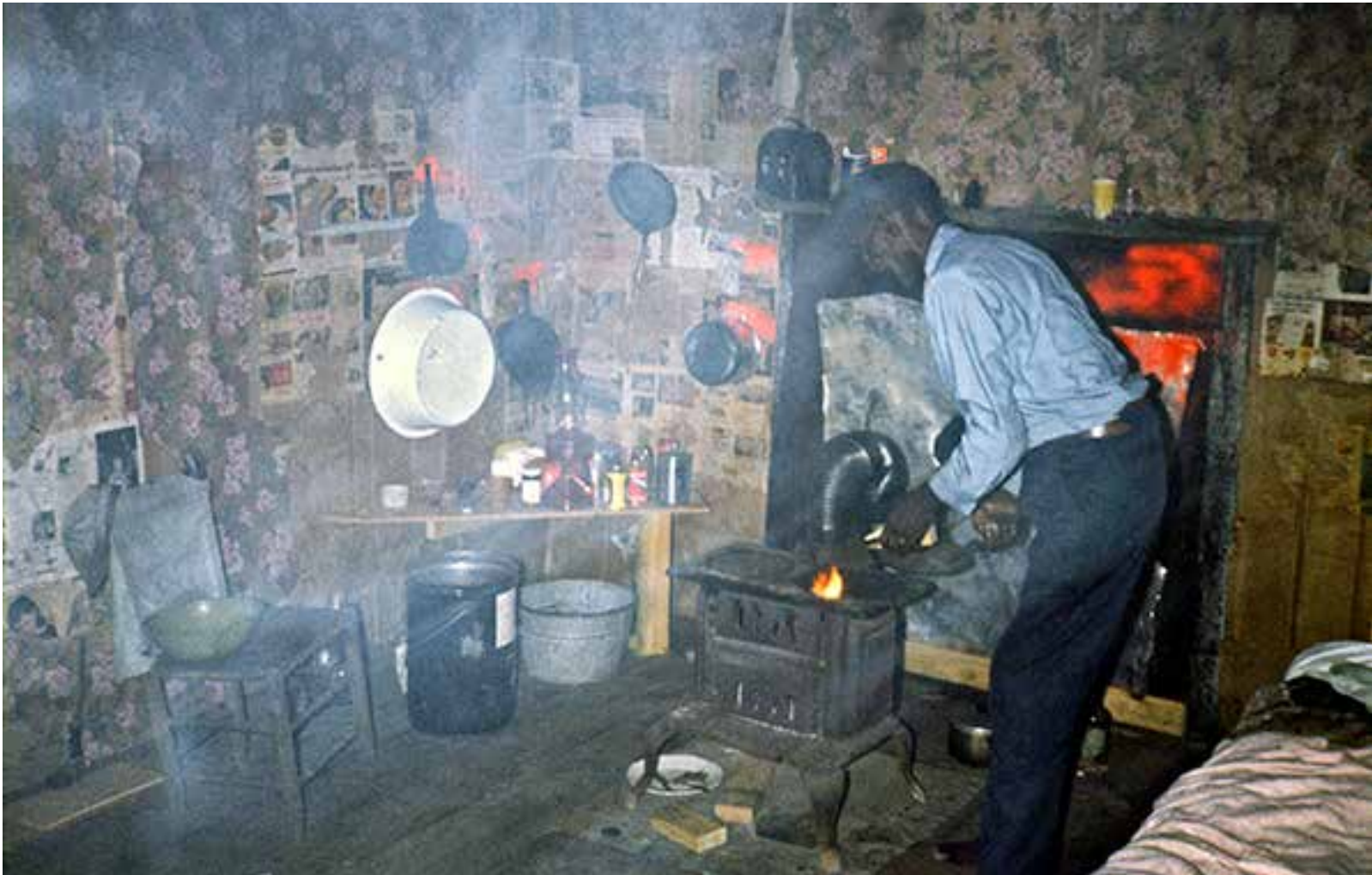

1978 - Bullock County, AL

1973 - Allendale County, SC

1975 - Waynesboro GA

“Cotton is king, and we are the slaves. We pick the cotton, but we never see the money. We live in the shacks, but we never own the land. We work in the sun, but we never feel the warmth.” - Richard Wright, Black Boy

Da jeg selv arbejdede i markerne, opdagede jeg, at virkeligheden var helt anderledes end de historiske fotos og karikaturer, jeg huskede af smilende, næsten barnligt glade plukkere. De smil, man ser på dette billede, var faktisk de eneste, jeg så i bomuldsplantagerne – fremkaldt af, at en plukker ikke kunne finde ud af, hvordan mit kamera virkede. Det tog mig lang tid at overvinde deres fjendtlighed og frygt for mig som hvid, men til sidst fik jeg lov at bo hos Martha og Joe mod at give dem al den bomuld, jeg plukkede. Selvom jeg sled fra morgen til

aften og havde ondt i alle lemmer, lykkedes det mig ikke at plukke for mere end 24 kr. om dagen. De andre var trænede og nåede lidt over 30 kr. om dagen. Det svarer omtrent til i dag, hvor jeg ser Martha og mange af de andre arbejde for lavpriskæden Walmart uden stadig at kunne løfte sig selv ud af fattigdommen. De mekaniske høstmaskiner fordrev dem fra markerne, og værre endnu mistede mange uafhængige sorte landmænd senere deres jord, fordi de hverken havde råd til eller kunne låne til de dyre maskiner, som de store hvide industrilandbrug fik statsstøtte til. Tilskuddene er nu i gennemsnit 2,1 milliarder dollars om året – omkring halvdelen af afgrødens værdi. Officielt for at undgå billig håndplukket bomuld fra Indien og Afrika, men igen en racisme, der skader og udelukker de fattige.

Et øjeblik skammede jeg mig over mine privilegier og var samtidig stolt over at mærke en flig af den smerte, som generationers udnyttelse havde påført millioner af sorte. Vi arbejdede på akkord og fik 4 cent pr. pund, mens godsejeren solgte bomulden for 72. Jeg begyndte at forstå, hvordan han havde råd til sit store hvide plantagehjem, mens hans sorte arbejdere boede i shacks.

2004 - Arkansas

1996 - Selma, AL

1996 - Selma, AL - bomuldsplukker i shack midt i bomuldsmarkerne

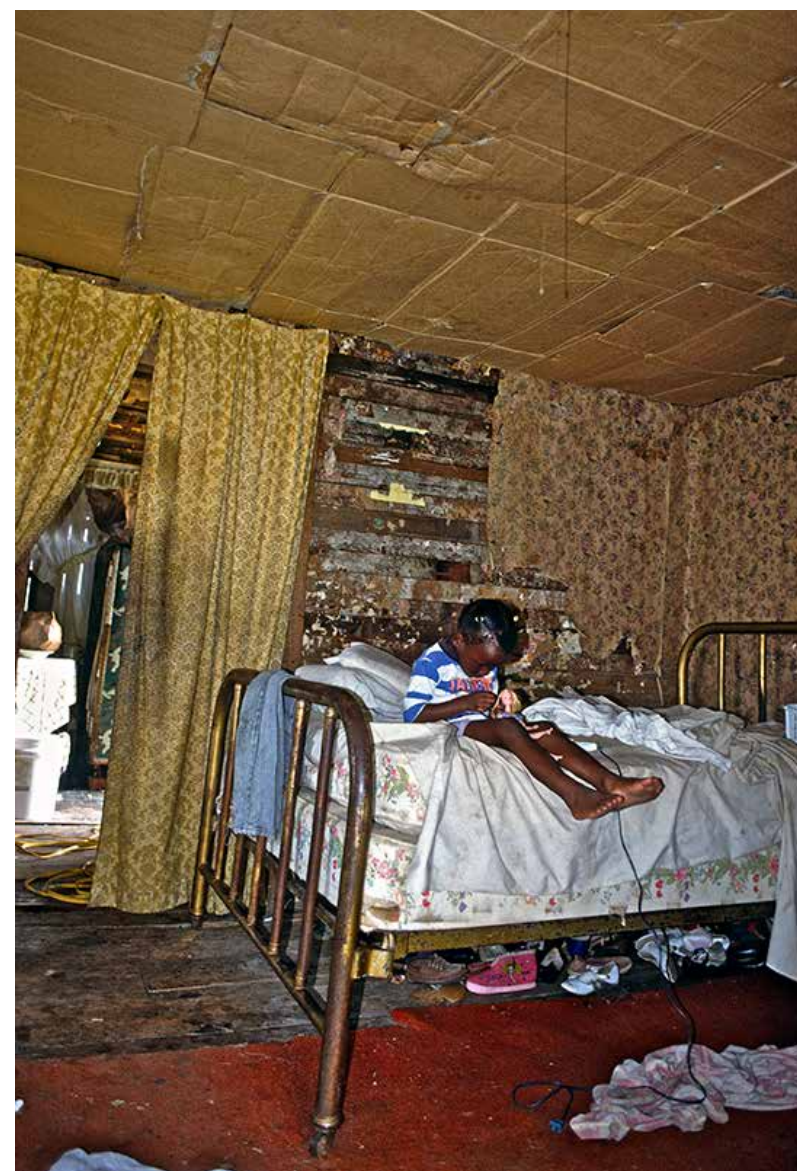
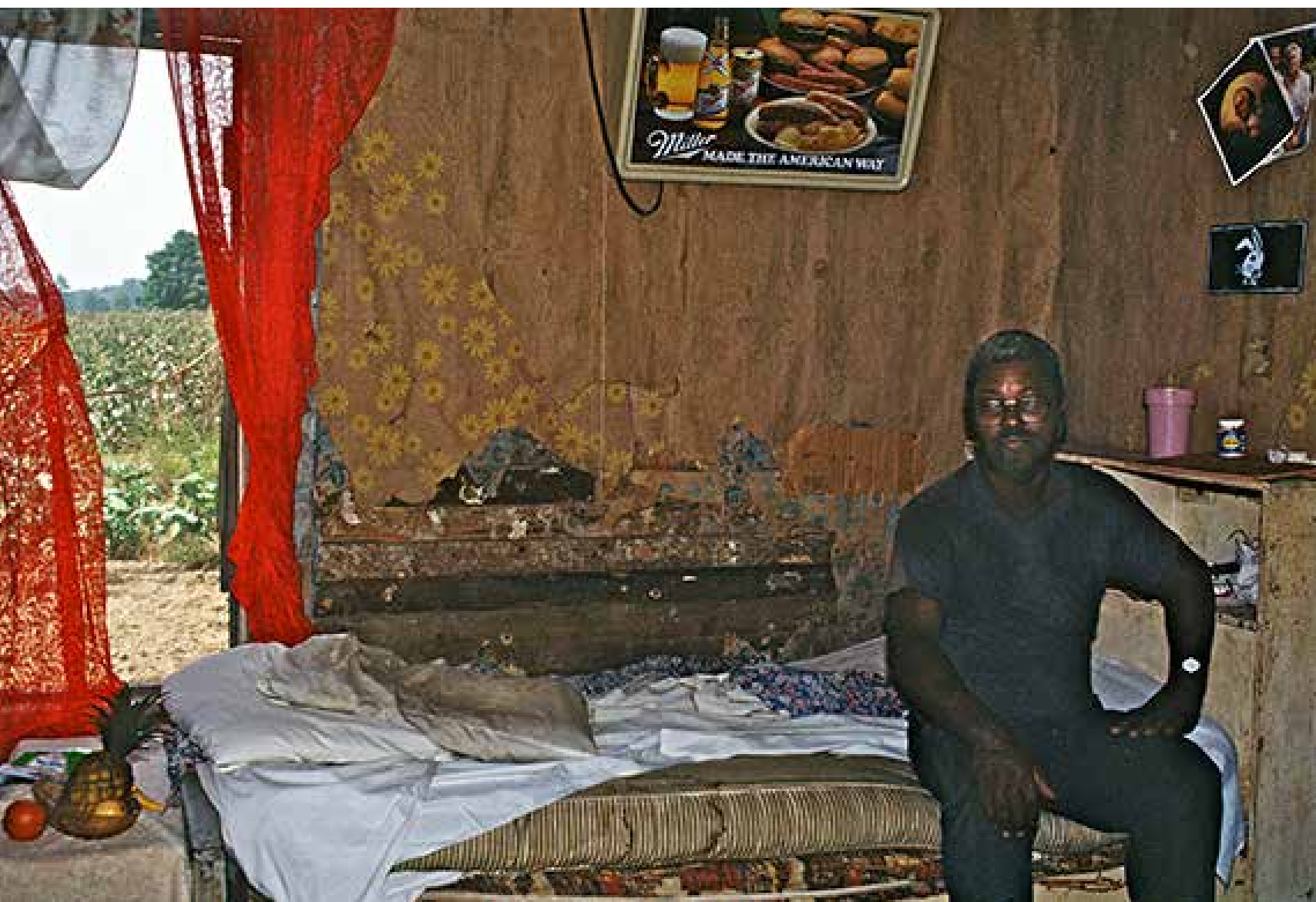
Hen mod aften kom hans søn for at veje bomulden og betale os. Vi var udmattede. Der var ingen glæde ved lønnen, som knap nok kunne købe petroleum til lampen i hytten, som næppe var bedre end slavernes gamle boliger. Hvordan kunne disse mennesker kaldes frie, når alt omkring dem stadig mindede om det gamle herre-slave-forhold?

1996 - Selma, AL

1973 - Zebulon, NC

1974 - Elizabethtown NC

1974 - Washington, NC

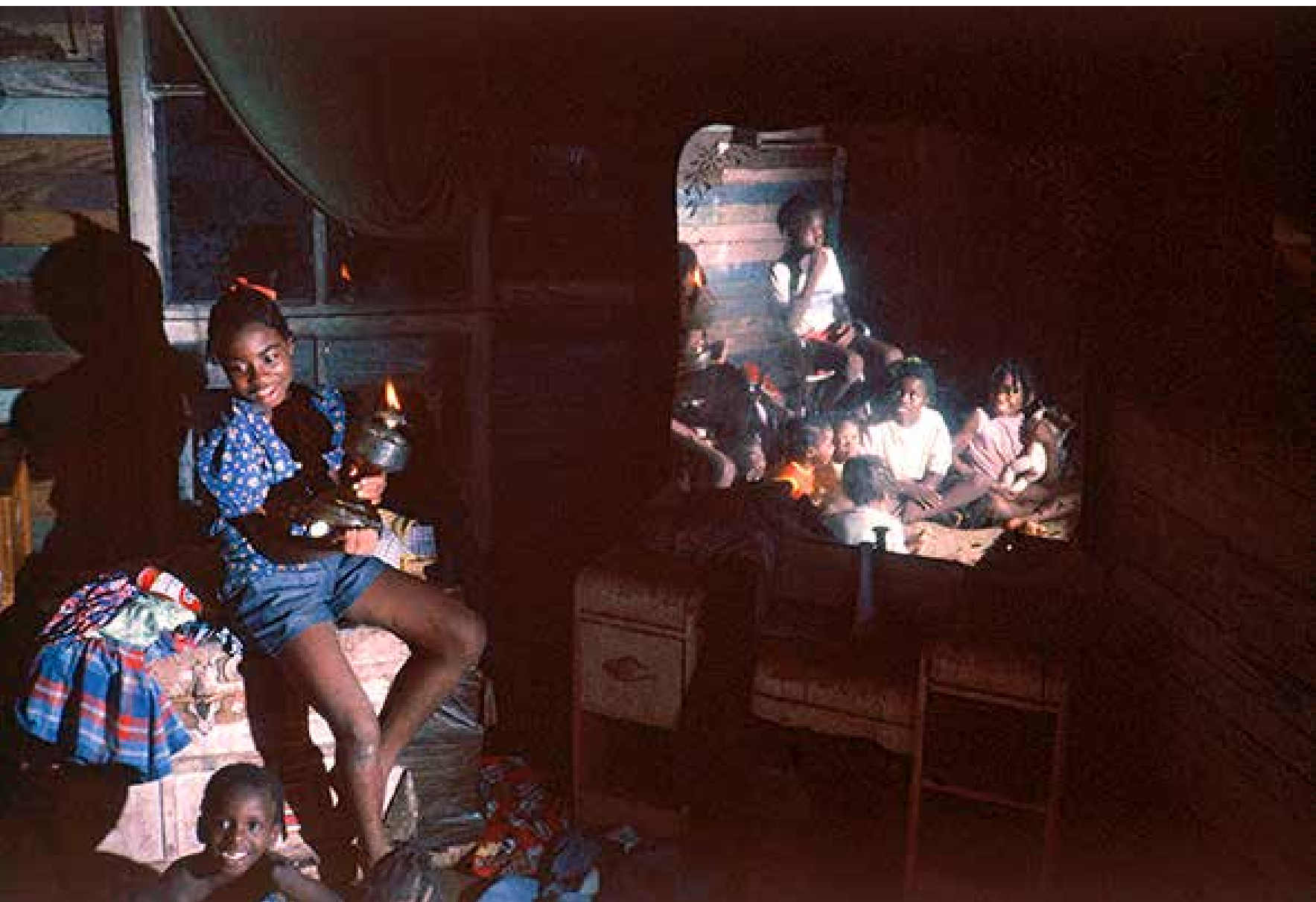
1974 - Alachua, FL

1973 - Allendale County, SC

2004 - Arkanas

1973 - Allendale County, SC

1975 - Meridian, MS

Sjælens lænker: Bomuldens vedvarende greb

Slave driver

*The tables are turned now
catch a fire
you're going to get burned now.
Every time I hear the crack of the whip
my blood run cold
I do remember on a slave ship
how they brutalized my very soul.
Today they say
that we are free
only to be chained in this poverty!
Good God
I think it's illiteracy
it's only a machine that makes money.*

"Cotton is the fabric of our lives, but also the fabric of our oppression. It connects us to the past and the present, to the rich and the poor, to the land and the water. It is a thread that binds us, but also tears us apart." - Isabel Wilkerson, The Warmth of Other Suns

Et århundrede tidligere mente hvide, at det var deres naturlige ret at eje og handle med mennesker som privat ejendom. Time efter time – som en symbolsk gentagelse af den tro – kørte velhavende nordstatsfolk i store autocampere forbi os i bomuldsmarkerne på vej mod solrige Florida.

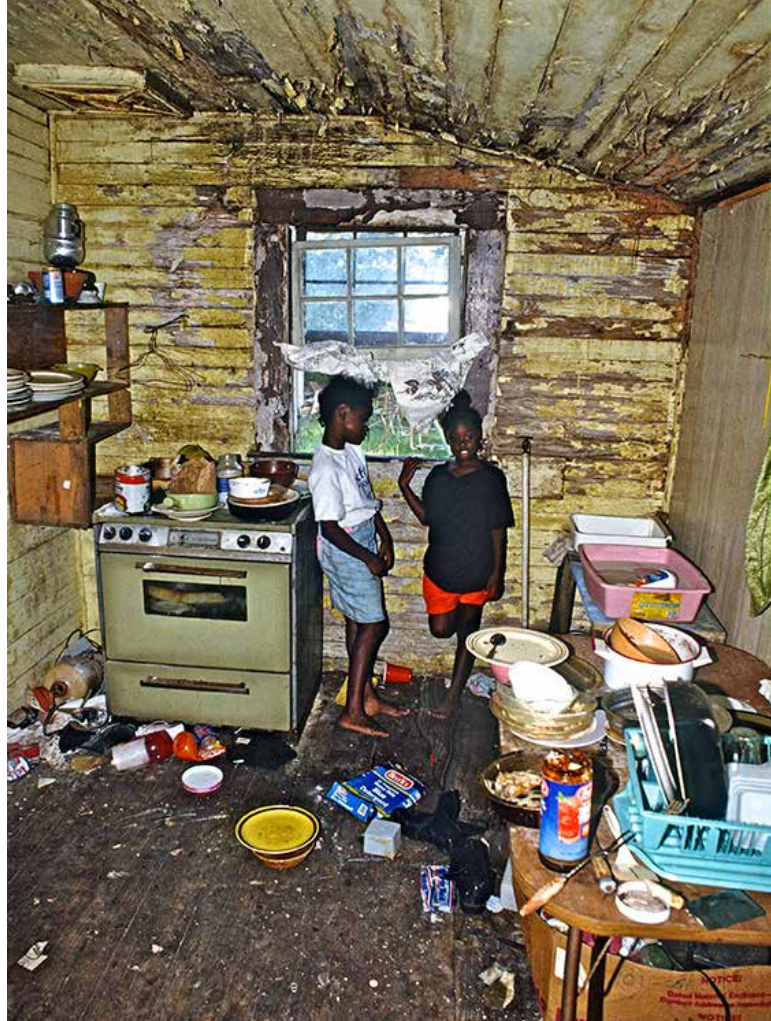
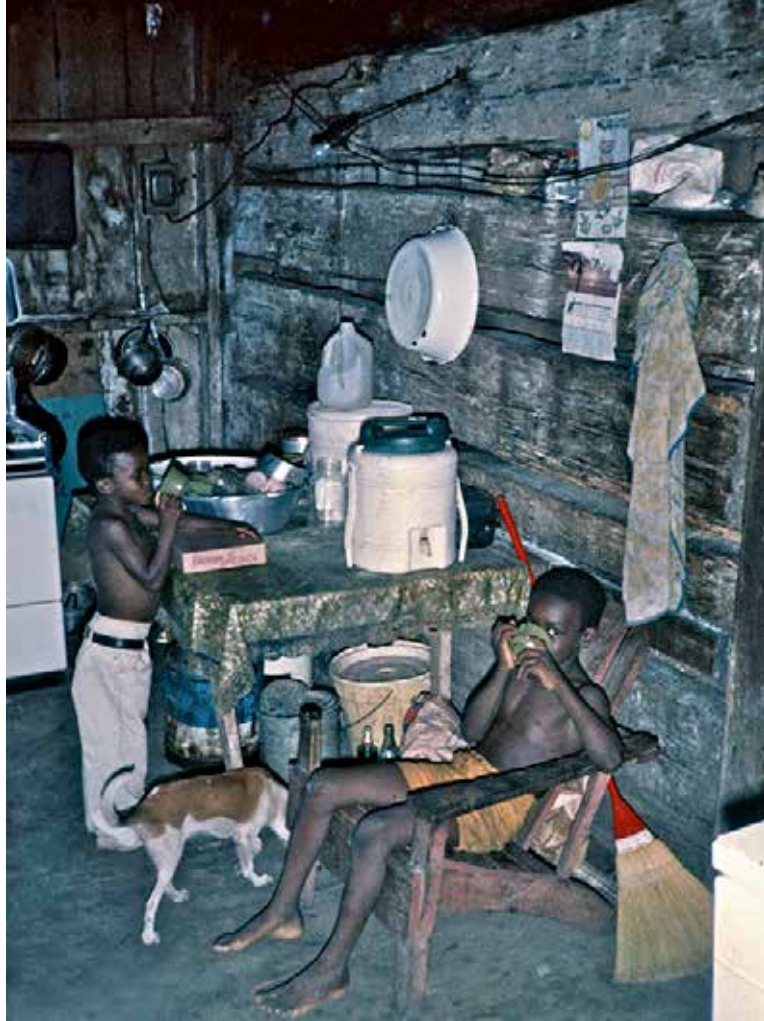
Hvorfor skulle papirspekulanter i New York og Massachusetts, som allerede havde enorme huse, også have disse rullende palæer, mens bomuldsplukkerne ikke engang havde et vandtæt skur?

Selv i dag koster hvert af deres rullende hjem ti gange mere end mine tidligere bomuldsplukkervenners hjem, og hver tur til Florida udleder lige så meget CO₂ – fem ton – som de fattige producerer på et helt år.

De rigeste 10 procent af amerikanerne udleder 56,5 ton pr. person og drukner derved bogstaveligt talt bomuldsplukkerne i Pakistan ved at oversvømme en tredjedel af deres jord og ødelægge halvdelen af deres høst – den samme tankeløse kasteisme mod ikke-hvide som i går.

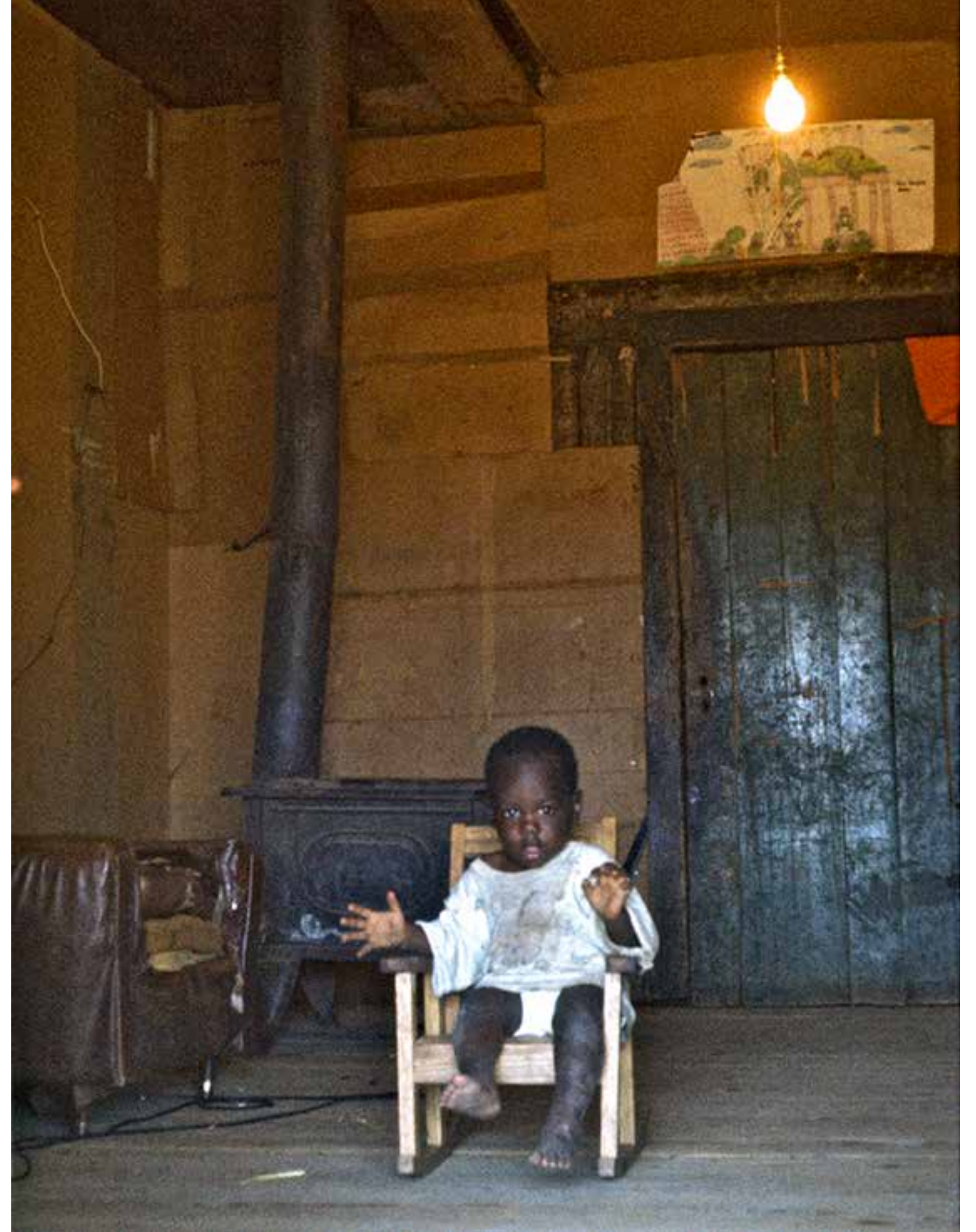

Sangen *Slave driver* af
Taj Mahal - illustreret

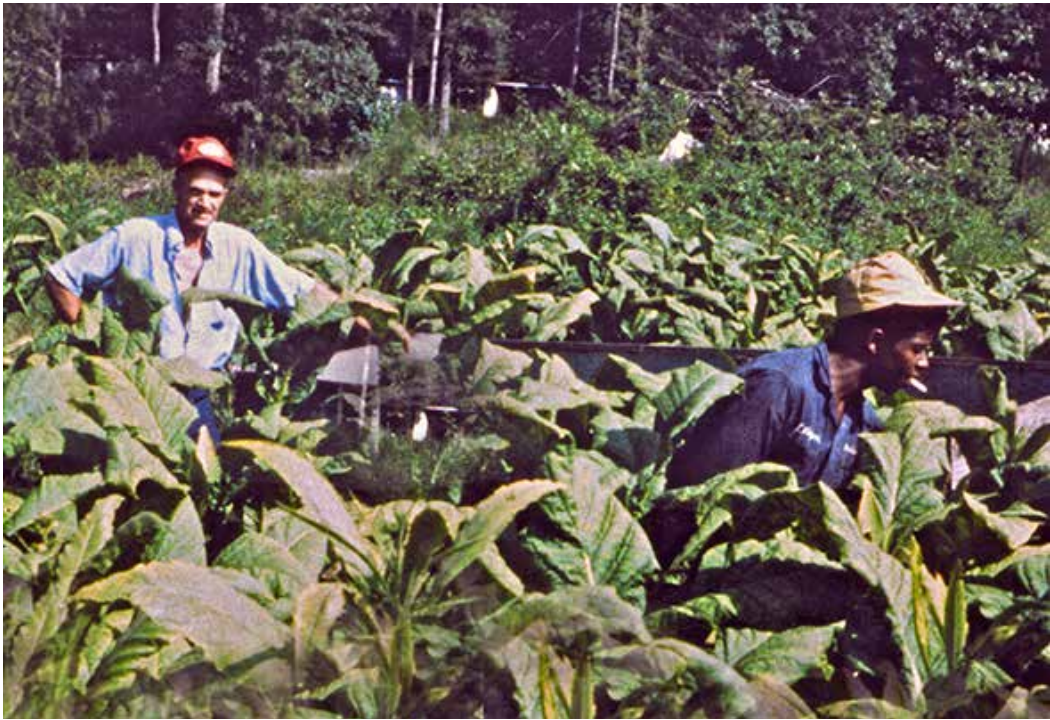
1995 - Notasulga, AL - bund 1990 - Burke County, GA

1975 - Macon County AL - højre 1973 - Tunica, LA

Om at blaffe ”tilbage” til 350 års sort tobaksslaveri

“I grew up in the shadow of the tobacco fields, where my ancestors were enslaved and tortured. I saw the pain and the suffering in their eyes, and I heard their stories in their songs. I vowed to never let their voices be silenced, to never let their struggle be forgotten.” - Nina Simone

1974 – Bethel, NC

I tobaksmarkerne så jeg også, at de hvide ejede og styrede alt, mens de sorte fulgte efter dem – både om foråret, når tobakken blev plantet, og i august, når den blev plukket. ”Det er rigtigt nigger-arbejde,” hørte jeg hvide sige. ”De er allerede sorte, så tjæren hænger ikke så fast på dem.”

Ved lov var arbejderne garanteret en mindsteløn på kun en tredjedel af den, jeg selv havde tjent som ufaglært i Danmark. Værre endnu: da arbejdet var sæsonbestemt og der næsten intet var resten af året, blev det en mager årsindkomst.

Disse mennesker, som kunne have opnået frihed og værdighed for blot få cent pr. cigaretpakke, arbejdede med ansigtsudtryk, som kun en slave kunne udtrykke.

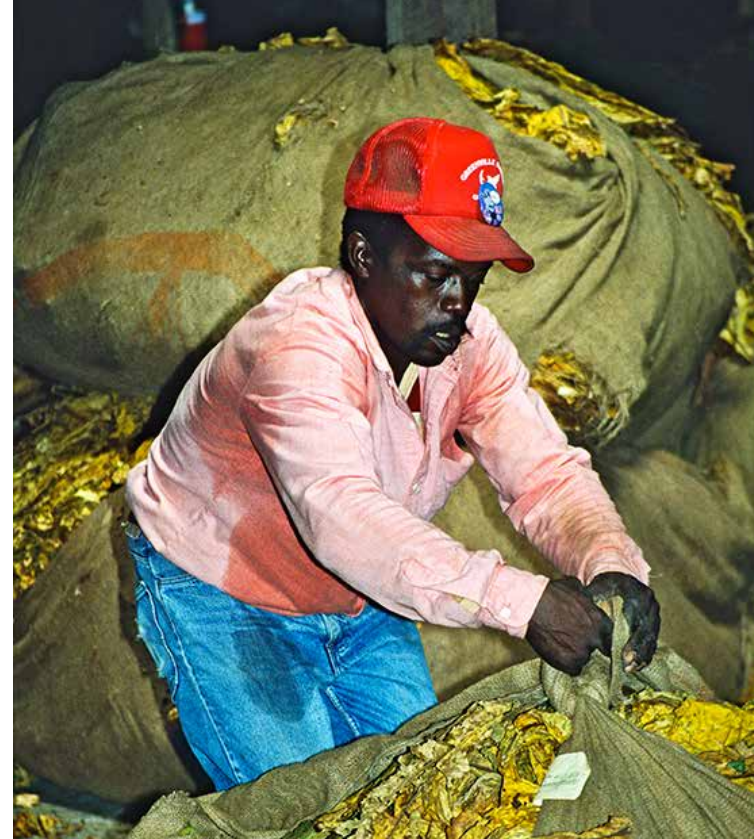

1974 – Bethel, NC - bund: 12 år senere

1986 - Wendell, NC

1986 - Wendell, NC og nederst 1974 - Bethel, NC

1974 - Raleigh, NC - Jeg interviewer Ben Chavis
Hør ham i mit interview nedenunder

Miljøracisme og sort modstand i tobaksindustrien

"The health consequences of working in tobacco fields are still felt today, with higher rates of respiratory illnesses and cancer in Black communities."

- Dr. Camara Jones, co-founder of the National Black Nurses Association

"Tobacco is a killer. It kills the land, it kills the people, it kills the spirit. It is a weapon of mass destruction, and the white man uses it to enslave us."

—Alice Walker, in The Color Purple

Senere på sommeren blev tobakken tørret og solgt på auktion. Få steder var herre-slave-forholdet så tydeligt indprentet i de sortes bevidsthed som på tobaksauktionerne. Hvide opkøbere gik foran og gav hurtige, diskrete signaler med fingre og nik, mens de sorte skyndte sig bag dem og pakkede bundterne. De hvide kørte direkte ind i hallen i store, prangende biler og spiste bøffer på størrelse med tallerkener, mens

de sorte sad udenfor med deres brune madpakker.

I de følgende år så jeg overalt sorte blive presset helt ud og erstattet af billigere, ofte illegale latinamerikanske migranter. Fra omkring år 2000 blev de anset for for "dyre", da tobaksfirmaerne skulle betale sygesikring og samtidig mistede milliardstore statssubsidier. Derfor begyndte de at købe billigere tobak fra fattige lande uden sundhedsforsikring, som Zimbabwe. Efterhånden blev de 22.000 tobaksfarme omdannet til enorme industrielle svinefarme i det østlige North Carolina. Hvorfor netop dér? Fordi de tilbageværende fattige sorte havde for lidt magt til at protestere mod stanken fra de tusindvis af urinlaguner, der bredte sig over de tidligere tobaksmarker.

Det var borgerrettighedsaktivisten pastor Ben Chavis, der først råbte op om denne nye krænkelse af de sorte i 1980'erne.

Jeg havde interviewet ham allerede i 1973, efter at han var blevet idømt 34 års fængsel på falske anklager efter kampene i Wilmington.

"Det her er miljøracisme," råbte han, da fængselsdøren smækkede. Hans ord blev starten på kampen mod den fortsatte miljøracisme, hvor en lille håndfuld hvide svineindustrier lod ni millioner forurenende og CO₂-producerende svin ødelægge levevilkårene for farvede lokalsamfund. Racismen finder hele tiden nye udtryk.

"Racial discrimination in the deliberate targeting of ethnic and minority communities for exposure to toxic and hazardous waste sites and facilities, coupled with the systematic exclusion of minorities in environmental policy making, enforcement, and remediation" - Ben Chavis

1975 - Bullock County, AL

1978 - Waynesboro, GA

"We were poor, but we had warmth. The stove in the middle of the room glowed like a small sun, and we gathered around it as though it were life itself." - Maya Angelou

"The house was cold and the wind came through the cracks. We kept close to the stove, feeding it scraps of wood, guarding the little heat like something precious." - Richard Wright

"The fire made a soft red glow in the room and the night pressed close against the thin walls."- Zora Neale Hurston

"We lived close together because the house leaked cold, and the only warmth came from the stove and each other."- Jesmyn Ward

1973 - Tunica, LA

1973 - Zebulon, NC

Min danske forgænger, Peter Sekaer, havde fotograferet den samme model brændeovn i 1930'erne, som jeg stadig så i 1970'erne i syden, f.eks. th. i Mosley Whiteleys hus. Den blev kaldt "Southern Jewel" af producenten, Southern Stove Works.

“The sugar plantation is the crucible where so much of the violence and exploitation in the South was forged. It is a place where Black bodies were broken and Black communities were fractured, and its legacy continues to shape the lives of Black people in the South today.” - Jesmyn Ward, “Sing, Unburied, Sing”

1975 – TN, familie ved deres plantagehjem

1975 - Houma, LA

“The sugar industry owes a debt to Black communities for the immense wealth it has built on their backs. We must hold them accountable and demand restitution.”
- Nikole Hannah-Jones

1975 - Houma, LA

Fra slaveri til livegenskab: De sorte sukkerrørsarbejderes vedvarende kamp

Om vinteren blaffede jeg rundt i de dybeste sydstater, og en jul endte jeg på sukkerplantagerne i Louisiana. Hvor jeg i North Carolinas tobaksmarker mest havde oplevet slaveriet som en sindstilstand, fandt jeg her chokerende feudale – næsten livegne – forhold. Den hvide godsejer ejede ikke blot plantagen, men også husene, hvor de sorte arbejdere boede. De lå samlet i små klynger omkring hans store plantagehjem – præcis som i slaveriets tid. Han ejede også resten af landsbyen, inklusive den eneste butik, “the company store”. Her var priserne 30 procent højere end i byerne, som sukkerarbejderne hverken havde råd til at rejse til eller ofte kunne finde rundt i, da mange var analfabeter.

Deres gennemsnitsindtægt var under 3.000 dollars om året og skulle forsørge familier på seks til ti personer. For at overleve lånte

de af godsejeren og sank hurtigt ned i gæld til ham. De betalte sjældent kontant, men købte på kredit og blev langsomt fanget i økonomisk trældom. Mennesker, der arbejder uden reel løn og kun får mad og husly, kan kun kaldes slaver. Når først de var fanget i denne cirkel, tilhørte de i praksis godsejeren: de kunne ikke forlade plantagen, før gælden var betalt – og det kunne kun ske ved et mirakel.

Et sådant “mirakel” så jeg dog i 1990’erne, da de sorte markarbejdere, som skar sukkerrør i hånden, blev erstattet af dyre høstmaskiner og latinamerikanske arbejdere. Mange blev dermed tvunget ud af deres hjem – deres mirakuløse vej til frihed. På den måde er de hvide avlere i dag blevet så rige på dette “hvide guld”, at de også selv har forladt plantagerne og er holdt op med at bruge udtrykket på grund af dets negative associationer til slaveri.

1975 - Houma, LA og 1996 - Houma, LA

Begge top: 1996 - Montgomery County, AL

Herunder 1996 - Burke County, GA

En slave husker i generationer

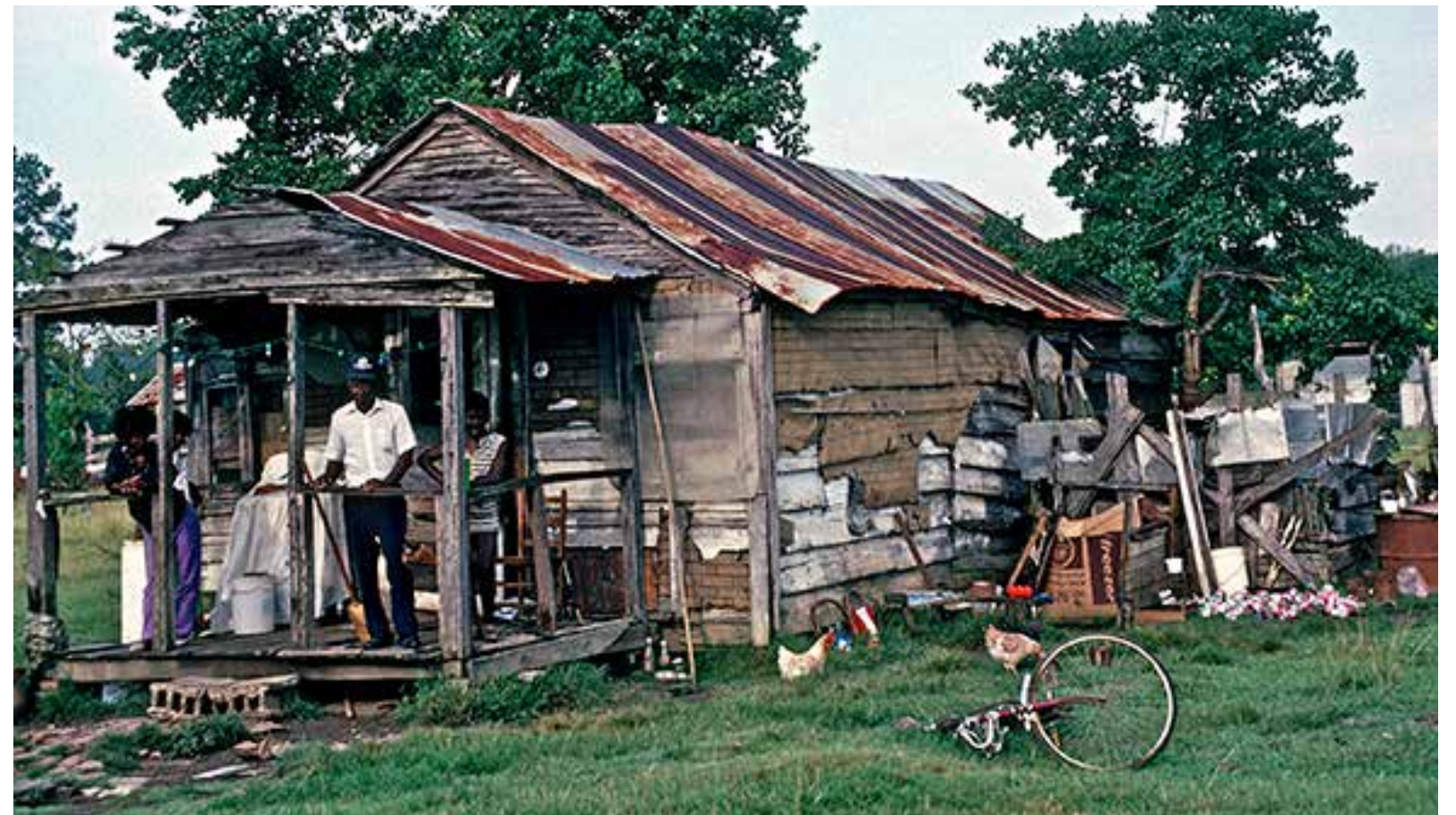
1975 - Houma, LA

Da jeg var i New Orleans i 1973, bragte aviserne artikler om denne skjulte feudalisme lige uden for byen: børn på sukkerplantagerne, som kun fik en appelsin én gang om året – til jul. Der blev iværksat en tårepersende indsamling for at sende børnene julegaver, og tandlægestuderende kørte gratis tandlægebusser ud, da det viste sig, at familierne aldrig havde haft råd til tandlæge. Senere fandt jeg ud af, at andre havde forsøgt en mere konstruktiv indsats for at organisere disse slavearbejdere. En hvid katolsk præst prøvede at samle de sorte – møderne blev holdt i hemmelighed, fordi der konstant blev skudt mod dem – men forgæves. De sorte, som huskede et oprør i 1930'erne, hvor mange blev dræbt, turde ikke risikere at miste det sidste, de havde. Det var måske glemt af de hvide, men jeg opdagede overalt i det sorte samfund, at en slave husker i generationer.

Efter min første bog udkom, lavede CBS 60 Minutes indslaget The Cane Curtain, som bekræftede mine beskrivelser og kaldte arbejderne ofre for slaveriets arv. Næsten ingen af de sorte turde tale åbent, men CBS fik samlet en gruppe i en kirke 80 km væk, hvor de med tildækkede ansigter fortalte om deres frygt. En hvid avler talte skamløst om de småpenge, hans kontraktbundne arbejdere skyldte ham, og om hvordan det amerikanske landbrugsministerium efter hans mening snød ham for tilskud. Selv i dag modtager sukkerdyrkere omkring en milliard dollars årligt i subsidier – så amerikanerne ender med at betale næsten dobbelt så meget for sukker som resten af verden.

"Don't lead with the fear of what might be, lead with the strength of who you are."
- Natalie Baszile and Oprah Winfrey in "Queen Sugar"

1996 - Montgomery County, AL

Enkens offergave (Markus 12: 41-44)

“The world craves connection. It craves the stories that bind us together, the stories that remind us that we are all human, all deserving of dignity and compassion.” —Jesmyn Ward

På grund af frygten for hvide repressalier var det næsten umuligt at bo hos sukkerar-bejderne. Da det endelig lykkedes mig at finde et sted, og jeg var gået i seng, var rygtet om mig allerede løbet som en step-brand gennem byen. Pludselig blev døren revet op, og en rasende nabo, George Davis, stak en geværløb mod min mave og jog mig ud i den kolde vinternat.

Senere forbarmede en fattig enke, Virginia Pate, sig over mig og lod mig dele seng med hendes fem børn i en faldefærdig shack ude i sumpene. Om morgenen blev der isnende koldt, når kakkelovnen gik ud, og fordi børnene trak tæppet til sig, frøs jeg den første nat. Næste dag begyndte Virginia at reparere gamle vattæpper, så jeg ikke skulle fryse igen.

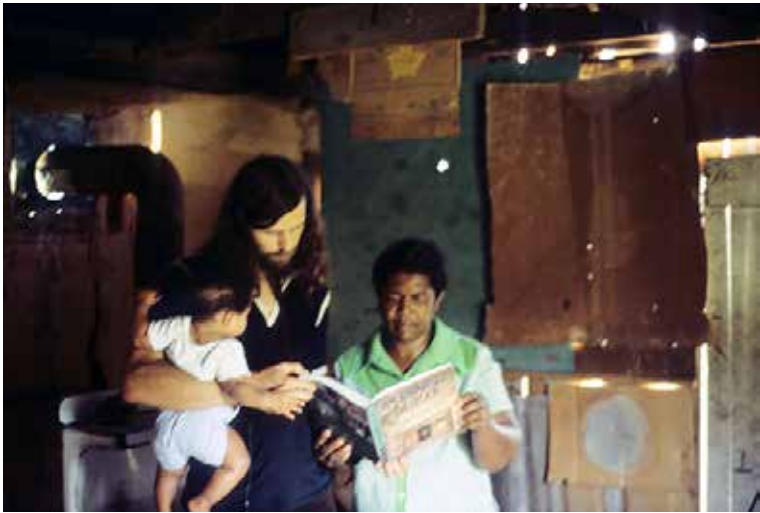
Aldrig vil jeg glemme denne enke, som jeg siden har besøgt næsten hvert år Hun var villig til at trodse faren fra de hvide, selv om hun ikke selv turde sove under samme tag som mig, men sov i søsteren Eleonoras shack.

Sammen med hendes ældste søn Morgan gik jeg på jagt i sumpene efter bæltedyr og andet spiseligt, og vi hentede drikkevand fra tagrenden. George Davis blev senere myrdet af Virginias nevøer, Bertha og Bartram.

Jeg havde aldrig forestillet mig, at mit venskab med Virginia skulle vare næsten 40 år – indtil 2012, hvor jeg sagde farvel til hende kort før hendes død. Gennem årene tog jeg utallige venner med på besøg, endda en leder fra Ku Klux Klan.

Tv. Virginia Pate. Øverst børnene i 1973 - Tunica, LA

Når danske filmhold kom for at portrættere hende, viste hun dem alle de steder, hvor jeg havde boet med familien. Gennem hende blev jeg en del af en stor slægt med syv søstre og fire brødre. Som med mange andre familier i denne bog lavede jeg udførlige stamtræer for at holde styr på hendes mange børn, 17 børnebørn og 10 oldebørn. Hendes børn Morgan, Doretha og Oliver stod ofte på scenen med mig for at besvare publikums spørgsmål: ”Hvordan det var for dem at have delt seng med en hvid mand med et mærkeligt udseende?”

Jeg gav Virginia Pate min bog i 1978

Virginia forsøger at kvæle Ku Klux Klan-lederen Jeff Berry i 2005

Virginia Pate fortæller et dansk tv-hold om, hvordan jeg første gang endte med at bo hos hende

40 års venskab fører til frihed efter 40 år

“Companies don’t have souls, only people do. And it’s up to us, the individuals, to make sure our souls are intact.” —Anita Roddick

Virginias søster Beryl morede altid mine venner. Selvom hun var dybt religiøs, sad hun som fængselsbetjent i vagttårnet i det lokale Angola-fængsel tolv timer hver nat. “Ville du skyde på dine to nevøer, hvis de flygtede?” “Selvfølgelig. Jeg skyder alle, der nærmer sig hegnet.” Det var hendes søster Elnoras tvillinger, Bertha og Bertram, der dræbte George Davis – manden, som første nat næsten havde skudt mig i sengen. Jeg mødte først Bertha i 1994, da hun blev løsladt, men med sin dom på 75 år kommer Bertram aldrig ud af Angola.

Sidste besøg hos Virginia på hospitalet i 2012

Bertha i 1994 efter sin løsladelse, hvor hun skrev til sin tvillingebror i Angola

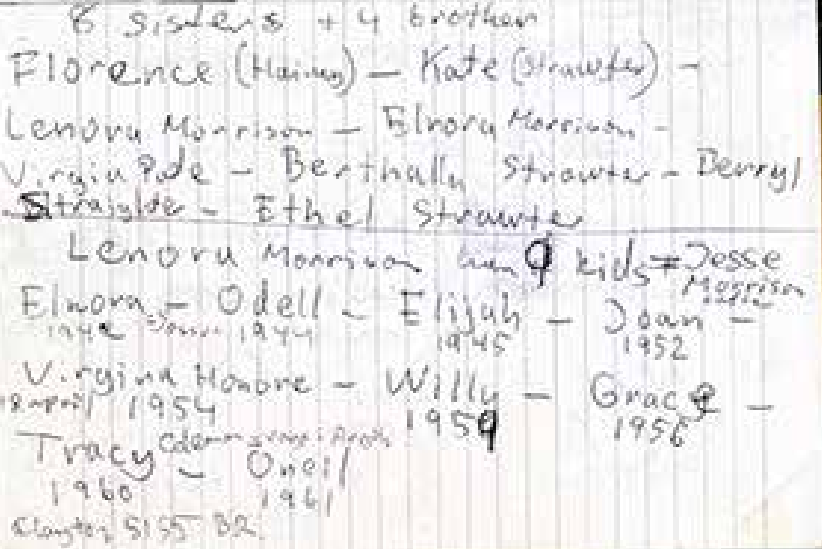
Anita Roddick i 1994 sammen med Virginias niece, Virginia Honore, gift med en fængselsbetjent

Foto af Virginia Pate og mig taget af Anita Roddick i 1994

Det fører mig til min pointe om, hvor vigtigt det er at bringe mennesker sammen. Jeg havde mødt dem alle i 1973, da jeg forsøgte at komme ind i fængslet, fordi sorte i New Orleans fortalte mig, at kom man først ind dér, kom man aldrig ud igen. Jeg var begyndt at fotografere for de sorte pantere, og tre af deres medlemmer fra New Orleans var året før blevet falsk anklaget for at have stukket en hvid vagt ned. Udelukkende på grund af deres aktivisme for panterne blev de sat i isolation på livstid.

I 1994 tog jeg Anita Roddick med. Hun var blevet milliardær da hun satte sit kosmetikfirma, The Body Shop, på børsen og ønskede min hjælp til at investere i sorte loka lsamfund. Så da Bertha og jeg fortalte hende om “De tre fra Angola”, startede hun en verdensomspændende kampagne for deres løsladelse. Hun fik adgang til fængslet og mødte de tre “politiske fanger”. En af dem, Albert Woodfox, fortalte, at han havde overlevet sin isolation ved at lære at læse i The Black Panther om den sorte undertrykkelses historie:

Før PC-slægtsforskningsprogrammerne kom, var det svært at følge med i bogens familier

Fra kampen for at befri Angola 3

“Da jeg begyndte at forstå, hvem jeg var, betragtede jeg mig selv som fri.” Anita havde nu magten til at skabe forandring for undertrykte – og brugte den. De tre blev løsladt efter 30–42 år i isolation, den længste i amerikansk historie.

Det er blandt andet det, der kom ud af mit venskab med Virginia. Derfor elsker jeg billedet, Anita tog af os sammen. Året efter inviterede hun mig til sit slot i Skotland ved siden af dronning Elizabeths Balmoral. Det hvide privilegium har mange ansigter.

Skammens høst: Det hvide guld bliver til sort sne

“The sugar plantations are the most horrible places in the world. They are worse than hell. They are the places where human beings are treated worse than animals.” — Harry Belafonte

I mine vagabondår, 1970–76, anklagede Floridas justitsminister sukkerplantagernes ejere for slaveri. Nogle få blev fængslet for rent faktisk at lænke arbejderne, men under præsident Reagan holdt man op med at retsforfølge sådanne slaveejere. Efter dagens trættende arbejde kørtes de sorte som kreaturer hjem til en slavelejr omgivet af pigtråd og ”Adgang forbudt”-skilte. Inde i lejrene, hvor jeg så dem bo op mod 100 i hvert rum, turde kun en tale med mig, skjult på et WC, da de blev øjeblikkeligt fyret for at tale med hvide. Slavelejrene ejes af Domino Sugar, men den virkelige slaveejer er regeringen, som betaler halvdelen af driftsomkostningerne i form af tilskud.

Efter en række retssager i de senere år mod Domino Sugar for moderne slaveri vedtog Florida ”Right to Farm Act” for at stoppe sådanne gener (og indtrængende på deres private ejendom som mig) samt retssagerne for forurening fra afbrænding af sukkerrørsmarkerne – den ”sorte sne”, der i dag formørker himlen over de vrede arbejdsløse sorte, jeg så på min sidste tur til Belle Glades, efter at den moderne mekanisering delvist har befriet dem fra dette slaveri.

1996 - Belle Glade, FL

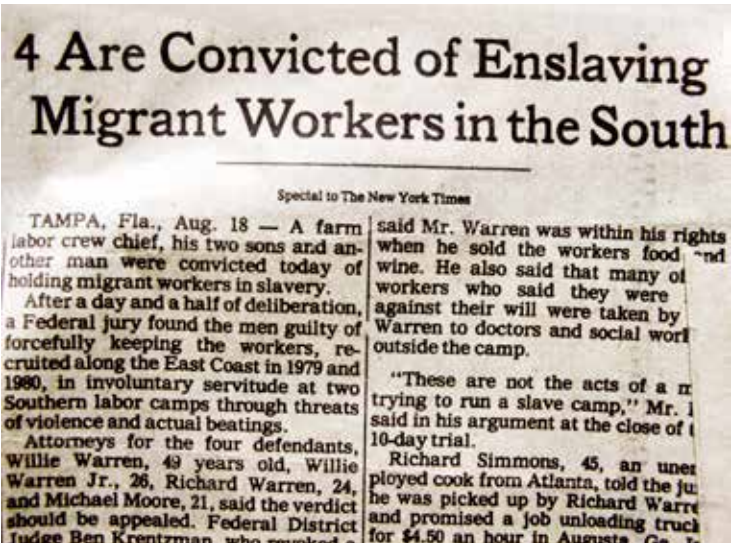
1996 - Benson, NC

1974 - Palm Beach County, FL

1974 - Immokalee, FL

1983 - New York Times

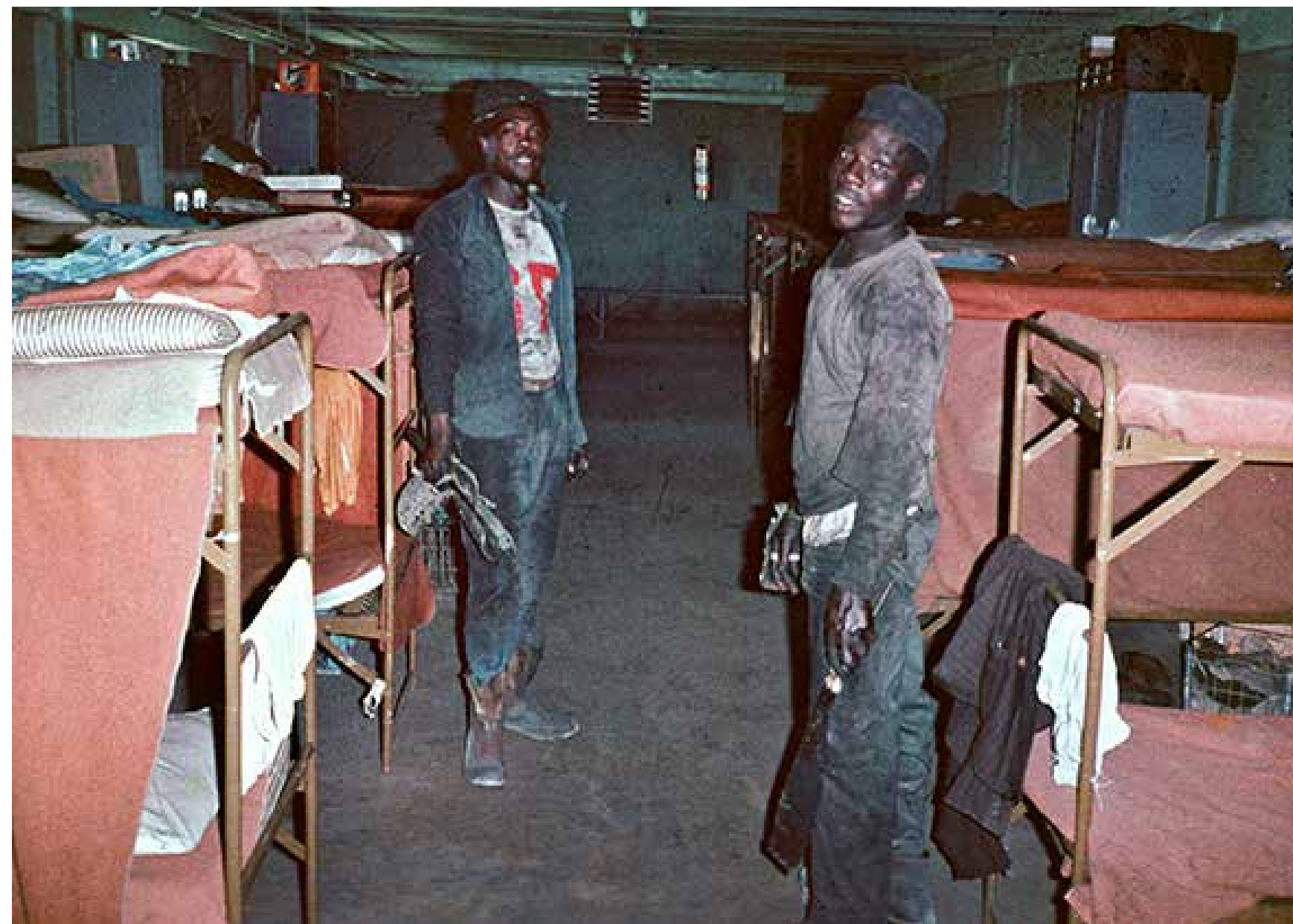
1974 - Belle Glade, FL

1974 - Belle Glade, FL

1974 - Belle Glade, FL

"Den underjordiske jernbane": Flugten fra moderne slaveri i Sydstaterne

"Stolen bodies working stolen land. It was an engine that did not stop, its hungry boiler fed with blood." - Colson Whitehead in "The Underground Railroad"

I dag finder jeg flere og flere af disse slavelejre og ryster tit mine universitets-studerende, når jeg tager dem med på besøg i dem. I North Carolina har jeg fundet barer, hvor "slavefangere" kidnapper fulde mænd for at tage dem med til deres lejre. Disse lejre adskiller og ødelægger den sorte familie, som slaveriet altid har gjort det. Hustruer og børn må ikke komme i lejrene. Flere af de mænd, jeg talte med, havde ikke set deres familier i op til otte måneder. Når de bliver syge, sulter de og bliver smidt ud som Sonny, til højre, i 2009 i Belle Glade. Den billige frugt, vi nyder, gør os skyldige i de facto-slaveri.

En blodpletet, sort blaffer, jeg samlede op efter et foredrag en sen nat, var blevet så gennembanket af vagterne under sit flugtforsøg, at jeg måtte behandle hans sår. Han fortalte om en anden, hvis ben blev knust af vagterne efter et flugtforsøg, og som nu måtte gå på krykker. "Velkommen tilbage til den frie verden," sagde jeg. Men han rystede på hovedet, da han nu var på vej op til North Carolinas lejre. At stemme med fødderne var ikke et reelt valg for ham – spærreret inde af ligeglade amerikanske vælgere.

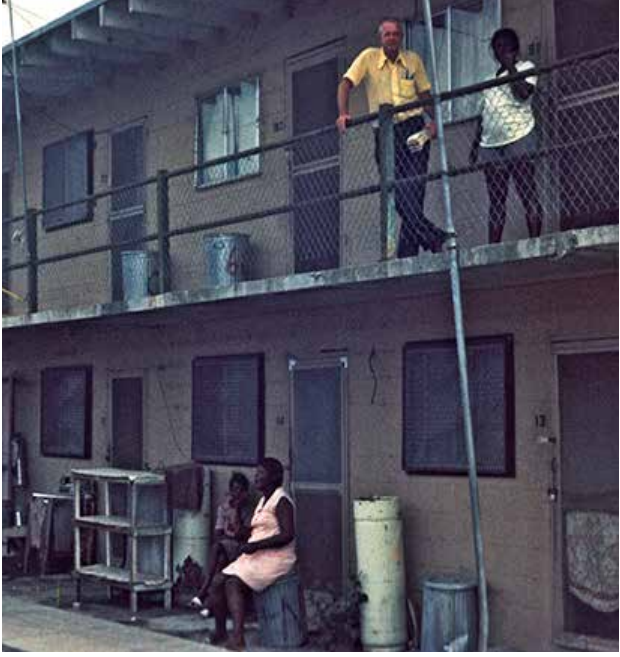
1996 - Immokalee, FL

Begge fra 1974 - Hwy 29, FL

1992 - USA Today

1974 - Belle Glade, Florida, med hvid udlejer

2009 - Belle Glade, FL - Sonny og familie blev smidt ud af udlejeren, da han blev for syg til at arbejde

Vredens druer: Børnearbejdet blomstrer igen i Trumps Amerika

“Poverty whispers in the ears of mothers and children that they are somehow less than others...” - Marian Wright Edelman, Children Left Behind

“The fields were a cruel teacher, and the children learned their lessons early: the sting of sun, the ache of muscles, the emptiness of hunger.” - Maya Angelou

Andre steder så jeg migrantlejlre, hvor hele familier boede sammen, men var så afhængige af hinandens indtjening, at børnene ikke kunne forlade arbejdet for at gå i skole.

Men det, jeg så dengang, er langt værre i dag, hvor en stigende del af USA's afgrøder plukkes af børn mellem 12 og 16 år. Da overtrædelserne af børnearbejdsloven voksede i 80'erne, begyndte Reagan at lempe lovene, og Tea Party-republikanerne fortsatte kursen omkring 2000. I Trumps Amerika afskaffer stat efter stat nu børnebeskyttelsen helt.

Når amerikanerne bombarderes med billige frugter, bør de huske, at prisen ikke kun skyldes lønninger halvt så høje som i Skandinavien. Det er også ”vredens druer” fra arbejdere, som vælgerne ikke vil give noget socialt sikkerhedsnet. Ingen dagpenge, ingen lægehjælp, ingen uddannelse, ingen boligsikring, børnetillæg eller pasning. Mens europæere bruger 14.000 dollars om året på børnepasning mod 500 i USA, blev Bidens forsøg på at hæve støtten afvist af republikanerne.

Næsten tre fjerdedele af de børn, Human Rights Watch har interviewet, oplevede alvorlige symptomer – kvalme, opkast, hovedpine, svimmelhed, hududslæt og åndedrætsbesvær – efter arbejde i tobaksmarker og støvede lader. Symptomerne ligner akut nikotinforgiftning.

1974 - Bethel, NC

Below 1974 - Greenville, NC

1974 - Hwy 29, FL

1974 - Allendale County, SC - Nederst 1974 - Greenville, NC

Coca-Colas slavelejre:

Fra udbytning til modstand

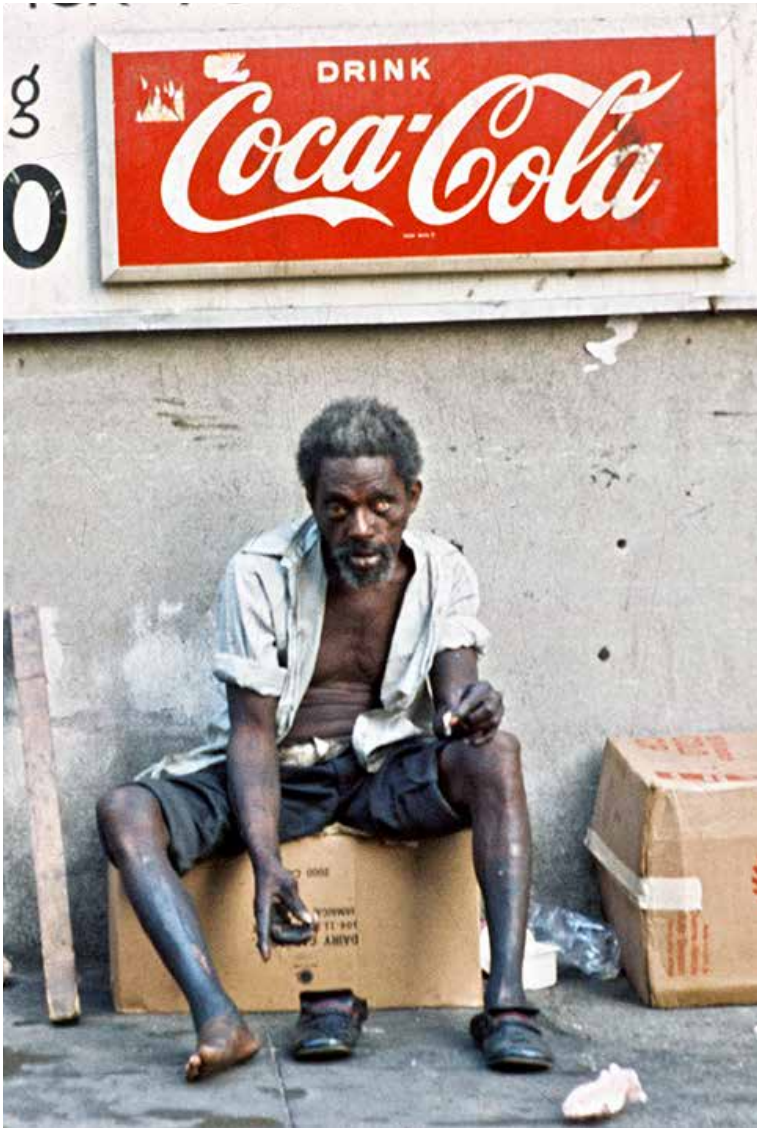
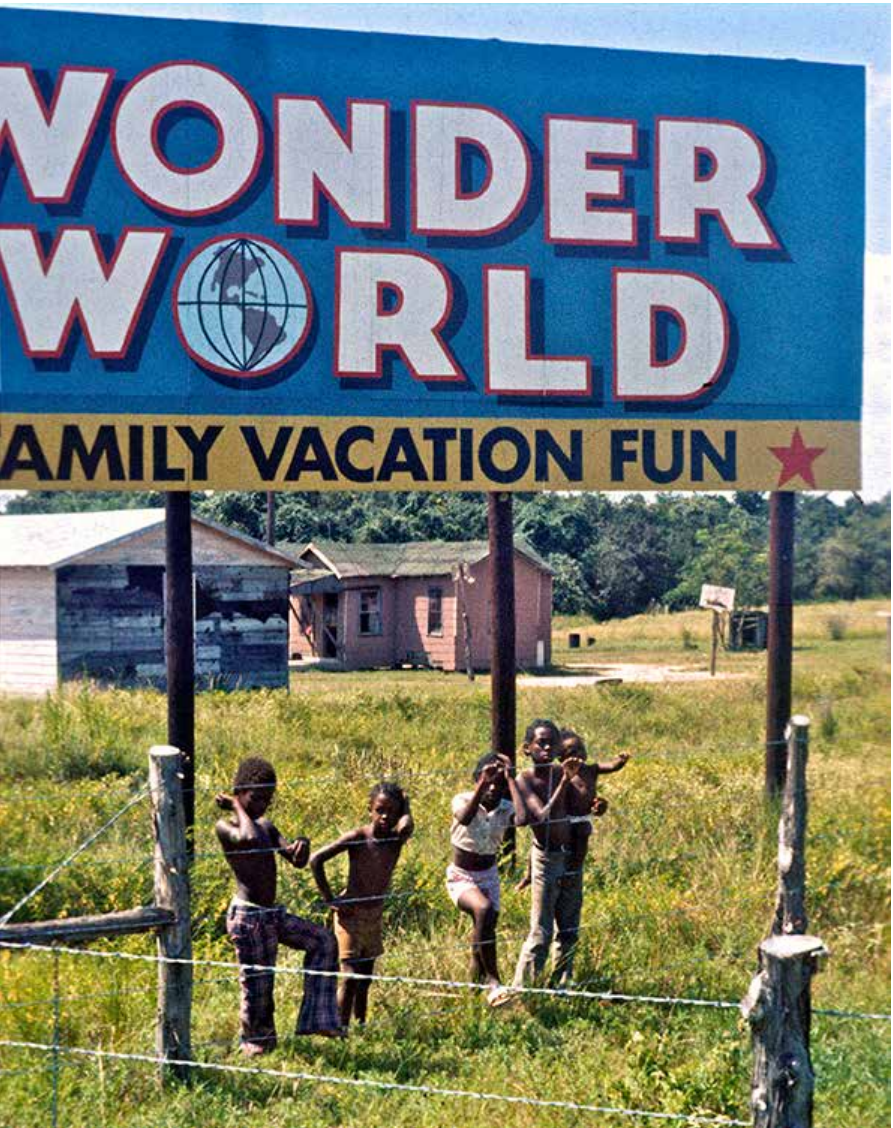
""The South is not a monolithic entity. There are black people who stand up for their rights, and there are white people who stand up for their rights. Our struggle is not against white people, but against oppression." - Alice Walker

En dag så jeg Coca Cola-navnet på de biler, som kører appelsinjuice fra lejrene til Nordstaterne, og fandt ved den lejlighed ud af, at det er Coca Cola, som under navnet Minute Maid ejer en stor del af disse slavelejre.

1974 - Apopka, FL

1974 - Texas

1975 - NYC

Cesar Chavez og UFW i 1975 - Modesto, CA

"We cannot expect the oppressor to give us freedom. We must take it." - Cesar Chavez

Coca Colas slavelejre var vel ikke de værste – selv om børnene led af blodmangel, som gjorde dem trætte og udmarvede. I et brev til mig indrømmede Coca Cola, hvor forfærdelige forholdene havde været, men at de var gået i gang med reformer og tilbød at flyve mig derned, for at jeg kunne bevidne, at de havde forbedret forholdene. Hvis noget havde ændret sig, da jeg kom tilbage, skyldtes det Cesar Chavez’ og United Farmworkers kontrakt med Coca Cola – gennemtvunget af hans utrættelige marcher, som også jeg af og til deltog i.

Cesar Chavez i 1975 - Modesto, CA

1974 - Hwy 29, FL Dagløn efter fyraften - Forneden godsejeren

1974 - Immokalee, FL - kvinden i interviewet

Bedragets marker – Hvide løgnes vægt

*“I can’t trust a man who can’t see my tears.”
- Solange Knowles in “Where Do We Go”*

I Sydflorida kom jeg til at bo hos en hvid tomatavler, som fortalte mig, at han tjente næsten en million dollars om året på disse migrantarbejdere. Senere blev jeg smidt ud, da han opdagede mine fotografier af, hvad han kaldte “niggere”:

– *Hvad er dit formål med at komme her og fotografere? Jeg ved udmærket, hvad du er. Du er en af de borgerrettsfolk oppe nordfra.*
– *Nej, jeg studerer bare landbrugsforhold til en bog ... Jeg har tillid til mennesker ...*
– *Jeg skal sige dig en ting. Hvis du er sammen med disse »slummede« folk, får du ikke andet end en slummet bog ud af det. Det kommer jo an på, hvad slags folk man snakker med. Du taler med både hvide og farvede?*

– *Jeg har tillid til alle.*
– *Glem ikke, at vi behandler de farvede bedre her end noget andet sted i landet. De er lykkelige.*

Jeg havde altid stor respekt for disse statsracisters ærlighed, så da min båndoptager senere afslørede, at jeg havde fortalt ham en nødløgn, følte jeg mig lidt nedslået. Jeg havde på det tidspunkt ingen idé om, at mine fotos en dag ville havne i en bog.

Hør interviewet med
godsejeren foroven

1994 - Bullock County, AL

Mit interview med den fattige
hvide kvinde

*“We are living in a dying land.” - Jesmyn Ward
in Sing, Unburied, Sing*

Senere kom jeg til at bo hos nogle af hans landarbejdere, sorte og landflygtige mexicanere. Deres forhold er mildt sagt fortvivlende. Mange er for ødelagte til at udtale sig om deres situation, men denne kone, som var en af de få fattige hvide i markerne, fortalte mig i sit lille lejede skur om forholdene:

– *Har du nogensinde fået socialhjælp eller fødevarekuponer?*
– *Nej, jeg kan ikke få det, men har virkelig brug for det.*
– *Hvor meget tjener din mand om ugen?*
– *Ikke ret meget, 35 dollar om ugen måske, det rækker knap nok til husleje og mad.*
– *Og I arbejder syv dage om ugen?*
– *Syv dage om ugen for kun 35 dollars, ja!*

– *Har der været perioder, hvor I ikke havde mad?*
– *Der har været tider, hvor vi intet havde, intet. Ikke engang en cigaret. Jeg har været så langt nede, at jeg kun havde sukker, vand og brød i tre uger. Det er de fattige, der kommer til at lide.*
– *Men hvem mener du har skylden for det hele?*
– *Regeringen. Den forsøger at udsulte os.*
– *Du giver ikke befolkningen her omkring skylden?*
– *Nej, jeg bebrejder ikke folk. Det er regeringen.*
– *Jeg er glad for, at du ikke skyder skylden på de sorte og mexicanerne. Det gør mange hvide, ved du.*
– *Nej, det er udelukkende regeringen. Det er derfor, der er alle de oprør og mord hele tiden. Jeg har fået mit hus brændt ned tre gange, mistede tøj og alt ...*

En hvisken om vores usete og glemte: Immokalees ekko af slaveri

1974 - Immokalee, FL

“We are never free from the feeling that something will come and take everything away.” - Jesmyn Ward

Det var en glædelig overraskelse her at finde en fattig hvid, som ikke mellem linjerne bebrejdede de sorte sin egen ulykke, da det ellers er normalt blandt de fattige hvide at gøre dem til syndebuk. I hendes by, Immokalee, blev flere af de hvide ejere af slavelejerne siden fængslet af Floridas justitsminister.

Men forholdene er blevet langt værre siden mine første besøg i 1974, hvor de bevæbnede vagter skød mod alle indtrængende. Da NBC ankom, blev journalisterne beskudt, og det lykkedes dem ikke at filme noget. Selv hvide “rednecks” af den hårdtslående type advarede mig mod at tage til Immokalee og turde end ikke at køre mig dertil om dagen.

Jeg boede den første gang kun en uge hos fattige landarbejdere, men er den dag i dag overrasket over, at jeg slap levende fra det. Det lykkedes mig at blive venner med en af de sorte, bevæbnede vagter, som gav mig lidt mad og fulgte mig på afstand i gaderne for at “beskytte” mig. Både han og politichefen fortalte mig, at der det sidste halve år var fundet 25 lig i gaderne i denne by på kun 3.000 indbyggere. Hver eneste nat kunne jeg høre skyderier.

1974 - Hwy 29, FL

1974 - Immokalee, FL

1974 - Immokalee, FL

"The body has memory. The physical carriage hauls more than its weight." - Claudia Rankine

Jeg så mere blod dér end noget andet sted i Amerika, men kun lidt turde jeg fotografere. Denne mexicaner blev stukket ned, mens jeg sad ved siden af ham. Hver morgen stod en række forhutlede mennesker, der var slået ned og frarøvet alt natten før, og nu forsøgte at blaffe ud af byen. Men mange kom aldrig ud af denne slavelejr.

Det, der greb mig mest, var ikke de døde, men de levende lig – mennesker, hvor alt var slukket. Disse udmattede mennesker havde overlevet ved at arbejde syv dage om ugen, men var langsomt bukket under og lå nu bare og ventede på at dø. Om natten sov de på gaden. Én sad klemmt mellem Pepsi- og Coca-Cola-automaten. Femogtyve år senere var billedet næsten det samme. I 2008 vandt Coalition of Immokalee Workers’ Anti-Slavery Campaign sin sag mod det, USA’s justitsminister kaldte ”rent slaveri”, og flere hvide slavelejrse-

1974 - Immokalee, FL

jere blev fængslet. Kampagnen befriede 1.200 arbejdere, som var holdt fanget af bevæbnede vagter.

Da jeg i 1996 kørte en blaffer hjem til Immokalee, skrev min norske medrejsende Eli Sæter: ”Udenfor huset fant haikeren to drepte mennesker. Den ene hadde hodet skutt vekk. Den andre var knivstukket. Jeg er redd. Jeg tør ikke sove. Jacob er utslitt ... han sover som en stein.” Ja – med årene vænnede jeg mig til volden.

1974 - Immokalee, FL

Flugt til fristed og selvstyre

"In the 17th century our ancestors fought against slavery and escaped into the northern bushlands of Spanish Florida. There we joined with our Indian brothers and sisters who had also escaped from the oppression of the European slavers. Together, for many years, we resisted their attempts to recapture us." - Black Seminoles – Proven Sustainable

Under mit første besøg fik jeg hurtigt så mange dødstrusler for min fotografering, at jeg – ligesom tidligere bortløbne slaver – søgte tilflugt hos indianerne uden for byen. Her kom jeg til at bo hos en kvinde fra Seminole-stammen. Det føltes romantisk at bo i palmebladshytter, men romantikken brast hurtigt. Efter få dage vidste man i byen, hvor jeg var, og en nat blev vi vækket af råb om, at jeg skulle komme ud af hytten. Jeg følte, at min sidste time var kommet, da jeg trådte ud i lyskeglerne fra en pickup, hvor bevæbnede mænd råbte med mexicansk accent: ”Du er ude før solopgang. Ellers vil du aldrig se en solopgang igen.”

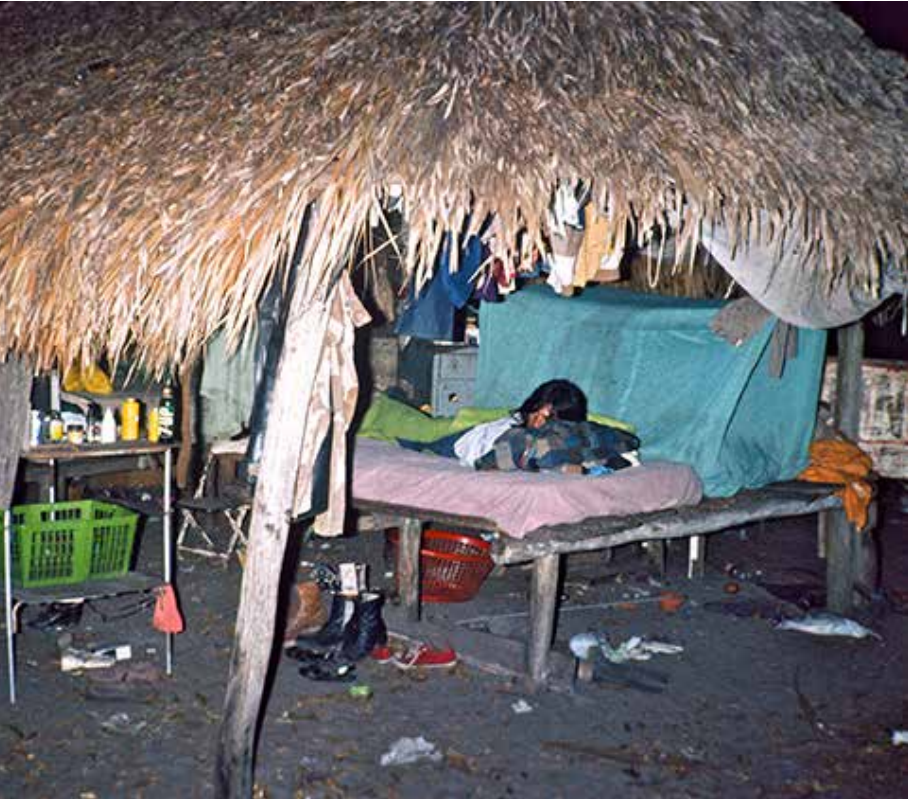
Da vidste jeg, at det var dødelig alvor, og kvinden turde ikke længere huse mig, så jeg forsvandt ud af byen som en skygge.

Først seks år senere forstod jeg rigtigt, at jeg havde boet uden for lands lov og ret. Da jeg vendte tilbage, havde seminolerne åbnet USA’s første indianerkasino og skabt en milliardindustri som erstatning for deres tidligere hasardspil. Enarmede tyveknægte tager nu fra de hvide og giver hvert stammemedlem omkring 130.000 dollars om året – tre gange USA’s gennemsnitsindkomst og otte gange mere end sorte og latinamerikanske tomatplukkere tjente omkring deres palæer.

Når seminolebørn fylder 18, er mange allerede millionærer – den eneste statssanktionerede form for ”reparation” (de sortes krav om erstatning for slaveriet), jeg har set i USA.

All from 1974 - Immokalee Reservation, FL

Fra lænker til tidsure: Ekkoer af pisen

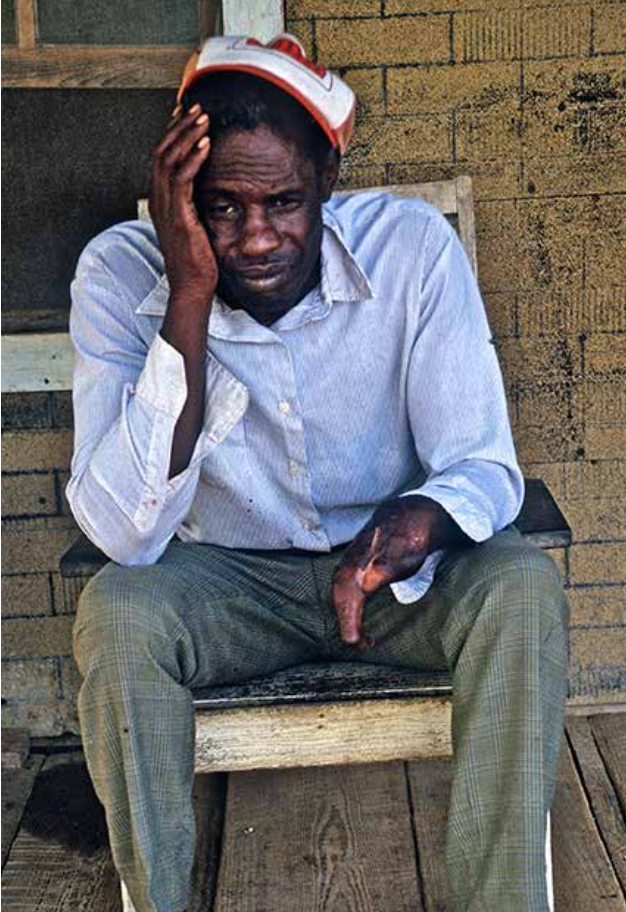
“Shall the labor unions use their influence to deprive the black man of his opportunity to labor [or] unite with those who want to give every man, regardless of color, race or creed, what Colonel Roosevelt calls the ‘square deal’ in the matters of labor?”
- Booker T. Washington

På min rejse søgte jeg svar på, hvorfor vi så let skaber fjendebilleder af hinanden og dermed retfærdiggør vold. Jeg undrede mig især over de arbejdsforhold, der stadig afstumper både krop og sind. Det hårdeste arbejde udføres fortsat af sorte, mens hvide dirigerer.

Mange blev dræbt i disse savværker og endnu flere mistede fødder og fingre – som arbejderne her.

I Mellemamerika så jeg USA støtte blodig undertrykkelse af fagforeninger, men blev næsten mere chokeret over, hvor få fagforeninger der fandtes i Sydstaterne til at beskytte arbejderne. Når saven skar en finger af, fik de ingen erstatning og måtte tilbage to dage senere. Som en fik at vide: “der står masser af sultne niggere udenfor og venter på dit job.” Sydstaterne har stadig såkaldte “right to work”-love, der fritager arbejdere for at betale til fagforeninger.

Oprindeligt blev de indført af hvide racister for at knuse faglig organisering ved at skræmme hvide med, at de ellers ville blive “tvunget sammen med sorte afrikanske ‘aber’, som de bliver nødt til at kalde ‘bror’ eller miste deres job”. Martin Luther King Jr. advarede mod disse love, som “frarøver os vores borger- og arbejdsrettigheder og friheden til kollektive forhandlinger for bedre løn og vilkår.” Også i dag tjener Jeff Bezos sine milliarder ved regelmæssigt at fyre fagforeningsmedlemmer i Amazon, når arbejdere i Syden har opnået minimal understøttelse.

1996 - Bullock County, AL

1973 - Tunica, LA

1975 - Washington, GA

1975 - Washington, GA

Fortiden er aldrig forbi

“The past is never dead. It’s not even past.”
by William Faulkner paraphrased by Barack Obama in “A More Perfect Union”

I et samfund, der gør så voldsomme indhug i mennesket, og hvor europæisk medarbejderindflydelse er lysår væk, bliver tidstemplingen let oplevet som slaveherrens nye pisk – et symbol på den fortsatte undertrykkelse.

Da jeg fem år senere vendte tilbage for at give migrantarbejderen Sam Kator (side 65) min bog, var han blevet tævet ihjel af politiet i en celle.

At rejse i sorte amerikaneres verden bliver derfor altid en rejse ind i historie og sjæl på hvert eneste menneske, man møder.

1996 - Immokalee, FL

Man begynder at forstå de træk og tendenser, som vi har indprentet i de sortes kollektive bevidsthed gennem slaveriet– og hvordan vi siden ikke blot har videreført både deres og vores egne lidelsesmønstre, men også forstærket dem.

Lyd og flere fotos af arbejdere ved tidsuret

"I am not a slave. I am a man. I have a history, a culture, a mind, a soul. I am not a thing to be used, discarded and forgotten."
 Octavia Butler, Kindred

"The past is all that makes the present coherent, and further, the past will remain horrible for exactly as long as we refuse to assess it honestly."
 - James Baldwin

Poor slave

Poor slave,
 take the shackles off your body,
 poor slave,
 put the shackles on your mind.
 Please listen to me carefully
 and if I'm wrong then correct me.
 But if I'm right my song do praise,
 now let's see if we agree:
 The definition of a slave
 means one not free entirely
 so a slave is still a slave
 if he can't think independently.

Top 1994 - Bullock County, AL - Bund 1974 - Washington, NC - 1994 - Bullock County, AL - Højre 1996 - Bullock County, AL

1974 - Immokalee, FL

1996 - Bullock County, AL

*A tree is still a tree
though it sheds its leaves
when winter comes.
But it blooms again in spring
for it did not lose its roots at all.
But a slave remains a slave
without the knowledge of his roots
until he's taught the past
not just some, but all the truth.*

*Poor slave, take the shackles off your body,
poor slave, put the shackles on your mind.*

*A people without the knowledge of their
past history is like a tree without roots."*
- Marcus Garvey, leader of the Pan-African-
ist movement

*"The more you know of your history, the
more liberated you are."*
- Maya Angelou, I Know Why the Caged
Bird Sings

1975 - Dallas, TX

1973 - Baltimore

1996 - Belle Glade, FL

1974 - Washington, NC

1994 - Bullock County, AL

"I am not ashamed of my grandparents for having been slaves. I am only ashamed of myself for having at one time being ashamed."
— Ralph Ellison, author of Invisible Man

*There was a brother the other day
telling me he's feeling high
but I just sadly had to sigh
for drugs and booze ain't glory,
and if I had the chance to get high
I would tell the truth and not a lie,
for the highest high a man can get
is from wisdom, knowledge and
understanding.*

**Poor slave,
ease the pressure off your body,
poor slave,
put it on your mind...**

1978 - Zebulon, NC

2008 - Bullock County, AL

Hvordan vores kasteprivilegier gør os blinde for lidelsen omkring os

“I am invisible, understand, simply because people refuse to see me.”
—Ralph Ellison, Invisible Man

Når jeg boede hos underklassen, forstod jeg, hvordan fysiske lænker blev til mentale. De shacks, som vi siden slaveriet har henvist de udstødte til, var dybt umenneskelige og gav ingen mulighed for intellektuel eller kreativ udfoldelse. For 100 år siden boede hvide tæt på deres sorte naboer.

At se mennesker henvist til så inferiøre boligforhold er uforståeligt og sårende – ikke kun for de undertrykte, men også for det uskyldige hvide barn.

Under opvæksten manipuleres barnet langsomt til at danne fjendebilleder, så den naturlige glæde ved samvær med sorte i USA eller indvandrere i Europa undertrykkes. Når denne onde cirkel fuldbyrdes, bliver det let for hvide at rationalisere, at de udstødte bor lige ved siden af deres luksushjem i usle shacks, ofte mindre end denne gamle slavehytte. Som studerende i Syden ofte sagde efter mine foredrag: “Før jeg så dit show, faldt det mig aldrig ind, at der boede rigtige mennesker i de shacks.”

Alligevel er den mørke afgrund i vores sind, som disse slumforhold afspejler, langt værre end på mine fotografier.

1974 - Savannah SC - 1974 - oprindelig slavehytte på plantagen, SC

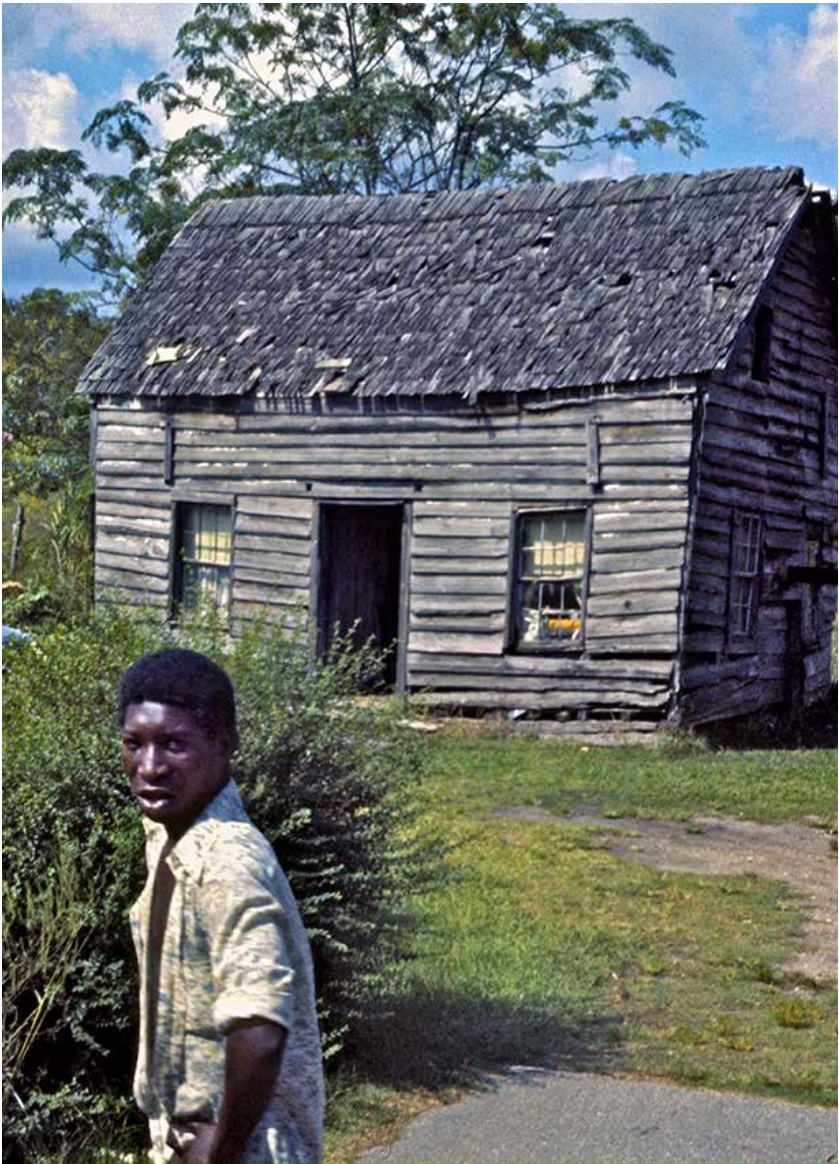
1973 - Bamberg, SC - Bund 1978 Bullock County, AL

1975 - Bullock County, AL

Bund 1973 - MS - højre 1974 - Savannah SC

Billboard-drømme i slum

“But there were dreams beneath those corrugated roofs, hopes woven into the cracks of those weathered boards. We knew this even in our youngest moments.” —Jacqueline Woodson, Brown Girl Dreaming

Jeg magtede heller ikke at skildre den mærkelige psykiske fornemmelse ved pludselig at blive ført ind i en tilstand, vi i Danmark ikke havde kendt i hundrede år – selv om det efter den kvælende støj i amerikanske hjem var befriende at opleve stilheden uden radio og tv. Bedrestillede liberale hvide, som aldrig frygter at få lukket for strømmen, hævder ofte under mine foredrag, at de sorte burde være lykkelige af samme grund. Med sådanne romantiske forestillinger afslører vi blot en ufølsom mangel på forståelse for den ufrivillige fattigdoms psykologi. For selv om man slap for invasionen af reklamerne inde i sin shack, blev ens udsyn og drømme alligevel knust af de all-estedsnærværende, aggressive billboards lige udenfor.

1974 - Jacksonville, FL

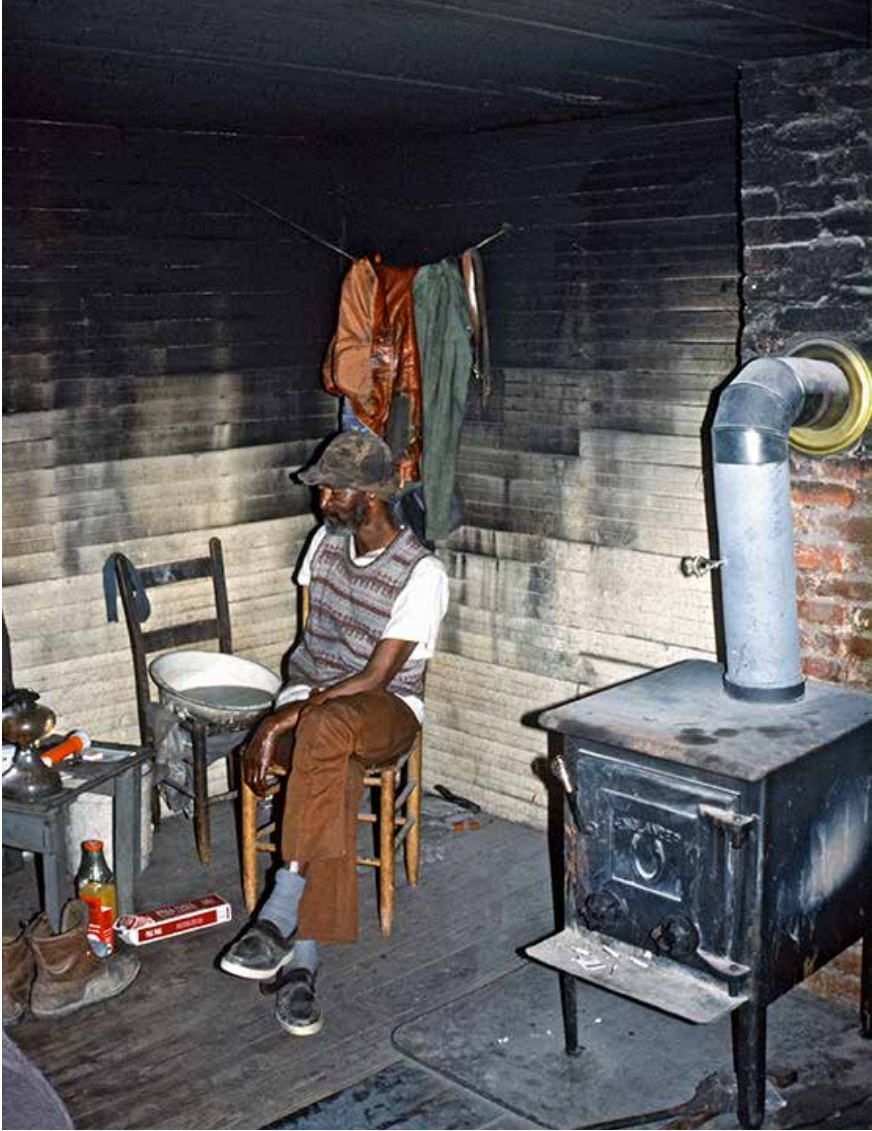
1990 - Burke County, GA

1975 - Philadelphia, MS

1974 - La Crosse, FL

1996 - Capron, VA

Bund 1975 - Burke County, GA

Vor tids shacks

“There are years that ask questions and years that answer.” - Zora Neale Hurston, “Their Eyes Were Watching God”

I 70’erne tog jeg tusindvis af billeder af shacks med det formål at give dem til Schomburg-museet i Harlem i den tro, at de snart ville være historie. Hvor tog jeg dog fejl. Jeg ser stadig forfaldne shacks overalt. Her er nogle fra min tur i 2012.

2003 - Union Parish, LA

2012 - Præst på vej hjem fra kirke, Perry County, AL

2012 - gammel mand med mobiltelefon i hans shack i Perry County, AL

2009 - St. Francisville, LA - 98-årig blind kvinde

2012 - Præst slapper af i sin hytte efter kirken, Perry County, AL

Tv 1975 - Tuskegee, AL - Nederst og øverst tv 1975 - Bullock County, AL

1973 - Orangeburg County, SC

Psykiske spring som fra jorden til månen

"Poverty is a cage. It's a cage that's hard to escape. And it's a cage that's made of more than just economic hardship. It's made of shame, and fear, and isolation." - Jesmyn Ward, "Sing, Unburied, Sing"

"I grew up in a one-room shack, but I always had books to read. I knew there was a world beyond the one I lived in." - Oprah Winfrey

På samme måde fandt jeg det vanskeligt at fotografere USA's overklasse. I modsætning til nutidens pralende forgyldte rigdom a la Trumps milliardærkabinet udstrålede de rige i 1970'erne ofte en form for skyldfølelse. Kløften mellem rig og fattig er vokset dramatisk siden dengang, hvor USA faktisk havde opnået sin største lighed nogensinde. Overklassen tillod sig kun relativt "beskedne" palæer og ranches rundt om i landet. Jeg kunne kun fotografere ét rum ad gangen, hvilket på ingen måde afslørede de sande dimensioner af deres palæer. Selv om den fotografiske afstand mellem rig og fattig forekom lille, oplevedes de psykiske spring, jeg tog fra shack til plantagehjem – eller fra storbyghetto til millionærvilla – altid som en rejse fra Jorden til Månen. Derfor bar jeg Søren Kierkegaard med mig som lommefilosof:

"Vor tids filosofi er som den rige mand, der på en mørk, men stjerneklar nat går ud i sin behagelige vogn med sit strålende hoved - lyser og bærer sit eget lys og mørke med sig. Han nyder sin tryghed og det lys, der kastes på de nærmeste omgivelser, men han forstår ikke, at dette stærke blændværk blænder ham og forhindrer ham i at se de stjerner, som den fattige bonde til fods eller i sin lampefri vogn kan iagttage til perfektion i himlens uendelighed."

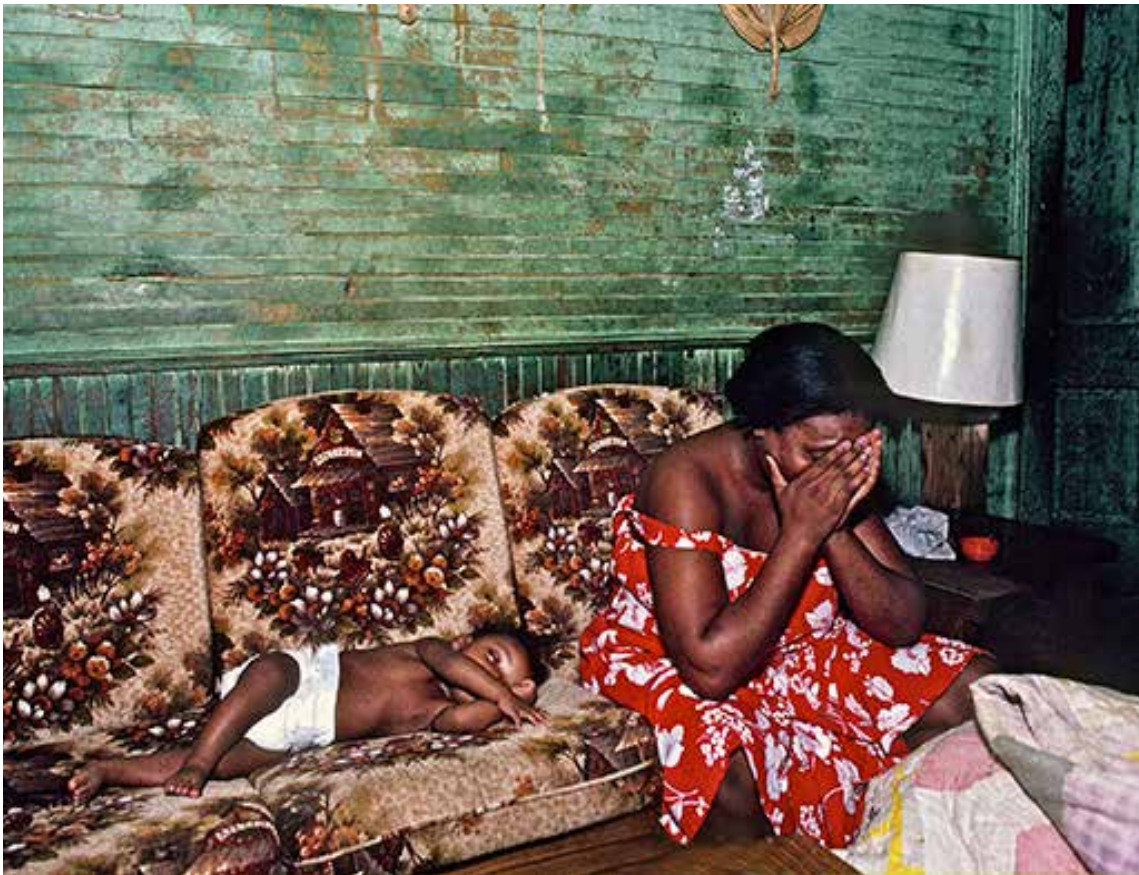

1973 - Natchez, MS

1974 - Palm Beach, FL

1995 - Montgomery County, AL - Th. 1974 - Alachua County, FL

1971 - Newton, MA - See opdatering med Marly Sockol forneden

1974 - Cambridge, MA

1974 - Greenville, NC

1974 - Daytona Beach, FL

1975 - Oglethorpe County, GA

1975 - Burke County, GA

Fra film med Marly Sockol om, hvordan min depression – efter at hun slog op med mig i 1971 – sendte mig på flugt ind i ghettoerne

Om blafning og psykiske spring

“Sexism has never rendered women powerless. It has either suppressed their power or exploited it.” — bell hooks, *Ain't I a Woman: Black Women and Feminism*

At blaffe i Amerika er et evindeligt forsøg på at overvinde folks angst og gøre det til en positiv oplevelse for dem at samle én op. Når man ser de berusende røde bremselygter og i nattemørket styrter hen og river bildøren op blot for at se ind i løbet på en skræmt chaufførs pistol, ved man, at det er til gensidig fordel og tryghed at vise sit pas eller indholdet af sine lommer. Tilliden fremmes af et flot, udførligt skilt. Jeg eksperimenterer med al-verdens slogans såsom ”Saving fuel for you” og ”Bibel belt – and no Good Samaritan?” (under oliekrisen i 1973), men, så trist det end måtte lyde, er det eneste, der virkelig giver folk tillid, at skilte med, at man ikke er amerikaner.

Tilliden er uundværlig, når man blaffer demografisk. Lifts med kvinder regnes blandt blaffere for en særlig psykisk stimulans og tryghed oven på aggressionerne fra fattige hvide og ”perverse”. Men kvinder er også et problem. Da amerikanske kvinder er meget åbne og, i modsætning til kvindelige bilister i Europa, ofte inviterer én hjem, gør de sig sårbare. På den ene side er det vigtigt altid at lade kvinden sætte grænsen for det opståede venskab, hvis man skal gøre sig håb om at undgå den sexisme, man uundgåeligt er blevet påført af samfundet.

Fra vores tidligste barndom fik vi aldrig valget, om vi ville være sexister og racister eller ej, men kun at prøve at modvirke de mest negative følger, som vores lidelse kan forårsage. Er man ikke bevidst om sin lidelse, vil man uundgåeligt skade den undertrykte med sine ”herrevibrationer”. På den anden side kan man ikke, som med mandlige chauffører, blot sige ja og flyde med til det punkt, hvor sårede følelser kan opstå. Selv den dygtigste vagabond begår fejl her. Ikke mindst fordi man selv er så sårbar, og de voldsomme strabadser på landevejen ofte gør én forelsket i typer, man ellers aldrig ville åbne sig for.

Et grelt eksempel på sådanne uheldige signaler fra min side opstod, da en bilist tilbød mig det såkaldte ”love drug” MDMA, som gør én utroligt forelsket i alle mennesker. Det næste lift, jeg fik, var med en stiv 80-årig dame, som på grund af min ustyrkelige forelskelse ikke kunne undgå at blive påvirket, og i løbet af de næste par timer begyndte hun at opføre sig som en nyforelsket teenager. Så det var en lidt flad fornemmelse, vi begge stod med, da rusen forsvandt.

Noget af det smukkeste, man oplever som vagabond, er dog forhold til ældre mennesker, som man let undgår som ung. De er for blaffer den mest harmoniske gruppe, fordi de – i modsætning til folk med arbejde – ligesom vagabonden har mere tid og tilmed kan give ens rejse den vigtige fjerde dimension: historiens perspektiv. Når man hører udtalelser fra dem som: ”What this country needs is another great depression to bring us all together again,” oplever man den enorme fremmedgørelse, som gør samværet med vagabonden så vigtigt for dem.

Men de hyperaktive bør man vogte sig for! I Florida samlede en 72-årig rigmand mig op, den kendte ”Wild Bill” Gandall, og da han hørte, jeg fotograferede, gjorde han mig til sin privatfotograf. Han ønskede, at jeg skulle afsløre de ”svinske rige” på Palm Beach og tog mig med til de mest eksklusive selskaber, hvor vi væltede os i champagne, kvinder og multimillionærer, for straks efter at bringe både mig og luksuriøse gaver over til de sorte slumkvarterer i West Palm Beach eller slavelejrene uden for byen og i næste øjeblik igen køre rundt og anmelde disse rystende forhold til politiet, domstole og byråd. Fra seks morgen til to nat skældte han indigneret ud over uretfærdighederne. Kunne vi ikke finde vej, standsede han det første det bedste sted. En aften var det ud for en fyldt forstadskirke. Han løb ind, standsede gudstjenesten og præsenterede mig som præstesøn fra Danmark, holdt derefter en dundertale til menigheden og gav sig så til at dirigere koret. Efter en halv time, hvor menigheden til sidst lå i rungende latter, kom han i tanke om sin virkelige mission og sendte kirkegængerne ud i deres biler efter kort, hvorefter en større kreds lå rundt på kirkegulvet for at finde Indian Road. Hver dag var han i gang med nye projekter. En dag hørte han fra nogle unge om økologisk landbrug og blev så inspireret, at vi straks gik i gang med at skaffe fire vognlæs kogødning fra Sydflorida for at flyve dem over til hans gods på Bahamas-øerne. Efter en uge på denne måde var jeg kørt helt i sænk af mangel på søvn og proportioner og måtte tage afsked. Åh, hvor jeg nød friheden på landevejen igen!

Men det næste lift var med en 82-årig dame, der også var så hyperaktiv, at hun var ved at slide mig helt ned. Heldigvis sendte hun mig efter et par dage op til Philadelphia for at hente en af sine biler. Hvis hun ikke havde ladet mig bruge sit kreditkort til at invitere mine fattige venner fra tobaksmarkerne og opsamle bumser og blaffere på de fineste restauranter på tilbagevejen til Florida og således ladet mig pynte mig med lånte fjer, ja, så kunne det let være endt i et mentalt nederlag i stedet for endnu et psykisk spring.

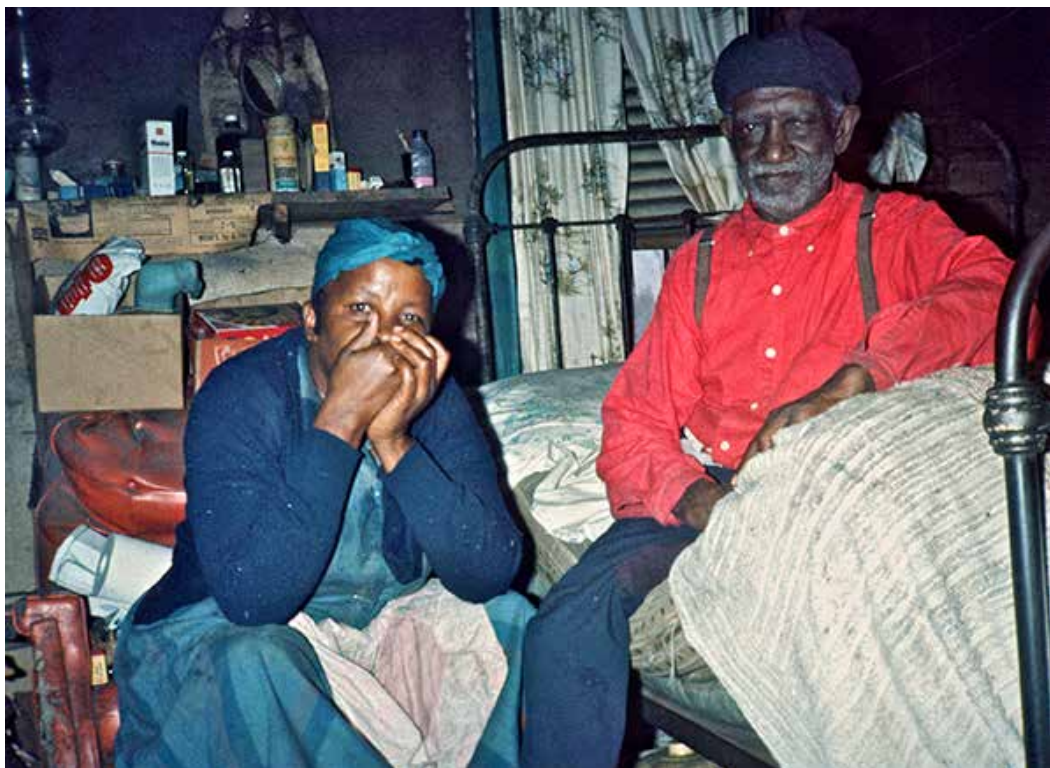
Brev til Mog, en amerikansk ven.

Psykiske spring mellem ofrene for apartheid

“The only way to deal with an unfree world is to become so absolutely free that your very existence is an act of rebellion. The bridge between what is and what ought to be is made by human choices.” - Audre Lorde

En grund til, at jeg aldrig bliver træt af at rejse i Amerika, er, at det er det eneste land, jeg kender, hvor man kan tage sådanne kontrastrejser næsten dagligt. Ofte, når jeg boede f.eks. hos en fattig mor på socialhjælp i en ghetto i det nordlige USA, tog jeg ud at blaffe nord for byen, hvor de rige mennesker bor, for ikke at belaste hendes madbudget. Ikke sjældent blev jeg samlet op af en velhavende forretningsmand, og når jeg underholdt ham med mine rejsehistorier, blev jeg i reglen inviteret hjem til middag i hans store, airconditionerede villa. Under middagen berettede jeg så rørende om, hvordan moren med de tre børn i ghettoen ikke havde råd til ordentlig mad.

Hvis jeg var sammen med en konservativ familie, ville de før eller siden som regel sige, at jeg bestemt var velkommen til at bo hos dem, så jeg ikke skulle vende tilbage til disse forhold. Men liberale familier ville som regel overdyngne mig med dyre madvarer fra fryseren og køre mig helt til grænsen af ghettoen og give mig penge til en taxa resten af vejen. ”Her kommer Robin Hood,” grinede jeg stolt, når jeg kom hjem. At være en god vagabond, havde jeg lært, er et spørgsmål om at beherske kunsten at kunne både give og modtage. En læge i Skokie gav mig otte roastbeefs til en enlig mor i Sydchicago, og en forretningsmand i Nordphiladelphia gav mig en pose poletter, for at sønnen i min familie i Sydphiladelphia ikke længere skulle gå den lange vej til universitetet.

Begge fra 1973 - Orangeburg County, SC

1973 - Orangeburg County, SC

1973 - Orangeburg County, SC

“Poverty is not an accident. Like slavery and apartheid, it is man-made and can be removed by the actions of human beings.” - Nelson Mandela

I Syden mødte jeg sjældent den samme overstrømmende medfølelse for de fattige, men de psykiske spring kunne jeg også opleve der. En morgen huggede jeg brænde for denne 104-årige kone i South Carolina. Hun og hendes 77-årige datter, Scye Franklin, måtte selv hugge alt deres brænde. Deres shack lignede et fra slaveriets tid, selv om den havde en brønd (det havde mange ikke). Scyes mand var 97 år, og alle tre sov i samme seng for at holde varmen, når ildstedet blev koldt om morgenen. Huset var ejet af den hvide udlejer (som boede bag træerne), som de betalte 30 dollars om måneden. Sidenhen, når jeg viste billed-

erne til chaufførerne, jeg blaffede med, sagde de typisk: “Dem må du have taget i 60’erne.” Jeg svarede: “Så kom med og besøg mine venner i shack’en lige derinde på marken.” Så sad de sammen med Scyes familie og kiggede vantro og skamfuldt ned på de brede revner i gulvet og gav hende lidt penge til mad og mig et par dollars til film. Disse donationer gjorde det muligt for mig at holde foredrag i de næste 40 år, hvor jeg ofte tog velhavende studerende og venner – som multimillionæren Anita Roddick (ejer af kosmetikkæden The Body Shop) – med på besøg hos mine venner i shacks’ene, også efter år 2000. Anita sendte dem senere store checks og skrev om dem i sine bøger: “Fattigdom gør os alle til skamme. Jeg forsøgte at se, om The Body Shop kunne iværksætte et økonomisk initiativ i mindre

1994 - Anita Roddick i Bullock County, AL

skala i de samfund, vi besøgte.” Jo, mødet mellem superkapitalisten og subproletariatet er altid gensidigt berigende.

Her er et link til Anita Roddicks artikel i *The Body Shop* om vores rejser sammen. Hun tog med mig for at prøve at investere i det fattige sorte samfund, men hun mistede håbet, da hun oplevede håbløsheden i Sydens Sorte Bælte.

“White America has built its house on the negation of Black America. [...] And when Black people challenge the structure of that house, the very act of challenge is met with accusations of hatred.” —Ta-Nehisi Coates

“Privilege is invisible to those who have it.”
- Roxane Gay

“The walls around us are invisible, but they are there just the same, dividing one from another, rich from poor, white from black. We must break down these walls.” - Rosa Parks

Alle billeder fra 1974 - Washington, NC - Her Cay Peterson

Privilegeret vidne: At konfrontere min hvidhed i lyset af sortes smerte

At skifte miljø så hurtigt kunne være chokerende, når den fysiske afstand kun var få kilometer. Men når man rejser gennem mange år, er en sådan psykisk vagabondering nødvendig for at overleve. Præget af et dansk middelklassemiljø var det overvældende i længere tid at bo i ghettohjemmenes trængsel, larm og psykiske undertrykkelse. Efter en tid måtte jeg søge ind i mere velhavende hjem, hvor jeg kunne tilbringe nogle dage i mit eget værelse og få ro i sjælen. Men snart kedede jeg mig og søgte tilbage til ghettohjemmene.

I Washington, North Carolina, boede jeg i fire sorte hjem, tre af dem uden elektricitet og rindende vand. Hos denne kvinde, Cay Peterson, som ses i petroleumslampens skær, måtte jeg sidde og sove i en lænestol om natten, da hun sov på sofaen med et barn. Mere plads var der ikke. Næste nat var jeg endnu værre stillet i en ”shotgun shack” (en aflang hytte, hvor man kan skyde gennem alle rummene). Moren råbte natten lang i en skingrende sopran efter sin søn, James Paige, fordi han havde bragt en hvid fyr hjem for at dele sin seng. Jeg gem-

te hans pistol i en stak tøj af frygt for, at de skulle bruge den mod hinanden. I en tredje shack blev jeg smidt ud af en vred nabo, som hadede hvide. Jeg havde svært ved at forstå denne konstante afvisning fra flertallet af sorte, der nægtede at få en hvid indenfor. Jeg så ikke dengang, at det var en naturlig reaktion, fordi vi hvide i netop de år aktivt pressede millioner af sorte ind i ghettoer. ”Man må ikke fraternisere med undertrykkeren,” sagde vores udstødte – noget tilsvarende ses i dag blandt Europas marginaliserede muslimer.

Forholdene i disse hjem var så elendige, at jeg til sidst gik rundt med konstant hovedpine af sult og mangel på søvn. En aften var jeg så syg og overvældet af træthed, at jeg befandt mig på vej mod byens fængsel i håb om at få lov at overnatte der – en udvej, jeg aldrig før havde brugt. Men som altid, når jeg udsatte mig for smerte og lidelse, åbnede himmeriges porte sig. Uden denne næsten religiøse tro kan vagabond- en ikke overleve. Lige før fængslet samlede en ung kvinde mig op og tog mig hjem til det mest overdådige hus, jeg længe havde

boet i. Der var private tennis- og golfbaner så store som den halve ghetto i byen, indendørs svømmebassin, flyvemaskiner og sejlbåde. I ghettohjemmene havde jeg kunnet høre enhver lyd, ude som inde, gennem papirtynde vægge.

Her havde vi et intercom til at kommunikere mellem husets fløje. Der var endog et indendørs fiskebassin i stedet for de søer, regnen lavede på gulvet i de utætte shacks. Hvor kom al den rigdom fra?

Svaret er ikke altid så enkelt, men folk fortalte, at pigens far var sagfører og ejede en stor del af ghettoens shacks i denne by, hvor 60 procent levede under fattigdomsgrænsen. Jeg havde svært ved at forstå, hvorfor jeg var havnet netop her i hans hjem, når den nød, han havde været med til at skabe, næsten havde drevet mig i fængsel. Igen følte jeg de sortes anklage mod mit hvide privilegium, og hvordan alt i samfundet straks tvinger os immigranter over på den hvide side af undertrykkelsesmøn- stret i USA.

1992 - New Orleans

1974 - New York, NY

1975 - med Joan Little i Raleigh, NC

1975 - Angela Davis i Oakland, CA

1975 - San Francisco

En brutaliseret uskyld: Amerikansk vold begynder med budskabet til børnene

“Capital punishment is the ultimate denial of human rights. It reaffirms the idea that the taking of human life is permissible, but I don't believe that taking a life, no matter how heinous the crime, can ever be right.”
- Maya Angelou

Andre var ikke så heldige. Netop da sad en sort kvinde, hvis familie jeg kendte, i byens fængsel. Hun blev voldtaget af en hvid fangevogter og blev kort efter verdensberømt, fordi hun, Joan Little, dræbte ham. Hvides voldtægt af sorte er ikke usædvanligt i Syden, men det vakte opsigt, at hun slog sin overfaldsmand ihjel. Uden en stor menneskerettighedskampagne ville hun være blevet dømt til døden i denne stat, som har dødsstraf selv for indbrud.

Overalt i verden bliver børn født med åbne og kærlige sind og appetit på livet. Men i Amerika brutaliseres denne uskyld tidligt af statens budskab: at det er tilladt at tage et andet menneskes liv. Denne brutalisering afreagerer de senere i livet, hvorved volden stiger yderligere. I Danmark faldt den, da vi afskaffede dødsstraffen. Mine psykiske spring i Joan Littles hjemby gav mig indblik i de økonomiske forudsætninger for det hvide overherredømme. Sådanne kontrastrejser er nødvendige for at se samfundet klart. Bor jeg længe nok i hvide hjem, kan jeg mærke at jeg selv begynder at se med deres øjne på ”negrene” som mindreværdige. Undertrykkere udvikler overalt i verden det samme ødelæggende syn på dem, de har skadet.

Jeg prøver altid at være åben for denne hjernevask, for lever man sig ikke ind i undertrykkerens tankeverden, har man ingen mulighed for at holde af dem og forstå skaden vi fik ved som åbne og kærlige børn at skulle lære at dehumanisere mennesker, der er vores nærmeste naboer.

Uden at forstå vores dybere bevæggrunde ville jeg ikke kunne forstå, hvorfor racismen kører videre generation efter generation på trods af vores høje idealer om næstekærlighed.

Som vagabond kunne jeg altid bryde ud af denne hjernevask og vende tilbage til den sorte kulturs anderledes blik.

Credo

“All art is a kind of confession, more or less oblique. All artists, if they are to survive, are forced, at last, to tell the whole story.” — James Baldwin

“Sometimes being a friend means mastering the art of timing... it is a matter of recognizing when it is time to walk away.” — Octavia Butler

Kære Edwina
Omsider er jeg kommet til et hjem med en skrivemaskine, hvilket foranlediger mig til at fortælle dig lidt om, hvad der er sket, siden vi sidst sås. Jeg er kommet til at bo hos to hvide piger her i Greensboro. De behandler mig, som var jeg kommet i himmerige, hvilket virker overvældende efter de sidste par ugers hulter til bulter-tilværelse. Den ene af dem, Diane, er fotomodel og kriminolog af den venstre-orienterede slags og holder så meget af mine billeder, at hun vil gøre alt for at skaffe mig penge til film. Der skal helst gå et halvt år, men til den tid har hun lovet at samle nogle penge ind ved at fortælle folk, at de skal bruges til et hjem for handicappede børn eller lignende. Jeg synes, det lyder lidt usmageligt, men hun siger, at det måske vil lære dem, at det er statens opgave at sørge for den slags menneskerettigheder og ikke privat velgørenhed. Jeg tvivler nu på, at hun får samlet noget ind til mig. Hver gang jeg har haft den slags små håb, er jeg blevet skuffet.

Jeg må nok stadig slå mig til tåls med at sælge blodplasma og med de små pengegaver, jeg får på landevejen ved at underholde folk med mine billeder og rejseoplevelser. I sidste uge havde jeg en indkomst på 9 dollars, hvilket er det bedste nogensinde: 5 dollars fra en interesseret salgsagent, 2 dollars fra en sort pige i Tonys grill og 2 dollars fra en fyr i West Virginia, som fandt mit billede af narkomanerne med kongressen i baggrunden interessant og købte det. Med i handelen fulgte hans frokostpose med tre kyllingelår.

Nu, efter at jeg har fået lavet mine fotobøger, gør det mig så lykkelig, hver gang jeg oplever den slags positive reaktioner. Men det gør mig også lidt bange. Et sted begyndte en pige at græde, da hun så mine billeder, og jeg vidste ikke mine levende råd. Det er mærkeligt med disse folk. De har levet midt i lidelserne hele deres liv uden at skænke dem en tanke, og så pludselig, når de ser dem på et fotografi, begynder de at græde. Nogle anklager mig for at forskønne de sorte, mens de fleste her i Syden nærmest beundrer mine billeder af den grund. Jeg forstår det ikke, for jeg fotograferer dem nøjagtigt, som jeg ser dem, og et fotografi lyver vel ikke. Jo mere jeg spekulerer, jo mere går det op for mig, at denne parallelakseforskydning i vores måde at se de sorte på må skyldes, at de

har levet i dette herre-slave-forhold så længe, at de ikke er i stand til at se de sorte som mennesker, men kun de sider, der bekræfter deres ”slavenatur”.

Når Sydens hvide alligevel reagerer positivt på mine billeder, tror jeg, det skyldes, at de i virkeligheden er ulykkelige over at se med disse ”herrejøne”. De længes efter at blive menneskelige, og i det øjeblik jeg kan ”bevise” for dem, at de sorte er mennesker og ikke slaver, børn eller undermennesker, gør det dem selv mere menneskelige. Hvis jeg ikke tolker det sådan, hvordan skulle jeg så forklare, at selv de værste racister af og til giver mig penge – ganske vist mumlende, at de synes ”det er sjovt, at jeg løber rundt og fotograferer niggere”.

Jeg skal indrømme, at det ofte føles svært, når jeg prøver at skildre herre-slave-forholdet som institution, ikke at komme til at skildre det, som om mennesket i dette system virkelig har den ”natur”. Ofte føler jeg, at mit syn påvirkes af den snigende gift i Syden, fordi jeg lægger så stor vægt på at respektere folks værdighed, især de ældres. De har levet i denne herre-slave-tradition hele deres liv, og både for de sorte og de hvide føles det som at gøre vold imod dem at prøve at rive dem ud af den (selv om det er nødvendigt for de kommende generationer). Jeg prøver derfor aldrig at pådutte dem mine synspunkter, men i stedet at forstå deres og at lære af dem.

Netop fordi jeg fra begyndelsen respekterer deres værdighed, bygger jeg tit så stærke venskaber op, at de gennem venskabet respekterer og lærer af mine synspunkter. Som vagabond i Syden er det dødsens alvorligt at kunne kommunikere gennem venskab og ikke opildne til fjendskab og konfrontation.

1975 - det østlige Meridian, MS - i dag et indkøbscenter- Næste side 1974 - Washington, NC

Men hvis du er i stand til at gøre det – og endda modtage konstant kærlighed og beundring, som jeg er så heldig at få, eller næsten dagligt hører: ”Jeg misunder dig” eller “Ved du, at du er en meget heldig person?” – så bevæger du dig på en tynd linje, hvor du let synker ned i din egen internaliserings mudder.

Denne kløft mellem min utopiske virkelighed (kærligheden til mennesker ved at forestille mig dem som mennesker i et frit samfund) og min faktiske virkelighed (kærligheden til mennesker, som de er i deres nuværende ufrie tilstand) er lige så vanskelig at overvinde som en flod, der hele tiden bliver bredere, så man mister den anden utopiske bred af syne og langsomt drukner i mudderet på sin egen bred. Faren er, at hvis man fortolker “mudderet” (den faktiske virkelighed) på denne side af floden korrekt (dvs. hvis man graver ned til folks dybeste længsler, selv om de stadig ikke ser sammenhængen mellem det hele), så giver de dig det materiale, som gør det muligt for dig at bygge et elfenbenstårn så højt og smukt, at man deroppefra kan fortælle dem, hvor flot den anden bred ser ud.

Men da man ikke selv har en personlig berøring med den anden bred, som kunne have ændret ens egen karakter og hele sjæl – er man ude af stand til at kommunikere sin vision videre til folk, fordi de ikke ser noget bevis på, at man egentlig selv er blevet ”berørt” eller forandret.

For visionære ideer gør ikke nødvendigvis en selv mere kærlig og medfølende end dem, der kæmper for at holde hovedet over mudderet (udfordringen for de fleste amerikanere i dag). De glemmer derfor hurtigt budskabet i historien, men finder den så interessant, at de tillader en at bygge elfenbenstårnet højere og forstærke det og forskønne det. I frustration og depression over ikke at kunne kommunikere sit budskab videre, bliver man mere og mere usikker og får et større behov for anerkendelse og beundring af det elfenbenstårn, man har bygget – større end deres anerkendelse af, hvorfor man oprindeligt ville bygge det.

Til sidst er man nået helt derop i de kyniske højder, hvor man ikke længere kan se hverken sin egen eller den modsatte bred, og de derfor begynder at tage sig ens ud. Uden berøring med

selv folkene på ens egen bred, beslutter man sig til at sende sit elfenbenstårn ud i bogform, så folk har lidt at ”underholde” sig med der i muddret. Mens man startede med at bygge bro over til den modsatte bred, bygger man et tårn på sin egen bred. I stedet for at hjælpe folk ud af muddret, gør man i virkeligheden deres situation værre, idet man nu har givet dem noget enten at glæde sig eller græde over.

Tilmed er ens elfenbenstårn direkte moralsk forkasteligt, netop fordi det er bygget på en grundvold af mudder: Ens kunstværk er et direkte produkt af en udbytning af de folk, man oprindeligt havde i sinde at hjælpe, og jo højere ens tårn er blevet, des længere har man blot fjernet sig fra deres lidelse.

Det er tanker som disse, der har gjort mig mere og mere deprimeret de sidste måneder. Ustandseligt hører jeg folk sige ting som: ”Hvor jeg misunder dig, at du sådan kan rejse blandt negrene,” og det går op for mig, at jeg allerede har distanceret mig et godt stykke fra mudderpølen. Og når jeg trods denne længsel alligevel indser umuligheden af at danne bro, er det, at jeg kan blive så desperat, at jeg føler, at geværet burde være mit virkelige våben frem for kameraet. Men straks melder sig så spørgsmålet, i hvilken retning jeg skal skyde, da jeg jo føler, at alle er lige tilmudrede på denne flodbred. Hvor findes regnmageren, som skabte mudderpølen?

– Og derfor vader jeg videre her i mudderpølen og prøver blot på at holde mit kamera så rent, at det kan registrere ofrene, uden egentlig at tro på, at det er til nogen nytte.

Nå, men jeg ville egentlig fortælle dig lidt om, hvad der er sket, siden vi skiltes. En af de første, der samlede mig op, var en velhavende jødisk forretningsmand (jøderne samler mig jo hele tiden op for at takke mig for, at Danmark reddede nogle jøder under krigen, skønt jeg ikke engang var født dengang, og skønt jeg efterhånden føler mig lige så meget amerikaner som dansker). Han havde egentlig ikke lyst til at tage mig med hjem, da han var helt slået ud, dels fordi forretningen gik dårligt, dels fordi hans bror lå for døden af kræft. Han var derfor stærkt påvirket af nervepiller, men indså, at han trængte til nogen at tale med, og tog mig derfor med hjem til konen. Det blev en meget stærk oplevelse for mig.

Helt oprevne ventede de hvert øjeblik en opringning fra hospitalet om, at broderen var død, og på denne dystre baggrund virkede mine billeder enormt stærkt på dem. Da jeg næste morgen tog af sted, takkede de mig meget, og han prøvede at give udtryk for oplevelsen ved at citere: ”I used to cry because I had no shoes until I saw a man that had no legs,” med tårerne løbende ned ad kinderne. Inden jeg tog af sted, gav han mig en pose med 15 film.

1996 - Tunica, LA

Fra Philadelphia tog jeg til Norfolk i Virginia for at overnatte på vej sydpå. Jeg gik rundt i ghettoen for at finde et sted at bo og talte med nogle gamle kvinder, som gik omkring med deres trækvogne for at samle brænde i ghettoens ruiner. En af dem fortalte, at hun nu kun havde råd til fire svinehaler om dagen i stedet for fem på grund af inflationen. Det var et mærkeligt syn midt på verdens største flådebase.

Jeg kom til at bo hos en 32-årig enlig sort mor. Hun var ikke typen, der normalt ville invitere mig ind, men hendes onkel havde taget mig med for at vise mig et utæt loft i håb om, at jeg var journalist og kunne få kommunen til at ordne det.

Da han var gået, kom jeg så godt ud af det med hende, at hun lod mig blive. Hun havde lige fået sit første barn, og det var vidunderligt at se hende uafbrudt pusle om det. Jeg sad i timevis og så på dem. Hun var stærkt religiøs, og når barnet sov, sad vi og bad vi sammen, eller hun læste op af Bibelen, mens hun holdt mig i hånden. Hun kunne sidde længe og stirre på et Kristusbillede under det regndryppende loft med et blik så intenst og kærligt, at jeg blev dybt bevæget.

Efter et par dage tog jeg videre til Washington i North Carolina og ankom lige efter mørkets frembrud. Jeg gik rundt hele aftenen for at finde nattely, men alle var bange for mig, da de troede, jeg var ”bustman” (hemmeligt politi).

Først sagde en mand, at jeg kunne bo i hans onkels hus på en sofa. Han tog mig med til en gammel rødmalet shack, der var meget beskidt og uden lys. Hans onkel kom ud med en olielampe i hånden og var frygtelig gal og brugte en stok til at demonstrere det med, men det lykkedes os at komme ind, og jeg fik nogle gamle kyllingebein på en snavset tallerken i det hjørne af skuret, der fungerede som køkken, skønt der ikke var vand.

Men den gamle mand var stadig gal, og det blev værre og værre, og

2004 - Philadelphia. Mine nu afdøde jødiske sponsorer Allan og Bernice Tunick 30 år efter. Th. 1974 - Norfolk, Va. Kvinden jeg boede hos

til sidst smed han mig ud med sin stok. Han skulle ikke have nogen hvide i huset, tordnede han. Så tog han store brædder og lægter og hamrede dem op for vinduer og døre af angst for, at jeg skulle bryde ind, og vandrede derefter af sted i mørket, stadig skrigende og råbende. Han havde ingen tillid til hvide. Længere nede ad gaden kaldte en kvinde fra en veranda og spurgte, om vi skulle dele en dåse øl. Senere, mens jeg prøvede at konversere med hendes syge mand, som sad i rullestol og ikke var i stand til at tale, så jeg hende stirre på et billede af Kristus på væggen. Lidt senere gjorde hun tegn til, at jeg skulle komme ind i det utroligt rodede soveværelse bag i huset. Jeg spekulerede over, hvad hendes mand ville tænke om det, ude af stand til at bevæge sig, som han var. Derinde omfavnede hun mig først, idet hun stirrede på mig med store våde øjne. Så faldt hun pludselig ned foran mine fødder, og mens hun holdt om mine ankler, kyssede hun mine snavsede sko og hviskede: "Jesus, Jesus."

Jeg er, som du ved, i Sydstaterne tit blevet "forvekslet" med Jesus blandt de sorte på grund af mit hår (hvilket er en af grundene til, at jeg beholder mit fjollede, flettede skæg), men i de fleste tilfælde tillader deres humor os at le sammen ad denne Jesus-identifikation. Du vil sandsynligvis se det som endnu et eksempel på "slavens" identifikation med eller direkte forgabelse i "herren". Hvad der end ligger bag det, hjælper det mig formentlig med at bryde igennem racebarrieren. Men i så chokerende en situation som denne havde jeg simpelthen ingen anelse om, hvad jeg skulle sige, da jeg ikke vidste, om det ville være forkert at ryste hende ud

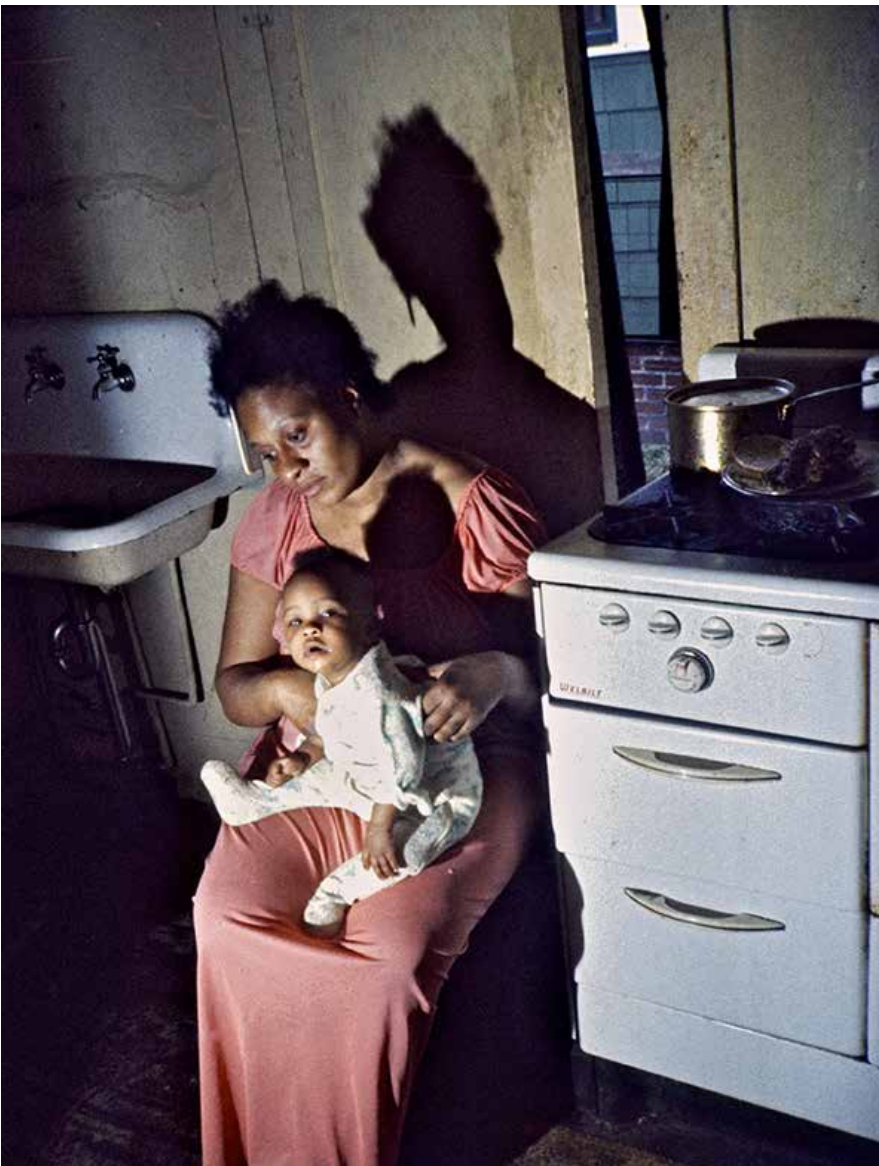
af hendes religiøse oplevelse. Jeg ledte efter et passende bibelcitater – det unyttige i, at en samaritansk kvinde drikker af Jacobs brønd – men jeg kunne ikke få et ord over mine læber. Jeg stod der i mere end en time, før jeg havde mod (grusomhed) til at bryde hendes trance. Det var så stærk en oplevelse, at jeg ikke følte, jeg kunne blive boende om natten.

Da jeg vandrede videre i gaderne for at finde nattely, mødte jeg ved titiden en sort pige, som må have været lidt fuld, for hun spurgte straks, om vi ikke skulle være venner (usædvanligt for sorte piger i Syden). Hun sagde, at hvis jeg kunne finde et sted at bo den aften, ville hun komme og bo hos mig. Jeg tvivlede på, at det ville lykkes, men vi gik ind i en af disse sydlige smugkroer og snakkede med hendes fætter om mulige steder. Pludselig begyndte hun at kysse mig vildt over det hele og spurgte sødt: "Er du en hippie?" Jeg sagde nej, men det forstod hun ikke. Egentlig var det ikke det sikreste sted at opholde sig i denne smugkro, hvor vi rundt i mørket derinde kunne skimte ca. 15–20 "superflies" (kriminelle i smart tøj). Et par af

dem kom hen og advarede mig i en venlig tone om, at det var et farligt sted; men jeg svarede overbevisende: "I ain't scared of nothing," hvilket i reglen imponerer dem, da de selv er bange for deres egen skygge i disse "joints". Men så pludselig brød helvede løs. En eller anden må have fortalt fyren, som pigen "shackede sammen med" (bo i shack med, dvs. levede i sort papirløst ægteskab), om vort forehavende, for pludselig kom han løbende ind med en stor kniv og gik først løs på sin pige. Heldigvis brugte han ikke kniven, men han bankede den stakkels pige sønder og sammen, slog hende i ansigtet og gav hende en gang prygl, værre end jeg har set det i flere måneder. Jeg må have været ret koldblodig den aften, når jeg nu tænker over det, for jeg hev straks mit kamera op og prøvede at sætte blitz på. I det samme kom to fyre løbende over og greb mig: "You better get the hell out of here! Når han er færdig med hende, vil han gå i lag med dig," og de næsten bar mig ud fra stedet. Jeg så aldrig pigen igen. Skønt jeg har set den slags så tit, var jeg lidt chokeret, fordi jeg på en måde selv havde været skyld i det. Det er, som om man ikke kan opnå dyb menneskelig kontakt uden hele tiden at blive enten offer eller bøddel. For det meste er jeg naturligvis offer, men da jeg hele tiden prøver at løbe linen helt ud med folk, sker det af og til, at jeg overskrider den usynlige linje, der

adskiller ofret fra bøddlen. Det hader jeg, fordi jeg så er nødt til at tage skæbnen i min egen hånd i stedet for at lade andre mennesker dirigere den. Så langt nåede jeg dog ikke den aften, og jeg begynder at frygte, at jeg efterhånden er blevet så hærdet, at jeg har mistet min egen viljestyrke.

Måske det var denne tanke, som plagede mig og fik mig til at reagere anderledes end normalt senere på aftenen. Da jeg nemlig var gået rundt endnu nogle timer, lykkedes det mig endelig ved firetiden om morgenen at få tag over hovedet hos to gamle bumsere. De var meget fulde, og der var et utroligt rod. De havde ikke engang råd til petroleum, så der var intet lys. Vi skulle alle tre sove sammen i en seng. Der var ti centimeter skidt under den, og hvert 25. minut skulle en af os op for at lægge brænde på ovnen, da det var meget koldt. Til at begynde med sov jeg imellem dem, men så gik det op for mig, at de begge var homoseksuelle. Så flyttede jeg hen til væggen, så jeg kun havde en at kæmpe med, men han viste sig at være den mest brunstige. I den slags situationer affinder jeg mig sædvanligvis med, hvad der sker, men den nat var jeg ikke i det humør, måske på grund af den tidligere oplevelse i smugkroen. Han var, hvad man nok kunne kalde en "dirty old man" med skægstubbe og savl, men det var ikke årsagen. Jeg har været gennem værre ting end dét. Jeg var nok bare kom-

1974 - Washington, NC med Jesuskvinden og til højre 4 år efter, da jeg gav hende bogen med historien her om mit første møde med hende.

1974 - La Crosse, FL efter tilsvarende oplevelse med Sam her. Men det virkelige billede af de to i denne historie kan ses på side 380.

met til det punkt, hvor jeg var træt af at blive brugt af homoseksuelle. Jeg hader at såre folk, men den nat forsøgte jeg nok at demonstrere over for mig selv, at jeg dog havde nogen viljestyrke tilbage. Så jeg lagde mig på siden med ansigtet mod muren. Men han rev og flåede så kraftigt i mine bukser, at jeg var bange for, at de ville gå itu, og da det er det eneste par, jeg har, havde jeg ikke råd til at ofre dem. Så jeg vendte mig om med ansigtet imod ham, men han blev ved og pressede nu sit store jern imod mine ribben og begyndte at kysse mig alle vegne – kys, der stank af Boones æblevin. Det værste var, at han hele tiden hviskede mig ting ind i øret som: ”Jeg elsker dig. Jeg elsker dig. Åh, jeg elsker dig.”

Det kan være, han faktisk mente det i det øjeblik, men jeg blev bare tosset af at høre på det. Som du ved, synes jeg, at der især hos sorte mænd er gået inflation i dette ord, ”love”. Jeg synes ikke, det er noget, man kan sige den første nat, man er i seng med en. Det eneste, der manglede, var, at han begyndte at sige: ”Åh, du kan ikke lide mig, bare fordi jeg er sort.” Men den blev

jeg heldigvis sparet for. Jeg lod ham kysse mig, men det tilfredsstillede ham ikke, da han var af den slags homoseksuelle, der styrer mod agterspejlet. Han blev blot mere og mere ophidset og blev til sidst så brunstig, at jeg følte mig virkelig skyldig. Men alligevel gav jeg mig ikke en tomme mere. Han arbejdede og arbejdede. Til sidst ødelagde han det smukke læderbælte, du gav mig, dengang jeg ikke kunne holde bukserne oppe mere. Det gjorde mig så rasende, at jeg greb hans store kanon med begge hænder og drejede den hårdt den anden vej hen imod den anden fyr, der snorkede som en damper. ”Hvorfor munter I to jer ikke med hinanden og lader mig i fred. Jeg vil sove.” Men det hjalp ikke, så kampen fortsatte hele natten med, at jeg hvert femte minut drejede kanonen i den anden retning (ca. fire gange mellem hver brændepåfyldning).

Endelig gik fyren ved ottetiden, og jeg fik et par timers søvn. Op på formiddagen mødte jeg ham i den lokale kaffebar. Han kom over og spurgte, om jeg var gal på ham. Jeg sagde: ”Selvfølgelig ikke, vi er stadig gode venner. Jeg var bare så pok-

kers træt i nat.” Han blev så glad, at han begyndte at danse rundt til grin for alle derinde. Han hørte til den slags, der er udskudt blandt både hvide og sorte. Jeg var meget ked af det, for jeg følte, at jeg havde ødelagt noget i mig selv. Jeg følte en dyb irritation over, at jeg ikke havde været i stand til at give ham kærlighed. I hans øjne var jeg en slags helt, og det ville have gjort ham lykkelig, hvis jeg havde givet mig fuldt ud. Der var blot et eller andet inde i mig, som sagde klik den nat, så hele den næste dag følte jeg en dyb lede ved mig selv. Jeg finder konstant mange fejl i mit forhold til andre mennesker, men det værste er, når mine fejl går ud over dem, som allerede er sårede og ødelagte på enhver mulig måde af samfundet, der omgiver dem.

Hvis jeg ikke konstant kunne give sådanne tabere lidt kærlighed, kunne jeg simpelthen ikke holde ud at rejse så længe, som jeg har gjort. Det eneste, der betyder noget for mig på rejsen, er mit samvær med disse ensomme og forliste skæbner. Min fotografiske hobby er jo, når alt kommer til alt, ikke andet end en udbytning af lidelsen, der vel aldrig vil komme til at medvirke til en lindring af den. Men jeg kan alligevel ikke holde op med at registrere den, fordi den på en eller anden måde må ud til omverdenen.

Den styrke, jeg får gennem samværet med disse ekstreme tabere, og den kærlighed, jeg ofte får fra dem, giver mig et spinkelt håb om, at mine billeder vil kunne tale til samfundets vindere. Når jeg alligevel reagerede så negativt den nat, skyldes det måske også en tilsvarende oplevelse, som sårede mig dybt. Det var samme dag, hvor jeg forlod dig i Rahway.

En af de første, der samlede mig op i New Jersey, var en hvid fyr i halvtredsårsalderen. Han begyndte straks at fortælle, hvordan han altid havde været det sorte får i familien og brugte endda udtrykket ”dirty old man” om sig selv. Et sådant selvhad møder jeg tit hos ældre homoseksuelle.

Han bad mig om at tage med hjem og snakke med ham, og jeg kunne ikke lade være, skønt jeg egentlig havde haft i sinde at nå North Carolina samme dag. Da vi havde snakket hele dagen, tog han mig om aftenen med i biografen, hvor han var operatør. Han kørte en John Wayne-film af den sædvanlige slags. Midt under filmen begyndte han at tage mig på lårene. Det undrede mig egentlig ikke, men jeg fandt det grotesk at han hele tiden stod og kommenterede filmen, især de mere slagkraftige afsnit, med stærke tilråb til John Wayne: ”Gi’ dem nu en på skrinet, tvær dem ud,” osv. Hvordan kunne han i den grad identificere sig med John Waynes uhyggelige univers af mandschauvinisme, som jo mere end noget andet havde undertrykt ham gennem hele hans liv og givet ham dette voldsomme selvhad.

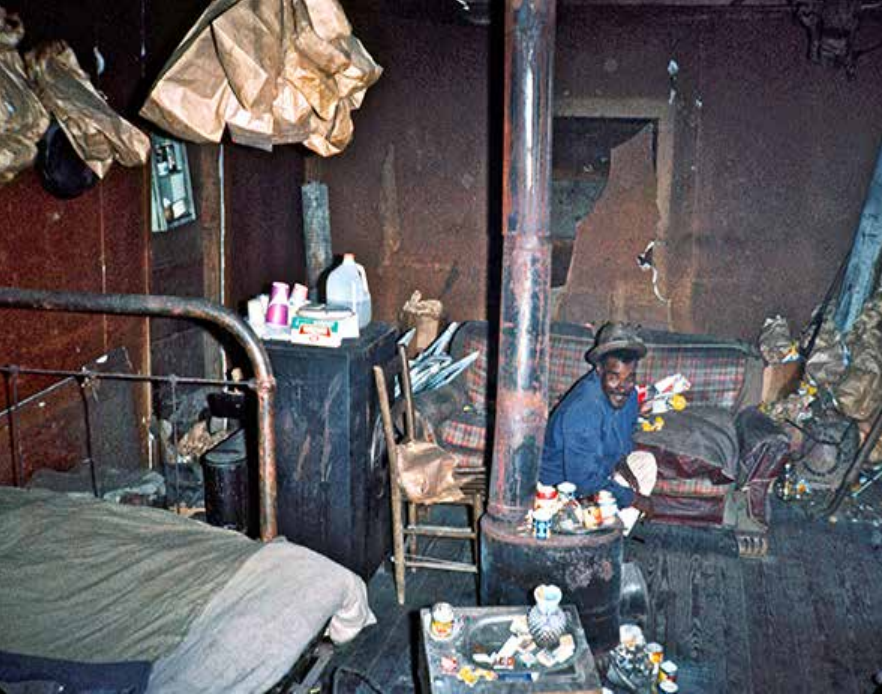
I pausen gik jeg rundt i det store shoppingcenter, hvor biografen lå. Lige meget hvor jeg gik, fulgte den salgsstyrkende plastik-

musik mig fra højtalerne, og jeg fik pludselig en frygtelig lede ved Amerika, som jeg fejlagtigt sidestillede med min John Wayne-oplevelse. Men midt i leden følte jeg, at selv om disse mennesker i den grad er deres egne undertrykkere, måtte det være muligt at trænge ind til dem og løsrive dem fra dette sadomasochistiske mønster. Da jeg om aftenen kom hjem til ham, prøvede jeg at se alt det smukke i ham. Det var ikke let, for han var vitterligt af den type, som samfundet har dømt som ulækker og forargelig, men med al den energi, jeg netop havde fået fra mit ophold hos dig, havde jeg et sådant overskud den nat, at jeg virkelig tror, at jeg glimtvis elskede ham. Men så skete det, som var med til at slå mig ud. Midt i nattens hede i sengen gled min paryk af og ud faldt mit lange hår. Jeg kunne tydeligt se hans forbløffelse og ubehag, men han prøvede at holde det tilbage og mumlede noget i retning af: ”Nå, men i det mindste er du da ikke en beskidt hippie.” Men fra det øjeblik var vores forhold slået i stykker, og det lykkedes mig ikke at få ham til at åbne sig igen. Helst ville han sikkert have smidt mig ud med det samme, men jeg fik lov at blive, da det øsregnede ude i natten. Skønt han var lille og havde små stumpede ben, var han så tyk, at jeg måtte sove helt ude på kanten af sengen og kun kunne holde mig oppe ved hele natten at støtte mig på gulvet med den ene hånd. Jeg kunne derfor ikke sove, men lå blot og tænkte på, hvor mærkeligt det er, at folk kan have så stærke fordomme, at de tager dem med sig i sengen.

Da det stadig øste ned næste morgen, spekulerede jeg på, om jeg skulle blive endnu en dag for at prøve at trænge gennem isen, men det var åbenbart ikke hans opfattelse af tingene. Næsten uden at mumle et ord kørte han mig ud til hovedvejen nær Milltown, hvor jeg stod i øsende regn de næste syv timer, da folk jo aldrig vil samle en op, når man har mest brug for det. Man må være tosset, hvis man står ude i regnen, tænker de. Langt om længe var det så, at den jødiske forretningsmand fiskede mig op. Som du kan forstå, var jeg næsten lige så langt nede som han, men fortalte ham dog ikke om min deprimerende oplevelse.

Nå, men jeg vil fortælle dig mere om Washington i et senere brev og blot slutte af med at fortælle, at jeg nu er ved at komme ud af den depression, du bragte mig i dengang, skønt mindet om dig stadig hænger som en tung, mørk sky over min rejse. Det er stadig et mysterium for mig, hvordan jeg kunne blive så såret over vores forhold, og hvorfor det tog den retning, det gjorde.

Skønt du er yngre end jeg, udviklede det sig alligevel til noget i retning af et mor-søn-forhold, hvilket jeg ikke på nogen måde kunne have forestillet mig i min første forelskelse. Din styrke

1973 - Zebulon, NC - Min ven Lee i en af de første etrums shacks jeg oplevede

1990 - Bullock County, AL - 96-årig kvinde

og visdom forhindrede, at du blev forført ind i et så urealistisk forhold, som vores ville være blevet. Du tilhører det sorte bourgeoisie, og skønt jeg elskede at slænge mig i dine luksuriøse, polstrede møbler, burde jeg alligevel med det samme have indset, at det ikke var min verden. Du var fascineret af mit vagabondliv og støtter mig i mit projekt ud fra en følelse af sort stolthed; men din stolthed blev alligevel truet af den verden, jeg repræsenterede. Lige fra dine forfædre, der fik en uddannelse af slaveherren, har din slægt holdt denne klasseforskel i live. Jeg kan ikke undgå at føle, at den milevide, psykologiske kløft, du er blevet opdraget til føle mellem dig og den ghetto, jeg normalt færdes i, i virkeligheden var det, der ødelagde vores forhold. Men ligegyldigt hvordan jeg analyserer og prøver at forstå det, har jeg svært ved at acceptere, at det skulle gå sådan imellem os. Den lidelse, jeg gik igennem i dit hus, ønsker jeg aldrig at opleve igen. Alligevel er jeg blevet så meget fatalist som vagabond, at jeg tror, lidelsen har været god for noget, og at den vil gøre det lettere for mig at identificere mig med andre menneskers lidelse, skønt den lidelse, jeg normalt ser omkring i samfundet, jo naturligtvis er af langt voldsommere styrke. Men med denne modifikation vil jeg alligevel bruge ordet ”lidelse” til at beskrive den proces, jeg gik igennem hos dig. Uden denne lidelse kunne du ikke have slået mig så meget ud af balance. Lige fra det øjeblik, hvor det pr. intuition eller ved dit intellekt gik op for dig, at vi ikke passede sammen, og din forelskelse kønede til en vis afstandtagen, oplevede jeg en stigende desperation i mig selv. Jeg er af natur meget lidt aggressiv, som du ved, og tilmed ikke-defensiv, men konfronteret med din begyndende afvisning, oplevede jeg en stigende aggression, der blev mere og mere

uudholdelig. Med al din psykologiske indsigt har du sikkert kunnet fornemme min aggression, men under alle omstændigheder brød den ud i lys lue den nat, hvor jeg flyttede ind i din seng uden at være blevet inviteret og dermed brød mit faste princip på rejsen: aldrig at krænke folks gæstfrihed.

Men skulle jeg virkelig illustrere den psykologiske desperation, jeg følte over for dig i min forelskelse, en desperation, stærkere end nogen, jeg tidligere har følt over for en anden kvinde, kan jeg ikke gøre det bedre, end ved at lade W.E.B. DuBois’ velkendte citat fra selvbiografien Dusk of Dawn beskrive min stemning: ”Det er svært at illustrere kaste-adskillelsens fulde, psykologiske betydning for andre. Det er, som ser man ud fra en mørk hule i en stejl bjergside ser ud på folk, der passerer forbi, og taler til dem; taler elskværdigt og indtrængende og fortæller dem, hvordan disse begravede sjæle er forhindret i at bevæge sig frit, at udtrykke sig og udfolde sig frit; og hvordan deres løsladelse fra fængslet ikke blot er et spørgsmål om velvilje, medfølelse eller hjælp til dem, men at det ville være en hjælp for alverden. Man bliver ved med at tale, roligt og fornuftigt, men man ser, at de forbipasserende end ikke vender hovedet, og hvis de gør, kaster de blot et nysgerrigt blik på én og går videre. Efterhånden trænger det ind i fangernes sind, at menneskene, som går forbi, ikke hører dem; at der er en slags tyk usynlig, men i allerhøjeste grad håndgribelig glasbarriere mellem dem og omverden. De bliver ophidsede, de taler højere, de gestikulerer. Nogle af de forbipasserende standser nysgerrigt op; denne gestikulation synes så meningsløs; de ler og går videre. Enten hører de stadig væk intet, eller også hører de kun svagt, og hvis de

hører noget, så forstår de det ikke. Menneskene, der er spærret inde, bliver hysteriske. De skriger op og kaster sig mod glas-muren, og i deres fortvivlelse opfatter de knapt nok, at deres skrig drukner i et tomrum, og at deres fagter måske blot virker komiske på dem, der betragter dem udefra. – Måske er der hist og her nogen, som bryder igennem blødende og vansirede, og de opdager, at de står ansigt til ansigt med en skrækslagen, utilnærmelig menneskehob, der frygter for deres egen eksistens.”

Jeg tror ikke, dette billede af min sindstilstand i de dage er meget overdrevet, så vanvittig var min forelskelse. Men det undrer mig, at du på så tidligt et tidspunkt kunne indse, hvor skævt vores forhold var. Et ægteskab imellem os ville, når alt kommer til alt, have haft denne usynlige glasmur imellem os med mig inde i hulen, som jeg har viet så meget af mit liv til, og dig udenfor. Med din overklassenatur kunne du aldrig have levet det liv, jeg fører i hulen, og som jeg prøver på at vise omverdenen med mine billeder.

Jeg ved, at jeg altid i mit sind på en eller anden måde vil være at finde i den hule, mens du ligesom jeg ved, at du altid vil være udenfor på trods af en vis indsigt i hulen. Hver gang, jeg begravede mig for dybt i hulen og følte mig fortabt, kunne du straks med din visdom og dybe menneskelige indsigt forklare det for mig og sætte det hele på plads. Det var derfor ikke underligt, at du mere og mere blev en slags mor for mig på trods af al min modstand.

Hvad jeg frygter, er blot, at du til trods for din forståelse af hulen alligevel er blevet præget så meget af din klasse, at du, når det kritiske punkt kommer, hvor glasmuren vil blive brudt, til

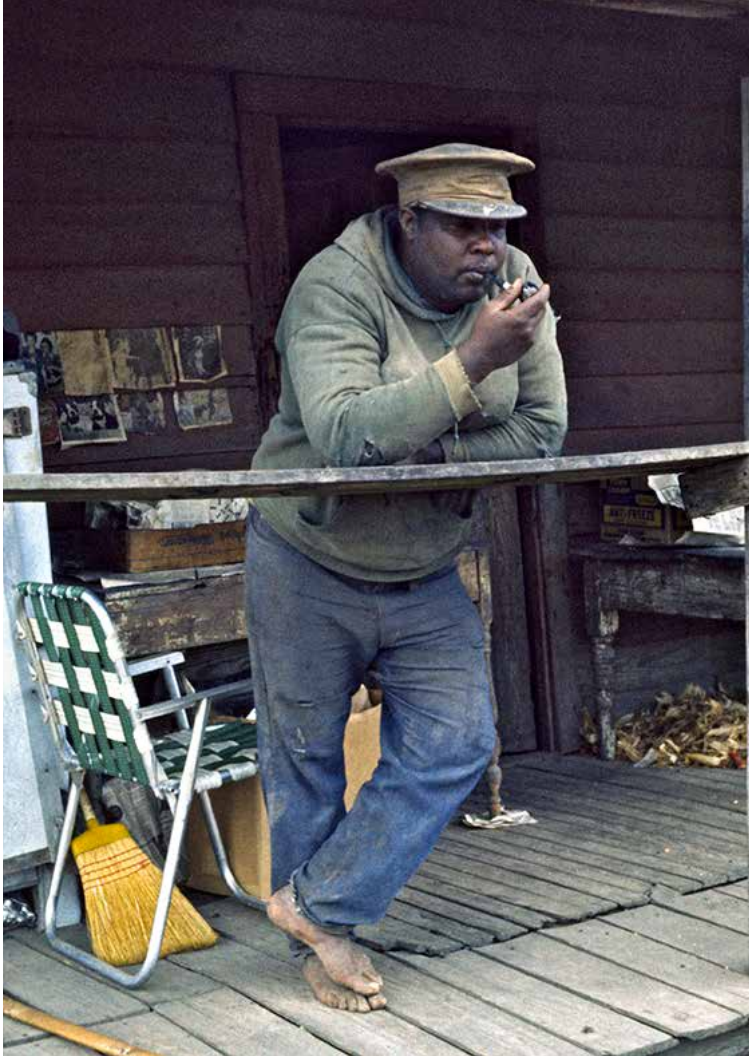
syvende og sidst vil være at finde ude blandt den skrækslagne og fjendtlige menneskehob. Skal vi undgå dette, må vi stadig arbejde sammen. Hvis det var urealistisk med et ægteskab imellem os, der for mig i hulen uundgåeligt var blevet destruktivt, så er det i al fald ikke urealistisk med et dybt venskab imellem os. Hvis du fortsat vil støtte og råde mig, kan vi i et sådant venskab efterhånden nedbryde denne glasbarriere og opbygge et forhold af samme styrke og værdi, som det forhold vores to racer vil have i det post-raciale Amerika, når vores fælles kamp er overstået. Gennem vores fortsatte venskab kan jeg således bygge den bro over floden, så mit værk ikke blot bliver en enkelt hvid mands elfenbenstårn. Min kærlighed til dig har stadig mere karakter af forelskelse end af venskab. Din skønhed og bløde store afro, din blide dybe (og moderlige) stemme og dine søde læber, som plejede at kysse mig vågen om morgenen, piner mig stadig i tankerne. Men så snart jeg er ude af denne sindets huletilstand, måske allerede om et par måneder, vil jeg være tilbage i Rahway, og vi kan begynde at opbygge vort venskab – et venskab, uden hvilket det aldrig vil lykkes os at nedbryde glasmurene og bygge bro til et nyt og smukt Amerika. Indtil da forbliver du min elskede, men fjerne og uopnåelige Edwina.

With love, Jacob.

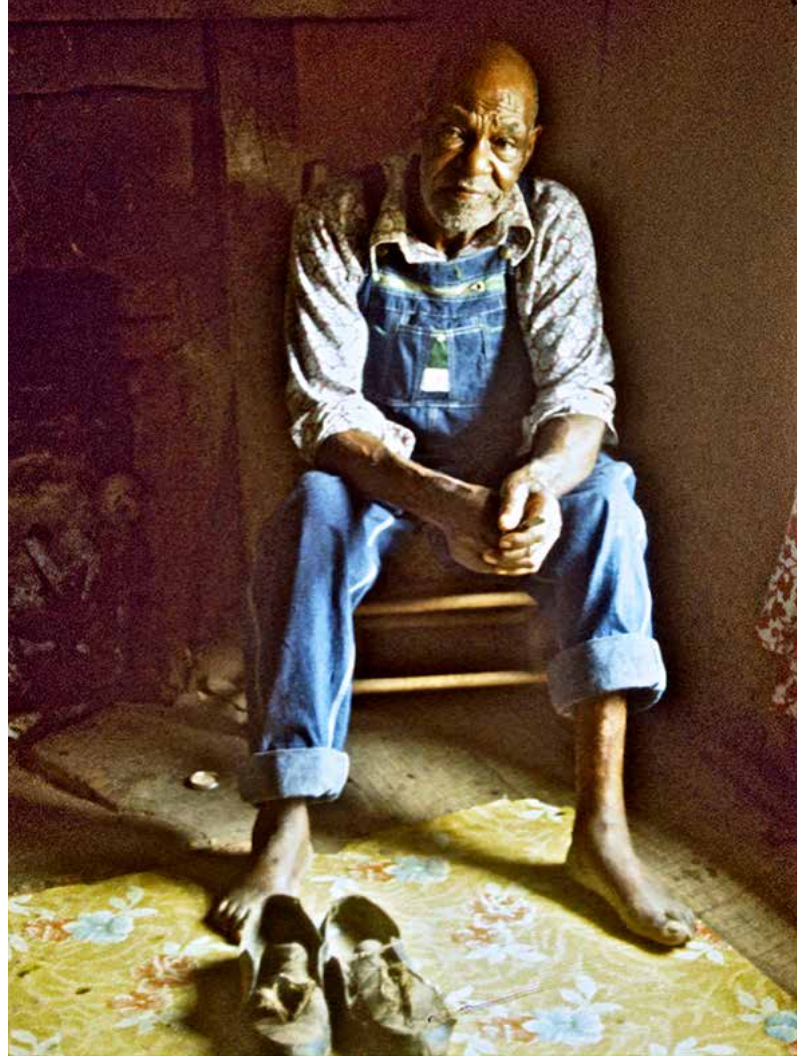
Originalt brev til Edwina – forkortet

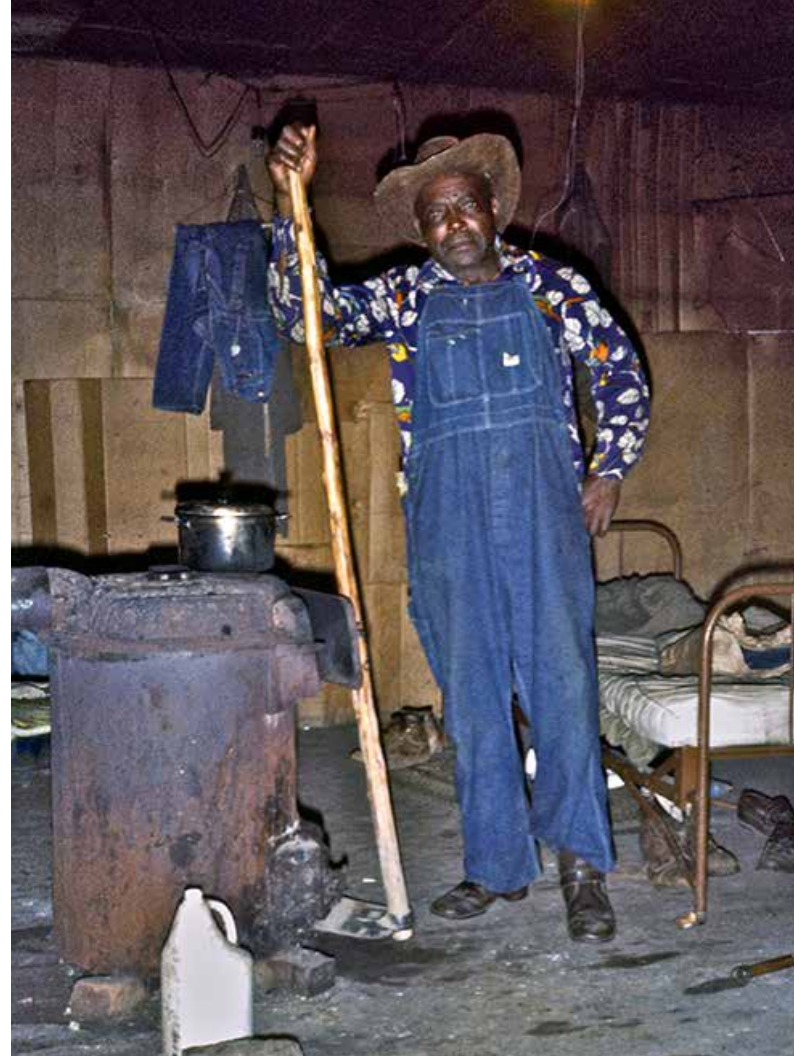
1974 - Plainfield, NJ - Edwina. Hendes familie besøgte mig i 2005 i Danmark

1973 - Orangeburg County, SC

1975 - Bullock County, AL

1975 - Oglethorpe County, GA

1973 - Gadsden, AL - Jack Ray

Fra slave til fæstebonde: Den fortsatte akkumulering af rigdom

“The legacy of sharecropping lives on in the persistent racial wealth gap, the lack of access to healthcare in rural areas, and the disproportionate number of Black people living in poverty.” - Nikole Hannah-Jones

I Alabama kom jeg til at bo hos Jack Ray, som havde oprettet og ejede flere banker. Jack var en af de mere liberale i Alabama og ansatte sorte i sin bank. Han var et kærligt, empatisk menneske, så det sårede mig, når han omtalte dem som ”niggere”, som folk gjorde dér. Som fattig vagabond fik jeg ofte lyst til at tage en formel uddannelse, gøre karriere og komme op i samfundet. Men hver gang jeg som her kom til at leve det såkaldt gode liv på toppen, fik jeg en kvalme så stærk, at jeg flygtede ud på landevejen

igen. For hvor kom alt dette guld fra, som Jack brugte på sit luksushjem uden for byen?

Han fortalte, at han havde skabt sin formue ved at give lån til sorte fæstebønder, så de kunne købe et muldyr eller flytte fra den rådne shack ind i en plastikskurvogn og blive en del af det nye plastikproletariat på over 20 millioner amerikanere. Men mange fæstebønder havde end ikke råd til disse moderne shacks. De kæmpede blot for at betale af på deres muldyr og var i konstant gæld til både banken og den hvide godsejer, som ejede markerne, og som ofte tog størstedelen af høsten – fuldstændig som bønder i Danmark under hoveriet måtte betale kirken og herremanden.

Systemet opstod efter borgerkrigen, da hverken plantageejerne eller de frigivne slaver havde penge. De fattige sorte blev drevet af sult og måtte indgå aftaler med deres tidligere slaveejere om at leje jord, hytte og såsæd. I teorien skulle profitten deles. Men gæld og uærlig bogføring bragte som regel fæstebønderne i en situation, der materielt var værre end under slaveriet, hvor slaveherren trods alt havde interesse i at brødføde dem. Systemet fortsatte fra generation til generation, og oven i gælden til godsejeren kom gælden til landhandelen og senere banken – alt sammen med til at skabe en hvid overklasse. Allerede da bankmanden samlede mig op i 1973, var han så rig, at han kunne flyve mig rundt i sin private flyvemaskine.

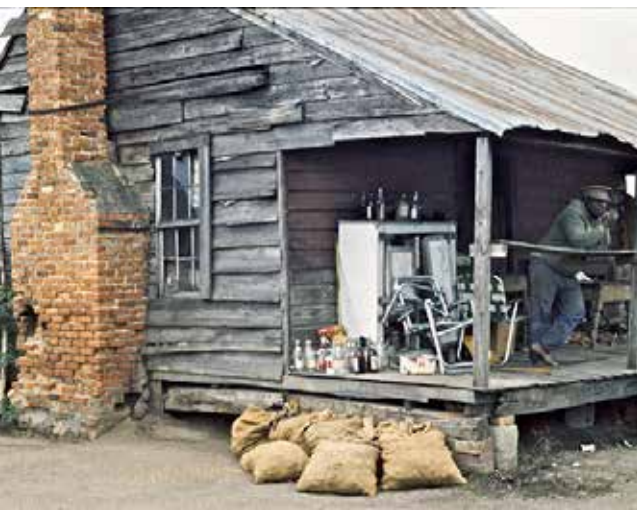
Jeg elskede den patriarkalske Jack og hans hjemmegående kone Jeannie, men når jeg siden vendte tilbage, var hans bankimperium vokset endnu større, og han inviterede mig til middag i en privat klub kun for hvide. Som sponsor af alt fra stipendier til orkestre kom han i 1993 i The Chamber of Commerce, og Jack L. Ray Familie-Parken blev opkaldt efter ham. Men ingen sorte deltog i festerne. Måske fordi hans vigtigste bidrag til samfundet var at medvirke til at fordoble den hvide amerikaners nettoformue fra seks til tolv gange den sorte amerikaners, fra jeg først mødte ham til hans død i 2006.

1973 - Gadsden, AL

1975 - Burke County, GA

Hvordan stavnsbånd formede sortes liv

"The sharecropper is trapped in a system that makes him a slave to the land, to the crop, to the storekeeper, and to the landlord." - Ralph Ellison, "Invisible Man"

Senere besøgte jeg denne fæstebonde, der boede i nærheden af bankmanden. Både han og konen var 78 år gamle og burde være holdt op med at arbejde for mange år siden. Men som han sagde til mig: *"Jeg er nødt til at arbejde, indtil jeg falder om på marken. Sidste år fik min kone en hjertesygdom, så nu må jeg klare arbejdet alene."*

To gange om året gik han til den lokale forretning for at købe lidt mel og sukker. Det var det eneste, de købte. Jeg spurgte ham, hvad de fik at spise om morgenen.

"Et glas the og lidt roeblade." *"Hvad så til frokost?"* *"Blot roeblade."*

"Og aftensmaden?" *"For det meste roeblade."*

En anden forpagter talte med mig, mens han flåede en kanin:

– *Men gik du ofte sulten i seng?*

– *Ja, hr. Men nogle gange gav folk os lidt brød eller et måltid mad.*

– *Hvide mennesker?*

– *Nogle gange hvide, andre gange farvede.*

Nogle gange fik vi ingenting og gik sultne i seng. Vi gik sultne i seng en million gange.

Nogle gange ville vi gerne jage, men vi var for svage til at fange kaniner.

Under mine bestræbelser på at finde ud af forholdene for disse fæstebønder løb jeg ind i en næsten uigennemtrængelig mur af frygt og intimidering. Jeg havde forestillet mig, at frygten udelukkende var historisk betinget, indtil en aften, hvor jeg efter et besøg hos en fæstebonde gik de 15 km ad en blindgyde til min egen shack og pludselig havnede i et baghold: en pickup-truck blokerede vejen med lygterne rettet mod mig og geværer strittende ud ad vinduerne. Det lykkedes mig at tale mig ud af situationen med disse hvide, men efterhånden gik det op for mig, at denne intimidering var dybt rodfastet i det voldelige gælds-fangesystem, hvor man traditionelt forhindrede fæstebønder og daglejere i at flygte fra deres "gæld" med prygl, fængsling og mord.

Under Anden Verdenskrig – hvor USA blev hyldet som frihedens land – indrømmede justitsministeriet, at "der er flere negre, der holdes som gældsslaver i dag, end der rent faktisk var slaver før borgerkrigen".

1994 - Pahokee, FL

1974 - Elizabethtown, NC

1975 - Bullock County, AL

"If I could do it, I'd do no writing at all here. It would be photographs; the rest would be fragments of cloth, bits of cotton, lumps of earth, records of speech, pieces of wood and iron, phials of odors..." - James Agee (hvid), om fæstebønder under depressionen

Alligevel gjorde justitsministeriet intet for at retsforfølge disse slaveejere, som handlede og solgte gældsslaverne til hinanden. Selv om antallet af gældsfangesager steg i 1970'erne, endte kun få i retten, og kun de mest grusomme – som en sag i 1980, hvor en plantageejer lænkede sine arbejdere for at forhindre flugt – nåede pressen.

I 1990'erne skrev The Atlanta Constitution om en godsejer, der var flygtet i skattely på Bahamas fra sine gældbundne fæstebønder, som ikke anede, om de var købt eller solgt.

Jo dybere jeg trængte ned i denne understrøm af terror, desto mere følte jeg, at det 20. århundrede har haft en langt voldsomere indvirkning på den sorte psyke end selve det historiske slaveri.

1974 - Charleston, SC

1975 - Notasulga, AL

1978 - La Crosse, FL

1974 - Manhattan, NY

Fra muldyr til minkpelse

“You never really understand a person until you consider things from his point of view - Until you climb inside of his skin and walk around in it.” – Harper Lee, *To Kill a Mockingbird*

“If you’re not careful, the newspapers will have you hating the people who are being oppressed, and loving the people who are doing the oppressing.” — Malcolm X

Min ven Jack Ray – en af de seneste, der har nydt godt af denne voldelige uvidenhed – føjede ubevidst endnu en brik til det mønster af sult og frygt, jeg så i 70’ernes landlige underklasse. Selv i dag giver både banker og USA’s landbrugsministerium langt færre lån til sorte landmænd, som dermed bliver tvunget væk fra jorden. Racisme hjemsøger alle lande, men er mere synlig i Amerika, fordi den er flettet sammen med en skånselsløs klasseundertrykkelse – den største kløft mellem rig og fattig i den industrialiserede verden.

1994 - Pahokee, FL

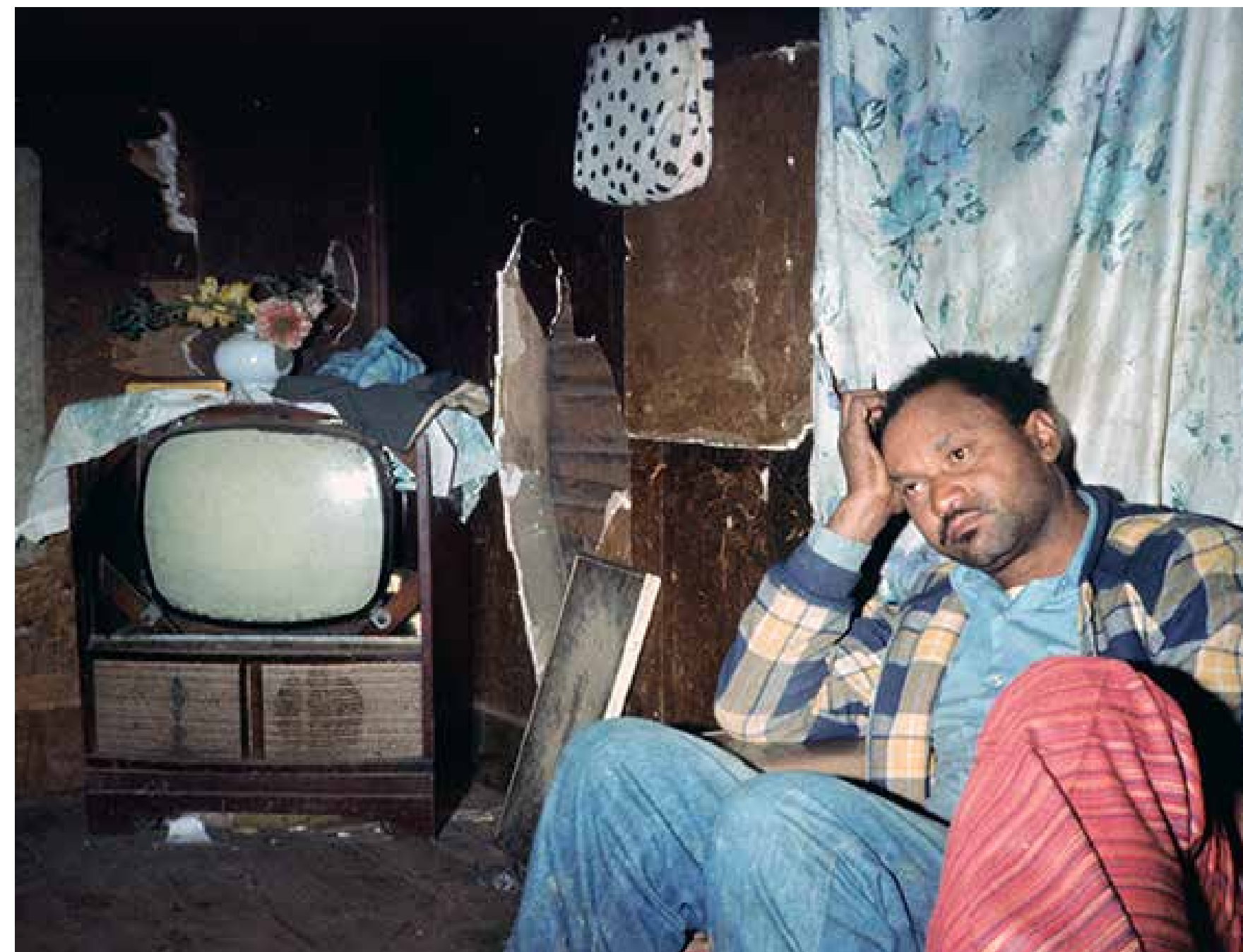

Uden en beskyttende velfærdsstat til at holde markeds kræfterne i skak bliver mange gjort så fattige, at de mister både frihed og initiativ. Når to procent af befolkningen ejer 80 procent af al formue i USA, er det lettere at se, hvor bankmandens minkpelse kommer fra. Det eneste, han ikke kunne købe, var virkelig lykke. Igen og igen ser jeg overklassen erstatte den med stress, whisky, nerverpiller og kokain. Jeg begyndte at mærke en kløft mellem mig og den hvide uvidenhed, som aldrig helt vil forstå, hvorfor deres egne forfædre hurtigt kunne “klare sig”, mens sorte stadig kæmper efter mere end 100 års “frihed”.

1973 - Gadsden, AL

1974 - Washington, NC

1973 - Zebulon, NC - Lefus Whitley - se historien om ham på næste side

Mine bedrageriske billeder: Afsløring af farerne ved fordomme

Mosel og børn 1973 - 5-årige Gwen til højre for Tv

Fra venstre Kenny, Gwen med min bog, Rene, Betty, Jean og Mosel i 1978.

2003 - Gwen med bogen. Som IT-specialist sender hun mig mails om familien.

“The trouble with judging a man by his mere appearance is that you look at him and you judge him by your standards, which have grown out of your own experience. You don’t consider the fact that he has had entirely different experiences.” - Maya Angelou

“ It’s a sad funny ending to find yourself pre-tending/ A rich man in a poor man’s shirt” - Bruce Springsteen

Hvor vigtigt det er at vagabondere i den fjerde dimension – med tidsfaktoren inklud-eret – viser mit venskab med Lefus Whitley. For billeder lyver ofte også for fotografen selv. Lep, en gangster i New York, inviterede mig i 1973 hjem til sine forældre i North Carolinas skove. Dér tog jeg billedet af hans far Lefus, fuld og apatisk foran fjernsynet.

Sådanne “ærlige” billeder gjorde det senere svært at få mit diasshow ind i high schools, fordi skolerne frygtede, at de ville forstærke elevernes fordomme om sorte som “dovne” og “apatiske”. Jeg er bange for, at jeg selv så ham sådan, da han næsten altid lå fuld på gulvet, undtagen én gang i 1991, hvor vi fik ham rejst op til dansk tv. Jeg måtte altid have hjælp fra hans søn for at finde familien dybt inde i skoven i stadig nye rådne shacks, fordi han brændte de gamle ned i fuldskab.

Mine fordomme varede i 30 år, indtil jeg i 2003 rejste rundt og lavede videointerviews med mine venner om deres eget syn på deres liv – i stedet for MINE fortolkninger. For familie og naboer bekræftede nu, at Lefus aldrig havde misset en eneste arbejdsdag.

Som hårdtarbejdende fæstebonde drak han kun lidt i weekenderne, men det tog til, da hvide godsejere tvang de sidste sorte land-mænd væk fra jorden.

Lefus på dansk TV i 1992

Lefus døde 17. marts 2004, 77 år gammel. Jeg så Mosel kort før hendes død i 2008.

1973 - De havde altid Tv.

Da jeg sidst så Lefus i 2003 var han holdt op med at drikke. Se ham fortælle i video interviewet forneden om det.

Han blev bygningsarbejder, og sjakket hentede ham hver morgen klokken fem og kørte ham til Raleigh, hvor han byggede de skyskrabere, man ser i delstatens hovedstad i dag. I alle disse år drak han først efter arbejde og efter at have givet sin kone Mosel de penge, hun behøvede til familien. Min overfladiskhed skyldtes, at jeg kun besøgte ham om aftenen og aldrig boede hos ham, fordi jeg altid boede hos hans søn Lep. Det var mig, der havde været “doven”, ikke Lefus. Endnu en gang lærte jeg, at man ikke skal dømme folk, før man har levet med dem 24 timer i døgnet.

Langt interview med Lefus Whitley om hans liv

Mange år senere begik Bruce Springsteen den samme fejl, da han stjal billedet til sin bestsellersingle “57 Channels and Nothin’ On” uden at spørge eller betale hverken mig eller Lefus. I modsætning til vores stigmatiserende tankegang om folk som Lefus som en “doven snylter-nigger” modtog han indtil sin død den 17. marts 2004 aldrig nogen støtte fra staten. Så hvorfor lader vi skyldfrit de bedrestillede slippe af sted med både jordtyveri og nasseri? Bruce Springsteen er måske nok “Born in the USA”, men som jeg altid har sagt: ”Min ven Lefus BYGGEDE Amerika!”

Lefus blev verdensberømt i 1992

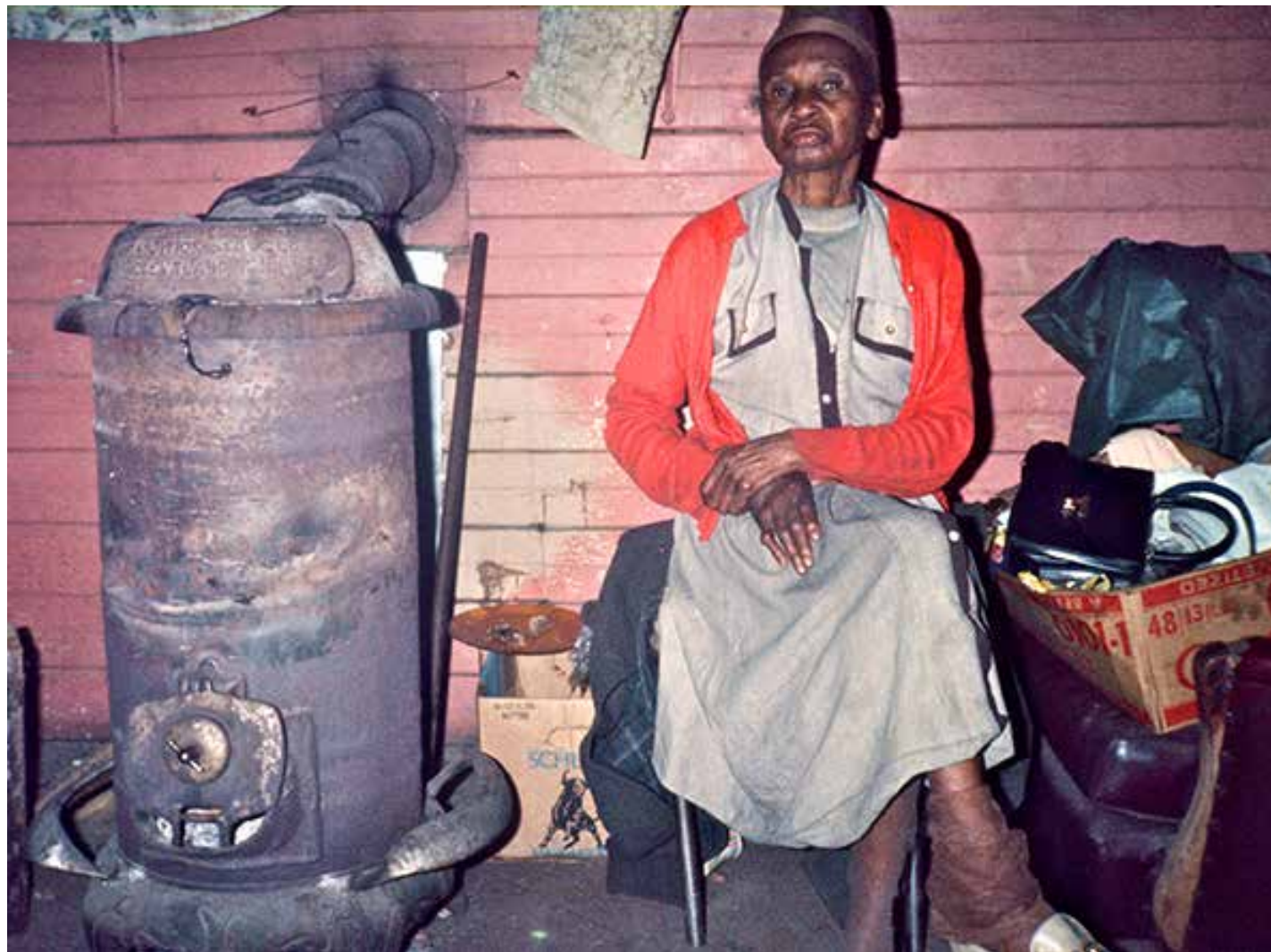

1996 - Selma, AL

1996 - Selma, AL

1974 - Washington, NC

1975 - Bullock County, AL (Th Marys bedstefar, 102 år gammel, som dræbte sin kone kort efter billedet. Se Mary side 152)

Kasteulighedens ofre: Sultens indvirkning på sorte børn

"Hunger stole upon me so slowly that at first I was not aware of what hunger really meant." - Richard Wright, "Black Boy"

Sulten og dens årsager, som jeg oplevede omkring bankmanden, var ingen undtagelse. Liberalistisk tankegang siger, at hvis mennesker sult, er det deres egen skyld, fordi de ikke vil arbejde. Men hvorfor så jeg så ofte, at de sultne arbejdede hårdere og længere end dem, der skabte deres sult? Det er børnene, samfundets kynisme rammer hårdest. Underernæring svækker deres modstandskraft, så sultedød på dødsattesten ofte kaldes "lungebetændelse". Overalt i Syden så jeg små børnegrave gemt væk i markerne. I mange distrikter var spædbarnsdødeligheden blandt sorte børn 8–10 gange højere end blandt hvide. Til sammenligning var den under slaveriet kun dobbelt så høj – nøjagtig som den er for landet som helhed i dag. Med andre ord dør over 6.000 sorte spædbørn hvert år, fordi de ikke har samme sundheds- og ernæringsvilkår som hvide. Endnu flere kunne reddes, hvis de havde adgang til samme sundhedspleje, fødselsforberedelse og ugentlige besøg af sundhedsplejersker før og efter fødslen, som vi tager for givet i en velfærdsstat som Danmark. I dag er den forventede levetid højere i Bangladesh end i ti amter i Mississippi.

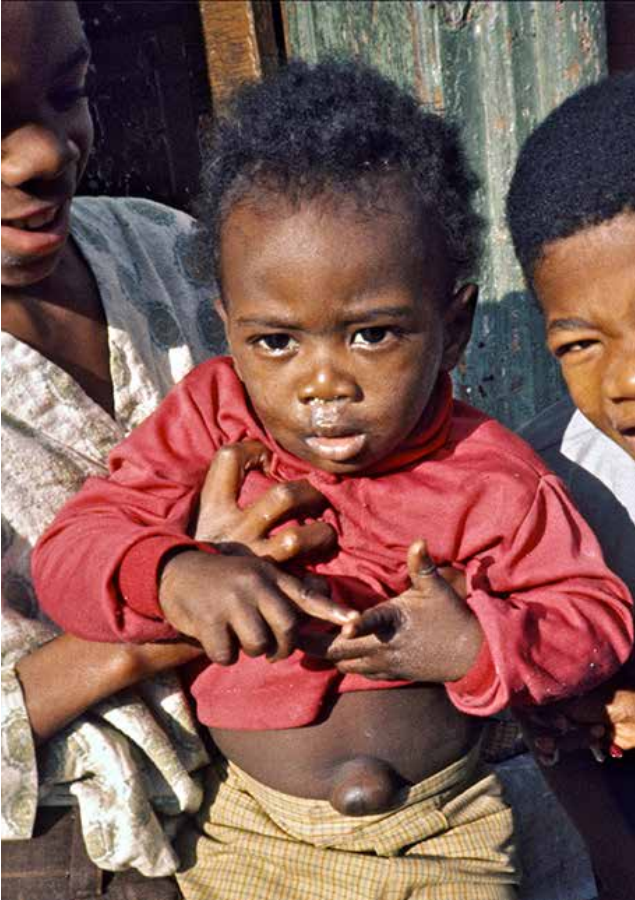
1974 - Vanceboro, NC

1974 - Greenville, NC

Jeg fandt det svært at fotografere sult, for kun få var synligt afmagrede. Mange var tværtimod overvægtige, fordi de måtte spise store mængder kulhydrater for at få nok protein, som Blondie Ecell her. Da jeg vendte tilbage for at give hende bogen, skammede hun sig over, at jeg havde omtalt hende som overvægtig. Siden er fedme blevet så almindelig blandt de fattige, at meget af skammen er forsvundet. Hvor vi bedrestillede før diskriminerede de underernærede sorte for deres sløvhed, diskriminerer vi dem i dag oftere for deres fedme.

Jeg har tit spekuleret på, om jeg selv gjorde det som fotograf for bedre at nå hvide racister – eller fordi jeg selv var præget af deres racistiske blik. Men der findes ingen undskyldning for sult i et højt udviklet samfund. For – modsat racisme – er fattigdom og underernæring et resultat af, hvordan vi stemmer. Siden 70'erne har amerikanerne ved hvert valg stemt for at øge kløften mellem rig og fattig.

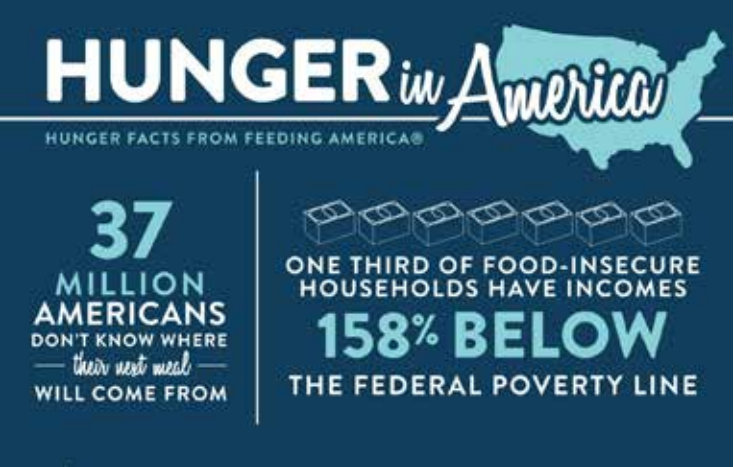

1973 - Baltimore

De glemmer, at lande som Danmark, Sverige og Japan, som har skabt størst lighed i indkomst og sundhed (og derfor ikke knuser initiativet hos helt så mange), også havde den stærkeste økonomiske vækst i det 20. århundrede.

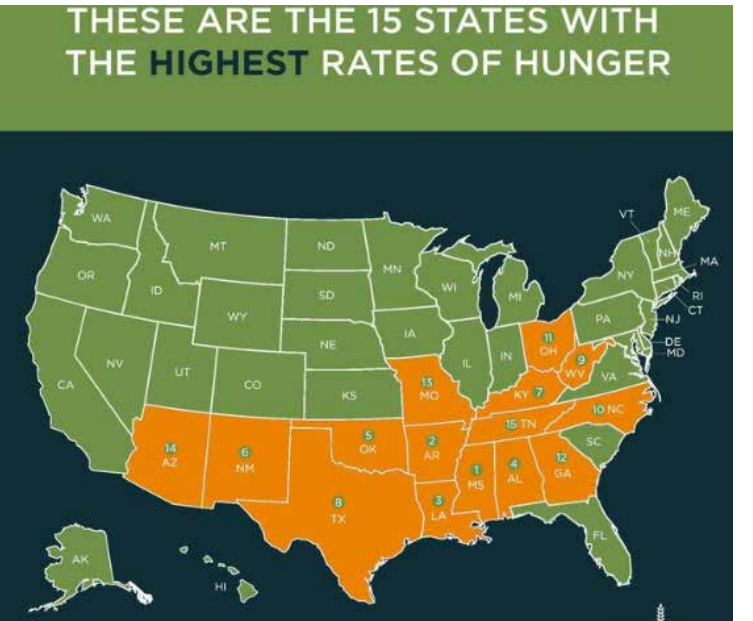
1974 - Pireway, NC
og herunder 1974 - Daytona, FL

Sult annoncer fra nutidens Amerika.

Efter Trumps gigantiske skattelov fra 2025 er sulten beregnet til at ville ramme langt flere til fordel for milliardærene.

1990 - Pahokee, FL - Sultende mand mindre end en times kørsel fra Trump's Mar-a-Lago og millionærene til højre i Palm Beach

1974 - millionærer på Palm Beach, FL

1998 - Thanksgiving i Dayton, OH

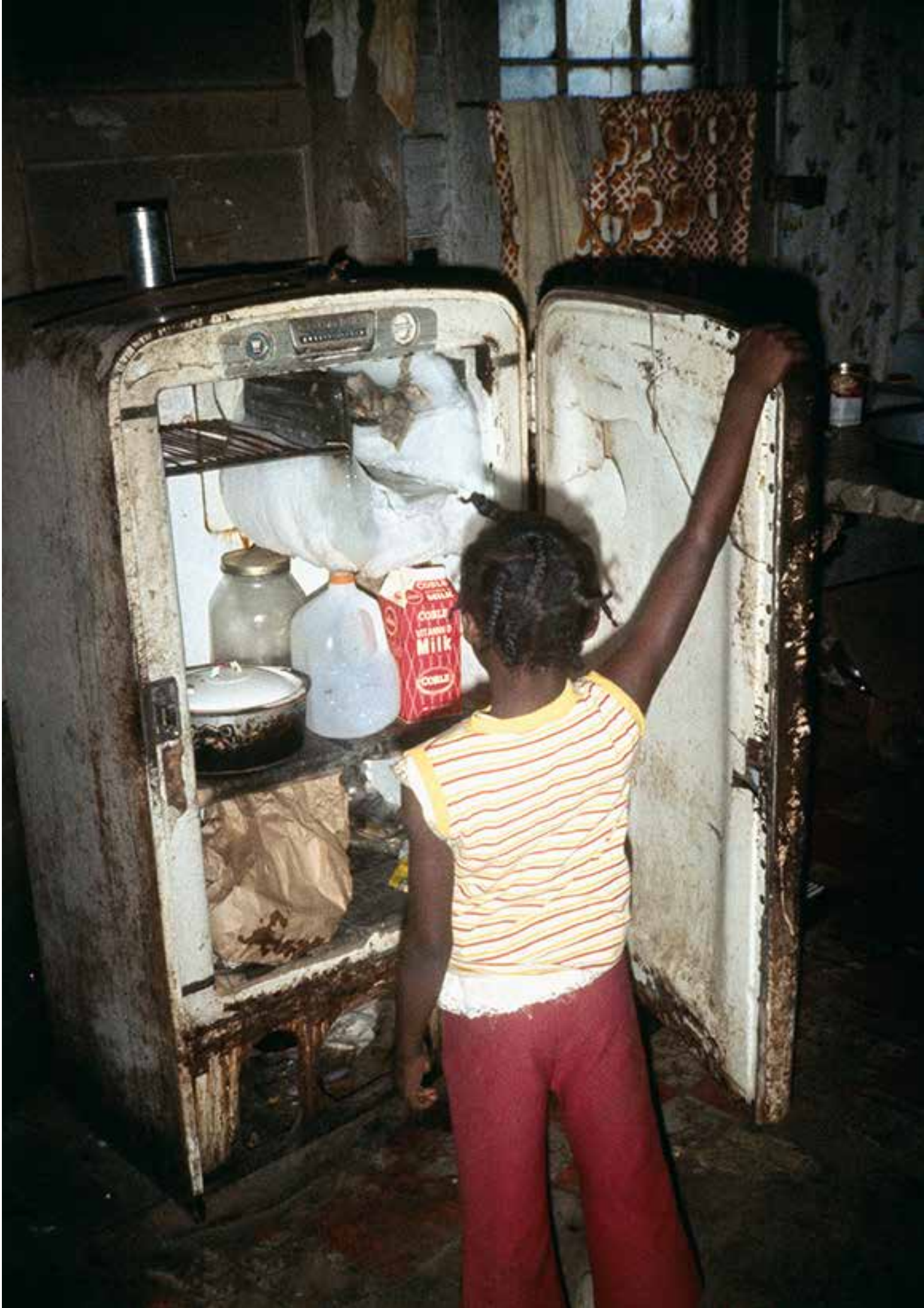
1984 - privatfest med B.B. King hyret til at spille i Houston

USA
1996

1996 - Selma, AL

USA
1975

1975 - Pireway, NC

Sød jord: Smagen af sult i det sorte Amerika

"I am the farmer, bondsman to the soil.
I am the worker sold to the machine.
I am the Negro, servant to you all.
I am the people, humble, hungry, mean—
Hungry yet today despite the dream."
Langston Hughes, from "Let America Be
America Again"

Sulten, som vi indirekte påfører vores ud-
stødte, forstærker vores racistiske syn på
dem. Gennem årene – og især i dag – oplev-
ede jeg i stigende grad grad de hvide skyde
skylden på ofrene selv for dissers sløvede
adfærd, frem for på regeringens sløvhed.
Døden skildret på gravstenene var blot top-
pen af isbjerget. Forkert kost gør folk sløve
og modtagelige for sygdomme og er med til

at gøre sortes levetid i USA syv år kortere
end hvides – en forskel, der igen viste sig
under Covid-19. Historisk har mange sorte
børn lidt uoprettelige hjerneskader af sult,
som også skaber ladhed, apati, fre-
mmedgørelse og manglende arbejdsevne.

Jeg havde svært ved at komme tæt på disse
mutte, tilbagetrukne børn – de var utroligt
bange for fremmede. I de nedslidte shacks
spiste jeg igen og igen majsbrød, korn-
vælling og baked beans med spæk. I mere
velstillede hjem fik jeg mere traditionel
"soul food": skinkeben, svinemave, finker,
griseører, -fødder og -haler og lignende
fede krummer fra de hvides bord. Hun-
dredtusinder fik mindre end de 3,5 pund

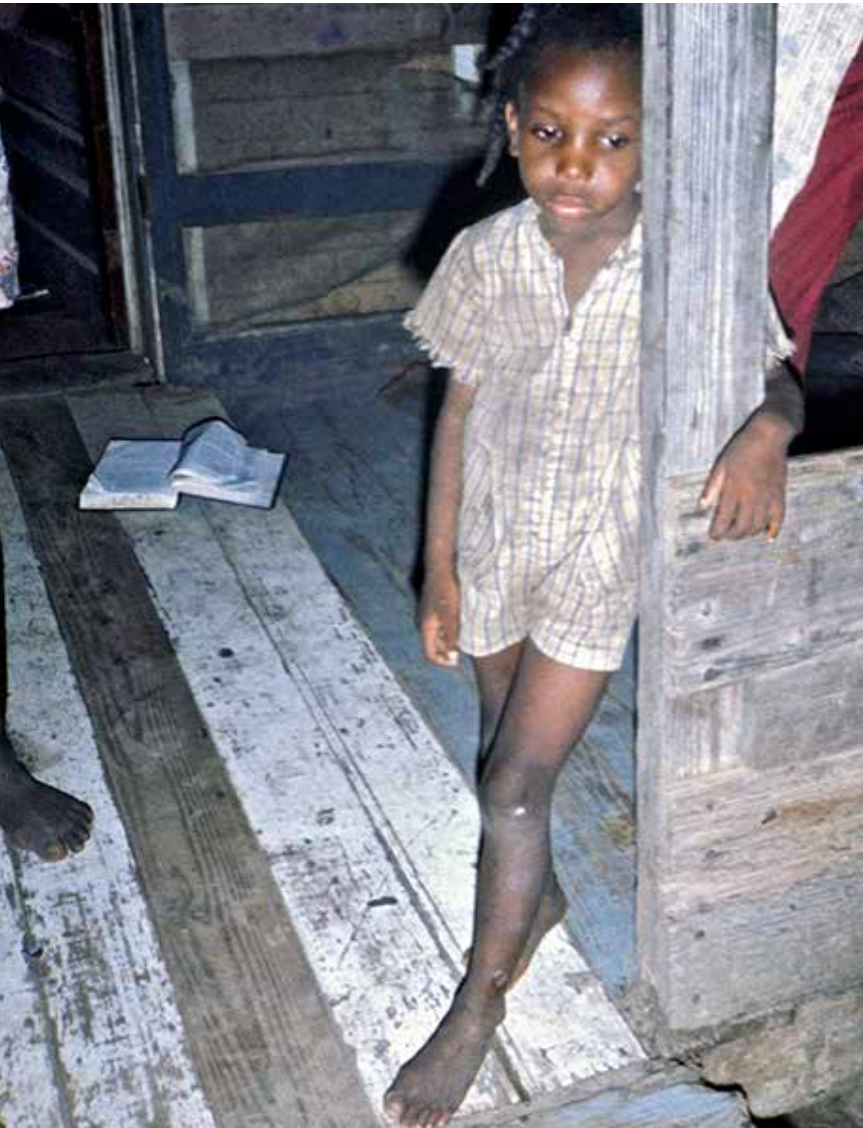
bacon og svinekød, en markslave fik om
ugen under slaveriet.
Den værste sult fandtes på øde sideveje og
blandt byernes ældre. En sulten hund er
ofte tegn på sultne mennesker. Om vin-
teren, når nøden var størst, så jeg sorte
grave rødder op på de hvides marker.
Mange sorte kvinder i Sydstaterne spiser
jord. I Alabama, Mississippi og North Caro-
lina gjorde næsten halvdelen af sorte kvin-
der det dengang, og ifølge New York Times
stadig omkring år 2000. Denne pige, sløv og
træt af jernmangel, førte mig til lerskrænt-
en, hvor hun gravede den "mad" op, hun
delte med sin søn.

"There is something about poverty that
smells like death. Dead dreams dropping off
the heart like leaves in a dry season."
-Zora Neale Hurston, Their Eyes Were
Watching God

- Spiser du altid jord?
- Engang imellem.
- Smager det godt?
- Udmærket. (Med forundring☺ Har du al-
drig spist det?
- Jeg vil gerne prøve. Hvad slags er det, ler?
- Rød ler?
- Ja, det er virkelig rødt ...
- Hvad kalder I det for?
- Vi kalder det sød jord ...
- Jeg troede det hed Mississippi-mudder. Det
kalder de det oppe nordpå. (Mange sorte i
Norden får det stadig tilsendt af familie i
Syden.)
- Spiser du også vaskestivelse?
- Indimellem
- Hvem ellers spiser jord heromkring?
- Min mor og tante og alle andre, tror jeg.

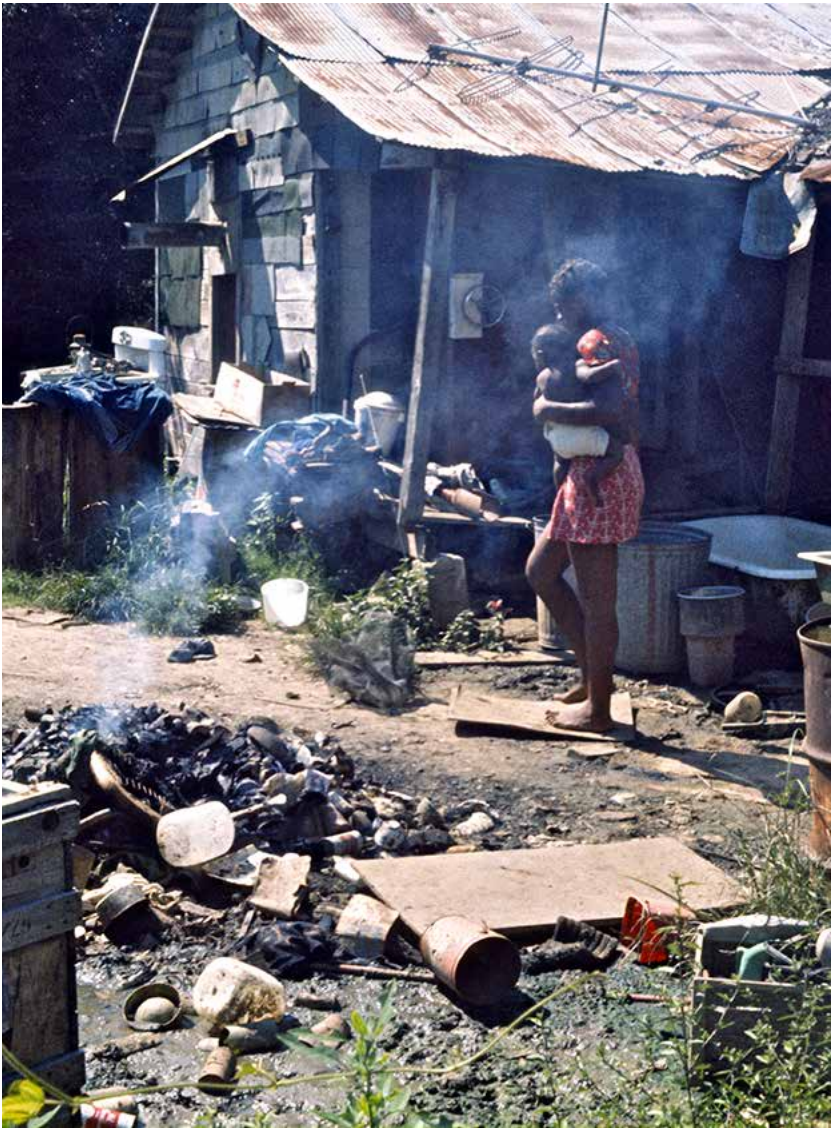

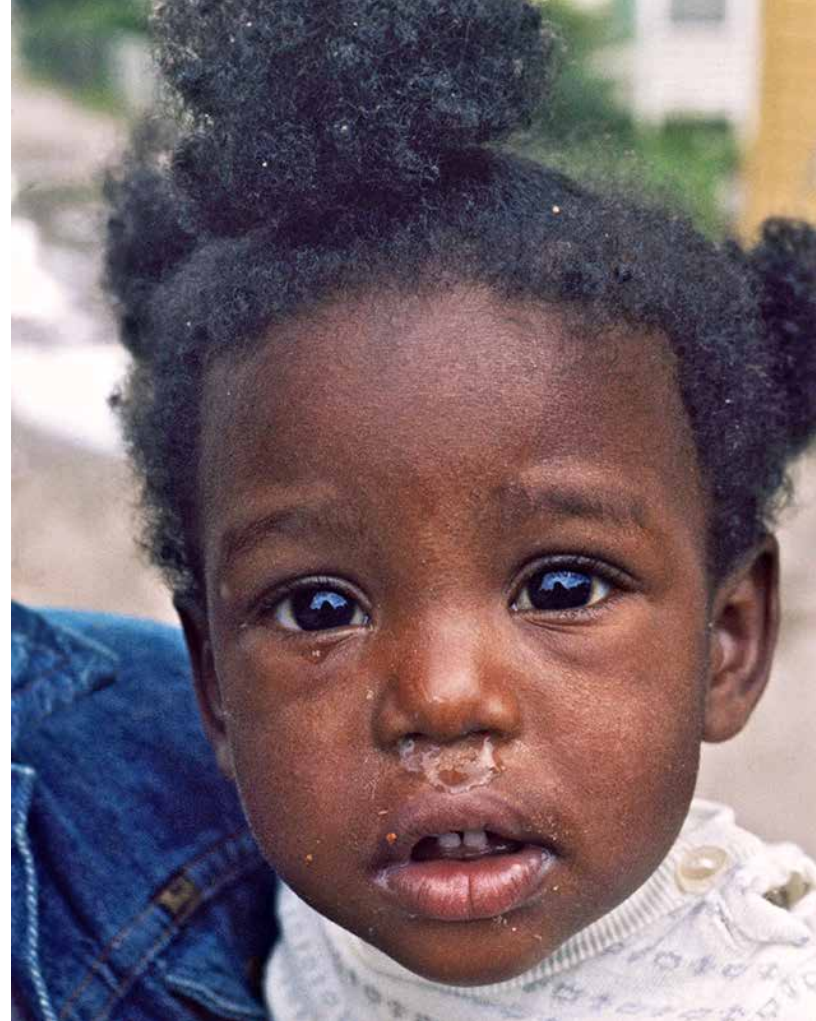
1975 - Meridian, MS - Lyt til interview forneden med moderen her om jordspiseri

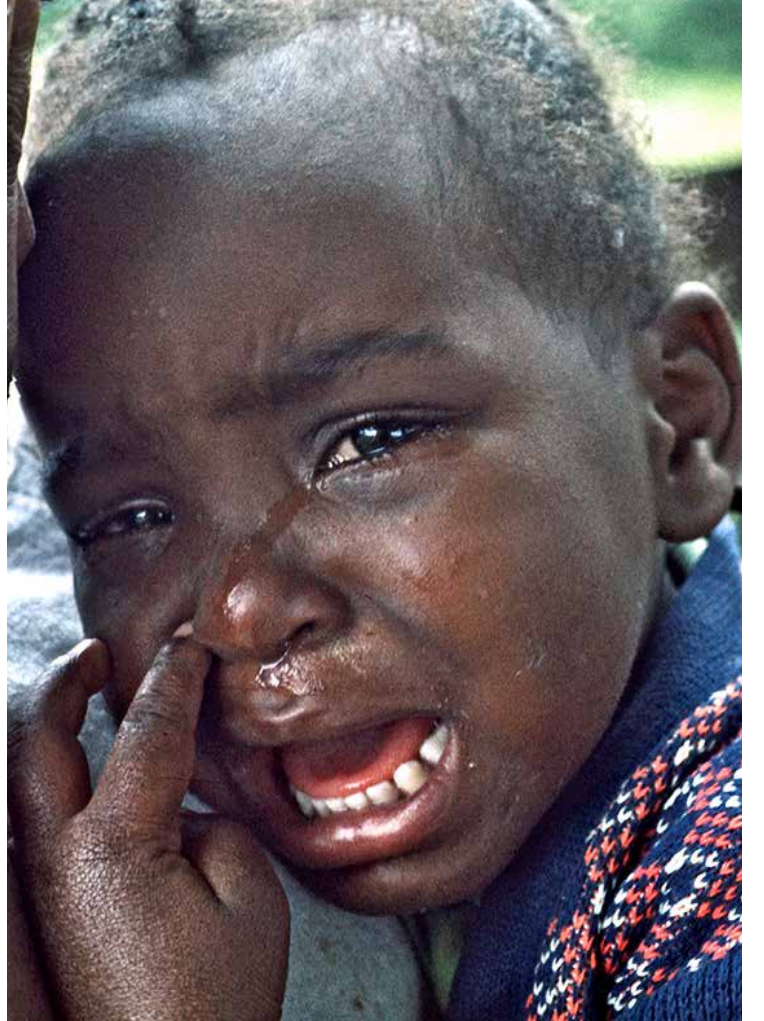
Tv. 1975 - Meridian, MS - 1975 - hvorsomhelst

Interview med jordspiseren
til højre

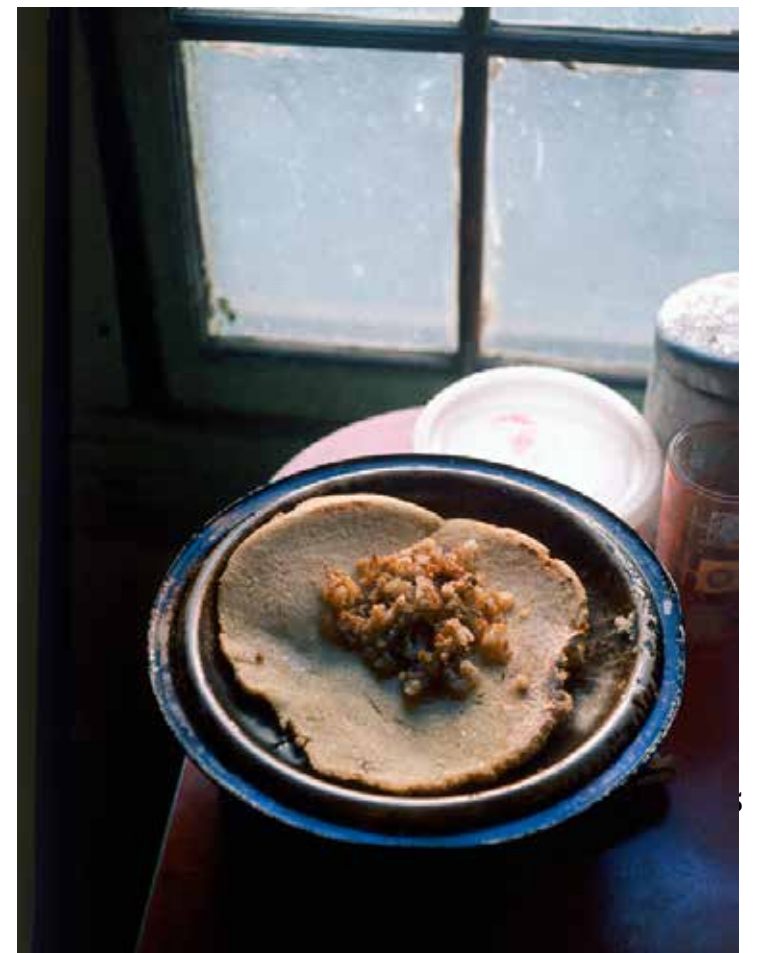
1973 - Wallace, NC - Tv. 1975 - Philadelphia, MS - bund 1973 - Vanceboro, NC

1974 - Morehead City, NC - bund 1974 - Greenville, NC

Interview her senere
med Helen Wilson tv
senere

Den stille sjælens sult

“In the South, the dead are never dead. They are part of your blood, your bone, your breath.” - Alice Walker, “Meridian”

Det personlige møde med gråden, rastløsheden og de konstante snotnæser hos børn, der græder uafsladeligt, fordi de går sultne i seng, virker næsten befriende for mig i forhold til de tomme øjne og den dødsens stilhed hos de børn, som sulten har gjort så apatiske, at de ikke længere kan græde.

Men er vi selv i stand til det? Når jeg kølede af i de endeløse indkøbscentre med deres bedøvende muzak, fik disse voldsomme kontraster på én og samme dag næsten gråden frem. Over hvor let og ubekymret vi gennem en sådan virkelighedsflugt lod sulten mejsle sig ind i sindet hos de sorte omkring os gennem hele den amerikanske historie?

Jeg blev ikke født ind i denne undertrykkelse, men hvordan ville det påvirke mig selv livet igennem at være vidne til, hvad der sker med et folks sjæl? At se mødre lægge deres børn i graven? Eller dø på brutal vis (i USA dør 13.600 sorte kvinder årligt under fødslen)? Kun 3.481 ville dø, hvis de havde adgang til hvid sundhedspleje – og under 2.000 med europæisk. Hvordan kan amerikanerne bruge milliarder på at designe nye bilmodeller hvert år, mens de lader deres børn ligge på 15. pladsen i børnedødelighed (17.686 spædbørn døde unødvendigt i 1977)?

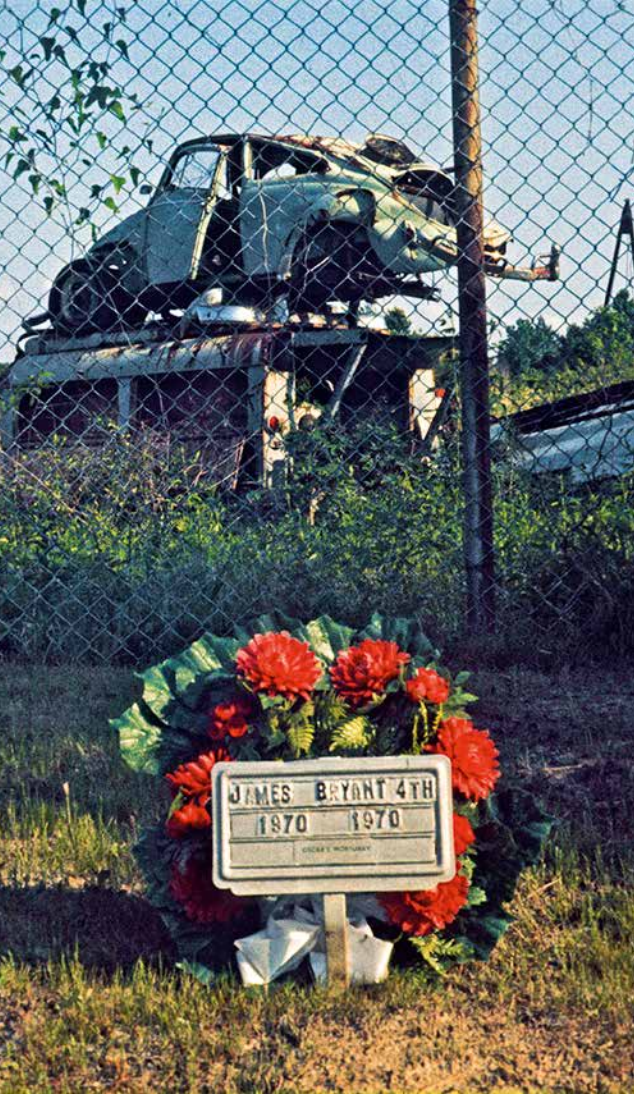
Gør bombardementet af reklamer for biler og materialisme os ufølsomme og blinde for menneskelige værdier og lidelserne omkring os?

Hvad afslører det ikke, at vi indhegner automobilkirkegården i baggrunden, men ikke menneskekirkegården i forgrunden?

Prioriteringer som lod General Motors ødelægge sporvejene i de amerikanske byer i 1936 for at sælge flere biler. Uden offentlig transport tilskrives bilernes luftforurening i dag op mod 100.000 dødsfald årligt i USA. Særligt sorte børn rammes af denne miljømæssige racisme.

. “Lead poisoning is an environmental disaster that has poisoned and killed countless black children.” - Alice Walker

1974 - Eastern NC

1974 - New Bern, NC

1975 - Philadelphia, MS

1973 - New York

1974 - New Bern, NC

1974 - NYC - bund 1991 - NYC

Myterne om meritokrati bag den systemiske udbytning

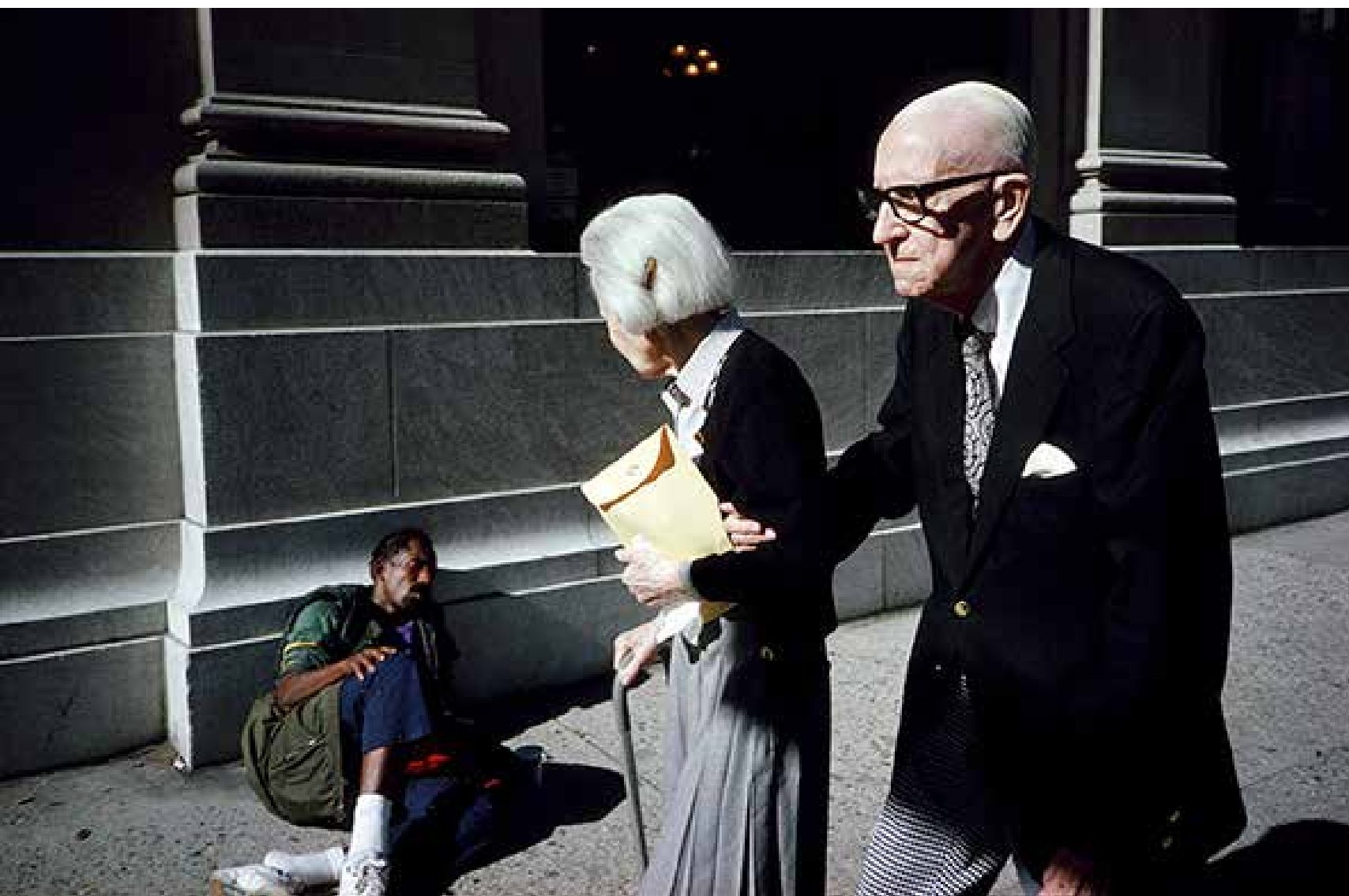
"I learned that racism, like most systems of oppression, isn't about bad people doing terrible things to people who are different from them but instead is a way of maintaining power for certain groups at the expense of others."
 - Alicia Garza, *The Purpose of Power*

Den ideologiske nedblænding, som lader folk sejle deres egen sø, virkeliggøres gennem et konstant bombardement af appeller til vores selvished og grådighed. Systemets love, usynlige for de fleste, manipulerer uafbrudt individet, uden at det selv mærker det.

I den vedvarende propaganda med historier om Rockefeller og A.P. Møller får vi lektionen, at det er muligt at få succes "the self-made man". Den enorme udnyttelse og lidelse, der er nødvendig for at skabe f.eks. en Jeff Bezos og hans tidskontrol-slaver, holdes ude af billedet. Vejen til succes fremstilles som en vej med hindringer, som den målbevidste med de nødvendige egenskaber kan overvinde. Belønningen venter i det fjerne. Vejen er ensom, og for at klare den, må man tillægge sig egenskaber som en ulv: æde eller blive ædt. Man kan kun klare sig ved at blive skyldig i andres ulykke.

1991 - Astor Place, New York

1973 - NYC. Rolls royce med sort chauffør

1974 - 42nd St., NYC

2009 - Harlem, NY under Finanskrisen

1974 - Miami Beach, FL og th 1974 - New Orleans
Modsat side 1971 - NY - Denne bank E. F. Hutton & Co.
fusionerede med Lehman Brothers og udløste finanskrisen

Mit visionære foto af en forudsagt krise

“Legalized discrimination — where blacks were prevented, often through violence, from owning property, or loans were not granted to African-American business owners, or black homeowners could not access FHA mortgages, or blacks were excluded from unions or the police force or the fire department — meant that black families could not amass any meaningful wealth to bequeath to future generations. That history helps explain the wealth and income gap between blacks and whites, and the concentrated pockets of poverty that persist in so many of today’s urban and rural communities.” Obama

“America’s obsession with wealth is destroying the nation’s soul. We are becoming increasingly divided between the rich and the poor, and this is leading to violence, inequality, and despair” – Alice Walker

Wealth Gap Grows Between Whites and Minorities

The median wealth of white households is 20 times that of black households and 18 times that of Hispanic households, according to a Pew Research Center analysis of newly available government data from 2009.

These lopsided wealth ratios are the largest since the government began publishing such data a quarter century ago and roughly twice the size of the ratios that had prevailed between these three groups for the two decades prior to the Great Recession that ended in 2009.

2011 - Pew Research Center

20-to-1

The median wealth of white households is 20 times that of black households and 18 times that of Hispanic households, according to an analysis of newly available government data from 2009.

Som pengeløs vagabond var jeg konstant forarget over USA’s store ulighed, men det var svært at fotografere den dynamik, der skabte de mange ofre, jeg så i gaderne. Alligevel var jeg til tider visionær: Denne bank, E.F. Hutton & Co., som hvidvaskede penge for mafiaen, tabte millioner på ”den sorte mandag” og var tæt på at få den globale kapitalisme til at bryde sammen i 1987. Senere fusionerede den med Lehman Brothers, som udløste finanskris-

en i 2008 og næsten væltede den globale kapitalisme. Års reaganomisk deregulering kombineret med risikable ”subprimelån”, hvoraf mange gik til den sorte middelklasse, tvang millioner fra hus og hjem. Overalt så jeg nu sorte stå i kø foran suppekøkkener. Efter krisen var den gennemsnitlige hvide tyve gange så rig som den gennemsnitlige sorte. Da jeg først ankom i 1970, var forskellen kun seks gange.

1975 - San Francisco

1975 - Bullock County, AL

1974 - hvorsomhelst

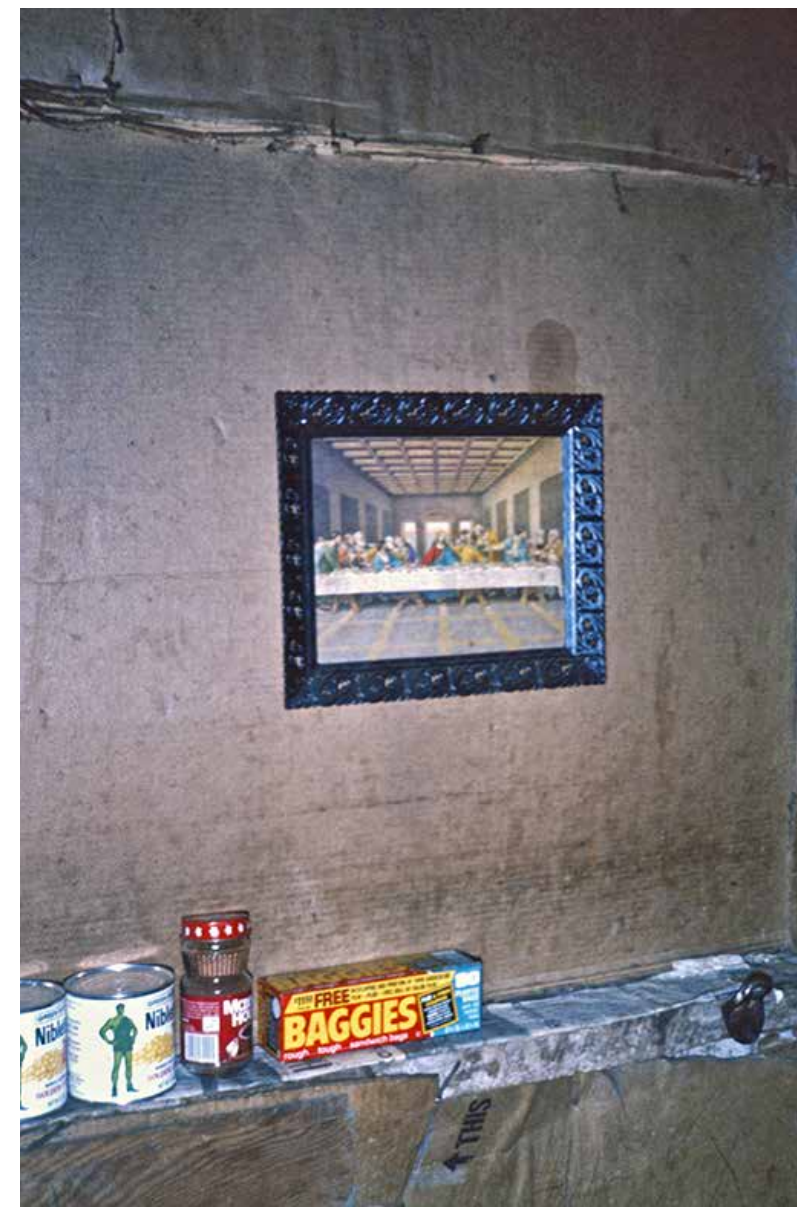

1975 - Union Springs, AL

1973 - Charleston, SC

1974 - NYC - Du beder og modtager ikke fordi du beder forkert
1978 - Waynesboro, GA

1974 - hvor som helst i USA

1973 - 5th Ave, NYC

Sundhedsvæsenets ulvefilosofi

"Of all the forms of inequality, injustice in health care is the most shocking and inhumane." - Martin Luther King

"America's healthcare system is not broken. It's working exactly the way it was designed — to enrich insurance companies and drug manufacturers, not to protect the vulnerable." - Dr. Uché Blackstock - Legacy: A Black Physician Reckons with Racism in Medicine

Det er let at se, hvordan denne ulvefilosofi manifesterer sig. Gigantiske pengepaladser midt i sorte slumkvarterer viste blot et af dens mest outrerede træk. I dag ligger pengene kun i hvide kvarterer, ofte omgivet af en hær af sorte hjemløse, hvis antal jeg ikke så i 70'erne. I ghettoer befængt med rotter, snavs og vold må de sorte enten "go online or downtown" til banker bygget som marmorslotte med guldbeslåede sikkerhedsluger.

Jo, penge er der nok af i banker, forsikringsselskaber og hos dem, der ejer dem. Men hvorfor, spørger jeg ud fra gadens moral, er der ingen til min forkrøblede ven Lee, som må tigge småmønter på fortovet? Lee havde læst jura i sin ungdom, men måtte opgive, da han fik polio. Han læser stadig, og jeg stjæl bøger til ham om erhvervsret, som han endnu troede kunne hjælpe ham med at

trække sig selv op ved håret.

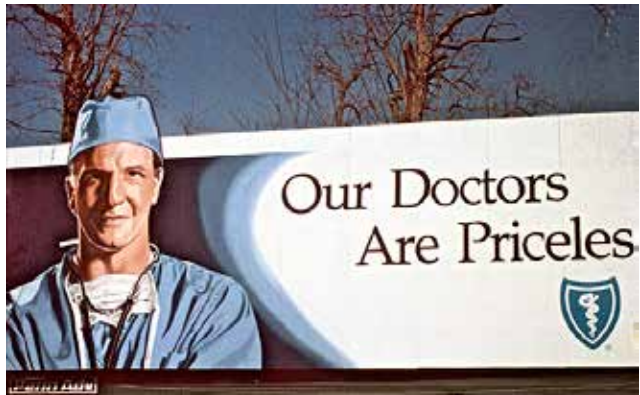
Lee var ikke kun offer for sin egen lom-mefilosofi, men en karikatur på den sociale sygdom, der bestemmer, at amerikanske læger skal tjene så meget, at de fattige ikke har råd til dem. Mens Canada og andre rige lande har gratis sygesikring, arbejder amerikanske læger som forretningsfolk, med det resultat at fattiges helbred er på ulandsniveau, og tusinder dør af årsager, de ikke ville dø af i Europa. Før Obamacare havde 50 millioner slet ingen forsikring. Hvorfor skal middelklassen bruge under 4 procent af sin indtægt på sundhed, mens de fattige må betale over 15 procent for tredje- og fjerdeklasses behandling?

Resultatet er, at de rigeste hvide er lige så sunde som danskere, mens de sorte fattige ligger på niveau med mange ulande. Og det ville se endnu værre ud, hvis ikke stort set alle lægerne i ghettoerne ofte kom fra ulandene, fordi hvide amerikanere ikke vil betjene dem. Kun 5 procent af USA's læger er afroamerikanere, men halvdelen af dem undgår også patienter i ghettoerne. Og ingen går på hjemmebesøg.

I ghettoen i Norfolk tilbragte jeg en hel dag med at trøste en mand fortvivlet af sorg over, at hans kone var død natten før, fordi han ikke var i stand til at få hende til læge.

Jeg fik skyldfølelse over de mange morgener, hvor jeg som "drengen der råbte ulv" tilkaldte lægen pga. "utilpashed", fordi jeg ikke havde fået lavet mine lektier i skoletiden. Kun få har råd til at råbe ulv i et ulvesamfund, hvor sundhed for profit er en dødsens forretning: 24.000 sorte dør hvert år af manglende pleje på de hvides niveau; 39.500 kvinder dør i barselsseng af mangel på skandinavisk sygesikring, og amerikanske mænds levetid rangerer kun som nr. 35 blandt FN's lande.

Når amerikanerne betaler mere end dobbelt så meget for et privatiseret sundhedssystem som danskerne, og samtidig må betale mere end prisen på et hus for fire års universitetsuddannelse, forstår man, hvorfor de fleste hverken har råd eller tid til vores seks ugers betalte ferier. De ser ikke, at netop fordi danskerne betaler dobbelt så høj skat som dem, har vi flere penge til overs, når alle regninger er betalt – så selv arbejdere kan rejse jorden rundt. (Jeg bruger Danmark som eksempel, da Bernie Sanders gør det samme.)

Above 1971 - New York, NY

Herunder min ven Lee uden for Manufacturers Trusts luge på 510 Fifth Avenue i New York. Jeg fandt senere ud af, at den nu berømte Vivian Maier også havde fotograferet ham der 20 år tidligere.

Apatien: Fattigdommens tavse dræber

"There is no greater agony than bearing an
untold story inside you" - Maya Angelou

"The deadliest enemy of the human spirit is
despair" - Cornel West

Dødsstatistikkerne viser kun overfladen.
Willie Williams sidder hele dagen sam-
mensunket i en stol og stirrer tomt på de to
mænd, der engang gav ham håb: Martin
Luther King og Robert Kennedy. Hans
kone, Julia, ligger i sengen, syg og svækket
af sult.

De har ikke råd til diabetikerkost og må
leve for 72 dollars om måneden.

De er ensomme og forladte, glemt af sam-
fundet i en verden af stilstand, kun afbrudt
af regnens stille, forstemmende dryp
gennem loftet.

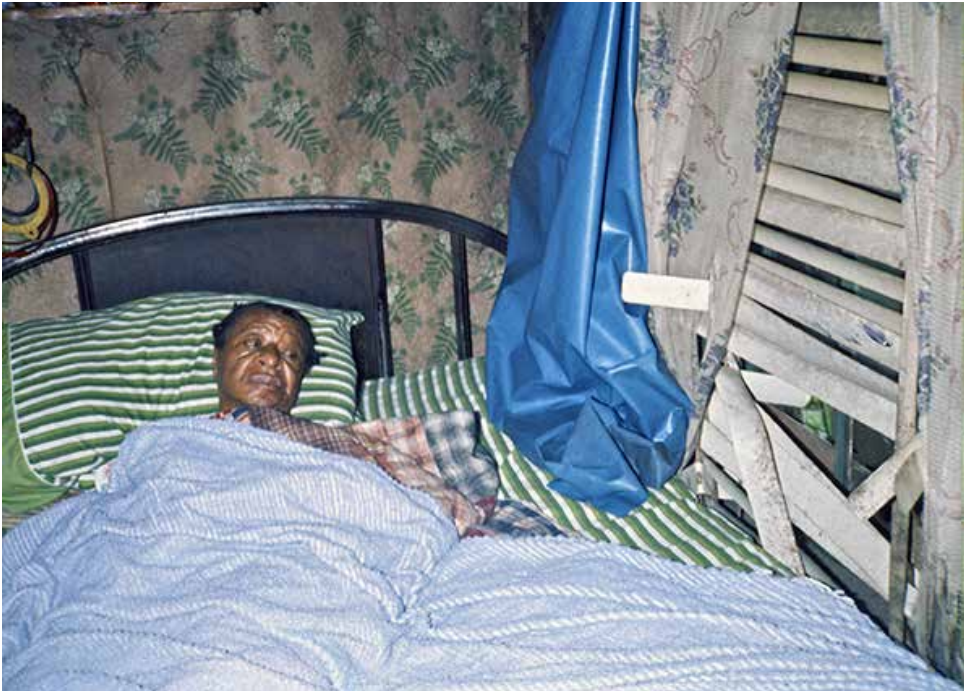
Den værste af fattigdommens sygdomme
er uden tvivl apatien: den sindstilstand
millioner hensættes i, når de indser, at de
ikke kan klare sig i ulvefilosofiens klatreop-
timisme – og derfor giver op over for livet.

1975 - Waynesboro, GA - Julie Williams herunder - Th. Willie Williams

Interview med
Julie Williams

1974 - Washington, NC

1998 - NYC - Uligheden eksploderede uhæmmet efter Reagan årene

1991 - NYC - Hjemløse på The Lower East Side

Ødelæggelsen af kærligheden og tilliden

"If you are silent about your pain, they'll kill you and say you enjoyed it." – Zora Neale Hurston

De fattige i USA er i mindretal og oplever overflodens kontraster overalt omkring sig. Derfor findes ikke den solidaritet og stolthed, som ofte præger landbosamfund i fattige lande; fattigdommen bliver her grusommere og mere psykologisk ødelæggende end næsten noget andet sted i verden.

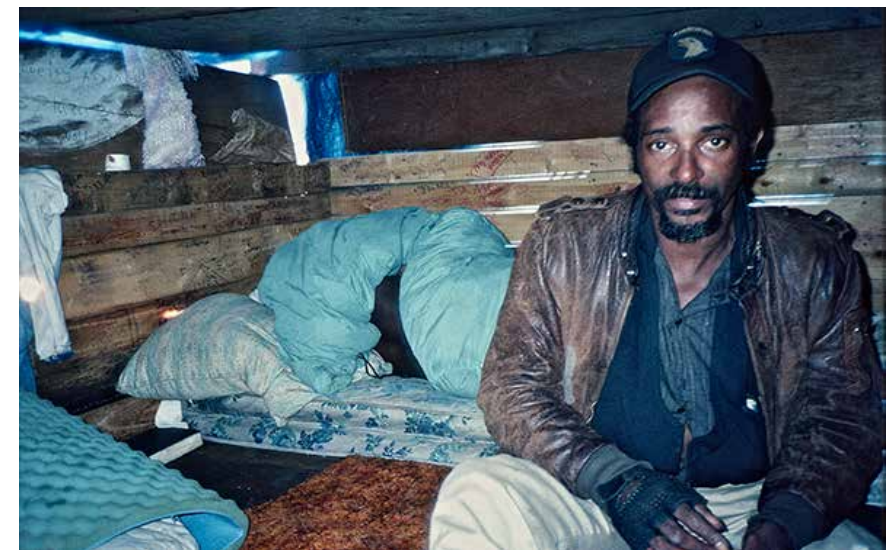
Man får konstant at vide, at det er ens egen skyld at være fattig og udvikler et voldsomt selvhad – en morbid tilstand, jeg ikke har set magen til andre steder. Denne sindstilstand er med til at dræbe kærligheden i samfundet: det usynlige netværk af gensidig tillid og samhørighed, som burde flyde mellem mennesker i en sund nation. Ødelæggelsen af kærligheden skaber stigende frygt mennesker imellem. Skønt frygten dirigerer alle i samfundet, er det først og fremmest de fattige, den lammer.

1974 - Washington, NC

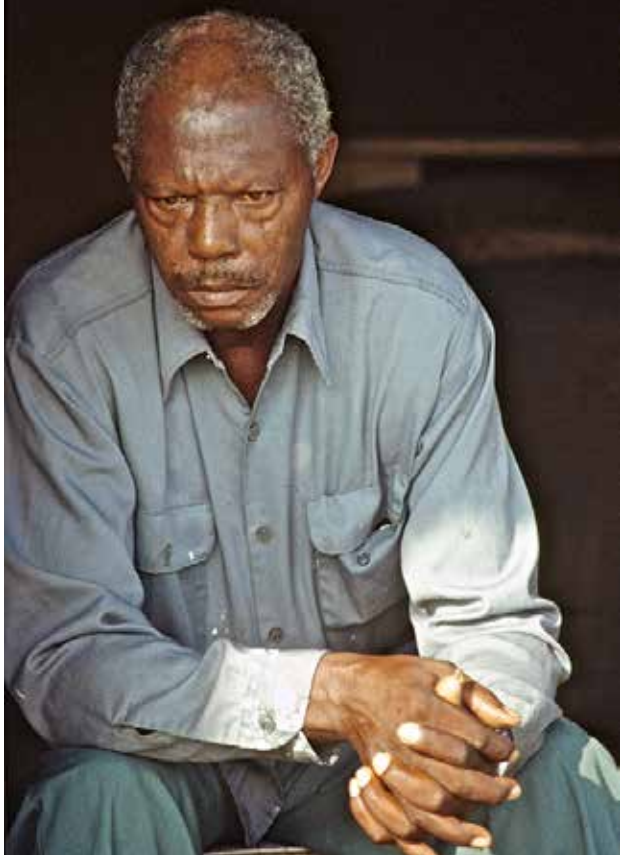
1974 - Zebulon, NC

1975 - Bullock County, AL

1995 og øverst 1990 - New York, NY - Bund 1974 - Tarboro, NC

1996 - Houma, LA

“White supremacy is not just a social arrangement; it is a death-dealing machine.” – Cornel West

1995 - Bullock County, AL

Th. 1974 - Elizabethtown, NC

Hvidt overherredømme og frygtens institutionalisering

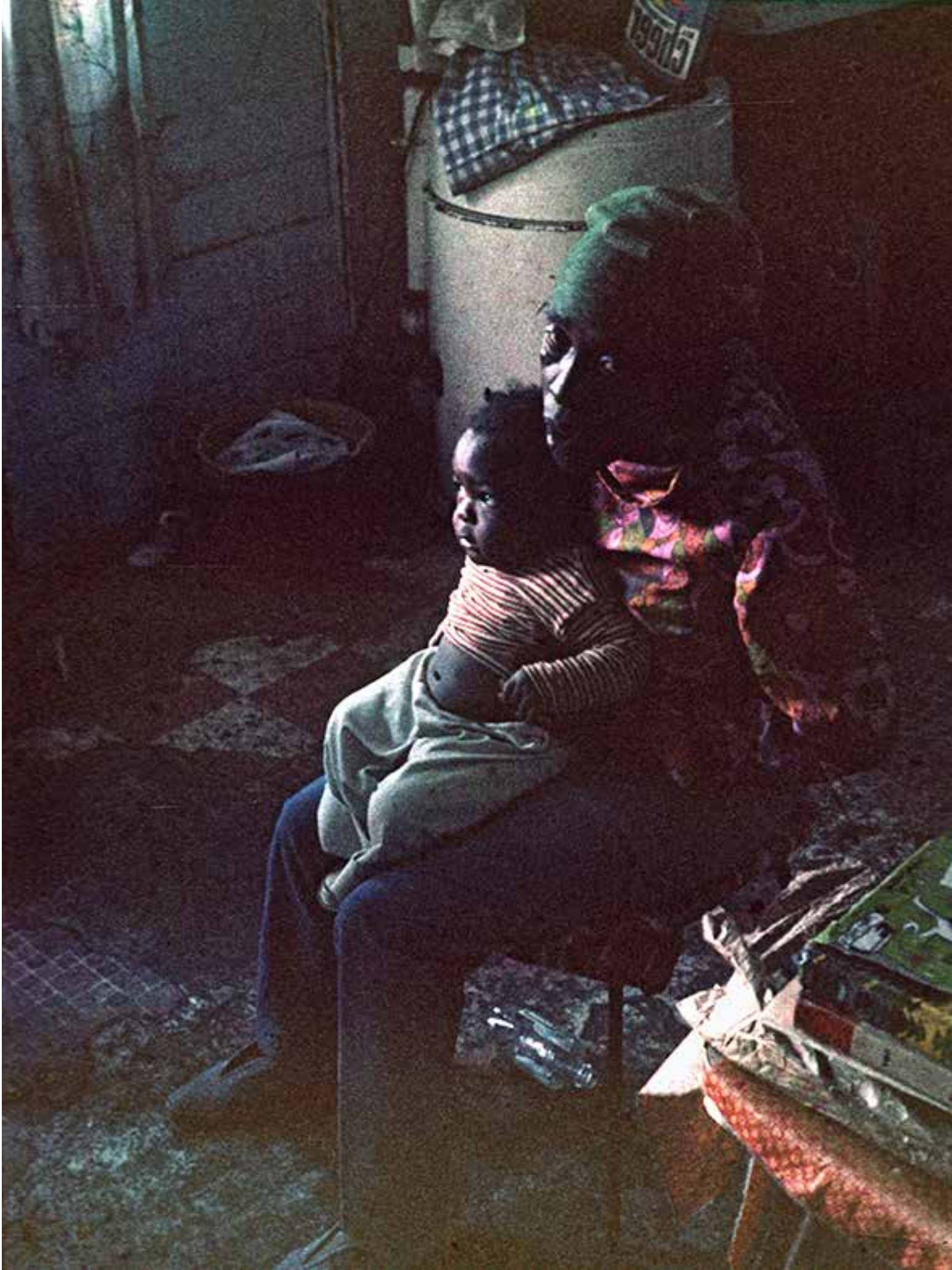
Noget af det, jeg har sværest ved at vænne mig til i Amerika, er denne allestedsværende frygt – og de reaktioner, den afføder. Ikke blot den primitive angst for andre mennesker, men endnu mere den institutionaliserede frygt for alderdom, sygdom og utryghed, som formørker mange menneskers bedste år og får dem til at tænke og handle på måder, der virker totalt irrationelle og selvødelæggende, når man – som jeg – er formet af velfærdstryghed fra vugge til grav. Ønsket om at fastholde det hvide overherredømme er et af de lidelsesmønstre, som en sådan frygt skaber. Det fik igen mange sorte, som denne kvinde, der først flygtede fra mig, til at frygte hvide.

– Er I bange for hvide heromkring?
– Jeg skal i hvert fald ikke nyde noget af de hvide!

– Hvad er der i vejen med de hvide?
– De hvide ødelægger livet for os, de brænder vores huse ned, de tager vores mænd, de ødelægger vores mænd, de gør alt muligt forkert ... jeg taler om de hvide heromkring ...
Hvad er du?
– Jeg er ikke en hvid fra Sydstaterne ...

I reglen følte jeg, at de sorte overdrev, når de fortalte mig den slags. Jeg har altid haft en lidt naiv tillid til det gode i mennesker, sikkert fordi jeg ikke selv er opvokset i fattigdom og utryghed. Uden den tillid kunne jeg ikke have rejst, som jeg gjorde, idet min tro ofte hjalp med at fremelske de gode sider i folk. Derfor kom jeg også godt ud af det med Sydstaternes hvide, som jeg – med deres varme og ærlighed – holder mere af end Nordstaternes måske mere liberale, men mindre varme og direkte hvide.

1995 - Bullock County, AL

Mary om natten i hendes shack ude i skovene i Bullock County, 1974

Mary klædt på til at gå kirke i 1974

Den samaritanske kvindes brønd: En amerikansk Romeo og Julie

“Love recognizes no barriers. It jumps hurdles, leaps fences, penetrates walls to arrive at its destination full of hope.” - Maya Angelou

Men den bitre sandhed gik op for mig, da jeg ad Alabamas fugtige, kvælende landeveje kom hen til Mary og hendes søn John for at bede om et glas vand. Uden indendørs vand og toilet endte vi – på mere end én måde – med at dele vand ved den samaritanske kvindes brønd. Mary og jeg romantiserede vores forhold i disse barske omgivelser, men hendes tillid til folk deromkring var ikke som min, og hun havde tre pistoler og et gevær under sengen. Det blev nogle af de lykkeligste dage i mit liv, og livet igennem nærede vi stærke følelser for hinanden. Da jeg kortvarigt rejste bort for at se et Ku Klux Klan-møde i Kentucky, gav Mary mig et sølvkors, som skulle beskytte mig. Men det viste sig, at hun selv havde mere brug for beskyttelse. Uden anden grund end at hun havde en hvid mand boende, kastede tre hvide en nat en brandbombe ind i hendes køkken, og

hele huset stod i flammer. Det lykkedes hende at få sønnen ud, men hendes bror, som sov, omkom i flammerne. Tragedien kastede mig ud i mit tilbagevendende dilemma: Kan jeg som udenforstående have fuldt menneskelige relationer med dem, der anses for pariaer? De, som vil opretholde et kastesystem, vil altid fordømme sådanne forhold. Forkrøblende tabuer kan derfor kun nedbrydes, hvis vi på det personlige plan forsøger at være fuldt ud menneskelige over for alle – med den risiko, det indebærer for dybe følelser og forelskelse. Men at ignorere hinandens baggrund kan også – som i Romeo og Julie – bringe fare for én selv og andre – en fare (eller frygt), som aldrig må begrænse vores menneskelige engagement, kærligheden til næsten som til os selv.

Amerikanerne giver ofte mig skylden for Marys tragedie – af skyldfølelse over den uudtalte apartheidgrænse i deres egne hjerter og sind, som i virkeligheden forårsagede vores Shakespearske tragedie.

På samme måde fordømmer vi europæere tit amerikanerne for deres modvilje mod intime relationer mellem sorte og hvide, men glemmer vores egen primitive modstand mod samvær med muslimske indvandrere. Overalt i verden er både undertrykkerens og den undertryktes sind fortæret af tvangsblokeringer mod blandede ægteskaber og intime forhold. Men for den, som står udenfor, er det let at se, at hverken undertrykkeren eller den undertrykte er fri.

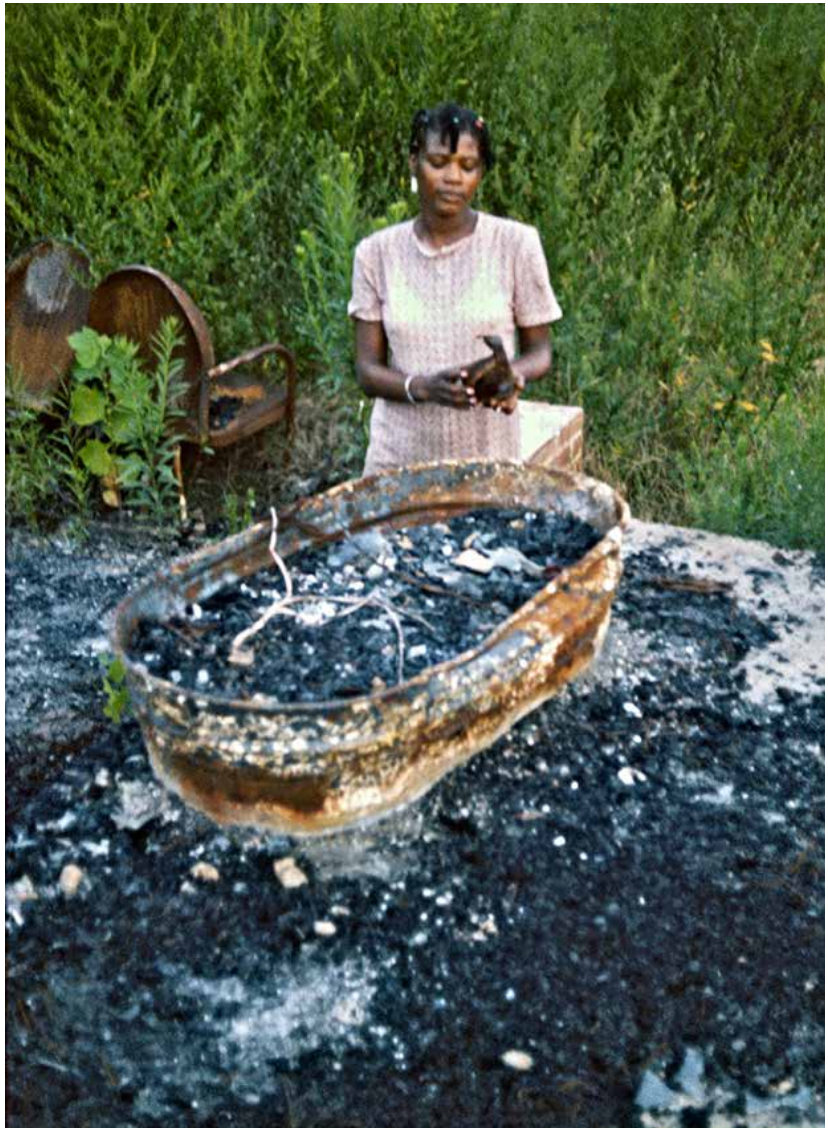
Min afsked med Mary og John- Se videoen her

Mary havde ikke den samme tillid til folk som mig

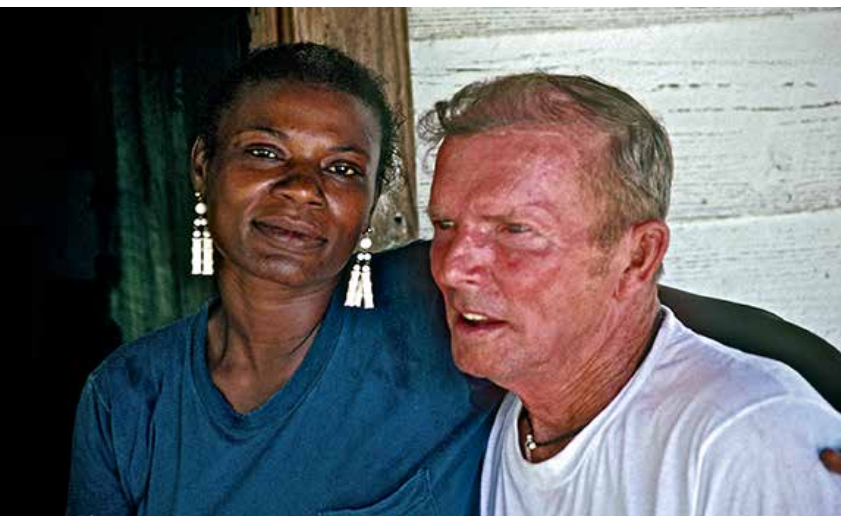

Mary ved sit hus efter brandbombningen

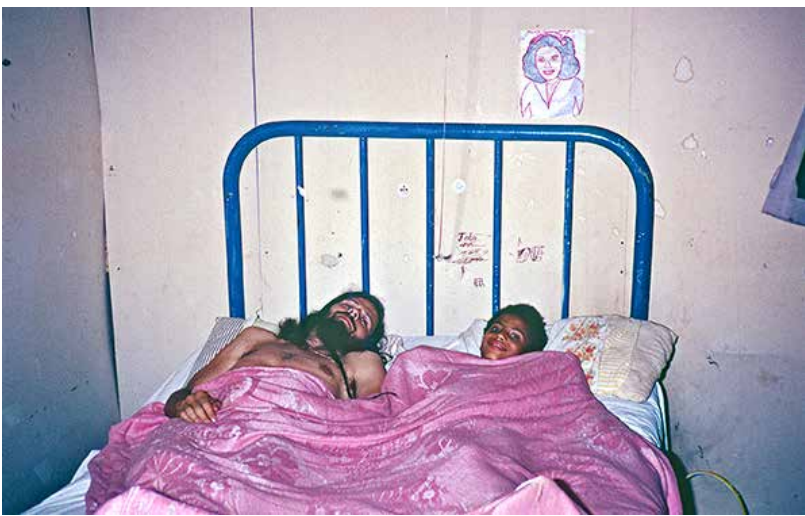

Kan der være “fri kærlighed” under ufrie forhold?

Tanker om mit livslange forhold til Mary

1984 - Mary og hendes nye “kæreste” fra Florida

1975 - Den 10-årige John og jeg delte altid seng i den gamle shack

1984 - Mary og hendes veninde Bertha med hendes kæreste

1978 - Denne voldelige krigsveteran truede altid med sine våben

“I’m not for sale. Not to you. Not to any white man. I don’t at all care to be owned. Even by you” -- Nella Larsen i “Quicksand” on her relationship to a white Danish man

I årene efter Marys tragedie beskyldte mit publikum mig næsten dagligt for at have forårsaget den: “Du skulle ikke have udsat en fattig sort kvinde for den slags fare med din uansvarlige (seksuelle) udnyttelse.” Jeg undrer mig over, hvorfor amerikanere altid forestiller sig sex, når de ser billeder af en nøgen kvinde, frem for den intimitet, jeg forsøgte at vise. I Marys tilfælde var hun mindre “nøgen” end en bikini-klædt kvinde på stranden, og alligevel tvang religiøse universiteter som Baylor i Texas mig til at fjerne hendes dias før mine foredrag. Denne besættelse af sex gør dem blinde for den langt dybere undertrykkelse, hun levede under.

Sandheden er, at selv hvis Mary og jeg havde ønsket sex, gjorde hendes livsvilkår det næsten umuligt. Som vagabond delte jeg altid værelse med hendes syvårige søn John i deres fælles soveværelse; der stod to enkeltsejle, og jeg skulle være ude af deres shack før klokken fem om morgenen. Derfor sov jeg ofte hos en nabo. Hvorfor skulle jeg

gå? På grund af den gode gamle “nighttime integration” mellem den hvide herre og hans yndlingselskerinde, som begyndte under slaveriet. “Integration om natten’ og ‘segregation om dagen’ gør dette til et meget blandet sted,” skrev Rosa Parks, da hun gjorde oprør mod begge dele under sin berømte Montgomery-busboykot ikke langt fra Marys bopæl. Til gengæld for sex gav hvide godsejere økonomisk støtte til enlige sorte kvinder, som dermed blev afhængige af dem. Marys suger daddy, Harry, dukkede altid op kl. 5 og fortalte bagefter sin “hysterisk jaloux kone”, som Mary kaldte hende, at han havde været på tidligt markarbejde.

Mary talte varmt om ham, og af moralske grunde – og for ikke at miste den tryghed, han gav – var et sexuel forhold til mig derfor utænkeligt. Da jeg i 1978 vendte tilbage med min bog om brandbombningen, var hun knust: Harry, som efter branden havde købt et stykke jord og en større hytte til hende, var netop blevet dræbt.

Jeg skulle tilbringe de næste 23 år omkring hende i denne romantiske toværelses shack – med meget lidt romantik mellem os. Mary, stadig smuk og livskraftig, fandt hurtigt en ny hvid forsørger. Han var en traumatiseret,

1978 - Mary med hendes nye shack på de stadig ubearbejdede jordlodder - 1986 - Gennemblødt af sved plukker jeg ærtemarker sammen med Mary

voldelig Vietnamveteran, men lod mig bo i det andet værelse. De var taknemmelige for mine besøg, for de talte knap sammen mere, og jeg hjalp med at mægle mellem dem. Da jeg kom tilbage i 1982, var hun flygtet: han havde forsøgt at dræbe hende med et af de våben, jeg tidligere havde fotograferet ham med. Den næste var en ældre “redneck” fra Florida, lige så racistisk som de andre. Også han lod mig blive og fotografere al den hengivenhed, Mary viste ham. Gennem hende mødte jeg et helt netværk af sorte kvinder på landet, der praktiserede denne “natlige integration”. Nogle kom endda forbi om dagen til vores hytte. Jeg fotograferede Marys veninde Bertha, efter hun var blevet gravid med sin suger daddys barn.

Alle lokale sorte kendte til systemet. Det overraskede mig, hvor lidt det tilsyneladende forargede nogen. Lige så lidt forstod jeg, hvorfor de – som Mary – fortsatte med at stemme på George Wallace, den racistiske guvernør, der engang blokerede deres adgang til højere uddannelser med sin politik om “segregation nu, segregation i morgen og segregation for evigt.”

Denne åbenlyse udnyttelse syntes at ophøre for Mary i 80’erne. Alligevel følte vi

os stadig ikke frie – selv om vores gensidige hengivenhed voksede med alderen. Hun havde hele sit liv været markarbejder; som barn plukkede hun bomuld og skar sukker-rør i stedet for at gå i skole, og uden en sugardaddys indkomst måtte hun nu arbejde endnu hårdere.

Jeg gjorde mit bedste for at hjælpe: den ene dag stod jeg på scenen foran tusind skyldbetyngede elever, den næste plukkede jeg, lige så skyldbetyngtet, tusind kurve bønner og ærter sammen med Mary. Elevernes beundring bar altid risikoen for, at jeg begyndte at føle, jeg kunne gå på vandet. Som modvægt til denne illusion gik jeg i mudderet med dem, hvis historier jeg fortalte – nogle gange, som med Mary, gennemblødt i den kvælende augusthede.

Det gamle herre-slave-forhold dukkede for mig op igen, når den hvide godsejer klokken fem om morgenen dumpede os på en fjern mark, hvor vi arbejdede i solen til fyraften. Om aftenen dyrkede vi vores egen mad på de “40 acres and a mule (minus 38)” (som de frigivne slaver i sin tid skulle have i reparations) – Jeg var muldyret, der pløjede de to acres jord, hun havde fået som en slags erstatning fra sin afdøde hvide elsker.

“Du praktiserer dansk slaveri,” sagde jeg. I modsætning til slaverne i USA fik de i Dansk og Britisk Vestindien lov til at dyrke deres egen jord efter at have slaved for herren om dagen. Deres personlige initiativ blev derfor ikke ødelagt, modsat det, jeg stadig så et århundrede senere her i Sydens “det sorte bælte.” Når månen endelig romantisk steg op over markerne, var vi så udmattede, at vi bogstaveligt talt besvimede i sengen med både rygge og sexlyst ødelagt.

Om vinteren var årsagen til vores cølibat en anden. På hver foredragsturné tog jeg

1988 - Mary i et afslappende øjeblik efter en hård arbejdsdag

altid tid til at besøge Mary. Hun havde ingen telefon, så jeg ringede til gamle Eula i nærheden, som straks sendte sine børnebørn af sted for at give besked. Mary brugte dagen på at lave min yndlingsmad: svinehaler, roeblade, svinekæber. Efter måltidet kørte vi rundt i skovene for at besøge gamle venner, som jeg tidligere havde cyklet rundt og fotograferet i deres shacks. Mange af deres hytter var brændt ned i brændeovnsbrande, og kun Mary vidste, hvor de var flyttet hen ad de endeløse grusveje i skovene. Hun førte mig tilbage til mennesker, jeg havde fotograferet i min ungdom, blandt andre hendes 98-årige bedstefar, skød sin kone (side 99 til venstre) og døde af sorg kort tid efter. Hun var mere end nogen anden ansvarlig for min fotografiske opdatering af mennesker, der er gemt og glemt i afsides hytter. Med hende ved min

side frygtede folk mig ikke længere som hvid mand – problemet, som jeg havde kæmpet imod i alle vagabondårene. Nu, hvor vi var gamle venner, forventede de til gengæld, at jeg kom med kassevis af øl. Nat efter nat drak vi, til det blev for sent at køre hjem, og vi faldt om dér, hvor vi var. Jeg elskede disse afslappede nætter med Mary, som med sin charme kunne åbne døre overalt – undtagen til et egentligt sexliv mellem os. Når vi endelig forsøgte at have en romantisk aften i hendes hytte, var der så meget spænding og vold i nabolaget – fulde folk fra den nærliggende klub, der kørte ind på vores gårdsplads for at ryge eller have sex i bilerne – at Mary i timevis sad bag gardinet med sit haglgevær. Brandbombeattentatet i vores ungdom havde sat sig dybt i os begge. Men den person, hun frygtede mest, var hendes egen søn. John var undfanget i vold

– søn af en hvid mand, der havde voldtaget Mary som 16-årig. Hun ringede konstant til mig for at få ham ud af fængslet, som regel for indbrud, tyveri eller våben- og crackbesiddelse. Hun troede naivt, at jeg som hvid havde en autoritet, der kunne gøre en forskel. Som mulat bar John på en livslang identitetskrisen og et dybt mindreværd. Fra barnsben elskede han mig som den far, han aldrig havde haft, men volden fulgte ham overalt. Han stjal endog sin mors pistol og de dyre gaver, hun havde fået af hvide elskere, og pantsatte dem for crack. Samtidig efterlod han gravide kvinder rundt om i Alabama, så Mary og jeg måtte køre fra sted til sted for at trøste dem, mens hun forsøgte at holde styr på et voksende antal børnebørn. Debra, som jeg fotograferede gravid i vores hytte, var en af de sødeste. Året efter spurgte jeg, hvor hun var. Mary svarede flygtigt: ”Åh,

1990 - John med den gravide Debra året før hun blev myrdet

1984 - "Two acres and a (Danish) mule"

Debra, hun tog ind for at købe mælk til barnet og blev skudt og dræbt, da hun forlod butikken.” Jeg tror, det var frygten for vold, der fik Mary til at undgå sorte kærestes. Der var dog én undtagelse, som jeg først opdagede ved et tilfælde. Efter et par dage sammen i februar 1996 spurgte jeg til hendes konstante snøften. Hun sagde, hun havde fået influenza ude i en frossen sump. ”Hvad lavede du dér?” spurgte jeg. Næsten henkastet fortalte hun, at nogen havde forsøgt at myrde hende nytårsaften. Som 50-årig havde hun opgivet at finde en ny hvid kæreste og for første gang i sit liv prøvet en sort kæreste, netop løsladt fra flere års fængsel. Da hun ville slå op med ham fordi han var faretruende voldelig, tvang han hende ind i sin bil med en pistol og kørte hende ud i sumpen. Han pressede pistolen mod hendes tinding, men

hun havde drukket en cola og brugte flasken til at smadre hans kranie. Hun flygtede gennem den iskolde sump hele natten, før hun fandt en shack. Nå, tænkte jeg, det er vel sydstatsmåden at få influenza på, men undrede mig over, at hun ikke fortalte mig om denne skræmmende hændelse, før jeg stillede det rigtige spørgsmål. Jeg havde for længst vænnet mig til volden omkring hende, men de mange europæiske rejsende, jeg tog med for at møde Mary – som de altid forgudede – blev ofte chokerede. Da multimillionæren Anita Roddick rejste med mig i 1994, knyttede hun straks bånd til Mary og ville ansætte hende i et idealistisk forretningsprojekt for fattige sorte i ”det sorte bælte”. Vi havde været ude at drikke og spille pool, og jeg sagde til Anita, at hun kunne få min seng i bilen, mens jeg sov i Marys seng. Men

1994 - Mary altid klar med sine våben for at beskytte os

Anita var skræmt af volden, hun havde oplevet på denne første aften på vores tur. Marys fulde fætter gik f.eks. rundt og skød lamperne ud langs vejen. Anita turde ikke sove alene i skoven og frygtede endnu en brandbombe mod hytten. Hendes Body Shop Company havde insisteret på at følge efter os med nogle bevæbnede bodyguards, men både hun og jeg havde afvist dem, da tanken var at rejse på mine ”vagabondvilkår”. Pludselig stod jeg over for et valg, jeg aldrig før havde haft: Skulle jeg gå i seng med en af de rigeste kvinder i verden eller med en af de fattigste? En multimillionær eller en landarbejder? Delte jeg seng med Anita, ville jeg sår Mary ved at vælge en hvid kvinde. Sov jeg hos Mary, kunne jeg miste den skrækslagne Anita resten af turen. Vi trak tiden ud med flere øl og pool. Ved firetiden om morgenen løste jeg mit dilemma ved at fortælle

1994 - Mary 47 år gammel

1994 - Mary viser Anita Roddick de hatte og vattæpper, hun laver

Mary en hvid løgn om, at vi havde så stram en tidsplan, at vi måtte køre samme nat for at nå en aftale i Mississippi. Jeg var alt for fuld til at køre bil, men det lykkedes mig på de øde biveje at køre en kilometer ind i skoven, hvor jeg delte min ”Body Shop” med Anita – så ingen følelser blev såret. Senere sendte hun Mary en stor check, men den vold og fortvivlelse, som Anita mødte overalt, fik hende til at opgive sit idealistiske projekt – på samme måde som andre investorer altid havde ghettoiseret og knust initiativet hos de mest magtesløse mennesker i ”det sorte bælte”.

Frygten for vold kan være overvældende. I august 1990 rejste jeg til New York, og som sædvanlig brød kriminelle ind i min van den første nat på Lower East Side. Næste aften, mens jeg fejede glasskår op, lød der skud. Jeg kiggede ud ad bilruden og puertoricanere løbe og falde. Af vane greb jeg kameraet og sprintede hen til dem, men lige da jeg skulle til at fotografere, gik det op for mig, at jeg stirrede ned i øjnene på to døende mennesker. Jeg begyndte at ryste over det hele. I panik løb jeg op til de lesbiske kvinder, jeg boede hos på Avenue D, og fortalte rystende Martha, hvad jeg havde set. Mit næste chok var hendes latter: ”Nå, Jacob, velkommen tilbage til Amerika. I går, mens jeg kiggede ud ad køkkenvinduet på en sort kvinde, der ventede på bussen på 8th Street, sank hun pludselig død om, ramt af vildfarne kugler.” Jeg tænkte på hendes latter. Hvordan kunne

disse følsomme kvindelige digtere, som lavede film om vold mod kvinder, ellers overleve rædslerne omkring sig? Jeg havde planlagt at fotografere crack- og kriminalitetsepidemien i deres nabolag, men blev så skræmt, at jeg samme nat kørte de 1.000 miles direkte ned til den relative fred i Marys hytte.

Når jeg var sammen med Mary, var jeg aldrig bange for volden i den lokale smugkro, hvor vi i de bedste øjeblikke elskede at danse de nyeste Da’ Train-kædedanse. I de værste fotograferede jeg sorte mænd, der slog deres kvinder (f.eks. en af Marys venner på side 291?). Jeg elskede det rå, funky sted midt i Alabamas skove. Desværre brændte en stamgæst det senere ned efter et slagsmål – sammen med mine American Pictures-plakater på væggene.

Men den mest skræmmende vold kom ikke fra mennesker. I 2011, da Mary var 65, kom jeg fra et foredrag i Mississippi – et forsøg på at ”empower” publikum på det historiske sorte Tougaloo College, hvor næsten kun kvinder deltog. ”Hvor er mændene?” spurgte jeg. ”De er alle i fængsel.” Endnu en gang stod ødelæggelsen og håbløsheden i det sorte bælte lysende klart. Efter min heldagsworkshop om empowerment, på vej mod en mere elitær sort high school i Atlanta, hørte jeg i radioen, at en ødelæggende orkan var på vej bag mig. Meldingerne om denne nært forestående ”historiske superstorm” blev værre, himlen mørkere, så jeg satte farten op for at nå

Marys nye bolig – nogle statslige fattiglejligheder af mursten i byen, hvor jeg regnede med at være i sikkerhed.

Men knap havde jeg nået min sikre havn, før Mary kom løbende ud i regnen og råbte, at hun havde mistet mobilkontakten med John, som var ude i skovene. Med sit moderinstinkt vidste hun, at noget var galt, og insisterede på, at vi kørte ud for at finde ham. Orkanen var nu overalt omkring os, den mest skræmmende oplevelse i mit liv. Vi kunne ikke se en meter frem – som at køre gennem vand – mens grene og hele træer fløj forbi os. Jeg mistede snart håbet om overhovedet at finde ham – og slet ikke i live – men Mary kendte hver eneste kurve på de mørke bagveje og hun var fast besluttet på at nå frem til sin søn. Så skete miraklet. Vi fandt John klemte under sin lastbil, der var blevet kastet op i luften og landet på hans fod. Vi fik ham fri og tilbage til huset. Han skreg af smerte, men han levede. Taler man om ”kærester for livet” følger også forpligtelser over for deres børns liv.

Hvilket fører mig tilbage til spørgsmålet: Var Mary nogensinde min kæreste? Vi var forskellige på næsten alle måder, og alligevel holdt vores forhold hele livet – et lille mirakel i sig selv. Med både stolthed og frygt romantiserede vi det begge, fordi det lignede vores egen Romeo og Julie-historie. Da vi endda var født næsten samme dag, ledte jeg halvt i spøg efter astrologiske forklaringer på mysteriet. Hun var på alle måder formet af en hård og

2011 - John stadig i stor smerte et par dage efter tornadoen

voldelig baggrund. Som ung råbte og bandede hun konstant, især mod de sorte omkring sig, som råbte lige så højt tilbage. Men uanset hvor mange sorte der var i nærheden, talte hun i samme øjeblik, hun henvendte sig til mig, med den mest bløde, kærlige stemme – tit med et forlegent smil over al den vrede, hun lige havde udvist. Og så brød de sorte ud i latter, fordi de aldrig havde set, hvor meget ”peace and love” hun rummede, og sikkert savnede at kunne udtrykke disse længe undertrykte sider af sig selv. Men var det et sundt forhold? Var det naturligt? Uanset hvilken slags kærlighed det begyndte som, udviklede det sig naturligt gennem årene til en dybere og dybere fysisk tiltrækning til hinanden. Efter at have opvarmet vand på et komfur (lavet af en gammel tønde) elskede vi at vaske hinanden i badekarret på gulvet i stuen. Vi elskede at kramme og holde om hinanden hele natten. Jeg blev en dag mindet om dette, da Vibeke, min danske kone, flyttede til Boston for at hjælpe med at håndtere postordrer for min bog. Hun åbnede ved en fejl et brev fra Mary, som skrev, hvor meget hun elskede at ligge i mine arme hele natten. ”Hvorfor kan du gøre det med Mary, men ikke med mig?” drillede Vibeke. Da jeg mødte Vibeke i sin tid, sagde jeg, ”husk, når du gifter dig med mig, gifter du dig også med alle de personer i min bog, som fik os til at mødes.” Siden har hun mødt mange af dem. Nogle har endda boet hos os i Danmark, som var vi

én stor familie.

Nej, den virkelige hindring i mit forhold til Mary var ikke af moralsk art, selv om hun var dybt religiøs og gik i kirke hele sit liv. Hun hvilede stærkt i sig selv og elskede at optræde for de kamerahold, jeg havde med mig. Da dansk tv filmede os under et måltid, insisterede hun på, at vi bad bordbøn sammen – som vi plejede. Efter mange overvejelser forstod jeg endelig det dybere problem bag vores 40-årige cølibat: Hver gang vi nærmede os en seksuel dimension af vores kærlighed, mærkede vi straks den historiske faldgrube under os – følelsen af at gentage århundreders hvide voldtægt af den sorte kvinde. Vi ønskede begge at frigøre os fra den ”natlige integration”, som Mary havde været offer for. Vores kærlighed skulle være fri og ubesmittet. Men det viste sig umuligt. Vi blev selv ofre for den samme historie, fanget i en usynlig spændetrøje, som forhindrede os i det mest naturlige mellem mand og kvinde: fri kærlighed. Jeg har ofte spekuleret på, om et virkelig sundt raceblandet forhold overhovedet er muligt i et samfund, der endnu ikke selv er frit. Og sådan gik årene, indtil Mary en dag i 2009 fik både kræft og en hjernetumor, og pludselig var der vigtigere ting at tænke på. Jeg var ikke vant til at give iltbehandling og viklede mig om natten ind i slangerne omkring hende, men heldigvis havde jeg en dansk medrejsende, der kunne hjælpe.

2005 - Mary viser Klan-lederen Jeff Berry sin nye have i det sociale byggeri

På en måde føltes det som et ægteskab. Men mest af alt følte jeg glæden ved at kunne tage mig af et menneske, jeg havde delt et helt liv med – siden vi som unge og henrykte troede, vi kunne ændre verden.

Det var mærkeligt og samtidig smukt at skubbe en alvorligt syg gammel kvinde rundt i kørestol til lægebesøg, betale hendes regninger og passe hende. Da vi vidste, at vi aldrig ville ses igen, var jeg taknemmelig for, at Marianne, min veninde fra Danmark, tog en række billeder af os.

Efter Marys død i 2014 havde jeg et dansk filmhold med mig for at lave filmen Jacob Holdt – en amerikansk kærlighedshistorie. Jeg tog dem med til den gamle hytte, hvor Mary og jeg havde tilbragt så mange år, men jeg kunne næsten ikke finde den, nu helt opslugt af tæt jungle. Det var både deprimerende og farligt at gå på det rådne gulv, men jeg blev mærkeligt glad over, at mine plakater stadig hang på væggene. En kameramand opdagede, at én var blevet vansiret: nogen havde skåret nøgenbilledet ud. ”De skøre amerikanere,” var vi alle enige om. ”Hvorfor har de ikke skåret billederne af vold ud?” Holdet ville filme mig derinde, mens jeg fortalte om mit liv med Mary, men pludselig begyndte jeg at græde ukontrolleret. Det var, som om mange års undertrykte følelser pludselig væltede ud af mig. Da min datter så det ved filmpremieren, sagde hun: ”Far, jeg har aldrig før set dig græde sådan.” Imens var der sket et andet mirakel. Tre år

Tv. – 1989 - Mary 42 år gammel - Top – 1991 - Vi beder bordbøn før vores måltider

Og så, på vores sidste aften sammen, netop som jeg var ved at falde i søvn ved hendes side, skete der noget. Ud af det blå sagde hun:

“Why don’t you give me some of your sweet stuff now? Synes du ikke, det er på tide, før det er for sent for os?”

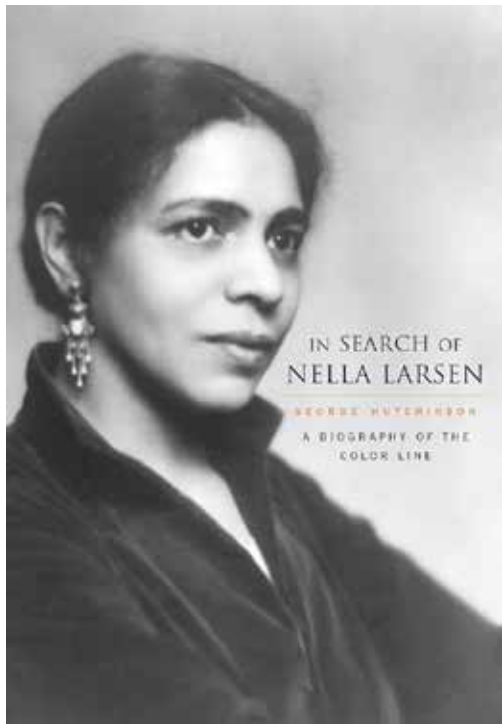
Og uden at vente på et svar svingede hun mig med den ene arm op på sin store mave. Jeg var lammet af forvirring. Hun var ekstremt overvægtig af medicin og sygdom, og i mit hoved hørte jeg igen stemmerne fra publikum, der anklagede mig for at “udnytte en fattig sort kvinde”.

For også at undgå læsernes anklage vil jeg derfor ikke afsløre, hvad der skete – vi har jo alle ret til lidt privatliv? Men jeg indrømmer, at jeg fandt tanken om at elske med en oldemor både frastødende og samtidigt tiltrækkende – med tanken om, at det aldrig er for sent “to make it” og blive....

Free at last. Free at last. Thank God almighty, we are free at last.

“All hearts are black when they break”
– Nella Larsen

“The thing about being a Negro in America is that you can never escape the question of your identity. She felt a sudden desire to break away from it all, to run, to hide herself somewhere where she could be free.” — Nella Larsen i sin selvbiografiske roman Kviksand om en kæreste i Danmark.

Fra den danske film *An American love story* lavet i 2016 efter Marys død

1985 - Vores befriede shack med mine plakater, efter at vi smed hendes hvide sugar daddies ud

I 1909–10 havde hun vist nok min farfar som lærer på Askov Højskole – ikke langt fra, hvor jeg selv voksede op – og hvor min farmor 66 år senere så mit første lysbilledshow *Amerikanske Billeder*.

“Jeg har hjemme, ikke efter Amerika, men efter negrene”, skrev hun og rejste tilbage for at blive sygeplejerske på det sorte Tuskegee Institute – kun få kilometer fra den skov, hvor min historie med Mary 57 år senere udspillede sig – og hvor jeg siden blev den første hvide foredragsholder, som det helt sorte publikum kunne huske.

Senere drog Nella Larsen nordpå, sluttede sig til Harlem-renæssancen og blev berømt. Hun afslørede aldrig, om hendes forhold til den danske mand var seksuelt. Ligesom mit med Mary.

Men i vores livsvalg genkender jeg det samme tragiske paradoks: ønsket om kærlighed i en verden, hvor selv kærligheden er koloniseret af hudfarve og historie.

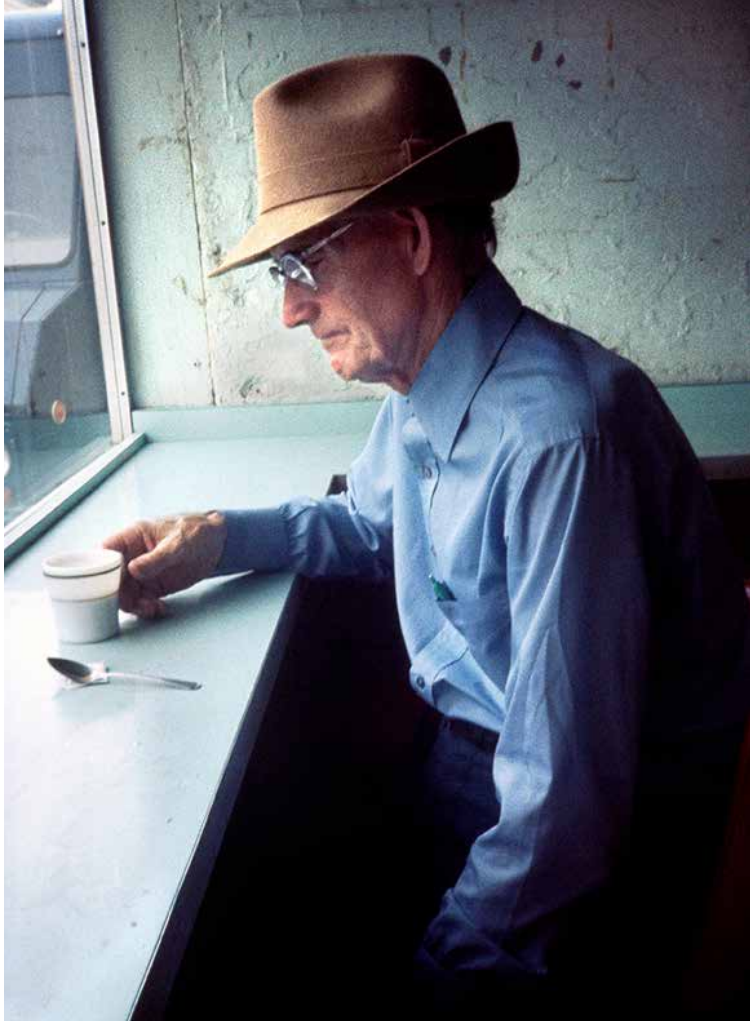
2009 - Jeg hjælper Mary med hendes tilstoppede arterier og iltslanger

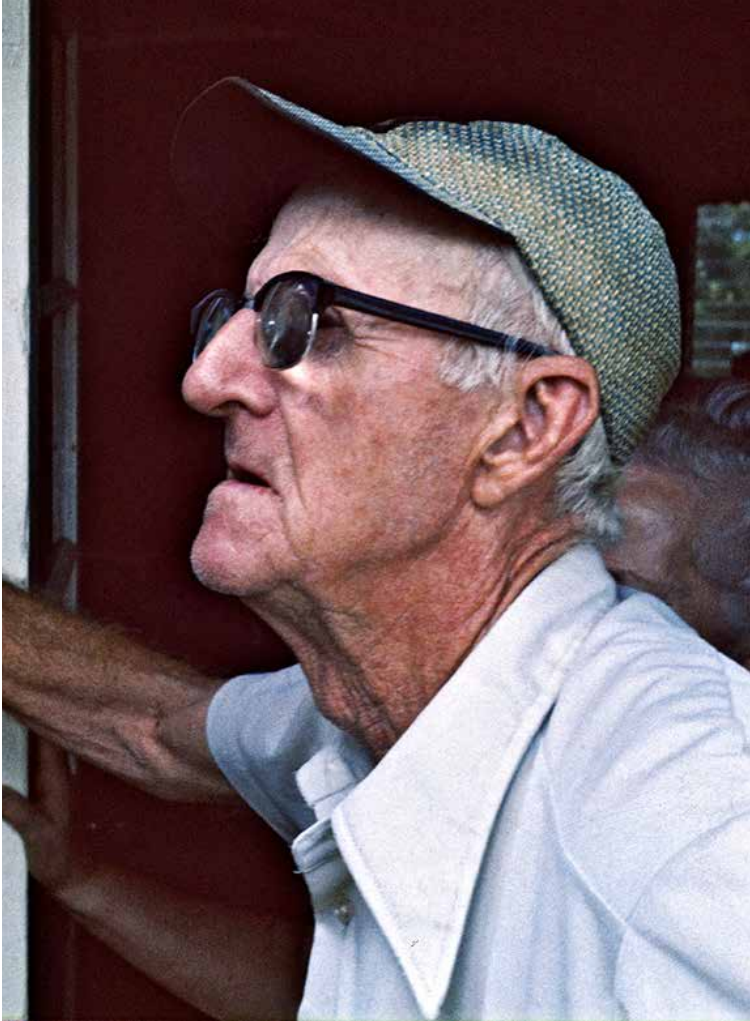
1975 - AL – Hør ham tale i interviewet herunder

1974 - NC

1973 - Baltimore

1975 - Troy, AL

Min blåøjede forbrydelse mod den historiske apartheids ofre

“Hatred, which could destroy so much, never failed to destroy the man who hated, and this was an immutable law. Whoever debases others is debasing himself” - James Baldwin

Samtale med en hvid (herover), som samlede mig op tæt ved Marys bopæl.

- Hvad synes du om integration?
- Det går jeg ikke ind for. Lad dem holde sig for sig selv. Jeg vil ikke blandes med dem, gå i skole eller i kirke med dem. Jeg har ikke noget imod niggere. De kan ikke gøre for, de er niggere, lige så lidt som jeg kan gøre for, at jeg er hvid. De er en anden race og lad dem blive ved med at være anderledes.
- Du har altid stemt på Wallace?
- Ja ... Men Wallace har ikke noget imod niggere, for så vidt de er niggere

... Masser af niggere stemmer på ham; han får masser af niggerstemmer.
– Hvad syntes du om Martin Luther King?
– Hvem ... Martin Luther King? ... Hva’r ... (spytter ud ad vinduet) Han var ikke andet end en ballademager ... en kommunistisk agitator ...

Denne sydstatsracist er et klassisk eksempel på den undertrykkelse, man må igennem for selv at blive undertrykker. Hans barndoms uskyld blev systematisk undertrykt af forældrenes uforståelige formaninger: ”niggere er beskidte. Leg ikke med børnene, de vil dolke dig.” Som børn overalt i Syden fik også han sin naturlige åbenhed og livsappetit over for andre knust.

Mens han blev skadet, lukkede sindet sig i en fortvivlet smertesophobning, som med tiden blev til disse kroniske lidelsesmønstre. Uophørligt måtte han nu afspille sine uforarbejdede lidelsesoplevelser som en grammofonplade, der var kørt fast i den samme rille med ”nigger, nigger, nigger”. Jeg vidste, at jeg hørte historiens stemme, og at bombningen af Marys hus var den yderste, men logiske konsekvens af denne undertrykkelse. Var han vokset op i Nordstaterne, var han næppe endt med at tænke så ondt – og endnu mindre i min ungdoms Danmark, før nutidens racisme. Da jeg en dag viste mine billeder, bl.a. det af Mary i sengen, til en sådan hvid sydstatsmand, gik graden af min egen forbrydelse mod apartheidsystemet op for mig. Som ”neutral” skandinav fandt jeg Mary smuk

og attraktiv og blev derfor chokeret over den væmmelse og dybe afsky, han gav udtryk for ved tanken om at være sammen med denne ”beskidte, mørke, frastødende hud”. Lidt efter lidt forstod jeg, at dette negative syn udsprang af det hvide overherredømme og var endt med at blive en inderlig, ærligt følt overbevisning, der havde smittet ikke blot de hvide i hele USA, men også de sortes eget syn på mørkhudet skønhed.

“No one is born hating another person because of the color of his skin or his background or his religion. People must learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite.”
-Nelson Mandela

2003 - Angola, LA

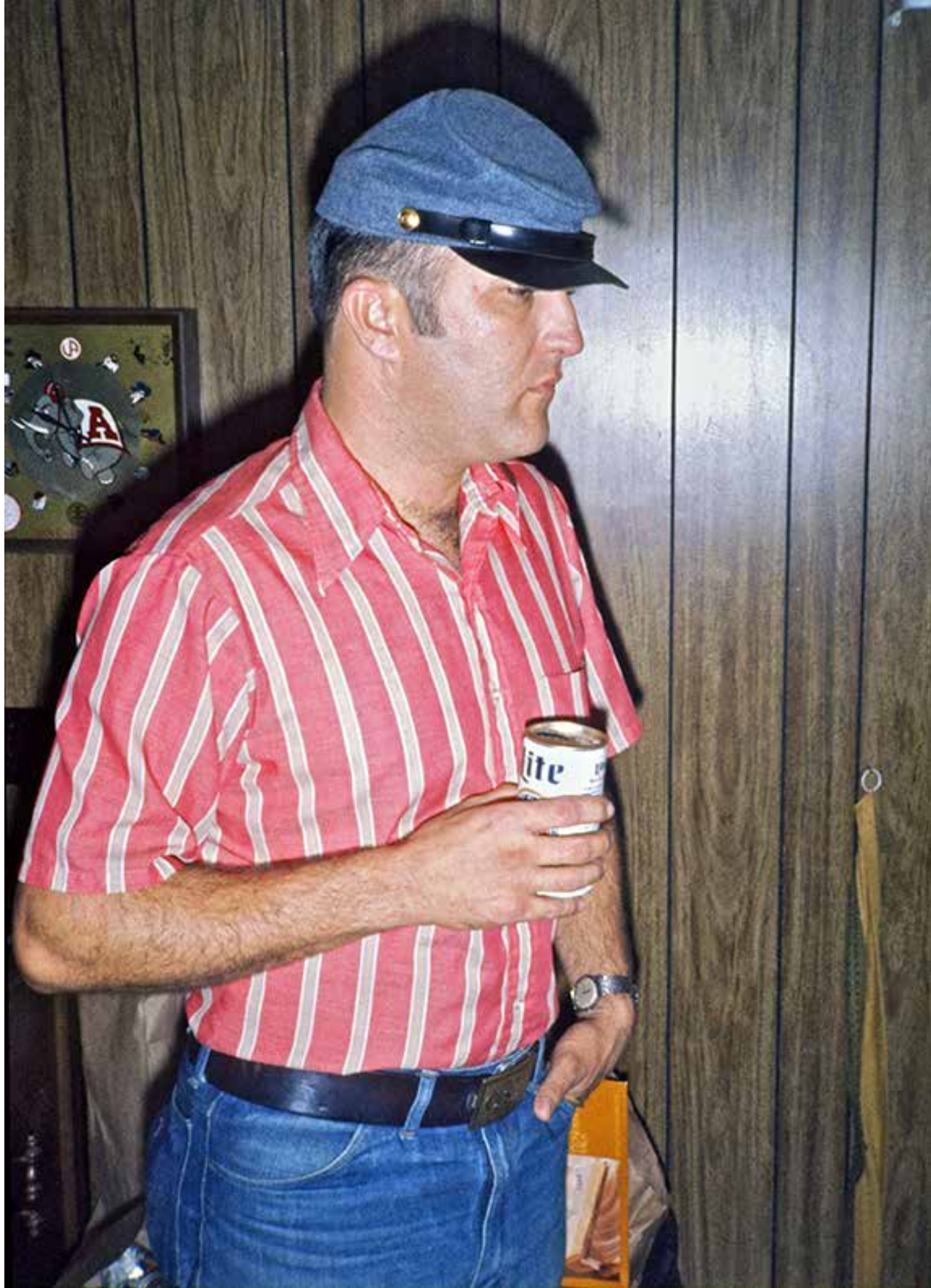

1975 - Bullock County, AL

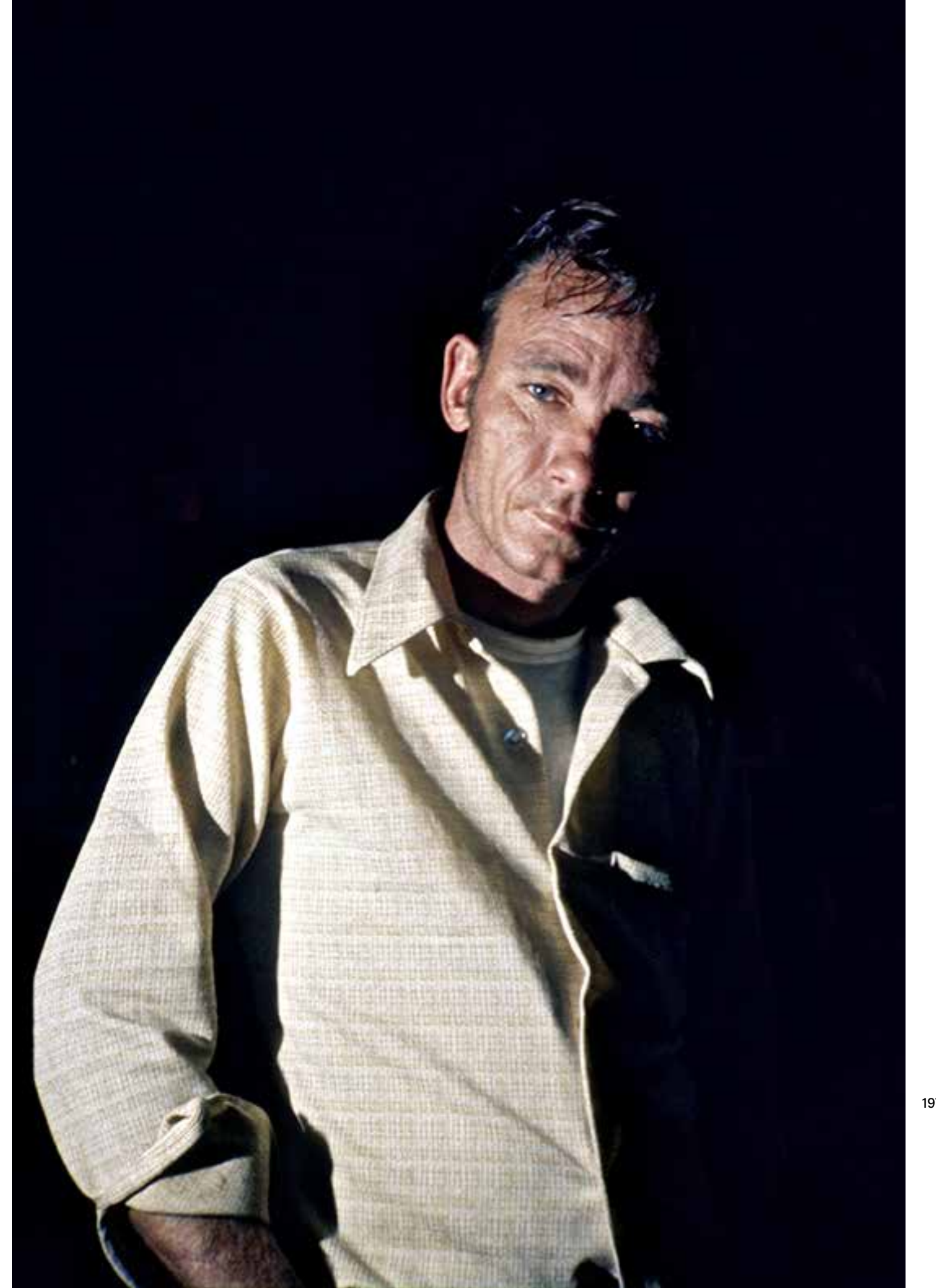

Til venstre: Interview med lastbilchaufføren ovenfor
Til højre: Sang af Mary Clayton om *Southern man* illustreret i diasshowet

1974 -
Jackson, MS

1974 - Troy, AL

1996 - Immokalee, FL - Herunder 1973 - Baltimore

1975 - Meridian, MS - Herunder 2003 - Philadelphia, MS

De andre ofre: Fattige hvide i et splittet Amerika

“The trigger for white rage, inevitably, is black advancement. It is not the mere presence of black people that is the problem; rather, it is blackness with ambition, with drive, with purpose, with aspirations, and with demands for full and equal citizenship.”

- Carol Anderson, White Rage: The Unspoken Truth of Our Racial Divide

Vagabonder og sorte har et særligt forhold til de fattige hvide. Det er dem med geværer hængende i deres små lastbiler som magt-symboler, som skyder på blaffere sent fredag aften, smider ølflasker efter os på andre aftener og prøver at køre os ned på alle tider af døgnet. Mens de bedrestillede hvide slår tonen an, udøver de fattige den direkte fysiske undertrykkelse af sorte, som de kalder ”fattigt hvidt affald”.

Det var dem, der fik de brutale og sadistiske roller som slavevogtere og slavefangere. Ligesom fattige hvide i dag følte disse opsynsmænd sig foragtet af plantagesamfundet og lod deres usikkerhed og vrede gå ud over de sorte i ubarmhjertig grusomhed. Det var også dem, demagogiske og racistiske politikere henvendte sig til. Men da de sorte fik stemmeret, og pendulet svingede mod mere liberale kræfter, mistede de fattige hvide meget af deres politiagtige opsynsrolle og den lille stolthed, de havde. Som de sorte lider de af selvhad og reagerer voldeligt mod omgivelserne, f.eks. ved at smide affald over det hele. Også de har fået deres intelligens svækket af underernæring og vanrøgt og kan være endnu mere frygtsomme end de sorte.

Jeg frygtede dem selv, og mit indre sind forrådt mig, så jeg ikke kunne sende de kærlighedsbudskaber, der var nødvendige for at få dem til at åbne sig. Når jeg nærmede mig deres hytter, løb de ofte ind og låste dørene. Når jeg gik på jagt med dem og så deres grusomhed mod vildtet, forstod jeg, at roden til deres barske adfærd lå i deres egen tidlige undertrykkelse – som børn var de pryglet ind i deres ufølsomme og repressive samfundsrolle.

Denne cyklus af mishandling spejler lidelsen hos de sorte, som dog oftere afreager deres voldelige oplevelse på hinanden. De fattige hvide har ikke blot deres egne børn, men også de sorte som en sårbar og socialt accepteret målgruppe at afreagere på.

Da de hele livet har fået at vide, at hvide er overlegne, føler de sig forrådt, når de ser sorte i bedre stillinger end dem selv. De siger, at ”niggerne har fået for mange rettigheder”, og at ”ingen nigger nogensinde kan opnå samme status som selv den laveste hvide”. De oplever derfor at blive hægtet af, når mange sorte i dag bor bedre og har bedre job end dem selv. Efter år med klassekamp i Reagan-æraen blev deres håb om at opnå middelklassestatus stadig mindre, mens fentanyl spredte sig i deres samfund. Men deres procentdel i samfundet og deres dybere frustrationer er stadig de samme. Jeg fornemmer, at dette også er den dybere årsag til, at mange af mine gamle fattige hvide venner stemte på Trump, som i følgende historie.

Fra antiracistiske hippier til racistiske Trump-vælgere

Opdatering om Glynn and Vicky Queen

1985 - Glynn, Vicky, og deres børn

1987 - Det lykkedes mig at få den nu modvillige Glynn med på besøg hos Lep og Gertrude

Begrebet tid er også en del af min definition af ”den gode vagabond”: at følge de mennesker, jeg mødte dengang, gennem livet for at se, hvordan de senere udviklede sig – og måske dér finde den dybere sandhed, de indeholdt. Mine billeder bandt os næsten symbiotisk sammen, og alene det, at de optrådte i mit arbejde, har været rigelig grund til at vende tilbage til dem igen og igen.

En dag samlede hippieparret Glynn og Vicky Queen mig op i deres VW-bus uden for Raleigh. Det var i 1973 – dengang jeg altid vidste, at hvis jeg så en VW-bus i horisonten, fik jeg et lift. Der var ikke mange hippier tilbage, men udviklingen gik langsommere her i Syden. De var fra Virginia og havde i den nye tidsånd brudt med deres fattige racistiske familier. Nu havde de slet ingen hvide venner, kun ”blacks” – som jeg dengang stadig kaldte ”negre” i min danske dagbog.

De inviterede mig ud til deres lille gård, som den langhårede Glynn lejede af en onkel og sat et par hippie-skure op på. Det blev et fotografisk gennembrud for mig at møde de sorte tobaksarbejdere her. Jeg var egentlig taget fra Nordstaterne til North Carolina for at se tobakshøsten i det fattige øst, men var strandet i det mere velhavende Greensboro hos Tony Harris, som introducerede mig til så mange spændende, veluddannede sorte fra middelklassen, at jeg kom flere måneder for sent til høsten. Typisk for min ja-filosofi at komme for sent, hvis jeg havde et mål. Jeg kom dog ikke til at fortryde det, for Tony, med hans dybe indsigt i sort og hvid psykologi, blev min livslange ledsager som foredragsholder. Men uden den hvide hippie Glynn var jeg heller aldrig nået så langt. Hver aften samledes hans fattige tobaksarbejdere på gården for at drikke øl, og gennem dem fik jeg adgang til de afsliggliggende bagveje i ”det sorte bælte” – steder, hvor det var næsten umuligt at blaffe.

Gennem disse kontakter tog jeg mange af mine vigtigste fotografier. Det var her, jeg mødte Lep Whitley (ses i Glynnns stue på side 449) og hans familie (Lefus og Mosel side 121–123).

Dengang var Glynn og Vicky vegetarer og stærkt venstreorienterede. Men hver gang jeg vendte tilbage, var noget forandret. Allerede i 1978 så jeg, at de var blevet mere velstående på deres jordlod. Glynn kørte nu rundt i en isbil og solgte is til de fattige sorte børn. Da jeg boede hos dem igen i 1985 med min kone og vores femårige søn Daniel, havde de fået tre børn, han kunne lege med. Men nu var Glynnns lange hår væk, fordi han havde fået et fast job, og min vegetariske kone var skuffet over, at der nu var kød på bordet. Det var stadig gennem dem, jeg de første år fandt mine sorte venner i dette store skovområde, hvor de konstant flyttede fra skur til skur – efterladt af hvide, der var flyttet – når de gamle brændte ned efter skorstensbrande.

1994 - Lep stadig bomstærk i sin trailer

Derfor blev jeg chokeret, da jeg opdagede, at deres sorte venner nu aldrig længere kom i deres hus. ”They turned niggers on us,” svarede Glynn tøvende, velvidende at jeg ikke brød mig om den slags sprog. Det begyndte med, at en af deres venner – Hugh, som ses i sengen på side 348 – havde stjålet alt, hvad de ejede. Hugh kom senere til at sidde 25 år i Central Prison i Raleigh, hvor jeg aldrig fik besøgt ham. Nu havde jeg selv bil og kunne finde mine sorte venner uden Glynnns hjælp – og har besøgt dem alle lige siden.

Imens blev Glynn og Vicky rigere og rigere og forvandlede langsomt deres lille faldfærdige gård til noget, der lignede et lille slot, mens Lefus og de andre sorte i området blev fattigere og fattigere. Hvorfor? Jo, som Glynn i 1995, fordi han – ligesom de andre hvide landmænd – nu kun ansatte mexicanere. De sorte i tobaksmarkerne var ligeledes blevet erstattet.

Og med årene, hvor han kun omgikkes hvide og samlede et arsenal af våben, var han blevet et spejlbillede af den samme frygtssomme racisme, han som ung hippie havde gjort oprør imod. Han var endda blevet lokal leder af Det Republikanske Parti og tog mig med til møder med sine republikanske venner. Her stod han ved grillen og klagede over de høje skatter og over al den velfærd, de sorte fik – netop fordi han og hans arbejdsgiver venner ikke længere ville give dem arbejde. Alligevel var det godt for mig at bo hos ham igen. For jeg havde raset så meget mod republikanerne det sidste år på grund af deres obstruktion af Clintons politik, at de gradvist var blevet en ansigtsløs fjende. Men fordi jeg holdt af Glynn og hans hvide venner, blev jeg tvunget til at se mennesket bag deres begyndende splittelsespolitik. Den forandring, jeg var vidne til hos Glynn og Vicky – og hos så mange andre i min generation – afspejlede den historiske udvikling i det hvide Amerika selv, helt frem til Trumps MAGA-bevægelse.

2007 -Lep uden hår og uden hans elskede Gertrude, som nu var død af kræft

Glynn døde i 2012 af hippiesygdommen hepatitis C. Efter valget i 2016 fortalte Vicky mig, at hun havde stemt på Trump – præcis som Glynn ville have gjort. Sådan var de endnu en gang med til at udvide den økonomiske kløft mellem sorte og hvide, som er vokset eksplosivt siden den relative lighed i mine vagabondår. Den kløft så jeg tydeligst, hver gang jeg i hans fattige skurvogn besøgte Lep – Glynnns gamle sorte ven – som ikke engang vidste, at Glynn stadig boede mindre end en kilometer væk.

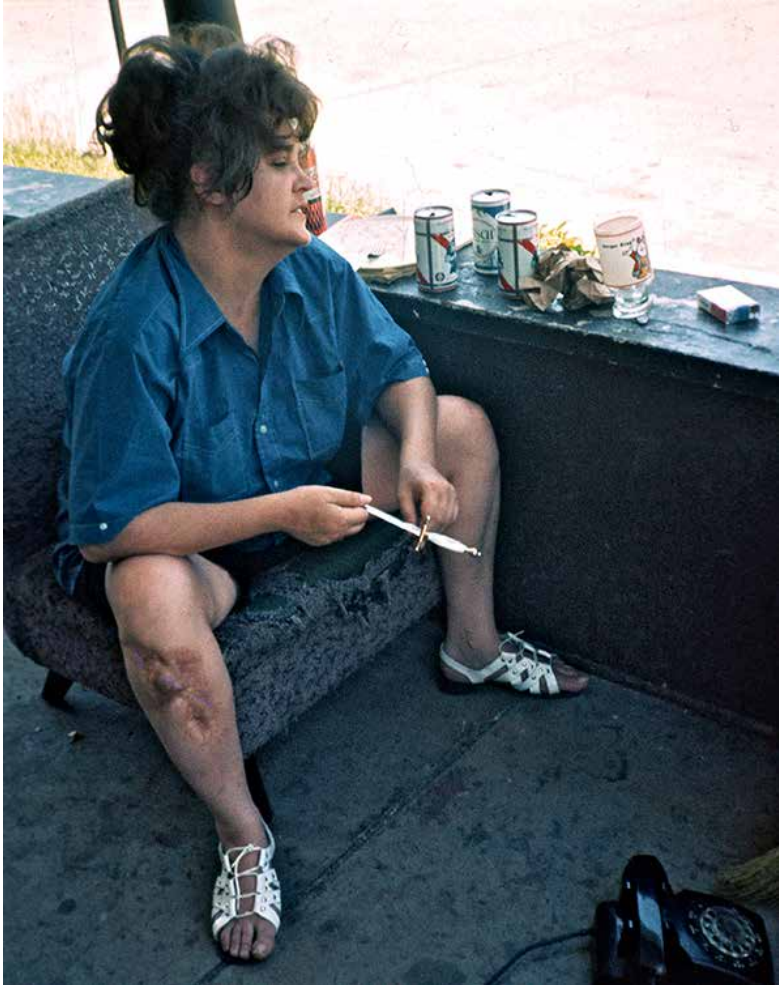
I deres lille landsby var jeg uden at have planlagt det blevet en sand budbringer mellem det sorte og det hvide Amerika – en rejse, jeg havde påbegyndt som vagabond, men hvis dybere betydning først afslørede sig med tiden.

1986 - hvor som helst

1974 - NYC

1972 - Jackson, MI - Herunder historisk foto

1974 - Kinston, NC

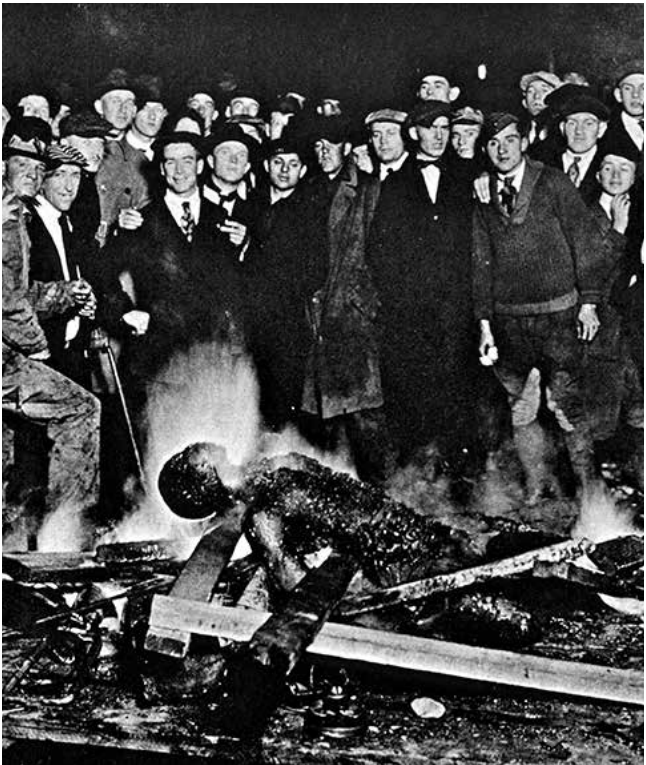
Foragt og grusomhed: Fattige hvides rolle i racistisk undertrykkelse

“Racism as a form of skin worship, and as a sickness and a pathological anxiety for America, is so great, until the poor whites – rather than fighting for jobs or education –fight to remain pink and fight to remain white. And therefore they cannot see an alliance with people that they feel to be inherently inferior.” – Jesse Jackson

De forstår ikke den indre dynamik i systemet, som ofte gør dem arbejdsløse, og skyder derfor skylden på nogen, der blot er lidt anderledes – ligesom tilsvarende grupper i Europa bruger muslimske indvandrere som synderbukke, irske protestanter katolikker, israelere palæstinensere, japanere koreanere, indere og afrikanere lavere kaster og stammer – mens alle hallucinerer om jøderne, især dér hvor ingen jøder lever. Intet samfund har nogensinde været fri for

undertrykkelse. Derfor må hver ny generation lære at omfavne og helbrede sine vrede-mønstre, før de hober sig op og bryder ud i vold eller folkedrab. Hvis vi ikke tør konfrontere vores mørke sider, ender vi let med at afreagere dem som fortrængt vrede på andre.

I USA, uden vugge-til-grav-velfærd, er det især de fattige, der rammes. Deres racisme, mangelfulde uddannelse og vores vedvarende hån mod dem som ”rednecks” og ”crackers” skubber dem længere mod højre end de fleste amerikanere og gør dem til modstandere af ethvert socialt sikkerhedsnet, som også ville gavne de sorte. Ude af stand til at angribe de virkelige årsager til deres afmagt vender den hvide vrede sig hyppigt mod de sorte som racistisk vold. Denne bitterhed fik fattige hvide til at lynche næsten 5.000 sorte.

1996 - Pinckneyville, MS

1975 - San Francisco

Tv. 1974 - Elizabethtown, NC - Herunder 1974 - Jacksonville, FL

1974 - Little Italy, NY

1972 - Miami, FL

“Strange Fruit”

“The Nazis were impressed by the American custom of lynching its subordinate caste of African-Americans. Hitler especially marveled at the American “knack for maintaining an air of robust innocence in the wake of mass death.” - Isabel Wilkerson, Caste

Lynchningerne fortsætter – blot i andre former. Derrick Johnson var kun 15 år, da han forvildede sig ind i et fattigt hvidt kvarter i New York. Hvide indgyder normalt racisme i deres børn med større subtilitet, men her stod de i døråbningerne og opildnede dem med råb som: “Dræb niggeren” og “Dræb svinet”. Børnene angreb Derrick med baseballkøller ved højlys dag, mens ingen af de voksne siden ville tale med politiet. I Europa ved vi, hvordan totalitære kræfter kan manipulere sådanne fattige, forbitrede hvide til eksplosivt had mod minoriteter. Her førte det til fascisme. I USA viser det sig ofte som ustraffet pøbelvold. Fælles er, at denne “folkelige vrede” sjældent vendes mod magten, men nedad – mod dem, der allerede er udstødt.

1974 - Little Italy, NY - Derrick Johnson

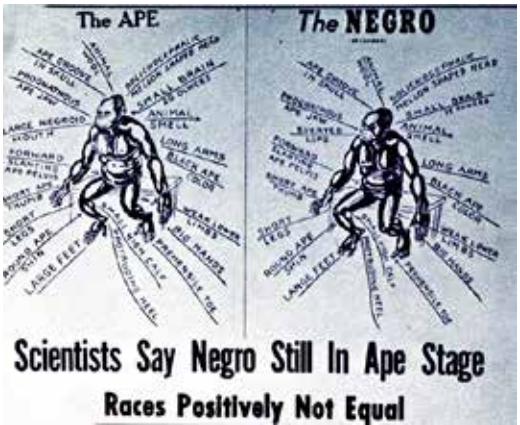
Da USA inspirerede Hitler

“The Nazis were impressed by the American use of second-class citizenship and segregation as a model for what they were trying to achieve in Germany. They marveled at the American ability to subjugate its minorities without international scrutiny.” — Isabel Wilkerson, Caste

Min nazistiske ven i Baltimore havde først været kommunist, men da han opdagede, at de ønskede lighed for sorte, gik han til nazisterne, som mente, at hvide var overlegne og at “alle niggere skulle sendes tilbage til Afrika”. Nazisterne i nord delte mange hvide europæeres ønske i dag om at holde de udstødte ude af syne – en undvigende racisme, der nægter at integrere sig. Klanen i Syden ville ikke fjerne dem, blot holde dem nede og på plads gennem dominativ racisme, ofte støttet af trusler og lovens stilltende accept. Jeg så, hvordan politiet ved klanmøder afvæbnede områdets sorte, mens Klanen frit bar pistoler og maskinpistoler. En nat sneg jeg mig i hvid kutte ind til en af deres korsafbrændinger og optog denne tale:

Begge 1973 - Baltimore

Alle 1978 - Gadsden, AL

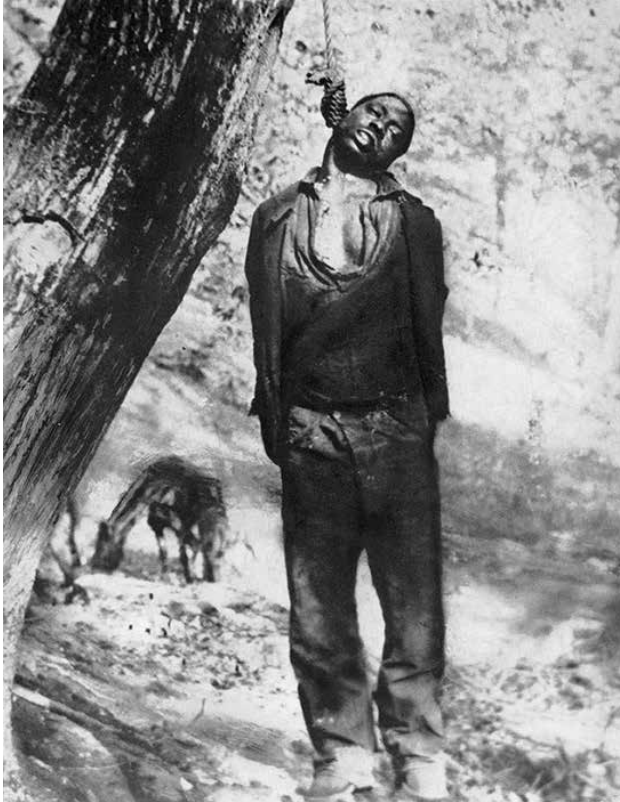
1974 - Gainesville, AL

1973 - Louisiana

1975 - Tarboro, NC

“I imagine one of the reasons people cling to their hates so stubbornly is because they sense, once hate is gone, they will be forced to deal with pain.”
– James Baldwin

Historisk fotos af lynchninger

Om at konfrontere smerten bag det hvide had

Ja, sammensværgelsen giver os noget at tænke over, venner. Og så går I bare og tænker på de her abekatte med opsvulmede læber og haler mellem benene. I bliver hele tiden provokeret og ophidset af de små aber, der løber og skriger: ”Jeg er diskrimineret, jeg vil ha’ den politimand fyret” og sådan noget pis. Og så vil I gøre noget ved det. Nej, venner, sammensværgelsen går dybere end en hob vilde Ubangi-niggere fra junglen. Er I klar over, at der er tre ting, man ikke kan gi’ dem? Absolut kun tre ting: Man kan ikke gi’ en nigger en tyk læbe, et blåt øje og et job! (bifald) ... En dag var jeg med til at fange fire af slagsen, og netop som vi var parat til at ... ja, I ved ... (indikerer reb-lynchning) (bifald) ... lige da vi skulle til at sende et par missiler ind i deres uldhoveder, sagde nogen: ”Stop, vi skal nok ta’ os af dem, og tak for hjælpen.” Så tog de dem med til politistationen. Næste morgen sagde borgmesteren til vores ud-sending: ”Jeg er ked af det, men jeg blev nødt til at løslade dem for ikke at få min by ødelagt af NAACP. Ja, I sku ha’ set de niggere hoppe op og ned og skringe hysterisk.” Ha, Ha,

Ha”... de sku ha været slynget op i deres egne haler, sku’ de (latter). Venner, for nogle år siden blev klanen kaldt til Washington for at vidne for en kommission, tro det om I vil, for mordet på King! De lod efterforskningen foretage af to – ikke sorte, jeg vil omtale dem som niggere, for de ødslede fem millioner af jeres hårdt tjente skattedollars på at finde svaret på Kingmordet. Men for det første, ved I, man kan ikke snigmyrde en nigger! (bifald) Man kan kun snigmyrde en statsmand eller et menneske med en god karakter. Man kan ikke snigmyrde affald!

”Hver for sig var disse ensomme og fortvivlede tabere ofte lige så bange for mig, som jeg var for dem. Trods alle mine fordomme kunne jeg ikke lade være med at holde af dem som individer. Mennesker, der er rede til at myrde dem, de kalder ”affald”, er selv blevet indoktrineret med grundfølelsen af at være affald. Deres usikkerhed og selvforagt giver dem et mærkeligt, vedholdende behov for at hade andre.”

Det var sådan, jeg skrev i min bog i 1984, da jeg forsøgte at forstå Klanen, efter at jeg havde samlet en fattig blaffer op på min foredragstur. På vores lange køretur fortalte han ting, der fik mig til at ane incest. Da jeg blidt spurgte til hans barndom, bekræftede han det: faderen havde voldtaget ham igen og igen. Alligevel forsøgte han at forsvare sin far – sådan begynder ofre ofte at om dirigere deres vrede og gøre andre til syndebukke. Som så mange misbrugte børn, jeg havde mødt, havde han aldrig fået hjælp. Vi bedrestillede bryder os sjældent om de mistroiske signaler, vi modtager fra smertens børn og giver hellere vores kærlighed til børn, der er i stand til at genspejle den kærlighed, de selv blev formet af. Men få steder er der mere tid til at give folk, der blev misbrugt som børn, følelsesmæssig terapi end på USA’s endeløse motorveje. De bliver næsten altid taknemmelige og vil gøre alt for én bagefter. Efter at have set min bog tiggede han mig om at tage med til dette Klan-møde. Først

Illustreret optagelse af
Klan-talen

det åbne rekrutteringsmøde om dagen, der er vist ovenfor, senere den hemmelige korsafbrænding. Jeg kunne ikke lade være med at føle medfølelse med de fattige hvide tilhængere. Inden den hemmelige korsafbrænding (kun for medlemmer), gav jeg ham et måltid mad og mit telefonkort til at ringe til sin mor. Pludselig forvred hans ansigt sig af vrede og smerte, da hans mor fortalte at to sorte lige havde dræbt hans onkel. Han havde lovet at beskytte mig og skjule mig under en kutte. Men turde jeg nu at gå med ham og halvtreds bindegale bevæbnede klansmænd ind i en mørk skov, når han vidste, at jeg var antiracist – en ”nigger-elsker”? Ville han mon forråde mig? Jeg var så bange, at jeg ringede hjem til min familie i Danmark: ”Hvis jeg ikke ringer tilbage inden midnat, så alarmer politiet.” Hvor naivt! Jeg havde jo allerede set, hvordan klanen samarbejdede med politiet. Men han forrædte mig aldrig. Og endnu en gang lærte jeg en af mine vigtigste lektioner i livet:

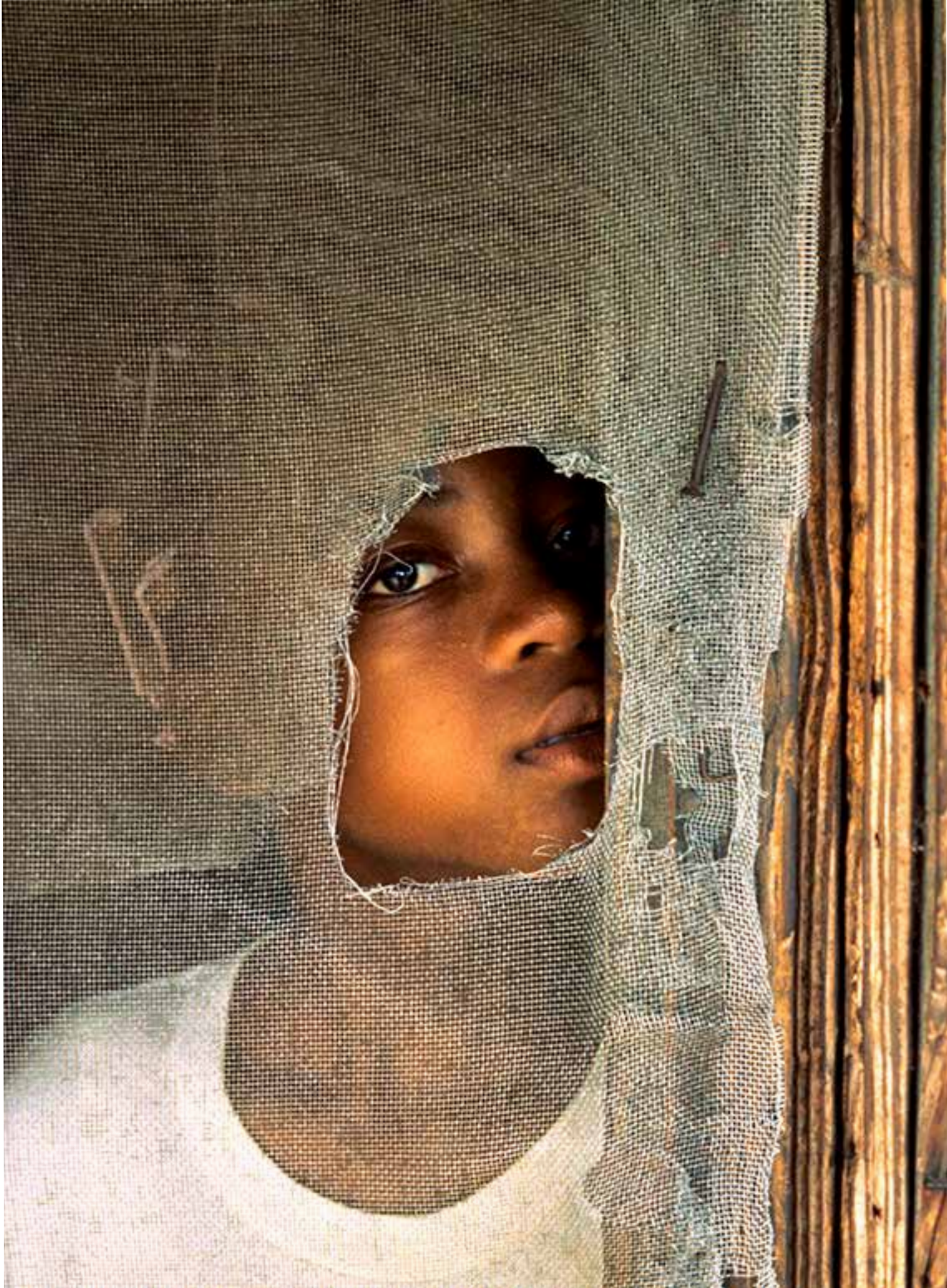
ALLE mennesker, der lider – og han led nu både af incestens ar og mordet på sin elskede onkel – har større behov for VORES kærlighed end for at udtrykke deres smerte og vrede som had og vold.

Lynchningen af Michael Donald i 1981 i Mobile, Alabama. Ku Klux Klan-medlemmer kidnappede med en pistol en tilfældigt udvalgt 19-årig universitetsstuderende ”for at vise Klanens styrke i Alabama”. Næste morgen blev hans lig fundet hængt i et sort kvarter. En af klanmændene, James Knowles, blev senere sendt i den elektriske stol. Morris Dees fra Southern Poverty Law Center fortæller, hvordan publikum græd, da den tilståede lyncher fortalte, hvordan Michael tiggede for sit liv, mens klanmændene forberedte løkken om hans hals. Politifoto

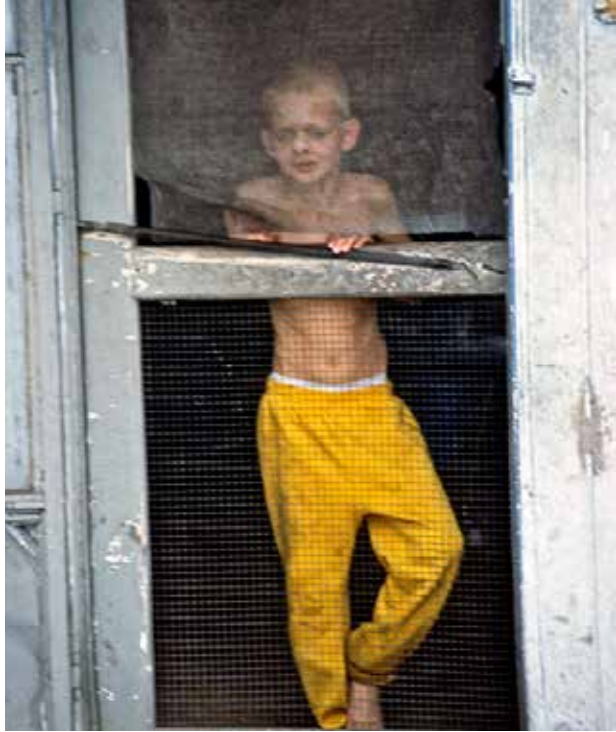
1978 - Gadsden, AL

1991 - Woody den aften, jeg samlede ham op som blaffer

1996 - Immokalee, FL

1975 - Waynesboro, GA

1996 - swamps, LA

Afdækning af smerten bag voldeligt had

"Whites need the "nigger" for it is the "nigger" within themselves they cannot accept."
- James Baldwin

I mine vagabondår i 70'erne syntes de fleste amerikanere at have det godt med sig selv, og jeg fandt næsten ingen Klan-aktivitet. Men den stigende mishandling af børn, som jeg har set siden, synes at gå hånd i hånd med væksten af Klanen og hvide had-grupper i et mere og mere polariseret Amerika. Her er historien om, hvordan jeg kom ind i en familie af senere Trump-tilhængere. En aften i 1991 samlede jeg Woody op, denne fattige blaffer i Mississippi, som fortalte, at han og hans to brødre personligt havde dræbt så mange sorte, at de ikke længere kunne tælle dem.
– Jeg ved ikke, om han dræbte de to første, hvis blod jeg fik på mig, men jeg ved, at han smadrede hovedet helt i stykker.
– Hmm ...
– John lavede et kæmpe hul i hovedet på ham – tog et stort stykke ud af hovedet. Da var det, jeg fik blod på mig. Det var, fordi jeg holdt fyren. Hver gang hjertet slog, sprøjtede blodet et par meter ud. Fyren løb et par

skridt og faldt så bare – med ansigtet nedad. Jeg kan tage dig hen til det gamle posthus i aften og vise dig, hvor det skete. Der er et stort skilt med "Niggere ingen adgang", når man kommer ind fra landevejen.
– Stadig? Hvad år har vi nu?
– Det er 91 nu, snart 92, og de har et skilt, hvor der står "Niggere ingen adgang".
– Når I tog ud for at dræbe dem, havde han så snakket om det hele dagen, eller skete det bare?
– Nej, det skete bare uden videre. Han gik ned ad gaden og fik lyst til at gøre det. Og han havde set dem, så han gjorde det. Det var lige her, den fyr faldt om, efter min bror stak ham ned ...
Jeg skal vise dig, hvor han blev stukket ned – lige på den anden side af den telefonpæl her. Og så løb han nogle meter og faldt. Lad os komme af sted, før politiet kommer, for de er skrappe her om aftenen.
– Hvad sagde han?
– Han sagde: "Jeg vil dræbe mig en nigger i aften."
Han havde sagt det hele dagen, og da vi var kommet tilbage over jernbanen, sagde Sammy til ham:

"Jeg vil vædde på, at du ikke vil dræbe ham der." Og det var en stor nigger. Og John sagde: "Lad os vædde!" Og Sammy sagde: "'Top!' Men så sagde han: "Skid være med væddemålet." Han gik derover og sagde: "Hej, har du mødt din skaber?" og så stak han ham. Fyren vendte det hvide ud af øjnene, og John drejede kniven rundt, før han trak den ud. Da blodet kom ud, ramte det både mig og Sammy.
– Hvordan gik det for sig, når ...?
– Han går ud og dræber niggere for sjov. Han siger, han godt kan li' at se frygten i deres ansigter, når de dør. Det var ligesom det, jeg fortalte dig om, dengang Sammy kaldte en over til bilen, og John sprang ud og skød ham. To af dem løb og en blev stående, han var helt chokeret. Jeg tror, han var meget ung eller noget. Sammy begyndte at slå ham i hovedet med en eller anden flaske, han havde. Og så begyndte John at sparke ham og sådan. Og da de havde fået ham blødende ned på jorden, hvor han ikke kunne bevæge sig, trampede John bare på ham, til han døde. Det eneste, jeg aldrig har set John gøre, var at tage ud og køre niggerne over, som han plejede at gøre. Men jeg

har set blodet på bilen – jeg har taget t-shirts, skjorter og sådan noget ud under bilen, efter han havde kørt dem over. Jeg har set ham tæve mange, mange niggere, mange gange, og gå fra dem livløse.
– Hvor mange vil du tro?
– Hvor mange? Flere end jeg kan tælle på mine fingre og tæer.
Som altid, når jeg mødte volds mænd og mordere, spurgte jeg ind til hans barndom. Tårerne vældede frem, mens han fortalte, hvordan de tre søskende hele opvæksten var blevet pryglet og mishandlet af de dybt alkoholiserede forældre.
– Lige så langt tilbage, jeg husker, fik jeg prygl af min mor. Hun kom altid ind fuld ... og slog mig, hvor som helst hun kunne komme af sted med det.

Det er vigtigt altid at give sådanne smertens børn al den kærlighed og ømhed, vi kan mønstre. På mine rejser forbløffes jeg gang på gang over, hvor lidt der skal til, før disse tyngede, lukkede mennesker retter ryggen og får det bedre med sig selv. Mennesker, der har det godt med sig selv, ved vi, er ikke i stand til at skade andre eller blot at tænke

dårligt om andre. Kun mennesker i smerte ønsker at gøre fortræd. Alle de værste racist-ter, jeg møder nu om dage, har uden undtagelse været mishandlede eller ydmygede som børn.
Deres korsafbrændinger, hagekors og brandbomber er blot et råb om vores hjælp og opmærksomhed, og der skal uendeligt lidt til for at hjælpe dem ud af deres undertrykkelsesmønstre.
Fem år senere fandt jeg frem til nogle af Woodys ofre, som Sarahs familie, som han havde dolket, mens de sov. Deres ødelagte liv havde brug for samme kærlige pleje for ikke at blive knust af lammende frygt og uforsonligt had.
Vores viden om, hvordan et sådant had kan fortsætte i det uendelige, fik den sydafrikan-ske regering til klogt at benåde gernings-mændene til raceforbrydelser begået under apartheid.

Min ven Woody var begyndt at forstå, at fordi han aldrig havde haft nogen at bearbejde sin smerte med, havde han ubevidst vendt den ud mod de sorte i en så uhyggelig grad, at han kunne beskrive, hvordan de

efter langvarig tortur havde myrdet hver enkelt og kastet dem i Mississippis floder og sumpe.

– Smed han normalt ligene i sumpene?
– Åh, ja, mange gange smed han dem i sumpene ...

Here is to the state of Mississippi.
for underneath her borders the devil draws no line.
If you drag her muddy rivers nameless bodies you will find.
Oh, the factories of the forests have hidden a thousand crimes.
The calendar is lying when it reads the present time.
Oh, here's to the land you have torn out the heart of:
Mississippi, find yourself another country to be part of!

Sang af min ven Phil Ochs, som jeg i 1971 introducerede hver aften på scenen i The Gaslight, New York, og som introducerede mig til hadet i Sydstaterne, før jeg selv turde tage dertil.

Alle fra 1975 - Washington, GA - Lyt til mit interview med Mrs. Barnett og Hill herunder

Alle fra 1975 - Tupper Plantation home, Washington, GA

Det hvide frelserkompleks: Om paternalistisk racisme

“Racism oppresses its victims, but also binds the oppressors, who sear their consciences with more and more lies until they become prisoners of those lies. They cannot face the truth of human equality because it reveals the horror of the injustices they commit.” — Alvin Poussaint, Why Blacks Kill Blacks

I Georgia, hvor jeg boede hos familien Barnett i et af de gamle plantagehjem, lærte jeg en form for racisme at kende, der ikke var baseret på had, men på en historisk betinget paternalistisk kærlighed til de sorte. Fru Barnett brugte dage på at tage mig rundt til familier, hendes slægt engang havde ejet – i hendes forestillingsverden tilsyneladende kun få år tilbage (og, fandt jeg ud af, også i den sorte bevidsthed).

Fru Barnett: – *Dette er min tipoldefars købsbevis for negerkvinden Lucinda samt hendes børn og afkom til evig tid. Prisen var 1.400 dollars.*
Fru Hills (hendes veninde i et andet plantagehjem): – *Men du kan godt se, da de kom her, var de vilde, og i stedet for at bebrejde*

Syden, som Norden gjorde, synes jeg, vi burde have ros. De solgte dem til os og vidste, at de solgte os vilde dyr. Og de blev ved med at komme. Så begyndte de at sige, at vi mishandlede dem – men det manglede bare, når vi gjorde alt det for dem, gav dem mad, tøj og husly og passede dem godt. Blev de hvide pludselig onde, da slaverne kom?
Fru Barnett: – *Ja, som de så morsomt siger: ”De hvide vil gøre alt for niggerne undtagen at komme ned fra deres skuldre.” (latter) Men én ting er sikkert: Vi savner slaverne.*
Fru Hills, sukkende: – *Ja, vi savner dem virkelig ...*

Da en ”husslave” kom ind med eftermiddagsteens, drejede samtalen – som så ofte i sydstatsaristokratiet – over på tjenestefolkenes dårskab, endnu en måde at opretholde deres paternalistiske holdning til de sorte på og genvinde følelsen af tidligere tiders sociale særstilling.

Omsorgens racisme: Elsker vi de slavebundne mere end de frie?

“The notion of the white savior is really a counterpart to white supremacy. If whiteness reigns supreme, if all the power rests with white people, then the power to save rests with white people.” - Honorée Fanonne Jeffers

Det, fru Barnett savner i dag, er ikke slaverne som arbejdskraft eller ejendom, men illusionen om moralsk overlegenhed, som den tvungne afhængighed gav hende.

At man kunne miste en slave til en værdi af over 1.400 dollars ved sygdom, indgød den hvide overklasse en formynderisk omsorg og ansvarsfølelse. Hos fru Barnett viste denne ”kærlighed” sig i hendes arbejde for sorte med livstidsdomme – med andre ord i et behov for at hjælpe en gruppe, der ligesom slaverne ikke er fri. Var det denne form for nedladende racisme, jeg selv var ved at udvikle i dette samfund? Hvor længe kunne jeg fastholde den naive forestilling, at jeg som udenlandsk indvandrer kunne holde mig oven vande i dette racismens hav, som havde druknet alle andre?

1973 - Natchez, MS - Tv. Emely Kelleys datter, Jane

1975 - Philadelphia, MS. - Polly i hendes shack – Herunder hendes nabo Carl, som blev præst, og broderen Benny som sad i fængsel på livstid

Hvordan paternalisme underminerer minoritetens autonomi

“The Southern belle is a myth, a product of the romantic imagination. She is not real. She is a creation of the white South to justify its exploitation of black women.” - bell hooks

I Syden havde jeg set to modsatrettede hvide reaktioner over for de undertrykte: had og kærlighed. Jo bedre jeg gennemskuede disse ejendommelige lidelsesmønstre som produkter af et århundreder gammelt system, desto mere opløstes værdidomme som godt og ondt. På trods af ødelæggelserne kunne jeg ikke længere fordømme disse hvide. Fra det øjeblik jeg viste dem respekt og forståelse, begyndte dørene at åbne sig overalt – den velkendte sydstatsgæstfrihed. Da jeg senere rejste blandt hvide i Sydafrika, mødte jeg en endnu mere overvældende gæstfrihed, tilsyneladende proportional med den større klasseforskel mellem sort og hvid. Modsat Europa er den underordnede kaste i Syden genstand for traditionel venlighed, så længe den har underklasse-status.

De betales ikke så meget for deres arbejde som for deres servilitet og ydmyghed – for at kende ”deres plads” og være afhængige. Deres passive modstand tolkes som ”uansvarlighed” og ”upålidelighed”, hvilket yderligere bekræfter ”nødvendigheden” af det paternalistiske forhold og øger de hvides status. Denne kunstigt høje status skaber et psykisk overskud, der viser sig i overstrømmende gæstfrihed og venlighed over for den enkelte – men ikke over for gruppen, f.eks. ”negere”, ”yankee’er” eller ”kommunister”.

I et plantagehjem ankom jeg med min korthårede paryk på, men værtinden, Emely Kelley, blev mere og mere forelsket i mig, og en aften overraskede jeg middagsselskabet ved at vise alt mit hår. Emely udbrød straks: ”Jeg ved, du er kommunist, men jeg holder af dig alligevel.”

Denne gæstfrie klasse deltager måske ikke direkte i de hvide terrorhandlinger, men nyder indirekte godt af dem. Ingen af de plantagehjem, jeg boede i, var låst, selv om de var fyldt med guld, sølv og dyre malerier – lige ved siden af nogle af de fattigste mennesker på jorden, som jeg ofte så begå vold mod hinanden.

En grund til, at jeg kunne bevæge mig rundt selv i de mest voldelige ghettomiljøer i Syden uden frygt, var min erkendelse af, at 1970’ernes slaveri stadig holdt sin beskyttende paraply over mig. Når man står over for et så dybt forankret system, at ens ”blåjede skandinaviske idealisme” ikke engang forstås, er det let at give op og selv blive deltager. Jeg lærte snart den selvforkrøblende og dybest set ubekvemme kunst at lade sorte tjenestepiger servere mig morgenmad i himmelsengen – og ikke begå den ”forbrydelse” at rede min egen seng.

I Mississippi oplevede jeg, at tjenestefolkene brugte dage på at klæde de hvide ”belles” i store klokkeformede kjoler, så vi kunne fortsætte konføderationens gamle baller, hvor de sorte kun var til stede som en sortsminket hvid kvinde i rollen som ”mammy”.

Jeg elskede disse tilsyneladende utilnærmelige, men varme og charmerende ”southern belles”, hvis ukrænkelige ”hvide kvindelighed” blev brugt som påskud til at retfærdiggøre, at tusindvis af sorte mænd blev dræbt i en terror, der alene skulle opretholde det hvide overherredømme.

Alligevel måtte jeg le, da jeg første gang vendte tilbage til Natchez i 1978 og fandt byen oprørt over en artikel i New York Times, der beskrev plantagehjemmene som ”dekadente og promiskuøse” – præcis sådan, jeg selv havde oplevet dem.

1975 - Phila, MS. - Rachel her blev voldtaget og myrdet som 14-årig

1973 - Natchez, MS

Om at sige ja - Hvert menneske er som et vindue, hvorigennem man kan få et glimt af samfundet som helhed

"Rarely, if ever, are any of us healed in isolation. Healing is an act of communion." - bell hooks

"The function of freedom is to free someone else." - Toni Morrison

Den største frihed, jeg kender, er at kunne sige ja; friheden til at kaste sig i armene på hvert eneste menneske, man møder. Netop som vagabond har man frihed, energi og tid til at være menneske over for hvert individ.

Det mest fantastiske lotteri, jeg kender, er at blaffe. Der er gevinst hver gang. Hvert menneske kan man lære noget af. Jeg har aldrig sagt nej til et lift – om der så lå pistoler på forsædet, eller sad fire skumle mænd med solbriller i bilen.

Hvert menneske er som et vindue, hvorigennem man kan få et glimt af samfundet som helhed.

En mand i New York bad mig køre en leje-trailer til Florida. Han ville ikke sige, hvad der var i den. Vi aftalte 60 dollars, men jeg fik dem aldrig. Senere fandt jeg ud af, at det var mafiaen, der foretrak at bruge en troskyldig udlænding til sådanne transporter af narkotika. Eller måske var det våben til eksilcubanerne i Miami?

En anden gang, i Alabama, bad en 87-årig fattig kone mig om at køre hende til Phoenix i Arizona. Hun ville dø der. Jeg hjalp hende med at slå brædder for vinduerne i hendes forfaldne shack uden for Notasulga, som hun vidste, hun aldrig ville se igen – men hun ville ikke have, at de omkringboende sorte flyttede ind.

Hele vejen sad hun med en pistol i hånden. Hun var hundeanngst for mig på grund af mit lange hår og skæg, men havde ingen anden måde at komme af sted på. Hun var så svag, at jeg måtte bære hende ind alle steder undervejs, men hun klamrede sig stadig til pistolen. Bilen var så gammel, at vi kun kunne køre 50 km i timen, så turen tog fire dage.

Hun havde sparet op i årevis til benzinen, men ikke til mad, så jeg måtte flere gange stjæle gulerødder og andet spiseligt langs vejen. Næsten hele turen talte hun om den racistiske guvernør Wallace og håbede, han blev præsident, før hun døde. Jeg lærte mere om Alabama på den tur, end jeg kunne have læst mig til gennem et helt liv.

I Florida samlede to piger mig op og bød mig en brownie. Da jeg var meget sulten og sad på bagsædet, benyttede jeg lejligheden til at spise hele fire kager. Jeg spiser altid, hvad folk giver mig – om det så er piller eller jord eller noget værre. Hver gang giver det mig et vist indblik i samfundet. Således også denne dag. Det viste sig, at det var hashkager, og at jeg havde spist alt for mange. Jeg blev drønskæv og kunne ikke blaffe mere den dag, da jeg ikke var i

stand til at kommunikere med chaufførerne. Jeg gik ind i Jacksonville og satte mig i en park for at vente på, at rusen skulle aftage. To harmløse bumser kom og satte sig ved siden af mig, men jeg blev pludselig enormt bange for dem og styrtede ind på busstationen. Jeg turde ikke være ude på gaden, selv i dagslys. Hashen gjorde mig voldsomt paranoid, og når man sender frygt ud mod andre mennesker, sker det let, at man selv bliver slået ned. Den dag erkendte jeg den rystende angst, et flertal af amerikanere går rundt med, og hvor magtesløs man er over for den. Siden har jeg haft større forståelse for folks reaktioner i Amerika.

Det hænder også, at jeg selv føler angst. En nat i New York hørte jeg en stemme kalde fra en mørk port i de dengang uhyggelige områder omkring 9th Avenue. Jeg var overbevist om, at hvis jeg gik derind, ville jeg blive slået ned. Men jeg var endnu mere bange for, at hvis jeg ikke gjorde det, ville det skabe præcedens, og så ville jeg blive lige så lammet som så mange andre. Jeg tvang mig selv derind. Det viste sig naturligvis blot at være en nedslidt 5-dollars gade prostitueret. Det overbeviste mig endnu en gang om, at man aldrig tager skade af at sige ja. Som regel bliver man ligefrem belønnet for det.

I Detroit bad en femårig dreng mig længe om at komme hjem og tage nogle billeder af hans mor. Jeg havde dårligt tid, men gik alligevel med ham. Da vi kom frem, lå moren syg, og fire af hans syv søskende havde store rottebid på ryggen og benene.

I begyndelsen opfattede jeg det ikke at kunne sige nej som en svaghed, da jeg altid har været meget veg. Men nu er jeg kommet til den overbevisning, at det er en styrke, og har gjort det til en vane, hvor jeg end kommer. Det er sket på bekostning af min evne til at vælge; det er kommet så vidt, at jeg næsten ikke kan vælge længere.

Næsten hver dag, når jeg blaffer, bliver jeg inviteret ind på en restaurant af en chauffør. Jeg får spisekortet, men det er mig umuligt at vælge. Efter en pinlig pause foreslår chaufføren som regel noget, og jeg siger straks ja. Det er mig flintrende ligegyldigt, hvad de serverer. Mad er blot et middel til at komme videre. eg har opdaget, at selv det ikke at kunne vælge har sine fordele. Efter et besøg i blodbanken i New Orleans og den sædvanlige kamp gennem "the gay wall" ud af byen med de mange bøsser, fik jeg på vej op for at se oversvømmelserne i Mississippis delta et lift med en tyk antikvitetshandler. Han blev ved med at presse mig til at tage med ind i de mørke skove med løfter som: "Jeg vil indkvartere dig hos en rig hvid dame bagefter."

1975 - Notasulga, AL - Den omtalte kvinde, som siden inspirerede den hollandske sanger Marike Jager til pladen "Celia Trigger"

1974 – Harlem, New York
– "JA, okay", sagde jeg, da disse børn bad om at få taget et billede sammen med mig – og så løb de pludselig af sted med mit kamera, hvilket resulterede i en lang natlig jagt gennem Harlem. Men JA, til sidst blev vi venner.

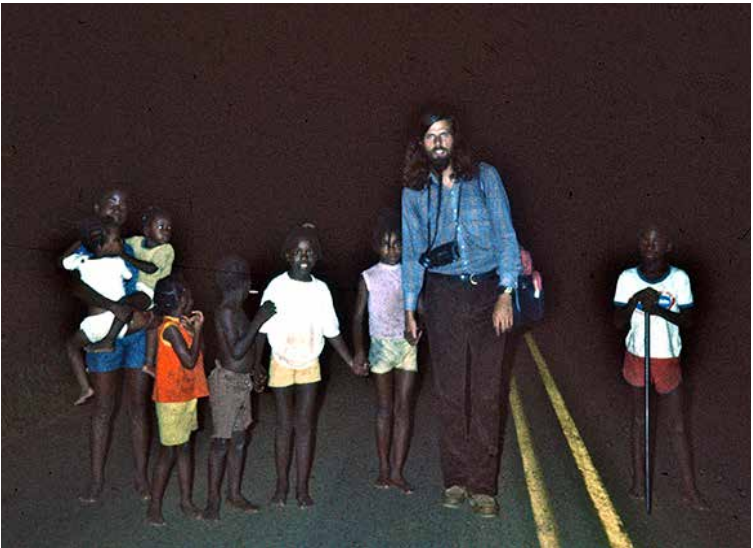
1974 - New York, NY med min ven Lee

Jeg havde ikke lyst til at spille tiden med endnu en "dirty old man", men kunne ikke få mig selv til direkte at sige nej. Så jeg endte med at lade ham følge sine lyster ude i skoven, og bagefter kørte han mig faktisk til et af de store plantagehjem i Natchez, hvor hans veninde, indehaversken, straks inviterede mig på lige så intime oplevelser. Uden at sige ja til lidt smerte kommer man ikke i himmerige, havde jeg for længst lært. Efter ugers sult føltes det virkelig som at komme i himmerige at have sorte tjenestefolk til at servere os i himmelsengen.

Men det er vigtigt at komme ned på jorden igen, så da jeg efter ugers ophold forlod plantagevillaen, kom jeg om aftenen til at bo hos en sort alfons i Greenville i det fattige deltaområde. Vi blev ret gode venner, og han sagde, at han på grund af vores venskab ville give mig en af sine "piger". Jeg sagde ikke noget. Han tog mig med til en bar, hvor fire af hans piger stod. "Choose whatever pussy you want. You can have it for free," sagde han. Jeg vidste ikke mine levende råd. Jeg er kommet til at holde af sådanne sorte prostituerede med deres fantastiske blanding af voldsom brutalitet og inderlig ømhed. Man kan lære mere om samfundet af en sort prostitueret på én nat end af ti universitetsforelæsninger. Men det var mig umuligt at vælge.*

Så tog Ed, som han hed, mig med hjem igen. Fra da af blev han mere åben. Det viste sig, at han havde stillet mig på prøve. Han havde aldrig mødt en hvid, han stolede på, og ville se, om jeg var som de andre i Mississippi.

Den nat blev en af mine hidtil voldsomste oplevelser. Vi lå begge i den seng, han normalt brugte til sine forretninger, og hele natten fortalte han om sin barndom. Det kom som en åbenbaring for mig.

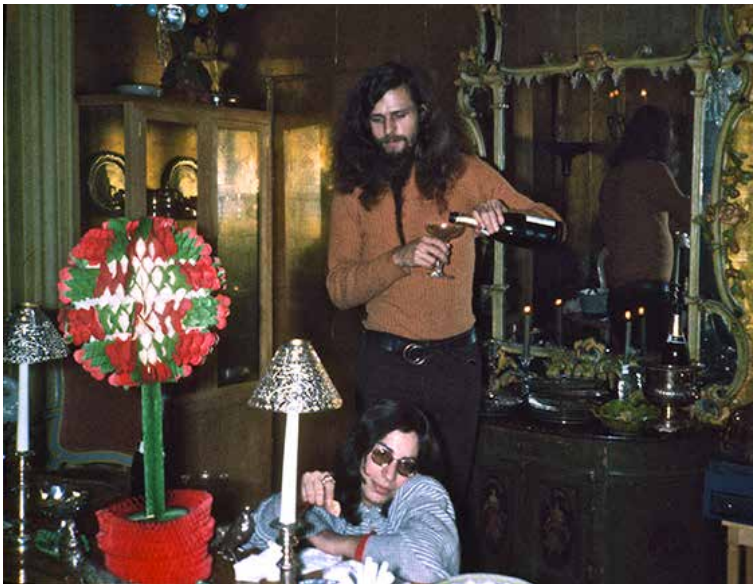
1975 - Meridian, MS

1974 - Norfolk, VA

1973 - Natchez, MS

1973 - Boston, MA

Det var første gang, jeg var i Mississippi, og det virkede ekstra stærkt, fordi jeg netop i ugevis havde boet i enorme plantagevillaer med antebellum-kjoler, guld og glitter over det hele. Han fortalte om sulten, om at plukke bomuld fra han var fem år for to dollars om dagen, om næsten ingen skolegang fordi han skulle plukke bomuld, og om alle de konstante ydmygelser fra de hvide. Nu ville han bare ikke mere. "Hell no," gentog han igen og igen. Han ville ud af bomuldshelvedet. Derfor var han blevet alfons.

Både han og pigerne mente, at det var bedre at prostituere sig på denne måde end i bomuldsmarkerne. Den hvide mand tog gevinsten i begge tilfælde, men således tjente de langt mere: 15 dollars pr. pige pr. nat.

Han havde studeret den hvide mand hele sit liv, hver eneste gestus og tanke. Han følte, at han kendte ham bedre end sig selv og forstod ham alligevel ikke. Det gjorde ham til en dygtig alfons, selv om han kun var 19 år. Han vidste præcis, hvordan han skulle sætte de hvide mænd i forbindelse med sine piger. Men det gjorde ondt på ham at gøre det. Det efterlod et dybt sår. Han følte, at han solgte sin race og sin stolthed, men havde intet valg. Han hadede den hvide mand af hele sit hjerte; åh, hvor han hadede ham. Men han turde aldrig vise det.

Den nat gik det op for mig, at hvis mange af Mississippis sorte følte som Ed, ville der komme en dag, hvor det ikke så godt ud for de hvide. Jeg var så rystet, at jeg i flere dage ikke turde se de hvide i øjnene.

Heldigvis havde nogen den dag givet mig batterier til min båndoptager, så jeg fik optaget en stor del af det, han sagde. Når jeg siden rejser rundt blandt Mississippis hvide og bor hos dem, spiller jeg ofte båndet for mig selv om aftenen for ikke at identificere mig for stærkt med deres synspunkter. Det er svært ikke at lade sig forføre af deres charmerende accent og menneskelige varme. Man må holde hovedet koldt i Sydens kogende heksekedel.

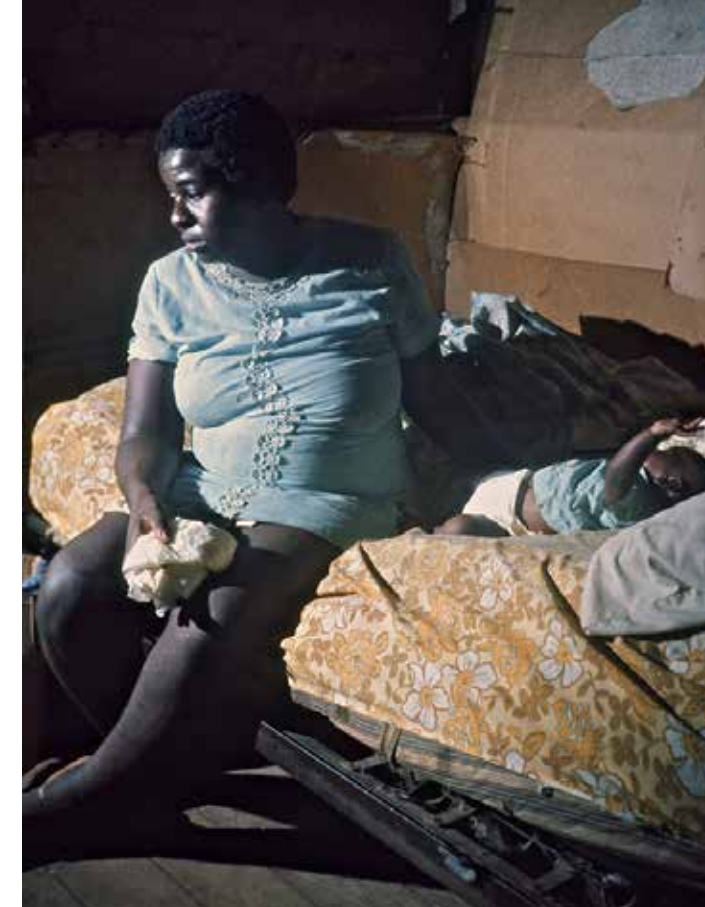
Jeg opfattede det dengang som en tilfældighed, at han åbnede sig for mig, for jeg havde jo egentlig haft mest lyst til at være sammen med pigerne. Men nu begynder jeg at tro, at det ikke var tilfældigt. Det er, som om noget hele tiden leder mig ind i de rigtige situationer.

Brev til en amerikansk veninde

* Jeg har siden fundet ud af, at disse ureflekterede sætninger fra dette oprindelige brev om min kærlighed til prostituerede som en undertrykt gruppe – tit fejlagtigt i USA og Storbritannien forstås på en seksuel snarere end en politisk måde. For en klare-re forståelse af mit forhold til prostituerede, se side 409.

1973 - Natchez,
MS - Emely Kelley

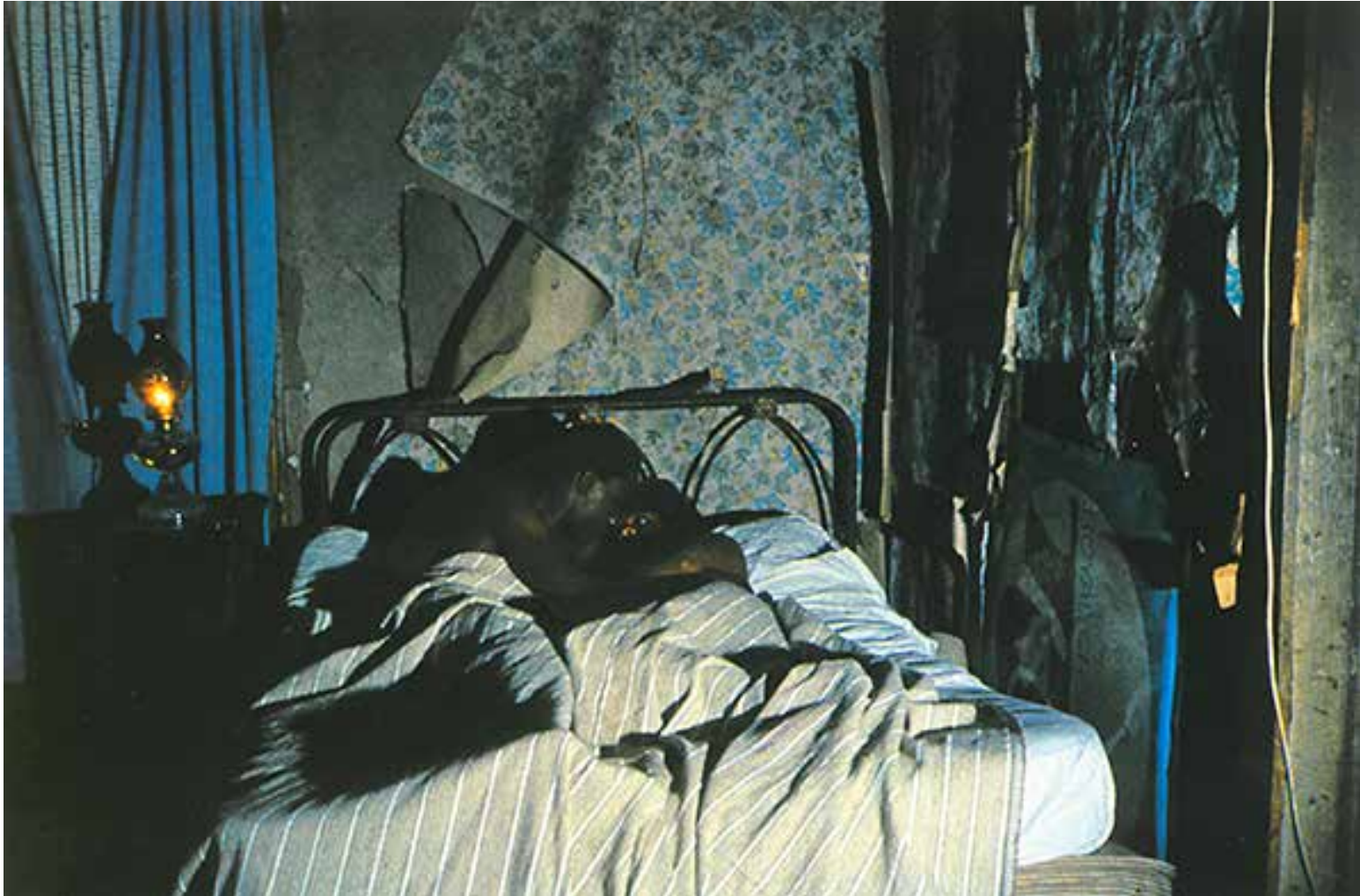
1975 - Philadelphia, MS - Helen Wilson

1996 - Bullock County, AL - Ida Ford

1975 - Philadelphia, MS - Polly Jones, som stadig i 1996 levede uden elektricitet

1974 - Tarboro, NC

Th. 1975 - Las Vegas, NV

1974 - Greenville, NC

Den hvide kvindes piedestal – den sorte kvindes kors

“The appeal to the white man’s chivalry is an empty mockery, for it means only the preservation of white womanhood as the emblem of racial purity, and the justification of lynching.”
- Ida B. Wells, tidlig borgerrettsforkæmper

“The white man is the ruler of everything. As the white woman is protected and adored — the Negro woman is the mule of the world.”
- Zora Neale Hurston

Jeg fandt, at et af de underligste aspekter ved Sydstaternes gæstfrihed var ønsket om straks at ”forære” den mandlige gæst en attraktiv ”pige”. Ikke blot i det gamle aristokrati, men også blandt de ”opadstræbende” millionærer. Allerede på dag ét blev jeg ofte præsenteret for en ”date” fra samme klasse (eller en, der stræbte efter at

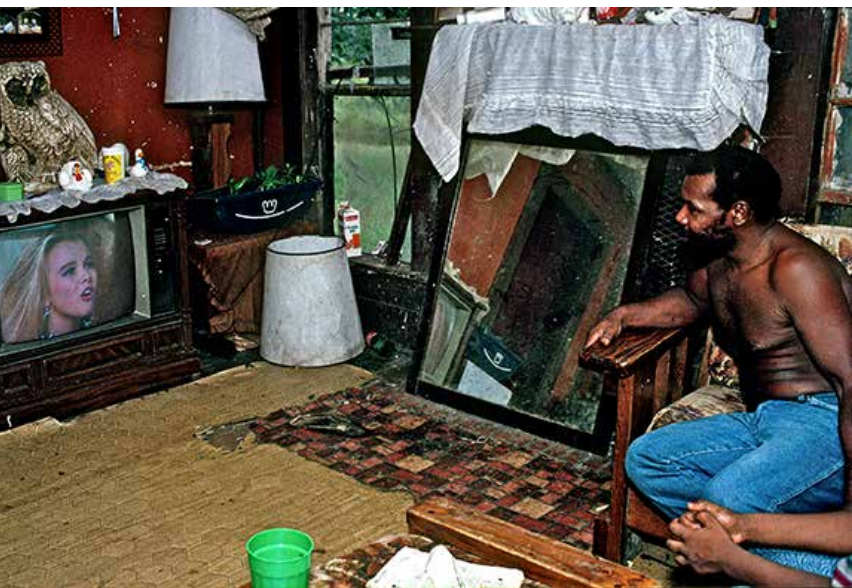
blive medlem af den), tit uden overhovedet at være blevet spurgt. Da jeg boede hos den ærkereaktionære senator Stennis’ familie i Mississippi, fik jeg en liste over skønheder at vælge imellem, mens bankmanden i Alabama absolut insisterede på at give mig senator Allans personlige sekretær for natten. Deres holdning til ”hvid kvindelighed” synes ikke meget bedre end deres historiske forhold til sort kvindelighed. Alligevel bruges denne hellige kvindelighed stadig som undskyldning for voldelig undertrykkelse af de sorte – og til at indgyde frygt i de hvide. I en så destruktiv og irrationel atmosfære er det måske lige så svært for ægte kærlighed at trives under krystallysekronerne som blandt dem, der er tvunget til at ”shackle sammen” i olielampens skær.

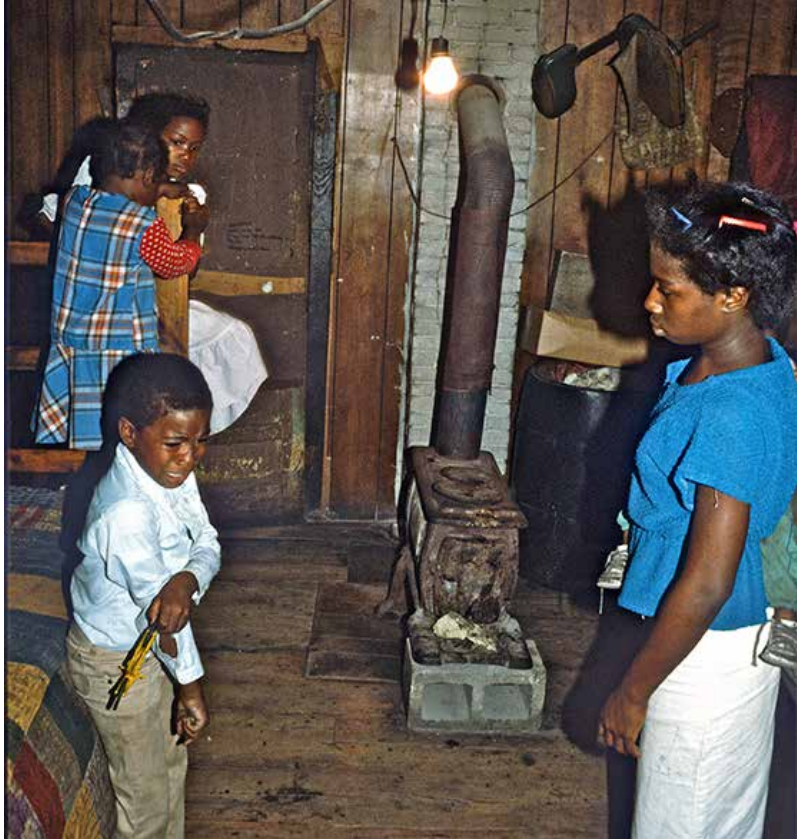
1974 - Tarboro, NC

Th. - 1974 - Forkælede studenter fra norden på deres årlige "spring break" i Fort Lauderdale, FL

1989 - Bullock County, AL

1990 - Burke County, GA - Bund 1973 - Charleston, SC

Undertrykkelsens forværrede selvbefrejdelsesfælde

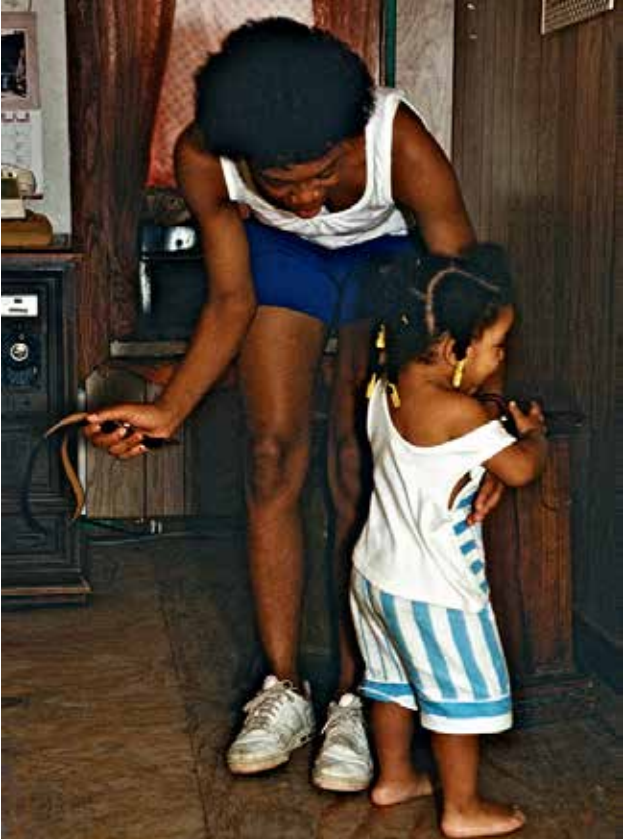
"The most potent weapon in the hands of the oppressor is the mind of the oppressed." - Steve Biko

"The greatest weapon used against us is our self-doubt. It is the most insidious, most destructive weapon of all." - Nikki Giovanni

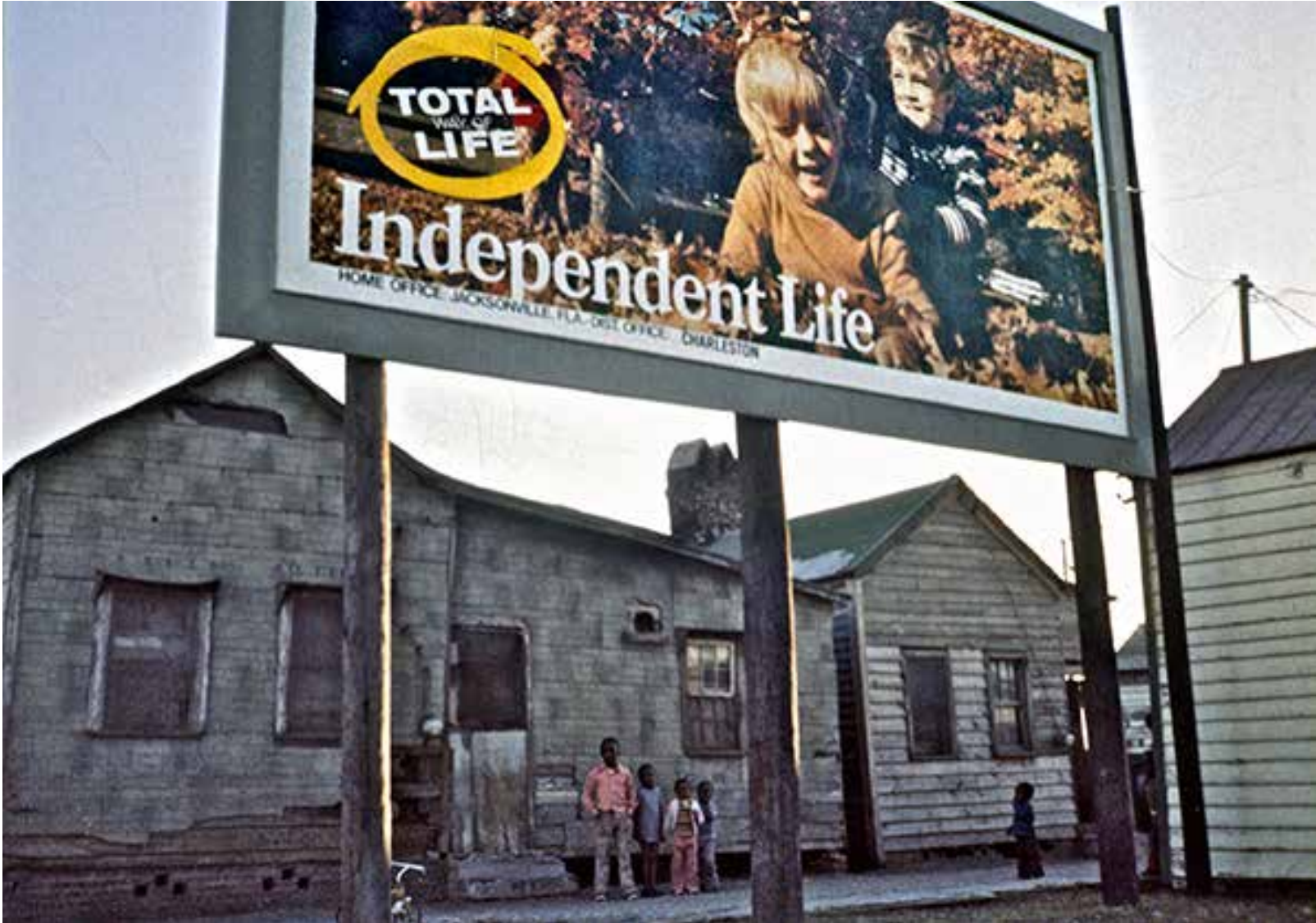
Ingen hvide, føler jeg, kan fuldt ud forstå det enorme psykiske pres i konstant at blive bombarderet med budskabet om, at man er mindre værd end hvide. Den største skade sker, når ofret begynder at tro på og inderliggøre undertrykkerens fordomme. Grusomme nedvurderinger

som: "Du er ikke andet end skidt, nigger", hører jeg konstant genlyde mellem sorte familiemedlemmer. De indgyder hinanden vores dybe racistiske følelser sammen med den dystre udsigt til at være bandlyst til en permanent tilværelse på det hvide samfunds skyggeside. Det håb, jeg engang fandt blandt sorte i 70'erne, er i dag næsten overalt afløst af en destruktiv selvbefrejdelse.

"I have learned that self-doubt is a thief of faith. It kills dreams and creates fear. It is a burden that is lifted only when we choose to believe in our abilities." - Oprah Winfrey

1996 - Tunica, MS
Bund 1990 - Burke County, GA

1991 - Cecil, AL

1992 - Montgomery County, AL - Se mit live interview med Wilma herunder

Det ødelæggende spejl:

"It is a peculiar sensation, this double-consciousness, this sense of always looking at one's self through the eyes of others, of measuring one's soul by the tape of a world that looks on in amused contempt and pity." - W.E.B. Du Bois

Mellem mine universitetsforelæsninger i 90'erne elskede jeg de natlige diskussioner om racespørgsmål, som jeg havde med Wilma i hendes lille shack. Hun var uddannet, men udtrykte med sorte ord det, som mine hvide tilhørere tænker, men ikke tør sige:
– Mine egne holder mig nede. Jeg er bange for dem, ja, mit liv er truet af mit eget folk.
– Har du mistet troen på sorte mennesker?
– Ja, det har jeg, på grund af den måde, de

har behandlet mig på.
– Har hvide aldrig gjort dig fortræd?
– Nej, aldrig. I Alabama og New York har jeg aldrig haft besvær med hvide. Altid mine egne ...
– Bebrejder du dem det?
– Ja, jeg gør.
– Men jeg har sagt til dig før, at du aldrig må glemme den virkelige ...
– Ja, du kalder det internaliseret undertrykkelse, ikke sandt? Men jeg ser det ikke sådan. Jeg tror det blot er deres natur at være sådan ...
– Nej, nej, nej!
– Jeg tror ikke, det er inderliggjort undertrykkelse.
– Men du må aldrig miste troen på mennesket.

At se sig selv gennem undertrykkerens blik

– Jeg har mistet troen på dem, ja, det har jeg.
– Men det kommer heroppe fra, det kommer fra racismen. Når mennesker er så skadede – og du ved at sorte er sårede – lader de det gå ud over hinanden. Når man nedværdiger og ydmyger folk i et land længe nok, vender de til sidst deres vrede mod hinanden.
– Ja, men hvad du taler om, skete for 100 år siden. Jeg ved, hvad du taler om, og at det er sandt, men vi er kommet langt siden da. Dørene er blevet åbnet for os. Vi bør kunne klare os selv. Men vi holder hinanden tilbage med had og selviskhed. Det er ikke de hvide, der holder os nede nu, det er os selv, der holder hinanden tilbage.
–Wilma, du lirer de hvides snak af nu.
– Det er, hvad de siger. Hvem er arbejdsgiverne i dette land. Det er de hvide, og hvem

giver de ikke arbejde til?
– Jeg ved det, men jeg kan kun tale om, hvad jeg selv oplever, og det er mine egne, som holder mig nede.
– Det er, hvad alle sorte føler nu om dage, og således skyder de skylden på sig selv og skader hinanden endnu mere. Når folk hader sig selv, lader de alt det her gå ud over hinanden ...
– Jeg ved det. Jeg vil bare væk fra dem.
– Hvor vil du tage hen?
– Det ved jeg ikke, men jeg arbejder på det ...

"The American past is not a closed chapter. It is a relentless presence in the present, still haunting the minds and bodies of our citizens, both black and white." - James Baldwin

Ovenstående live-samtale med Wilma til en dansk tv-film i 1992

1973 - Wendell, NC

1975 - Bullock County, AL - Se Bessie på billedet her 30 år efterpå videoen

Det usynlige ar: Racismens traumer i krop og sjæl

"Racism is a much more clandestine, much more hidden kind of phenomenon, but at the same time it's perhaps far more terrible than it's ever been." — Angela Davis

Aldrig havde jeg i 70'ernes håb og optimisme troet, at racismen kunne blive så ekstrem, at jeg en dag skulle sidde og forsvare ofre mod hinanden. Mennesker kan overleve undertrykkelse, hvis de klart kan identificere deres undertrykker og undgå selvbefejdelse og selvnedvurdering. Tidligere lod denne forståelse de sorte ane lys for enden af tunnelen. For hundrede år siden levede hvide og sorte fysisk tættere på hinanden. I dag er vi blevet så isolerede fra hinanden, at de sorte, som vi skånselsløst bombarderer med tv-fantasier om frihed, har svært

ved at identificere deres undertrykker – for første gang i historien. Derfor vender de blikket mod sig selv som årsag til deres eskalerende håbløshed og magtesløshed, hvilket ofte fører til depression. Moderne begreber som epigenetik antyder endda, at sådanne traumer kan overføres biologisk på tværs af generationer. Når det først lykkes os at overbevise de undertrykte om, at de selv er deres værste fjende, falder alt fra hinanden. Hverken indtjening eller selvverd er stærkt nok til at genskabe den kernefamilie, vi konstant holder op som ideal, og følelsen af håbløshed og fiasko splitter familien. Ingen, der virkelig har det godt med sig selv, kunne undertrykke så knusende, som vi gør det i dag. Og ofret er ikke blot den udstødtes familie, men i stigende grad børnene.

1990 - Burke County, GA

Hvordan vi hvide knuser med venligt ansigt

"There are no innocent bystanders in the theatre of oppression." - Audre Lorde

Vi hvide elsker at fremhæve, at vi har "en sort ven her" og "en muslimsk ven dér" – for at opnå moralsk status og anerkendelse fra vores ofre. Vi fordømmer andres, mere primitive racisme, men glemmer, at fanatikere som Ku Klux Klan og nazisterne selv er så traumatiserede og marginaliserede, at de i praksis står uden reel magt til at påvirke livsvilkårene for sorte i USA eller muslimer i Europa.

Nej, vores ofre ved udmærket, at det er os – de "gode", lovlige borgere – der i stilhed tvinger millioner af vores udstødte ind i ghettoer, psykologisk isolation og fortvivelse. I vores hvide skyldfølelse over ikke at

kunne leve op til vores høje idealer og kristne, frisindede værdier flygter vi ind i eskapistiske sorte tv-shows for at dække over vores egen rolle i ødelæggelsen af den udstødtes familie. I dag vokser over 70 procent af de sorte børn op uden fædre, og hvert tiende barn uden hverken mor eller far – dobbelt så mange som da jeg først kom til USA og tre gange så mange som under slaveriet. Vi, de velmenende, opretholder systemet – fordi vi nægter at se, at vi er det.

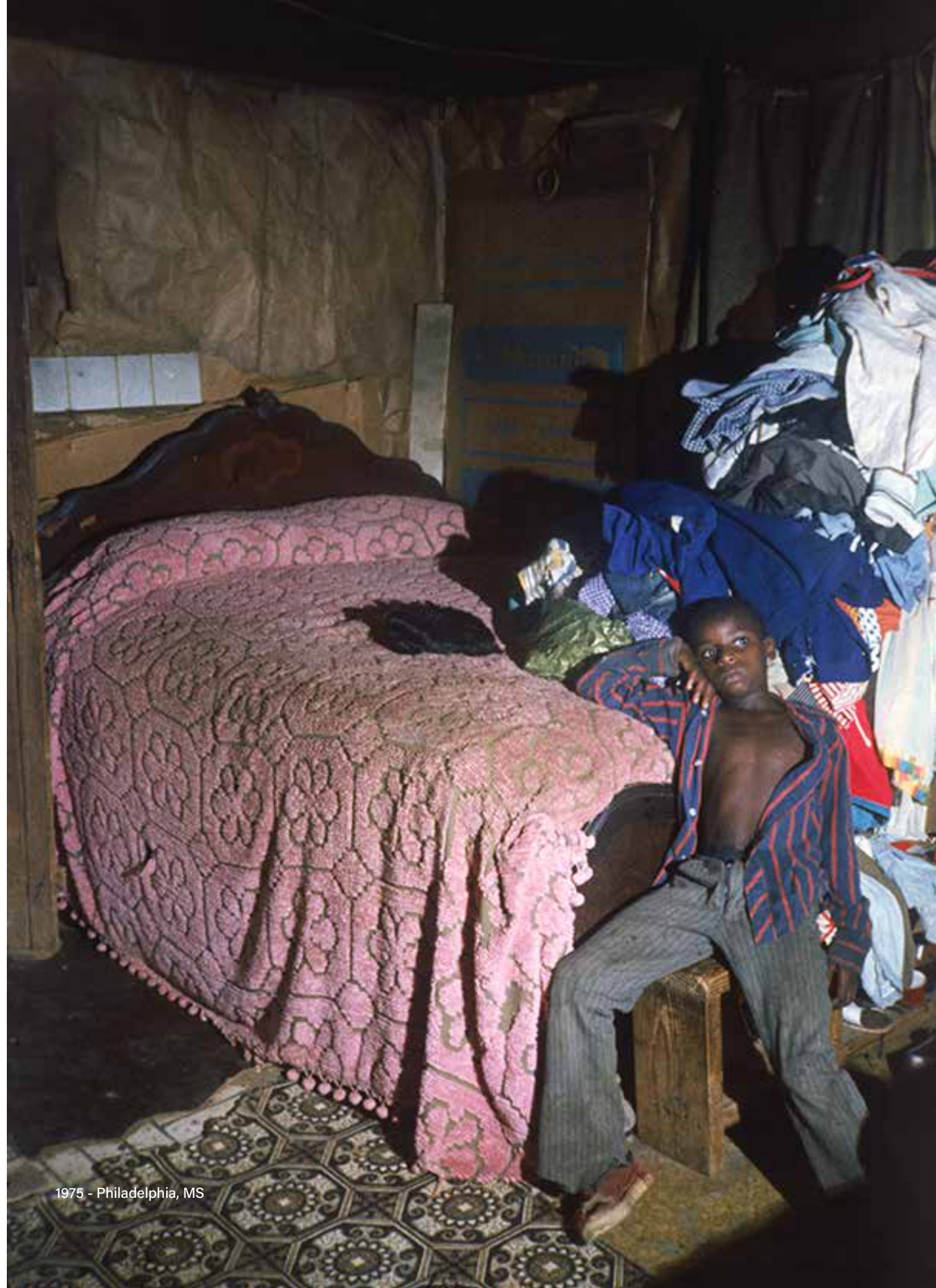
"The white liberal is the worst enemy to the black man. He is worse than the Klansman because the Klansman is honest about his intentions. The white liberal is more dangerous because he is more deceptive." - James Baldwin

Bessie Christian vist ovenfor taler 30 år senere om sin voldelige mand, der dræbte hendes far. Vores venskab varede indtil hendes død i 2024

1998 - Natchez, MS

1975 - Philadelphia, MS

1990 - Georgetown County, SC

Modstandsdygtighedens matriarker: Den sorte bedstemor

"Grandmothers are the keepers of our history and culture. They are the ones who pass down our traditions and values from generation to generation." - First Lady Michelle Obama

When I want to think about what would be the right thing to do, the fair thing to do, the wise thing to do, I can just think of my grandmother. I can always hear her say, "Now sister, you know what's right. Just do right!" - Maya Angelou

Grandma's hands af Bill Withers
illustreret i mit show med bedstemødre

Derfor må bedstemoren tage sig af dem. Sorte elever, som her efter årtusindskiftet har været i stand til at klare sig trods den sorte families værste undertrykkelse siden slaveauktionerne, fortæller mig ofte, at netop bedstemoren var deres frelsende engel.

Grandma's hands
clapped in church on Sunday morning.
Grandma's hands
played the tambourine so well.
Grandma's hands
used to issue out a warning,
she'd say, Billy don't you run so fast,
might fall on a piece of glass –
might be snakes there in that grass.
Grandma's hands
soothed the local unwed mothers...

1973 - Greensboro, NC

1974 - Jersey City, NJ

Bund 1973 - Wendell, NC - Tv. 1974 - Washington, NC - 1975 - Notasulga, AL- 1974 - Norfolk, VA

1975 - Waynesboro, GA

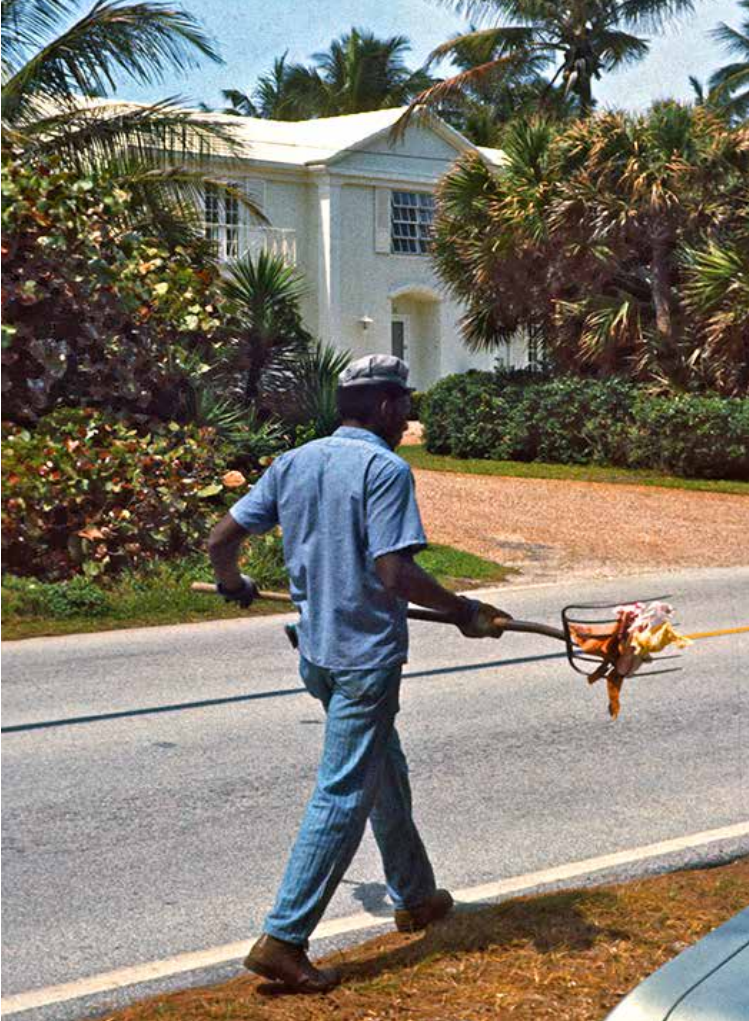

1974 - Palm Beach, FL

Fange transport 1974 - og stadig i dag i Florida

1974 - Palm Beach, FL

1973 – Angola prison, Tunica, LA

Fra lænker til overlevelse:

Den udvidede families rolle i det sorte Amerika

“The black extended family is a network of support and love that has helped us survive centuries of oppression.” - Dorothy Height, borgerretighedsforkæmper og president for The National Council of Negro Women i 40 år

“The black extended family is a testament to the resilience of the human spirit. It is a symbol of our ability to overcome adversity and thrive in the face of challenges.” - Angela Davis

Selv under den mest håbløse undertrykkelse har mennesket en ukuelig evne til at overleve, og derfor er den udvidede familie som overlevelsesenhed ofte blevet den sorte families sidste desperate middel mod et brutalt samfund. Men hvor begrebet i Afrika betød en tæt forbundet familie i samme landsby, er det i Amerika kommet til at betyde løsrivelse og tvangsmæssig adskillelse over store afstande. Når liberale undskylder ødelæggelsen af den sorte familie med forstående snak om dens ”arv fra slaveriet” – som om familien selv uden grund havde båret denne arv videre – er det for at lægge skylden på et ondt system, der eksisterede for 100 år siden, så vi kan føle os fri for ansvar i dag. Hvad jeg derimod så igen og igen, var ikke

de sortes arv fra slaveriet, men samfundets arv fra slaveriet. Når hele det system, de lever i, knap adskiller sig fra – og ofte opleves som – slaveri, bliver familien også reelt påtvunget denne arv. Mange af de forsvundne fædre har med tiden bygget Sydstaternes landeveje som fanger i lænker. I dag har de ikke længere lænker på; blodhunde og maskinpistoler er mere effektive. Ved at følge nogle af de salatfade, de køres ud i, opdagede jeg, at fangearbejderne blandt andet bruges til at gøre rent omkring palæer og private strande for verdens rigeste mennesker i Palm Beach. Disse fotos er fra S. Ocean Blvd. uden for Donald Trumps Mar-a-Lago. Som præsident gennemførte han den største skattelettelse i USA’s historie og hjalp milliardærer med at betale mindre i skat end mange arbejdere. At arbejde her under truslen fra hvide vagters geværer kan i den sorte bevidsthed næppe opfattes som andet end en direkte fortsættelse af det slavearbejde, der tidligere blev udført omkring de store hvide plantagevillaer. I 2022 fremsatte lovgivere forslag om at afskaffe dette ”slaveri eller ufrivillig trældom” fra Floridas forfatning, men fik ikke tilstrækkelig opbakning.

1974 - Palm Beach, FL

Ligesom de slavegjorte følte sig berettiget til at stjele for at overleve deres påtvungne strabadser, retfærdiggør mange af nutidens fanger kriminalitet som nødvendig for at klare den fattigdom, disse hvide millioner har påtvunget dem. De riges omvendte klassekamp har betydet en regressiv omfordeling fra fattige til rige – væk fra den relative økonomiske lighed, jeg oplevede i 70’erne. Når sorte samtidig får langt hårdere straffe end hvide for lignende lovovertrædelser, bliver følelsen af slaveri en konkret virkelighed. Mange får livstid for anklager, hvide ville være blevet frikendt for. De tusinder, der lever under denne tvungne arv fra slaveriet, kan i realiteten kaldes politiske fanger.

Historisk foto af lænkede fanger

1974 - Palm Beach, FL

1974 - Palm Beach, FL - Tigger blandt billiardører

1974 - Miami Beach, FL

1974 - La Crosse, FL

Udvidelse af kløften: Ulighedens 50-årige march

"The widening chasm between rich and poor isn't an accident; it's an outcome of deliberate policy choices." - Isabel Wilkerson

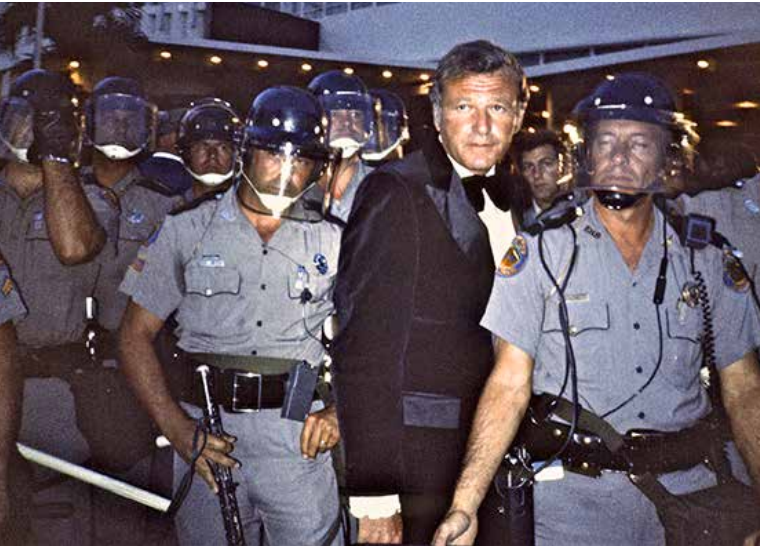
"They talk about trickle-down economics, but it never trickles down / All I see is mansions while the people stuck in the ground" - Jay-Z

Mange af mine venner her i bogen står i dag i en værre situation end da jeg mødte dem. Men her på Palm Beach og Miami Beach, blandt USA's rigeste familier, findes mennesker, som Reagans, Bushs og Trumps skattelettelser gjorde endnu rigere. Det er også her, sorte – bortset fra tjenestefolk – indtil for få år siden ikke måtte

sætte deres ben, og hvor de stadig i praksis stoppes eller arresteres, hvis de kommer. Af og til slipper en tigger dog ind og får en skilling af multimillionærerne. Det er her, USA's præsidenter spiller golf på nogle af verdens fineste baner – med sorte caddier, som jeg så dem betale 5–6 dollars i timen. Og her kan disse sorte slavearbejdere iagttage hvide millionærer sidde i deres Rolls Royce og studere de seneste børskurser fra Wall Street. Ikke desto mindre mødte jeg her en venstreorienteret millionær, Bill Gandall, som gav mig nogle festlige dage og lod mig låne sin Mercedes, så jeg kunne følge fængselsslaverne i dette pengehelvede. For

bruger man fængselsfanger til at arbejde for sig, må man også have politiet ved sin side. Når man først har dræbt kærligheden og tilliden i samfundet, er alle verdens tv-kameraer og overvågningssystemer ikke nok. Det ville være forfærdeligt at få sine børn kidnappet. Så spærrer man dem hellere inde i en kold, isoleret verden, som Tania og hendes lillesøster her, og lader en cubansk barnepige passe dem. For travle karriereførelde er det åbenbart bedre at gøre børnene til skærm-slaver end at lade dem se verden udenfor – den verden, kun få kilometer derfra, hvor Linda og hendes familie boede.

1972 - Miami Beach, FL

1974 - Palm Beach, FL med Bill Gandall i grøn jakke

Øverst og tv. - 1974 - Miami Beach, FL

1974 - La Crosse, FL

1974 - Miami Beach, FL

1974 - La Crosse, FL

"Hold fast to dreams, for if dreams die, life is a broken-winged bird that cannot fly."
- Langston Hughes

Linda boede ikke så langt fra Disney World, men det skal jeg ikke sige for højt, for hun har aldrig haft penge til at tage dertil. Så fattige var de hos Linda, at de ikke havde lys før jeg flyttede ind hos dem. Jeg havde lidt millionærpenge med mig, så jeg kunne

Den sorte modstandskrafts flamme:

købe petroleum til en gammel lampe, de havde. Det blev en glædesdag for familien. Lindas far arbejdede fra tidlig morgen til sen aften med at passe køer for en hvid godsejer og kom først gående, ofte på bare fødder, de fem kilometer hjem hver aften i mørket ved 22-tiden. Men denne aften ville vi glæde ham med en overraskelse, og da vi så ham komme i mørket, løb Linda ud, sprang op i hans favn og råbte: "Far, far, vi har fået en gave ... se, se lys ... vi har fået lys."

Og derefter dansede Linda og hendes bror udenfor i skæret fra lampen. Der var sådan en glæde over dette lys, at det varmede mig umådeligt meget efter lige at have oplevet et par kolde millionærhjem i nærheden. Der var ellers ikke meget at glæde sig over i deres tyste armod. Maden måtte altid laves udendørs over et bål, og Lindas mor kunne ikke magte andet end at sidde ubevægelig tilbage i samme stol dagen igennem på grund af stærk smerte som følge af sin sygdom. Linda måtte normalt læse lektier før solnedgang, men undertiden så jeg hende læse i lyset fra månen. Ofte tilbragte hun timer med at læse højt for mig på sengen.

- en historie om håb i lyset af undertrykkelse

"Hope is the thing that makes you keep going when everything around you is telling you to give up." — Jacqueline Woodson, "Brown Girl Dreaming"

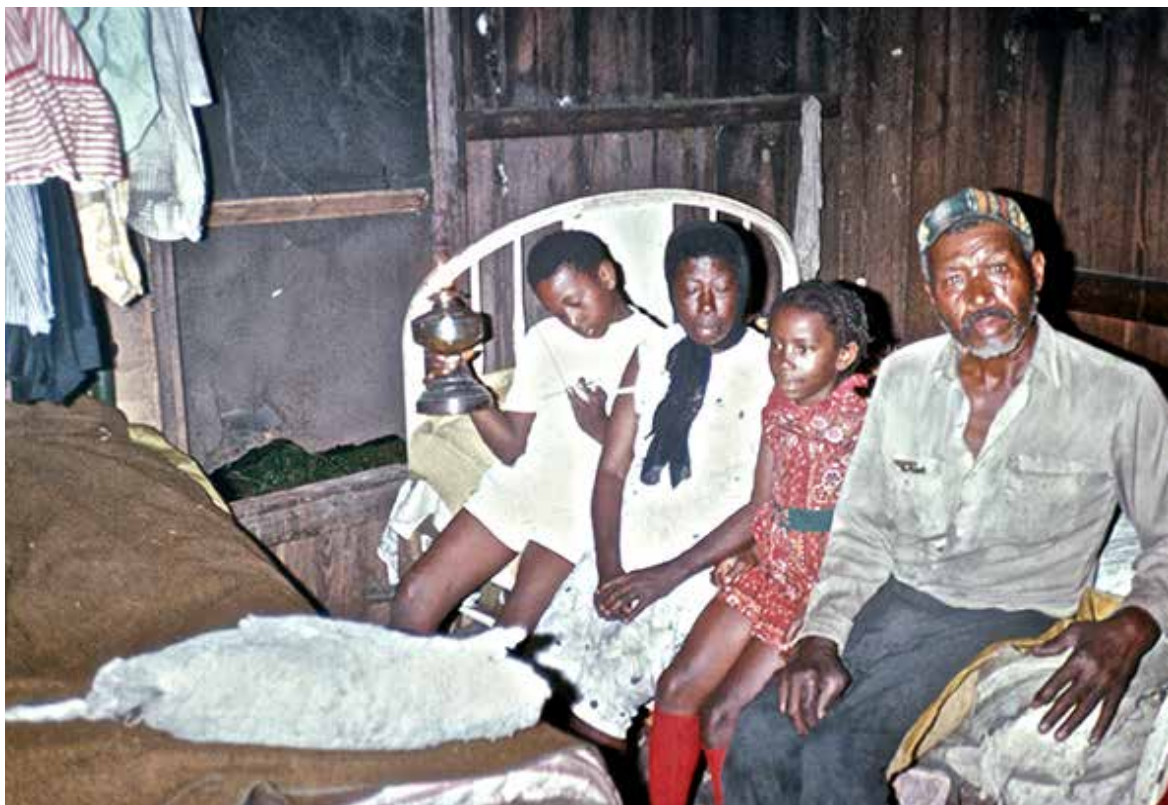
For mig blev Linda uden sammenligning min lyseste og mest opmuntrende oplevelse i Amerika. Jeg kom til hendes familie på et tidspunkt, hvor jeg var stærkt nedslået efter måneders rejse gennem den sorte undertrykkelse og marginalisering, som forekom mig mere ødelæggende og dehumaniserende end nogen anden fattigdom i verden.

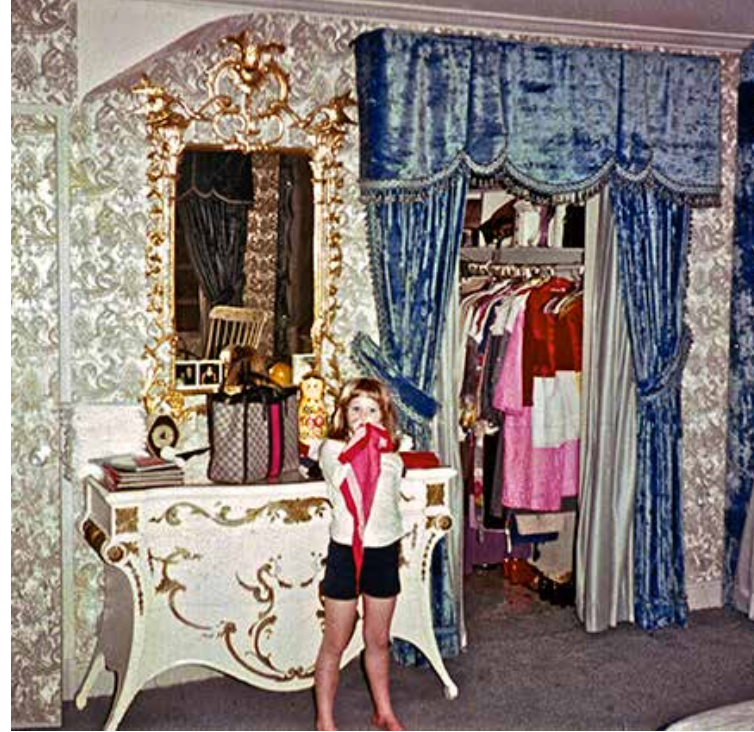
Jeg så på Linda og undrede mig over, hvad der gjorde, at hun ikke var blevet kuert i sjæl og krop som så mange andre børn i underklassen. Hvad gjorde det muligt for hendes familie at holde sammen midt i denne umenneskelige tilværelse? Og hvorfor nærrede de tilmed en dybere kærlighed til hinanden, end jeg havde oplevet i noget andet hjem i Amerika? At være i Lindas hjem var som at træde ind i en hollywoodfilm, der romantiserer fattigdom.

Mens fattigdommen overalt i USA er hæslig og giver både omgivelser og mennesker et afskyeligt ansigt, havde den her formået at lade kærligheden overleve. Den oplevelse – midt i hæslighedernes verden at finde kærligheden – var så ubeskrivelig en oplevelse for mig, at jeg blev fuldkommen overvældet.

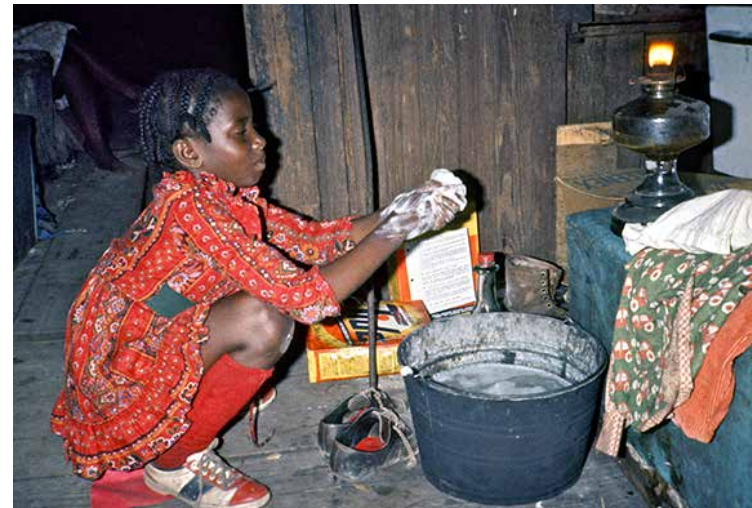

1974 - Miami Beach, FL

1974 - Miami Beach, FL

Now that we found love
what are we gonna do with it?
Let's give it a chance
let it control our destiny.
We owe it to ourselves
to live happy eternally.

Oh, love is what we've been hoping for,
and love is what we've been searching for.
Now that I've got it right here in my hand,
I'm gonna spread it all over the land.

Now that we found love
what are we gonna do with it?
Let's forgive and forget
let no thought be your enemy.
I never felt so good,
I'm as happy, happy, happy
as a man could be.
Love is what we've been waiting for,
love is what we've been hoping for.
Now that I got it right here in my hand
I'm gonna spread it all over the land...

”At man, naar det i Sandhed skal lykkes en at føre et Menneske hen til et bestemt Sted, først og fremmest maa passe paa at finde ham der, hvor han er, og begynde der. Dette er Hemmeligheden i al Hjælpekunst. Enhver, der ikke kan det, han er selv i en Indbildning, naar han mener at kunne hjælpe en Anden. For i Sandhed at kunne hjælpe en Anden, maa jeg kunne forstaa mere end han – men dog vel først og fremmest forstaae det, han forstaar. Naar jeg ikke gjør det, saa hjælper min Mere-forstaaen ham slet ikke. Vil jeg alligevel gjøre min Mere-forstaaen gjældende, saa er det fordi jeg er forfængelig eller stolt.

Men al sand Hjælpen begynder med en Ydmygelse”
Søren Kierkegaard i ”Om min Forfatter-Virksomhed” 1859

”Jeg debatterer ikke. Jeg engagerer mig. Jeg debatterer ikke had; jeg afvæbner det. Hvis du kommer ind med skydevåben, vil du kun få den anden side til at komme tilbage med skydevåben. Men hvis du kommer ind med et åbent sind og en vilje til at lytte, føler de sig bekræftet. Det handler ikke om at ændre verden. Det handler om at ændre et hjerte ad gangen.” - Daryl Davis, en sort mand, der blev ven med KKK og omvendte dens medlemmer, fra hans bog ”Klan-destine Relationships - a Black Man’s Odyssey in the Ku Klux Klan”

Intermedium

Om at forstå ...

Rødderne til det hvide had

I mine vagabondår kunne jeg ikke forstå – ja, knap nok se – det hvide had. Men jeg så og fotograferede dets spor af ødelæggelse overalt. Af samme grund tænkte jeg overvejende negativt om ”hadefulde hvide”, som Ku Klux Klan, og netop derfor åbnede de sig aldrig for mig. Det eneste, jeg så, var deres skilte – sat højt op på stålstænger, fordi sorte igen og igen forsøgte at brænde dem ned. Men bevæbnet med den kærlighed, jeg modtog fra mine elever gennem 30 års workshops – hvor jeg viste dem ødelæggelsen, deres egen ”uskyldige” racisme kunne skabe, og de til gengæld åbnede deres hjerter og viste mig smerten bag den – begyndte noget at forandre sig.

Efter 11. september angrebet ændrede mit blik sig pludselig mod en gruppe, der før havde været usynlig for mig. Nu trådte de frem fra alle afkroge og tog mig i hånden – ikke for at vise mig deres had, men deres smerte. Her er historierne om nogle af mine nye venner. Og de vise ord fra min gamle inspirator:

”Darkness cannot drive out darkness; only light can do that. Hate cannot drive out hate; only love can do that.” - Martin Luther King

Om at forstå rødderne til det hvide had: Kan vi elske Ku Klux Klan?

“No one is born hating another person because of the color of his skin, or his background, or his religion. People must learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite.” - Nelson Mandela

“The focus on the Klan also helped to designate racism as an individual aberration rather than something systemic, institutional, and pervasive.”
Carol Anderson, *White Rage*

Elske dem? I 25 år havde jeg på amerikanske universiteter talt store ord om at omfavne Klanen – ikke altid let for sorte og jødiske studerende – men aldrig tænkt på at omsætte ordene til handling, til at “walk the talk”. Som altid har vi brug for en hjælpende hånd til at integrere os med dem, vi frygter eller foragter. For hvordan kunne jeg “omfavne” uden at slutte mig til dem? Eller, som jeg spøgefuldt siger i mine foredrag: “Hvordan jeg blev medlem af Klanen?”

Her er, hvordan det utænkelige skete – for en erklæret antiracist. DK4 ville lave en film om mit arbejde i USA og fik den skøre idé at sætte mig ansigt til ansigt med Jeff Berry, USA’s mest hadefulde Klan-leder. “Fint med mig, hvis jeg ikke har foredrag den dag. Jeg har håndteret nok racistiske studerende – en Klan-leder kan næppe være værre,” sagde jeg. Men den dag, vi skulle flyve til klanens hovedkvarter i Indiana, blev et foredrag i Maine flyttet på grund af snestorm. I stedet satte de kameraet op i New York og sagde: “Sig noget til Klan-lederen, som vi kan vise ham.”

Hvad siger man til en Klan-leder, når man er omgivet af sorte og jøder i New York? Jeg

fortalte om alle de fattige hvide “smertensbørn”, jeg gennem årene havde samlet op i vejkantene, som berettede om endeløse tæsk og seksuelle overgreb i barndommen, og hvordan de som voksne endte i Klanen eller lignende grupper—historier, der lignede dem, jeg havde hørt fra mange sorte i underklassen. For at drille ham sammenlignede jeg endda vrede ghettosorte med Klanen: “... og derfor føler jeg den samme medfølelse med jer i Klanen som med mine sorte venner.” Da han så videoen, blev han så rørt, at han sendte mig en åben invitation. (Hans kone fortalte senere, at jeg havde ramt de dybeste lag af hans barndomstraumer.)

Normalt havde jeg foredrag hver dag og ingen tid til at møde ham. Men året efter skyldte min foredragsagent Muwakkil mig så mange penge, at jeg fyrede ham (for en tid), og han aflyste 41 foredrag i hævn.

Jeg følte lettelse over endelig at have tid til at møde virkelige mennesker i stedet for kun at forelæse om dem. Jeg ringede til Muwakkil, som er sort, og drillede: “Okay, så melder jeg mig ind i Klanen for at få dig til at betale.”

I mellemtiden var Jeff Berry blevet idømt (i første omgang) 30 års fængsel, så hvordan kunne jeg tage imod hans ferieinvitation? Ok, så flyttede jeg bare ind hos hans kone, Pamela, som nu var fungerende Klan-leder. Hendes seng var lige så rodet som hos andre fattige hvide – medlemskort spredt over det hele. Jeg hjalp hende med at rydde op og spurgte for sjov: ”Hvis jeg skriver mit navn på et af disse kort, bliver jeg så medlem af Klanen?” Til min overraskelse udbrød hun: ”Ja, vil du ikke nok? Vi har aldrig haft en antiracist som medlem. Det vil betyde så meget for os.”

2002 - Min første søndagsmiddag med Grand Dragon Jean og Dennis

Næste dag ringede hun stolt til sin mand for at fortælle, at de havde rekrutteret en antiracist.

Igen lærte jeg, hvor let det er at integrere sig med enhver gruppe, hvis man møder dem med empati og kærlighed frem for fjendtlighed og had. Men kunne jeg også ændre dem nu, hvor jeg ikke længere blot var en passiv fotograf, men en engageret antiracistisk aktivist?

Det, jeg lærte ved at leve med Klanen i de følgende år, hører hjemme i en anden bog. Her er blot nogle få højdepunkter. Jeg optog lange video-interviews med Pamela om hendes seksuelle overgreb i barndommen, og hun fortalte, hvordan Jeff havde fået så brutale tæsk i sin “dysfunktionelle familie”, at han som barn løb hjemmefra og levede på gaden som “hustler.” I fængslet fortalte Jeff mig, hvordan hans mor – en heroinaf-

hængig sexarbejder – hverken elskede ham eller så ham. “Men i dag er hun en fin dame, efter en sort kunde giftede sig med hende og reddede hende ud af det. Jeg elsker min stedfar for det.”

Pamela insisterede på, at der ikke var had i Jeff: “Han har masser af sorte venner ... Jeg kan bare ikke lide, når han taler så hadsk om bøsser til møderne. Selv føler jeg mig stadig dybt såret over tabet af min bedste veninde, en sort kvinde, da jeg meldte mig ind i Klanen.”

Alle i Klanen elskede mig og begyndte at invitere Grand Dragons (næsthøjeste rang i KKK) fra andre stater til søndagsmiddag med “vores nye antiracistiske medlem”. Da jeg interviewede dem, fandt jeg det samme mønster: dybe barndomstraumer overalt.

Et år efter min middag med Grand Dragon Jean og hendes bodyguard og

mand Dennis, besøgte jeg dem i deres fattige hjem i Illinois. Hun løb ud for at omfavne mig: “Jacob, hvor er jeg glad for at se dig! Dennis er lige død af et hjertetilfælde. Jeg er en fri kvinde nu.” Hun trak mig ind i soveværelset og smed alt tøjet. Godt nok havde hun året før taget et billede af mig, da jeg friede til Pamela – på knæ med røde roser og iført Klan-dragt – et stunt i min filosofi om “at gå i seng med fjenden”, men alligevel blev jeg chokeret.

Heldigvis ville Jean bare vise, at hendes bryster og kønsorganer nu var dækket af tatoveringer. For hende var det at være “en fri kvinde”. Hvorfor? Fordi Dennis’ voldelige, drukne stedfar havde været dækket af tatoveringer, og hans tatoverede slå-arm havde plaget Dennis så meget, at han nægtede Jean selv at få tatoveringer. “Du forstår godt, Jacob, at man ikke er en rigtig

Klanlederens barnebarn svøbt i hadets symboler

Klan-kvinde, hvis ikke man stolt bærer Klan-insignierne de mest intime steder,” sagde Jean.

Som Klanens skrædder ville hun sy en klankutte til mig “for kun 80 dollars på grund af vores lange venskab”. Jeg kaldte dem “klovnekostumer”, hvilket altid fik

dem til at grine, da de udmærket vidste, at KKK i dag mest handler om at klovne for os andre i historiske kostumer i et desperat forsøg på opmærksomhed.

At de klædte sig i “hadets lånte fjer”, mærkede jeg også, når deres to papegøjer holdt mig vågen ved at skringe: “White Power!”

Papegøjer, der taler hadets beskidte sprog

Jeg hørte det ikke som racisme, men som to dybt undertrykte fugle, der havde siddet ved telefonsvareren hele deres liv og internaliseret dens budskab. Snart hørte jeg det som “poor white trash power” – et råb om hjælp fra en udstødt gruppe hvide, der aldrig har følt sig som en del af den hvide magtstruktur, andre hvide nyder godt af. Da jeg senere så mine naive Klan-venner blive narret til at tro, at Donald Trump – en milliardær – ville redde dem, forstod jeg, hvor misbrugte og udnyttede de er.

Jeg så mange eksempler på, hvor sårede og forvirrede de blev, når vi kalder dem “hadefulde”. De advarede mig konstant mod at besøge Wally, en nazist, der havde giftet sig med Klan-lederens datter, Tania: “nazisterne er fulde af had” (modsat os). Igen så jeg vores menneskelige behov for at finde nogen værre end os selv for at føle os moralsk hævet og retfærdiggøre vores egen “uskyldige” racisme.

Men efter blot én nat med Wally fandt jeg smerten i hans liv. Han havde været lykkeligt gift i New York, indtil hans kone og datter blev dræbt af strejfkugler i en krydsild mellem sorte gadebander. Så gik han amok og meldte sig ind hos nazisterne. Senere så han Klan-lederen og hans datter i

2003 - Kærlighed mellem en nazist og en KKK

The Jerry Springer Show, forelskede sig og kørte til Indiana for at fri. “Sådan fik vi en nazi-lømmel ind i vores stolte Klan,” sagde mine venner skamfulde. Jeff fortalte mig i fængslet, hvor rasende han var over, at Wally og Tania havde overtaget Klanens radio-station: “Nu tror hele Amerika, vi handler om had – ikke retfærdighed og borgerrettigheder for hvide.”

Jeg tog mange billeder af Wally og deres datter, Kathrin, heilende til Hitler, men frygtede ikke for at hun ville udvikle sig i ond retning – hun var så omgivet af kærlighed. Wally var så bange for at miste hende, at han nægtede at arbejde og brugte al sin tid på at læse børnebøger for hende. Gennem årene så jeg hende vokse op som en åben og sund kvinde – i modsætning til mange i Klanen, der var vokset op misbrugte uden kærlighed.

Mit lange venskab med Klanen gjorde, at vi kunne teste hinanden. Jeg spurgte dem om sorte, indvandrere, muslimer, homoseksuelle og jøder. Muslimer: “Gode gudfrygtige mennesker.” Kun homoseksuelle blev fordømt af nogle, som Jeff, men når jeg spurgte: “Hvad hvis dit eget barn var homoseksuelt?” svarede de ofte: “Så ville jeg

elske dem som mine andre børn” – et svar jeg ikke fik fra mange republikanere den gang.

På visse områder, som dødsstraf, lå de længere til venstre end de fleste amerikanere. Det mest antisemitiske, jeg hørte,

kom fra Jean, som spurgte, om jeg troede på Holocaust. Jeg forstod, hun havde læst benægtelser online, og gav hende en lang lektion. Hun var tydeligt lettet, og siden kaldte de mig – en gymnasiedropout – “professoren”.

2003 - Wally, mens han til Jeffs ærgrelse havde overtaget KKK's radio til at sprede had

2002 - Klanlederens barnebarn får lektiehjælp

Da jeg begyndte at holde foredrag i Danmark og sagde, at jeg så mindre had i Klanen end blandt danskere i deres syn på indvandrere, rejste en vred sort kvinde sig: “Jacob, min mor tog mig med til Amerikanske Billeder da jeg var 14, og du var min helt. Jeg gik med en t-shirt med ‘Bomb the Klan’. Men nu er du sindssyg.”

Til hende, Rikke Marott, nu 34, sagde jeg: “Jeg kan høre, du har fordomme mod Klanen. Og som du ved fra mit foredrag, er der kun én vej: bearbejd dit had ved at flytte ind hos dem og se dem som mennesker. Kom med mig til Amerika og flyt ind hos Klanen. Så kan du bombe dem alt det, du vil – jeg lover at fotografere det.”

Rikke sygemeldte sig fra sit modeljob og tog med. Jeg vidste, hvad der ville ske: de endte med at elske hinanden, og hun skrev senere en bog om, hvordan hun som sort kvinde ikke fandt meget had i Klanen – i hvert fald mindre end i Danmark. Jeg elskede at filme hende underholde Klanen ved at fortælle, at hendes “sorte familie havde dræbt hundredvis af hvide”. Hun mente sin masaistamme under Mau Mau-oprøret, men Klanen hørte det kun i en amerikansk sort/hvid-logik og sad i

2003 - Sort og hvid kærlighed i Ku Klux Klan

ærefrygt over den modige kriger, der var trådt ind i deres liv. “Jeg vil møde vores nye sorte medlem, så jeg kan imponere de 5.000 sorte, jeg sidder i fængsel med,” sagde Jeff. Så vi kørte 11 timer til fængslet – kun for at få at vide, at Rikke ikke måtte komme ind. Pam og Rikke omfavnede hinanden i tårer. Da Rikke så kærligheden mellem Pam og Jeff, besluttede hun at handle sammen med mig.

Her er grunden til, at det er vigtigt at flytte ind hos dem, man har fordomme imod. Havde jeg ikke boet hos Pamela, ville jeg aldrig have overhørt en samtale med en nabo, hvor jeg pludselig forstod, at Jeff Berry var uskyldig i den forbrydelse, han sad i fængsel for. Det var faktisk hans egen voldelige søn, altid i barslagsmål, som under et skænderi med fjendtlige journalister havde truet dem med et gevær. Intet var sket, hvis ikke mine venner i Southern Poverty Law Center havde hørt om det. De gør et beundringsværdigt arbejde med at overvåge hadgrupper, et arbejde jeg længe havde støttet. De sigtede sønnen for “forsøg på kidnapning”, men Jeff kunne ikke bære tanken om, at han skulle i fængsel, så han tilstod. Og som Klan-leder i Amerika kan

man få op til 30 år, selv uden vidner, skader eller tidligere voldelige domme.

Da Rikke og jeg fandt ud af, at han sad i fængsel for kærlighed og ikke had, kastede vi os – sammen med hans sorte advokat – ud i et enormt forsvarsarbejde. Vi løb rundt til advokater, dommere og lokale aviser, og jeg skrev forsvar på nettet, bl.a. “Romeo og Julie i Klan-hætter.” Jeg drillede Rikke: “Jeg troede, du kom for at bombe Klanen — ikke for at befri dens leder.”

Vores indsats lykkedes, og Jeff blev løsladt. Dybt taknemmelig tog han mig rundt for at møde alle sine fattige venner. Han havde mistet sit arbejde, og da jeg havde fortalt, hvordan jeg lod sorte narkohandlere i ghettoerne sælge min bog som alternativ til stoffer, sagde han: “Jacob, kan jeg ikke også sælge din bog?” Sådan fik jeg Amerikas største Klan-leder til at køre rundt og sælge min antiracistiske bog. Vi grinede begge af ironien.

Da jeg så, hvor forsømt Klanens primitive hjemmeside var under Jeffs fængsling, fik jeg lov til at blive officiel webmaster med frie hænder. Til min overraskelse fandt jeg næsten intet had at slette (kun mod pædofile). Jeg forstod hvorfor og lod det stå. Vi har alle brug for noget at hade,

Jeff er den eneste KKK-leder, der har marcheret i Manhattan

når vi har ondt. Som jeg sagde til mine sorte og jødiske venner: “Nu har I mig som garanti for, at der ikke kommer noget racistisk eller antisemitisk på Klanens hjemmeside. Den magt får man kun over Klanen ved at give dem kærlighed og omsorg. Angriber man dem med had, gør man dem værre – så de kan leve op til rollen som ‘de onde’, den negative opmærksomhed de har hungret efter i deres selvhad.”

Det føltes, som om jeg ikke kunne gøre noget forkert. Klanen begyndte at arrangere vilde fester, når jeg kom forbi på fore-

dragsturnéer – ofte med veluddannede antiracistiske aktivister for at hjælpe disse ud af deres blinde foragt for KKK. Det var ikke svært, når vi blev modtaget med: “Åh for satan Jacob, hvorfor kom du så sent? Du ville have elsket festen i aften. Vi havde så mange af dine sorte og mexicanske venner til festen – selv nogle lokale amishfolk kom ...”

Til sidst, på grund af vores lange venskab, ville jeg udsætte Jeff for den ultimative prøve: at tage ham med rundt i Amerika for at møde mine gamle sorte venner fra denne bog. Jeg inviterede den danske tv-journalist

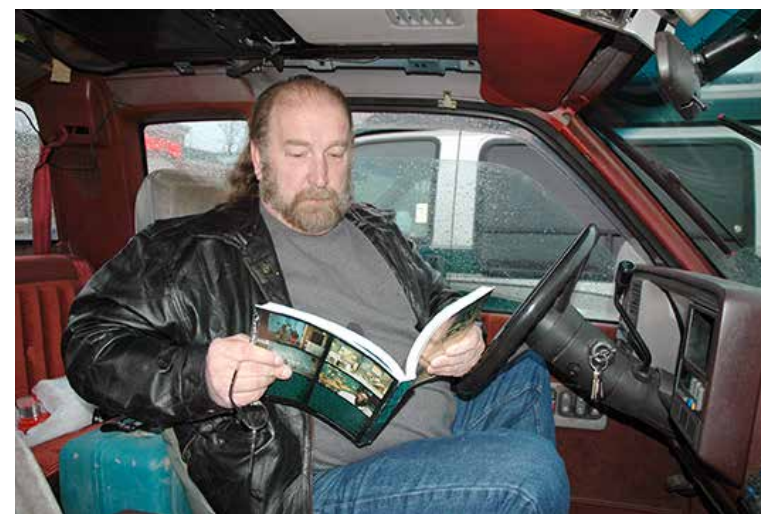
Så hvorfor ikke forsøge at fredeligøre en så provokerende Klan-leder?

Mads Ellesøe med som vidne og for at hjælpe danske skolebørn ud af deres evindelige “djævledyrkelse” og tage ansvar for racismen i sig selv.

Et problem havde jeg dog ikke forudset. Privat havde jeg aldrig fundet dyb racisme i Jeff Berry, men han vidste – som alle klansmænd – at hvis de bare var sig selv, ville ingen dyrke dem som “de onde mennesker”, den eneste rolle hvor de fik opmærksomhed. Så hver gang kameraet pegede på ham, slog Jeff over i sine latterlige Klan-floskler. Det chokerede mig; sådan talte han aldrig privat. Endnu værre tvang han mig over i

Et eksempel fra min tid som officiel webdesigner for Ku Klux Klan

Klan-lederen på vej rundt for at sælge min antiracistiske bog

Vi besøgte Jeff i fængslet, hvor Klanlederen ville imponere sine mange nye sorte venner med "mit nye sorte medlem" - foto af Rikke.

den modsatte rolle som den store antiracist (for ikke at tabe ansigt over for tv-seerne). Vi endte begge med at hade medierne for at sælge had og var tæt på at ødelægge vores venskab. Privat elskede Jeff at møde mine sorte venner; Mary [side 152], hvis hus var blevet brandbombet af racister; Virginia Pate [side 58], enken jeg havde boet hos i sumpene. Respekten var gensidig.

Da vi kom til Virginia Honore (side 53), som jeg havde kendt og flirtet med siden hun var 16, og som nu var gift med Howard, fængselsvagt i Angola-fængslet, lå Jeff og

sov i bilen. På verandaen sagde jeg: "Jeg har altid kendt dig som en næstekærlig kristen, der kan tilgive alle. Men hvad hvis jeg en dag tog en Ku Klux Klan-leder med?" Hun svarede: "Du ved, jeg vil elske ham lige så højt som Guds andre børn. Det har aldrig betydet noget, hvem du har taget med til min shack – multimillionærer som Anita Roddick eller de fattigste vagabonder." Jeg sagde: "Denne gang har jeg faktisk Amerikas mest forhadte Klan-leder med." Jeg vækkede Jeff, og uden at blinke gik Virginia ind og hentede mad og drikke til ham.

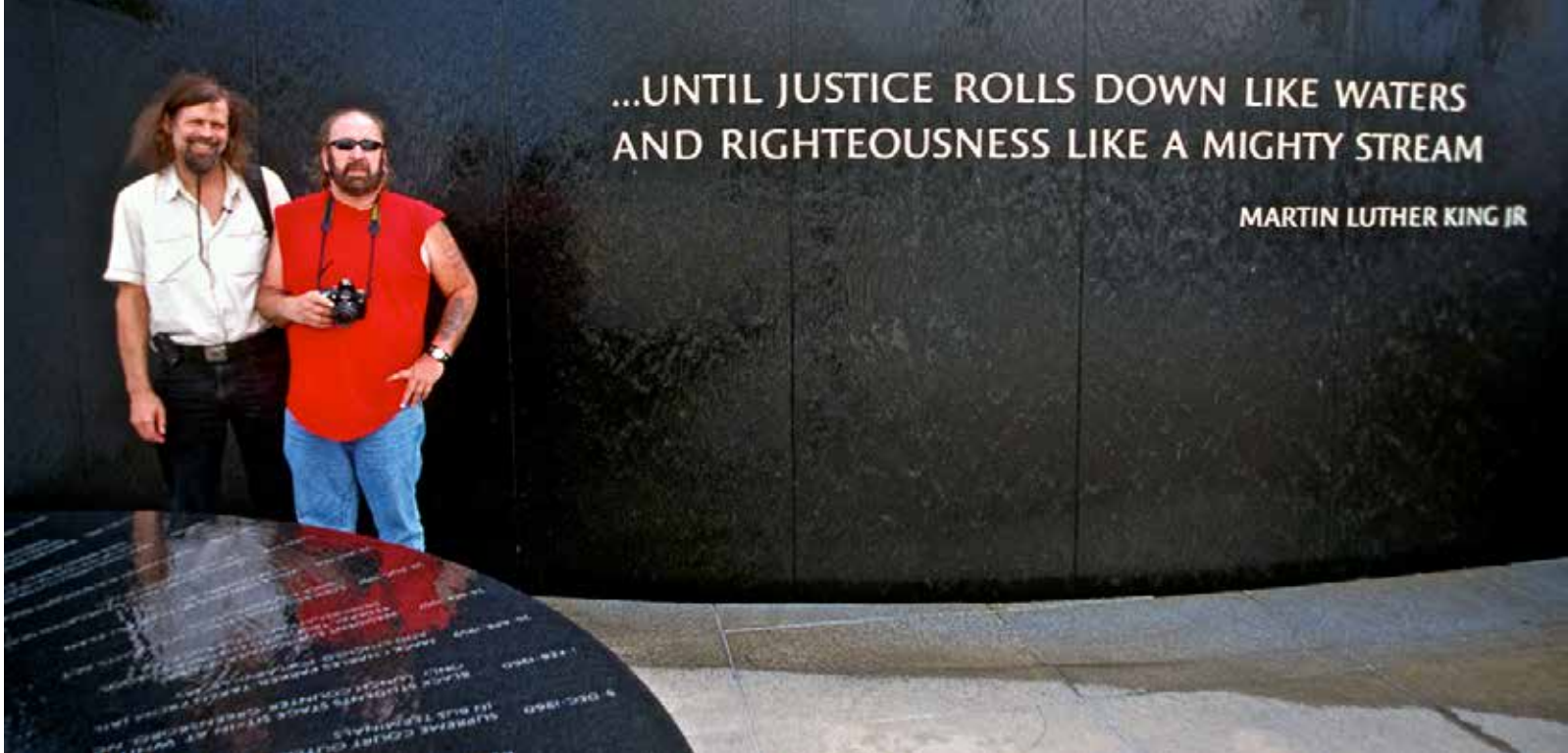
Det blev en uforglemmelig aften med latter og lange samtaler, hvor de var enige om næsten alt moralsk – også deres modstand mod blandede ægteskaber. "Jenny," råbte Virginia, "kom og hør fra en klansmand selv, at det er forkert at date din hvide kæreste. Det vil gå ud over børnene at vokse op som mulatter." Begge mente også, at intet godt kunne komme ud af fængsler eller dødsstraf. Virginia og Howard havde engang adopteret en 16-årig dreng for at holde ham fra kriminalitet, men han begik et brutalt mord, og nu var det Howards job

Klanlederen med Virginia og Howard kendt fra filmen "Dead man walking"

Til venstre: Jeff møder Virginia og Howard i tv-filmen "Jacob og Klanen"
Til højre: Se hele filmen til højre

Jeg kørte 24 timer med klanlederen for at vise ham monumentet for borgerretskampen i Montgomery med de 41 folk, der blev dræbt af Klanen

at føre sin adoptiv søn til henrettelsen (han var også stand-in i filmen *Dead Man Walking*). Jeff blev mødt med kærlighed og tilgivelse overalt hos mine sorte venner – selv i min eks-svigerfars shack-kirke i Philadelphia, Mississippi, byen berøgt for Klanens mord på tre borgerretsaktivister, skildret i *Mississippi Burning*. Jeg har altid troet på – og praktiseret – at bringe mennesker sammen som den bedste vej ud af frygt og dæmonisering.

Nej, Jeff havde ingen problemer med mine sorte venner, kun med Mads' aggressive spørgsmål i jagten på godt tv. Det var tæt på at ødelægge vores lange venskab. Ægte dialoger bør foregå privat, ikke foran kameraer. Efter få dage var stemningen så giftig, at de ikke kunne dele værelse. Mads syntes, Jeff var en modbydelig manipulator; Jeff syntes, Mads var en patetisk liberal snob. Vi havde kun råd til ét motelværelse, så da Jeff måtte sove i min bil, var jeg ærligt nervøs for, at han ville køre væk med bilen og udstyret. Jeg tvang mig selv til at tænke: du må have tillid til det bedste i mennesker, ellers tager det værste over.

En nat eksploderede den rasende Klan-leder. Vi råbte så højt på en plads i

Alabama, at hele staten kunne høre det. Da Jeff ville hjem, stoppede jeg ham fysisk. Han løftede næverne – men jeg gik tættere på og sagde roligt: "Jeff, du er ikke voldelig. Jeg ved, du er god i hjertet." Mads så på mig, som om jeg var sindssyg. Men jeg vidste det. Jeg havde set den samme vrede hos mange af mine sorte venner i ghettoen. Bag hadet lå altid et sår, en smerte. Og hvis man tør blive længe nok, kan man nå frem til det. Jeff kom faktisk tilbage til os. Og den aften skete der noget, jeg aldrig kunne have planlagt. Da jeg forsøgte at få vejret uden for motellet, råbte en kvinde i mørket: "Så... du har lidt problemer der?" Jeg svarede: "Ja – og jeg kan høre, at du også har!" Hun hed Cristy Warren og var en fattig, hvid, sexarbejdende narkoman. Før jeg vidste af det, endte jeg i seng med hende og en flaske vodka efter hendes opgør med en sort kunde. Hun krøb hele tiden sammen beskyttende som Jodie Foster i *Nell*; (Jodie Foster så i 1981 mit show i Yale, hvor jeg signerede bogen for hende). Da jeg nævnte filmen *Nell*, som havde ramt Cristy dybt, åbnede hun sig. Hun kom fra en Klan-familie, hvor næsten alle mænd

havde misbrugt hende siden hun var tre. Som fjortenårig løb hun væk, blev narkoman og sexarbejder, men blev senere taget ind af en kærlig sort familie og var nu det eneste hvide medlem af den voldelige bande Crips. Rørt lyttede jeg hele natten, mens hun talte, græd og lo og gestikulerede som Nell. Da solen stod op, tænkte jeg: **denne kvinde kan redde vores filmprojekt.**

Næste morgen tog hun os med til sin Klan-far i en lurvet trailer med tre hunde, affald overalt og et vildt blik i øjnene. Da jeg hørte

Cristy under hendes natlige *Nell* sceance

Jeff hos Cristys ludfattige far, Bob Warren og med Cristy på skødet hos hans venner, såsom denne kvinde der aldrig havde lært at læse

Jeff Berry

From Wikipedia, the free encyclopedia

Jeff Berry, former leader of the American Knights of the **Ku Klux Klan** in **Butler, Indiana**, was sentenced to seven years in prison on December 4, 2001 for conspiracy to commit criminal confinement with a deadly weapon. The charges stemmed from a 1999 incident in which Berry refused to allow a local reporter and a photographer to leave his home following an interview.^[1]

In an interview, Berry identified himself as the Klan's "national imperial wizard."^[2] In a book written by his former assistant and now former Klansman, Brad Thompson, Berry's Klan is described as "a gigantic financial rip-off designed to line the pockets of its top leadership."^[3]

He later left the Klan 6 months after **Jacob Holdt**, a Danish Photographer, made a documentary with him about racism. [1] After leaving the Klan, Berry was assaulted physically by other Klan members which resulted in him becomming blind and invalid.

Da jeg boede hos den nu blinde Jeff med krykkerne i baggrunden

ham bruge N-ordet om “low trash”-menne-sker, der tager uden at give tilbage – både hvide og sorte – lyste Jeff Berry op. For det var “mit folk”, som han altid sagde, og brug-te præcis samme N-ord om fattige hvide. Han ville nu gøre alt for Cristys syge far i hans sorte/hvide ghetto, og jeg fornemme-de, at noget i Jeff begyndte at ændre sig.

Men den virkelige forløsning kom næste dag. Jeg bad Mads tage kameraet og en masse øl med ud i en skov, hvor vi bredte tæpper ud. Jeg satte Jeff overfor Cristy og sagde: “Nu vil jeg fortælle dig Cristys histo-rie. Lyt – med al din medfølelse.” Jeg fortal-te om misbruget, smerten, selvmordsforsø-gene, og mærkede min egen stemme bryde. Cristy græd, og til sidst rullede tårerne ned ad Jeffs hærdede kinder, selvom han kæm-pede for at bevare facaden. Så rejste han sig og gik dybt ind i skoven. Jeg troede, han var væk for evigt. Men han kom tilbage.

Da han satte sig igen, sagde jeg: “Jeff, du ved, at det også er din historie. Ikke kun seksuelt – men de samme tæsk og ydmy-gelser, du fik som barn. Din narkoprostitue-rede mor, der aldrig så dig, mens hendes mænd slog dig. Alt det, du ikke vil tale om, den smerte, du stadig kæmper med. Du gemmer dig blot i Klanen, mens Cristy gemmer sig i Amerikas mest voldelige sorte bande.”

Han sagde ingenting, men jeg kunne se, ordene ramte. Resten af dagen blev én stor, gensidig katarsis, som om de havde ventet hele livet på at blive set og hørt. Ironisk nok blev jeg også selv “reddet” den dag. På Cristys sexmotel kom en sort gang-sterven forbi for at sælge hende heroin. Han blev paranoid og troede, jeg var politi, fordi jeg stadig havde en mikrofon i skjor-ten. Mens jeg sov i bilen, sad han inde med Jeff og Cristy, blev endnu mere paranoid af heroinen de kogte, og truede med at gå ud og skyde mig. Jeff, klanlederen, reddede mig ved at vise ham gangsteren bog Ameri-can Pictures, fuld af billeder af mig sam-men med sorte kriminelle. “Se, Jacob er ikke politi,” sagde han. “Han er én af jer.” Da jeg vågnede næste morgen, serverede klanlederen mig kaffe i bilen og sagde stolt: “Jeg har lige reddet dit liv, bror. Det er det, Klanen er til for.”

Og jeg tænkte: *Det dér... det er fandme bro-bygning på højt niveau. :-)*

Transformation

To år senere var Cristy flyttet væk fra sin sorte bande under politibeskyttelse, havde skiftet navn, var kommet ud af sit misbrug – og havde netop vundet en pris som bedste studerende, da jeg sidst boede hos hen-de i 2011.

Og Jeff? Jeg havde ikke forventet, at det ville være så let at hjælpe en leder ud af Klanen (det havde aldrig været mit mål), men kort efter vores tur opløste han hele sin gruppe. Han havde været medlem af KKK hele sit liv; det var hans identitet og eneste berømmelse, men det gav ikke læn-gere mening.

Det, der skete derefter, chokerede mig. Nog-le medlemmer, herunder hans egen søn, som han havde reddet fra fængsel, var så rasende, at de forsøgte at dræbe ham. Han blev pryglet så voldsomt, at han lå i koma i to måneder, og lægerne tvivlede på, at han ville overleve. Da han vågnede, var han

Morgenmad på sengen af min stolte redningsmand

blind og handicappet for livet. Men da jeg besøgte ham og Pamela, var de så glade, at de gav mig deres egen seng. Nu prædikede han kærlighed i en kirke i stedet for had i skovene. Jeg så ingen forskel mel-lem den gamle Jeff og den nye – kun at det endelig gav mening for ham at søge den opmærksomhed, han længtes efter, gen-nem lys i stedet for mørke: det hellige kors frem for det brændende. Den dybe kærlig-hed i ham, lammet og fanget siden barn-dommens misbrug, havde været så maske-ret, at vi udefra havde forvekslet den med had.

Coda: Dråben, der startede bølger

Hjemme i Danmark så jeg, hvordan en sort dansk kvinde, Naval, på sociale medier kon-stant kaldte alle racister – inklusive mig. Jeg tænkte: den vrede – dén kender jeg. Så jeg inviterede hende til mit diasshow Ame-rikanske Billeder på SDU i Odense. Hun råbte og gestikulerede hele bilturen, men sad helt stille under foredraget i fem timer. Næste dag inviterede jeg hende til mit fore-drag Kan vi elske Ku Klux Klan?, arrangeret for DR's medarbejdere af underdirektør Charlotte Borg, der som ung filmskaber havde fået den vanvittige idé at sætte mig sammen med Jeff Berry – og dermed star-tede hele denne historie.

Der var kun ét værelse ledigt, så jeg sagde nervøst til Naval: “Vi bliver nødt til at dele seng.” Til min overraskelse svarede hun – en muslimsk kvinde fra Somalia – “Det er da ikke noget problem.” Jeg burde have vidst, hvad det betød. Hun drak og festede hele natten med DR-folkene, mens jeg for-søgte at sove. Men næste morgen sad hun stille gennem mit tre timer lange foredrag – og bagefter, i bilen, kom åbenbaringen.

Hun fortalte, at hun som barn i Somalia konstant var blevet seksuelt misbrugt af mænd i familien – indtil hun som otteårig blev omskåret, og familien flygtede til Dan-mark. Hele sit voksenliv havde hun været alkoholiker og stofmisbruger, indlagt et helt år på Sct. Hans uden at nogen kunne hjælpe hende – eller hun selv forstod hvor-for. Indtil hun hørte mig fortælle om klan-lederens lidelsesmønstre, og hvordan irra-tionel vrede ofte bare er sorg i forklædning. Hun sagde: “Jeg troede, jeg var vred på alle andre som racister. Men jeg var vred på mine egne dæmoner.”

Og jeg så, hvordan dæmonerne havde ho-bet sig op i et kaotisk rod i hendes lejlighed. Senere hjalp hun mig med at sælge bøger ved mine foredrag. Hun var nu velklædt, ædru – og havde styr på sit liv. Min søn besøgte hende og sagde forbløffet:

“Far, hendes hjem var da helt rent og pænt.” Så vidste jeg, at hun var blevet sat fri. Det er dét, jeg vil sige med denne historie: Brobygning handler ikke kun om **at tale sammen** – men om **at sætte hinanden fri**. Og at det – ja, nogle gange er “grænseover-skridende” – og smitter og frigør på tværs af lande. Som vi altid sagde i mine workshops mel-lem sorte og hvide på amerikanske univer-siteter:

Hvis et lidelsesmønster angriber dig – og kun et lidelsesmønster ville finde på at gøre det – er hjælpen altid lige ved hånden. Nemlig fra den person, der er fanget i lidel-sesmønsteret og venter på at blive befriet.

For bag hvert råb, hver beskyldning, hver mur af had, ligger næsten altid en gammel smerte, der beder om at blive hørt. Hvis vi tør lytte længe nok ... hvis vi tør blive ... så sker miraklet: Den anden viser sig at ligne os langt mere, end vi troede.

Fjenden bliver et menneske

– især, som jeg altid siger, når du tager springet og “går i seng med fjenden!” :-)

Om at forstå rødderne til det hvide had: Kærlighed forklædt som had – I.

- og hvorfor det er så let at afvikle KKK

”The Klan’s legacy is still alive. We gotta dismantle it, not just condemn it.” - Killer Mike, rapper

”We can’t dismantle white supremacy without dismantling the KKK, both in its physical form and its ideological form.” - Ibram X. Kendi

I bøger om Ku Klux Klan beskrives Robert Moore som en af de farligste Grand Dragons i USA. Han truede med, at ”hans klansmænd ville åbne ild og meje moddemonstranter ned, hvis de vovede at modsætte sig” hans møder, ”og Gud forbyde det, hvis der er børn til stede”.

Jeg indrømmer, at et så inflammatorisk sprog kan være farligt for svage sjæle, så da jeg mødte Robert til en fest i Klanens hovedkvarter, var jeg nysgerrig efter at finde ud af, hvad han var lavet af.

Ganske vist kunne denne lille, fede, frygt-somme og tavse mand virke skræmmende med sine hadefulde tatoveringer, men,

tænkte jeg, døm aldrig folk på deres ud-seende; se, hvad de rummer i hjertet (under den store ølvom).

Jeg fik min chance under drukorgierne. Han blev ved med at spørge, om han kunne køre med mig til Mississippi, da jeg var på vej til New Orleans. ”Hvorfor vil du derned?” spurgte jeg overrasket, da han ikke engang havde råd til en busbillet hjem til North Carolina. Han ville ikke svare foran de andre klansmænd. (Man praler ikke af kærlighedens gerninger i Klanen.) Men efter mange øl løsne­de han op og fortalte stille sin historie.

Her er den korte version. Han var tidligere lastbilchauffør og havde været i Klanen hele sit liv. For nylig havde han gennemgået flere farlige hjerteoperationer, hvorefter lægerne forbød ham at arbejde igen. Han gik på førtidspension, som man ikke kan leve af i USA. Nu lå han ludfattig i Lexington, North Carolina, på sofaen hos sin første ekskone (han havde haft fire).

En dag så han i fjernsynet, hvordan tusindvis af sorte druknede under orkanen Katrina. Han blev så rørt, at han lånte penge til en busbillet til Mississippi. I to måneder hjalp han med at genopbygge huse, fælde og fjerne væltede træer osv. Det var så hårdt fysisk arbejde for den tykke mand, at Klan-lederen bagefter inviterede ham til det nationale hovedkvarter, hvor vi mødtes, så han kunne komme til hægterne. Men nu ville han tilbage og fortsætte arbejdet – eller som han fåmælt sagde i Klan-retorik: ”for at hente mine ejendele, såsom Klan-kutten, så jeg kan vise den til min 17-årige søn, der lige er kommet ud af fængslet.”

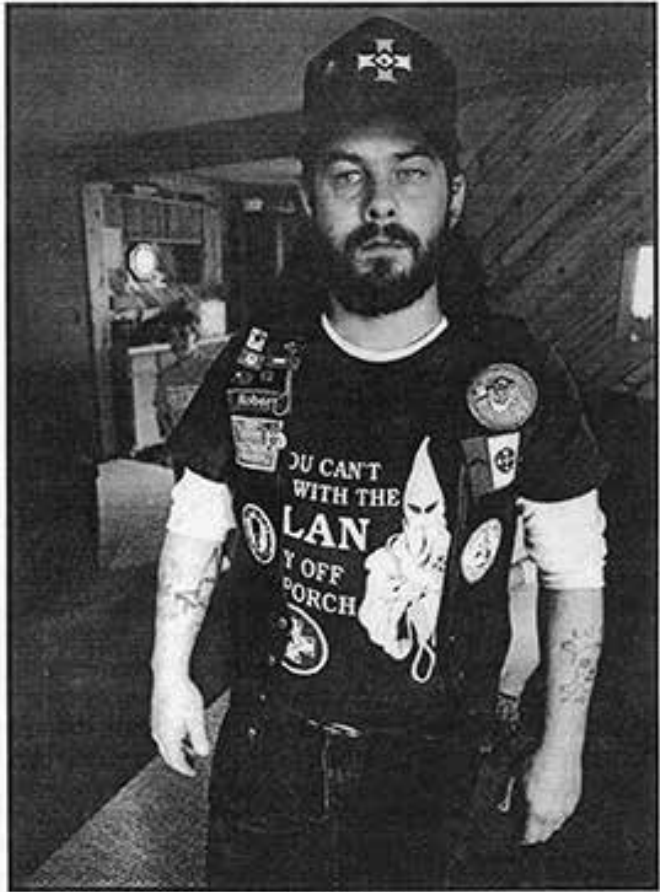
På trods af lægernes advarsel om, at han risikerede at dø ved fysisk arbejde, havde denne klansmand hjulpet sorte med at genopbygge deres liv. Historier som denne har altid inspireret mig. De minder mig om, at under den stenhårde facade mange af os udvikler efter hård modgang, findes der – hvis man graver dybt nok – et hjerte, der banker af godhed og kærlighed.

Robert Moore ved vores løsladelsesfest for de to Klanmedlemmer efter deres 5 års fængselsdom for narkotika.

Th. Nogle gange er det lidt svært at omfavne mine nye venner....

for the Asheville area. Later I learned he was the same Robert Moore identified by the *Intelligence Report* of the Southern Poverty Law

Robert Moore

Center as the Klansman who threatened to “massacre” counter-demonstrators if they dared oppose his forthcoming rally in Asheville.

Måden Robert Moore optræder på i bøger om KKK, skræmmende på ydersiden, men se altid efter, hvad mennesker rummer i hjertet

Jeg blev så begejstret, at jeg måtte kramme ham igen og igen, selv om det var svært at nå rundt om ølmaven. Jeg var så inspireret, at jeg gjorde ham til min officielle chauffør i Amerika.

n For hvad har vi Klanen til, hvis ikke til at engagere dens medlemmer i konstruktivt antiracistisk arbejde? Robert var stolt over at komme med mig ind på de elitære universiteter, som han som ”fattig hvidt affald” aldrig før havde haft adgang til. Og man får næppe en bedre chauffør end en klansmand. Det meste af sit liv, fra fredag efter fyraften til mandag morgen, havde han kørt

Nancy efter at hun havde slanket sig

rundt i hele Amerika til disse latterlige Klan-møder for 30 magtesløse medlemmer ude i skoven, hvor deres lokale sorte venner stod og grinede af dem (for næste dag at gå på jagt sammen, som de altid havde gjort). Han kunne køre 24 timer uden søvn, mens jeg tog en lur og læste i sengen bag i min varevogn.

Robert rørte mig så meget, at jeg senere tog med ham hjem. Han er en af de få i Klanen, der stadig bruger “n-word” og tom retorik som: “Jeg forsvarer min race!”

“Så hvorfor ligger du på sofaen, mens din ekskone er boller med en mexicaner i værelset bag dig?” drillede jeg, velvidende at mexicanere står lavt i Klanens hierarki, da de tager arbejde fra dens medlemmer.

“Den bønnegnasker,” svarede han, “har været en god stedfar for mine sønner i alle de år, jeg har forsømt dem.”

Til Nancy, sin ekskone, sagde han: “Han fandt sig kun i dig og dine 600 pund for at få sit green card.” De grinede begge. Nancy hævdede, at hun havde tabt 400 pund, så de nu alle tre kunne sidde sammen i sofaen.

De næste dage bekræftede hun i et vid-eointerview den historie, Robert havde fortalt mig. Hele sin barndom var han blevet brutalt pryglet af sin fulde stedfar. Som 14-årig skar han hans mave op med en barberkniv, mens han sov, og afsonede fem år for mordforsøg. Da han kom ud, giftede han sig med Nancy, men de var så fattige, at de måtte dele stedfarens etværelses hytte.

Th - Justin beundrer sin far med heil hilsner

“Robert var fuldstændig vild,” sagde Nancy. De var begge narkomaner, og deres to sønner blev fjernet af børneværnet. Næsten alle deres venner var sorte, og Nancy hørte aldrig Robert tale nedsættende om sorte. Hun forstod heller ikke, hvorfor han meldte sig ind i Klanen. Selvom KKK hjalp ham ud af misbruget, ville hun ikke have noget med ham at gøre og har siden kun haft sorte og mexicanske kærestere.

Roberts søster blev ligeledes misbrugt og tog som 12-årig en køkkenkniv og skar halsen på stedfaren. Han overlevede, og hun blev fjernet fra familien. Alligevel var det den ældste bror, jeg fandt mest interessant. Som eneboer gemt dybt inde i skoven, var han overrasket over at jeg fandt ham, men uvillig til at blive fo-

tograferet. Han havde været ind og ud af fængslet hele sit liv for at brænde huse ned – uanset ejernes race. At være pyroman var hans måde at sine brænde sine kors på... eller brænde sin smerte væk.

For mishandlede børn rundt om i verden ender naturligvis ikke alle som klansmænd, nazister, islamister eller bandemedlemmer. Der er utallige måder, de udlever deres vrede og ubehandlede sår på. Hvis de ikke har været udsat for fysisk vold, er det ofte psykisk vold. Som Hitler sagde, var det værste ikke tæskene fra hans far, men de offentlige ydmygelser af ham. Og da den lille Adolf ikke havde en kærlig bedstemor eller en frelsende engel, endte han med at rette sin vrede mod millioner af mennesker. Derfor er det så vigtigt, at vi med “overskud” lærer at være frelsende engle for dem med “underskud” – som naboens misbrugte søn.

Tag Robert og Nancys to uelskede sønner, som Nancy og hendes mexicanske mand senere adopterede. Den ældste, Thomas, sidder i fængsel for brandattentater, mens Justin, netop løsladt, havde siddet et år for

røverier begået sammen med sine sorte venner. “Han skulle have spjældet den meget længere,” sagde Robert om sin mentalt handicappede søn.

Justin var 17, da jeg mødte ham, og det var tydeligt, at han længtes efter sin fars kærlighed. Nu så han ham for første gang – den tilbagevendte Klan-leder, han hele livet havde beundret og savnet. Robert fortalte ham historier om sine “formidable kampe” som “væbnet korsfarer”, og Justin fantaserede om selv at blive en stor klansmand. Han overgik endda sin far i racistisk sprog – så meget, at det gjorde Robert utilpas, fordi han indså, at sønnen tog det alvorligt.

Så Justin løb nu rundt i skolen og pralede med, at han ville blive en stor Klan-leder som sin far. Det hjalp ikke hans popularitet: han var den eneste hvide dreng i en sort ghettoskole. Faktisk havde denne søn af en klansmand aldrig haft en hvid ven.

Jeg havde set dette fænomen før, især i Sydstatene: mange klansmænd har gået i

skoler med op til 95 procent sorte. Som “fattigt hvidt affald” er de ofte de eneste hvide, der ikke har råd til at flytte eller vælge andre skoler. Det forklarer en anden modsigelse. Folk over hele verden holder ofte fast i deres skolevenner senere i livet, så mange klansfolk ender med at have flere sorte venner end de fleste hvide. Som Barack Obama har skrevet, har mange hvide amerikanere ikke en eneste nær sort ven. Alligevel praler Klanen ikke med disse venskaber, for så ville samfundet ikke kunne gøre dem til skurke – en rolle de søger i deres smerte og selvhad.

At vokse op “on the wrong side of the tracks” og blive stigmatiseret af vores tænkning giver – især efter år med tæsk fra arbejdsløse, alkoholiserede stedfædre – et enormt behov for at råbe: “Vi er lige så gode som jer hvide derude i forstæderne!” Og de bruger det eneste sprog, de ved får os til at lytte: et groft, racistisk sprog.

Det var trist at sidde med dem i Nancys faldefærdige shack “on the wrong side of the tracks”, omgivet af sorte på alle sider. De havde ikke råd til petroleum til ovnen og holdt sig varme i deres overfrakker – og i den kærlighed, der strømmede i den genforenede familie, ofte udtrykt gennem drengenes drillerier om Nancys sexliv med hendes mexicanske kæreste, Pedro, som Robert modvilligt indrømmede, at han elskede. “Salige er de sagtmodige,” tænker jeg altid, når jeg er sammen med Klanen, “for de skal arve jorden.”

2015 - Da jeg 10 år senere viede Robert til hans femte kone foran inviterede Klan-sympatisører

Jeg havde fulgt Robert gennem årene og troede, jeg vidste alt om ham. Jeg grinede, da jeg så ham i The Jerry Springer Show, hvor han spillede den “bad guy”-rolle, han havde lært så godt. Foran hundreder af ophidsede tilskuere bankede han Justin for at have en sort kæreste, mens Justin, den ikke så kloge søn, angreb sin halvsøster Tania for at have en “bønneknasker-baby”. Hun græd på Tv: “Men du elsker både ham og din egen mexicanske stedfar – du opfører dig kun sådan for at få din fars kærlighed.”

De var alle blevet betalt, kørt i limousiner, indkvarteret på fine hoteller og ko-reograferet af Jerry Springer til at få verden til at tro, at de hadede mexicanere og sorte i dette groteske gladiatorshow – for os, de virkelige hadere.

Ti år senere bad Robert mig om at vie ham til hans femte kone, Peggy, “en god kristen”, en præstedatter fra Nordstaterne, der forsøgte at være hans frelsende engel. Jeg kørte med et dansk tv-hold til Arkansas. Jeg havde viet både muslimske og jødiske par, så det virkede helt naturligt også at vie et kristent Klan-par.

Her er et uddrag af min tale, filmet foran Roberts overraskede klanvenner:

“Kære Robert og Peggy
I dag er vi samlet for at bekræfte jeres ægteskab. For jer har det været en lang og stenet vej, før I fandt hinanden og på en måde reddede hinanden. Da jeg mødte dig i Klanen, fandt jeg – modsat mine forventninger – ikke had, men mennesker, der havde fået meget lidt

kærlighed i barndommen. Jeg håber, du ikke har noget imod, at jeg siger det: at du siden du var fire år, blev brutalt mishandlet af din stedfar... og som 14-årig skar hans mave op med et barberblad og fik fem års fængsel. Og så begyndte problemerne igen. En dag lynchede du en sort...”

Her kvaltes jeg i ordene, bogstaveligt talt i smerte. Samme morgen var jeg faldet under en løbetur, havde brækket et ribben og været på hospitalet. Da jeg senere fortalte Robert, at jeg måske ikke kunne gennemføre vielsen den aften, så han mine bandedager og sagde, at han måtte tilstå noget, han aldrig før havde fortalt mig. “Jacob, jeg nødt til at lette mit hjerte og fortælle dig først, at jeg engang lynchede en sort mand.

Det begyndte i North Carolina, hvor han havde forulempet en fireårig pige. Hendes far var ven med et af vores medlemmer. Så vi samlede ham op en aften, da vi var til en fest og drak en masse øl – ligesom vi gør her i dag. Vi tog ham op i bjergene, lagde et reb om hans hals og spurgte, om han havde noget at sige. ‘Må Gud være min sjæl nådig,’ sagde han. Så hængte jeg ham... og skar hans hals over for at sikre mig, at han var død.”

Robert var nu, ligesom jeg, synligt plaget. “Jeg har mareridt.” “Har du?” “Ja, nogle gange, når jeg lukker øjnene, ser jeg den nigger hænge der og svinge. Folk, der siger, at de kan slå nogen ihjel uden at det rører dem, de er fulde af lort. Efter alle disse år vågner jeg stadig op, som om nogen har hældt vand ud over mig. Det er noget, jeg må tale med Peggy om, for det plager mig. Mareridtene bliver ved og ved med at komme tilbage. Det er uden ende.” Jeg var målløs. Selvom jeg havde aftalt at overnatte hos dem, tog jeg tilbage til hotellet med kameraholdet for at overveje, om jeg kunne gennemføre vielsen samme aften. Jeg besluttede, at jeg ikke kunne svigte ham. Jeg måtte løftes ud af sengen, skrigende af smerte fra mit brækkede ribben.

Så her er brudstykke fra resten af min lange bryllupstale: “... En dag, Robert, så du i fjernsynet, hvordan orkanen Katrina hærgede Mississippi og Louisiana og druknede tusindvis. Du blev så bevæget af al den lidelse, at du tog derned og hjalp med at genopbygge folks hjem. Hårdt fysisk arbejde ... her så jeg, hvordan du satte dit eget liv på spil for at redde sorte mennesker. Det er det, jeg kalder ‘kærlighed forklædt som had’, og derfor er det menne-

sker som dig, Robert, der giver mit liv inspiration.....

Så jeg vil slutte med Paulus: ‘Kærligheden er tålmodig, mild, den misunder ikke, praler ikke, bilder sig ikke noget ind... Den glæder sig ved sandheden. Den tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt.’ Jeg spørger dig, Robert: vil du have Peggy som din ægtefælle?”

Min tale udløste overraskelse og lettelse hos de festende klanmedlemmer som sagde at de havde lært meget om sig selv. Siden har jeg fortsat min samtale med Robert om lynchningen. “Ville du også have gjort det mod en hvid pædofil?” “Ja, Jacob, du ved, jeg ikke ser i farver.”

Hm, et bemærkelsesværdigt svar fra en aktiv klansmand. Med min viden om Klanens intense had til pædofile forstod jeg hans logik. Robert begik forbrydelsen i 1985, fire år efter lynchningen af Michael Donald – den sidste officielt registrerede. Sagen bragte en af klanmændene i den elektriske stol, mens min gamle ven Morris Dees fik tilkendt 7 millioner dollars til Michael Donalds mor og dermed reelt ruinerede United Klans of America. Robert fik kun ti års fængsel, da det ikke blev klassificeret som et haddrab, men kun som mord på en pædofil. Men da han blev løsladt i 1995, var straffen ikke slut. Mareridtene fortsatte – et klassisk tilfælde af PTSD, siger psykologer.

Da jeg mødte ham i 2005, var han for skamfuld over forbrydelsen til at fortælle mig om den, selv om han ellers var åben. I Klanen var det ikke længere “acceptabelt” at skade sorte, kun at kræve “lige ret for alle”

Da Robert tilstod over for mig, at han havde lynchet en sort mand

og at modsætte sig positiv særbehandling for sorte. Som de altid sagde grinende: “Alle tror stadig, vi hænger sorte i træerne.”

Plaget af skyld og PTSD-mareridt, da Katrina ramte i 2005, må Robert have følt, at han kun kunne finde forløsning ved at risikere sit eget liv for at redde andres – at give det liv tilbage, han havde taget. Samtidig fortalte han mig, hvordan han nu havde forsonet sig med sin voldelige stedfar, som han havde hadet hele sit liv. Han rejste langt for at være hos ham på dødslejet, og det gav ham en dyb lettelse at høre ham endelig sige: “Jeg er ked af det.”

I mine samtaler med ham og Nancy blev det klart, at han selv så en direkte linje fra sin voldelige barndom til sit ungdomsraseri: først narkomani og sorte venner, så afvisning af både dem og Nancy – og til sidst lynchningen. Når man er udsat for terror i barndommen, er man aldrig fri, og når følelserne bliver dræbt, kobler man sig fra virkeligheden. Derfor undrer det mig ikke, at jeg i dag ser Robert skrive meget om Jesus på Facebook. På en måde bærer han stadig sit kors – sammen med både sin frelser og de to korsfæstede syndere.

Om at forstå rødderne til det hvide had: Kærlighed forklædt som had 2.

“The Klan is alive and well, and it’s not just hiding in the shadows. It’s in the police departments, it’s in the courtrooms, it’s in the government.” - Opal Tometi, co-founder of Black Lives Matter

Under mit lange arbejde med Klanen så jeg dem aldrig begå vold mod sorte, men jeg så masser af vold blandt deres egne. Raine, som tilhørte en anden klangruppe, havde læst, hvad jeg havde skrevet om Ku Klux Klan på min hjemmeside, og inviterede mig til sit hjem i North Carolina, for, sagde hun, “jeg har en universitetsgrad i sociologi og har studeret medlemmerne af vores Klan-gruppe og kom til samme konklusion som dig om deres misrøgtede barndom”. Da hun serverede mig morgenkaffe i sengen, fortalte hun mig om sine to fængselsdomme. “For hvad?” spurgte jeg. “Vidste du ikke, at jeg er dobbeltmorder?”

Da jeg hørte dette fra den søde 20-årige kvinde ved min side, var jeg lige ved at spytte kaffen ud. Derefter fortalte hun mig, hvordan hun som 14-årig stak af fra sin voldelige, racistiske far, for at blive antiracistisk skinhead i Los Angeles, hvor hun boede i en garage sammen med nogle mexicanske piger. En dag dræbte hun i selvforsvar en indtrængende mexicansk narkogangster. Efter to år i fængsel og efter at have følt sig forrådt af latinoerne vendte hun hjem. 17 år gammel var hun nu blevet nynazist og skød en hvid antiracistisk demonstrant, “også i selvforsvar”. Så greb “gode kristne Klan-folk” ind og “lærte mig, at det vigtigste i livet var at gøre godt mod andre i stedet for at dræbe dem”. De sendte hende på missionærarbejde i Afrika i et halvt år. Raine elskede Afrika og var imponeret over at se, hvordan sorte børn var disciplinerede og ivrige efter at lære. “Det var helt modsat

de larmende ghettobørn, jeg gik med i skole i USA”. Hjemme igen var hendes opstigning i Klanen meteorisk, og hun satte sig for at blive USA’s første kvindelige Klan-leder. Hun var Klan-lederen Virgil Griffins taleskriver og hjerne. Hun er også det eneste uddannede Klan-medlem, jeg har mødt. Hun var en erklæret feminist og pro-homoseksuel aktivist og sagde, at “der er for meget homofobi og sexisme i Klanen”. Raine inviterede mig til et Klan-efterårsmøde i skovene for at møde hendes venner, men da jeg senere samme år spurgte, om jeg måtte lægge mine billeder fra mødet ud på min hjemmeside, bad hun mig vente. Klanen elsker normalt, når jeg udstiller medlemmerne og giver dem et øjebliks berømmelse, hvilket jo er det, som hele deres medlemskab handler om. Men lige på det tidspunkt an-

Raine og Billy viser deres sort-hvide væselharmon, men de var forlegne over at tage mig med på en kinesisk restaurant, deres yndlingsmad

I seng med Klanen hos Raine i 2005

KKK medlem med bøger om feminism og LGBTQ frigørelse

søgte hun om “mit livs drømmejob som socialrådgiver for [sorte] kriminelle i vores lokale fængsel”. Men man må ikke arbejde for staten i North Carolina, hvis man er medlem af KKK. Så hvad lå der bag hendes ønske om at “være god mod” de sorte? Igen viste det sig at være en skade i barndommen (til fælles med mange andre Klan-medlemmer). Raine var vokset op i ghettoen som fattig hvid, og hendes skolevenner var næsten udelukkende sorte. Alligevel fik hun aldrig lov til at tage sine kammerater med hjem på grund af farens racisme, som han retfærdiggjorde med f.eks. at sige: “De er alle kriminelle og narkomaner.” Han havde ikke helt uret, for ghettoiserede børn opfører sig som bekendt ikke som helgener. Så lige siden barndommen havde Raine drømt om at hjælpe sine tidligere kammerater med at blive “bedre menne-

sker”. I Afrika var hun begyndt at forstå, hvordan ghettoiseringen i Amerika fik de sorte til at opføre sig på den måde, som hendes far fandt så frastødende. Det var ikke, fordi de var “sorte”. Hun begyndte at dekonstruere den amerikanske racisme, som forbinder sorte med kriminalitet. Så efter en kort collegeuddannelse fik hun nu chancen for at hjælpe dem i fængslet, hvor så mange af hendes sorte venner var endt. Så hun nogen modsigelse i dette? Nej, “for når de sorte bliver ‘gode mennesker’ som os”, vil det ikke længere være nødvendigt at have Ku Klux Klan til at “beskytte den hvide race mod deres kriminalitet og stoffer”, ræsonnerede hun helt logisk og, ja, kærligt. Kort efter ringede hun begejstret op til mig i Danmark: “Jacob, jeg har fået mit drømmejob, så nu kan du godt lægge billederne ud på internettet.” Nå, men et halvt år senere så jeg overalt på

internettet artikler om Raines “brutale voldtægt og mord”. Chokeret ringede jeg til hendes mand, Billy. Han sagde, at hun efter mange blodtransfusioner på mirakuløs vis havde overlevet mordforsøget fra to Klan-medlemmer, David Laceter og Scott Belk. Klan-gruppen havde intet imod, at hun rådgav sorte i fængslet, men hun havde advaret mig mod Belk, som jeg mødte en af de få gange, han var ude af fængslet. Han var ekstremt farlig, fordi han var medlem af den nynazistiske fængselsbande Aryan Brotherhood. Han brød sig ikke om, at Raine var på de sorte banders side, som de altid havde blodige kampe med. Kort efter at jeg havde fotograferet Scott, brød han og David ind i Raines hus, voldtog hende og skød hende med en maskinpistol. Hun viste mig senere arene fra kuglerne. David blev fængslet som den, der havde “gennemhullet Raine med

Scot Belk, da jeg mødte ham til klanmødet

kugler”, og blev myrdet i fængslet. Under det lange hospitalsophold og rets-sagen kunne Raine ikke længere skjule sit KKK-medlemskab for fængslet og blev fyret i overensstemmelse med statens love. Men dermed er historien ikke slut, for de sorte fanger gjorde nu oprør og tvang fængslet til at genansætte deres populære social-rådgiver. Var de ikke klar over, at hun var medlem af KKK, spurgte fængslet? Jo, det havde de sorte da vidst hele tiden. For fængslerne har et program, der kaldes “bandebev-idsthedstræning”, for at hjælpe dem med at holde sig ude af bander, når de bliver løsladt, hvilket ikke er let med al den sociale kontrol, de er underlagt. I fængslerne i Sydstaterne betragtes KKK som en fattig hvid bande, hvilket jo præcis er, hvad den er. Derfor skulle fangerne en dag se en video om den lokale Klan-gruppe, og de genkendte straks Raines voluminøse figur. Men det gjorde hende kun endnu mere pop-

ulær blandt de sorte: “Wow, hun er et bande-medlem ligesom os!” Selv om Raines venner i Klanen ikke havde noget imod hendes arbejde for de sorte, vidste hun, at hun var i fare, da Belk begyndte at sprede et rygte om, at hun “var angiver for staten”. Hun fortsatte dog sit idealistiske arbejde med at “forbedre de sorte” (og deres situation), på trods af at hun vidste, at hun nu satte sit liv på spil. Dette er igen det, jeg kalder kærlighed fork-lædt som had – et Klan-medlem, der er villig til at risikere sit liv for at hjælpe de sorte.

Jeg kan ikke møde en koldblodig morder som Scotland “Scott” Kevin Belk uden at forsøge at forstå hans indre menneske, og jeg lærte meget mere om ham gennem hans senere forbrydelser. Han var blevet alvorligt misbrugt af sin enlige stofmisbrugende mor, der for at holde ham i ro gjorde ham til nar-koman allerede i en alder af otte år. Som voksen fortsatte han sit stofmisbrug, og i 1998 røvede han en bank for 3.000 dollars sammen med en kæreste, som han også havde gjort til narkoman. Mens han havde sex med sin sorte pusher, fortalte han hende om røveriet. Til-syneladende forrådte hun ham til politiet for selv at slippe for fængsel, og Scott tilbragte et par år bag tremmer. Her meldte han sig ind i det ariske broderskab som hævn over sin sorte stikker. Da jeg mødte ham ved et KKK-møde i 2003, lige efter fængslet, forsøgte han at få styr på sit liv, dels ved at tilslutte sig Raines fredelige Klan-gruppe med dens hyggelige årlige skovture, dels ved at få et fast job som lastbilchauffør. Scott var gift med Rhonda Belk på det tidspunkt. Til deres store ulykke flyttede hans crackrygende mor, Margaret Kalinsky, ind hos dem og gjorde dem begge afhængige af crack, og deres liv blev igen ødelagt. Præcis to år efter, at jeg mødte ham, blev han under et skænderi om penge til stoffer så desperat, at han gennempreglede sin mor med en baseballkølle og kvalte hende. Derefter flygtede han sammen med sin kone i en af sin arbejdsgivers lastbiler og kørte til New Orleans under orkanen Katrina. Han udgav sig for at være præst, malede

Filmen om Scot Belk

nødhjælpsslogans på lastbilen og kørte til Gainesville, Texas, hvor han og Rhonda udgav sig for at være Katrina-flygtninge. En kirke hjalp dem med at komme til Seattle, hvor de lejede en lejlighed hos en kvinde, som til sidst genkendte dem fra en af FBI’s ”most wanted”-opslag. I 2007 fik Belk 15 års fængsel, mens Rhonda fik fem år for mordet på hans mor, som havde mishandlet ham og gjort ham til narkoman. Scotts liv inspirerede en tv-serie fra Hollywood: I (Almost) Got Away with It: Got to Pose as Katrina Refugees, hvorved han endelig fik det “øjeblik af berømmelse”, som alle Klan-folk drømmer om. Ikke alene blev hans historie bragt på skærmen af berømte skuespillere, men han fik også selv lov til selv at være med i serien og tale fra fængslet om sit dramatiske liv. Raines anden næsten-morder, David Laceter, havde en lignende fortid som narkoman og narkogangster og havde ligesom Scott været medlem af Aryan Brotherhood og World Church of the Creator, en anden nazistisk gruppe, indtil han blev myrdet i 2003. Hvidt had har altid dybe rødder. Når man tager i betragtning, hvordan sådanne hardcore mordere og hadere aldrig fik nogen hjælp i deres omsorgssvigtede barndom, har det altid bekræftet min tro på, at det aldrig er for sent at nå dem – om ikke andet så for at beskytte os selv og samfundet mod deres vrede. Jeg fik min chance, da Raine arrangerede et møde med hendes Klangruppes ”Imperial Wizard”, Virgil Griffin, en af de mest berygtede og hadefulde Klan-

Efter mordforsøget var Raine svært bevæbnet i angst for nye angreb men stolt over at få sit job tilbage, arbejdet for at hjælpe de sorte i fængslet

ledere. Det var en hård prøve for mig, da jeg havde dybe fordomme mod ham. For han var Klan-lederen bag massakren i Greensboro i 1979, hvor fem anti-Klan-demonstranter blev dræbt. En af mine gamle sorte venner, Willena Cannon, var med til at organisere demonstrationen. En dag, da jeg sad sammen med hende og hendes fireårige søn Kwame i hendes køkken på S. Eugene Street, fortalte hun mig, hvorfor hun havde arbejdet sammen med Jesse Jackson i borgerrettighedsbevægelsen for at integrere Greensboros virksomheder. Som niårig havde hun været vidne til, at en sort mand blev brændt levende i en lade. Hans forbrydelse havde blot været at forelske sig i en hvid kvinde. Hans skrig fyldte natten, og hun glemte det aldrig.

Tredive år senere blev både hun og hendes søn Kwame, som var ti år, næsten dræbt af Klanen. Desværre var Sandy Smith, min mangeårige medarbejder, Tony Harris’ ekskereste, også blandt de døde. Jeg havde hængt ud med Sandy og veninderne på Bennett College, en sort kvindeskole, da Sandy var formand for elevrådet. Jeg var sammen med hendes veninde Alfrida, som var lige så stolt af sin smukke afro, som Sandy var af sin.

Selv om Tony opfordrede mig til at “lægge an på hende”, udøvede disse veluddannede sorte kvinder stærk social kontrol og brød sig ikke om, at nogen af dem ”var sammen med en blegfis”. Så det endte altid med, at jeg kun hjalp Alfrida med at skrive hendes terminsprøver om natten, mens Tony gik i seng med Sandy. Vi var unge og frie og troede, at samfundet bevægede sig i retning af mere racefrihed. Så ingen var mere chokeret end Tony, da han blot seks år senere var på turné med Amerikanske Billeder og så på norsk tv, hvordan Klanen pakkede deres våben ud og myrdede hans ekskereste i hans hjemby. Tony og de andre sorte i vores tidligere københavnske arbejdskollektiv havde været imod, at jeg satte mine KKK-billeder fra 1978 ind i diasshowet, og sagde: “Vi bekæmper racisme i dag. Klanen hører fortiden til og vil få dit show til at se gammeldags ud.” Nu insisterede de på, at jeg brugte dem i Amerikanske Billeder. Jeg var også rystet, fordi Greensboro-massakren fandt sted lige uden for døren til Morningside Homes-boligen, hvor jeg havde boet sammen med Baggie, som ses sammen med Nixon på mit billede på side 312?. Vi var endnu mere oprørte, da klansmændene blev frikendt af en jury udeluk-

kende bestående af hvide – selv om hele verden havde været vidne til mordet. Med andre ord var KKK stadig “politisk korrekt” i 1979. Faktisk havde politiet givet Klanen et tip om demonstrationen, set dem pakke våben ind i deres biler og holdt sig væk, mens de brugte dem på Tonys og mine venner – de fleste af dem var børn. Men da et af børnene, der havde deltaget i demonstrationen, Kwame Cannon, blev 17 år, blev han arresteret for ikkevoldelige indbrud og idømt to livstidsdomme i træk. Dette skyldtes til dels, at Tonys onkel, Pinckney Moses, som jeg ofte havde hængt ud med på jurastudiet, var for fuld til at give Kwame en passende juridisk bistand. Men også fordi hans mor, Willena, blev advaret af dommeren om, at det med hendes rødder som borgerrettighedsaktivist ville få alvorlige konsekvenser, hvis Kwame ikke accepterede en aftale om en tilståelse. Tiderne ændrer sig, men det var først i 2020, byen Greensboro formelt undskyldte for massakren begået af Klanen og rejste et mindesmærke for ofrene. Så da jeg nu fik mulighed for at møde Virgil Griffin, manden bag massakren, besluttede jeg mig for ikke på nogen måde at lade ham føle, at jeg havde noget imod ham.

Virgil L. Griffin (C), seen here at a 1982 rally in front of the Raleigh, North Carolina state house, was among nine persons indicted by a Federal Grand Jury 4/21/1983 on charges of conspiring to disrupt an anti-Klan rally which resulted in the deaths of five members of the Communists Workers Party. Griffin was the Grand Dragon or head of the North Carolina chapter of the Invisible Empire, Knights of the Ku Klux Klan.

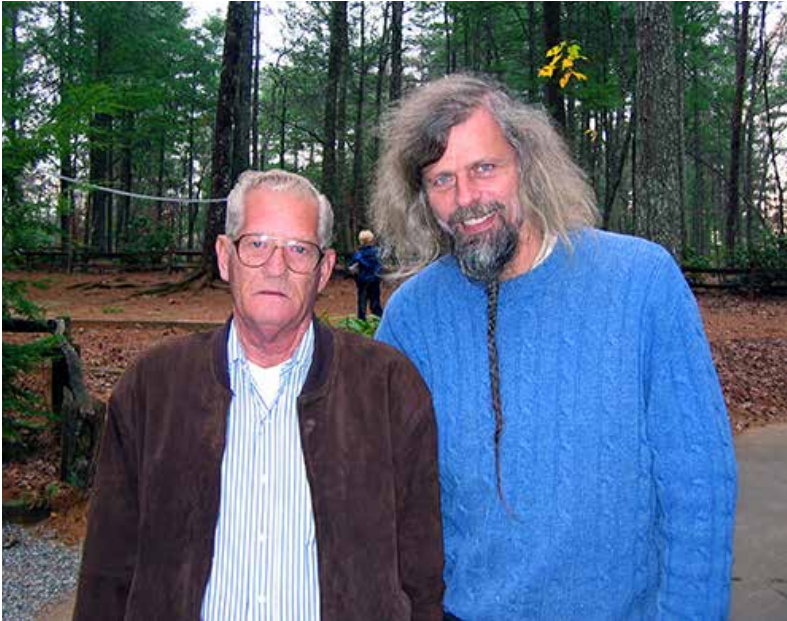
Virgil Griffin i 1982 ved til et klanmøde

Virgil Griffin da jeg mødte ham i 2005

Min date Alfrida - veninde til Sandy - som Virgil Griffins Klanfolk myrdede

Min gåtur med Virgil Griffin, hvor han åbnede sit hjerte for mig

Tony Harris ønskede imidlertid, at jeg skulle presse ham til at fortælle mig, hvorfor han havde beordret massakren. “Det lover jeg,” sagde jeg, “men jeg vil ikke lade fortiden stå i vejen i forsøget på at nå ham og hjælpe ham ud af hans indestængte vrede.” Under hele køreturen fra Atlanta tænkte jeg de mest positive kærlige tanker, jeg kunne mønstre: “Elsk ham, smil til ham, elsk ham, så han virkelig kan mærke det.”

Jeg vidste, at jeg kun havde én dag til at øve mig i ikkevoldelig kommunikation med Virgil, så det ville blive et overfladisk eksperiment i, hvor meget mennesker påvirkes af, hvad vi tænker om dem. Indrømmet, det var ikke let. Da jeg mødte Virgil og hans Klan-gruppe i et fjernt skovområde om morgenen, var jeg mere påvirket, ja, ligefrem overvældet, af det, som deres fjendtlige blikke antydede, at de tænkte om mig (Raine havde fortalt dem, at hun medbragte en antiracist). Jeg begyndte med Tonys vanskelige spørgsmål, men den store ”Imperial Wizard” gav blot det samme svar, som havde fået ham frikendt i retten: “Vi skød kommunister i Vietnam. Så hvorfor skulle vi ikke bekæmpe dem herhjemme?” Nå ja, demonstrationen mod Klanen var blevet organiseret af den lokale tekstilarbejderforening, som var kendt for at være temmelig “kommunistisk” inspireret, så hvordan kunne jeg overhovedet være uenig

med den helt hvide jury i, at klanens handlinger var “politisk korrekte”? Især i denne reaktionære Sydstat så kort tid efter Vietnamkrigen? Da Griffin ikke så nogen forskel på “kommunister” og “antiracister”, vidste jeg, at jeg ikke ville komme nogen vegne med moraliseringen om hans fortid. I stedet tvang jeg mig selv til resten af dagen at sende ham mine kærligste tanker og smil – ved at bruge et forenende “giraf”-sprog mod deres voldelige og splittende “ulve”-sprog. Selvfølgelig havde jeg også egoistiske grunde – det giver meget god mening, når man er alene blandt 50 rablende gale, svært bevæbnede klansmænd i en afsondret skov. Åh nej! Det var en fortalelse! Man bør ikke kalde disse “smertens børn” for gale. De er ofre, hvis hele liv har været bagbundet af vores distancerede eller direkte hadefulde tanker om dem. De har aldrig følt vores kærlighed, kun vores kontraproduktive ”død over Klanen”-trusler, som dem, demonstranterne råbte i Greensboro -- med dødelig udgang for demonstranterne. Jeg vidste, at de ikke var anderledes end ghettobeboere i deres længsel efter at få vores kærlighed, og at det aldrig er for sent at vise dem lidt af vores egen såkaldte “menneskelighed”. Hvorom alting er, skal en Klan-leder, ligesom lederen af en sort bande, spille hård over for medlemmerne, så i lang tid undgik Virgil mig eller udfoldede sin

Klan-retorik overfor mig, hvis der stod Klan-folk i nærheden. Jeg brugte den tid på langsomt at skaffe mig “allierede” blandt medlemmerne.

Men som dagen gik, blev Griffin tydeligvis mere og mere påvirket af mine “kærlige” tanker (for virkelig kærlighed er noget helt andet). I begyndelsen smilede han nervøst tilbage, men om eftermiddagen blev han næsten helt flirtende. Dette løsnede også mig op, da jeg selv har et ønske om at blive elsket. Sidst på dagen spurgte han pludselig, om jeg ville gå en tur med ham i skoven “for at tale under fire øjne”. Jeg sagde ja. Hans første imperativ var at overbevise mig om, at han ikke havde brændt nogen sorte kirker ned. Han havde fået to tankstationer beslaglagt, fordi min Klan-jægeren Morris Dees havde sagsøgt ham, efter at politiet havde fundet et gammelt medlemskort fra Griffins Klan-gruppe på en af brandstifterne. “Du må tro mig, Jacob. Jeg er et dybt religiøst menneske og kunne aldrig drømme om at brænde en kirke ned.” Det var så vigtigt for ham, at jeg troede på ham, at jeg ved at gøre det vandt hans venskab. Og det var ikke svært at tro på ham. Jeg vidste fra Jeff Berry, at Klan-lederne tjener godt på at sælge medlemskort til unge usikre mænd, som så går rundt og praler med deres kort, men lederne ser aldrig disse mænd i Klanen. Kortene

udgør en stor risiko, for hvis politiet finder et kort på en person, der er involveret i en hadforbrydelse, bliver Klan-lederen holdt ansvarlig, uanset om han var involveret i forbrydelsen eller ej. For at undgå fængsel er Klan-lederne derfor ekstremt forsigtige med at lukke voldelige personer ind i deres gruppe. Som Jeff engang fortalte mig: “Jeg kan ikke bruge 80 procent af de mennesker, der ansøger om medlemskab. De er bindegale.” Jeg vidste, hvad han talte om, da jeg samler så mange af disse fortabte “skøre kuler” op på landevejene. Så, tro det eller ej, det er sådan Klanen igen er blevet “politisk korrekt”, idet den i dag stort set gemmer sig i små hyggelige øl-forsamlinger ude i skovene. Indtil Trump en dag sendte budskabet om, at det nu var “politisk korrekt” at komme ud af skovene og slutte sig til hans hvide bevægelse i Charlottesville og andre steder – selv med deres våben og vold.

Griffin opfattede sandsynligvis min insider (men udtalte) viden om Klanen som kærlig tilgivelse – noget, han aldrig havde fået fra nogen før, men som han tydeligvis søgte, for nu åbnede han virkelig op og fortalte mig den lange historie om, hvordan han havde været med i Klanen, siden han begyndte at plukke bomuld som 19-årig midt under borgerrettighedsbevægelsen, “som gik for langt for hurtigt”. Han havde haft et langt, trist liv,

men det var ved at være slut: Han havde for nylig gennemgået tre bypassoperationer. “Jeg ved, at jeg snart skal dø,” sagde han. “Men i februar fylder jeg 60 år, og det ville betyde så meget for mig, hvis du kunne komme til min fødselsdag. Vil du ikke nok love det?” Jeg blev så overrasket og rørt, at jeg lovede at prøve. Da dagen var slut, sagde jeg farvel til alle mine nye venner: “Så ses vi snart igen til Virgils fødselsdag.” “Hvad?” spurgte de forbavset. Det gik pludselig op for mig, at ikke en eneste af dem var blevet inviteret til fødselsdagsfesten! Med alt det selvhad, der er typisk for Klan-medlemmer, føler de ofte en så stor afsky for det, de ser i hinanden af deres egen smerte og ulykke, at Griffin ikke var interesseret i at invitere sine egne ”taber”-venner. Nej, det som disse underskudsmennesker hungrede efter, er kærlighed fra os med overskud. Dem uden varme, som de ikke kan finde eller udtrykke inden for Klanen, hvis følelsesmæssigt forkrøblede medlemmer jeg altid ser stå en-somme under møderne. I de år, hvor jeg arbejdede med Klan-grupper, var jeg ofte deres “medlem” med størst ancienitet. Efter mindre end et år så jeg dem som regel forsvinde ind i Anonyme Alkoholikere, Narcotics Anonymous eller kirkelige grupperinger – alle steder, hvor de kunne finde lidt af den kærlighed,

som Klan-ideologien ikke tillod dem at blomstre op i.

Skønt jeg kun havde en enkelt dag til at afprøve det i, var mit lille eksperiment i ikkevoldelig kommunikation lykkedes – selv med Griffin, en af de angiveligt farligste Klan-ledere siden 60’erne. Kun få måneder senere forlod Griffin The Cleveland Knights of the KKK, som han havde styret det meste af sit liv, og gruppen faldt fra hinanden. Jeg siger ikke, at det var et resultat af mit engagement; der er altid mange faktorer, der er med til at ændre folks liv. Men for en mand, der hele sit liv har været i defensiven, herunder at blive konfronteret med en menneskemængde, der råbte: “Død over Klanen!”, kan det gøre en forskel, at han pludselig møder noget, som han forvekslede med ægte kærlighed. Det gælder især, når det sker på et sårbart tidspunkt, som når han som “en god kristen skal møde min skaber”. Jeg siger altid til mine elever: “Prøv denne kærlige metode på din værste lærer – og se, hvor hurtigt dine karakterer stiger.” Det virkede tydeligvis på to af USA’s mest berygtede Klan-ledere. Desuden har mine lange rejser blandt voldelige mennesker overbevist mig om, at positiv tænkning om mennesker virker på alle, og at det er i vores egen og samfundets interesse, at vi oprigtigt forsøger at “elske vores medmennesker”.

Om at forstå rødderne til det hvide had: At betragte seriemorderes lidelser

Forhistorien på side 182-183

”No ‘we’ should be taken for granted when the subject is looking at other people’s pain... Compassion is an unstable emotion. It needs to be translated into action, or it withers... To designate a hell is not to tell us anything about how to extract people from that hell, how to moderate hell’s flames... Photographs of the suffering and martyrdom of a people, or of children, transform these events into something beautiful. The ghoulish cruelties and the unbelievable ruthlessness of the deeds shown are depicted as well.. Narratives can make us understand. Photographs do something else: they haunt us.” – Susan Sontag in “Regarding the pain of others”

Mens jeg kørte en nat i 1991, så jeg en ældre hvid kvinde under motorvejssøjlerne og samlede hende op. Hun var blevet overfaldet af sorte bøller og blødte så voldsomt, at jeg måtte køre hende på hospitalet. En time senere fik jeg øje på en hvid mand i vejkan-ten. Han var vred og anspændt. Han var blevet fyret uden løn fra en rejekutter i Golfen og havde ventet tre dage på et lift. I betragtning af desperationen i hans øjne kunne jeg let have udløst volden i ham ved at sende vibrationer af frygt og mistillid.

Da jeg fortalte ham om den hvide kvinde, der netop var blevet efterladt blødende af sine sorte overfaldsmænd, begyndte Woody at åbne sig. (Jeg havde ingen anelse om, hvor dybt involveret i hans familie jeg senere skulle blive.) Han sagde, at han aldrig var blevet overfaldet af sorte, fordi han ”altid angreb dem først”. Lidt efter lidt fortalte han, hvordan han og hans to brødre havde dræbt så mange ”niggere, at jeg ikke kan tælle dem på mine fingre og tæer”.

Nu var jeg helt vågen. Først troede jeg, at han pralede, men der var for mange konkrete detaljer og steder i hans historier.

Da han også talte om sin mishandling som barn, lavede jeg en aftale med ham: Jeg ville køre ham hjem, fire timer ud af min vej, hvis han ville fortælle og lade mig optage det på bånd.

”Men jeg vil ikke fortælle dig, hvor jeg bor. Bare lad mig stige af et sted i min by.” Han vidste, at jeg kunne gå direkte til politiet med båndet.

I mit show, der snart blev opdateret til også at omfatte Woody og hans familie, chokerede hans stemme de universitetsstuderende. Nogle år efter, efter at have lyttet til hans mareridtsagtige stemme aften efter aften, blev jeg nysgerrig efter at finde ud af, hvordan han havde det. Da jeg endelig fik chancen på en turné i foråret 1996, inviterede jeg Eli Saeter, en norsk forlægger, der blandt andet udgav Toni Morrisons bøger, til at være mit vidne.

Det, der især skræmte hende, var, at alle de mennesker, vi mødte, havde siddet i fængsel for mord og voldtægt.

”De minder mig om mændene i filmen *På udflugt med døden*,” sagde hun.

Da vi ankom, hang en tæt tåge over stedet. Den gav vores jagt på en seriemorder i dette sumpede område, hvor vi ikke kunne se to meter frem, en uhyggeligt uvirkelig aura.

Efter tre dage fandt vi hans fætter. ”Det er sandt, som du siger, Woody kom her for fem år siden,” sagde han. ”Han og hans ven Bobby brød ind i et hus, og Woody stak en 16-årig pige ned, mens hun sov. Han fik 25 år i fængsel. Han var en idiot under retssagen. Han lavede larm, lo af dommeren og gjorde grin med alle. Jeg forsøgte at berolige ham, men uden held. Han ødelagde alt for sig selv.”

Vi fandt Woodys offer, Sarah, som fortalte os om den frygtelige nat. Hun var blevet tvunget ud af sengen af Woody, som flåede hendes mave og lunger op med en lang kniv. Hun overlevede efter flere dyre hospitalsophold, men ingen havde hjulpet familien med at bearbejde traumet. Det var sket kun få dage efter, at jeg havde sat Woody af. Det var deprimerende. Jeg havde virkelig troet, at jeg i løbet af vores nat sammen havde hjulpet ham med at komme i kontakt med den dybe smerte og vrede, han følte.

Jeg forsøgte at fortælle Sarah, at Woody var min ven, men min stemme knækkede af skyld og fortrydelse, da jeg så forskrækkelsen i hendes øjne. Hun var ude af stand til at se ham som andet end et blodtørstigt monster og fortalte, hvordan han havde opført sig som et ”dyr” under retssagen og råbt: ”Jeg skal nok få ram på dig en dag!”, før han blev slæbt ud af retssalen i lænker. Lige siden havde hun haft mareridt om, at han ville vende tilbage.

Det var vigtigt at forstå Sarah, offeret for næsten-bøddlen, fordi jeg i så mange år mest havde beskæftiget mig med offeret inde i bøddlen.

Da vi tog hen til Woodys hjem, åbnede en kvinde døren og sagde:

”Jeg ved, hvem du er. Woody kom hjem for fem år siden og følte sig opløftet. Han fortalte, at han var blevet samlet op af en mærkelig mand, som havde fået ham til at fortælle alt om sig selv. Jeg undrede mig over, hvem det kunne være, for Woody er den mest hemmelighedsfulde person, jeg kender.”

Adeline var mor til Bobby, Woodys medskyldige, og boede sammen med Rose, mor til Woody og hans to ældre brødre, Sammy og John.

”Åh ja, det er forfærdeligt. Det ligner ikke Woody at gøre sådan noget, men han var desperat, da du bragte ham hjem, fyret uden løn efter måneders arbejde i Golfen. Han og Bobby havde drukket og taget stoffer, og jeg tror, det var Bobby, der startede det. De kom hjem klokken to om natten, bankede på døren og råbte: ’Mor! Mor! Vi har gjort noget forfærdeligt!’ Så besvimede de på græsplænen, hvor politiet fandt dem.”

Jeg var lettet over, at der ikke havde været noget planlagt i Sarahs hus, kun den smerte og vrede, jeg havde fornemmet i Woody. Høje på stoffer havde de stjålet en cykel foran huset og var begyndt at slås om den. Woody brød ind og huggede en køkkenkniv til brug mod sin halvbror, som flygtede. I en vanvittig blodrus sparkede Woody dørene ind og forsøgte at stikke den sovende familie ned.

Om Woodys ”dyriske” opførsel under retssagen fortalte Adeline, at han havde været skræmt fra vid og sans. Hans ben rystede ved tanken om, at hans liv var forbi. De fattige skader altid sig selv, tænkte jeg. Hans opførsel havde overbevist alle i retssalen om, at han aldrig burde løslades, og gav ham yderligere ti år.

Det, der straks knyttede bånd mellem Adeline og mig, var den kærlighed, vi begge følte til Woody. Jeg blev slået af hendes forståelse af, hvordan barndommens mishandling havde ført til hans vold.

Hvad så med Woodys brødre? Han havde sagt, at de tog ham med, når de myrdede sorte uden grund. Kunne det være sandt?

”Åh ja,” sagde Adeline. Hun havde ofte hørt dem tale om sådanne drab, men tilføjede, at faren, Vincent, havde været endnu værre, og bedstefaren værst af alle. ”Det var bare den slags, vi gjorde hernede dengang.” Det lød næsten som en undskyldning.

Woody den aften, hvor jeg samlede ham op i 1991 efter mit foredrag i U. of Houston

”Sammy er som sin far. En frygtelig mand. En organisation stoppede ham til sidst. Livstid i fængsel. Han kommer aldrig ud.” Lidt irriteret sagde hun, at Sammy kun var blevet dømt for sit sidste mord, fordi NAACP havde kaldt det en hadforbrydelse. Tidligere skete der intet efter deres mord.

Hun fortalte også, at Sammy fortsatte med at dræbe sorte i fængslet. Da en sort fange sagde, at han snart skulle løslades, svarede Sammy: ”Nej, det skal du ikke.” Natten før løsladelsen hældte han benzin over ham, satte ild til ham og forvandlede ham til et

forkullet lig. Woody havde fortalt mig, at Sammy var leder af fængslets ariske bande.

I mangel af en rigtig mor kaldte Woody Adeline for ”mor” og ringede til hende fra fængslet hver uge. Det hele blev endnu mere kompliceret af, at han havde været kæreste med hendes junkiedatter Dawn, som Adeline, ligesom Bobby, tilsyneladende havde svært ved at føle kærlighed til.

Og hvad med den mellemste bror, John? Var han også med i mordene?

”Jeg ved ikke hvor mange, men jeg ved, at John mindst én gang har dræbt et menneske. Han fik kun tre år for det.”

Angel vinker farvel til os fra traileren

Senere kørte vi ud for at besøge John i sumpen trods Adelines strenge advarsel.

”Forstår I ikke, at han er den værste af dem alle? Han er hård, kold, og han vil aldrig tale med jer.”

Hendes beskrivelse skræmte Eli så meget, at hun ville vende om da hun havde hørt mere end nok om vold. Men nu, hvor jeg endelig havde fundet den mand, der kunne bekræfte Woodys historie, nægtede jeg at give op.

Mens vi kørte gennem den endeløse sump, hvor de nøgne træer stod som skeletfingre under spøgelsesagtigt spansk mos, blev Eli mere og mere bleg.

”Er du ikke kommet med for at opleve Amerika?” spurgte jeg og forsøgte at opmuntre hende. Virkeligheden virkede værre end de mest skræmmende Hollywood-efekter med den tunge tåge over det sorte krokodillefyldte vand.

”Hvorfor sidder folk og ser på sådanne film, når virkeligheden er langt mere spændende,” spurgte jeg Eli.

Dybt inde i sumpen, lige før mørket faldt på, fandt jeg en rådden trailer med plastik for vinduerne. Rustne både og gamle bilvrag lå spredt omkring.

Da jeg så to små beskidte piger, barfodede og med snottede næser, vidste jeg straks, at det måtte være Johns børn.

Eli blev så bange, at hun låste bildørene og nægtede at stige ud. Scenen hun så for sig, var som taget lige ud af *Deliverance* (i Norge hed filmen *Picnic med døden*). Hun var sikker på, at hvis John skød os, ville ingen nogensinde finde vores lig i disse sumpe. Jeg kom til at tænke på Woodys beskrivelse af, hvordan deres ansigter var stivnet, da de engang havde fået et af deres egne opløste lig op i krebssegarnene.

Alligevel var det, at jeg opsøgte John, hverken udtryk for mod eller naivitet. Midt i dette mørke vådområde følte jeg mig mærkeligt nok på helt fast grund, næsten euforisk, fordi et af livets store spørgsmål endelig syntes at nærme sig et svar.

Den sindstilstand var afgørende. Da John, som jeg havde forudsagt, endte med at opføre sig på en måde, der var diametralt modsat det, man ville forvente af en skræmmende psykopat, som hans familie havde insisteret på, at han var, var det netop fordi jeg mentalt havde opbygget denne desperate mand til at være den, der sad inde med svaret på livets gåde. Dermed kunne jeg give ham de ufattelige kræfter, som mennesker får, når

man viser dem tillid og dyb menneskelig interesse: han følte sig accepteret og elsket.

Ganske vist var han indesluttet, fjendtlig og frygtindgydende. Han kom til døren med en pistol, vildt skæg og voldstatoveringer over kroppen. Men da jeg fortalte, at jeg var Woodys ven, lagde han straks pistolen væk og satte kaffe over.

Snart mærkede jeg en sådan varme fra John og hans kone Connie, at jeg gik ud og overtalte Eli til at komme ind.

John var ganske vidst det samme blod-dryppende ”monster”, som Woody havde hamret ind i min bevidsthed i fem års lydspor. Men samtidig – og Eli var enig – var han et kuert barn, man næsten ikke kunne andet end at omfavne.

Når man tænker på, at jeg lige så godt kunne have været en udspekuleret politiagent, er det utroligt, hvor lidt der skal til for at få sådanne mennesker til at åbne sig. Og netop i samtalen, i den langsomme bearbejdning af smerte, ligger svaret på al vold. Alligevel reagerer regeringer overalt stadig med deres forældede blinde øje-for-øje-logik og represive reflekser hentet lige ud af Lucifers reaktionære højborg.

John demonstrerer, hvordan han drejede kniven rundt i den sorte mand

John underviser den 7-årige Natasha i at bruge våben og viser mig noget af sin våbensamling på børnenes seng

Resten af dagen fortalte John og Connie om den vold, der gennemsyrede hele familien. ”Se bare Angel her,” sagde Connie og løftede den mishandlede pige på to et halvt år op. ”Hun er fuld af vold mod sin søster. Det er hende, der er den slemme.”

Både Eli og jeg tænkte straks, at det var præcis sådan, hun ville blive: ved fra barnsben at få at vide, at hun var dårlig og ikke god nok. Moderen gav hende flere ordentlige tæsk, men vi så hende næsten aldrig græde. Hun havde kun røde øjne og et permanent ydmyget udtryk.

Begge forældre talte åbent om, at de kun blev voldelige, når de var fulde, og vi fik hurtigt et billede af, hvor frygtelige forholdene måtte være for de to børn.

De fortalte endeløst om den vold, de havde været en del af. Jeg behøvede knap at spørge til mordene på sorte; deres blodige sidebemærkninger passede perfekt til Woodys beskrivelser.

Da jeg bad om at se våbnene brugt i de forskellige mord, hentede John syv rifler og tre pistoler, som han allerede havde lært pigerne at bruge. Han viste endda med sin kniv, hvordan han havde stukket en sort far ned foran familien.

Jeg fotograferede ham under et portræt af hans egen far, manden der havde givet al denne vold videre. Billedet hang i en guldramme og udstrålede en ondskab, som hverken søndagstøj eller fotografens pæne opstilling kunne skjule.

Familiefoto af Johns forældre, Rose og Vincent

John ville have os til at blive natten over og tage på alligatorjagt næste morgen. Han levede af ulovligt krybskytteri af alligatorer og havde fyldt køleskabet med deres kød. Jeg havde lyst, men Eli protesterede mod at ”tage på alligatorjagt i sumpen med en seriemorder i tæt tåge”.

Så vi sagde varmt farvel og kørte ud i mørket. På vejen tilbage var vi lamslåede og kunne ikke tale om andet.

1996 Efterårsrejse

Om efteråret inviterede jeg den danske tv-reporter Helle Vibeke Risgaard til at optage den traumatiserede familie til tv. John arbejdede nu offshore, så Connie kunne tale mere åbent om ham. I flere dage hørte vi om det ene mord efter det andet, denne gang fortalt direkte til et Beta-cam-kamera. Historierne kom i en så kaotisk strøm, at det hurtigt begyndte at svimle for os. Efter et par timer kunne vi hverken huske eller interessere os for alle de mord, vi havde hørt om.

Connie var en mærkelig blanding. Hun virkede rationel og behersket, men vi vidste fra Rose og Adeline, at hun var endnu mere voldelig end John, som de faktisk så som hendes offer. Flere gange sagde hun, at hvis det ikke havde været for religionen og

børnene, ville hun for længst have forladt ham. Men vi begyndte hurtigt at tvivle. Uden børnene, hvem skulle hun så slå?

Da John var væk, turde vi drikke sammen med Connie, ofte til klokken fire om morgenen, og vi så meget tydeligere hendes forhold til børnene. Det ene øjeblik var hun kærlig, det næste piskede hun i ukontrollabelt raseri den treårige Angel med et læderbælte. Det førte til en konflikt mellem Helle og mig. Helle forsøgte instinktivt at beskytte barnet, hvilket gjorde mig vanvittig da jeg ville fotografere mishandlingen. ”Sikke et ondt menneske du er!” råbte hun forståeligt nok.

”Hvis du havde rejst mere i sorte ghetter og set den slags overgreb hver eneste dag,” svarede jeg vredt, ”ville du vide, at det ikke er din opgave at redde hvert barn i et øjeblik medfølelse. Din opgave er gennem dit nærvær at styrke forældrenes kærlighed til sig selv så de kan vise kærlighed til deres børn. Men for at undgå synet af vold og mishandlede børn gør vi det modsatte og flygter alle fra ghettoen. Og sådan ender vi i sidste med selv at bliver den direkte årsag til dens mishandlede børn.”

Jeg vidste, at jeg ikke behøvede at belære Connie om, at det er forkert at slå børn. Det ved mennesker godt.

De krokodillebefængte sumpe, som John og Connie boede i

Havde jeg prædikeret dette, ville hun blot have hadet sig selv endnu mere.

Min køligere vurdering sagde mig også, at det ikke var nødvendigt at gribe ind netop dér, fordi barnet forventede tæskene. Hun græd ikke engang. I trods fortsatte hun den adfærd, der havde gjort moderen rasende.

Alligevel nød jeg bestemt ikke at fotografere overgrebene til et program om fattige hvide. Igen og igen spurgte jeg mig selv, hvor grænsen gik. Hvornår burde jeg gribe ind?

I modsætning til den mere ukontrollerede vold, jeg ofte havde set blandt fattige sorte, dæmpede tilstedeværelsen af en fremmed som regel de fattige hvide forældres aggressioner. Ved blot at fotografere Connie viste jeg hende, at hendes adfærd var uacceptabel, men langt mildere end hvis vi direkte havde irettesat hende som ”et dårligt menneske”. Det ville blot have gentaget det, hun selv gjorde mod barnet.

Mange læsere vil sikkert blive provokerede af dette. Men de samme læsere klager sjældent over volden, når de ser den i mit show. I 1990’erne oplevede showet en renaissance, tror jeg, fordi det skildrede den voksende vold i samfundet gennem den stigende mishandling af børn.

Connie tæskede den toårige Angel

Det førte også til en større interesse for undertrykkelsens pædagogik. At øge den kollektive bevidsthed om undertrykkelsens rødder vil være barnets sande frelse.

Alligevel kan jeg let forsvare det modsatte synspunkt: at man altid må stoppe vold mod børn og kvinder, selv om det betyder, at man mister billederne.

For hvis de få af os, der opsøger disse udstødte, kun dokumenterer (udnytter?) dem og aldrig griber ind, hvem skal så gøre det? Uanset hvad vores formål er, kan den barmhjertige samaritaner ikke bare rette sit kamera mod dem – og gå forbi.

Det værste var ikke den etiske konflikt, taget ud af Dostojevskij, men det, som Helle og jeg snart følte over for det mishandlede barn. Da vi første gang trådte ind i dette forsumpede hvepsebo, var al vores medfølelse hos de to forslåede børn med mørke rande under øjnene. Vi ville snart mærke, hvordan ”vi” altid ender med at være med til at tvinge sådanne ofre ind i undertrykkerens rolle – den onde cirkel.

Aldrig havde jeg set det så tydeligt som hos den treårige Angel. Hver eneste reaktion syntes drevet af trods. I begyndelsen får man lyst til at tage et sådant barn op og trøste det.

Den mishandlede Angel. Var hun på udkig efter hjælp?

Connie piskede børnene

Men det vanrøgtede barn bider typisk den udstrakte hånd og ødelægger hurtigt alt det overskud af kærlighed, man kan mønstre. Fra kl. 8 om aftenen til kl. 4 om morgenen ødelagde den ”onde” lille ”engel” næsten alle vores kameraer, mikrofoner, ledninger og bånd. Langsomt mærkede vi volden vokse i os selv, indtil vi også fik lyst til at råbe ad hende, slå hende, sparke hende hen ad gulvet. Sådan skader vi overalt i verden de skadede.

Efter i årevis at have undervist elever om undertrykkelsens onde cirkel var det ry-stende pædagogisk lektion pludselig at mærke, hvor hurtigt jeg selv kunne blive en del af den.

7-årige Natasha den dag, hvor hun stolt tilstod at have smadret hovedet på en sort dreng til blods

Hvor hurtigt Helle og jeg blev Connies *koalition af villige*, der sammen med hende sank ned i sumpene.

Det mest skræmmende var den tætte forbindelse mellem mishandling og racisme. Da vi spurgte Angel, hvad hun syntes om sorte, så hun forvirret ud.

”Hvad mener du? Niggers? Vi skyder niggere, ikke også, mor?”

Når kameraet kørte, og Connie var ædru, rettede hun hende forlegent nogle gange og brugte ordet sort foran barnet.

Det var interessant, fordi det viste, at Gunnar Myrdals argument i *An American Dilemma* holdt stik selv blandt samfundets laveste lag. Med andre ord er der en konflikt mellem samfundets højere idealer, såsom ”vi er alle lige”, og de helt modsatte budskaber, som forældre nærer i deres indre om ”undermennesker”, og som ender med at sive ind i deres børns underbevidsthed.

Vi så det endnu tydeligere hos den syv-årige Natasha. Connie syntes, det var i orden, at Natasha havde skabt problemer i skolen, fordi ”niggeren foran mig lugtede”. Men Connie blev vred, da Natasha blev bortvist for at have dannet en bande med fire andre piger. Jeg fornemmede, at der lå mere bag, og spurgte, om banden havde været rettet mod sorte. Først tøvede Natasha. Selve mit ord ”sort” fortalte hende, at jeg var på ”niggenes” side, så hendes svar var ikke så let denne gang, som da hun retorisk havde gentaget: ”Niggere stinker!”

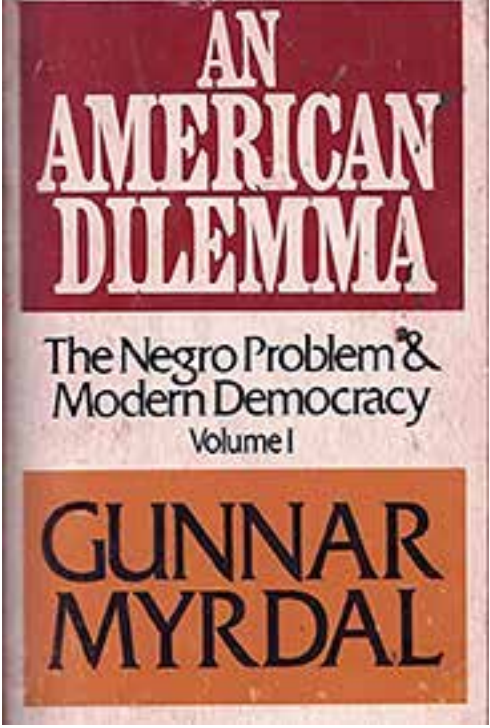
Men lidt efter indrømmede hun, at pigerne havde lokket en sort dreng ud i skoven og slået ham i hovedet med en sten, til blodet flød. Hun nød tydeligvis at beskrive dette grufulde overfald i et drastisk splattersprog. Hvorfor havde hun gjort det? Fordi Connie en dag, i et øjeblik af politisk korrekthed, havde sagt, at ”niggerne bløder rødt ligesom os”. Det var Connies måde at sige til hende (når hun var ædru), at ”vi er alle lige, så tal pænt om dine skolekammerater.”

Men Natasha troede ikke på dette budskab, som modsagde alt det andet, hun havde hørt derhjemme om at slå niggere ihjel. Så hun startede en bande og overfaldt drengen for at finde ud af, om det virkelig passede.

Connie smilede blot og sagde: ”Det var ikke pænt, Natasha.”

Men vi havde alle fået noget at drikke, og Connie sagde det med et stort smil. Hun var tydeligvis stolt. Så Natasha lærte, at det var i orden at slå en drengs hoved ind, bare for at finde ud af, om sorte blødte rødt.

Sjældent har jeg set en klarere lektion i racismens pædagogik. Det er det knusende, tveæggede sværd, som det dobbelte budskab praktiseres af det overvældende flertal – det vil sige ”os”, de almindelige, fornuftige, ”liberale” mennesker – når vi konstant hamrer det amerikanske credo om, at ”vi alle er lige”, og ”kristen kærlighed” ind i vores børn.

”Racismeforskningens bibel”, der inspirerede Johnson til hans borgerrettighedslove

Men når det drejer sig om mennesker i ”den indre by” (hvides udtryk for ghettoer), sorte, homoseksuelle, jøder og muslimer, trækker vi ubevidst på øjenbrynene eller ændrer vores tonefald, og sender det modsatte budskab om at nogen ”ikke er helt så lige”. Børn kan ikke håndtere et sådant dobbeltbudskab med dets skjulte undertrykkelse, og afreagerer det i smerte og i forvirring i forskellige racistiske mønstre under opvæksten.

Alligevel gav Connie mig også håb. Ligesom jeg havde oplevet det med voldelige kriminelle og medlemmer af Ku Klux Klan; og som Ivan insisterer på i ”Brødrene Karamazov”, behøver man ikke at lære en voksen som Connie, hvad der er rigtigt og forkert. Alle ved, at det er forkert at dræbe, hade og påføre andre smerte. Men når de er fanget i deres egen ulidelige smerte, kan de ikke altid leve op til deres højere idealer.

Da Connie mere barokt end nogen for-måede at give udtryk for vores dybere fælles menneskelighed, kunne jeg ikke lade være med at føle stadig større hengivenhed (og glæde) i hendes nærvær. Hun var en kæmpe klump af eksplosiv vold og had, blandet med en mærkelig blanding af sund fornuft, ømhed og kærlighed. Alligevel havde hun et dybt ønske om at give udtryk for de bedste idealer.

Jeg var glad for at føle denne mærkelige tiltrækning. Den mindede mig om de følelser, jeg altid havde haft for fattige sorte som ofre.

At Connie også var et offer stod klart, da vi senere mødte hendes håbløst alkoholiserede og halvt vanvittige far, selvom Connie hævdede, at der aldrig havde været tale om et direkte incestuøst forhold mellem dem.

På et tidspunkt gik det op for os, hvor meget vores moralske begreber var gledet os af hænde efter blot få dage med Connie ude i sumpen.

”Angel med sin elskede nye legekammerat

I løbet af sommeren havde John fanget en vaskebjørn, som blev familiens kæledyr. Børnene tumlede rundt med den i sengen og fodrede den med kiks. Jeg nød at bade i det vanvittige rod i deres ”badeværelse”, fordi vaskebjørnen med sin store hale nærmest hjalp med at vaske mig i badekarret. Den var så sød, at Helle fik den idé at lave et børne-tv-program om, hvordan den legede med de mishandlede børn. Men hun var løbet tør for videobånd. Det var min skyld. Før vores ankomst, havde jeg sagt til hende: ”Det nytter ikke at interviewe denne dysfunktionelle familie direkte om volden. Lad bare kameraet køre hele tiden, især når de er fulde, og du vil få de mest chokerende optagelser, hvor de henkastet taler om alle deres mord.”

Da vi løb tør for bånd under vores nætter med ”druk og drabsudflugter”, foreslog Helle at slette nogle af de tidligere bånd. Og fordi mord og vold efter få dage var blevet til hverdagens ”ondskabens banalitet”, sagde jeg ja, selv om det netop var for at optage det hele, jeg havde inviteret hende med.

Angel mishandlet af Connie, som selv blev mishandlet af sin far til højre

Først da vi igen var ude på landevejen, gik det op for os, at hun havde slettet store dele af beviserne på en – selv efter amerikanske forhold – chokerende seriemordshistorie til fordel for et trivielt børneprogram.

Det var et skræmmende eksempel på, hvor hurtigt vi var blevet hjernevasket ind i Connies perverse logik. Hun udtrykte den selv bedst, da hun spurgte: ”Sig mig, skriver du en bog om os?” Jeg svarede ærligt: ”Måske en dag, men jeg vil beskytte jer (mod retslige tiltag).”

”Det behøver du ikke tænke på,” sagde Connie. ”Det eneste, jeg ikke vil have med, er den aften, hvor Woody og jeg brød ind på en restaurant og stjal skaldyr, fordi vi var sultne.”

Hun vidste udmærket, at indbrud var forkert. Hun havde stærke meninger om det, fordi en af ”niggerne” i nabolaget engang havde stjålet hendes høns. Men at dræbe ”niggere” i massevis, når hun var fuld, opfattede hun ikke som ulovligt eller forkert.

Efter kort tid gjorde vi det tilsyneladende heller ikke. Det var endnu en vigtig lektion:

Voldelige mordere skabes ikke kun gennem mishandling i barndommen. Selv de bedste af os kan på kort tid blive hjernevasket ind i sådanne roller, som vi kender det fra soldater, torturbøddler – og fra amerikansk politi som George Floyds mord.

Med varme knus tog vi afsked foran den forfaldne trailer med plastik for vinduerne. Jeg vidste, at jeg ville savne Connie – eller i det mindste kontakten med den voldelige side af mig selv, som hun havde tvunget mig til at se. En god grund til at tage af sted nu var også hendes rablende gale far, der ødelagde enhver samtale med sine sexfantasier om Helle.

”Kan du virkelig sove i en bil med sådan en sexet blondine uden at have sex?” spurgte han igen og igen.

Man hører ofte sandheden fra mennesker, der er fulde eller vanvittige – og han var begge dele. Han sagde åbent det, mange amerikanere forestiller sig, når jeg har danske kvinder med på mine turneer. Deres nærvær forhindrer også at jeg lader mig forføre af den forelskelse jeg ikke kan undgå at udvikle for mine fotografiske ofre – og de for mig – som i tilfældet Connie.

Der var intet tilbage af denne smukke unge mand i fængslet 5 år efter

Senere i 1996

Jeg havde skrevet til Woody i flere år og fik tilladelse til at besøge ham i fængslet. Efter næsten 20 timers kørsel ankom jeg. Som så ofte i USA lå højsikkerhedsfængslet langt ude i ingenting, et sted kun få familier havde råd til at besøge. Woody havde ikke haft besøg i fem år og glædede sig lige så meget til gensynet som jeg. Men det blev et chok.

Efter endeløse sikkerhedskontroller kom Woody ind i besøgsrummet lænket på hænder og fødder og med kroppen viklet ind i endnu tykkere kæder. At omfavne denne jernmand føltes som at holde om et rumvæsen. Det smukke, næsten uskyldige ansigt, jeg huskede fra den unge mand med de lyse lokker, var forsvundet.

Med kort hår, tatoveringer, manglende tænder og ar på armene lignede han Sean Penn i Dead Man Walking – bare langt værre.

Hvor jeg fem år tidligere havde haft svært ved at tro på hans historier om massebord, troede jeg nu på alt. Han var blevet frygteligt brutaliseret i fængslet, som forekom mig endnu værre end Angola. Halvdelen af tiden havde han siddet i mørk isolation på grund af disciplinære forseelser. Hvor mange slagsmål? Tolv med sorte fanger og tre med hvide, alle på liv og død. Hver gang var hans 25 års straf blevet forlænget.

Men efter næsten kun at have boet sammen med sorte, havde han fået modvillig respekt for dem. De kunne slå igen!

Han fortalte mig, at før jeg samlede ham op i 1991, havde han engang delt en fængselscelle med en sort mand. I raseri fik han smuglet en pistol ind og skød ham. ”Ikke for at dræbe niggeren”, for det ville have givet længere fængselsstraf. Han skød ham i benet for at få ham flyttet ud af cellen.

I dette ”højteknologiske” fængsel kunne det ikke lade sig gøre. Han havde lært at leve med sin nuværende sorte cellekammerat.

”Han fucker ikke med mig, og jeg fucker ikke med ham.”

De talte aldrig om race og vidste ikke engang, hvad den anden sad inde for.

Sarah var det eneste af Woodys ofre, jeg kendte, så jeg følte et særligt ansvar som hendes budbringer. Woody kunne intet huske fra den nat, hvor han stak hende ned, og bad mig fortælle alt.

”Den stakkels pige,” sagde han flere gange. Om sin dyriske opførsel under retssagen, hvor han havde truet hende, kunne han kun huske, at han havde været ”et røvhul” uden at vide, at Sarah var til stede. Jeg fortalte, hvor vigtigt det havde været for Sarah at læse hans brev, hvor han bad om tilgivelse, og jeg spurgte, om han var klar til et møde mellem offer og gerningsmand.

Efter lang tids overvejelse sagde han nej.

Så begik jeg en frygtelig fejl. Jeg sagde, at Sarah havde været mere forstående, end jeg havde ventet, fordi hendes egen bror sad i fængsel. Straks forsvandt alle Woodys forsøg på medfølelse, og hans dræberinstinkter tog over.

”Du må give mig navnet på Sarahs bror,” krævede han. ”Jeg har hørt, at der er en fange her, som vil slå mig ihjel. Her dræber man eller bliver dræbt.”

Jeg vidste, at det sandsynligvis var Sarahs bror. Under mine samtaler med familien havde hendes anden bror igen og igen sagt: ”Hvis bare jeg kunne få fat i den fyr.”

Pludselig var jeg fanget midt i en kamp på liv og død. At være budbringer og forsonende brobygger var langt sværere, end jeg havde forestillet mig. Som Vorherre selv måtte jeg vælge, hvem der skulle dø. Hvis jeg ikke røbede navnet, ville Woody, min ven, sandsynligvis få halsen skåret over bagfra. Jeg vidste, at jeg ikke ville fortælle Woody navnet, men også, at hvis jeg prøvede at redde Sarahs bror, ville Woody støde mig fra sig.

Mødet med ham tvang mig også til at reviere det, jeg havde sagt om ham i mit diasshow. Jeg kunne stadig ane det sårede barn i ham, men det blev stadig sværere ikke også at se ham med samfundets fordømmende blik. Jeg vidste, at jeg ikke ville have mod til at sætte ham fri i den tilstand, han nu var i. Samtidig vidste jeg, at netop dette fordømmende smid-væk-samfund – og fængslets yderligere brutalitet – havde gjort ham sådan.

At nægte ham Sarahs brors navn, var næsten lige så svært som ikke at fortælle ham om Dawn, den eneste kvinde han havde elsket. Samme morgen havde jeg ringet til hendes mor, Adeline; hun var i chok. Dawn havde forsøgt selvmord aftenen før og var blevet fundet halvdød i en gasovn.

Adeline havde bedt mig tie, men Woody blev ved med at spørge til hende. Og der var mere: Dawn havde fået et barn med Woodys bedste ven.

Jeg vidste, at hvis Woody fik det at vide, ville han også ville slå ham ihjel.

Denne korte beretning antyder blot nogle af de problemer, jeg stødte på i forsøget på at være ven med alle parter i en voldelig underverden med sine egne regler. På den tre dage lange køretur tilbage mod New York gennem uafbrudt regn tænkte jeg næsten kun på én ting:

MIT amerikanske dilemma.

1998

Næsten to år efter mit besøg hos Woody modtog jeg et overraskende julebrev. Det var fra den værste af de tre seriemordere – Woodys ældste bror, Sammy, som jeg også havde forsøgt at besøge i 1996.

Som leder af en arisk bande fortsatte han med at myrde sorte i fængslet, blandt andet ved at hælde benzin over dem og sætte ild til dem, mens de sov. Nu undskyldte han, at han ikke havde svaret på mit brev. Han var lovligt forhindret, skrev han, fordi han havde tilbragt to år i ”hullet” for at have stukket en sort fange ihjel.

Nu ville han i stedet gøre noget kreativt og spurgte, om nogle af mine venner ville være hans pennevenner.

Flere af mine sorte venner i området arbejdede som fængselsbetjente dér. Med dem som referencer – og efter mange års venten – fik jeg endelig tilladelse til at besøge Sammy. Fængselsinspektøren var nemlig kristen og troede på tilgivelse. Desværre fandt jeg, efter at have kørt næsten en uge for at komme dertil, at fængslet var lukket ned på grund af en svineinfluenza-smitte.

Med en sort kvinde i 2003

I 2003 tog jeg en sort kvinde med mig for at se, hvordan familien ville reagere. ”Jeg vil se, om de også slår dig ihjel,” spøjte jeg over for Rikke Marott, en dansk fotomodel.

”Jacob,” sagde hun nervøst, ”jeg er en ung sort kvinde. Du er en midaldrende hvid mand. Halvdelen af mændene heromkring er i fængsel for at have dræbt eller voldtaget sorte.”

”De dræber også hvide,” svarede jeg.

”Det gør det ikke bedre.”

Vi besøgte først Sammys og Johns mor, Rose. Jeg ville høre mere om hendes baggrund.

”Jeg voksede op langt ude i sumpen,” fortalte hun. ”Vi sov ni mennesker i det eneste rum. Vi var så fattige, at vi alle måtte arbejde hårdt som reje-fiskere. Først da jeg var 13 år, fandt myndighederne os og sendte os i skole, men jeg stoppede efter 5. klasse, fordi mine forældre havde brug for mig. Jeg lærte aldrig rigtigt at læse og skrive.”

Rikke pegede på et billede af bedårende lille pige på væggen.

”Min datter,” sagde Rose. ”Hun forsvandt i 1967. Hun var 16 år. Jeg fik et anonymt opkald fra en mand, der sagde, at hun var druknet i havnen.”

”Hvem ringede?”

Angel med breve til hendes mor om at være et bedre barn

”Måske morderen. Ingen andre vidste, hvor hun var. Hun blev aldrig fundet.”

Hendes stemme rystede, og hendes øjne fyldtes med tårer.

”Det er 35 år siden, men jeg slipper aldrig håbet om, at hun en dag kommer tilbage.”

”Vores familie er forbandet. Der har været så mange mord og ulykker og fængselsstraffe. Min stedsøn er i fængsel for mordforsøg – han skar en ung piges mave op. Hun overlevede, men hun vil aldrig kunne få børn.”

Da jeg interviewede Rose om, hvordan Woodys far, Vincent, havde revet hendes livmoder ud, brød hun sammen i tårer, i skam over at jeg vidste det. Hun skammede sig så meget over ikke at have en livmoder, at hun ikke tog på hospitalet i en hel måned. Og selv da tog hun kun af sted, fordi blødningsen var så voldsom. I tiden op til tragedien, råbte Vincent i fuldskab, ”Jeg skal nok sørge for, at du aldrig kan få børn med en anden mand!”

Rose sagde, at hun havde ønsket at forlade ham, men inden jeg slukkede for kameraet, fortsatte hun med at tilstå, at hun havde dræbt sin mand med en økse. Han var ikke ”faldet ud af sengen”, som alle havde fortalt mig.

Endnu mere følelsesladet fortalte hun nu om mordet på Woodys ældste søster. I foråret havde Adeline fortalt mig, at hendes datter havde begået selvmord som 16-årig efter et langvarigt incestuøst forhold til sin far. Men nu sagde Rose, at Adeline i virkeligheden var blevet myrdet. Overvældet af at høre om alle mordene, glemte vi at spørge om det også var af faren, da hun hurtigt fortsatte.

”Jeg har endnu en søn i fængsel for mord. Han dræbte mennesker helt tilfældigt.”

Hun beskrev i detaljer (og på min video) alle mordene uden at nævne, at ofrene alle var sorte.

Senere sagde Rikke:

”Hun prøvede at beskytte mig, fordi jeg er sort, men det behøvede hun ikke. Jeg følte mig tryk ved Rose. Hun var ligeglad med min hudfarve. Det vigtigste for hende var, at et andet menneske prøvede at forstå, hvor hun kom fra.”

Da vi skulle til at gå, sagde jeg, at vi ville ud og besøge John.

”Johns kone er død,” sagde Rose. ”Connie blev dræbt sidste år i en bilulykke, da hun flygtede fra et af deres fulde slagsmål. John arbejder nu på et skib og er væk i flere dage ad gangen.”

”Og børnene?”

”Myndighederne tog dem. De to yngste bor hos min kristne datter. Den ældste på 17 bor hos John og hans nye kæreste.”

Jeg blev chokeret, men ikke overrasket. Connies død var den logiske følge af en farlig blanding af kokain, alkohol og ubearbejdet vrede. Jeg havde længtes efter at se hende igen og græd på den lange køretur hen til børnene.

Ville de overhovedet kunne huske mig efter syv år?

Jeg var lettet, da vi kørte op til deres nye hjem hos en ”god kristen familie”. Som om jeg var en kær onkel, kom Angel løbende ud og sprang mig om halsen i en ubeskrivelig glæde.

Man siger, at børn ikke kan huske noget fra før de er to eller tre år gamle, men Angel huskede tydeligvis mig. Jeg ankom med skyldfølelse over, at jeg engang havde haft lyst til at slå hende som lille. Da hendes familie var en, som både hvide og sorte var flygtet fra ude i sumpene, huskede hun mig sikkert som den eneste ”fornuftige” udefra i hendes barndom, der var vidne til, hvor dybt hun var blevet traumatiseret. Selv om jeg kun havde kendt Angel få dage, da hun var to og tre år, kunne jeg nu som niårig mærke, hvor meget det havde betydet.

9-årige Angel med hendes nye søster Sally i 2003

16-årige Natasha elskede Rikke Marott

Rose viser Rikke Marott billedet af sin søn Sammy i fængslet

Med Natasha i 2003 kort før hun flygtede fra sin far

John viser, hvordan græsplænen blev rød af blod i 2009

Hun trak mig rundt for at vise mig sin nye familie, sin nye lillesøster og et brev hun havde skrevet til sin døde mor, hvor hun lovede nu at blive ”en god pige”.

Natasha, der nu var sytten år, var lige så glad for at se os. Hun, der havde været tæt på at dræbe en sort dreng med sten, havde siden tilbragt to år i fængsel efter andre forbrydelser. Hun var især fascineret af Rikke og ville gerne fotograferes sammen med hende igen og igen.

De var måske nok blevet opdraget til at ”dræbe niggere”, men deres smerte gjorde dem ikke blinde for den kærlighed, en sort kvinde kunne give dem. Rikke blev adopteret af en kærlig dansk familie og bragte det overskud af kærlighed med sig, som disse kærlighedshungrende børn så meget længtes efter.

I årene efter blev de ved med at spørge, hvorfor jeg aldrig tog den ”dejlige farvede kvinde” med igen.

2009

Familieforbandelsen fortsatte med at hjemssøge børnene, selv om John havde fået dem tilbage. Da han arbejdede offshore, så jeg ham først igen i 2009. Han boede nu i en anden trailer med lidt jord omkring.

Jeg havde lært at forvente overraskelser, når jeg besøgte en seriemorder, og regnede med endnu en, da jeg spurgte, hvorfor hans græsplæne var rød af blod.

”Jacob,” sagde han med en hærdet mands rustne stemme: ”du ved, vi altid gjorde skøre ting, når vi var fulde. I går aftes var jeg så fuld, at jeg begyndte at skyde efter min eneste ko. Koen blev så bange, at den sprang over hegnet og løb væk. Så hentede jeg riflen, satte mig på hesten og red efter den. Og efter et vildt midnatsridt gennem byen dræbte jeg den forbandede skiderik omkring otte kilometer på den anden side af byen. I morges hentede min stedsøn og jeg den i pickuppen og har lige parteret den her på den blodige græsplæne.”

”I det mindste dræber du ikke sorte mere,” sagde jeg.

”Nej. Vi bliver alle blødere med alderen. Jeg holdt vist op omkring den tid, jeg mødte dig.”

Lettet over, at hans mordlystne ungdomsvrede havde lagt sig, tog jeg med ham ud at fiske rejer dybt inde i sumpen. For første gang fik vi lejlighed til at tale roligt om hans liv og de voldsomme slagsmål med Connie, som til sidst havde kostet hende livet. Det, der gjorde mig mest trist, var, at begge hans døtre var forsvundet.

Natasha var flygtet kort efter mit sidste besøg. Hun havde fået to børn, som hun havde efterladt hos John.

”Hun sidder sikkert i fængsel igen,” sagde han.

Også Angel sad i fængsel. Woody var blevet prøveløsladt efter 16 år og flyttet ind hos John.

John med Natashas yngste efterladte barn

Der voldtog han den trettenårige Angel og gjorde hende afhængig af narko. I raseri anmeldte John sin bror, som blev sendt tilbage i fængsel – denne gang på livstid – for at have overtrådt sin prøveløsladelse.

Angel var heller ikke nogen helgen. Som 13-årig stjal hun en bil for at køre sine venner på McDonald’s og blev sendt på en ungdomsanstalt.

Et år senere flygtede hun ved at stjæle en af anstaltens gule skolebusser. Jeg har ingen anelse om, hvordan en så lille person overhovedet kunne nå pedalerne. Måske kunne hun heller ikke, for hun totalskadede bussen. Nu afsonede også hun en lang straf i et fængsel, der lå så langt væk, at John ikke havde råd til at besøge hende.

Sammen med sin nye kone forsøgte John at opdrage sine to børnebørn bedre, end han havde opdraget sine egne døtre. Den ene var opkaldt efter deres døde bedstemor Connie.

Jeg havde på fornemmelsen, at John endelig var på rette vej. Det var mere Natasha og Angel, jeg frygtede mest for nu.

2012

Jeg fandt først Natasha igen i 2012. Hun kontaktede mig, fordi hun ville have min hjælp til at få sin far i fængsel.

Angel på to år med sin onkel Woody, som senere voldtog hende

Hun havde fra sin bedstemor, Rose, fået at vide, at det i virkeligheden var John, der havde begået mordet på markedspladsen, som hendes onkel Sammy sad på livstid for. Selv om Natasha aldrig havde mødt Sammy, syntes hun, det var urimeligt, at han sad inde, når hendes far havde dræbt langt flere sorte.

Jeg havde aldrig forstået, hvorfor Sammy havde fået livstid for mordet på en sort far foran hans familie, når Woody på mit bånd klart sagde, at det var John, der havde gjort det.

John havde selv vist mig, hvordan han drejede kniven rundt i mandens hjerte. Ifølge Natasha indgik brødrene en aftale umiddelbart efter forbrydelsen, fordi der var så mange vidner. Sammy gik med til at tage skylden, fordi John havde børn, og Sammy var eftersøgt for så mange andre ting, at han alligevel ville ende i fængsel.

”Wow,” tænkte jeg. På grund af denne bizart ædle aftale, der var indgået for at forhindre, at hun blev faderløs, ønskede Natasha nu, at hendes egen far skulle i fængsel.

Hun var treogtyve, og jeg følte, at det endelig var på tide at spørge, hvor meget hun huskede af mordene i sin barndom. Vi satte os bag det skur, hvor hun boede, med et videokamera foran os.

Hun insisterede på, at vi først købte en flaske whisky: ”Jeg har så meget at fortælle dig.”

I starten kom minderne langsomt frem, som om de havde ligget begravet alt for længe. Men efter et par timer fik jeg den idé at afspille et lydclip fra Woodys interview optaget tyve år tidligere. Da brød Natasha ud i gråd og begyndte at ryste voldsomt i mine arme. Det var, som om båndet rev sårene fra hendes barndom op igen.

Hun fortalte mig om nogle af de mord, hun havde hørt ham prale af, og hvor ofte hun havde hjulpet med at vaske blodet af bilen, efter at John havde været ude at ”dræbe niggere”. Hun havde endda været vidne til et af mordene.

”Vi var ude at køre, og en sort fyr i en lille Honda afholdt far i at køre stærkt. Far satte efter ham og fik ram på ham. Jeg så den fucking nigger tumble ud i grøften – far ramte ham bogstaveligt talt med 80 km/t. Far sad bare der og grinede og sagde, at den skide nigger ikke ville spærre vejen en anden gang. Så en dag senere hørte vi i radioen, at politiet søgte vidner. Der var en dusør og alt muligt.”

”Så du hørte det i radioen, og du vidste, det var din far.”

”Ja, jeg var jo sammen med ham.”

John med sin stedsøn og barnebarnet Connie, der viser de våben, han brugte til drabet aftenen før

Med Nastasha under vores terapeutiske samtale i 2012

Natasha med hendes vanvittige meth-venner i "hullet" samme aften

Natasha og venner i den sene natbar hvor jeg drikker tequila "shots" fra Natashas bryster

Natasha og Angel på et familiefoto

"Og så følte du skyld. Var det første gang, du fornemmede, at noget var galt?"

"Ja, det var stort set den eneste gang, jeg nogensinde har tænkt, at noget var galt – fordi jeg så det med mine egne øjne."

"Kun fordi han var eftersøgt for det?"

"Jeg ved ikke, om det var fordi han var eftersøgt for det, men jeg var der og så det hele.

Jeg er ikke en voldelig person. Misforstå mig ikke. Jeg har store problemer med vrede, og hvis nogen gør mig sur, får de det værste af mig at se, men jeg er ikke en koldblodig morder. Far vil fandeme se dig lige i øjnene og stikke dig ned – bare fordi du står der.

Han har ingen skyldfølelse, ingen anger." "Men vidste du ikke, at det var forkert at dræbe folk?"

"Nej, vi blev fucking opdraget til at dræbe "niggere", så hvordan kunne jeg det? Først da jeg var omkring 14 og hørte det i radioen, begyndte jeg at vende mig imod min far. Og kort efter jeg så dig og den søde farvede dame sidste gang, løb jeg hjemmefra."

Jeg havde dårlig samvittighed, fordi hun ville bruge min optagelse af Woody som bevis mod sin egen far i retten. Hun elskede ham, men nu så hun ham som en ubarmhertig morder. John var derimod gennem årene blevet min betroede ven. Han fortalte mig alt, men jeg troede eller håbede altid, at han bare pralede. Desuden så jeg ham altid som et offer.

Whiskyen og de grufulde, blodige detaljer gjorde os begge mere og mere eksalterede. Hun sad ved siden af mig foran kameraet og begyndte at kysse og kramme mig (ivrigt fotograferet af sin nye kæreste, som snart skulle blive far til hendes tredje barn). Hun gjorde det oftere og oftere, som en reaktion på glæden ved at give slip på noget, hun havde undertrykt i så lang tid.

Selv mens hun fordømte sin far, forsvarede hun ham stadig. "Min far ville ikke lade sig fucke over af de niggere," sagde hun. Jeg opfangede et par flere spor om Johns fortid i hendes sprogbrug, men det var hende selv, der pludselig nævnte hans voldtægt. "Blev din far voldtaget? Af hvem, hans far?" "Ja, han blev voldtaget som barn. Før han var tretten. Og Sammy også. Hele tiden."

"Hvordan ved du det?"

"Fordi min far fortalte mig det, da han var fuld."

"Hvordan fortalte han dig det?"

"Vi talte om mange ting, og han sagde, at han var blevet udnyttet som barn. Jeg sagde: "Hvad mener du med udnyttet?" En gang sagde han: "Skat, grunden til, at jeg var så overbeskyttende over for dig, da du var lille, var på grund af det, der skete for mig, da jeg var barn." Han ville ikke gå i detaljer – hvorfor skulle han også det? Han er en voksen mand. Så jeg spurgte ikke mere. Visse ting giver mig og ham skam. Som far og datter kan vi forbande hinanden, men når det kommer til stykket, står vi ryg mod ryg og kæmper os igennem sådanne ting uden at vise følelser."

Natasha taler om sin fars myrderier

Senere den aften så jeg, at folk udtrykker sådanne følelser på forskellige måder. Efter disse åbenbaringer, der havde varet hele dagen, og hvor hun havde bekræftet de grusomme mord på sorte, som Woody havde fortalt mig om for 20 år siden, var vi begge følelsesmæssigt smadrede. Men hvad der var endnu vigtigere, var, at hun også havde givet mig en dybere forklaring på det hele. Det hele havde rod i en dyb ubearbejdet vrede, der stammede fra den konstante voldtægt af to små drenge.

Da dagen var omme, var vi helt udmattede, men Natasha insisterede nu på, at jeg skulle køre hende hen til spiritusforretningen og derefter "ned i hullet" – et tilholdssted for kriminelle misbrugere, som jeg vidste var det værste sted i byen.

Der sluttede hendes venner sig til os, de vildeste crackmisbrugere og meth-kogere, jeg nogensinde havde set. Da Natasha nu tydeligvis var ude af sig selv, tvang en af dem os ind i min lejebil (mig på bagsædet og Natasha foran). Den vildeste tur i mit liv var ved at begynde. Vi kørte 160 km/t gennem gaderne – mod kørselsretningen på ensrettede gader og gennem mørke gyder, mens skraldespande

fløj omkring os, ligesom i en forfølgelsesscene fra Hollywood. Flere gange forsøgte Natasha at kaste sig ud ad døren i fuld fart. Først fortrød jeg, at jeg ikke havde tegnet en forsikring på bilen. Senere fortrød jeg, at jeg ikke havde en livsforsikring. Med en så beruset og påvirket chauffør var jeg helt sikker på, at mit liv ville ende på samme måde som Natashas mors.

Efter en vild biljagt over adskillige floder og sumpe, endte vi sent om natten i en tom bar, hvor Natasha vågnede. Hun trak sin kniv og krævede shots til os alle og insisterede på, at jeg skulle drikke dem fra et glas, der var klemt ind mellem hendes bryster. "Lokal tradition," tror jeg, de sagde. Jeg følte mig mere sikker blandt deres knive end jeg gjorde, da vi kørte med dem, så jeg udskød turen hjem, indtil Natasha var besvimet. Hun virkede så "død", at vi troede, hun havde fået et hjerteanfald. Vi bar hende ud til bilen og kørte hjem. Klokken fem om morgenen bar vi hendes enormt tunge krop ind i stuen. Med al den vægt, hun nu havde taget på, lignede hendes krop hendes mors.

Lettet over at være i live flygtede jeg fra gerningsstedet, bange for at politiet skulle dukke op og sammenligne bulerne i min bil

Bærer bevidstløse Natasha hjem kl. 5 om morgenen

med det, vi havde smadret den nat. Det viste sig, at Natasha var gravid og snart fødte. Da hun igen blev fængslet, blev hendes barn også taget fra hende.

Senere samme dag var heldet med mig, og jeg fandt Angel i en fjerntliggende by. Jeg havde ikke set hende i næsten ti år, mens hun havde siddet i fængsel, og blev igen overrasket over, at hun kom løbende ud for at omfavne mig på samme måde som da hun var ni. Nu var hun nitten år og gravid, og var gift med en rå Hells Angels-type, der mindede mig om den unge, fængselsbrutaliserede Woody.

Angel gravid med sin midlertidige mand i 2012

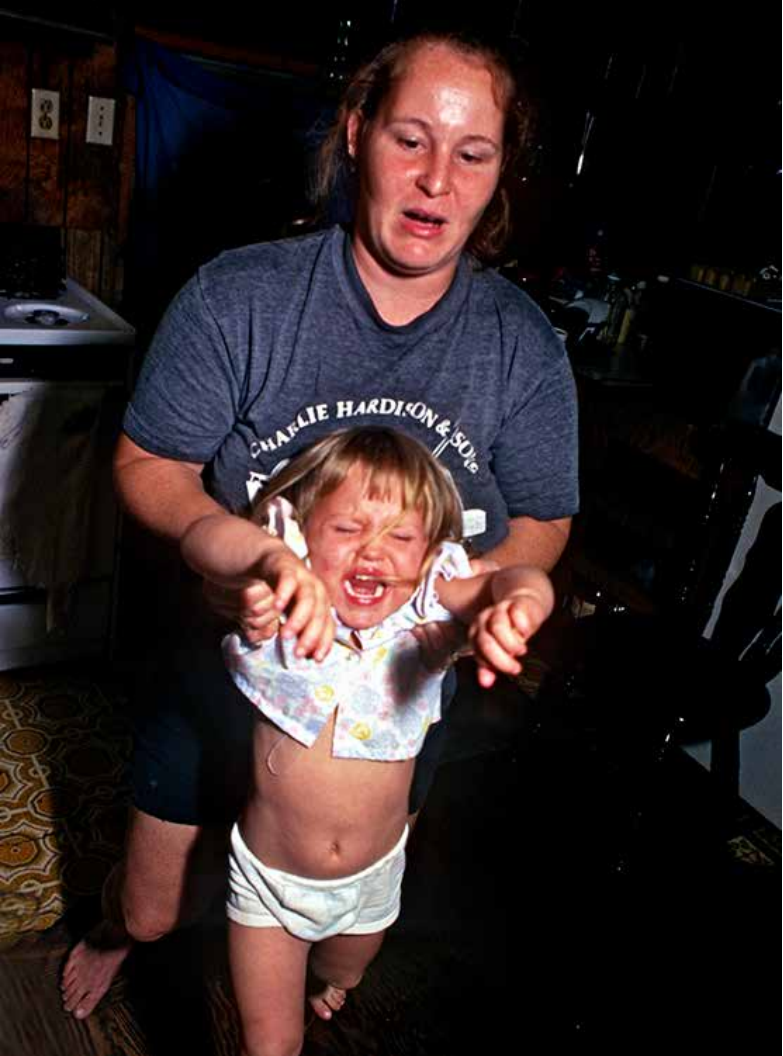
Natasha havde ikke fortalt hende, at jeg ville komme, da søstre ikke længere var i kontakt. Da jeg nævnte, at Natasha ville have deres far i fængsel, kunne Angel ikke forstå det. Hun havde været for lille til at være vidne til alle mordene. Som toårig havde hun kun lært de ord, hun huskede som sine første: ”Vi dræber niggere.” Hun havde ikke vidst, hvad de betød.

Efter i årevis at have udlevet sine forældres vrede, som havde stemplet hende som ”den onde”, var Angel endelig kommet ud af fængslet og drømte om at stifte familie. Da jeg sad der og interviewede hende, blev jeg igen slået af, hvor lille hun var. Hun så håbefuldt på fremtiden. Før jeg gik, bad hun mig om at tage et billede af hende sammen med den mand, hun havde giftet sig med i Johns hus. Selvom hun nu levede relativt komfortabelt hos sin voldelige mands forældre, var det tydeligt, at hun ikke ønskede, at jeg skulle gå.

I de næste otte år sendte Angel mig det ene desperate brev efter det andet, selv om hun næsten ikke kunne skrive. Først om fødslen af deres to børn, med præcis angivelse af længde og vægt, siden om hvordan manden havde forladt hende, og hvordan hun var endt i en trailer lige så faldefærdig som den, hun selv var født i – fattig og alene med børnene.

Derefter fulgte råb om hjælp fra det ene fængsel efter det andet, efter at myndighederne havde tvangsfjernet hendes børn. Hver gang jeg spurgte til Natasha, vidste Angel kun, at hun også var tilbage i fængsel.

For nylig har Angel afsonet sin straf, fundet en ny mand og fået endnu et barn. I en periode virkede hun lykkeligere. Nu sender hun mig råb om hjælp, når John, hendes far, ligger på hospitalet efter mange års alkoholmisbrug. ”Far vil gerne se dig,” skrev hun kort før sin fars død. ”Kom nu tilbage, Jacob. Jeg betaler flybilletten.” Hun har ingen anelse om, hvor langt der er til Danmark, eller hvor dyr en sådan billet ville være. I de senere år har familiens sidste håb været præsident Trump. Angels nye mand (som også forlod hende) skrev lange Facebook-indlæg om ”den uretfærdige behandling, Trump har fået efter alt det, han har gjort for os fattige mennesker”. Jeg føler, at denne familie er blevet uretfærdigt behandlet af os alle, der har succes i samfundet.

Connie tæskede Angel - ”den slemme” - i 1996

Mit 30-årige venskab med denne traumatiserede familie har lært mig én ting: hvor vigtigt det er, at vi – uanset hvor lidt tid vi har til overs i vores travle karrierer – griber ind som frelsende engle for de forsømte og misbrugte børn omkring os.

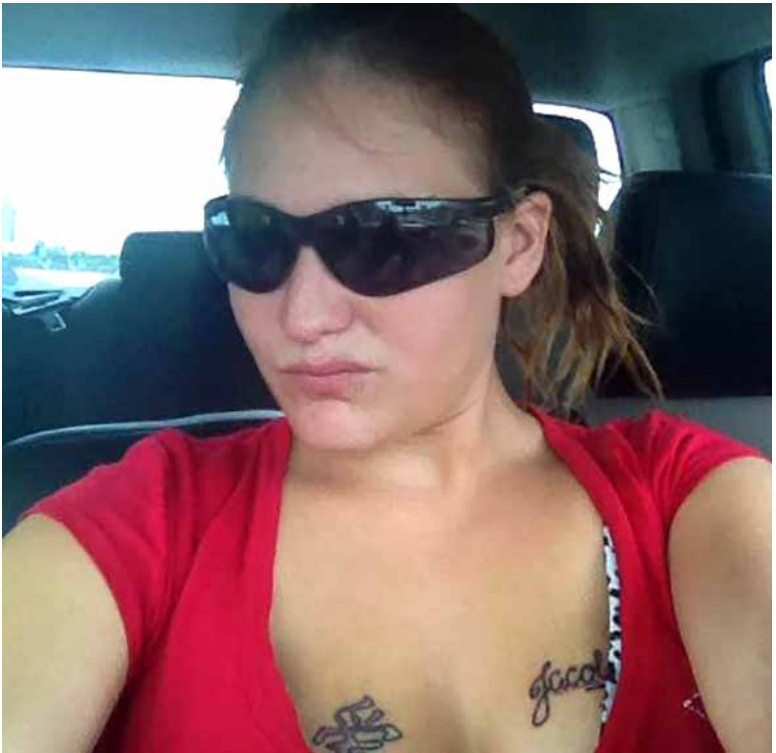
For selv om jeg kun tilbragte nogle få dage med Angel, da hun var to-tre år gammel, glemte hun mig aldrig. Det viste hun mig klart, da hun var ni, og igen da hun var nitten.

Den dag i dag skriver og ringer hun stadig til mig, og nu har hun endda fået mit navn tatoveret på brystet (som det ses her).

Fraskilt og alene med to børn og Jacob-tatovering 2018

Gravide Angel glad i sine svigerforældres hjem i 2012

Andel del

What happens to a dream deferred?

Does it dry up
like a raisin in the sun?

Or fester like a sore –

And then run?

Does it stink like rotten meat?

Or crust and sugar over –

like a syrupy sweet?

Maybe it just sags
like a heavy load.

Or does it explode?

Langston Hughes

Ghettoen i vore hjerter

Freedom

Freedom will not come
Today, this year
Nor ever
Through compromise and fear.

I have as much right
As the other fellow has
To stand
On my two feet
And own the land.

I tire so of hearing people say,
Let things take their course.
Tomorrow is another day.
I do not need my freedom when I’m dead.
I cannot live on tomorrow’s bread.
Freedom
Is a strong seed
Planted
In a great need.
I live here, too.
I want my freedom
Just as you.

Langston Hughes

Romerbrevet 7: 18-20

“Not everything that is faced can be changed, but nothing can be changed until it is faced.”
- James Baldwin

“You have to get over the fear of facing the worst in yourself. You should instead fear unexamined racism. Fear the thought that right now, you could be contributing to the oppression of others and you don’t know it. But do not fear those who bring that oppression to light. Do not fear the opportunity to do better.”
- Ijeoma Oluo, So You Want to Talk About Race

“The problem is that white people see racism as conscious hate, when racism is bigger than that. Racism is a complex system of social and political levers and pulleys set up generations ago to continue working on the behalf of whites at other people’s expense, whether whites know/like it or not. Racism is an insidious cultural disease. It is so insidious that it doesn’t care if you are a white person who likes black people; it’s still going to find a way to infect how you deal with people who don’t look like you.” — Scott Woods, “The Problem with ‘Nice Racism’”

“We can disagree and still love each other unless your disagreement is rooted in my oppression and denial of my humanity and right to exist.” James Baldwin

“I believe that there’s youth in white America that can be a tremendous force for good. But they have to be knowledgeable about the history of racism in America and how it manifests itself today.” - James Baldwin

“The master’s tools will never dismantle the master’s house.” - Audre Lorde

1987 - Jeg holder foredrag på Tufts University, MA

Ghettoen i vore hjerter

Tredive år med racismeworkshops for amerikanske studerende har bekræftet min tro på menneskers grundlæggende gode intentioner. De vil indsamle mad til ghettoerne eller holde hinanden i hånden i en kæde tværs over Amerika ”for at hjælpe vore nødlidende”, som de studerende her – for racisme har i dag ikke meget med hudfarve eller religion at gøre. Jeg hører ofte hvide sige, at de ville ønske, at de kunne adoptere sorte børn ”så de kan blive ligesom os”. Det er ”de andres” anderledes adfærd, som vi ”tager afstand fra” i vores

kaste-hierarkiske tankegang. Den adfærd, som vi former mennesker med, når vi i århundreder har udelukket sorte i USA eller f.eks. romaer i Europa. Eller en adfærd formet af undertrykkende kulturer og diktaturer, som mange muslimske indvandre-re og tidligere østeuropæiske jøder ankom med. Vores selvforståelse som ”liberalt indstillede” nordboere bliver for alvor sat på prøve, når vi står over for en indvandrer fra et sted uden for ”vores” territorium, en person, hvis adfærd er uforståelig i forhold til ”vores værdier”.

Her i del 2 vil vi se på, hvordan vi, uanset vores gode intentioner, har en tendens til at reagere, når millioner af fattige (kristne) sorte fra det amerikanske syd eller indvandrere fra fattige muslimske lande søger tilflugt i nord i håb om at blive betragtet som ligeværdige. Lever vi op til vores idealer og inkluderer vi dem i vores samfund? Eller flygter vi ud i en ”undvigende racisme” og tvinger dem ind i en undertrykkende ghetto? Svaret afslører mere om ”ghettoen i vores hjerter” end om de mennesker, vi hævder at hjælpe.

1986 - 5-6 millioner holder hinanden i hånden over hele Amerika som en del af “We are the World”-sultkampagnen

1974 - Greenville, NC

"They were willing to uproot themselves from everything they had ever known in search of something they had never seen."
- Isabel Wilkerson,
From The Warmth of Other Suns

"I was leaving the South to fling myself into the unknown.....I was taking a part of the South to transplant in alien soil."
- Richard Wright, Black Boy

1975 - Eastern SC

"The North is not the promised land. It is just another stop on the long road."
- Langston Hughes

"The North was not salvation. It was simply another form of the same prison."
- James Baldwin

1973 - Boston

1974 - Queens, NYC

Ideologisk nedblænding

Femte Mosebog 15: 7-11

”True activism is not about raising your voice. It’s about changing the world.” - Amanda Gorman, inaugural poet

Overalt hvor jeg kommer i USA, møder jeg en rystende mangel på forståelse hos folk over for de lidelser, der omgiver dem. Folk i Norden taler om fattigdommen i Syden, men kan ikke se fattigdommen i ghettoerne tæt på dem selv. Folk i Østen taler om indianernes fattigdom i Vesten uden at se deres egen sorte fattigdom; folk i Vesten taler om den sorte fattigdom i Østen, men ser ikke indianernes fattigdom lige uden for døren, og i Syden taler man slet ikke om fattigdom.

Et slående eksempel på denne blindhed fik jeg i Mississippi, da jeg fik et lift med en optimistisk repræsentant for middelklassen. Han talte uafbrudt om at dette var mulighedernes land, hvor alle kan få succes, hvis de bare vil. Enhver kan blive millionær på ti år. Har man kræfterne og lysten, kan man trække sig selv op af skidtet ved hårene.

De fraser hører jeg ofte, når vi kører på en landevej med shacks på begge sider, men netop den dag kørte vi gennem et totalt oversvømmet delta i den fattigste del af Mississippi med blikskure beboet af fattige daglejere. Langs vejen lå deres druknede muldyr og svin. Folk sad på tagene af deres shacks, nogle steder ragede kun skorstenen op, mens andre sejlede rundt for at redde deres dyr.

270

1974 - NYC

En dag gik jeg ned ad en gade i Detroit sammen med en sort pige, der havde været Sort Panter som 16-årig og nu var trotskist og rød-strømpe. Vi var på vej til et trotskistmøde – sådanne går jeg altid til om fredagen, fordi der serveres gratis kaffe og kage. Om søndag og onsdagen går jeg gerne til kaffebord i kirkerne. I kirkerne tager det normalt kun en time, før man får kaffen, men hos trotskisterne skal man virkelig gennem et helvede, før man får belønningen. Ofte skal man høre en stiv prædiken på tre timer om at frelse masserne, men så kaster man sig også til gengæld over kaffebordet med større glæde bagefter.

Da vi passerede en tigger med udstrakt hånd, slog hun hans hånd til side. Jeg spurgte chokeret, hvorfor hun ikke gav ham penge. ”Den slags pjat må vente til efter revolutionen,” svarede hun. Jeg spurgte: ”Hvad nu, hvis revolutionen ikke kommer i den mands levetid?” Så blev der ikke sagt mere.

I modsætning til middelklassen er folk i overklassen ofte rørende hjælpsomme over for de fattige, de tilfældigt får øje på. Det mest gribende eksempel oplevede jeg i Gainesville i Florida hos en rig forsikringsmand, som forsøgte at redde en daglejers eneste muldyr op af et mudderhul med sin helikopter. Situationen var så komisk, at jeg ikke kunne lade være med at grine, men hverken daglejeren eller kapitalisten kunne se det morsomme i det.

1973 - NYC

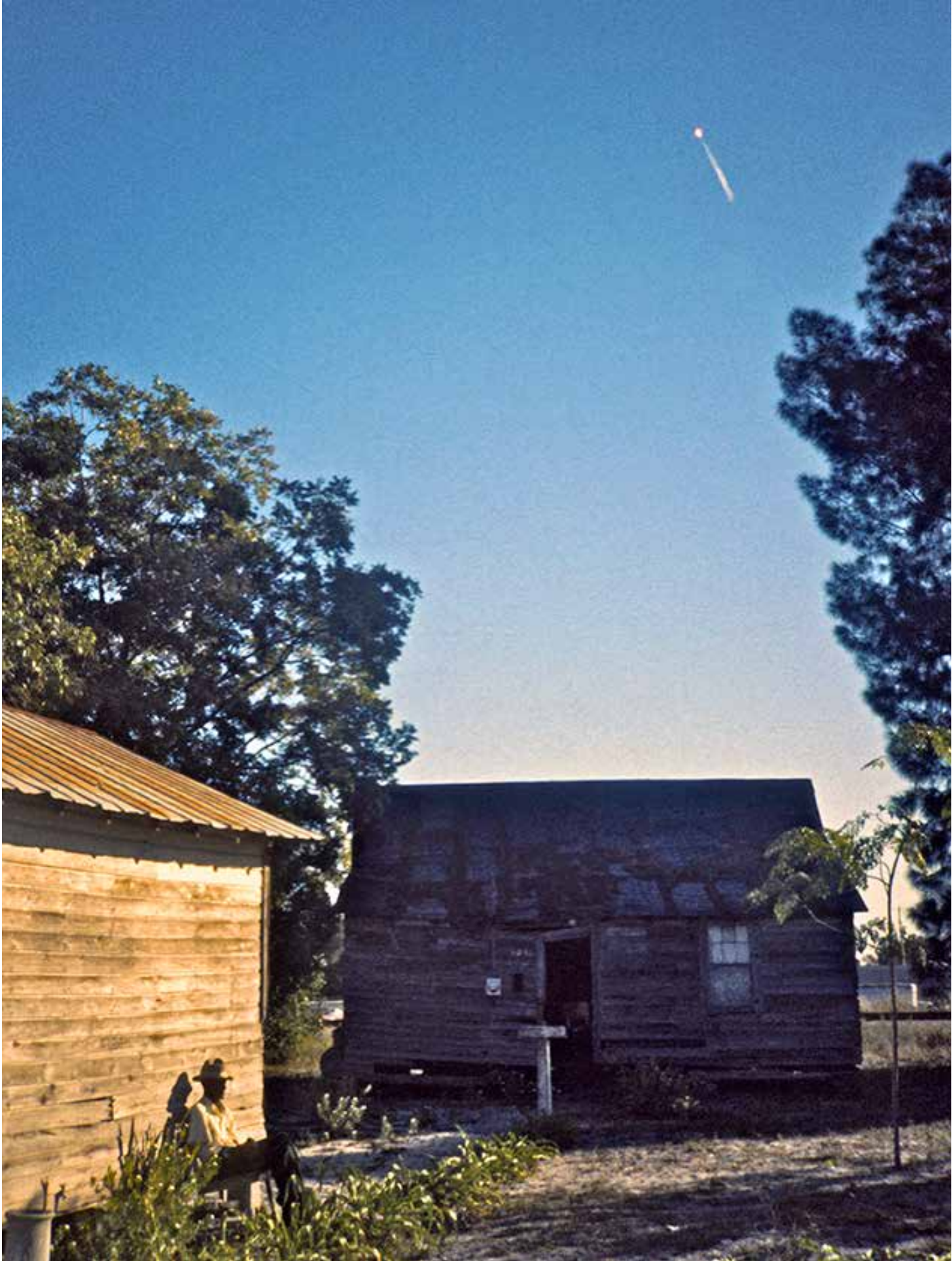
1973 - oversvømmelse i deltaet omkring Greenwood, MS

Senere gled han selv i mudderhullet og brækkede benet, og mens han lå i sengen, lånte jeg hans Mercedes. Det var på en af turene i den, jeg fandt Lindas shack.

En dag samlede playboy-millionæren Tommy Howard (side 170?) mig op i sin Jaguar og tog mig med til et fornemt skisportssted, hvor han brugte formuer på at score kvinder. Han var så fascineret af mit vagabond-slogan ”Tryghed er at rejse uden penge”, at han gav mig nøglerne til sit store hus. Men kort efter fandt han sit datingliv så tomt, at han solgte han alle sine forretninger for at ”leve efter din vagabond-filosofi” og tilbragte de næste syv år med at blaffe og rejse rundt i hele verden. I Afrika fik han sin første sorte ven – ironisk nok boede han i en by med 50 procent sorte, men havde aldrig haft en sort i sit hjem, bortset fra dem, jeg kom blaffende med.

Uanset om man intet har eller har for mange penge, er det arrogant blindhed over for dem, der gennem uheld er blevet tvunget ud i fattigdom. At Tommy senere kunne skifte til et kæmpe motorhjem, som han skrev om i sin rejsebog The Freedom Machine” – mens jeg kunne holde foredrag i min polstrede beboelige van – viste igen vores fælles hvide privilegium i et ufrit samfund.

Fra breve

1974 - Titusville, FL

Jeg spørger Charles Smith, en tidligere slave, om han mener, at sorte har været frie siden afskaffelsen af slaveriet

1974 - Greenville, NC

Himmelske ambitioner midt i jordisk trøstesløshed

"I don't care about the moon. I care about the people who are suffering here on Earth. The moon is not going to solve our problems. We need to invest in education, health care, and social justice." — Kendrick Lamar

Jeg: Tror du, at de sorte er frie i dag?
Eks-slave Charles Smith: – Nej, de har aldrig været frie.

Charles Smith, som hævdede at være USA's ældste borger, blev inviteret som æresgæst til affyringen af en måneraket, men han afslog, da han nægtede at tro på, at et menneske kunne nå månen.

Tæt ved hans hjem, i et område hvor jeg stadig fik lifts med muldyrtrukne vogne, så jeg en morgen affyringen af en raket gennem sprækkerne i den shack, jeg boede i. Men denne gamle mand, Cape Canaverals nærmeste nabo, opdagede ikke, at raketten langsomt steg op over hans frønnede hytte. Han havde ingen elektricitet eller radio, som kunne fortælle ham, hvornår dette milliardprojekt røg i luften. Og selv hvis han havde vidst det, ville han have været for syg af underernæring til at løfte hovedet og se raketten.

Begge forneden 1972 - Lower East Side, NYC

WHITEY ON THE MOON

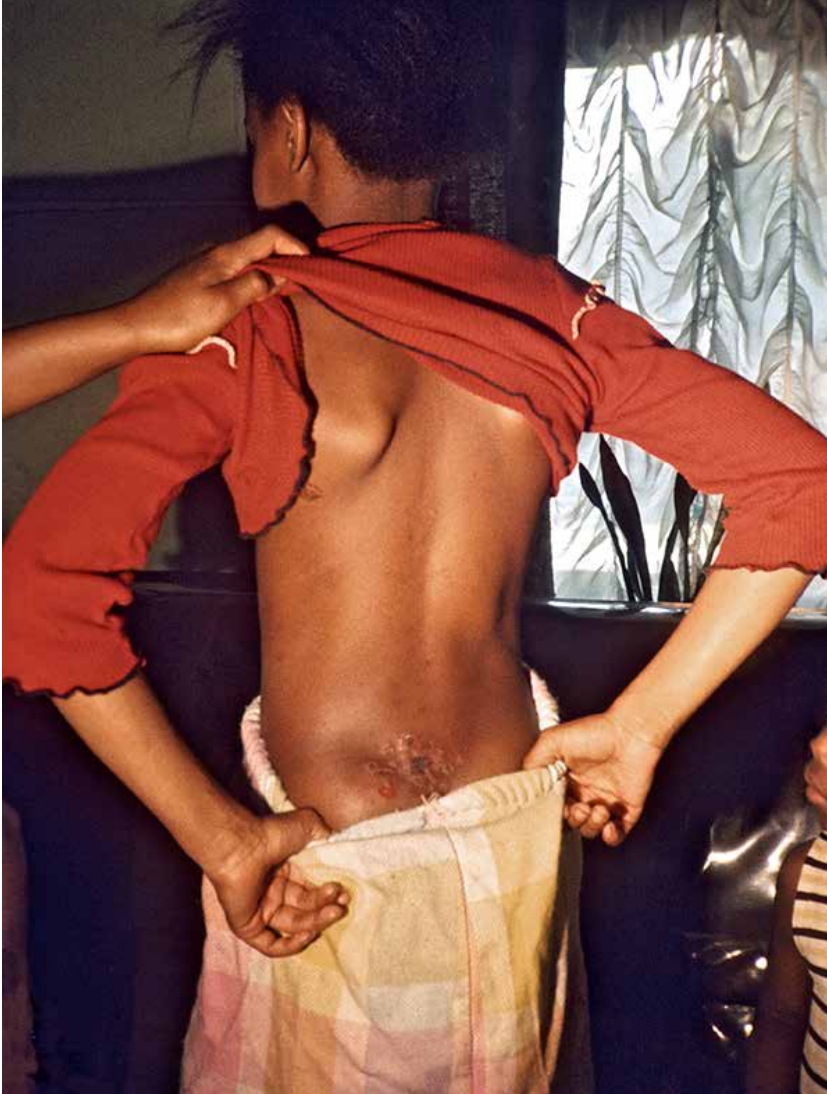
A rat done bit my sister Nell
with whitey on the moon
her face and arms began to swell
and whitey's on the moon.
I can't pay no doctor bills
when whitey's on the moon
ten years from now I will be paying still
while whitey's on the moon,
You know, the man just upped my rent last
night
because whitey's on the moon.
No hot water, no toilet, no light
'cause whitey's on the moon.
I wonder why he's upping me
because whitey's on the moon?
Well, I was already paying him 50 a week
and now whitey's on the moon.
Taxes taking my whole damn check,
the junkies making me a nervous wreck,
the price o ffood is going up
and if all this crap wasn't enough,
a rat done bit my sister Nell
with whitey on the moon,
her face and arms began to swell
and whitey's on the moon.
With all that money I made last year
for whitey on the moon,
how come I don't got any here?
Hm! whitey's on the moon...
You know, I just about had my fill
of whitey on the moon,
I think I'll send these doctor bills
airmail special to whitey on the moon!

1974 - Bronx, NY

1973 - East Detroit

1973 - East Detroit

1974 - Chicago

"The freeways were a tool of segregation and oppression. They divided Black communities, made it harder for us to get to work and school, and created a physical barrier that symbolized the racial divide in America." - Ta-Nehisi Coates

I Chicago døde 600 sorte spædbørn af rottebid og underernæring, det år et flag blev plantet på månen. I Detroit boede jeg hos en familie, hvor fire børn var blevet bidt af rotter, mens de sov. Deres gråd blev kun overdøvet af bilister, der racede forbi på superhighways lige uden for huset.

Fanget i vort eget system jager vi hvide ad superveje for trygt at nå fra sikre forstæder til arbejdet i centrum uden at blive konfronteret med rotterne, nøden og volden i ghettoerne. Hvad har dog undertrykt vores naturlige kærlighed over for andre mennesker, så vi bogstaveligt kører hen over dem uden at skænke det en tanke? (Også jeg som senere foredragsholder).

LET'S GET RID OF RATS

EVERY TENANT MUST HELP

- Keep your house clean.
- Keep your food in covered jars or cans.
- Keep your garbage pail tightly covered.
- Do not throw garbage in the yard, hallway or dumbwaiter shaft.
- Keep your baby's crib clean.
- Wash your baby's face and body before putting him to bed. Rats follow the smell of milk.
- Watch your baby afterward.

Your landlord has been notified by the Health Department that he must exterminate the rats in your building. You can help get rid of rats in your own apartment. If we all cooperate, we can get rid of this nuisance.

DEPARTMENT OF HEALTH

1973 - Baton Rouge, LA

Baton Rouge, LA - de samme mennesker fra hytterne til venstre med min bog 42 år efter

Motorvejene vi bygger: Fra drømme til mareridt

"THEY KILL THE DREAM OF AMERICA"
"Across the lines / Who would dare to go /
Under the bridge / Over the tracks / That
separates whites from blacks" – Tracy Chapman, som skrev sangen inspireret af at se Amerikanske Billeder i Harvard.

Vagabonden, der vandrer under de travle motorveje, ser samfundet anderledes end bilisten. Når man ankommer fra Sydstaterne en sen vinteraften, skræmmes man af trafikens hastighed. Man ser biler passere oven over på de ophøjede motorveje og indser, at den eneste chance for at klare sig er at komme op i den bedøvende fart. Man prøver at klatre op ad de isdækkede skråninger, men glider tilbage. Sydens drøm om at forlade "uretfærdighedens og undertrykkelsens ulidelige hede" bliver til et mareridt, da man indser, at skråningerne ikke fører til de "udjævnede dale og fladede bjerge" fra Kings drøm.

Til sidst opgiver man sin Sisyfosopstigning og vandrer i skyggen af de mørke søjler under motorvejene. Selvom søjlerne minder om de græske søjler foran plantagehjemmene, der indespærrer én i en ny ghet-

to, har man stadig håb. Man er endnu ikke klar over, at man træder ind i en opdelt verden, en skræmmende virkeliggørelse af H.G. Wells' Tidsmaskinen, befolket af to racer. Eloiderne er lysets væsner, for hvem tilværelsen er en leg undtagen om natten, når de føler sig truet af mørkets underjordiske væsener, Morlokkerne.

Som vagabond ser man den dystopi, vores ulige samfund har skabt – den tvungne ghettoisering af millioner af sorte, der vandrede mod håb i nord, ligesom nutidens fattige indvandrere tiltrækkes af Europa. Mine venner, der står med min bog, har ikke haft opadgående mobilitet siden jeg mødte dem for 42 år siden. De sidder fast i de samme hytter, generation efter generation, bogstaveligt talt kørt over af travle bilister og buldrende lastbiler.

Disse hævdede motorveje symboliserer ikke blot fattige immigranternes kamp mod et umenneskeligt system, men også magtesløsheden hos os, der kører gennem stadig mere misantropiske byer. Det var vores racisme, der ødelagde blomstrende sorte forretningskvarterer ved at pløje motorveje igennem dem for at komme til arbejdet i

indre by. I Syden var det lettere at se kasteundertrykkelse som en fejl "hos de andre", men i Norden så jeg snart betonbjælkerne i mine egne øjne. For kort efter mit uforpligtende liv som vagabond kørte jeg som foredragsholder selv hen over "de andre".

Eller fløj hen over landet sammen med næsten kun hvide forretningsfolk – typisk snakkende om "min bedste sorte ven" mens de undgik at gøre forretning i ghettoerne. Jeg så kastehierarkiet endnu tydeligere, når sorte uniformerede chauffører hentede mig i lange limousiner. Gennem tonede ruder så jeg mine gamle venner stå i kvarterer på vej til indre bys universiteter.

Al undertrykkelse handler om magt og ansvar, og vi bytter konstant kasket i rollerne som undertrykkere og undertrykte.

"The freeways were built through the heart of the Black communities, destroying everything in their path. Our homes were bulldozed, our businesses were displaced, and our families were torn apart. The freeways were a symbol of the brutality of racism and the callous disregard for Black lives." —Angela Davis

1974 - Miami

1973 - Baton Rouge, LA

1973 - Boston

1973 - Baton Rouge, LA

1972 - Miami, FL

1973 - New Orleans

1973 - Baton Rouge, LA

1970 - East St. Louis, IL

Vores destruktive flugt – både hjemme og ude

“We build our world by what we choose to see. Racism survives by making suffering invisible.” — Nikole Hannah-Jones

“People who shut their eyes to reality simply invite their own destruction, and anyone who insists on remaining in a state of innocence long after that innocence is dead turns himself into a monster.” — James Baldwin

Verden har ikke råd til vores ukontrollerede privatforbrug, som fastholder os i en ond cirkel, hvor handler som militær intervention for at sikre olie blot er symptomer på en dybere problematik. Vi undgår at se banaliteten: at vi, en brøkdel af menneskeheden, ved at udplyndre jordens billige energi har skabt katastrofale CO₂-udledninger på et enkelt århundrede.

Medierne opfordrer os til at dulme vores værkende sår og “komme væk fra det hele” og gør os blinde for vores miljø- og ”klima-

racisme”. Klima-kaste-tyranniet træder frem, når sårbare samfund, ofte farvede, bærer hovedbyrden af klimaforandringerne, mens de mindst berørte fortsætter deres forbrug uden hensyn.

Vi undviger ansvar og flygter fra brune børns fremtid, både ude og hjemme. Vi kører vores børn til fjerntliggende privatskoler i klimaskadelige SUV’er – i USA væk fra sorte børn og i Danmark væk fra brune børn. Den onde cirkel bliver en flugt fra den fattigdom og lidelse, vi selv har skabt. En kaotisk flugt, der drukner i musik og budskaber om de materielle midler, der skaber et endnu større behov for flugt. Flygtende hvide bruger mere på en ski-weekend end underklassen kan tjene på en uge. Og selv om det gør os til undertrykkere, føler vi os fanget af systemet og er i bund og grund lige så ulykkelige som vores ofre.

*For God’s sake, you’ve got to give more power to the people!
There’s some people up there hogging everything,
telling lies, giving alibies,
about the people’s money and things.
And if they’re going to throw it away
they might as well give some to me.
They don’t care about the poor,
they have never had misery.
There’s some people
who are starving to death
whom they never knew, but only heard of,
and they never had half enough.
If you don’t have enough to eat,
how can you think of love?
You don’t have time to care
what crimes you’re guilty of
For God’s sake,
why don’t you give more power to the people?*

Give more power to the people
sunget af *The Chi-Lites* - illustreret

1973 - Baton Rouge, LA

Begge fra 1973 - Baton Rouge, LA

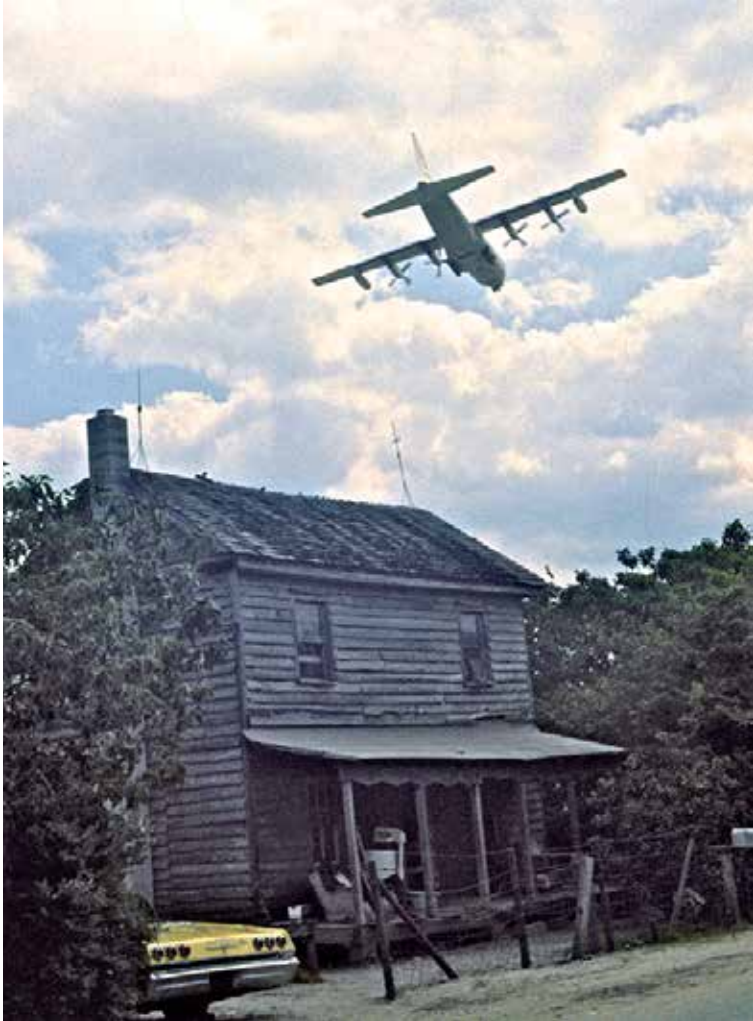

1974 - Boone, NC - Bund 1974 - New Orleans

1973 - Norfolk, VA

1974 - New Bern, NC

1973 - Virginia

Klimaracisme og militarisme undergraver reelt demokrati

"It's about time we start respecting the environment. We are all connected. The decisions we make today will affect generations to come." - Janelle Monáe

"There is no thing as a single-issue struggle because we do not live single-issue lives." – Audre Lorde

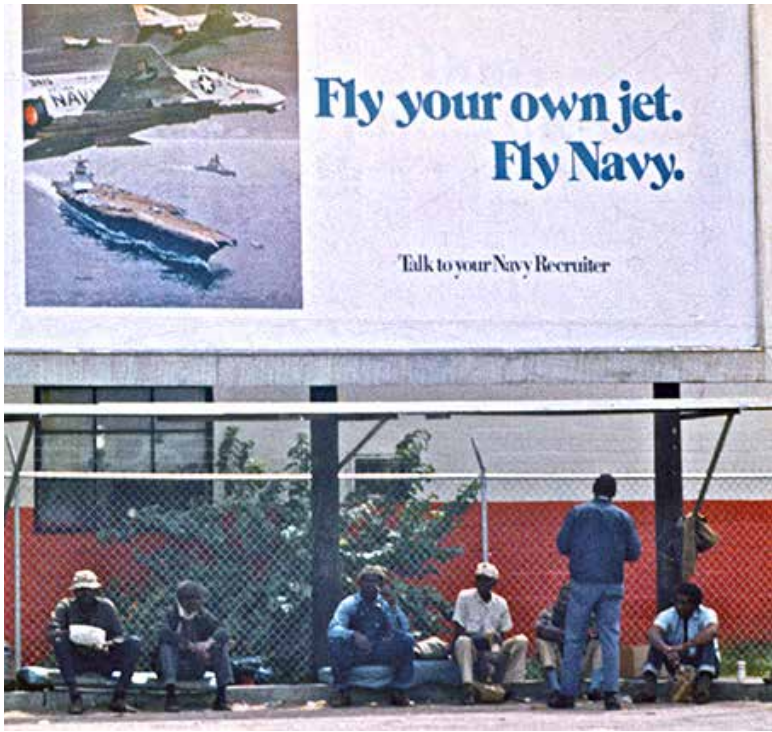
"A nation that continues year after year to spend more money on military defense than on programs of social uplift is approaching spiritual death." — Martin Luther King Jr.

Vores forbrug er en ond cirkel, der skaber stadig nye kunstige behov. Konsekvenserne af vores adfærd påvirker allerede levebrødet i udviklingslande ramt af tørke og oversvømmelser og forværrer konflikter om vand og land. Millioner af klimaflygtninge drives mod vores kyster og udfordrer demokratiet, når politikere i velstående lande primært fokuserer på vælgernes kortsigtede interesser på bekostning af bæredygtige løsninger.

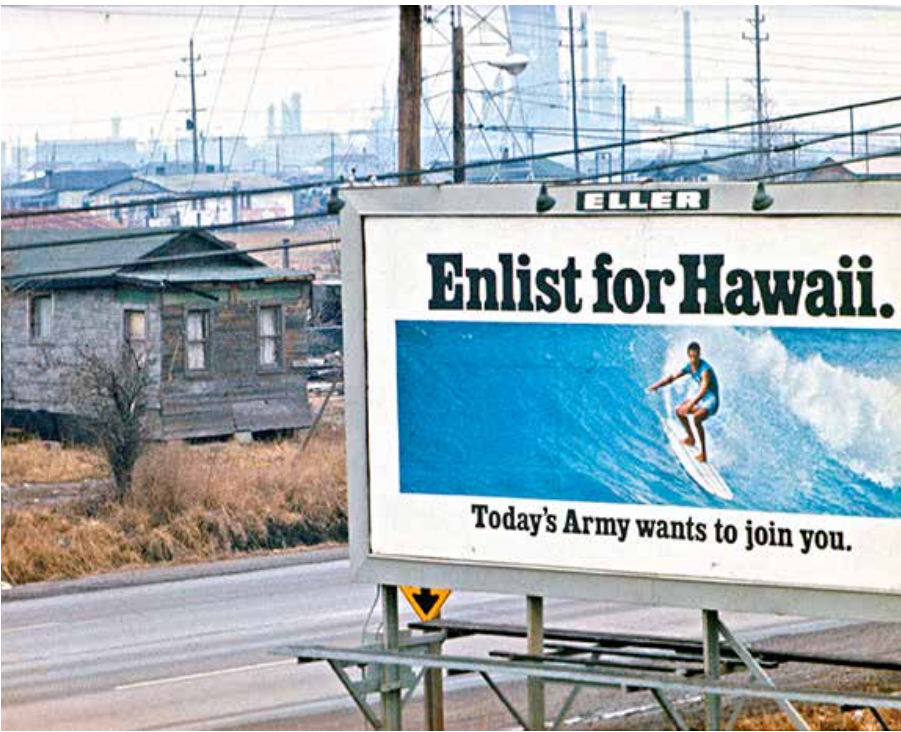
Det er banalt at påpege, at det ikke blot er politikerne, der sælger varm luft til ulandene, men igen OS, der med kynisk egoisme skubber problemerne over på vores børn. Ønsker vi at berøve dem empati og anstændighedsfølelse, når de som conse-

kvens en dag kan føle sig tvunget til at indføre drastiske tiltag som grænsemure og militær oprustning for at holde klimaflygtninge ude og egne marginaliserede befolkningsgrupper inde?

Mens mine forældres generation hyldede det amerikanske militær for befrielsen under 2. verdenskrig, så min generation USA støtte talrige diktaturer i den tredje verden. Mine fordomme mod amerikansk militær varede indtil Clintons interventioner i Haiti og Kosovo, hvor jeg aktivt ”integrerede” mig i det amerikanske militær i håb om, at det kunne blive et redskab til at opretholde demokrati og frihed – som vi så det i Ukraine indtil Trumps forræderi.

1973 - Richmond, VA

1974 - Charleston, SC

Vores militærindustrielle tyveri fra de fattige

“Wars are fought for oil, but the poor drown in the floods it creates.” — Nnimmo Bassey

Men hvornår bliver omkostningerne ved militær oprustning for store?
I Norfolk, Virginia, en af verdens største flådehavne, forsøgte denne sultende kvinde at komme på hospitalet, fordi hun havde smerter i brystet, men hun havde ingen penge til en ambulance. Hver morgen ser hun gennem sine tilsmudsede vinduer krigsskibe blive bygget lige udenfor.

Hun har intet fjernsyn og ingen elektricitet, og hendes eneste underholdning er at se på et hangarskib – et fartøj, der brænder tyve gange mere energi på et minut (1000 liter), end hendes olielampe bruger på et år (45 liter).
Eisenhower advarede om det militærindustrielle kompleks.
Hvert våben, der fremstilles, hvert krigsskib, der søsættes, hver raket, der affyres, er i sidste ende et tyveri fra dem, der sult og ikke får mad, fra dem, der fryser og ikke får tøj på.

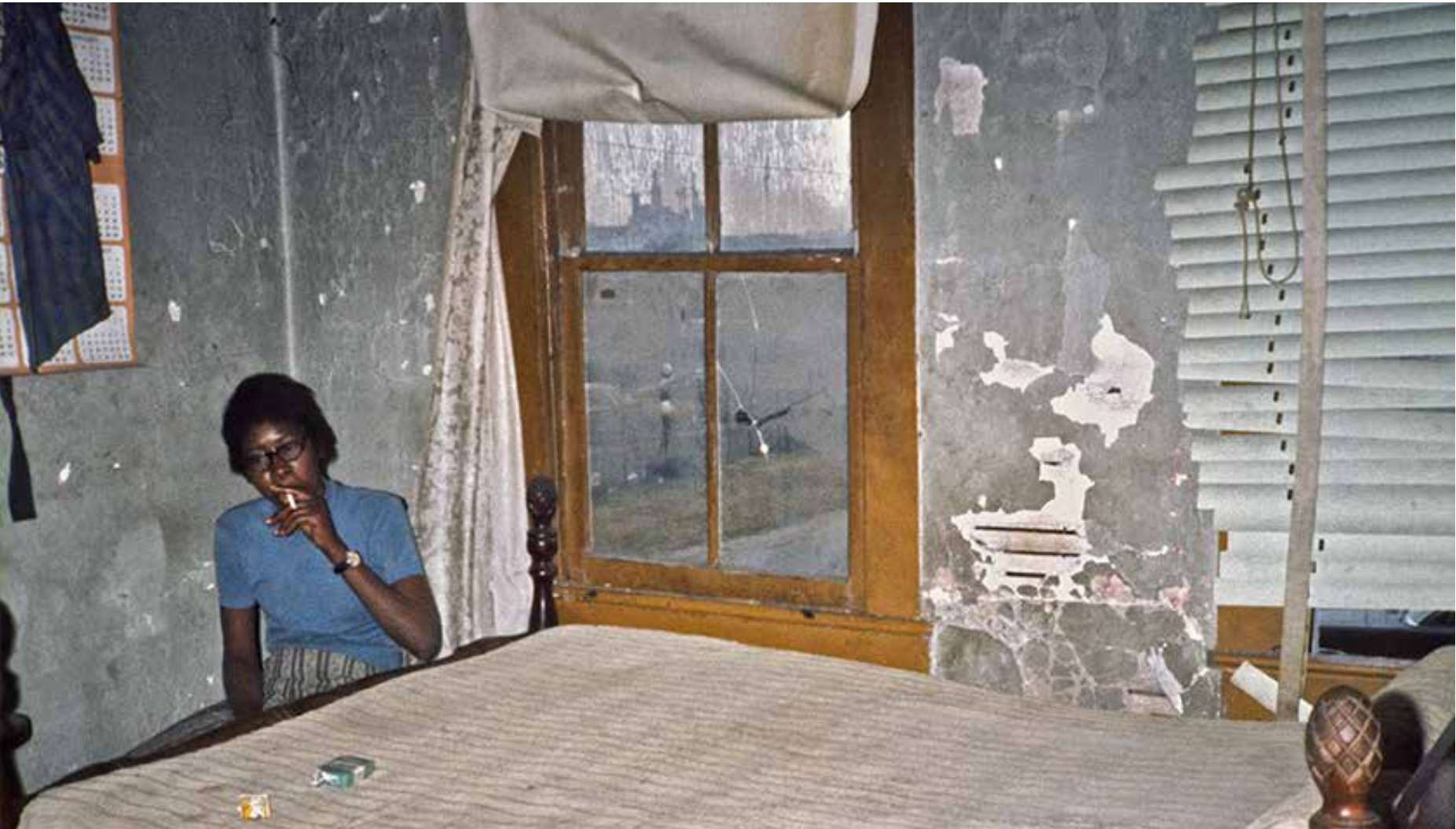

Begge fra 1973 - Norfolk, VA

Statesmen are trying to see who’s got the power to kill the most.
When they are tired of power the world is going to be a ghost.
They know we’re not satisfied the way they scream and holler.
They give us a promise and throw in a few more dollars.
There’s no price for happiness, there’s no price for love.
Up goes the price of living and you’re right back where you were.
Now we’re going to get on up and get some more of it.
For God’s sake, give more power to the people...

1985 - Buffalo, NY and 1973 - general Westmoreland i Charleston, SC
Herunder begge fra 1973 - Norfolk, VA

1973 - NYC

Do our Discarded Dreams Echo Disposable Society?

“Pollution is violence. And so is the silence around it.” — Majora Carter, environmental justice activist from the South Bronx

Jeg hørte ofte hvide sige, at ghettoens sorte smider deres affald ned i baggården, fordi de i Syden var vant til at smide det ud ad køkkenvinduet til grisene eller gederne. Jeg ser det som en magtesløs protest mod den dominerende kastes brug af sin politiske og økonomiske magt til at smide de fattige sorte ved siden af de lossepladser, hvor de selv smider deres overproduktion af giftigt affald.

Som i South Bronx, East Los Angeles og South West Detroit med luftvejssygdomme, grundvandsforurening og faldende ejendomsværdier. For ikke at tale om astma, cancer og fødselsdefekter blandt dumpede sorte i Louisianas ”Cancer Alley”, Pennsylvanias Chester og Marylands Curtis Bay – ghettoer klos op ad olieraffinaderier og kemiske anlæg. Eller baggårdsdumpningen af de historiske sorte kvarterer i Atlantas West End og Vine City, Alabamas North Birmingham eller som her i Sydchicago.

I dag bygger verdens rigeste mand, Elon Musk, en af verdens mest energislugende supercomputere midt i et historisk sort arbejderkvarter i Memphis. Hans firma, xAI, driver den med gasdrevne turbiner, godkendt uden samtykke fra beboerne. I årevis kæmpede de for at få giftige fabrikker fjernet og bliver nu kvalt igen – denne gang for at træne Musks chatbot, Grok. Det er klimadestruktion forklædt som fremskridt. Mens verden bliver bedt om at skære ned, pumper Musk CO₂ ud – fordi kunstig intelligens åbenbart kræver virkelige ofre.

1991 - Bronx, NY

Og igen er det sorte børn, der betaler prisen, når en milliardær lader dem indånde gift for at forfølge digital udødelighed. Ingen ansvarstagen. Endnu en hvid mand med penge, der dumper støj, varme og gift i et sort kvarter, som – som aviserne skrev – ”intet havde gjort galt.” Bedrestillede hvide opdager ofte først deres uvidenhed om miljøracisme, når de gennem gentrificering selv ender omgivet af affald som i East Harlem og San Franciscos Bay-view-Hunters Point.

På samme måde dumper vi i den rige verden millioner af tons farligt elektronisk affald i Afrika med bly, kviksølv og cadmium, vores plastikaffald i hele Asien, gamle skibe med asbest, blymaling og tungmetaller til ophugning i Bangladesh, Pakistan og Indien, vores medicinske og radioaktive affald i Central Amerika – mens vi ødelægger Afrikas tekstilindustri ved at købe tonsvis af unødvendigt og klimaødelæggende tøj for derefter at dumpe det som brugt tøj. Uden omtanke ”dumper” vi systematisk både vores hjemlige ghettoer og de fattige lande.

1983 - Chicago

2013 - 4th St, Los Angeles

1974 - Interstate 95 i Virginia

1975 - Harlem, NY

1973 - NYC

1973 - NYC

1972 - NYC

1978 - NYC

Disposable society has thrown away the best in me.
It's thrown away sincerity,
the keystone of integrity.
Disposable to throw away,
buy something new another day.
There is nothing made that's made to stay.
Planned obsolescence will make you pay:
paper plates, cardboard skates, plastic silverware,
automobiles with disposable wheels,
wigs instead of hair, that's how it is.
Disposable the way you love,
not exactly what you're thinking of.
Dispose of me when you are through
for fear that I'll dispose of you.
Disposable your closest friend,
you're supposed to love right to the end.
Your rigid mind won't let you bend.
You're further gone than you pretend ...

Disposable Society sang af
Esther Philips - illustreret

Jul i New York

“New York’s the loneliest place in the world if you don’t know anybody,” - Nella Larsen fra Harlem Renaissance efter hendes hjemkomst fra Danmark

New York er en umenneskelig, kold by. Enten må man leve med fremmedgørelsen, eller også går man til grunde. På min rejse prøver jeg altid at løbe linen helt ud med de folk, jeg knytter mig til, men i New York må jeg gang på gang bryde op fra folk i utide og således svigte den opståede menneskelige forbindelse mellem os. Stærkest har jeg oplevet det i denne jul, der var endnu voldsommere end sidste år, da jeg blev holdt op af tre puertoricanere på 4th Street juleaften.

I år var jeg lige blaffet ind fra Alabama, men kunne ikke finde nogen af mine venner og endte med at stå på gaden juleaften. Jeg dryssede rundt i gaderne, som jeg så ofte har gjort i denne fascinerende by, og hen under aften havnede jeg i Bowery.

Jeg kom i snak med en bum, som havde tændt bål for at holde varmen. Han må have været bum i meget lang tid; hans krusede hår sad i totter, der umuligt kunne redes ud. Vi blev hurtigt gode venner. Han var en af de bumser, der kan snakke; de værste er dem, som kun kan kommunikere med øjnene.

Efterhånden som vi sad og snakkede, kom vi naturligvis til at tale om, at det var juleaften, og blev mere og mere sentimentale. Og da vi udvekslede minder om vores barndoms juleaftener, var det ikke kun røgen fra bålet, der gav os tårer i øjnene. Han havde været gift, haft børn og været ret lykkelig, men var blevet arbejdsløs, hvorefter familien begyndte at gå i opløsning, og han blev alkoholiker. Vi delte en lommelærke og blev efterhånden godt fulde. En skør rad stod og smed flasker efter os, som knustes mod muren ved siden af. Til sidst blev det for meget for min ven, og han tog et stykke brændende træ og bankede løs på fyren, indtil han forsvandt.

Det foregik omkring Delancey Street, hvor der altid står prostituerede på hjørnet. Bumser har som andre mennesker en trang til at finde nogen, som står lavere end dem selv, og han vendte ofte tilbage til sin forargelse over, at disse prostituerede var ude netop juleaften. Hver gang jeg har drukket tæt med bumser, er de faldet i søvn først, selv om vi har drukket lige meget. Og han faldt da også i søvn før midnat.

Jeg overvejede, om jeg skulle blive og holde vagt over ham. Jeg har så ofte set fattige sorte og puertoricanske husmødre med børn og indkøbstaske trampe på døddrukne bumser eller sparke

dem og derefter hastigt gå videre – et udslag af manglende selvværd eller selvhad. Men da gaderne var ret tomme denne aften, forlod jeg ham efter at have lagt godt med brænde på bålet.

Jeg strejfede videre omkring Avenue B, et kvarter med konstante slagsmål mellem puertoricanere og sorte, men som jeg holder af, fordi der næsten er racemæssig balance mellem hvide, brune og sorte. Her stod Larry i en døråbning. Han fortalte, at han var blevet smidt ud af sin hvide kone, og da vi fandt ud af, at vi var i samme båd, besluttede vi os for sammen at finde et sted at bo. Først købte vi en flaske vin. Derefter lovede vi hinanden, at fandt den ene et sted, måtte han ikke tage det uden den anden. Larry var den mest udadvendte og veltalende, men jeg var hvid, så vi regnede med, at hvad den ene manglede, havde den anden.

Larry var af den type, der absolut skal snakke med alle. Han havde levet i et pæntborgerligt ægteskab i fire år, men betroede mig, at han altid havde været en ”strejfer” i sit hjerte. Det varede ikke længe, før vi havde en hel flok med os, de fleste bumser. På et tidspunkt var vi fem, som Larry havde lovet både husly og en flaske vin oveni. To gik på krykker. En tredje fægtede vildt med armene, som slog han efter myg. Jeg var fuldstændig overbevist om, at vi ville finde et sted til alle, men da der altid dukkede noget uventet op i den slags vanvittige situationer, sagde jeg intet. Vi spurgte de få mennesker, vi mødte, om de kendte et sted, hvor vi kunne bo, men satsede især på jøderne, da de andre fejrede juleaften, og vi derfor gik ud fra, at de ikke havde hjerterum. Desuden finder jeg altid jøderne de mest gæstfrie. Da jeg var den eneste hvide, skulle jeg klare jøderne, mens de andre holdt sig i baggrunden. Men alle forsøg var forgæves. En mand sagde, at hvis det var rigtigt, at jeg var udlænding, ville han da gerne tage mig med hjem, men han turde ikke og gav mig i stedet 6 dollars til et KFUM. Vi købte straks nogle flasker æblevin for pengene, og derefter så det hele lidt lysere ud. Men vinen gjorde bumserne aggressive, og manden, der fægtede efter myg, begyndte at skyggebokse efter forbipasserende, så folk flygtede over hals og hoved.

Hen ved totiden blev jeg sendt ind i Broome Street-baren for at finde nye ”ofre”. En mørkhåret kvinde stod længe og stirrede mig ind i øjnene på en mærkværdig måde og sagde så langsomt: ”Du har fiskeøjne.” Jeg troede, hun var narkopåvirket, og prøvede at fjerne øjnene fra hende. Så sagde hun: ”Jeg ønsker, at

1972 - Bowary, NY

1974 - NYC

1972 - Bowary, NY

1971 - Bowery, NY

du skal komme og bo hos mig.” Jeg tog mig sammen og spurgte, om jeg måtte tage et par af mine venner med. Hun sagde nej. Jeg sagde, at så kunne jeg ikke komme, men hun gav mig alligevel sin adresse.

Jeg fortsatte med de andre endnu et par timer, men kunne ikke få hende ud af tankerne. Situationen var håbløs. Vi var plakatfulde. I bølgepapbunkerne på Mercer Street havde vi tabt den ene krykkemand, som var faldet i søvn. Da det regnede kraftigt, og jeg var næsten sanseløs, stak jeg ved femtiden af. Jeg skammede mig over det i flere dage. Men en uge efter mødte jeg Larry på Washington Square, og han fortalte, at han også havde ladt de andre i stikken og nu boede hos en stor, fed, hvid pige i West Village. Det trøstede mig, og vi forblev venner.

Jeg var selv gået tilbage til den mærkelige kvinde. Hun boede i en kæmpelejlighed på Washington Street og havde et atelier på Broadway på størrelse med en håndboldbane. Hendes badekar var en lille paletformet swimmingpool. Det eneste, hun ønskede, var, at jeg skulle være sammen med hende. I tre dage sad vi og stirrede hinanden i øjnene. Overalt var der på væggene kæmpestore gipsfisk, som gloede dumt ned på os – men der var absolut mere liv i dem end i hende. I tre dage søgte jeg desperat at snakke med hende. Alt, hvad jeg fik ud af hende, var, at hun følte sig meget ensom, og aldrig havde levet sammen med en mand. Hun var 40 år, født i havet og kunne kun kommunikere med fisk. Intet andet havde hun at sige. En nat, mens hun sov, rodede jeg derfor nysgerrigt i hendes papirer og fandt ud af, at hun var den verdensberømte kunstner Marisol Escobar, to gange på forsiden af Time Magazine og én gang på Look. Hendes sidste store udstilling med fiske-skulpturer havde fået dårlige anmeldelser.

1978 - NYC. Hos Marisol Escobar og hendes fisk for at give hende min bog

Det viste sig, at hun svømmede i penge. Engang måtte jeg skrive under som vidne på kontrakter på flere tusinde dollars. Halvdelen af året tilbragte hun i Den Mexicanske Golf med at dykke ned til sine små venner. Ikke desto mindre gav hun mig aldrig så meget som et stykke brød, og jeg blev mere og mere desperat af sult. Morgen og aften fulgte jeg hende på restaurant og sad over for hende, mens hun spiste.

Hun var uhyre selvoptaget, tænkte overhovedet ikke på at give mig mad. Da jeg aldrig beder folk om mad, hentydede jeg en dag: ”Har du tænkt over, at din kunst går til de rige, men ikke kommer de fattige til gode?” Intet svar. Stadig ingen mad. Hun havde et køleskab, og da hun sov, undersøgte jeg, om der var mad i det. Jeg fik et chok, da det væltede ud med store frosne fisk, der lignede torsk – og intet andet. Hvis jeg ikke havde været så sulten, havde jeg sikkert haft mere tålmodighed med hende.

Men pludselig kom min redningsmand vandrende ind i stilheden. Det var Erica, som tidligere havde hjulpet Marisol med at afpudse fiskeskulpturerne. Hun lo og var glad, og det var fantastisk at høre et menneske igen. Hun opfattede lynhurtigt min situation og lod så elegant som en fisk 7 dollars glide over i mine hænder under bordet. Senere hviskede hun, at jeg kunne flytte over til hende. Da Marisol faldt i søvn flygtede jeg over til Erica, som boede i en kummerlig brandtrappelejlighed på 11th Street.

Erica, som jeg nu bor hos, er simpelthen et fund. Hun er lesbisk, men nærer ikke de hadske følelser mod mænd, som prægede mange af New Yorks lesbiske. Det gør mig altid glad at få et godt forhold til en lesbisk pige. Erica kan ligesom jeg ikke forstå nødvendigheden af at hade mænd.

1978 NYC. Marisol udstillede i 2025 fiskene på MoMa Louisiana

Ganske vist er såvel hetero- som homoseksuelle amerikanske mænd ofte uhyggeligt seksuelt aggressive, synes jeg, men man må forsøge at forstå den undertrykkelse, som har skabt denne John Wayne-kultur. Især sorte mænd synes jeg lider under den. Jeg vasker altid op i folks hjem, men er næsten holdt op i sorte hjem, hvor det ofte bringer kvinderne i forlegenhed. Er det så ikke lumpent af mig at forsøge at ændre deres kultur, når de alligevel fortsat lever under undertrykkelsen?

Når det kommer til stykket, har hvide kvinder ofte samme problem. Jeg bliver gang på gang inviteret hjem af enlige hvide kvinder, som modsat enlige kvinder i Europa næsten altid har en dobbeltseng og derfor placerer mig ved deres side. Men det er chokerende at se, hvor dårligt de håndterer en ikke-aggressiv mand. Efter et par dage siger de ofte: ”Har du altid været homoseksuel?” for at fremtvinge lidt mandlige aggressioner i mig, eller oftere: ”La’ os gå ud og drikke os fulde.” De ville uden tvivl blive utilpasse, hvis en ny gæst gik direkte i køleskabet og spiste alt kødet.

Alligevel synes mange amerikanske kvinder at føle sig utilpasse, hvis en mand ikke går lige i deres eget kød og blod. Med sorte kvinder har jeg undertiden set mig nødsaget til at modificere min passive regel om ikke at krænke gæstfrihed med lidt ”positiv særbehandling”, da de ofte ydmyger en ”blød” mand og dermed kvæler enhver mulighed for et mere meningsfuldt forhold.

Erica er anderledes. Hun har gjort mig til alle tiders mandschauvinist. Min funktion i hendes hjem er nemlig at være alfons. Erica er callgirl, og det er blevet min opgave som telefonvagt at sortere de sjofle opkald fra og bede de pæne ringe igen klokken 17 til en hurtig anden sortering. Slutspurten går ind ved 18-tiden, hvor jeg vælger den allerpæneste stemme og aftaler møde på et hotel kl. 19.

1991 - Hjemløse byer på Lower East Side, NYC

Vi tager så en taxa til Upper Eastside, da vi holder os til pæne forretningsfolk. Her skal jeg sidde og drikke Cola i foyeren en time til hun kommer ned – ellers skal jeg gå op og banke på døren. På vejen hjem spiser vi italiensk is, som Erica elsker. Men det fantastiske er, at hun ikke er nogen almindelig sexarbejder. Hun har en annonce i sexmagasinet Screw, som forretningssmænd åbenbart læser flittigt. Hun elsker at hjælpe mennesker og give dem varme midt i denne kulde. Hun siger, at de fleste af hendes kunder er ensomme og har mere brug for varme end for sex. Hun er ikke nogen klassisk skønhed, men har en indre charme, som mændene ikke kan modstå. Næsten alle giver hende 100 dollars, selv om vi har aftalt 75, og kun en enkelt har ringet og klaget. Hun siger, at hun ofte slet ikke går i seng med dem, men giver dem fysisk og åndelig massage. Hun har købt mange film til mig, men penge har jeg sagt nej til.

Om dagen går hun til sang og dans eller laver kaffestel af skumgummi, perfekte ned til mindste detalje. Hun har skabe fulde af dem, som i pæne borgerlige hjem. Hun er en stor inspiration for mig. En dag, da en mand blev slået ned udenfor på gaden og lå længe, var Erica den eneste, som gad ringe efter en ambulance. Men der kom ingen, og folk stod blot og gloede dumt på den halvdøde mand. Hun blev ved med at ringe. Der bor nemlig kun puertoricannere her, så det tager i reglen en time, før politi og ambulance kommer. Så fik hun den idé at ringe til politiet og sige, at der var en hvid mand, som var ved at blive overfaldet af tre sorte og puertoricannere, og straks kom to politibiler og en ambulance. Det trick virker åbenbart altid i New York. Ofte har jeg set Erica give en hel dagløn til folk i nød – direkte fra de rige forretningsfolk i hotellerne og til en tigger på gaden.

1973 - NYC

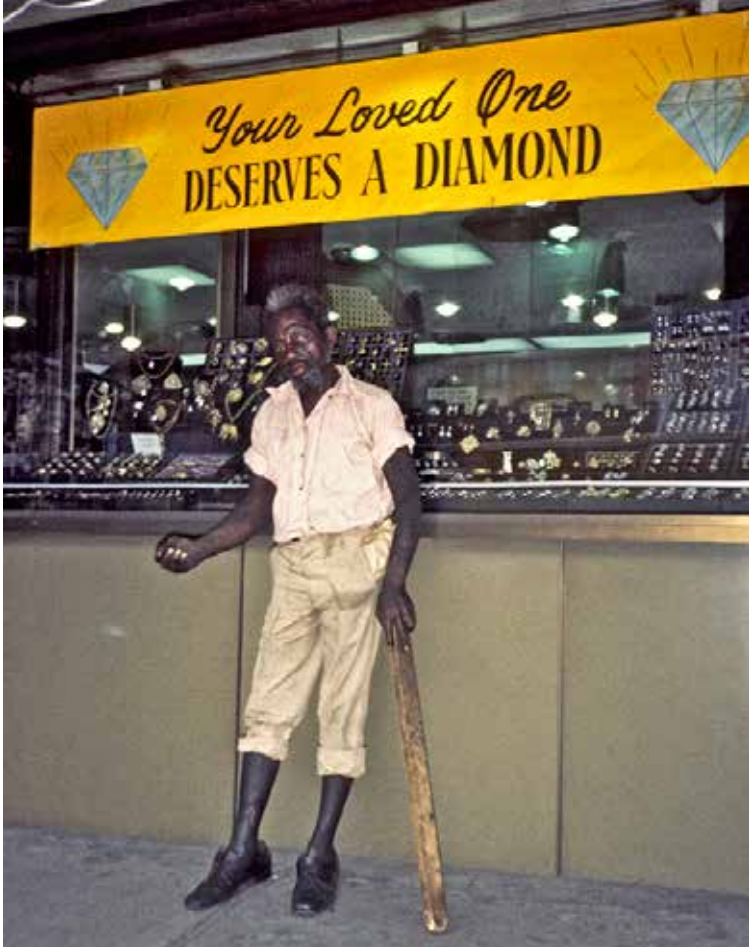
En anden aften var hun endnu mere fantastisk. På vej i biografen, så vi en bums i halvtredserne som bad om vin og nogen at tale med. Efter et par timers snak over vinen, sagde han, at han var ved at få delirium tremens og var bange for at dø. Erica foreslog straks, at vi tog ham på hospitalet, og han græd af glæde. Han havde ventet på dette øjeblik i ti år, men havde aldrig selv haft mod til det. Vi kørte ham i en taxa til St. Vincent-hospitalet og sad i venteværelset i to timer. Hele tiden græd han. Så fik vi at vide, at de ikke ville tage ham. Han havde siddet og drukket og blev helt umulig og begynde at råbe op. Jeg råbte også nogle ting efter personalet om at komme fra et civiliseret land med gratis hospitaler for alle. Der blev tilkaldt politi, og vi blev smidt ud med fuld musik. Vi tog til skadestuen på Bellevue-hospitalet og sad der blandt skrigende, hysteriske, selvmorderiske mennesker lige til klokken seks om morgenen, uden at der skete noget. Manden drak imens hele flasken og sad på gulvet og græd med hovedet i Ericas skød, mens han tryglede os om ikke at gå fra ham. Flere gange tissede han i bukserne, og der lå en sø rundt om ham, da han tog sin penis ud og lod den hænge. Erica stoppede den hele tiden ind, men den blev ved med at komme ud. De fleste af patienterne var efterhånden flygtet ud af lokalet. Så begyndte han at brække sig over det hele, det mærkeligste slimede og stinkende bræk, jeg længe har set. På

det tidspunkt flygtede selv de to sygeplejersker. Vi prøvede at tørre det op. Ved sekstiden var vi helt udkørte, og da sygeplejerskerne højt og helligt lovede, at han ville blive indlagt, tog vi hjem og sov. To dage senere tog jeg til hospitalet for at besøge ham og give ham cigaretter. Jeg fik at vide, at der aldrig havde været nogen indlagt af det navn. Jeg blev rasende og ulykkelig og turde slet ikke fortælle det til Erica. New York er en by, som simpelthen ikke tillader mennesker at være menneskelige. Skal man overleve her, må man lære at lade andre i stikken. Erica er ikke fra New York, så derfor vil jeg blive boende hos hende endnu en tid. Men snart vender jeg tilbage til Sydens varme. New Yorks kulde slår mig ud hver gang

Brev til amerikansk ven

1973 - World Trade Center - min kærligheds gensyn med NYC, hver gang jeg kom blaffende op fra syden

1974 - NYC

Fra Sydens varme til Nordens mure

"I think that feeling of displacement, of not belonging anywhere, is a very common experience for people of the diaspora, for people who are removed from their ancestral homelands." - Yaa Gyasi

Når kærlighed bliver en handelsvare og vores menneskelighed sælges ud, begynder vi at fornemme de skygger i os, der skabte ghettoen. Min vandring gennem verdens mest avancerede engangssystem blev en indre rejse, hvor jeg ikke altid kunne skelne mennesket fra det system, der havde formet det. Jeg måtte konstant spørge mig selv, om den varme, jeg modtog, var et ægte amerikansk træk eller en overfladisk gæstfrihed skabt af systemet – et behov for et kort, uforpligtende smid-væk-venskab. Men selv at blive kasseret efter brug var at foretrække frem for den menneskelige

kulde, jeg havde oplevet i Europa, hvor en vagabond aldrig ville have fået en chance. Jeg lærte, at hvor et system er mest undertrykkende (som i Sydafrika under apartheid), finder man ofte den største menneskelige varme – en varme, vi ikke bør smide væk, mens vi søger et mere retfærdigt system. Selvom livet i de nordlige stater var mere retfærdigt, var jeg konstant nødt til at blaffe tilbage til menneskeligheden i Syden for at overleve følelsesmæssigt (ligesom mange sorte gør). Det liberale Nord inviterede til at migrere dertil i 1940'erne og 50'erne som arbejdskraft, ligesom Nordeuropa inviterede brune "fremmedarbejdere" i 60'erne. Men vi havde ikke brug for dem som mennesker og efterlod dem snart i enorme ghettoer. Vores stigende usikkerhed under globaliseringen skaber i dag nu

en dyb, voksende smerte, der omformer verden. Aldrig før har vi tvunget så mange ind i ghettoer så hurtigt. Det, som Europa brugte århundreder på at påføre jøderne, har vi gentaget inden for få årtier over for millioner af muslimer. Ghettoisering fører i mange lande til etnisk udrensning. Men kun få minoriteter er så ghettoiserede som sorte i USA, hvor op til 94 % af de sorte i byer som Detroit og Chicago nu bor i kvarterer, hvor alle er sorte. Smid-væk-samfundet har ikke blot smidt ting og mennesker væk, men også dræbt kærligheden ved at isolere og fremmedgøre enorme befolkningsgrupper. Men det kan ikke kvæle skriget og smerten fra dem, der er blevet smidt væk, som kan aflæses overalt i ghettoen og undergrunden.

GHETTOENS STEMME

Lying, thinking
Last night
How to find my soul a home
Where water is not thirsty
And bread loaf is not stone
I came up with one thing
And I don't believe I'm wrong
That nobody,
But nobody
Can make it out here alone.
- Maya Angelou

1973 - NYC

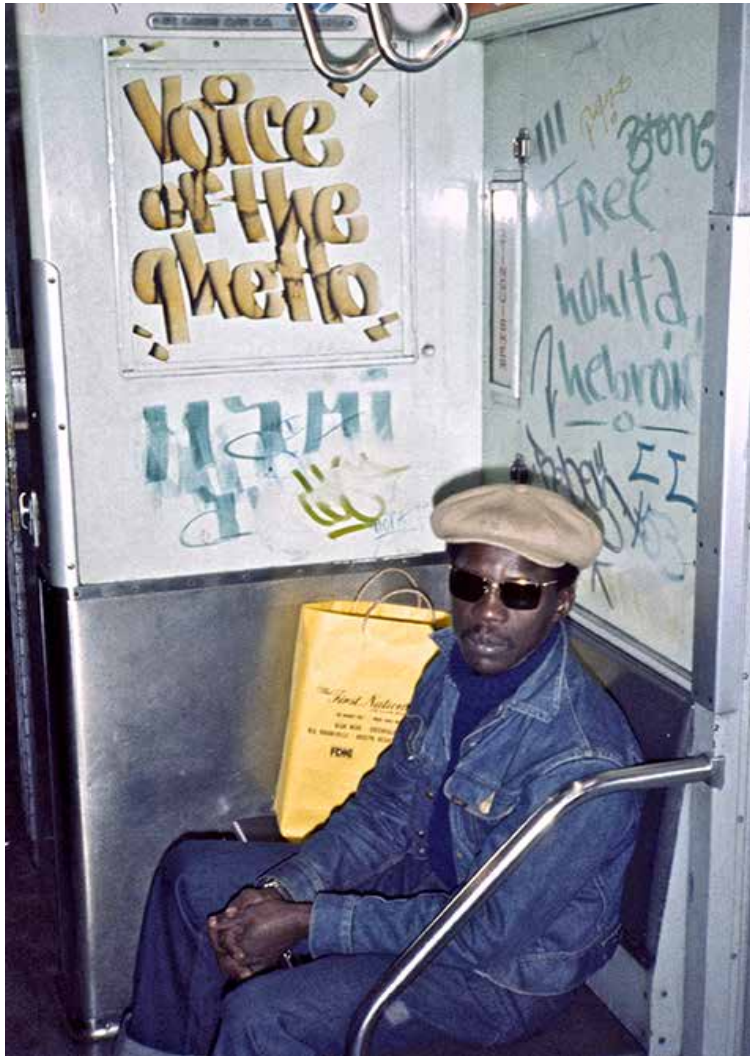
1974 - NYC

"We were like strangers in a land that did not want us, carrying our homes only in memory."
- Maya Angelou - I Know Why the Caged Bird Sings

"I was not at home in Harlem either; I was in exile everywhere."
- James Baldwin - Notes of a Native Son

1974 - Vanessa Guider her begik senere selvmord ved at springe ud af vinduet

1973 - NYC

1974 - Bronx, NY - "Crime Don't pay"

Min oprindelige sang her - I am, I said af Neil Diamond - illustreret med mine graffiti-fotos

1973 - NYC

1973 - NYC

1974 - NYC

Herunder - 1975 - Los Angeles

1974 - NYC

1973 - NYC

Ghettoen som muse: En kritik af min liberale paternalisme

"The liberal is a man who feels a great deal of pity for the unfortunate, but does nothing about it." - James Baldwin

"Liberalism is like a boat. It's always leaning in the direction of privilege." - Audre Lorde

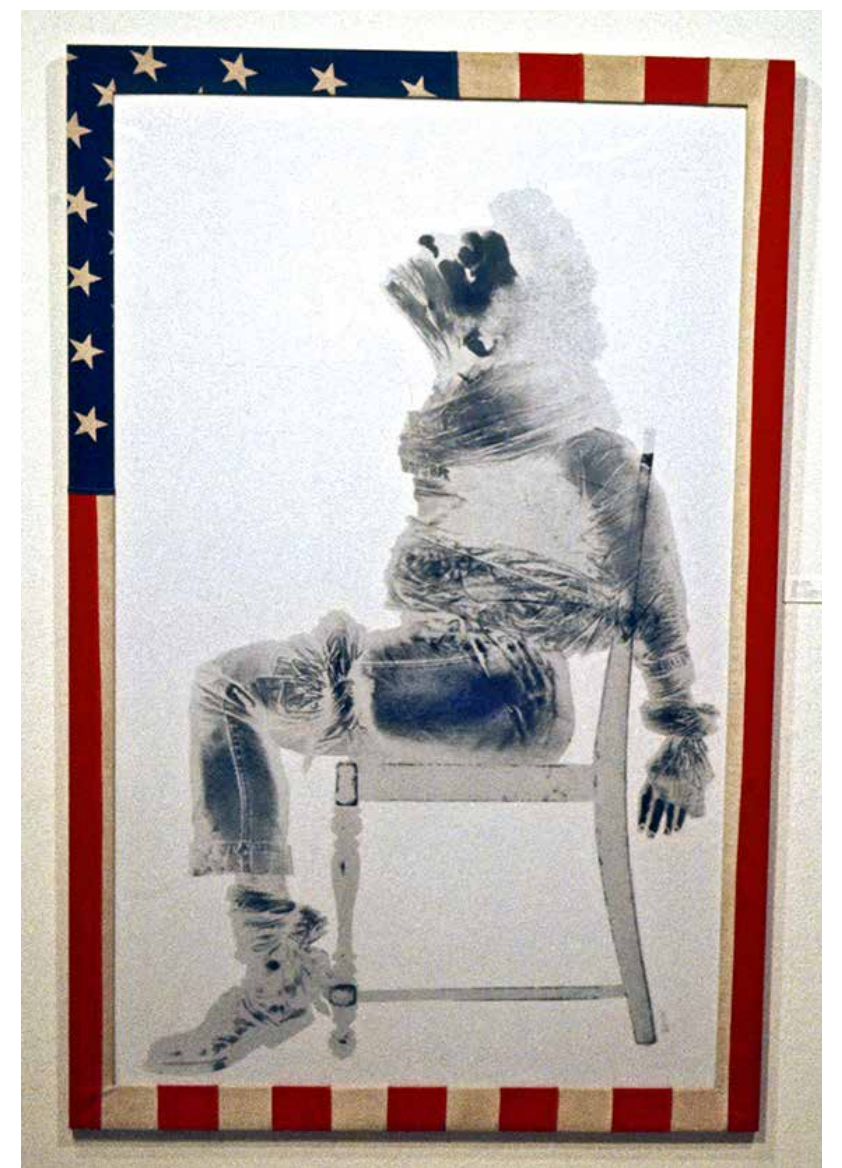
Systemet – summen af vores daglige undertrykkende tænkning – bruger som altid repressiv tolerance mod presset fra ofrene og kvæler råbet fra undergrunden ved at ophøje det og give det anerkendelse for dets kunstneriske værdi.

Den undertrykte får frit lejde til at udstille sig for de bedrestillede og bedre tænken-de blandt os med al vores forstående snak om ghettoens og indvandrernes problemer og velmenende tale om sult og overbefolkning i den tredje verden.

Vi kvæler de undertrykte med højtravende tale om at ville "integrere dem", mens vi selv flygter ud i forstæderne og væk fra "sorte skoler" – hvilket blot skaber mere

ghettodannelse. Vi praler højtrøstet med, at vi har en sort ven her og en muslimsk ven der, men undrer os ikke over, hvorfor sorte og indvandrere i Danmark sjældent kommer i disse kunstopaladser. Uden at blinke accepterer vi, at sorte tjenere viderefører herre-slave-forholdet ved disse seancer. Som undertrykkelsens stødpudetrapper kan vi absorbere al kritik af systemet, forvanske den og afværge dens angreb ved "indforstået" at ophøje den til kunst.

Sådan vil det også gå med mine fotografier. Disse velbjærgede liberale, som jeg kom til at hade og elske på samme tid, fordi de er en side af mig selv, vil støtte min kritik af samfundet, chokerede over det, jeg har set i Amerika. De skammer sig, fordi jeg har overskredet en tærskel, som de føler, de selv burde have overskredet, men som deres lammende frygt for dem, de har været med til at ghettoisere, har forhindret dem i at krydse.

“White liberalism is a philosophy that promotes the interest of white people under the guise of helping black people.”
- Stokely Carmichael

1973 - NYC 1975 - Los Angeles

“The ghetto is a place where hope is hard to find and despair is easy.”
- Langston Hughes in poem “Harlem”

Alle 1974 - Harlem - Top 1989 - Harlem

Liberalismens spektakel af undertrykkelse

Alle samfund rummer mennesker, der himler op om nødvendigheden af forandring for at hjælpe ghettoer og underudviklede lande ”op”. Men når valgdagen kommer, ender alle løfterne i status quo-papirkurven i USA med stemmer på Demokraterne (i Europa på forskellige socialdemokratiske partier).

Derfor kan jeg ikke undgå at føle, at også jeg udbytter ofrene, for jeg ved alt for godt, at disse billeder ikke vil gavne dem overhovedet. Vi bliver lidt sentimentale, når vi erkender, at underklassen lider, men vi vil ikke gøre noget for at ændre vores livsstil.

Vi opgiver ikke vores klimaødelæggende samtalekøkkener, charterrejser og privatskoler for at omfordele jordens goder.

Derfor vil mine billeder kun fungere som en følelsesmæssig katarsis. Skønt jeg vidste dette og ofte fik det fortalt af underklassens sorte, der ingen illusioner havde om nytten af at appellere til den ”indre godhed” i deres hvide undertrykkere, fortsatte jeg og har dermed forrådt både de sorte og den tredje verden. Det gør denne side til den eneste i bogen, som næsten alle afroamerikanere kan være enige i. Jeg har skabt en underholdende følelsesmæssig udløs-

ning for undertrykkerne og dermed forlænget undertrykkelsen. Jeg er lige så hyklerisk som disse kunstsnobber, fordi jeg spiller efter deres regler.

Hvis min kritik blev for ”radikal”, ville de blot vende den ryggen. Jeg er derfor tvunget til at udvande den, så den risikerer at blive en tårevædet, nedladende ”paternalistisk” naiv vagabond-historie om ghettos lidelser og vores uheldige skyggesider – som den følgende sentimentale rejse til Harlem, ikke langt fra disse liberales højborg, Museum of Modern Art.

En fortælling om to Harlems: Set udefra og indefra

*If you take the train with me
uptown through the misery
of ghetto streets
in morning light
where it is always night:
Take a window seat,
put down your Times
you can read between the lines,
just read the faces
that you meet beyond the windowpane:
And it might begin to teach you
how to give a damn about your fellow man!*

Tv. 1980 - NYC
Th. 1974 - Bronx, NY

Sangen *Give a damn* af
Spanky and the Gang
- illustreret med mine
fotos

1974 - Bronx, NY

1974 - Harlem, NY

1974 - Harlem, NY

1974 - NYC - Leslie

1974 - Harlem, NY

1972 - NYC - Marilyn

1973 - Harlem, NY

1974 - Harlem, NY

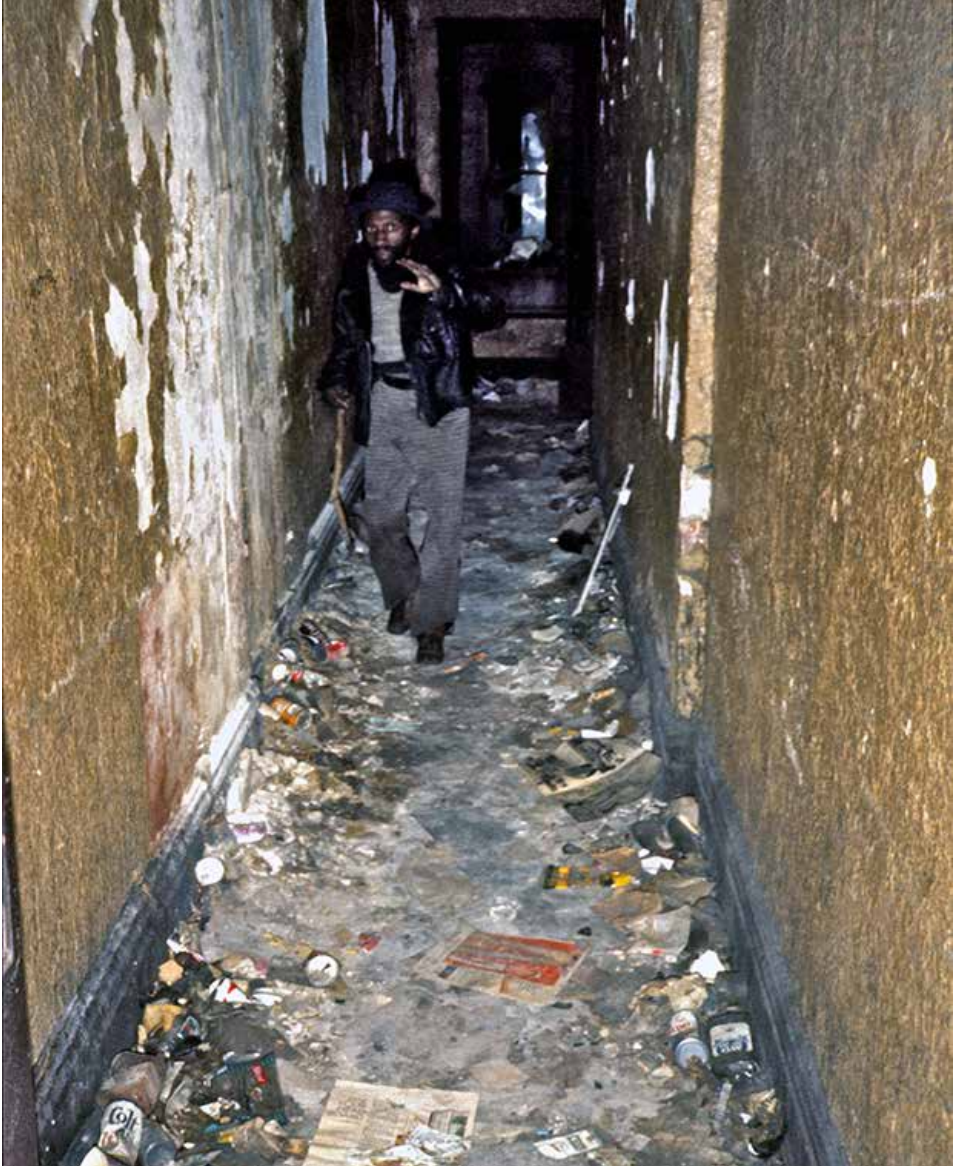
Harlems ekkoer: Mellem liv og efterliv

“In Harlem, danger was always lurking in the shadows, waiting for the perfect moment to strike.....you were either a player or a pawn. The choice was yours.” - Colson Whitehead in Harlem Shuffle

Alt i Harlem var i 70’erne sort, undtagen butikkerne ejet af hvide og arabiske indvandrere (tidligere af jøder). Som jeg dengang skrev: De eneste butikker, der ikke er ejet af disse udefrakommende, vil gadefolkene fortælle dig, er de allestedsnærværende bedemandsbutikker, da hvide bedemænd ikke vil have noget med sorte lig at gøre. At være bedemand er en af de

sikreste veje til middelklassestatus. For døden er lige så allestedsnærværende i Harlem som angsten, der hjemsøger alle under den urolige, sporadiske latter. Alligevel føler jeg mig som den altoverskyggende, usynlige ”Whitey” i Harlem mere tryk end de fleste sorte er det, for aggressionerne rettes som altid mod andre ofre snarere end mod den forhadte undertrykker.

Denne bedemandsforretning side om side med et narkoafvænningscenter illustrerer det valg, man konstant står over for i Harlem – valget mellem en øjeblikkelig død eller et liv som slave under ”The Man”.

1973 - Harlem, NY

Tusinder af misbrugere vælger døren til venstre. De ved, at hvis de vælger døren til højre, vil de enten blive rehabiliterede og vende tilbage til en tilstand, hvor de ikke kan overleve uden heroin, eller blive ”op-habiliterede” ved at lære at leve i ghettojunglen ved at forkrøble deres sind og dræbe deres sensitivitet. Ved at underkaste sig ”skyd skylden på ofrene”-slaveriet under ”The Man”, som vil ændre ofrene frem for deres undertrykkende omgivelser.

Denne kvinde er en levende illustration af det typiske valg i Harlem. En voldsmand brød ind i hendes lejlighed og forsøgte at dræbe hende med en kniv. Hun overlevede ved at kaste sig ud fra vinduet på tredje sal – og blev forkrøblet for livstid.

1991 - Harlem, NY - Bund 1995 - NYC

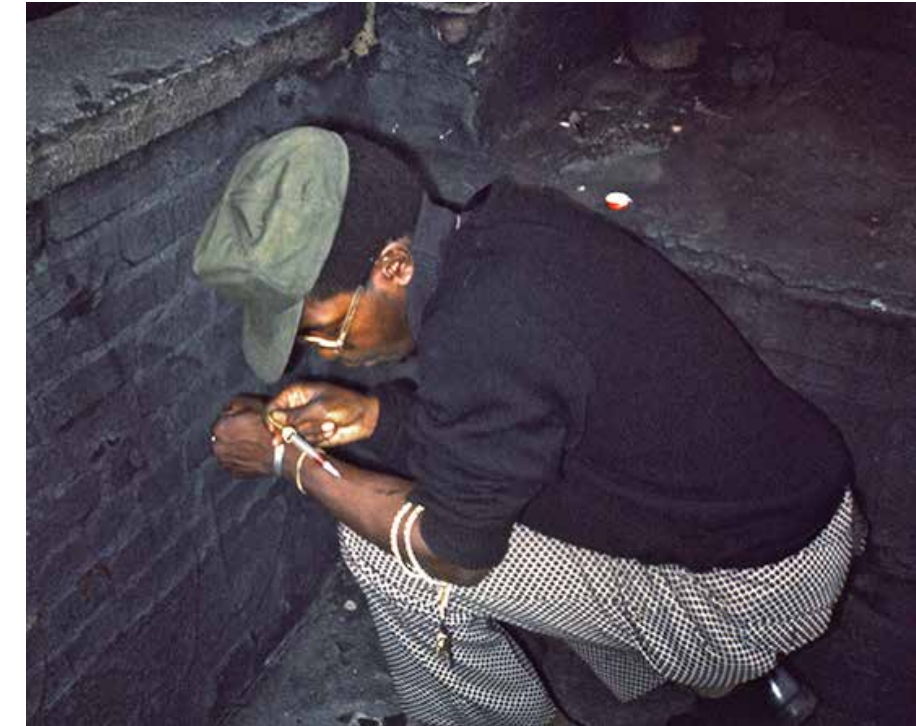

1992 - Harlem, NY - Bund 1992 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1974 - NYC

I skyggen af "the American Way of Life"

"If white people haven't killed you yet, you can do what you want. You didn't have to reach a hundred years to get to that place. In a world this low, dumb, and cruel, every day white people ain't killed you yet is a win." Colson Whitehead in *Crook Manifesto* about Harlem in the 1970's

De amerikanere, jeg føler stærkest for, er narkomanerne, som har været for sensitive og menneskelige til at overleve den brutale amerikanske jagt på succes. De er ikke blot ofre for denne vold, men også i stand til at slå tilbage med den voldsomhed, de har fået indsprøjtet af "the American way of life". Mange gange hjalp jeg på New Yorks tage med at binde disse bundne sjæle op. På visse gader i Harlem ser man hver dag tusinder af narkomaner stå og vente på heroin. Om natten tør ikke engang politiet færdes i disse kvarterer, fra hvis skydegallerier vi nød synet af Empire State Buildings "store sprøjte".

Skydegallerier er kondemnerede ejendomme overtaget af narkomaner, hvor man både "skyder op", dvs. sprøjter stoffer, og "skyder ned", dvs. skyder enhver, der mistænkes for at være politi eller detektiv. Da straffen for at være narkoman og blive kriminel – med andre ord for at være offer – er den samme som for at være morder, har de intet reelt valg. De får i praksis livstid, uanset om de optræder som ofre eller bøddler. Derfor er skydegallerierne ekstremt farlige.

Denne fyr havde været narkoman i 16 år. Han led af underernæring og havde bylder over hele kroppen, men da han ikke kunne finde flere raske steder at sprøjte heroin, måtte han tage den ildelugtende bandage af benet for at finde et stikhul. Han led forfærdeligt og mente, at han havde mindre end to år tilbage at leve i. Han havde intet at tabe og opfordrede mig til at offentliggøre mine billeder for at skræmme unge mennesker væk fra stoffer.

1985 - Harlem, NY

At miste venner som følge af crack

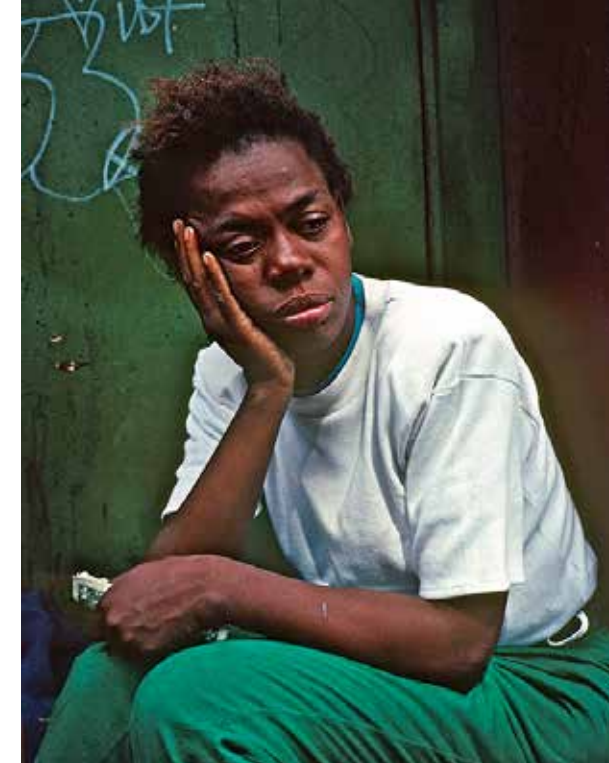
Jeg troede, at jeg havde set det værste i 70'erne, da jeg efterhånden havde lært at slå pistolerne ud af hænderne på sløvede heroinmisbrugere. Derfor var jeg helt uforberedt på ødelæggelserne, der fulgte med crack-epidemien i 90'erne, hvor ofrene skød vildt med pistoler i de paranoide minutter, rusen varede, og konstant brød ind i min varevogn eller røvede deres egne familier for at skaffe penge til crack.

Mange af mine bedste venner bukkede under. Jeg havde kendt Robert Yard i årevis, men kort efter hans bryllup i Harlem blev hans kone her offer for crack. Jeg så ham desperat forsøge at redde hende og deres ægteskab, mens hendes liv forsvandt ned i en afgrund af kriminalitet, prostitution og fængsler. Jeg mistede også mange Harlem-venner, da den hvide gentrificering efter 2000 tvang dem ud.

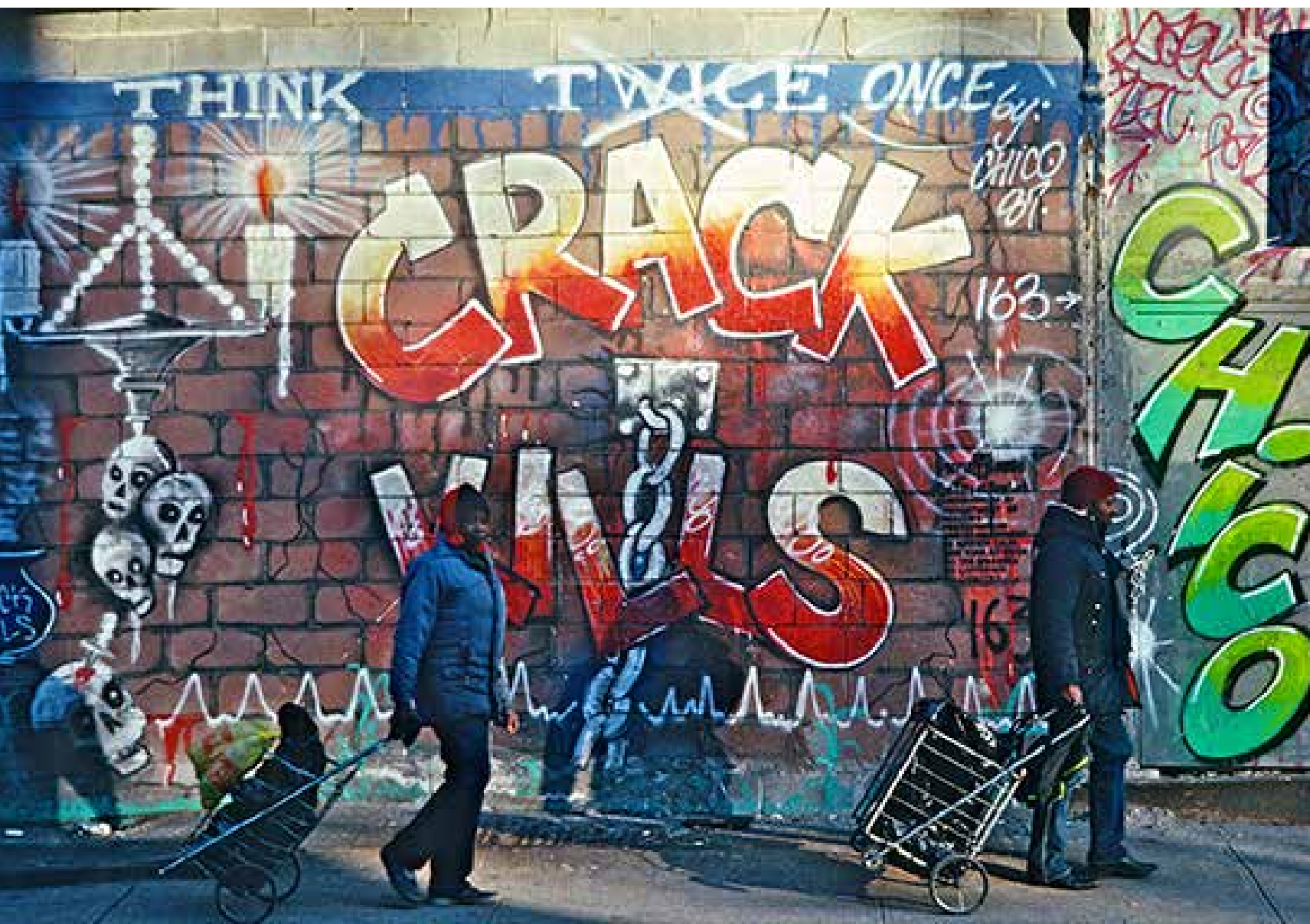
1991 - NYC

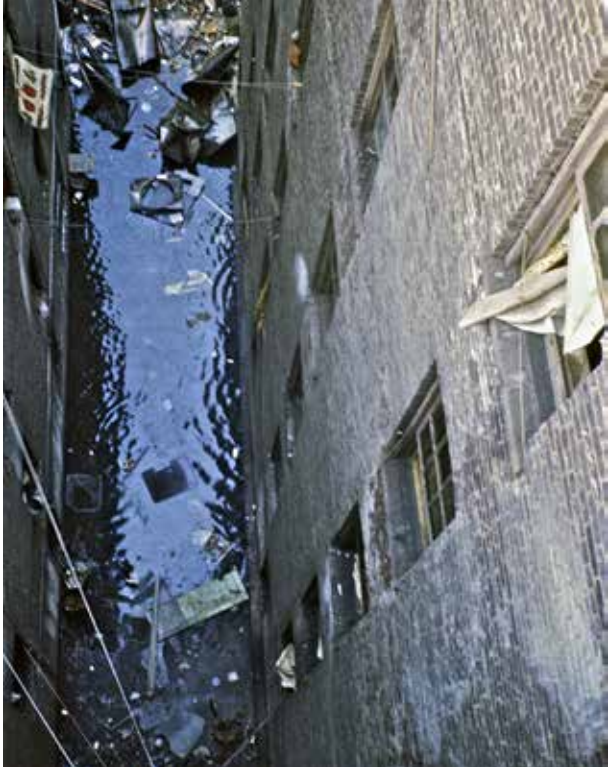

1992 - NYC

1991 - NYC

1974 - Harlem, NY

"Harlem is where
dreams go to die."
- Lorraine Hansberry

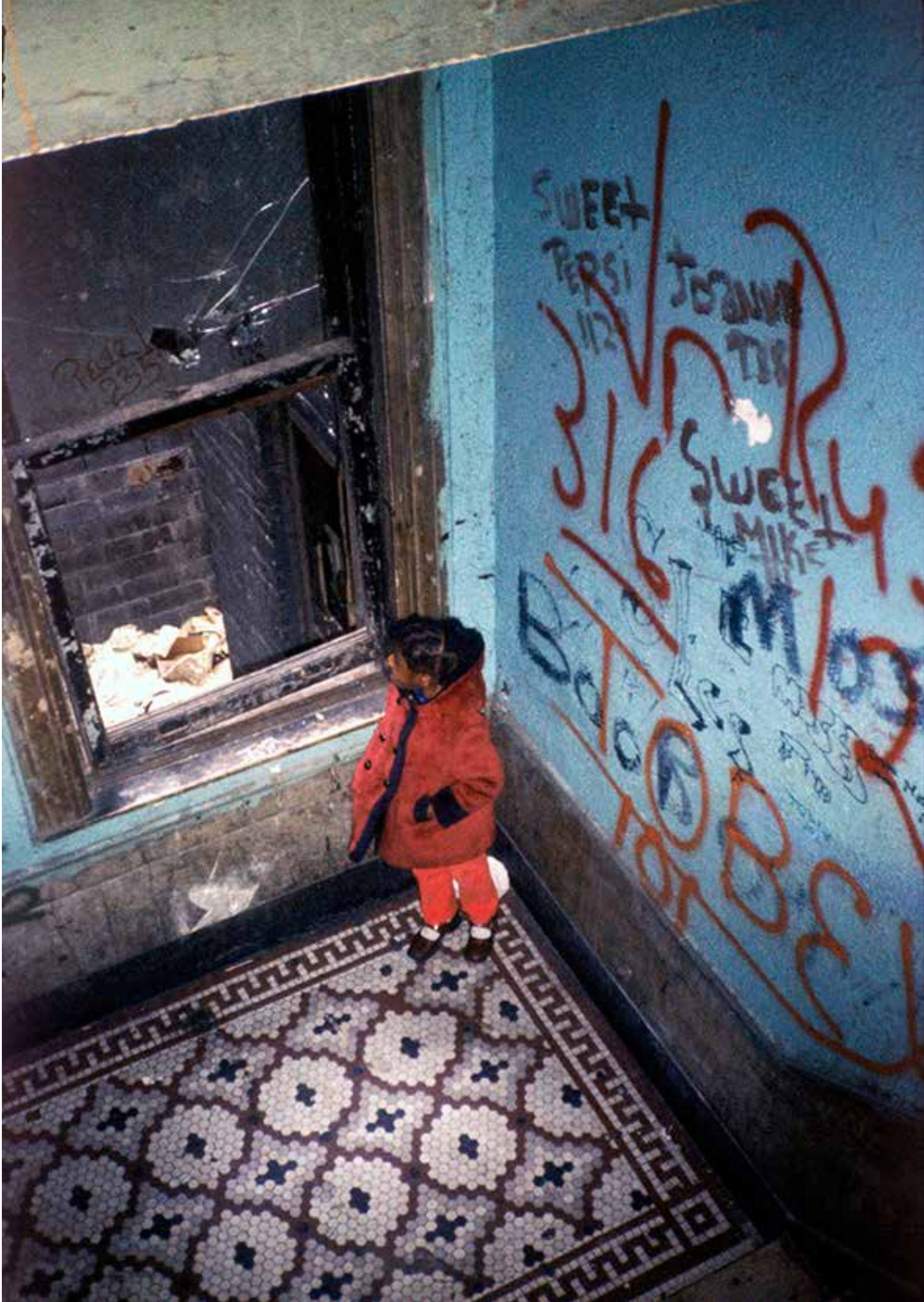

1989 - Harlem, NY

Vuggevis fra ghettoen

Or put your girl to sleep sometimes
with rats instead of nursery rhymes
with hunger and your other children
by her side.
And wonder if you'll share your bed
with something else that must be fed
for fear may lie beside you
or it may sleep down the hall.
And it might begin to teach you
how to give a damn
about your fellow man!

Give a damn II -
med mine fotos af
børnene i Harlem

1974 - Bronx, NY

Note:
Sort
bag-
grund
her

1973 - Bronx, NY

1972 - Harlem, NY

1973 - NYC

Dræber vi ptsd-ramte børn med vores negative tænkning?

*Come and see how well despair
is seasoned by the stifling air.
See your ghetto
in the good old sizzling summer time.
Suppose the streets were all on fire,
the flames like tempers leaping higher,
suppose you'd lived there all your life,
do you think that you would mind?*

Men det er ikke blot de voksne, der lider i Harlem. De mest ubeskrivelige og smertefulde lidelser er dem, som overgår børnene, og som former og forkrøbler deres sind og hele væsen for livet. Ikke kun de børn, der tvinges til at efterligne tiggende hunde for at overleve, eller dem, der forsøger at tjene småpenge ved at pudse ruder for hvide bilister i lyskrydsene.

I endnu højere grad gælder det de børn, som vi direkte myrder med vores negative tænkning om dem – en knusende tænkning, som de fra tidligste barndom indvendiggør i en sådan grad, at de bliver overbevist om, at de ingen fremtid har. Hvilke traumer efterlader det hos børn at se deres søstre og brødre blive skudt og dræbt på gaden?

Da jeg underviste på en skole i Harlem, opdagede jeg, at der ikke var en eneste elev, som ikke havde oplevet skyderier i deres kvarter, hvor kuglerne rammer tilfældigt. De nægtede at tro på, at jeg kom fra et land uden almindelig adgang til skydevåben. "Hvordan forsvarer folk sig så?" spurgte de.

Og hvilket indtryk gør det på en ung mor at sige farvel til sin fireårige søn i en verden, hvor det er svært at se forskel på en vugge og en kiste?

"Harlem was a place of endless possibilities and crushing despair, where a man could rise from the ashes or fall into the abyss. It was a place where the lines between hope and despair were perpetually blurred." - Colson Whitehead, "Harlem Shuffle"

"I was not at home in Harlem either; I was in exile everywhere." - James Baldwin

1973 - Harlem, NY

Give a damn III og dette afsnit,
som det præsenteres i mit
lysbilledshow

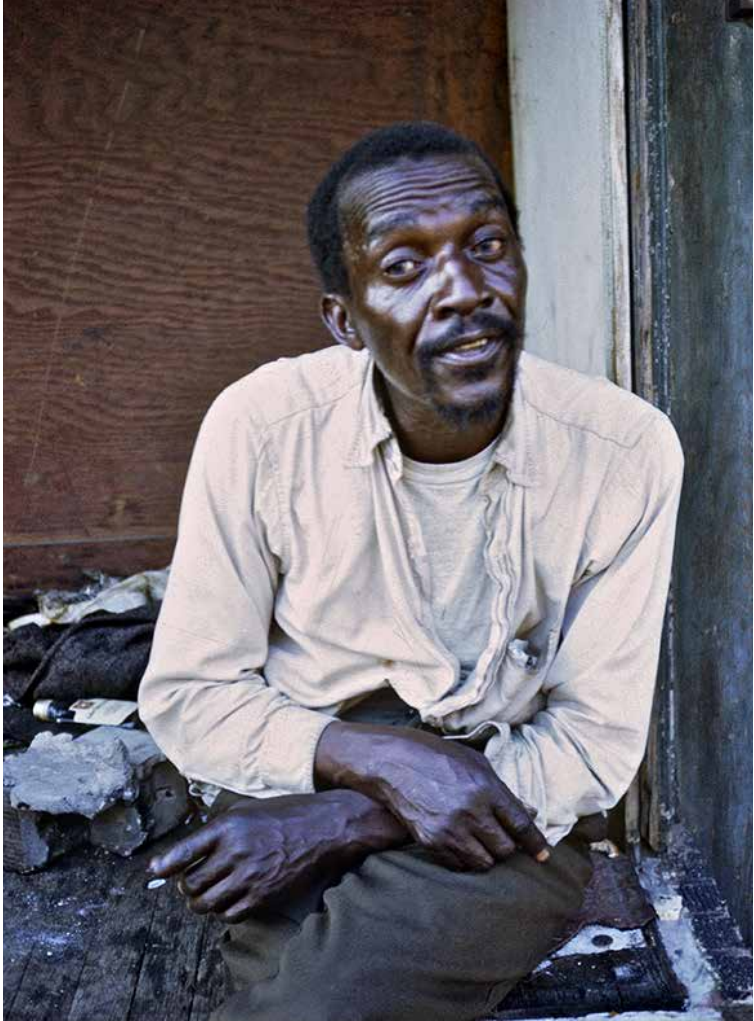
1974 -
Washington,
DC

1974 - Bronx, NY

"For where does one run to
when he's already in the
promised land?"
- Claude Brown,
Manchild in the
Promissed Land

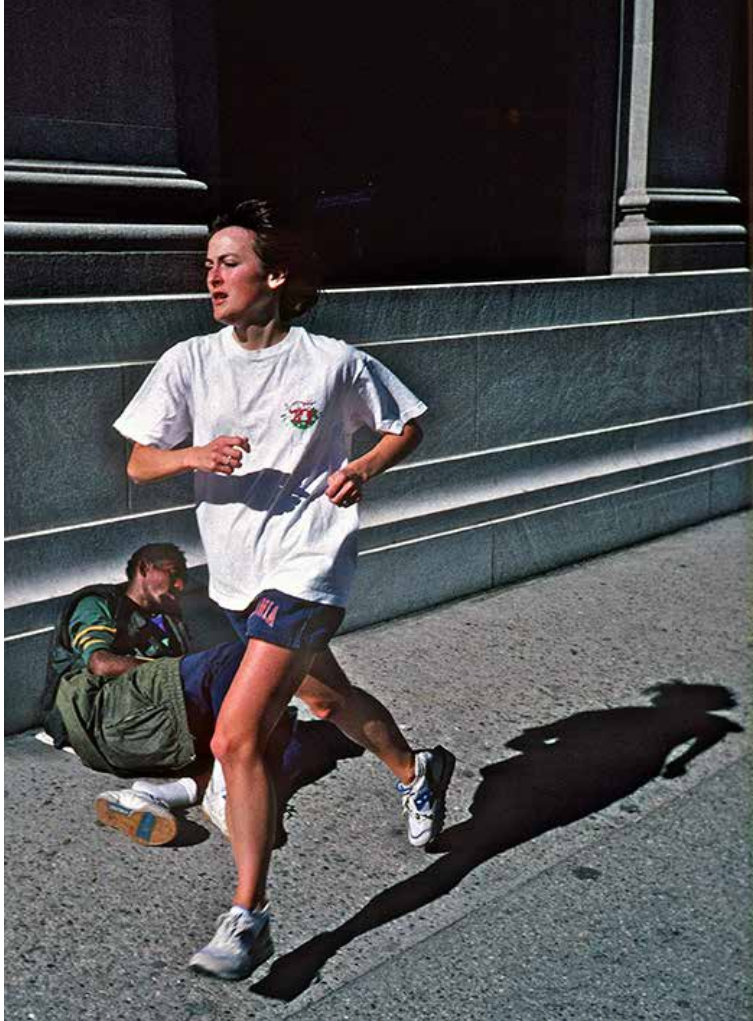

1974 - Baltimore, MD

1974 - Washington, NC

1992 - NYC

1995 - NYC

Det hvide blik: At se Harlem gennem en linse af fortvivelse

"A Harlemite is a man who sees the world from the bottom and still loves it." - Langston Hughes, "Harlem"

Interview med en bums:

"Jeg mener, at alle er født nøgne, så vi er alle mennesker. Og indtil jeg møder nogen, som blev født med tøjet på, skal ingen få mig til at tro på, at de er mere værd end mig. Det er nu min mening!"

And it might begin to reach you
Why I give a damn about my fellow man,
And it might begin to teach you
How to give a damn
about your fellow man.

Denne form for "at være noget for med-mennesket"-rejse gennem Harlem illustrerer i al sin sødladne sentimentalitet den hvide liberale måde at se ghettoen på. Fra den alfaderlige, næsten kærlige omsorg for de sorte i Sydens plantagearistokrati går der en lige linje til de nordlige liberales endeløse snak om at hjælpe medmennesket. Mange liberale gør ganske vist et stort og opslidende arbejde i ghettoerne, men uanset om vi ammer eller giver flaske til de udstødte, er resultatet det samme: Vi skylder i virkeligheden skylden på ofrene ved at forsøge at tilpasse dem til deres uretfærdige kaste i stedet for at ændre os selv.

Vi liberale betragter ikke sorte eller brune mennesker som mindreværdige af natur, som mange konservative gør.

Vi ser dem derimod som funktionelt inferiorer, som et resultat af fortidens uretfærdighed, slaveri og diskrimination. Efter at have læst denne bog vil hvide spørge: "Hvad kan vi gøre?" Men de mangler modet – ja, er lammede af skræk – for at se ned i sjælens dybder og møde den afgrund af fortvivelse, som gør os til magtesløse, men effektive, undertrykkere.

Dermed bliver de frisindede i virkeligheden racismens og den fortsatte undertrykkelses vigtigste redskaber. Vi hjælper nemlig kastetyraniets ofre med at tilpasse sig en undertrykkelse, der gør dem så funktionelt mindreværdige, at det kan tilfredsstille vores liberale behov for pater-nalistisk undermenneskeomsorg.

Først og fremmest vil jeg elskes
Hvis jeg ikke kan blive elsket,
vil jeg respekteres
Hvis jeg ikke kan blive respekteret,
vil jeg anerkendes
Hvis jeg ikke kan blive anerkendt,
vil jeg accepteres
Hvis jeg ikke kan blive accepteret,
vil jeg bemærkes
Hvis jeg ikke kan blive bemærket,
vil jeg frygtes
Hvis jeg ikke kan blive frygtet,
vil jeg hades

Med disse ord vil ghettoens sorte og brune hellere stikke os tilbage til de gamle "hvide modreaktion". De har ingen tid til de liberales nedladende holdning og forsøger konstant at fremprovokere vores sande ansigt som dominerende kaste.

De nægter at se det som fremskridt, at kniven ikke længere bliver stukket 4, men kun 2 cm dybt i ofrenes ryg. De sortes eget syn på Harlem er stik modsat overkastens med dens behov for at se et offer. For de ville gå til grunde, hvis de udelukkende så det værste i ghettoen. De vil f.eks. ikke fre-mhæve, at 10 procent af Harlems ungdom er voldsforbrydere, der terroriserer gad-erne. De vil vende det på hovedet og blive opmuntret af den utrolige kendsgerning, at trods dette kriminelle miljø har 90 procent af ungdommen aldrig været i konflikt med loven.

De vil se den blomstrende kultur, der trives midt i undertrykkelsen, og blive opmuntret af at størstedelen af Harlems be-folkning overlever. De vil se de mange ros-er, der formår at gro i denne jungle.

1974 - Harlem, NY

1974 - NYC

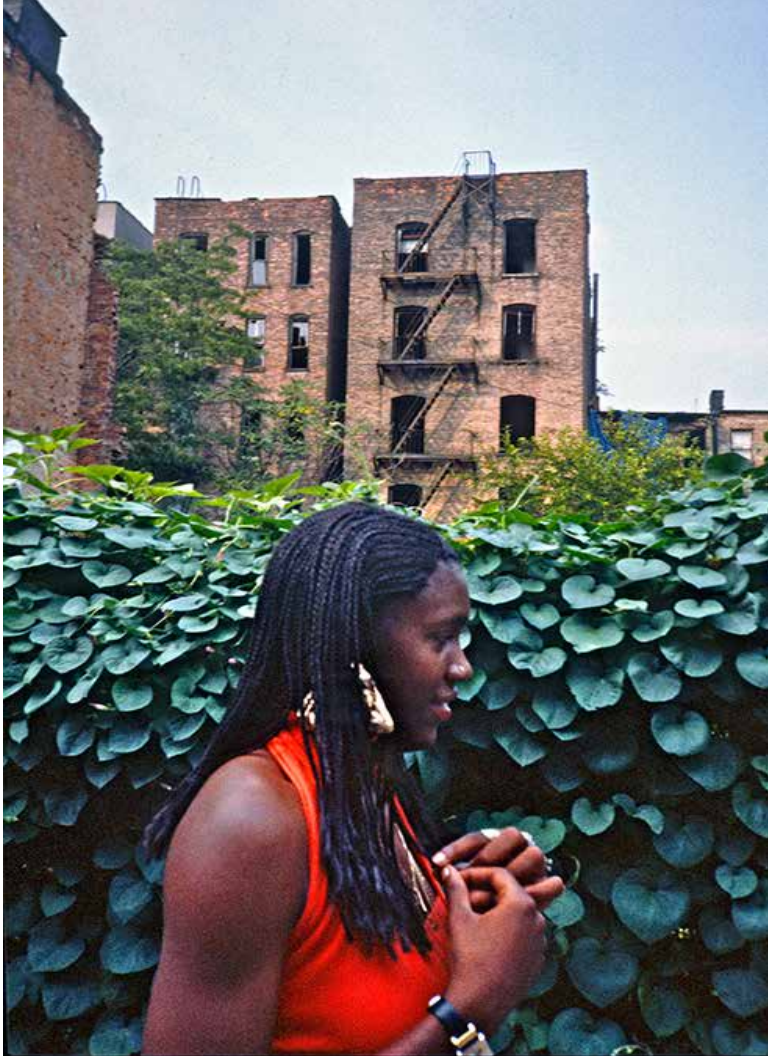
1989 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1992 - Harlem, NY

1995 - Harlem, NY

1994 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY - Th. 1995 - Spike Lee

Blomstrende midt i betonen: Harlems roser

“Did you hear about the rose that grew from a crack in the concrete? Proven nature’s laws wrong it learned how to walk without havin’ feet” – Tupac Shakur og Nikki Giovanni

There is a rose in Spanish Harlem,
a rose in black and Spanish Harlem.
It is a special one,
it never sees the sun
it only comes out
when the moon is on the run
and all the stars are gleaming.
It’s growing in the street
right up through the concrete
soft, sweet and dreaming.
With eyes as black as coal
they look down in my soul
and start a fire there
and then I lose control
I want to beg her pardon
I’m going to pick that rose
and watch her
as she grows in my garden.

There is a rose sunget af Aretha Franklin - illustreret med mere opløftende fotos fra Harlem

1973 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1990 - Harlem, NY

1974 - Spanish Harlem, NY

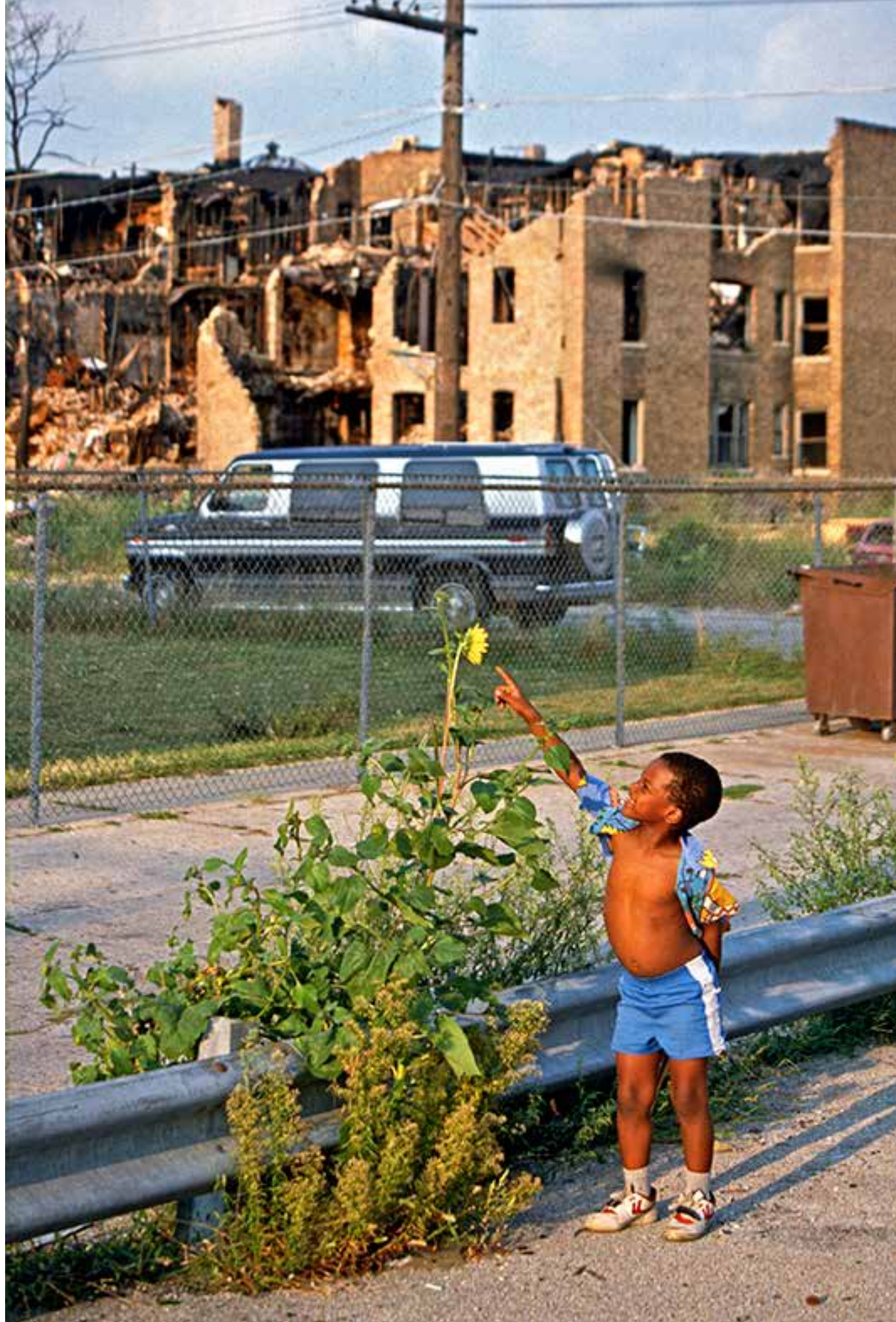
1974 - NYC

1974 - NYC

1974 - NYC

1990 - Harlem, NY

1995 - Chicago

Alle tre Merrillyn 1972 - NYC

1974 - Bronx, NY

1974 - Bronx, NY

Vi elsker at sige det med roser, men bruger dem i vores undertrykkelse af gruppen

“Racism is not merely a simplistic hatred. It is, more often, broad sympathy toward some and broader skepticism toward others.”
— Ta-Nehisi Coates

En sådan rose var Merrillyn for mig. Da jeg traf hende, var hun narkoman, selv om hun kun sprøjtede heroin et par gange om ugen. Forholdene i hendes lille lejlighed var fortvivlende, og jeg beundrer hende for, at hun var i stand til at komme ud af dem, for jeg selv sank dybere og dybere, mens jeg boede hos hende. Aldrig i mit liv har jeg boet under så nedtrykkende og menneskeforagtende forhold. Jeg var hverken i stand til at tænke eller skrive i lejligheden.

Det var ikke blot de konstante indbrud, men frygten for dem – frygten for, hvad der ville ske næste gang, og frygten for at gå ud på trappeopgangen eller på gaden, hvor man kunne blive angrebet af kniv- eller pistolmænd. Tranghed kan man vænne sig til, og også at ens spisebord i køkkenet samtidig fungerer som badekar. Man kan vænne sig til ståltrådsnet mellem køkken og soveværelse, så rotterne ikke bider én i ansigtet om natten, og til at feje døde kakkerlakker ud af sengen hver morgen. Selv de konstante skyderier og politisirener fra USA’s voldelige tv-serier, der hamrede gennem væggene fra naboledighederne, kunne virke som en afveksling fra de tilsvarende lyde ude på gaden.

Men den vedvarende angst for selv at få en kniv stukket i maven vænner man sig aldrig til. Selv juleaften blev jeg overfaldet af tre pistolmænd i nabolaget. Spørg ikke om, hvordan jeg overlevede. Det er et paradoks, at ordet ”survival” – som jeg i min trygge opvækst kun kendte fra Darwin – er blevet et hverdagsbegreb i verdens rigeste land.

Spørg hellere, hvordan Merrillyn overlevede – ikke blot fysisk, men også mentalt. Hun overlevede ikke alene, men var i stand til at vriste sig ud af ghettoen og blive skuespillerinde i San Francisco. Senere introducerede hun ofte mit diasshow for publikum. Jo, hun var en rose, som det lykkedes at skyde op gennem asfalten.

Min samtale om dette med Merrillyn 43 år senere filmet af Tv i København

De usynlige mure af ghettoisering og undertrykkelse

“The ghetto is not where you live. The ghetto is not where you work. The ghetto is not who you are. The ghetto is a state of mind.”
— Sister Souljah, *The Coldest Winter Ever*

Overalt i verden elsker undertrykkere at bruge sådanne opmuntrende undtagelser til yderligere at undertrykke ofrene. Med rosenrøde historier om enkeltpersoner, en sort middelklasse eller en Obama, der har klaret sig, forsikrer vi hinanden om, at vi ikke blot er retfærdige, men nærmest rene engle. Det er et fejlt og kalkuleret forsøg på at vise, at der er noget galt med dem, som ikke har succes – igen at skyde skylden på de indespærrede for deres egen indespærring.

De fleste har svært ved at forstå, hvordan undertrykkere opbygger ghettoer. Der er ingen mure omkring dem, og de er ikke nødvendigvis et resultat af dårlige boligforhold.

At det ikke kun er underklassen, vi ghettoiserer, så jeg med Merrillyns søster LaVerne som klarede sig lige så godt. Af angst for at bo sammen med en hvid flyttede hun ud mens jeg boede i deres lejlighed. Men ghettoen flyttede med og i 2004 fandt hun sin kæreste gennem 25 år myrdet – i en plasticpose under deres seng – kun 5 år efter at deres 17-årige søn blev myrdet af uforklarlige årsager. Med deres interesse for Shakespeare rejste de i 2015 sammen til England og for at besøge mig i København.

Harlem var langt fra den værste ghetto i 70’ernes New York. I South Bronx, hvor europæiske filmhold ofte optog film om krigens ødelæggelser i Tyskland, fandtes kvarterer, hvor ni ud af ti mennesker døde en unaturlig død af mord, sult, overdosis eller sygdom. I Brownsville-ghettoen så jeg to mord og hørte om fire andre samme dag.

At ghettoen ikke er noget konkret, som smadrede flasker og affald, så jeg tydeligt i Detroit, hvor boligerne var langt bedre end i Harlem. Her var jeg så heldig at bo på begge sider af skillelinjen mellem ghettoen og de hvide områder – helt derude, hvor alle hvide huse er til salg.

1974 - Saratoga, NY

Den store hvide flugt: Hvordan vi hele tiden bygger og udvider ghettoer

“The only thing extraordinary about white flight is that it is called ‘flight.’ As if it was not strategic white avoidance of blackness.” – Ibram X. Kendi

Jeg kan forstå meget ved hvid kastedominans, men det er mig stadig et mysterium, hvorfor hvide flytter væk fra alt det, de har opbygget og lært at elske, blot fordi en sort familie flytter ind i nabolaget. For disse bedrestillede sorte lever i enhver henseende op til det firkantede, hvide middelklasseideal med velklippet græsplæne, hæk og rododendroner. Og sådan ville kvartererne fortsat se ud, hvis de hvide ikke flygtede. Samtidig har disse sorte en kultur, der er langt mere amerikansk end de europæiske og asiatiske immigrantere, som vi uden videre accepterer i vores såkaldte smeltedigel. Når jeg boede på den hvide side af det

pinlige ghettohegn af ”Til salg”-skilte, kunne fraflytterne sjældent give logiske forklaringer ud over det uacceptable argument om ”faldende ejendomsværdier” – et resultat af ”blockbusting”, fordi alle hvide sælger på én gang. Således oplevede jeg det som én stor hvid sammensværgelse for at forhindre sorte i at få adgang til smeltediglen. Den amerikanske ejendomsmæglerforening er hjernen bag dette gennem ulovlig diskrimination mod låntagere i fattige kvarterer, markeret med ”redlining” på bykort. At jeg selv ofte flygtede til de køligere forstæder skyldtes de kvælende sommertemperaturer i de ”røde” – eller rettere ”varme” – kodede ghettoer med beton og asfalt, op til 20 grader varmere end de træbevoksede hvide kvarterer. Hver gang følte jeg, at jeg forrådte den sorte underklasse.

For når de privilegerede kaster flygter til attraktive områder, stiger husværdierne dér, og de kan belåne friværdien til at sende deres børn på dyre universiteter og komme endnu længere frem i livet. Dette skaber en enorm og stadig voksende ”wealth transfer” til de hvide når de får de sortes boligværdier til at kollapse i de områder, de forvandler til ghettoer, hvilket forhindrer sorte i at optage lån og gør dem fattigere og fattigere. Gennem denne ”aversive racisme” gjorde hvide i 70’erne sig seks gange rigere end sorte. I år 2000 var forskellen otte gange, efter skattelettelserne i Bush-årene tolv gange. Og i dag, efter finanskrisen, hvor værdiløse subprime-lån blev givet til den sorte middelklasse, der møjsommeligt havde arbejdet sig op, men nu mistede alt, havde de hvide gjort sig selv 20 gange så rige.

Den stjålne rigdom og den voksende kløft mellem sort og hvid

“White flight is a form of racism that is more subtle and less acknowledged than more overt forms of discrimination. It is a way of maintaining racial segregation without having to explicitly endorse it.” - Jesmyn Ward

For hver hvid, der flyttede, oplevede jeg på den anden side af hegnet et stik i hjertet på de sorte. De ældre sorte gjorde alt for at behage de hvide, mens de unge var langt mere sensitive. Følelsen af pludselig for evigt at blive lukket ude af mainstream-samfundet – at se stigen til den amerikanske drøm blive fjernet netop som man er tættere på den end nogensinde – udløser naturligt voldsom vrede, som kan gøre enkelte af disse ellers velopdragne til ballademagere. De resterende hvide i ghettoranden giver så ofrene skylden og flytter.

Jeg beskæftiger mig i denne bog ikke primært med middelklassens problemer, men kunne ikke undgå at se en forbindelse mellem den vold, man begår mod værdigheden og selvfølelsen hos disse nybyggere på ghettoranden, og den vold, jeg oplevede i de indre ghettoer; mellem det hvide stik i hjertet på den sorte middelklasse og de brutale nedstikninger bagfra i underklassen. I 1970’erne mente jeg, at den sorte kriminalitet udelukkende var et resultat af irrationel vrede forårsaget af vores hvide forræderi og forstod derfor ikke, hvorfor kriminaliteten faldt i 90’erne. Først senere forstod jeg, hvordan kriminalitetsbølgen også på anden vis var forårsaget af hvid flugt og lokale myndigheder, der bevidst ødelagde blomstrende sorte kvarterer og pløjede motorveje igennem dem for at isolere dem yderligere, trods den officielle afslutning af raceadskillelsen.

Da olieselskaberne tilsatte bly til benzin i 1940’erne, begyndte det ifølge senere forskning at skade børns hjerneudvikling, hvilket førte til øget aggression og nedsat impuls kontrol i teenageårene. Dette ramte især sorte børn, som var tvunget til at bo i indre bydele tæt på motorveje og raffinaderier, som her i Philadelphia og Fourth Ward i Houston.

Husene, de hvide efterlod, var desuden fulde af giftigt bly. Jeg så ofte børn, der virkede utroligt dumme (hjerneskadede) eller sad og gnavede i blyrør. Og følgelig så jeg også den generation afreagere gennem utrolig dum volds kriminalitet. I 70’erne begyndte USA at udfase blyholdig benzin, og nyfødte børn blev langsomt udsat for mindre bly – en grund til, at kriminaliteten begyndte at falde dramatisk 20 år senere.

Således forstod jeg, at ghettoen er en af hvide socialt påtvunget fortsættelse af slaveriets voldelige miljø. Når denne internaliserede hvide psykiske vold forstærkes af arbejdsløshed – særligt slem i Detroit – eksploderer den i fysisk sort vold. Ligesom sorte skilsmisser følger arbejdsløshedens udsving, gør mord og vold i familierne det også.

Næsten hver gang jeg vendte tilbage til Detroit, var flere af mine sorte venner blevet dræbt. Dette brev til mine forældre, skrevet i mine første måneder i Amerika, viser, hvordan jeg straks fornemmede den hvide racismes Golgatha-stik i et blødende folk på korset.

1991 - Freeman's quarter, Houston, TX

1986 - Philadelphia, PA. Projekt ved siden af motorvejen og ESSO-olieraffinaderi

1971 - Alexandria, VA

Optagelse med ven fra Detroit om alle de venner, der er blevet myrdet siden mit sidste besøg

Påske i Detroit

Johannes 20, 24-25

“Dehumanization and Stigma... a Scapegoat to Bear the Sins of the World” - Isabel Wilkerson: “Caste – The Origins of Our Discontents”

Kære far og mor

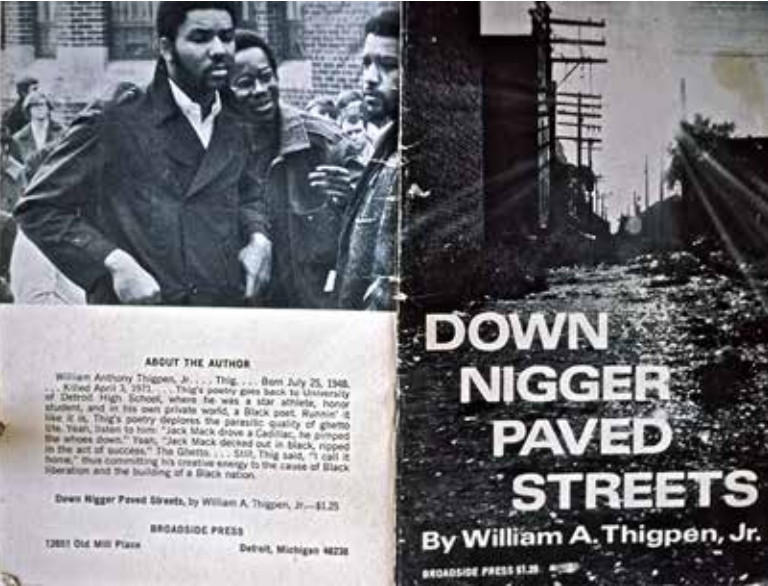
Dette er den mest rystende påske, jeg nogensinde har oplevet. Jeg er nu kommet til Detroit, som er intet mindre end rædslernes by. På vejen fra San Francisco gjorde jeg ophold i Chicago for at besøge Denia, den unge sorte forfatterinde, jeg boede hos i julen. Allerede dér begyndte rædslerne. I husker de to veninder, hun havde, som vi tilbragte megen tid sammen med. Nu fortalte hun, at den ene, Theresia – denne blide, stilfærdige 19-årige pige – var blevet myr-det. Hun blev fundet af sin forlovede, skudt og sprættet op med knive, sandsynligvis dræbt af bekendte, som hun selv havde åbnet døren for. Det er det andet menneske, jeg har kendt i USA, som er blevet myrdet.

Nu har Denia købt en pistol og er begyndt at gå til skydeøvelser. Den nat i Chicago oplevede jeg også mit første større skyderi, sik-kert mellem politi og kriminelle. Vi var i Mohawk Street, da det pludselig begyndte nedenfor i mørket. Jeg prøvede at se ud, men Denia trak mig væk fra vinduet.

Nå, men alt dette har jeg næsten glemt efter det, der er sket her i Detroit. Først boede jeg hos en velbjærget sort automobilarbejder-familie i de nydelige kvarterer ved 7-milegrænsen, helt ude hvor de hvide områder begynder. Deres søn, Dwight Vann, som går på uni-versitetet, samlede mig op og inviterede mig hjem – det tredje sorte hjem, jeg har boet i. Dejlige mennesker. (PS: Dwight blev dræbt året efter.)

Påskemorgen tog de mig med i kirke. Men siden flyttede jeg ind i selve ghettoen hos tre studenter, og derfra har det været et mare-ridt. Allerede en af de første dage blev Thigpen, som jeg netop ha-vde mødt, myrdet. Han var et fantastisk menneske, stor som en bjørn og en kendt digter (jeg sender jer hans digtsamling DOWN NIGGER PAVED STREETS). Sammen med to venner blev han bag-bundet, lagt på gulvet og skudt i nakken – tilsyneladende blot fordi han havde skrevet et uskyldigt digt om narkotikahandelen i byen.

Men det, der chokerede mig mest, var reaktionen hos dem, jeg bor hos. Jeff, som havde kendt Thigpen i årevis og var fotograferet sam-men med ham på bogens omslag, kom blot roligt en morgen med avisen og sagde:

1971 - Detroit - Chris med Thigpen på hans digtsamling

“Hey, you remember this dude, Thigpen, you met the other day? Look, they blew him away too.”

Større indtryk gjorde det ikke. Sådan er deres reaktion på al den vold, som virkelig går mig på. Alligevel er de selv bange for den. Det er ikke blot mig, der ryster af skræk her. Nætterne er de værste. Jeg er ved at gå til af mangel på søvn. Jeff og de to andre sover ovenpå, mens jeg bor i stuen. Hver nat skubber de køleskabet foran døren og stiller tomme flasker ov-enpå, så ethvert forsøg på indbrud vil vække dem. En nat vælt-ede katten flaskerne med et bragt, og jeg for op til de andre.

Jeg er efterhånden et nervevrag og ligger konstant og lytter eft-er fodtrin udenfor – ingen andre end røvere færdes til fods i De-troit. Af og til høres skud udenfor. Jeg har aldrig før prøvet at skælve, men nu får jeg sommetider den geléagtige fornemmelse, som den nat jeg blev overfaldet i San Francisco. Alene min hjertebanken holder mig vågen.

Jeg troede ikke, jeg havde sovet et øjeblik hele ugen, før jeg en nat vågnede af et frygteligt mareridt. Jeg drømmer næsten al-drig nu, hvor jeg rejser, men den nat drømte jeg pludselig om en solskinsdag, da jeg som 11-årig lå hjemme på dagligstuegulvet i præstegården og spiste appelsiner, mens radioavisen meddelte mordet på Lumumba. Jeg forstod intet dengang, men husker det dog tydeligt. Pludselig flængedes scenen, og jeg lå på jorden et sted i Afrika, mens nogle afrikanere sendte den ene maskinpis-tolsalve efter den anden imod mig. Jeg råbte, at de skulle stoppe, men kuglerne blev blot ved med at bore sig ind i mig, en frygtelig oplevelse. Jeg vågnede til dette virkelige Detroit-mareridt, som nu virkede fredeligt i sammenligning, og fik senere et par timers søvn.

Men mareridtene stopper ikke nødvendigvis om dagen. En af de første dage vovede jeg mig ud på gaden til fods. Efter en halv time standsede en politibil med to hvide betjente brat og kaldte mig hen. Jeg blev næsten glad for at se hvide ansigter igen og gik dem i møde. De bad blot om at se mine identitetspapirer. Sådan bliver man kon-stant standset i ghettoer. Jeg spørger mig selv, hvilken forskel der egentlig er på at være sort her og sort i Sydafrika, når man hele tiden skal vise legitimation til hvide betjente. Da jeg rakte hånden i tasken for at finde mit pas, røg deres pistoler øjeblikkeligt op i mit ansigt. “Hold it!” Det var frygteligt at stirre ind i en pistolmunding, og jeg begyndte at ryste af skræk. Men der skete ikke mere – de var blot bange for, at jeg havde en pistol. Det føltes som et mirakel, at deres pistoler ikke gik af.

Hvordan kan mennesker leve i en sådan verden uden mere tillid? De gav mig den sædvanlige advarsel: “Kom hurtigst muligt ud af dette nabolag.” Jeg havde genvundet min selvtillid og svarede frækt: “Jeg bor her!” Jo længere jeg er her, jo mere ser jeg de hvide med de sortes øjne, og kan ikke undgå at nære et stigende had til dem.

Det er mærkeligt at bo i en by som Detroit, hvor man næsten kun ser sorte ansigter. Der sker en langsom forvandling med en. De bliver nære og derfor varme, mens de hvide virker fjerne og ukendte og der-for kolde. På trods af rædslerne har jeg ingen lyst til at tage ud i de kolde isørkener derude, hvor ghettoen ender.

1971 - Jackson, MI - Online og hendes børn

1996 - Detroit

Så I kan nok forstå det chok, man får, ved at tænde fjernsynet og pludselig kun se hvide ansigter. På en mærkelig måde bliver de en del af Detroit-mareridtet.

Det er nemlig ikke kun kriminaliteten, der holder mig vågen, men i lige så høj grad fjernsynet og radioen. For i ghettoerne i Detroit og Chicago er det almindeligt at lade dem køre hele natten for at narre røvere til at tro, man er vågen. Samtidig bliver støjen en slags narkotika for folk – mange kan ikke falde i søvn uden musik og tv. Jeg opdagede det, da Denia og jeg ville tage en middagslur i Chicago, og hun automatisk tændte for fjernsynet.

Det samme oplevede jeg da jeg boede hos Online, en ung sort mor i Jackson, 80 km uden for Detroit. Når vi gik i seng, tændte hun altid radioen. Jeg lå så og ventede på, at hun faldt i søvn og prøvede langsomt at skrue lyden ned, da det ellers var mig totalt umuligt at falde i søvn. Men hver gang jeg nåede ned til en vis lydstyrke, vågnede hendes små børn og begyndte at græde, så jeg måtte skrue op igen. Jeg holdt til det i to nætter, hvorefter jeg måtte flytte. Vi var simpelthen, som Online sagde, ”culturally incompatible”.

Men jeg synes, at der ligger forfærdelige perspektiver i dette, hvis alle sorte i storbyerne er lige så afhængige af denne støj. I har ingen anelse om, hvad amerikansk radio er: konstant bum-bum-musik afbrudt af reklamer hvert andet minut. Hele tiden mede dette søvndyssende budskab: ”Leave the driving to us.”

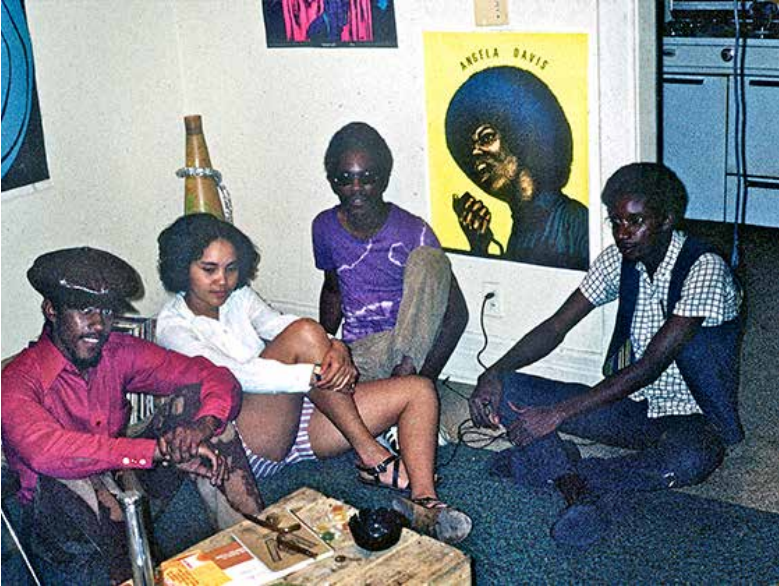

1974 - Detroit

Det hele føles som en stor hvid sammensværgelse mod de sorte. Ligesom man bomber landsbyer i Sydvietnam for at samle befolkningen i ”strategiske byer” og bedre at holde styr på den, virker det her, som om sorte er blevet tvunget fra små lokalsamfund ind i enorme koncentrationer, hvor de lettere kan kontrolleres gennem massemedierne. Det er utroligt, hvordan de som følge af denne undertrykkelse næsten bogstaveligt overtager deres undertrykkes synspunkter. I Syden kunne man i det mindste tænke. Her bliver man konstant bombarderet med, hvad andre vil have én til at tænke – eller snarere forhindre i at tænke. Kvæler al denne musik og støj ikke evnen til selvstændig intellektuel udvikling? Er det underligt, at mange selv spøgende kalder sig zombier?

De tre, jeg bor hos, er blandt de få politisk aktive i Detroit. Jeff har givet mig bøger om Cuba, som han vil have mig til at læse, men det er mig umuligt at læse i disse omgivelser med støj, nervøsitet og angst for et eller andet, man ikke ved, hvad er. Jeff er en af de mange sorte, som illegalt er rejst til Cuba via Canada. Han fortæller mig fantastiske ting derfra, og jeg lytter, men meget virker så irrelevant i disse grusomme omgivelser. Han siger, at Cuba var det første sted, han kunne ånde frit. Alle havde våben dér, ligesom her i Detroit, men han var aldrig bange. Det eneste, der skuffede ham, var, at de cubanske sorte endnu ikke havde fået afrofrisurer. Han forsøgte alt for ikke at vende tilbage til USA, men fik ikke lov at blive. Efter hjemkomsten fik han problemer med FBI; hans forældre blev opsøgt to gange, hans uddannelsesstøtte stoppet, og han blev bortvist fra universitetet.

Han er derfor blevet taxachauffør, og kører rundt i sin egen drømmeverden og læser bøger om Cuba i taxaen.

1971 - Jerry, Debra, Chris og Aaron i Detroit

Han fortalte grinende, at han for nylig havde ”holdt sig selv op”. Da taxachauffører hele tiden bliver overfaldet, ”frarøvede” han sig selv 50 dollars, tilkaldte politiet og beskrev røveren som sort, så sådan ud og løb den vej. Så kunne han holde fri og satte sig ud på Belle Isle og læste sine Cubabøger. Desværre vil han ikke bruge sine erfaringer politisk i Detroit. Systemet er for massivt og undertrykkende, siger han. Han vil han blot tilbage til Cuba. Om to dage skal han dog til Washington for at demonstrere mod Vietnamkrigen. Der ventes en million. Vi kører sammen derned. Jeg kan næsten ikke vente på at komme ud af dette helvede og håber kun, at der er mere fredeligt i Washington, så jeg kan få hvilet ud. Men jeg må tilbage til Detroit. Ligesom i Chicago har jeg her mødt så varme mennesker, at jeg ikke fatter deres godhed imod mig. Det er ufatteligt, at så grusomme menneskeundertrykkende byer kan rumme så enestående mennesker. Jeg må kunne lære at leve med kriminaliteten, for jeg må tilbage til disse mennesker. Men det vil tage mig lang tid at vænne mig til forholdene. Selv en tur til butikkerne på hjørnet om aftenen kræver, at vi tager bilen; Jeff og de andre tør ikke gå halvanden husblok.

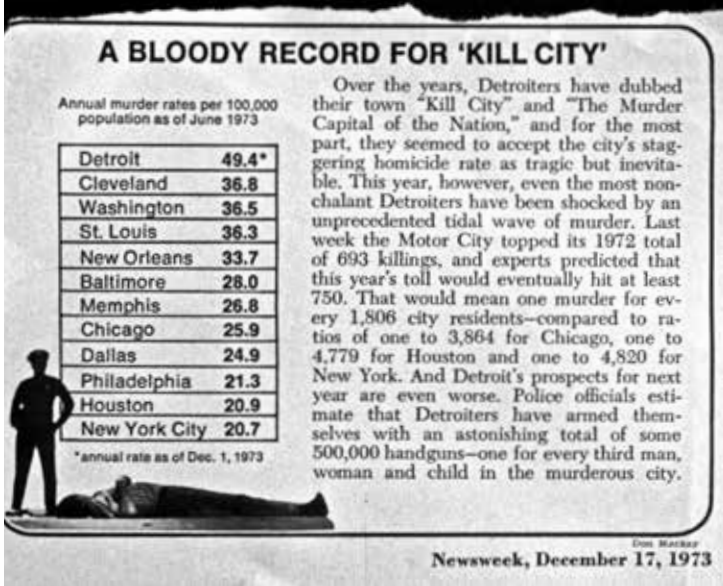
Jeg vil huske Detroit som en endeløs glidende køretur i bil gennem en spøgelsesby uden mennesker, ledsaget af bilradioens nyeste sorte hit: ”For Guds skyld, hvorfor giver I ikke mere magt til folket” – banket ind i hovedet igen og igen. Og hver dag de nyeste mordtal. I sidste uge blev ”kun” 26 myrdet, sikkert på grund af påsken. Man regner med at slå sidste års rekord og nå op på 1.000 inden jul! Flere menneskeliv går tabt i borgerkrigen her på et år end på seks år i Nordirland. Alligevel får ”fem mennesker dræbt i gårsdagens vold i Detroit” kun en notits på side 18, mens forsideoverskrifterne begræder tabet af to menneskeliv i Nordirlands ”tragiske” borgerkrig.

1972 - Detroit

Skrev de danske aviser forresten om den stigmatiserede sorte pige, der blødte i påsken? Jeg håber, I har haft en mere fredelig påske. Kærlig hilsen

Jacob.

“Christ was crucified in the flesh of Black people long before he was nailed to the cross in Jerusalem.” - James Baldwin

“Jesus was a poor Jew lynched by the state, and today his wounds are visible in the bodies of Black people in the ghettos.” - Cornel West

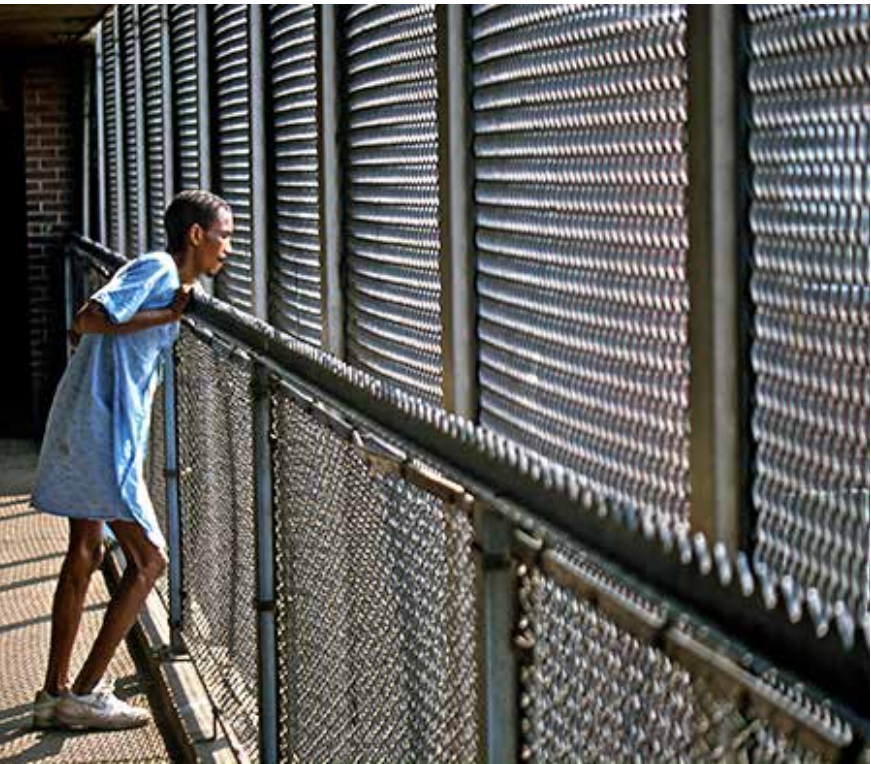
Ghettoens paradoks: Ekstern oprindelse

"A lot of people have a misconception of what the ghetto is all about. You know, it's only a small percentage of the people that are bad. Everybody else is good." – Ice Cube

Amerikanske ghettoer strækker sig i et 10–20 km bredt bælte omkring byernes forretningskvarterer, som her i Houston, hvor de rige bor i centrum, og de fattige skubbes ud i udkanten.

Underklassen bliver konstant kostet rundt. "Byfornyelse" – eller "negerfjernelse", som Baldwin kaldte det – angiveligt til gavn for underklassen – bruges overalt til at koncentrere og skjule de uønskede. Dette gælder især Harlem, hvorfra de fleste af mine sorte venner i dag er fordrevet. Ofte måtte jeg fælde en tåre, når jeg så historiske europæisk-udseende "slumkvarterer" blive pløjet ned og rejst på højkant, som her i Baltimores hyggelige og charmerende ghetto.

1997 - Robert Taylor Homes, Chicago

Stablet oven på hinanden føler folk sig endnu mere indespærrede, og kriminaliteten stiger da også proportionalt med højden af disse lodrette slumkvarterer. I Philadelphia blev gadebänder afløst af etagebänder, der bekæmpede hinanden etage for etage, og det kunne betyde døden at træde ud af elevatoren på den forkerte etage. Over 100 bandemedlemmer mellem 12 og 17 år blev dræbt årligt. En af dem var min lokale gadesælger, der levede af at sælge min oprindelige bog Amerikanske Billeder. Jeg har haft flere venner overfaldet af 10–11-årige, som skyder vildt omkring sig med israelske Uzi-maskinpistoler.

Ved at give dem straffe, der ofte er længere end deres alder, håber vi hvide at fjerne en del af ghettoen. På samme ørkesløse måde river vi huse ned uden at fjerne årsagerne til ghettoen.

Selv om fem ud af seks boligovertrædelser skyldes udlejernes forsømmelighed og kun en af seks kan tilskrives lejere, lever myten om, at "folk selv skaber deres slum".

Men i mine år i disse nedslidte ghettoligheder, som først overdrages til de fattige, når de allerede er slidt ned og brugt op, har jeg aldrig set beboerhærværk af den art, der skaber slum: utætte tage, synkende gulve, ødelagte og brandfarlige el- og sanitetsinstallationer.

Aldrig glemmer jeg smerten hos mine gode venner i Fillmore, Johari og Lance Briggs, da deres datter Emeraude døde ved et fald gennem et råddent vindue, som deres slumvært i årevis havde nægtet at udbedre. Hendes begravelse ved havet ses i slutningen af bogen.

1997 - Robert Taylor Homes, Chicago

1973 - Baltimore

1973 - Baltimore

1974 - Philadelphia, PA

1975 - Richmond, VA

1973 - Lake Forest, IL

Washington som et spejl af vores globale ghettoproblem

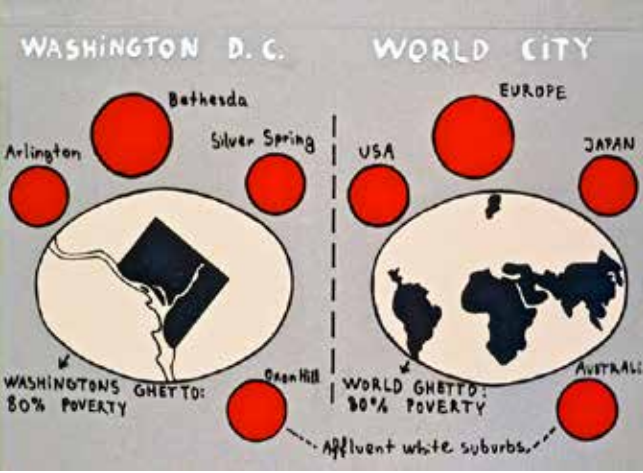
“In many ways, Washington, D.C., is a Third World country within a First World nation.” - Alice Walker

Det er et paradoks, at vi altid leder efter årsagerne til ghettoen inde i ghettoen, selv om selve begrebet “ghetto” antyder, at årsagen ligger udenfor. Især i de velhavende hvide forstæder, der omkranser enhver by. Her har vi træer, swimmingpools og alle betingelser for at trives. Vi vælger at bo uden for bygrænsen, så vores børn ikke skal gå i skole med de uønskede, og for at undgå at betale skat til byen, selv om vores indkomst skabes dér. Således bliver byerne fattigere og fattigere.

Nogle hvide kalder dem i dag ”underservicerede samfund” for at undgå at stigmatisere beboerne, men overser, at de stigmatiserer sig selv – for det er dem selv, der underservicerer og skaber ghettoerne. Washington, D.C. afspejlede denne dynamik under mit første besøg i 1970’erne, da 80 procent af byen var præget af fattige, farvede kvarterer og blev behandlet som hungersnødsområde. Præcis som i verdensbyen, hvor rige forstæder i Europa, USA, Japan, Kina og Australien ejer virksomheder i den globale ghetto og henter store gevinster, men nægter at bidrage med reelle skatter. Selvom kapitalstrømmen fra fattige lande overstiger den hjælp, ”vi generøst giver”, undrer mange sig stadig over vreden mod Vesten.

I mine år som foredragsholder udviklede Washington – hovedstaden i verdens rigeste land – sig til en krigszone med narkokrige uden sidestykke uden for den tredje verden. Ofte kunne jeg ikke holde aftenforedrag, fordi eleverne ikke turde gå hjem bagefter, eller fordi hele mit udstyr var blevet stjålet.

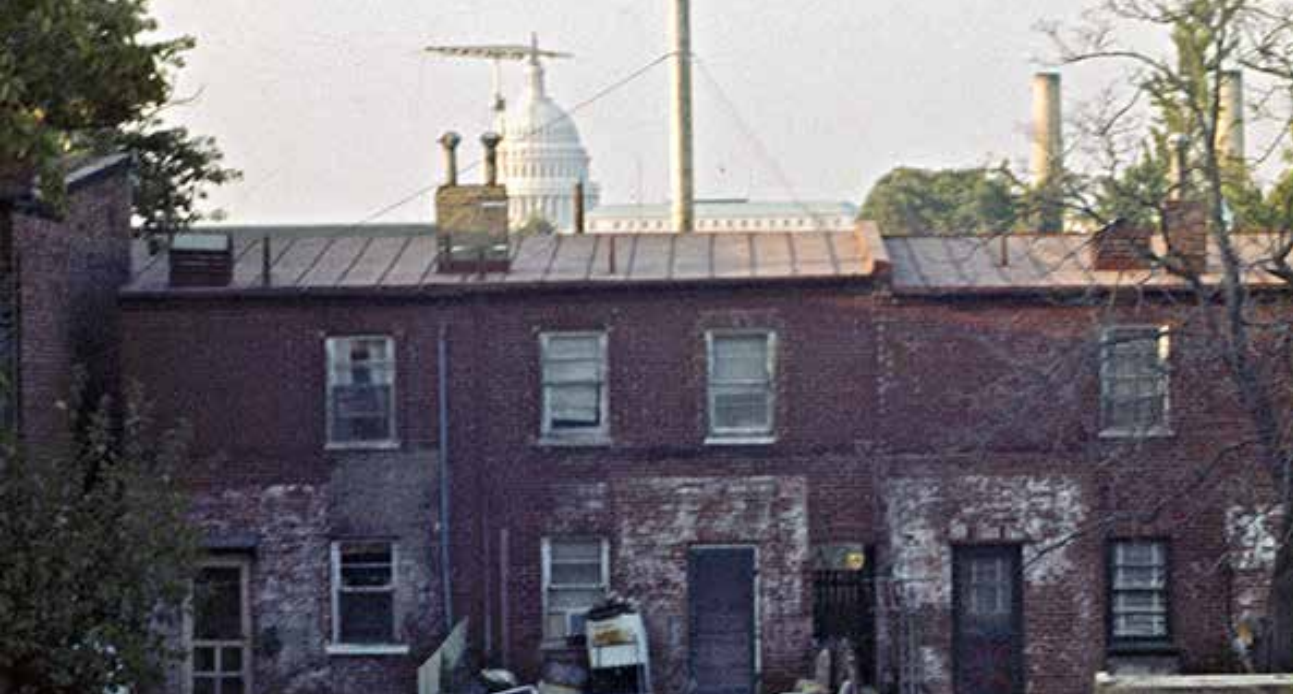
Den kriminalitet, som vi frygter fra fattige lande, især terrorisme, var for længst blevet hverdag i D.C., som havde over 2.000 procent flere væbnede røverier end tilsvarende europæiske byer. Mordraten var 50 procent højere end i hele Storbritannien, som jeg noterede i 1984-udgaven af denne bog. I dag ser vi lignende udvikling i Europas ghettoer, især i Sveriges mordrater, efterhånden som de udstødtes børn bliver voksne.

1973 - Washington DC

“Don't you know that it's true / That for me and for you / The world is a ghetto” - WAR

1973 - Washington DC

Herunder 1971 - Alexandria, VA og 1973 - Washington DC

Hver tiende indbygger i de sorte områder er narkoman, rapporterede Washington Post et år. Disse to misbrugere, som først overfaldt mig, men siden inviterede mig hjem, boede kun tre husblokke fra Kongressen, hvis hvide kuppel ses i baggrunden. Selv om kongresmedlemmerne ikke tør gå hjem til fods, fortsætter de i paranoid frygt med at opruste både hjemme og ude mod dem, der er ramt af vores kastelotteri, mens de samtidig skærer ned på sociale programmer for dem.

Hvad nytter den skudsikre vest, når døden kommer fra hjertet?

En måned før jeg boede hos disse misbrugere, blev en betjent skudt i deres opgang, og en kvinde myrdet i netop dette rum – det sidste glimt, hun fik af denne demokratiets- og frihedens højborg.

1974- Elizabethtown, NC

1975 - "Thought for Food" i San Francisco

1972- NYC

Magtesløshedens psykologi i ghettoer

"The most common way people give up their power is by thinking they don't have any." – Alice Walker

Når vi spærre folk inde i en ghetto – økonomisk, socialt eller fysisk – vender vores negliger og vold mod dem sidst i livet ofte mod os selv. Ved at sammenligne den sorte ghetto med den "grå" ghetto for ældre forstod jeg, hvorfor dem, vi marginaliserer, næsten ikke kan undslippe deres situation. Der er heller ingen synlige mure omkring den grå ghetto, men de ældres afhængighed af krummerne fra de riges bord fastholder

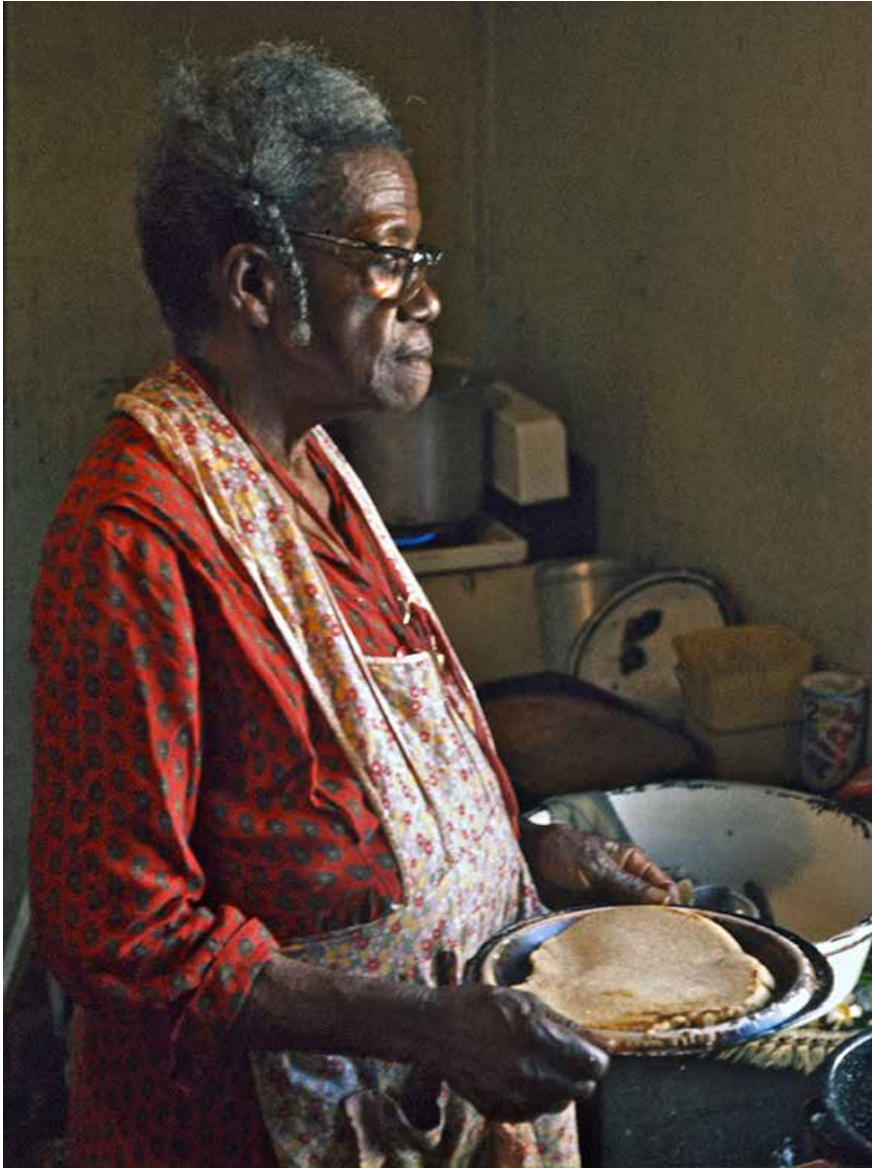
dem i en afmagtspsykologi, der minder om slaveriets. De har sjældent mulighed for meningsfuldt og velbetalt arbejde og ender i en permanent økonomisk sårbarhed. Følelsen af ikke at have magt over sit eget liv – af at være afhængig af et system, der ser dem som en byrde – skaber let autoritetsfigurer i deres sind, som ligner "The Man" fra den sorte psykologi. Den grå ghetto hænger tæt sammen med de sorte og indvandrerghettoerne, da fattigdommen tvinger disse grupper til de samme kvarterer, hvor de gamle ofte er lige så glemte og diskriminerede af

smid-væk-samfundet som sorte. Nogle dør af sult i deres hjem, fordi de ikke tør gå ud og købe mad. Jeg fandt denne gamle kvinde med "smil"-skiltet i vinduet som nærmeste nabo til Kongressen, der i 70'erne dømte hende og tusinder af andre til en pension 40 procent under fattigdomsgrænsen. I dag – 2025 – lever endnu flere ældre i dyb fattigdom, dvs. under 50 procent af fattigdomsgrænsen. Set med europæiske velfærdsøjne er forsømmelsen af ældre i USA – uden social- og sundhedsbesøg i hjemmet til at lave mad, gøre rent og købe ind – endnu mere utilgivelig.

1973 - "Smile" i Washington, DC

1973 - Baltimore

1974 - Washington, NC

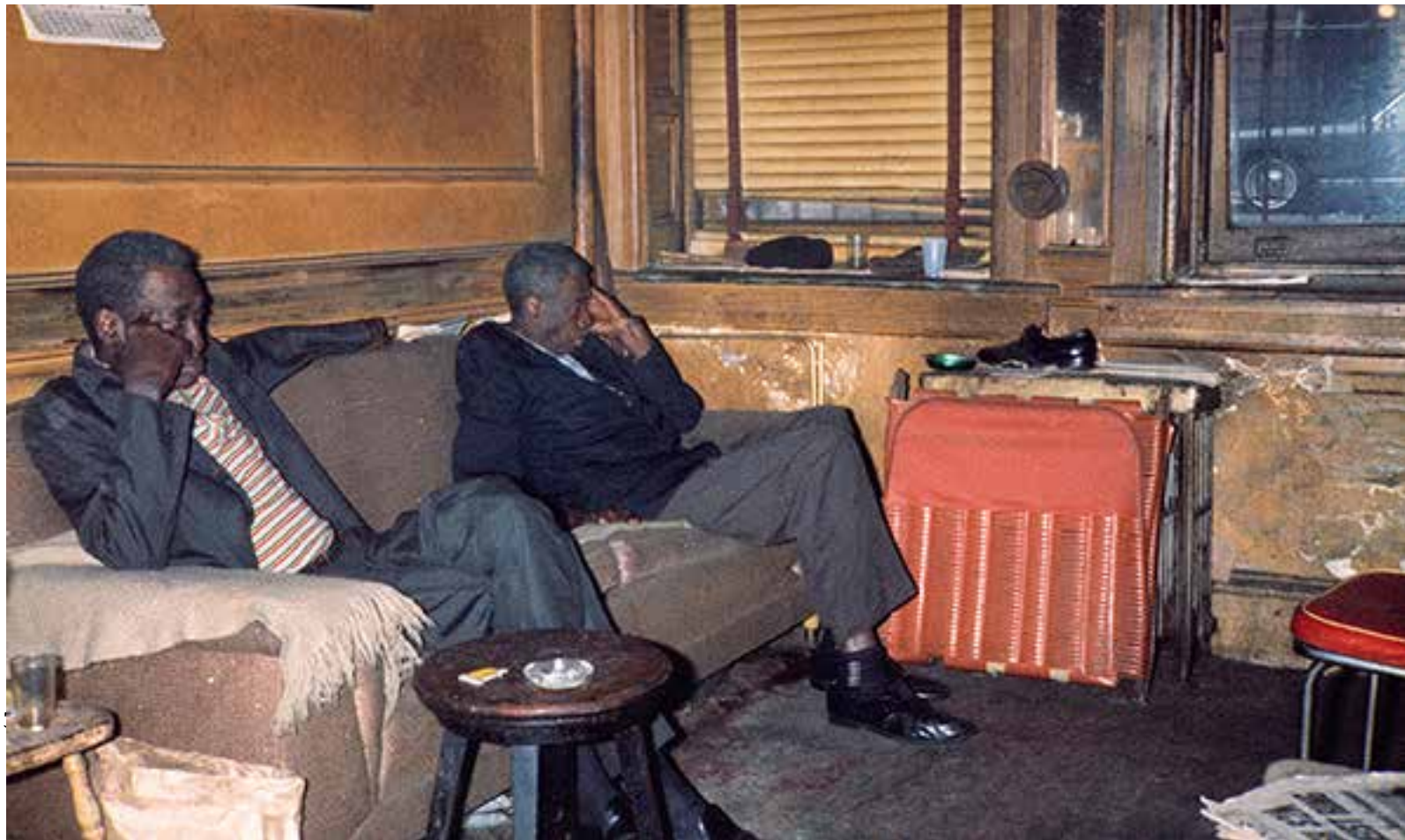
1974 - Norfolk, VA

1972 - NYC

1975 - Notasulga, AL

Bånd smedet i undertrykkelse: Den sort-jødiske alliance

"The historical connections between African Americans and Jewish Americans are profound. Our joint struggles against oppression have defined significant moments in American history." – Angela Davis.

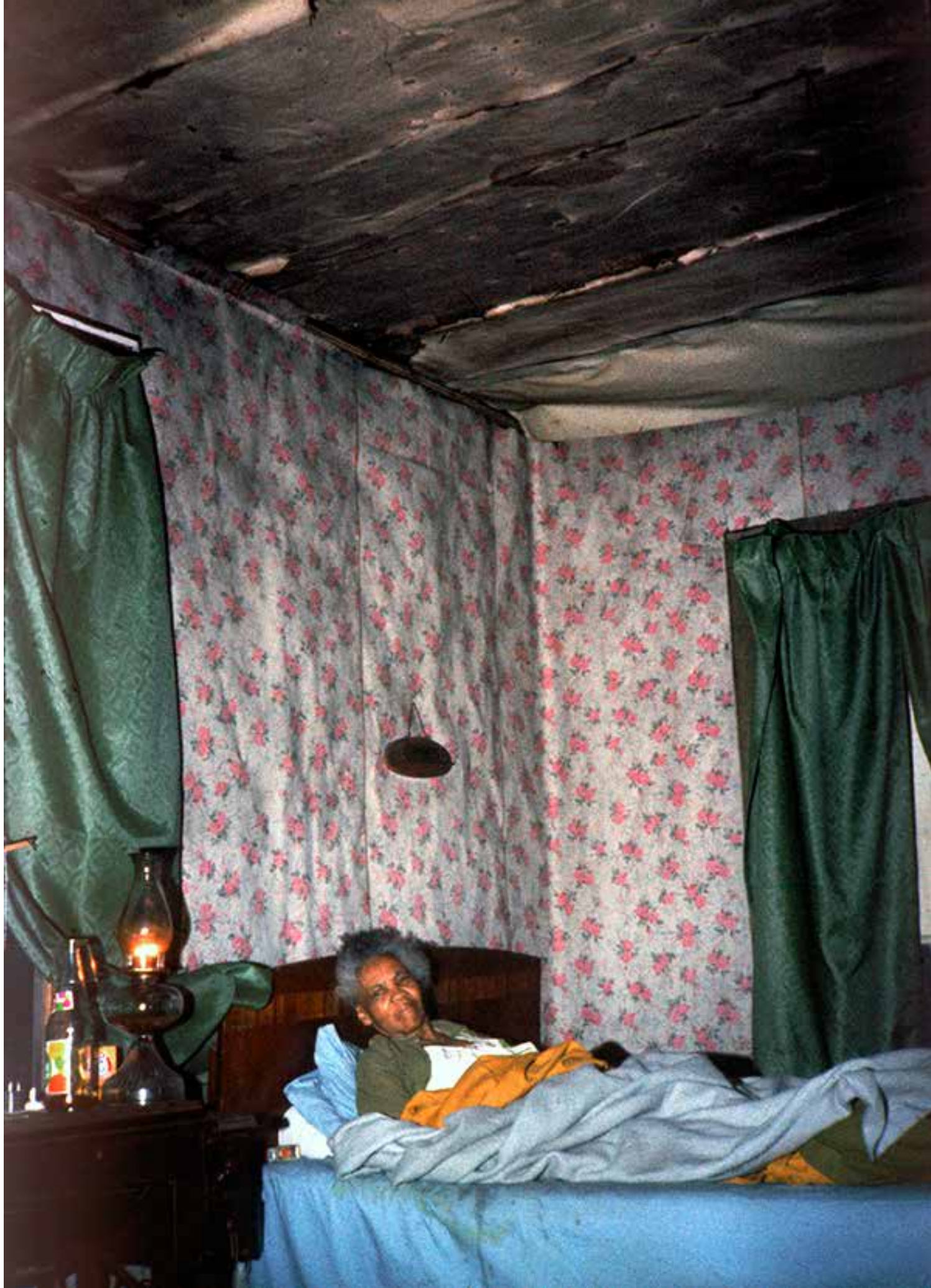
Denne gamle jødiske kvinde, som blev en af mine bedste venner i New York, var emigreret fra Rusland før revolutionen. Hendes håb var at vende tilbage og tilbringe sine sidste år i "frihed fra sult og frygt", som hun sagde i 1972. Nu sultede hun, fik aldrig kød og var ofte blevet slået ned. Alligevel nærmede hun en dyb kærlighed til de sorte i kvartellet. Med sin egen ghettoisering og forfølgelse i Rusland levende i erindringen var hun – som mange amerikanske jøder – dybt engageret i de sortes kamp og sørgede over,

at de måtte lide på samme måde som hun. Et flertal af de hvide, der blev dræbt under borgerrettighedskampen, var faktisk jøder. Ligeledes arrangeres de fleste af mine foredrag i USA i dag af dette mindretal, hvis historisk smertefulde erfaringer har givet dem en særlig indsigt i undertrykkelse. Deres solidaritet udspringer af et århundredlangt behov for konstant at overvåge ophobningen af den smerte og vrede i samfundet, som magthaverne traditionelt har manipuleret og vendt mod jøderne.

I både sorte amerikanske og brune danske ghettoer viser denne bitterhed sig i sporadisk antisemitisme blandt mennesker, som heller ikke føler sig elsket eller respekteret af samfundet.

1974 - Allendale County, SC

1974 -
Tarboro,
NC

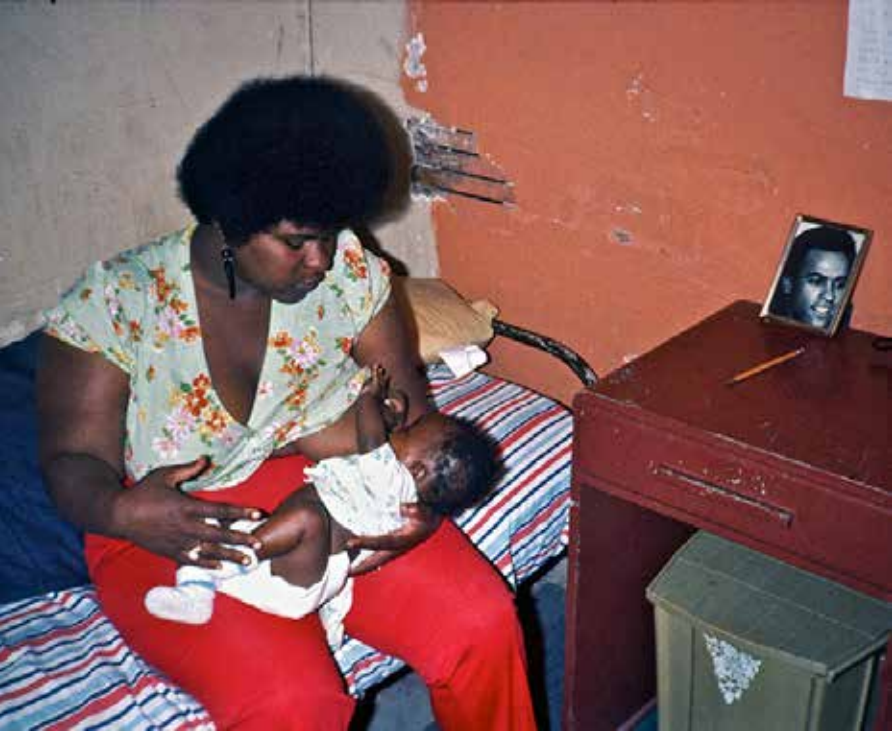

1975 - Bullock County, AL

1975 - Waynesboro, GA

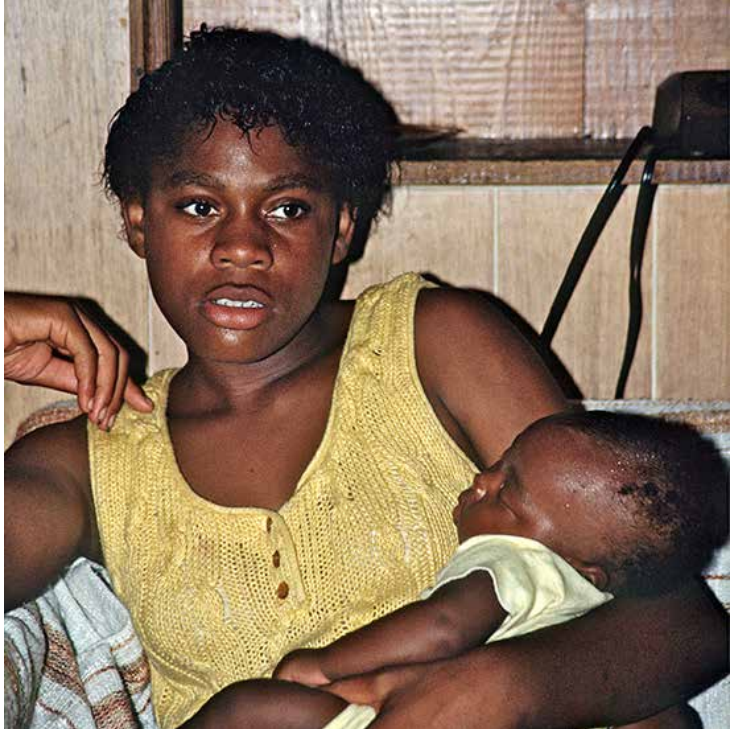

1975 - Oakland, CA. Black Panther kvinde med Huey Newton foto

1972 - Detroit

1992 - Burke County, GA

1990 - Robert Taylor Homes, Chicago

Vores bevidste udstødelse af mødre på socialhjælp

“In the context of the ‘welfare queen,’ the term ‘project’ becomes a loaded word, signifying not only a physical space but a societal project of degradation and neglect.” – Keeanga-Yamahatta Taylor, “Race for Profit”

Amerikanerne går ind for en vis social tryghed i alderdommen, men nægter at skabe et socialt sikkerhedsnet som i europæiske velfærdsstater. Hvor velfærdsstaten i teorien respekterer værdigheden, oplevede jeg, hvordan ”smid-væk-samfundet” bevidst nedbryder den gennem et netværk af spioner, der overvåger folk på det, amerikanerne ironisk nok kalder ”velfærd”.

Selvom programmerne har ændret sig siden 80’erne, fortsætter en systematisk devaluering af de fattiges værdighed gennem intensiveret, digital kontrol med deres privatliv.

Slaveriets eftermæle, hvor familier blev splittet, lever videre i en politik, der reelt stadig bygger på idéen om, at fædre må

forlade hjemmet, før mødre kan modtage bistand. Reformerne i 1990’erne under Clinton skulle ”slutte velfærden, som vi kender den”, men gjorde i praksis systemet mere restriktivt og skubbede flere ud i fattigdom. Millioner af især sorte kvinder er fortsat fanget i en ond cirkel, hvor bistanden ikke rækker til at sikre en stabil fremtid for deres forsømte børn, da de nu må klare sig med lavtlønnede deltidsjob og dyr transport.

Populærkulturens figur ”the black welfare mother” forstærkes af nutidige politiske krav om ”arbejdspligt” og moralsk ansvar, som stadig primært er rettet mod minoriteter. Selvom flertallet af modtagere er hvide, består stereotyper om sorte socialhjælpsmødres dovenskab og promiskuitet. Grusomheden mod disse stigmatiserede mødre udspringer af politikeres hysteriske fortællinger om ”welfare queens” (Reagan) og ”welfare cheaters” (Trump), der skal aflede opmærksomheden fra, hvordan de selv uddeler milliarder i skattelettelser og subsidier til de rigeste.

Overvågningsstaten i et såkaldt frit samfund

“Evil asks little of the dominant caste other than to sit back and do nothing. All that it needs from bystanders is their silent complicity in the evil committed on their behalf, though a caste system will protect, and perhaps even reward, those who deign to join in the terror.” - Isabel Wilkerson, Caste: The Origins of Our Discontents

I dette klima må de fattige klare sig gennem en labyrinth af ydmygende procedurer for at få adgang til helt basale ressourcer. Mange står i kø fra fire om morgenen i frost og regn, blot for at opdage, at deres sag ikke bliver behandlet.

Hvis de får penge fra hemmelige kærester eller på anden måde prøver at supplere deres indkomst, tør de ofte ikke købe nyt udstyr, fordi systemets spioner konstant tjekker for spor efter en mand — og kan fjerne støtten. Jeg så alle tænkelige sadistiske kneb i brug, når jeg boede hos dem og måtte gemme mig under sengen eller i et skab, når spionerne dukkede op uanmeldt.

Mange kvinder kender ingen anden tilværelse og nedbrydes langsomt af isolation i hjemmet, fastholdt af fordummende tv-programmer. Amerikanerne forstår næppe, hvor grusomt dette system er, men det minder om, hvordan vi i Danmark behandler flygtninge og indvandrere med ”starthjælp”, der ligger under eksistensminimum.

Efter 1996 ændrede Kongressen ”velfærd” (AFDC) til TANF med strenge arbejdskrav og tidsbegrænsninger, samtidig med at globaliseringen fjernede ufaglært arbejde og bolig- og transportudgifter steg.

I dag modtager alle fattige tilsammen blot 16,5 milliarder dollars årligt — ofte kun 1.800 dollars pr. familie — mens landbrugsstøtten er over 30 milliarder. Det gør de fattigste endnu mere sårbare. Da jeg ankom i 1970’erne, ejede den rigeste ene procent omkring 10 procent af USA’s formue. I 2021 var deres andel vokset til 32 procent.

1978 - Augusta, GA

1974 - Greensboro, NC

1973 - Greensboro, NC - "Skønheden og udyret" har jeg altid kaldt dette foto af Baggie og Nixon midt under Watergate-skandalen

1974 - Jersey City, NJ

1974 - Jersey City, NJ

Fattiggården for VORES.....

"The 'projects' were not just buildings full of people, but a symbol of how the country felt about us and what it felt we deserved." - Jesmyn Ward, author of "Salvage the Bones"

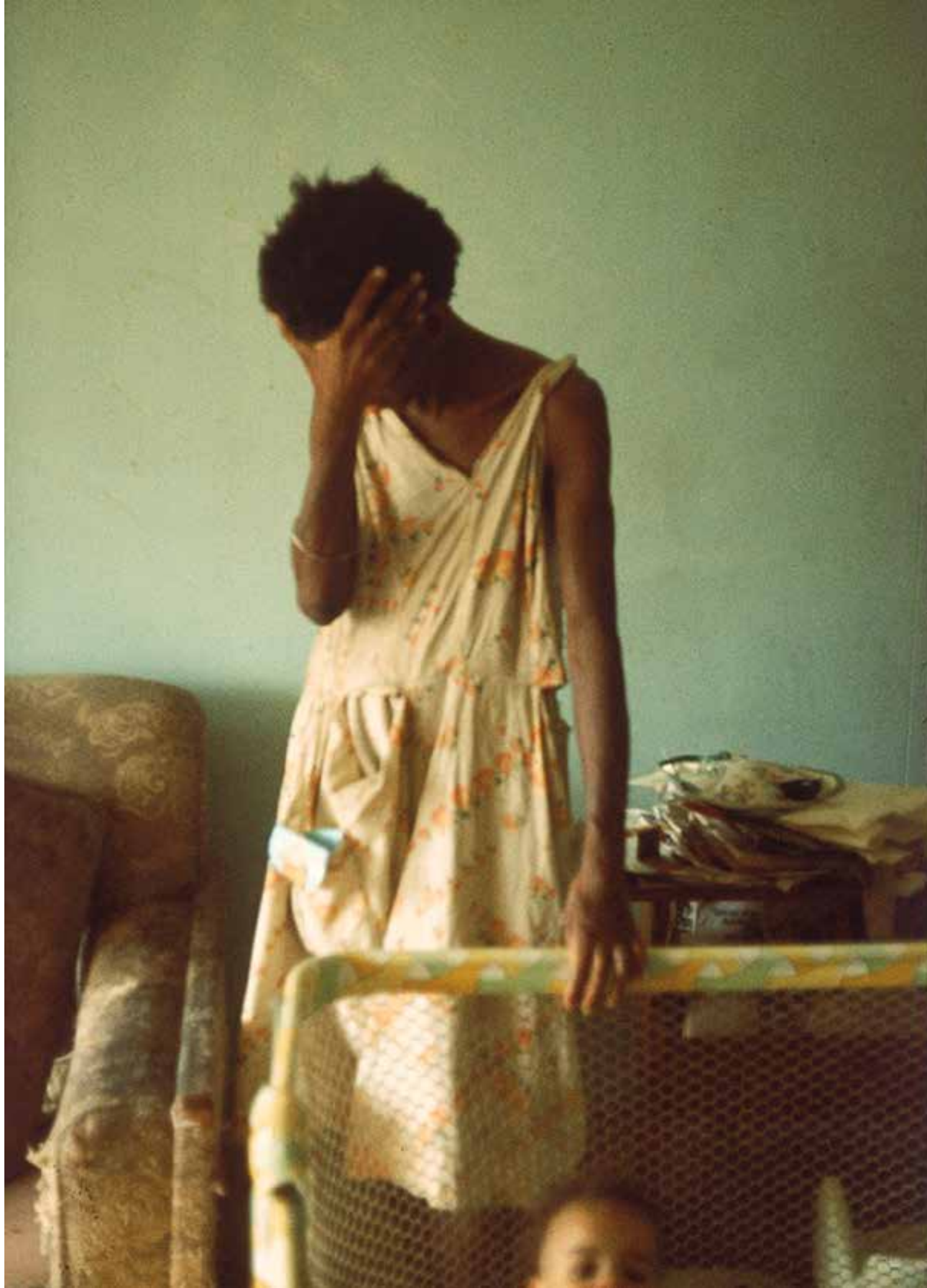
Amerikanske bistanesmødre placeres ofte i socialt boligbyggeri nær lossepladser eller motorveje, hvor jorden er billig. Disse moderne "fattiggårde" skjuler den officielle bandlysning af urørlige kasteløse. Hver by rummer sådanne umenneskeliggørende "projects", der isolerer og skaber en paria-kultur så destruktiv, at menneskene til sidst bliver ubrugelige for samfundet. Når "velfærdsmoderen" først er afsondret, kan vi andre fortsætte med at give hende skylden uden nogensinde at se lidelserne, vi påfører.

....urørlige børn

I denne isolation – og følelsen af at være samfundets skraldespand – bliver børnene let trukket mod kriminalitet. Da jeg boede hos Nell Hall [side 314], opdagede jeg, at hun ofte undlod både socialkontor og indkøb af frygt for at gå gennem sin egen sin egen fattiggård. Det er børnene og samfundet, der taber. Mens 5–10 procent af børn i Europas velfærdsstater vokser op i fattigdom (2,9 procent i Danmark), er 20,9 procent af amerikanske børn nu så mærket af fattigdom, at mange risikerer at blive ubrugelige i fremtidens højteknologiske verden. Intet samfund kan overleve i det benhårde globaliseringsræs med et så massivt tab af menneskeligt potentiale.

1992 - Burke County, GA

1974 -
Jersey City,
NJ

1974 - Charleston, SC

1974 - Charleston, SC

1974 - Jersey City, NJ

1972 - Baltimore - Joann og Alfrida med brødrene

1972 - Baltimore - Claudette i sit lavt betalte service job

At se vores ghetto-skabelser i øjnene: Historien om min overfaldsmand i Baltimore

"I born into this city, raised in those streets. I seen the best of Baltimore, the worst of Baltimore. I seen people living their best life, I seen people lost in the struggle. I seen people turn to crime to survive, I seen people find their salvation. I've seen it all!" - Tupac Shakur, Baltimore native and rapper

De, der fanges i underklassens onde cirkel af afhængighed og desperation, ender ofte i kriminalitet for at overleve. Sådan gik det min ven Alphonso i Baltimore. Vi mødtes i 1971, da han og hans gadebande forsøgte at røve mig. Hans kone, Claudette, arbejdede i en kaffe-

bar og tjente kun omkring en tredjedel af den laveste danske løn. USA har en enorm underverden med millioner af servicearbejdere, der udnyttes, fordi Kongressen nægter at fastsætte en anstændig mindsteløn. Alphonso og hans kone elskede hinanden og deres seks børn, og det smer-tede ham, at han ikke kunne finde et arbejde, der kunne forsørge familien. Det var mit første år i USA, og jeg blev chokeret over at høre, at der ikke var nogen hjælp at hente for dem. Jeg kom fra et land, hvor selv nyuddannede får hjælp, indtil de finder job, så jeg blev dybt berørt over, at han blev tvun-

get ud i røveri. Jeg fulgte ham endda, når han stjal sko til børnene, og blev introduceret til Baltimores kriminelle underverden. Tyverierne gjorde det muligt for ham at skabe et pænt hjem og indimellem leje en bil for at tage familien på picnic. Da jeg kom tilbage et år senere, nægtede børnene først at fortælle mig, hvorfor de var triste. Jeg fandt, at Alphonso havde fået seks års fængsel. Da jeg besøgte ham i fængslet, opdagede jeg, at hans ældste søn sad fængslet sammen med ham; efter faderens dom havde han forsøgt at røve en bank for at dække familiens tabte indkomst.

1973 Baltimore - døtrene Joann og Alfrida da de fortæller mig at Alphonso er kommet i fængsel. - Nederst 1973 -Baltimore - Alphonso og Claudette i fængslet. - 1971 - Alphonso med sønnen Nathaniel (se ham næste side). I dag er det mest Joann jeg e-mailer med efter Alphonsos død i 2014.

Det moderne samfund har dermed institutionaliseret slaveriets arv ved at splitte sorte familier og fastholde dem i en underklasse – så de bedrestillede kan få service til kunstigt lave priser, mens vi frygter det mindretal, der op-

giver og tyr til kriminalitet. Her ses Claudette på besøg. I seks år kunne hun ikke røre sin mand og kun høre ham gennem larmende telefoner. Tusinder af sorte ægteskaber er blevet ødelagt på denne måde. Før Alphonso blev kriminel,

var han aktiv i De Sorte Pantere for at forbedre vilkårene for det ”lumpenproletariat”, han tilhørte. Men da bevægelsen blev knust af FBI, mistede han troen på forandring og endte som både heroinmisbruger og narkosælger i sin bande.

1972 - Joann og Alfrida th. Nathaniel tv.

2011 -Min kone og datter i fællesbøn med Alphonso

2003 - Gensyn efter at Alphonso i nogle år var ind og ud af fængsler

Alphonsos stereotype underklasse-odyssé: Forbrydelse, straf og religiøs frelse

"I was lost in a world of drugs and violence, but I never gave up hope. I knew that there was something better out there for me. And I finally found it in God. He saved my life, and he gave me a new purpose." – Ice Cube

At de fleste hvide ikke ønsker at fastholde nogen i et slavesystem, så jeg på deres spørgsmål efter mine foredrag: "Hvad kan jeg gøre?" Jeg var først frustreret over ikke at have en godt svar, men sjovt nok gav denne bog mig svaret også på min egen hvide afmagtsfølelse.

Da bogen blev en bestseller i Europa og amerikanske forlag ville udgive den, opdagede jeg, at ingen af dem havde en eneste sort ansat – bortset fra lavt lønnede servicefolk. Jeg ville ikke støtte denne institutionaliserede racisme, og derfor lod jeg bogen trykke i Danmark og sejle til USA, så racismens ofre selv kunne tjene lidt på den. Det udviklede sig til et stort netværk af gadesælgere i storbyghettoerne.

Jeg fik især hjemløse og kriminelle – som Alphonso's bande – i gang med salget. Genialt, syntes de, for så "kan vi få penge til narkoen uden at ryge i spjældet". Men vigtigere var, at vi skabte dialog mellem hvide og sorte – det alt anti-racismearbejde jo handler om.

For at sælge bogen måtte mine gangstersælgere – der normalt mødte hvide med vrede – pludselig være imødekommende uden at skabe frygt i de hvide. "Slå ikke de hvide ned med pistolerne, men med min bog," sagde jeg. "Den har jo alle jeres vredes argumenter," prøvede jeg at undervise disse udstødte med næsten samme ord som når jeg underviste universiteternes hvide vindere: "Frygt ikke de sorte – prøv at elske dem og se al den kærlighed, I får igen."

Indlevelse var første skridt mod forsoning. Det blev et eksperiment uden stor samfundseffekt, men med uvurderlige møder mellem to verdener. Særligt når jeg havde gangstere som Alphonso med i skolerne for selv at tale til eleverne og få dem overtalt til at komme ind i ghettoerne for at købe bøger af hans bande.

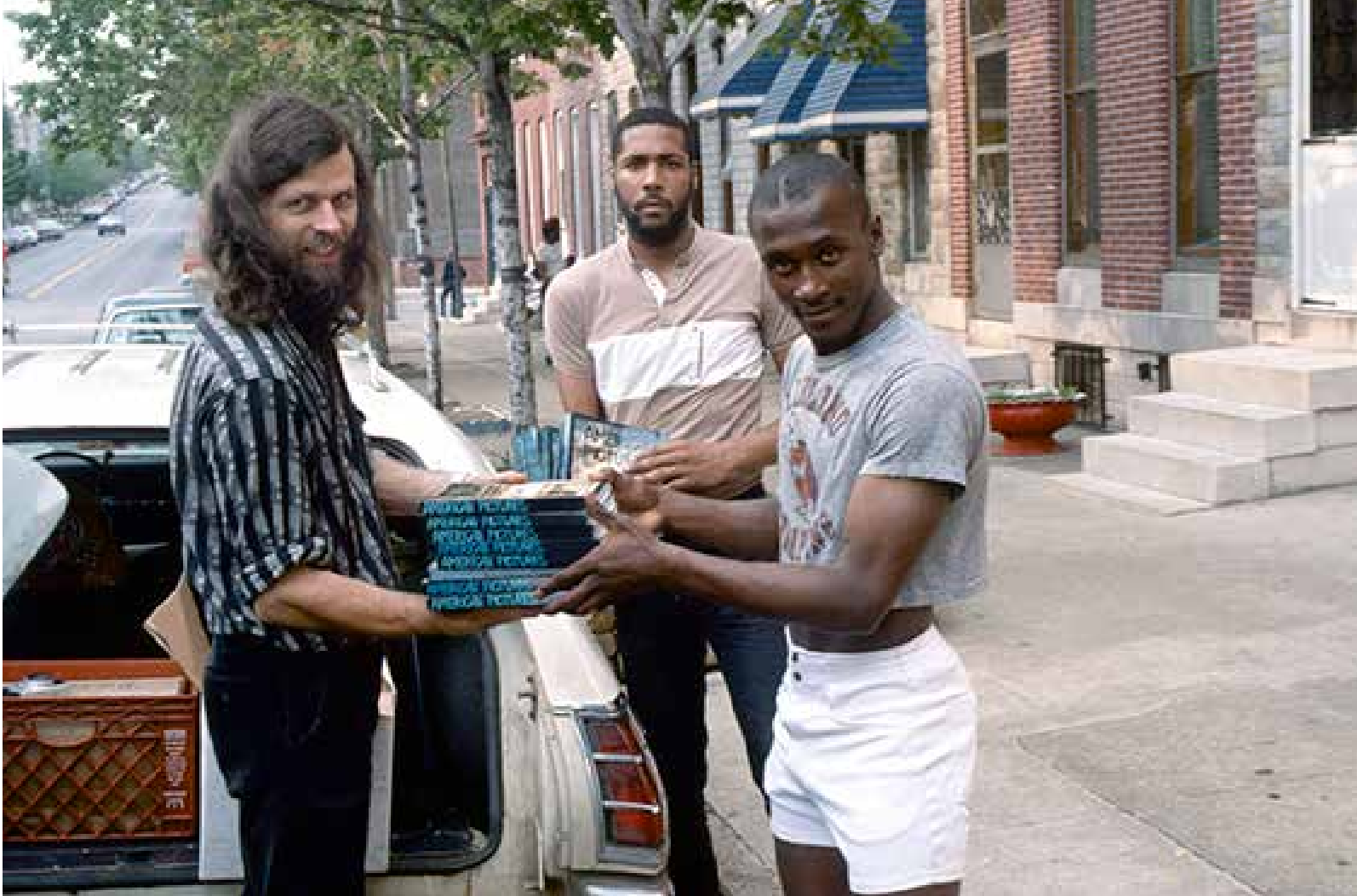
Ikke alt gik glat. Alphonso's søn Nathaniel og en sælger i Philadelphia blev myrdet, før de nåede at afregne med mig, og mange bøger i hjemløses indkøbsvogne blev ødelagt af regn. Men dialogsamarbejdet lærte både dem og mig noget om grænser og muligheder.

Selv om Alphonso ofte var væk, når jeg kom med bøger, gik det først sent op for mig, hvor stor en synder han var. I 2005 sagde han til min kone: "Jeg fatter ikke, hvad der skete, da vi som unge forsøgte at røve din mand og blev venner.

For som du ved, Vibeke, er ikke et af Vorherres bedste børn. Siden jeg mødte Jacob, har jeg været i fængsel over 40 gange og dræbt to. Bare sidste år blev otte myrdet i min husblok." Da jeg tog hans datter Joann med til mit lysbilledshow på Johns Hopkins Medical School, var universitetet nærmest et Fort Knox, så bange var de for Alphonsos bande, som huse-rede ude i gaderne omkring universitetet, hvor en af lægerne blev fundet kidnappet i et bagagerum.

Men miraklet ville, at begge gangsterens døtre blev gift med præster, og de fik ham på hans gamle dage til at gå i kirke. Nu kunne jeg ikke finde ham ude i gaderne hele søndagen, lørdagen og onsdag aften, hvor han stod i kirken og råbte: "Hallelujah, I was a sinner, but I found God."

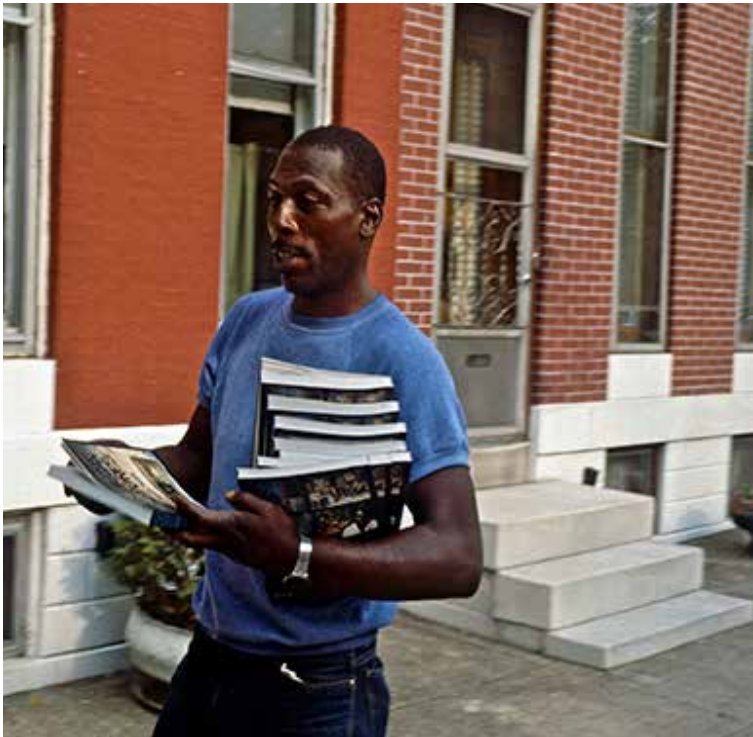
Fra nu af skulle jeg tilmed læse Biblen med ham, mens min kone og datter blev trukket ind i fællesbøn. Jeg havde altid set godheden i Alphonso, og så nu, gennem hans døtres engagement hvor lidt der egentlig skulle til for at sætte ham fri – nøjagtigt som jeg med årene så det hos så mange andre af vredens børn, jeg havde kendt og som til sidst blev hjulpet fri fra "syndens" lænker af *frelsende engle*. Arvesynden må derfor aldrig blive en sovepude, men et nådigt kald til vores aktive indgriben.

1985 i gaderne ved Johns Hopkins Medical School. Jeg leverer bøger til Alphonsos søn, Nathaniel Makell, som blev myrdet før han fik afregnet

1986 -Alphonsos bande sælger bøger fra deres "bandepakke" - Alphonso sælger bøger . De fleste i banden døde af mord eller AIDS

1973 - Zebulon, NC. Hugh, der ses her, tilbragte siden mange år i Central Prison

Når løgnen bliver sandhed:

"The effects of internalized racism can be seen in many aspects of black life, from education and employment to health and mental health. It is a serious issue that needs to be addressed in order to create a more just and equitable society." - bell hooks

I 80'erne hørte jeg ofte liberale hvide forklare de økonomiske angreb på "den dysfunktionelle sorte familie" med deres teori om, at slaveriet havde gjort mænd "umandige" og kvinder hårde for at overleve.

Dette "matriarkat" skulle have skabt en børneopdragelse, der gentog et "virvar af patologi" og producerede en befolkning uden udsigt til succes. Tankegangen stammer fra Johnson-regeringens Moyni-

han-rapport, men det er uklart, om rapporten blot reflekterede tidens racisme og patriarkalske strukturer og dens tendens til at skyde skylden på ofre.

Når både konservative og liberale overtager denne "progressive" borgerrettighedsstænkning, opstår spørgsmålet: Hvad kom først? Den massive gaslighting ovenfra, der fik de undertrykte til at tvivle på deres egne erfaringer, eller deres reaktion på fortsat undertrykkelse, som syntes at "bekræfte" mønsteret og til at tro på de myter, der retfærdiggør magtstrukturen? Hvide forsøg på at fremstille sorte mænd som svage blev internaliseret og skabte lavt selvværd hos dem, der i forvejen stod nederst.

1975 - San Francisco

Den hvide fortælling, der spiser den sorte familie indefra

Det førte til, at mænd i underklassen nedvurderede deres evner og opgav uddannelse og jobtræning, hvilket igen "bekræftede" stereotyperne. Jeg så i 80'erne den voksende kløft mellem mænd og kvinder i ghettoen som et nyt herre-slavesystem, hvori 'slaven' ikke længere var nødvendig. De ufaglærte jobs var flyttet til udviklingslandene, og amerikanske sorte eller europæiske indvandrere var pludselig blevet overflødige. I dag ser især venstreorienterede denne udvikling som "systemisk racisme." Men ved at skyde skylden på et abstrakt system undgår vi endnu en gang at tage ansvar for vores egen diskrimination. Den stædige hvide modstand mod positiv særbehandling, der kunne have løftet sorte gennem

1973 - Baltimore

den højere uddannelse, der giver adgang til middelklassen, blev ved med at vokse — indtil Højesteret i 2023 afskaffede "affirmative action". Vi i den dominerende kaste må spørge os selv, hvilket ansvar vi bærer for den politiske retorik, der bidrager til at gøre den underordnede kaste fattigere. I svære øjeblikke falder vi selv i de racistiske selvmodsigelser, som politikere udnytter. Når ægteskabelig vold stiger blandt sorte — eller blandt indvandrere i Danmark — ser vi kun tragedien hos de undertrykte og ignorerer den skade, vores sygelige fiksering på offeret gør på vores egen psyke. Når en 26-årig kvinde bliver skudt af sin arbejdsløse mand, må vi spørge os selv: Hvilken rolle har vi spillet i denne tragedie?

1973 - Liberty City, FL

Modstand og konsekvenser i intime forhold mellem kaster

“Intermarriage is one of the most provocative words in the English language.”
— Clotye Murdock Larsson, *Marriage Across the Color Line*

Historisk har modstanden mod raceblandede ægteskaber dybe rødder i den amerikanske psyke, formet af slaveri og systematisk undertrykkelse. Mens den sorte mand blev fremstillet som en trussel, blev den sorte kvinde udsat for systematisk dehumanisering.

Få lande har udsat en hel gruppe kvinder for systematisk voldtægt og bagefter lagt skylden på ofrene. Den sorte kvinde blev offentligt ydmyget, solgt og pisket nøgen for at dække over den hvide skyld. Samtidig blev den hvide kvindes angst for at “miste” sin mand næret af racistiske myter om sorte kvinders moral.

Denne nedvurdering har skabt dybe sår, som sorte kvinder bærer i dag. På Harvard Law School oplevede jeg dette, da studerende diskuterede mine få fotografier af barbrystede kvinder – billeder, der siden er

blevet anerkendt som kunst. De mente ikke, at jeg havde udnyttet disse kvinder, der trods gruppepres havde givet mig husly som vagabond. For de vidste, at sorte kvinder har udviklet stærke forsvarsmekanismer mod hvide mænd efter århundreders misbrug. Efter grundig debat besluttede de, at jeg kunne bruge billederne, så længe jeg forklarede denne historiske kontekst for hvide tilskuere. Deres ubehag over mine fotografier udsprang også af, at mange sorte kvinder har internaliseret skønhedsidealer, der nedvurderer sort nøgenhed.

Selv når en sort kvinde vælger et forhold til en hvid mand, møder hun ofte modstand fra sin familie. Leslie og jeg elskede hinanden og blaffede konstant land og rige rundt for at mødes. Vi ville giftes, men hendes familie – trods deres varme følelser for mig – var kategorisk imod ægteskab med en hvid (og ovenikøbet fattig vagabond).

Leslie fik siden et barn med en anden hvid mand, og jeg så samme mønster hos mine få sorte kærestes: de giftede sig siden med

hvide, mens ingen af deres søskende gjorde det. Mine få blandede forhold var derfor resultatet af, at nogle usædvanlige kvinder bevidst brød med deres gruppes sociale kontrol, der skulle beskytte dem mod undertrykkelse.

Den samme form for social kontrol findes hos andre minoriteter, som jøder og europæiske muslimer, der modarbejder ægteskaber uden for gruppen. Dynamikken er genkendelig: ønsket om beskyttelse bliver samtidig en form for indespærring. Parallellen til Europa er tydelig, hvor kvinder under 2. verdenskrig blev straffet for forhold til tyske soldater. I dag kan vi have svært ved at forstå den vold vi dengang udøvede mod kærlighed, men mekanismen bag ”forræderi” mod gruppen består. I Europa ser vi fortsat stærk social kontrol, der modarbejder ægteskaber med majoriteten. I USA, hvor mange muslimer føler sig mere velkomne, gifter næsten 40 procent sig med hvide eller kristne, mens kun 6 procent af sorte indgår blandede ægteskaber.

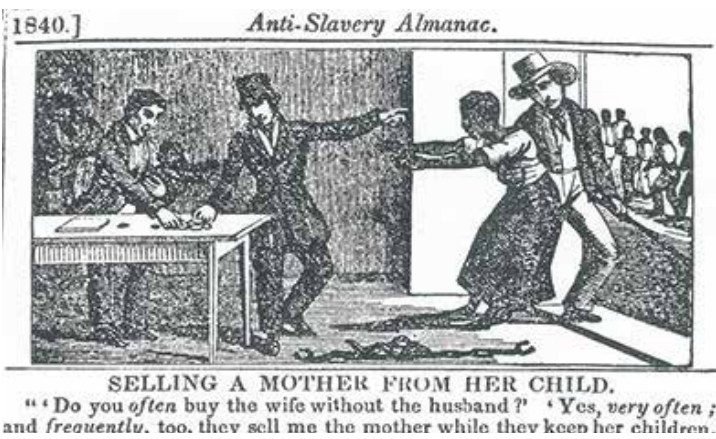
2004 - fejring af 30-års jubilæet for brylluppet, som den sociale kontrol havde stjålet fra os og igen i 2014 til vores 40-års jubilæum

1973 - Hartford, CT - Leslie mens hun gjorde oprør mod den sociale kontrol

Se min kæreste Leslie om vores oprør mod den sociale kontrol i tv-filmen her fra 2015

1974 - Charleston, SC - Barnepige passer barn fra rigmandshjemmet bagved - 1975 - Philadelphia, MS. - Leonora; datter af min ekskones skolekammerat

Den dobbelte binding: Sorte kvinder som både omsorgspersoner og devaluerede tjenere

“Black women are called, in the folklore that so aptly identifies one's status in society, ‘the mule of the world,’ because we have been handed the burdens that everyone else—everyone else—refused to carry.” - Alice Walker, *In Search of Our Mothers' Gardens*

Sorte kvinder har historisk båret en tung byrde i hvide husstande – både som omsorgspersoner og devaluerede tjenere. Mange blev tvunget til at opdrage hvide børn og dermed fjernet fra deres egne familier. De forventedes at udvise hengivenhed og omsorg, mens de samtidig blev betragtet som underordnede i et samfund, der nægtede at anerkende deres fulde menneskelighed. I Syden blev den hvide kvinde idealiseret, mens Aunt Jemima-figuren gjorde den sorte kvinde til den selvopofrende “mama”, som i

den raciale mytologi elskede sine hvide børn lige så højt som sine egne. Hun skulle skjule sine følelser og fremstilles som ekstremt stærk og udholdende – ofte stereotypiseret som den, der måtte disciplinere sine egne børn med hård hånd for at forberede dem på et racistisk samfund. Jeg fandt dog ikke opdragelsen hårdere end i andre ghettoiserede miljøer, f.eks. i Danmark.

Denne dehumanisering skadede også undertrykkerne. I Sydens paradoksale kultur holdt den hvide elite fast i en offentlig adskillelse af racer, men forsøgte at ophæve den i hjemmet.

Hvor destruktivt dette hykleriske dobbeltbudskab var for de hvide børn, hørte jeg ofte i workshops på eliteuniversiteter. Mange fortalte med gråd i stemmen, hvordan de havde

knyttet livsvarige bånd til deres sorte barnepiger – ofte stærkere end til deres egne travle forældre. Men kærligheden var forbundet med skam, når forældrene kom uventet hjem og “fangede” dem i en intim stund med deres barnepige. “Jeg frøs af skam”, sagde de – følelser, de tidligt havde lært var forbudte over for sorte, og som stadig hjemsøgte dem som voksne. Skyldfølelsen præger også de voksne. New York Post beskrev i 2018 en sag, hvor en hvid mor ved en fejl sendte en racistisk sms om sin sorte barnepige til barnepigen selv. I stedet for at se hende i øjnene, fyrede hun hende – hvorefter barnepigen sagsøgte den rige finansfamilie for kontraktbrud. Hændelsen viser, at selvom forholdene formelt har ændret sig, ligger racespændinger og magtforhold stadig lige under overfladen i nutidens hjem

1974 - Ocala, FL - Barnepige for millionær og filantrop for de fattige

2015 - NY - Barnepige hos de rige på 5th Ave

1974 - Tarboro, NC

1974 - Astoria, Queens, NY

1975 - Seattle

1975 - San Francisco

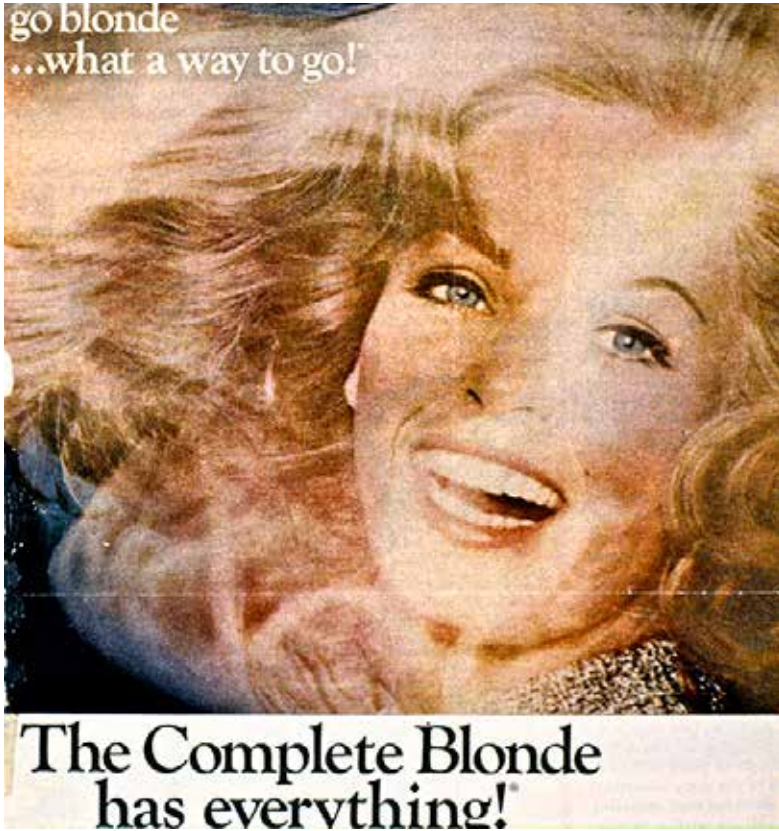
Arven fra "passing"!....

"It's funny about 'passing.' We disapprove of it and at the same time condone it. It excites our contempt and yet we rather admire it. We shy away from it with an odd kind of revulsion, but we protect it."
 —Nella Larsen, from her novel *Passing*

Den historiske dyrkelse af en "ren" og idealiseret hvid kvindelighed fortsætter med at forme skønhedsstandarder i reklame og populærkultur og har haft en ødelæggende virkning på ikke-hvide og religiøst til-dækkede kvinder. Gennem generationer har de fået at vide, at lys hud og glat hår er det eneste skønhedsideal. Resultatet blev hudblegende cremer og

smertefulde hårudretninger for at kunne "passere" som hvide. Disse praksisser blev ikke kun en fysisk, men også en psykologisk byrde, der nedbrød selvværd og identitet. Deres børn, der måtte igennem samme tortur med fladejern opvarmet over gas, lærte uundgåeligt, at hvis de skulle udholde så megen smerte for at blive acceptable, måtte de være "grimme" fra begyndelsen. Selv om "Black is Beautiful"-bevægelsen udfordrede disse idealer, hører jeg fortsat ikke-hvide børn bebrejde og plage hinanden for mørk hud og krøllet hår. Vores massive kulturelle gaslighting har efterladt dybe og vedvarende spor.

.... når huden bliver et fængsel

1990 - Chicago

“Patriarchy has no gender. Violence against women is not a women’s issue; it is a human issue rooted in domination.”- bell hooks

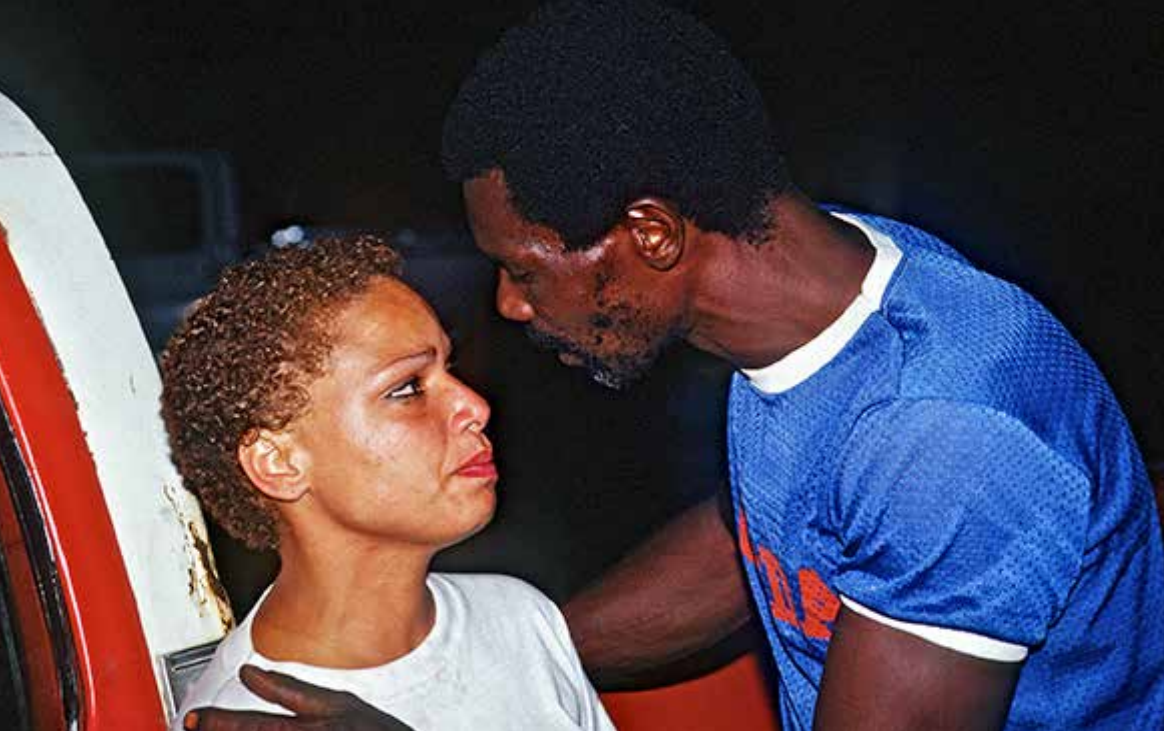
“The urgency of addressing violence against women of color is also about a larger question of narrative: whose story matters, whose life is valuable?” - Kimberlé Crenshaw

1974 - Astoria, Queens, NY

“Survivors need to be heard, but they also need to be believed. Belief is the beginning of justice.”- Tarana Burke

“Wherever women are suffering, we must bring our whole selves to the struggle. Silence will not protect us.”- Audre Lorde

1992 - Bullock County, AL

1995 - Pahokee, FL

Race og køn: Om volden mod sorte og brune kvinder

Historisk har ikke-hvide kvinder stået over for flere lag af intersektionel vold. De skænderier, jeg så i underklassehjem, fik mig ofte til at tro, at mange sorte mænds kvindesyn var blevet formet af hvide idealer. Det mest deprimerende er ikke, at næsten 70 procent af sorte familier i dag kun har én forælder, men det, jeg ser i de familier, der stadig hænger sammen. Intet gør mere ondt end at høre den internaliserede hvide nedvurdering – “You ain’t shit, nigger” og “ugly bitch” – genlyde mellem ulykkelige partnere, mens børnene tager selvforagten til sig: “Jeg er værre end skidt!”

Volden mod sorte kvinder er skræmmende synlig i statistikkerne: En tredjedel af alle hustrumord i USA begås af sorte mænd, selvom sorte kun udgør 13 procent af befolkningen. Fysisk og psykisk vold er høj overalt i verden, men at volden mod sorte kvinder er 35 procent højere end mod hvide afspejler især fraværet af stabile jobmuligheder for sorte mænd.

I Danmark er volden mod indvandrerkvinder nu så kraftigt stigende, at de udgør 42 procent af beboerne på krisecentre. Også her ser vi volden som noget “deres kultur” bærer skylden for – i stedet for at erkende vores egen rolle i marginaliseringen.

Vi overser, at vores afvisning, afstandtagen og manglende inklusion skaber præcis den samme dynamik, som hvide amerikanere forsøgte at placere hos sorte: en oplevelse af ikke at være elsket eller ønsket. Resultatet er, at ofrene lukker sig inde i de miljøer, de længes efter at undslippe.

Volden, vi udøver ved at nægte dem tilhørsforhold, vender til sidst tilbage som et angreb på både dem og vores egen sociale sammenhængskraft. Intersektionalitet tvinger os derfor til at undersøge “vores” medansvar — uden at glide over i paternalistiske fortællinger, der endnu en gang reducerer de berørte til passive ofre.

Bessie Christian, der ses på side 201, taler om den vold, hun blev udsat for af sin mand

2003 - Philadelphia, MS

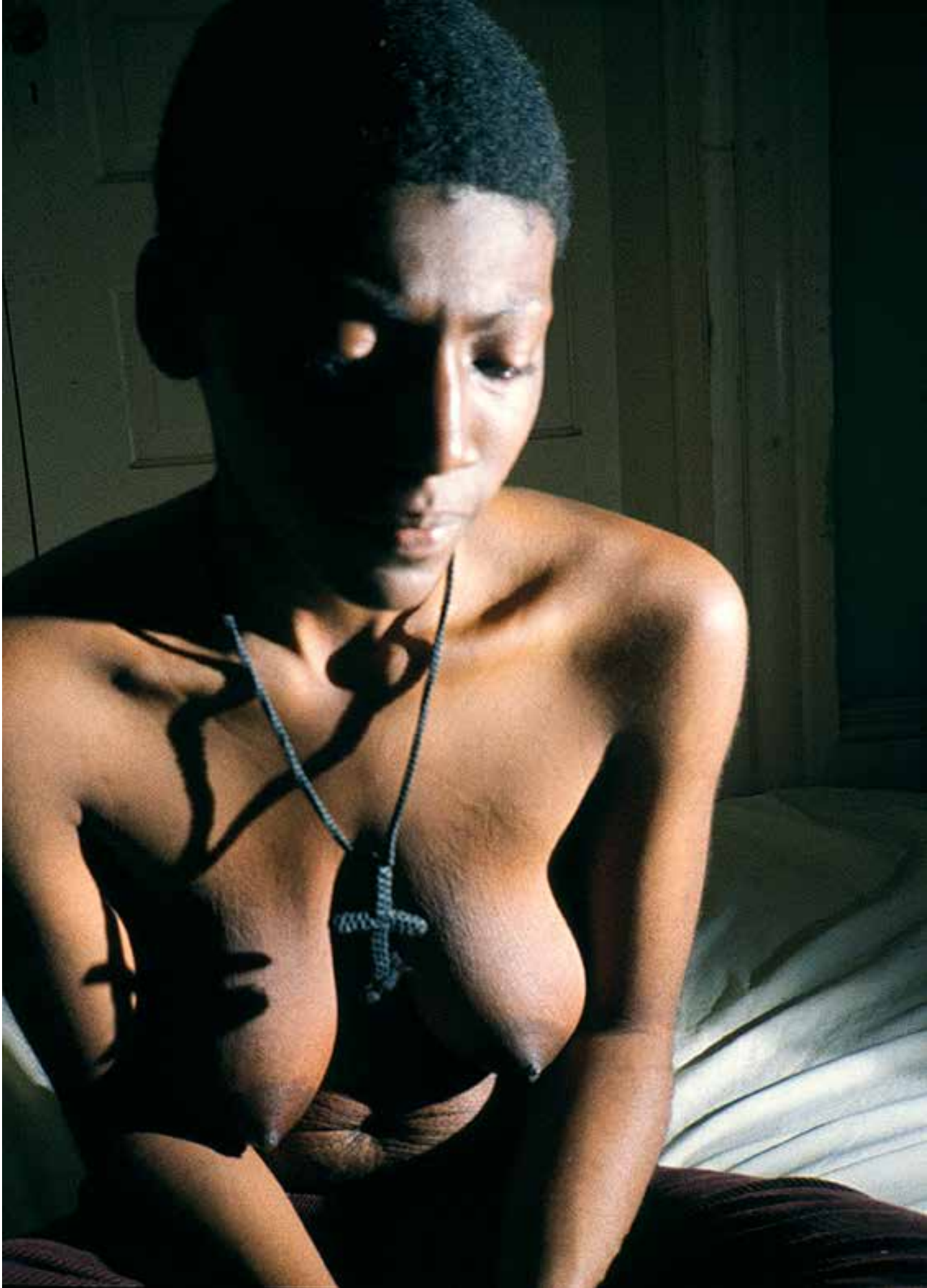
1975 - San Francisco

1996 - Selma, AL

1974 - NYC

Lukas 7, 36-50

- Den Barmhjertige Samaritaner – i amerikansk version

“Violence is mapped onto black women’s lives so early and so deeply that survival itself becomes an act of resistance.”
—Saidiya Hartman

“Black women’s rage is a reasonable response to a world that refuses to protect them.”
—Brittney Cooper

Den eneste gang, det lykkedes mig at tale nogen fra et overfald, var i Greensboro, North Carolina. Jeg boede hos den sorte socialrådgiver Tony, hvis far ejede en af de værste barer i ghettoen. Jeg tilbragte mange aftener der og mødte en nat to kvinder af den kriminelle type, som ville have mig med hjem. Først stjal vi noget vin i en butik og løb ud til en ventende taxa. Da vi kørte, spurgte jeg nysgerrigt, hvordan de ville betale, velvidende at de ingen penge havde. ”Bare rolig,” sagde de. ”Når vi kommer frem, slår vi ham ned og tager hans penge.” Dette kom lidt bag på mig, da jeg ikke havde prøvet at slå en taxachauffør ned før, men jeg havde lært i Amerika ikke at sige noget. Men i samme øjeblik chaufføren vendte sig for at spørge om noget, genkendte jeg ham: Det var Tonys bedstefar, ejeren af byens største sorte taxaselskab. For en gangs skyld greb jeg ind. Jeg råbte ”Stop!” og sagde, at han ville få betaling næste dag gennem sit barnebarn. Derefter rev jeg håndtasken med pistolen ud af pigens hånd og skubbede dem begge ud på gaden. De stirrede vantro, og jeg råbte efter dem: ”Det er jo Tonys bedstefar, I folser!” De ville næppe have stoppet alligevel, men nu havde de i det mindste ingen chance for at skade ham. Jeg blev ofte rystet over den brutalitet, som nogle af disse kvinder udviste, mod både mænd og kvinder. Netop derfor føltes

det overvældende, når vi kunne få et øjeblik ægte venskab, hvori jeg fik et glimt af den varme menneskelighed under deres hårde skal af vold og tvetungethed (”backstabbing”). Volden prægede deres hverdag så dybt, at omsorg og ømhed sjældent havde plads til at blomstre. Deres længsel efter et andet liv var ægte, men den voldelige dynamik omkring dem gjorde det svært for dem at handle anderledes. Længslen blev alt for ofte kvalt af presset og spændingerne fra ghettoens andre fanger. Bedrestillede sorte og hvide forstod sjældent denne kamp og viste ofte en foragt for ghettokulturen, som kun forværrede forholdene. Den empati og varme, der måske ville have blomstret i et mere støttende miljø, var svær at opretholde under de omstændigheder, jeg oplevede. Det var hjerteskrænende at se, hvordan vold var blevet en så stor del af deres dagligdag, at selv deres forsøg på at vise omsorg ofte var præget af brutalitet.

En regnvejrsaften i Jacksonville, Florida, mødte jeg en venlig kvinde, Diane, hvis mor dog ikke ville lade en hvid overnatte. En anden veninde, der var prostitueret, kunne heller ikke hjælpe, da hendes fyr nægtede mig husly. Vi vandrede rundt hele aftenen for at finde et sted. Til sidst aftalte kvinderne, at veninden skulle ”turn a trick” på en hvid taxachauffør, mens jeg ventede i en kaffebar. Nogen tid senere kom de helt oprevne løbende tilbage og sagde, at jeg skulle skynde mig. Vi fik et motelværelse, og jeg så, at de havde langt mere end de sædvanlige ti dollars for en »blowjob« på gaden, men de ville ikke fortælle mig hvordan. Først senere fandt jeg ud af, hvad der var sket. Hun havde lokket manden ind i en

mørk gyde, udført ”jobbet” og så pludselig grebet en mursten og slået ham. Da han ikke faldt om, brugte hun et stålør, indtil han så ud til at være død, tog hans tegnebog og løb væk. Hun følte, at hun lige så godt kunne tage lidt mere end de ti dollars, så hun kunne nyde aftenen med et skud heroin. Men da vi alle tre lå i motel-sengen, fik de to dybt religiøse kvinder sjælekvaler og bad i timevis: »Åh Gud, lad ham ikke dø!« mellem de febrilske forsøge på at finde en vene at sprøjte i. Allerede næste morgen var det hele glemt. De var mere bekymrede for at sove over sig, så de kom for sent til søndagsgudstjernen, hvor de skulle synge i kirkekoret.

PS. Jeg fulgte begge mine ”barmhjertige samaritanere” i mange år, men da jeg i 2003 besøgte Diane igen, sad en lille pige på verandaen og sagde: ”Bedstemor er i fængsel.” Hun sad nu i det samme topsikrede fængsel som to andre kvinder fra denne bog — alle tre bedstemødre. Som jeg altid spørger mine europæiske tilhørere: *Har du nogensinde kendt én bedstemor i fængsel? Jeg kender tre i bare ét amerikansk fængsel.* Se næste side:

1974 - Jeg deler seng med den 10-årige Linda i den vinduesløse shack

1994 - På besøg hos Linda i fængslet, hvor hun brugte min bog

1986 - Linda på køretur med mig under mine besøg

2003 - Tampa, FL - Med Linda kort før hun igen røg i fængsel

Linda – pigen i den røde kjole – fik altid mine publikummer til at græde i et oprigtigt håb om at hun ville overvinde undertrykkelsen, født blot få dage efter Martin Luther King Jr.s “I Have a Dream”-tale. Hun gav også mig et vagt håb om, at det ville gå landbefolkningen bedre i byerne. Derfor var det deprimerende at gense hendes familie, som var faldet fra hinanden, da jeg vendte tilbage i 1978. Faderen boede nu alene i et lille skur. Deres shack var blevet revet ned, fordi den hvide godsejer skulle bruge jorden. Han ejede end ikke sko og gik hver dag otte kilometer barfodet på arbejde. Nu var han alkoholiker og talte om de lykkelige år, før Lindas mor blev indlagt med sindssygdom. Linda og hendes bror Robert boede hos en fostermor, som ikke ville lade mig tale med Linda, som jeg havde håbet at tage med til Disney World.

Da Amerikanske Billeder startede i USA, drømte vi i gruppen om at ansætte Linda – lys og begavet som var hun – som formidler af showet. Jeg ledte efter hende helt frem til 1985. Der trådte en mand i habit ud af en sort smugkro og sagde med fremmed accent: “Jeg havde en drøm om dig. Gud har sendt dig. Du leder efter Linda. Linda har brug for dig.” Den fremmede tog mig med til en “joint” langt derfra.

Der var Linda, nu ødelagt af alkohol og narkotika. Skønt hun var nu 22, genkendte hun mig straks: “Du er ham fra Danmark” – på et sted hvor ingen ellers kendte Danmark. Alligevel kunne jeg ikke nå ind til hende og kørte rystet derfra. Hendes vrede og indvendiggjorte racisme var blot kommet senere end hos de fleste andre sorte børn fra den tid.

Hver gang jeg senere forsøgte at finde hende mellem foredragene, var hun enten i fængsel for crackmisbrug eller kunne ikke tage med mig – nu på grund af de tre børn, som staten snart fjernede. I forsøgene på at hjælpe hende blev jeg ven med hendes crack-venner, som den lige så lovende Inez Manns, hvis børn også blev fjernet. Før jeg kørte den lange vej til Florida, ringede jeg ofte til politiet: “Er hun inde eller ude?”

Efter en hel dags forgæves søgen i 1994 kørte jeg deprimeret væk. Ingen vidste, hvilket fængsel hun sad i nu. På vej ud af Alachua så jeg i mørket en sort mand gå langs grøften. Jeg standsede og spurgte, om han manglede et lift. Han sagde ja, for han var på vej mod et fængsel i en anden by for at besøge sin kæreste.

De andre bedstemødre i Dianes fængsel: Opdatering om Linda fra side 212-221

2003 - Den grædende Linda viser sin søn billeder af hendes fattige barndom som forklaring på hvorfor hun havde forsømt sine egne børn

Jeg fortalte, at jeg selv ledte efter en i fængsel, jeg engang havde fotograferet som barn. Pludselig spurgte han, om jeg var fra Danmark, for Linda var hans kæreste. Hun havde ofte fortalt ham, at den eneste ven, hun nogensinde havde haft, var en hvid mand fra Danmark, som blev ved med at vende tilbage i hendes liv. Efter at have kørt over tusind kilometer i tolv timer kun for at finde hende føltes det som en mirakuløs gave ovenfra, at jeg blandt Floridas tyve millioner indbyggere netop havde samlet den ene op, der vidste, hvor hun var. Jeg kørte ham fluks til fængslet, som han fik til at gøre en undtagelse; uden at være på besøgslisten, fik jeg lov at besøge Linda i enrum. Det blev et gribende møde. Jeg besluttede at optage hendes egen fortælling om den barndom, jeg selv havde romantiseret i Amerikanske Billeder, og

smuglede en lille diktafon ind i ærmet. Tidligere ville hun aldrig tale om sin barndom eller se mit diasshow. Nu brugte hun min bog i et rehabiliteringsprogram. Efter sin seneste dom på fem år ønskede hun at komme ud af kriminaliteten, men det var svært, når hun kun havde “sumpen” at vende tilbage til. Derfor havde hun brug for min hjælp og ønskede at arbejde med Am. Bil. Hun greb inderligt mine hænder, så min skyldfølelse fik tårerne til at løbe.

Men årene gik, og da jeg næste gang – i 2003 – fandt hende som “fri” helt nede i Tampa, kredsede politibiler konstant om huset, hvor hun boede med to af sine sønner, nu bandemedlemmer. Mens jeg interviewede hende, væltede folk ind og købte narko af dem, mens de paranoidt holdt ud kig efter drive-by-beskydninger fra rivali-

serende bander. Linda fortalte os, at alt var gået galt den dag familien gik i opløsning. Grædende sagde hun til sine sønner: “Jeg ved godt, jeg ikke har været den bedste mor. Jeg var på crack og mange år i fængsel og forsømt jer. Men nogle gange sker der ting i ens liv, man ikke selv er herre over.” Da jeg kom hjem til Danmark, lå der et brev fra hende: “Jacob, send penge til en advokat. Nu sidder jeg i fængsel med begge mine sønner.” I samme fængsel som to af mine andre gamle veninder, Inez og Diane (side 340) – alle tre nu bedstemødre. Det slog mig helt ud, at det menneske som havde hjulpet til showets succes og så mig som sin eneste ven, var hende jeg svigtede mest i mit eget karriereræs. Linda blev senest fængslet i 2019, men hendes bror har aldrig været i fængsel.

1973 - Baltimore

1974 - Oakland, CA

1975 - Las Vegas, NV

Illusioner om overflod: Den uopnåelige amerikanske drøm

"We must face the reality that, as things now stand, the dream of equality will remain just that—a dream—if we do not begin to take dramatic steps to dismantle the structures of racial caste in America." - Michelle Alexander in "The New Jim Crow"

I vores forsøg på at forstå ghettoens realiteter risikerer vi at forkrøble dem ved at udelukke og stereotypificere dens beboere. Er det en forsvarsmekanisme mod den skyld, der opstår, når vi konfronterer vores egne fordomme og de uretfærdige strukturer, vi selv opretholder?

Selvom vores diskriminerende barrierer er skabt af frygt og kun opretholdes, fordi vores pariaer sjældent har magt til at true andre end hinanden, skaber de stadig ubehag og angst hos os alle. Derfor udfordres vi af selv en hjemløs veteran til kun på afstand at give en skilling og føle os bedre tilpas.

Mange af os er så formet af de undertrykkelsesmønstre, vi selv har skabt, at vi undgår at engagere os direkte med ham. Det gælder ikke blot at lytte til mennesker som ham, men også at anerkende vores rolle i deres skæbne – fra deres bidrag til vores velstand til de krige, hvor de kæmpede for en frihed, de sjældent selv har mærket.

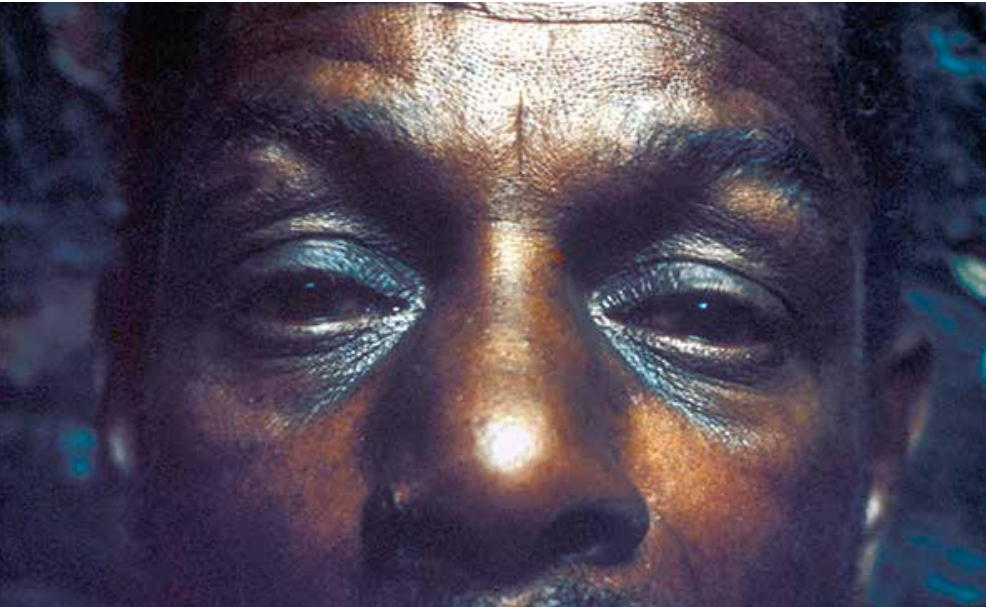
Tør vi træde ud af ekkokamrene og se ham i øjnene? Tør vi konfrontere den pris, han betaler for vores frihed? En frihed, der ofte blot reproducerer afhængighed og uretfærdighed. Vores ulandsbistand og sociale programmer giver os en falsk fornemmelse af moralsk overlegenhed, mens vi ignorerer de strukturer, der fortsat rammer de mest sårbare.

Den frihed, vi dagligt bombarderer verdens fattige med uden at lade dem nyde godt af dens goder – og friheden til derefter at bygge mure imod dem.

1973 - Baltimore

*You can get it if you really want!
But you must try, try and try.
You'll succeed at last.
Persecution you must bear,
win or lose you got to get your share
but your mind set on a dream
the harder it seems now.
You can get it if' you really want.
Rome was not built in a day,
opposition will come your way,
but the harder the battle seems,
the sweeter the victory.
You can get it if you really want,
but you must try, try and try,
you'll succeed at last.*

1973 - Baltimore

1974 - Apopka, FL

1974 - Morehead City, NC

1974 - New Bern, NC

Paradokset med et lukket system i et frit samfund

“History, as nearly no one seems to know, is not merely something to be read. And it does not refer merely, or even principally, to the past. On the contrary, the great force of history comes from the fact that we carry it within us, are unconsciously controlled by it in many ways, and history is literally present in all that we do.” – James Baldwin in “The White Man’s Guilt”

I Floridas slavelejligheder opdagede jeg tydelige forskelle i, hvor dybt den psykologiske terror havde påvirket sindet i forskellige lande. I en af lejlighederne arbejdede kun sorte fra Jamaica, og jeg blev overrasket over, at de holdt deres omgivelser pæne – modsat afroamerikanerne, som smed affald overalt. Forskere peger på, at forskellene kan spores tilbage til slaveriets forskellige former. I Latinamerika og Vestindien fandtes mere åbne feudale strukturer, hvor kirken ofte forhindrede splittelse af slavefamilier og gav visse muligheder for opadgående mobilitet – og frihed.

I USA derimod blev slaveriet organiseret kapitalistisk: Selv kirken definerede slaven

som handelsvare, ikke menneske, og psykologisk flugt var umulig. I modsætning til det mere åbne feudale system var det amerikanske slaveri et fuldstændigt lukket system, hvor knusningen af håb nedbrød sindet.

Slaveriet i USA er blevet sammenlignet med de tyske koncentrationslejre, hvor man så effekten af et totalt lukket system. Dagbøger fra lejrfanger viser, hvordan selv intellektuelle på kort tid blev nedbrudt til en form for infantil afhængighed og resignation – ofte uden had til vagterne, men snarere en internaliseret opgivelse og uansvarlighed, som lignede psyken hos mange amerikanske slaver.

Men selvom sådanne teorier kan være fristende for liberale, der vil forklare den særlige karakter i den sorte amerikanske underklasse, ender de igen med at placere ansvaret i fortiden. At fremstille nutidens sorte som formet af slaveriets “karakter” fastholder fortællingen om, at integration er umulig på grund af nedarvede karaktertræk.

Derved skyder man igen skylden på offeret for ikke at være integreret. Den fortsatte marginalisering viser derimod, at slaveriet lever videre i strukturerne i dag. At vestindiske indvandrere – med samme slavehistorie – integreres langt lettere, viser tydeligt, at problemet ikke er medfødte karaktertræk hos indfødte sorte amerikanere, men i et nutidens system, der stadig indespærre og former sine uønskede i en form for lukket system.

11974 - Harlem, NY

Den stille død af selvværd: Ghettoens psykologi indefra

“Adults, older girls, shops, magazines, newspapers, window signs—all the world had agreed that a blue-eyed, yellow-haired, pink-skinned doll was what every girl treasured. The death of self-esteem can occur quickly, easily in children, before their ego has ‘legs,’ so to speak. Couple the vulnerability of youth with indifferent parents, dismissive adults, and a world, which in its language, laws, and images, re-enforces despair, and the journey to destruction is sealed.” – Toni Morrison, from *The Bluest Eye*

Forkrøblingen af underklassebørns sind undrede mig længe, indtil jeg begyndte at forstå det lukkede ghettosystem. De fleste små sorte børn, jeg møder, er fulde af livsglæde. Men senere bliver de indadvendte, triste og som i selvforsvar lukker sig inde i en skal mod omverdens undertrykkende blik. Meget tidligt overtager de samfundets negative forventninger, og allerede fra fjerde klasse mister mange troen på sig selv, deres evner og fremtid. De bliver så bevidste om systemets barrierer, at motivationen dør, og de sakker bagud i forhold

til hvide børn. Det tydeligste tegn på denne hvide undertrykkelse er selvhadet. Det er selvhad, når ikke-hvide børn river håret af deres sorte dukker eller tegner sig selv ude i papirets hjørne, mens hvide børn uden tøven placerer sig midt i billedet. Det er det samme mønster, der får brune børn i Europa til at fravælge brune dukker til fordel for hvide. Som voksne kommer selvforagten til udtryk i destruktiv adfærd over for deres egne omgivelser: affald, råhed, mistillid, og det uafbrudte “back-stabbing” (stikke i ryggen) – både verbalt og fysisk. Alle mennesker rummer noget selvforagt, men dybden og omfanget i den amerikanske underklasse er foruroligende, og medvirker til, at ghettoerne har nogle af verdens højeste kriminalitetsrater, flest opløste familier og mindst gensidig tillid. Når man mærker aggressionerne, der – som hos alle undertrykte grupper – langt oftere vendes mod medofre end mod undertrykkeren, og når man ser den næsten sanseløse vrede hos så mange sorte amerikanere, begynder man at forstå virkningen af det lukkede system, vi dagligt indespærre dem i.

1996 - Selma, AL

Hvordan vi forfalskede og fortsat karikerer vore udstødtes liv

"The worst crime the white has ever committed was to teach us to hate ourselves." - Malcolm X

"No other group has internalized its self-hatred as much as blacks have. It would be difficult to find other groups who behave similarly in that their most esteemed members berate its poorest members." - Michael Eric Dyson

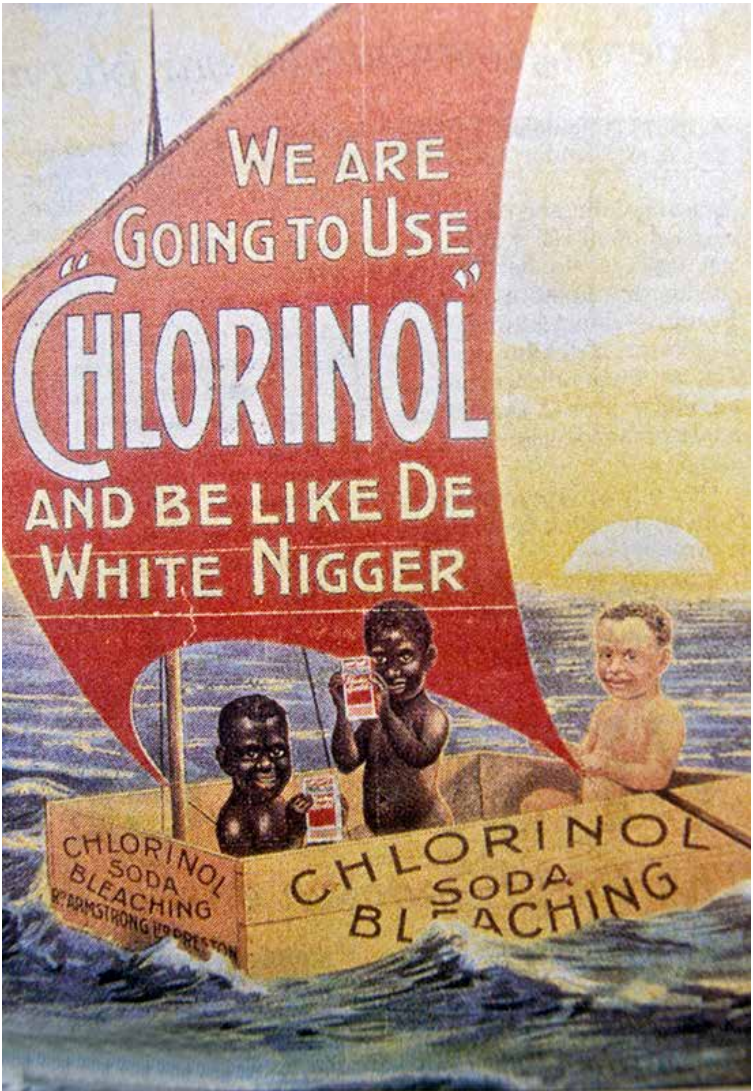
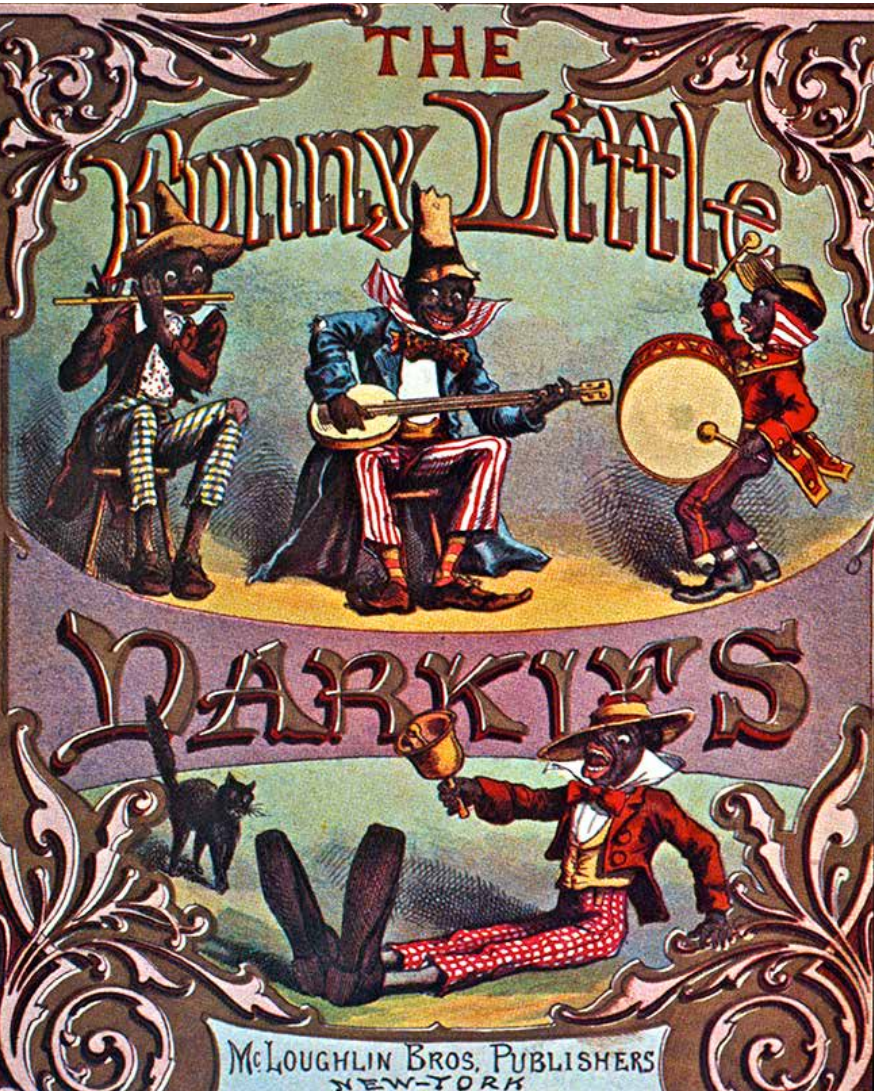
"Det er menneskets natur at hade den, man har gjort ondt" - Tacitus

1974 - NYC

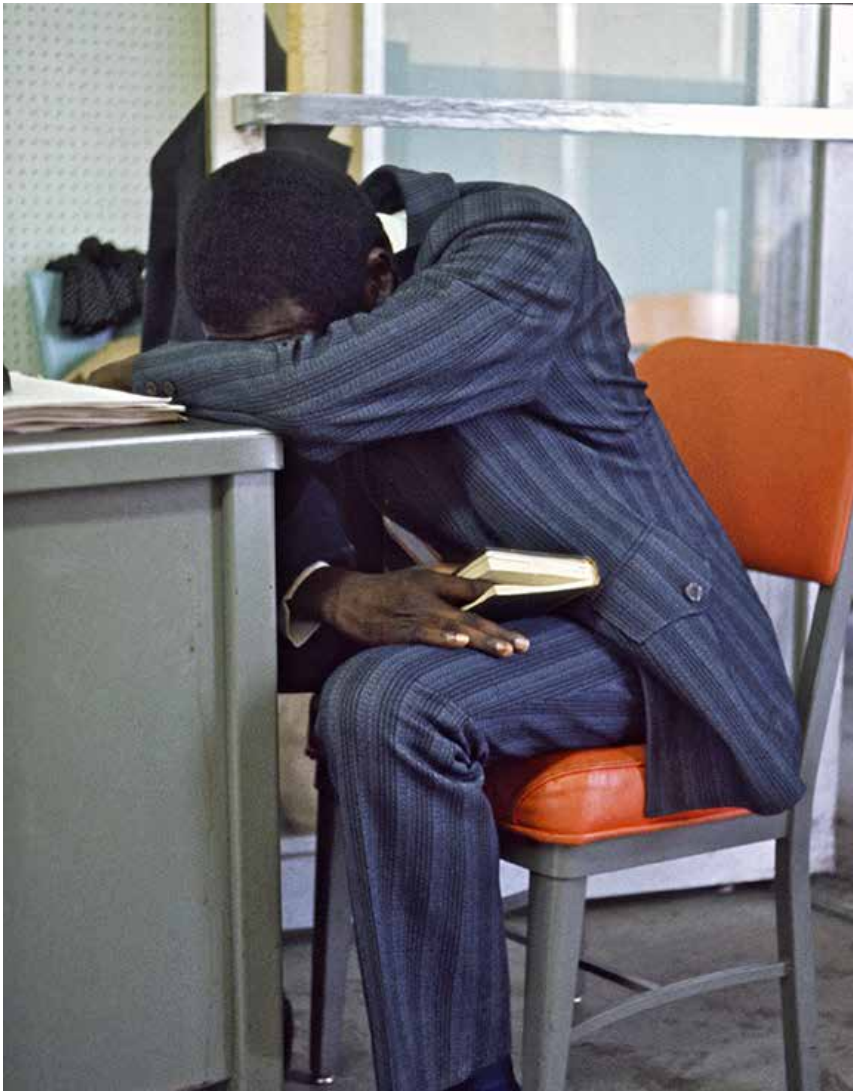

1974 - NYC

Brother, what a price I paid!
You stole my history,
destroyed my culture,
Cut off my tonque so I can't communicate.
Then you humiliate, then you separate,
hide my whole way of life
so myself I should hate!

Brother, what a price I paid -
sang af Jimmy Cliff - illustreret

Figurer på Nationalmuseet

1989 - Virginia

"We must resist the temptation to internalize the negative images of ourselves that are projected onto us" - bell hooks

"The purpose of racism is to dehumanize and to degrade, to diminish and destroy." - Roxane Gay

Brother, what a price I paid!
You took away my name,
put me to shame,
made me a disgrace
the world's laughing stock.
Made of me a show, to jeer and to mock,
but your time is at hand
so you better watch the clock!

1986 - restauranter overalt i sydstaterne - Bund 2000 - NYC

1974 - Jacksonville, FL - Bund 1992 - NYC

Hist. foto: Hvid koloniherre båret af afrikanere

2008 - Hvid med sort chauffør efter at have set "Les Miserable" på Broadway, NY

*From the shores of Africa, mainland of Asia,
The Caribbean and Mississippi
Central and South America.
First you humiliate,
then you separate,
you hide my whole way of life
so myself I should hate.
Brother, what a price I paid!
Sister, what a price I paid!
Mother, what a price I paid!*

1973 - Philadelphia, PA - bund 1997 - NYC

1973 - New Orleans og 1973 - nær Natchez, MS

1975 - NYC

1973 - NYC

Tv. 1973 - Baltimore - Bund 1973 - NYC

Hvordan sorte immigranter overvinder arven fra slaveriet

“There is a certain sense of pride that West Indian blacks have, which I think comes from our history of resisting colonialism. We were never slaves in the same way that American blacks were slaves.” - Michael Eric Dyson, professor of African-American studies

“I came from a country where race was not an issue; I did not think of myself as black and I only became black when I came to America.” - Chimamanda Ngozi Adichie, Americanah

Under min rejse i nationen med den største tro på opadgående mobilitet og tilsyneladende ubegrænsede muligheder forblev eksistensen af et lukket system et paradoks. Jeg kunne ikke acceptere den påstand om de sortes iboende underlegenhed, som mange hvide amerikanere bærer i deres inderste: ”Vore forfædre kom hertil ludfattige og klarede sig. Hvorfor kan de så ikke?” Først da jeg kom tæt på to sådanne ”fattige” indvandrere – Lidy Manselles fra Haiti og fru Pabst fra Rusland – blev der løftet et slør.

Det er ikke tilfældigt, at Lidy blev min første sorte kæreste. Amerikanskfødte sorte kvinder virkede urørlige, spærret inde bag en usynlig barriere. Lidy tilhørte tydeligvis en friere verden. Det slog mig især en dag i Harlem, da vi talte med en alkoholiker, og hun udbrød med foragt: ”Hvorfor får du dig ikke et arbejde?” Hendes ufølsomhed satte en stopper for samtalen. Senere sagde hun: ”Jeg hader dem. Jeg hader disse dovne dyr.” Jeg fornemmede straks, at dette var et sammenstød, der gik dybere end nationalitet: en fri kulturs foragt for en indemuret slavekultur. Lidy, der var kulsort og katolik, legemliggjorde den ”hvide protestantiske arbejdsmoral” langt mere end mange indfødte amerikanere.

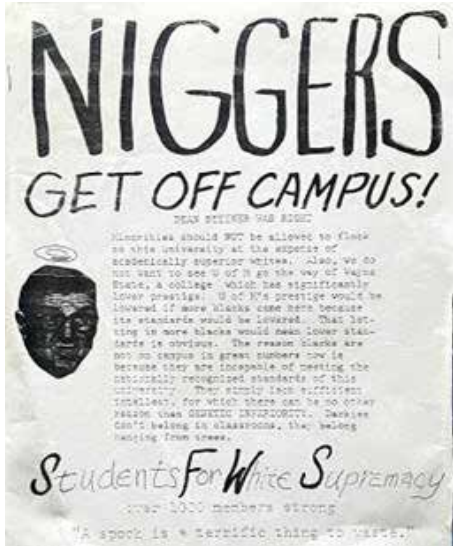
Og hun var ingen undtagelse blandt dem, der var ankommet uden lænker. Gennem Lidy fik jeg adgang til det vestindiske miljø i Brooklyn, hvor man arbejder fanatisk hårdt, sparer op, taler stolt om uddannelse og om en stærk familie. De er voldsomme modstandere af kontanthjælp — modsat de omkringliggende sorte samfund, hvor 40 procent er på bistand. Deres kvarterer er rene og lige så racistiske over for indfødte sorte som italienske og irske områder. På mindre end én generation, hurtigere end de fleste hvide indvandrere, har deres indkomst nået 94 procent af den gennemsnitlige amerikanske familieindkomst, selv medregnet de fattige nyankomne.

I et land hvor én procent ejer over 30 procent af alt, klarer vestindiske indvandrere sig bedre end flertallet af hvide, selvom de kommer fra fattigere og mindre uddannede nationer. Indfødte sorte har kun 61 procent af hvid indkomst. Under Kennedy og Johnson fik de en stigning, som kunne have ført til ligestilling efter flere århundreder, men under Reagan, Bush og Trump gled de hurtigt bagud igen. Indtil 1960’erne var en tredjedel af alle sorte faguddannede indvandrere. På eliteuniversiteter udgør deres efterkommere i dag op til 85 procent af de sorte studerende, selv om de kun udgør 6 procent af USA’s sorte. Hvorfor har USA’s egne sorte så svært ved at komme ind på Harvard eller Yale? Uanset forklaringen viser det tydeligt virkningen af amerikanske racisme, at små, fattige øer med langt færre sorte end USA kan frembringe så meget talent. Deres historiske slaveri var grundlæggende lige så grusomt, og de nedstammer fra de samme stammer i Afrika. Så hvad gør sorte indvandrere dobbelt så succesfulde som indfødte sorte amerikanere?

1974 - Apopka, FL

Jeg så ofte hvide turister få venner i Vestindien blandt mennesker, de oplevede som ”stolte og uafhængige”, mens de ingen venner havde blandt ”vores egne knuste og afhængige sorte” hjemme i USA. Mens frygt og had stadig prægede relationen mellem sorte og hvide i USA, var lynchninger, korsafbrændinger og raceoprør – såvel som selvforsvarsgrupper som NAACP og Sorte Pantere – totalt ukendte i Brasilien.

1989 - Plakater jeg så på væggene en morgen i et Ivy League Universitet

1975 - Palo Alto, CA, på Pabst-familiens bjergranch

Min forklaring er, at efter slaveriets ophør forsvandt de hvide fra Vestindien, og det efterlod et samfund, hvor sorte kunne finde rollemodeller blandt deres egne og genopbygge den selvtillid, som slaveriet havde sønderknust. I USA lever sorte derimod stadig side om side med et magtfuldt hvidt flertal, der med sin definitionsmagt ofte underminerer sort selvværd. Det gør det svært for sorte forældre at opmuntre deres børn med samme autoritet som vestindiske eller jødiske forældre: ”Ja, mit barn, her er racisme – men du kan stadig klare dig ved at arbejde dobbelt så hårdt.” Sorte indvandreres initiativ og opfindsomhed bliver ikke ødelagt af at konfrontere den samme dagligdags strukturelle racisme som indfødte sorte. Deres psykologiske modstandskraft gør dem i stand til at trives – ligesom europæiske jøder ofte gjorde på trods af antisemitisme.

Ikke overraskende kalder mine indfødte sorte venner i Hartford byens vestindiske indvandrere for ”go getters” eller ”sorte jøder.” Deres stille beundring for deres stræben og succes afslører en erkendelse af, at her er mennesker, der klarer sig, mens de selv stadig kæmper med arven fra slaveriet.

Fru Pabst var, ligesom Lidy, ankommet tomhændet, men ikke knækket. Hun kom fra en baggrund, der skubbede hende direkte ind i overklassen. Som medlem af det gamle russiske aristokrati mistede hun alt ved revolutionen – undtagen det vigtigste: sin socialisering i overklassen. Hun kunne derfor gifte sig ind i penge (Pabst-bryggerierne), ligesom to tredjedele af USA’s rigeste én procent blev født ind i deres rigdom. I dag ejer familien landsteder over hele verden, og jeg ferierede hos dem på en 3-millioner-dollars farm i Californien.

Jeg kunne godt lide fru Pabst – livlig og kulturelt interesseret – og håbede, hun måske ville give mig lidt støtte til at købe flere filmruller for. Så jeg viste hende mine billeder, bl.a. drengen i muddergrøften. Hans verden lå lysår fra fru Pabsts barnebarns, der blev opvartet af en tjenestepige. Hvis der ikke stod Pabst på øldåserne, han voksede op omkring, ville man ikke ane, at disse to børn tilhørte den samme verden – og at deres liv på en eller anden måde er forbundet.

Men da fru Pabst så mine billeder af mennesker slået ud af apati og alkoholisme, råbte hun igen og igen: ”Jeg hader dem! Jeg hader de dovne dyr! Hvorfor vil de ikke arbejde? Hvorfor ta’r de ikke et job?” Ja, hvor får fru Pabst dog alt det guld på ørerne fra – uden at arbejde? Og hvorfor arbejder de ”dyr” dog ikke?

Altid de sidst ansatte

“ ‘Last hired, first fired’ isn’t just about jobs; it’s about a way of seeing Black people. It’s about the idea that we’re less capable, less worthy, less deserving. It’s about a system that is stacked against us from the very beginning.”
— Ta-Nehisi Coates

*Sing a song of sad young men,
glasses full of rye.
All the news is bad again
kiss your dreams goodbye.
All the sad young men
sitting in the bars
drinking up the night
and missing all the stars.
All the sad young men
drifting through the town
drinking up the night
trying not to frown.
All the sad young men,
singing in the cold
trying to forget
that they are growing old.
All the sad young men
choking on their youth,
trying to be gay
running from the truth.
Autumn turns the leaves to gold
slowly dies the heart.
Sad young men
are growing old,
that’s the cruelest part.
Misbegotten moon
shines for a sad young man,
let your gentle light
guide them all again.
All the sad, sad, sad young men.*

Roberta Flack

1972 - Chicago

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1973 - New Orleans

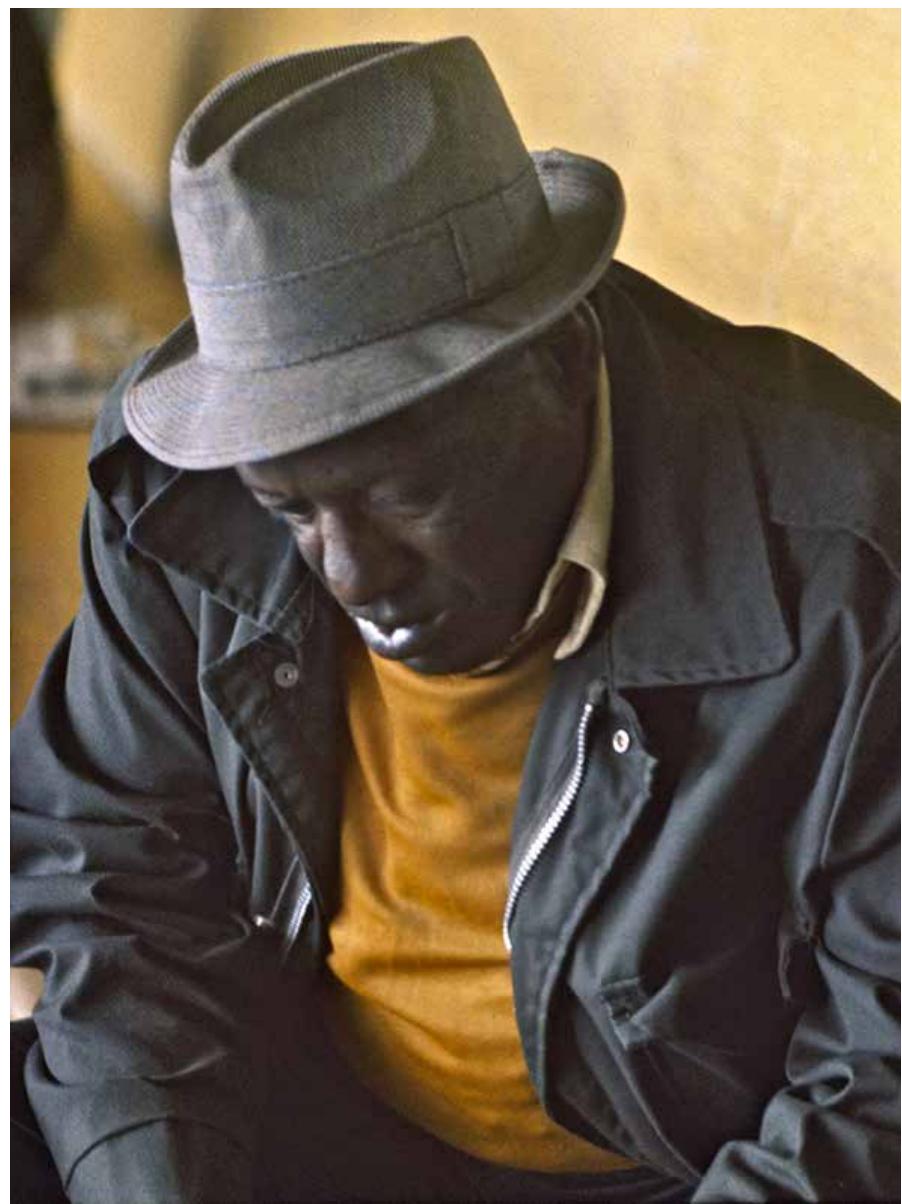

Begge 1975 - Seattle, WA

1975 - San Francisco

Alle fra 1974 - Raleigh, NC

1974 - Washington, NC - historien bag billedet på side 110

1974 - Buckhannon, WV - Jay Rockefeller

1971 - NYC - 1969 - Min kampagne for at boykotte ESSO

Om at blaffe fra frostkolde fordomme til forståelsens lys og varme

“The rich are different from us, because they have more money, but they’ve outsmarted us, as a class. They’ve outsmarted us every step of the way, and we’ve let them. We’ve let them buy our politicians and tell us that their interests are our interests.” - Ta-Nehisi Coates

Jeg bliver ofte spurgt, hvordan jeg kom til at bo hos Rockefellerne – og hvorfor. Her er historien. Jeg forlod Washington, DC, en forårmorgen i 1974 for at besøge fattige kulminearbejdere i West Virginia. Da det var varmt, tog jeg af sted i skjorteærmer, uden at vide, at foråret ankommer tre uger senere i bjergene. Snart stod jeg i en snestorm ved krydset mellem Route 50 og Interstate 79. Bjergfolk samler normalt ikke

blaffere op – ”selv ikke min egen søn”, sagde en mand. Og ser man en mand i en snestorm uden jakke, tænker man automa-tisk: undsluppet fange.

Så jeg stod der en hel dag, så forfrossen at jeg ikke engang kunne løfte tommelfin-geren. Men jo mere jeg led, jo mere følte jeg, at der måtte ske noget ekstraordinært. Som vagabond havde jeg udviklet en næsten religiøs tro på, at kun gennem smerte kom-mer man i himlen (dvs. til mere oplysning). Og at denne stærke overbevisning kan smelte bjergene – eller de kolde hjerter.

Først efter mørkets frembrud stoppede to advokater, fordi mit skilt afslørede, at jeg var dansker. De tog mig med, og da den ene så min tilstand, tilbød han overnatning i

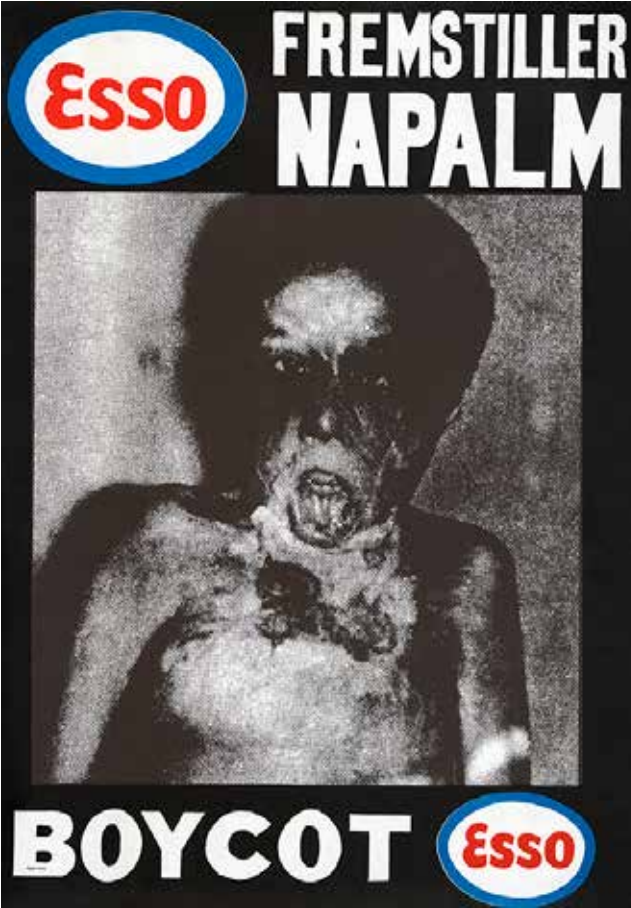
Charleston. Ikke just ”himmerige” at bo hos en arbejdsretsadvokat—men det betød i det mindste varme. Kort efter nævnte den anden: ”Derinde ligger Buckhannon, hvor Rockefeller bor...” og jeg vidste straks, hvor-for jeg havde så lidt så meget den dag. Til deres overraskelse bad jeg dem om at sætte mig af dér. Jeg begyndte nu en 13 mil lang mørk gåtur i en øde bjergsnestorm, stadig i skjorteærmer. I byen fandt jeg hurtigt Rockefellers hus på Pocahontas Street ved det college, han var præsident for.

For at forklare min motivation må jeg vende tilbage til tiden før min USA-rejse og mine protester mod Vietnamkrigen. Moral-sk forarget over USA’s brug af napalm-

bomber, som brændte tusindvis af viet-namesere – herunder børn – designede og finansierede jeg en plakate: ”ESSO laver na-palm.” Jeg løb rundt i hele København og klistrede dem op med politiet i hælene. En isende decembraften flygtede jeg op i et højt træ for at undgå arrestation. Politibet-jentene – som regel selv modstandere af krigen – blev og drillede mig hele natten: ”Du kan sidde deroppe og fryse, mens vi drikker kaffe i varmen her i bilen.” Selv om jeg frøs i mit høje tilflugtssted, ville jeg vin-de over mine plageånd. Jeg kom ikke ned, og de gav op ved daggry og efterhånden vandt jeg min moralske krig. Esso måtte hyre folk til at male deres logo over for at stoppe boykotten af deres tankstationer.

Det var min første erfaring med reklamens magt – jeg endte med både at hade og elske Esso-logoet og opbyggede et overvældende fjendebillede af monstret bag: Rockefeller-familien.

Samtidig lærte jeg, at Rockefellerne stod bag massakren på 51 strejkende i Colorado i 1914. Og at de, med CIA’s hjælp, væltede regeringer – bl.a. Irans – for at beskytte deres olieklnder, hvilket senere bidrog til den islamiske revolution. Så da jeg stod dér i sneen og oplevede et déjà vu af min fry-sende nat i træet, følte jeg i min retfærdige vrede, at jeg nu havde fortjent at konfron-tere selve ”monsteret”. Og jeg bankede på døren.

Er overklassens traumer blot et ekko af underklassens?

“Lead poisoning is a form of environmental racism. It is a silent killer that disproportionately affects black children.” - Majora Carter

Og hvad skete der så? Det samme, som altid sker, når jeg flytter ind hos monstrene i mit hoved: En smuk ung kvinde åbnede døren. Jeg antog, at hun var en af de mange tjenestefolk, og spurgte helt naturligt – jeg mente jo, at jeg havde ret til at være der: “Må jeg tale med hr. Rockefeller?” Hun sagde, at han ikke var hjemme, men at jeg kunne komme ind og vente. Selv om jeg lignede et slags snemonster, troede hun sikkert, at jeg var en studerende fra universitetet. Hun rakte mig håndklæder, spurgte om jeg var sulten og begyndte at lave mad til mig, da hun ikke vidste, hvornår hendes “mand” kom hjem. Ægtemand? tænkte jeg. Alle mine hadefulde Rockefeller-karikaturer havde været gamle mænd – især efter Nelson Rockefellers massakre på fanger i Attica. Jeg havde været til begravelserne og kendte nogle af de sorte enker (side 406). Men Sharon Rockefeller var næsten jævnaldrende med mig, og hendes mand,

Jay, kun ti år ældre. Mens hun lavede mad, legede jeg med hendes bedårende treårige datter Valerie. Sharon bemærkede, hvor godt vi kom ud af det, og spurgte, om jeg måske kunne blive og passe hende, når hun snart rejste til Europa – hun havde endnu ikke fundet en babysitter. Senere kom en veninde forbi og hviskede, at Valerie var opkaldt efter Sharons enæggede tvilling, som var blevet myrdet. “Myrdet? Hvordan?” spurgte jeg vantro. Jeg var vant til mord i underklassen, ikke blandt de velhavende. Efter Sharons og Valeries (hvis pigenavn var Percy) endte collegeuddannelser havde familien været samlet i et palæ ved en sø uden for Chicago. Sharon gik ind for at sige godnat, og næste morgen blev tvillingen fundet mishandlet og stukket ihjel. Forbrydelsen blev aldrig opklaret og kastede en permanent skygge over familien. Dengang var jeg ikke overrasket over Sharons anmodning, da jeg var vant til folks tillid til mig. Siden har jeg undret mig over denne bemærkelsesværdige kvinde: Hvem ville så kort efter et ubeskriveligt traume

1974 - Valerie Rockefeller

Dreng viser hvor hans bror blev myrdet - 1975 SF

Th. Sharon Rockefeller med Valerie i 1974 og 1974 - Charleston, SC

Efter flere flasker vin viste han oprigtig interesse for mine billeder, og jeg fortalte ham opløftet, at jeg desperat prøvede at få støtte til et professionelt Nikon-kamera og film. Hans svar glemmer jeg aldrig: “Taler du til mig som person eller til fonden? Kom op på mit kontor i morgen med din ansøgning.” Jeg kunne næsten ikke sove den nat med det pludselige håb. Men da jeg gennemså ansøgningen, jeg altid havde med, opdagede jeg sætningen om “Rockefeller-klanens brutale massakre på 41 fanger i Attica”. Jeg blev flov af skam. Efter den gæstfrihed, varme og tillid de havde vist mig, kunne jeg ikke få mig selv til at banke på døren. Så jeg vendte tilbage til min vagabondtilværelse med den gamle Rockefellers slogan: “Hverken en dime til banken eller en penny til at bruge.” Rasende på mine egne fordomme formulerede jeg min nye indsigt: Underklassens syndrom med mord og alkoholisme er blot et spejlbillede af den herskende klasse. Alkoholismen hentydede dog mere til andre rige familier end denne, som havde taget imod mig, en totalt ubuden gæst, med så megen generøsitet. To dage senere boede jeg hos denne kvinde på billedet i en hytte lige ved et Exxon-raffinaderi. Ud over mit had/kærlighedsforhold til Exxon-logoet tror jeg, at der var en anden grund til, at jeg endte hos hende. I mit første år i Amerika havde præsident Nixon underskrevet den nationale miljølov

om at fjerne bly fra benzin. Blybenzin, introduceret af Standard Oil (Exxon) for dets ”antiknock effect” (oktantal), var blevet aggressivt forsvaret af Exxon mod alle forsøg på at forbyde det. Lige før jeg brød mit eget “antiknock”-vagabondprincip i Jay og Sharons hus – idet jeg normalt ventede passivt på invitationer – havde jeg læst nye undersøgelser om blyets ødelæggende virkning på børn. Jeg tænkte på alt det bly, sorte børn udsattes for i ghettohjem tæt ved motorvejene i den indre by (side 299?). Det gav mig forklaringen på, hvorfor vold og mord eksploderede ca. 20 år efter, at blyholdig gas blev almindelig. (Drengen her viser mig blodet fra en i hans familie, der netop var blevet myrdet.) Bly spiller også en væsentlig rolle i ghettobørns indlæringsvanskeligheder og forklarer, hvorfor mange hvide, som Valerie, klarede sig bedre i skolen. 17 år senere, efter et af mine shows på Stanford, kom en hvid kvinde hen og bad om at tale i enerum. Hun virkede vred og sagde: “Jeg er med i din bog.” Jeg blev forvirret, da der næsten ingen hvide er i bogen. Da hun fandt siden, gik det op for mig, at det var Valerie Rockefeller. ”Sidste år,” sagde hun, ”kom min værelseskammerat hjem efter dit show og fortalte, at du portrætterede min far som alkoholiker og massemorder. Jeg blev rasende. Men nu hvor jeg selv har set showet, må jeg give dig et stort knus. Her er mit visitkort – hvis du nogensinde

får brug for hjælp, så ring.” Det ramte mig hårdt igen: I bogen og showet havde jeg ikke skelnet tydeligt nok mellem Exxon som symbol på undertrykkelse og den kærlige familie, der engang havde inviteret mig indenfor. Jeg oplevede samme overvældende reaktion fra tre andre Rockefeller-børn på universiteter rundt om i landet, og de bad endda om mit råd til, hvordan de kunne tjene de fattige bedst muligt. Derfor overraskede det mig ikke, at Valerie – med sin tunge bagage af både smerte og privilegier – endte som lærer for unge med indlærings- og emotionelle problemer i Harlem. Jeg så en direkte linje fra vores første møde i hendes barndomshjem til hendes sociale engagement som voksen. Hendes forældres lange historie med socialt arbejde formede hende tydeligt. Parallelt med sorte børns nedarvede traumer overvejede jeg ofte, om hun også bar nogle af sin mors – men har ikke spurgt hende.

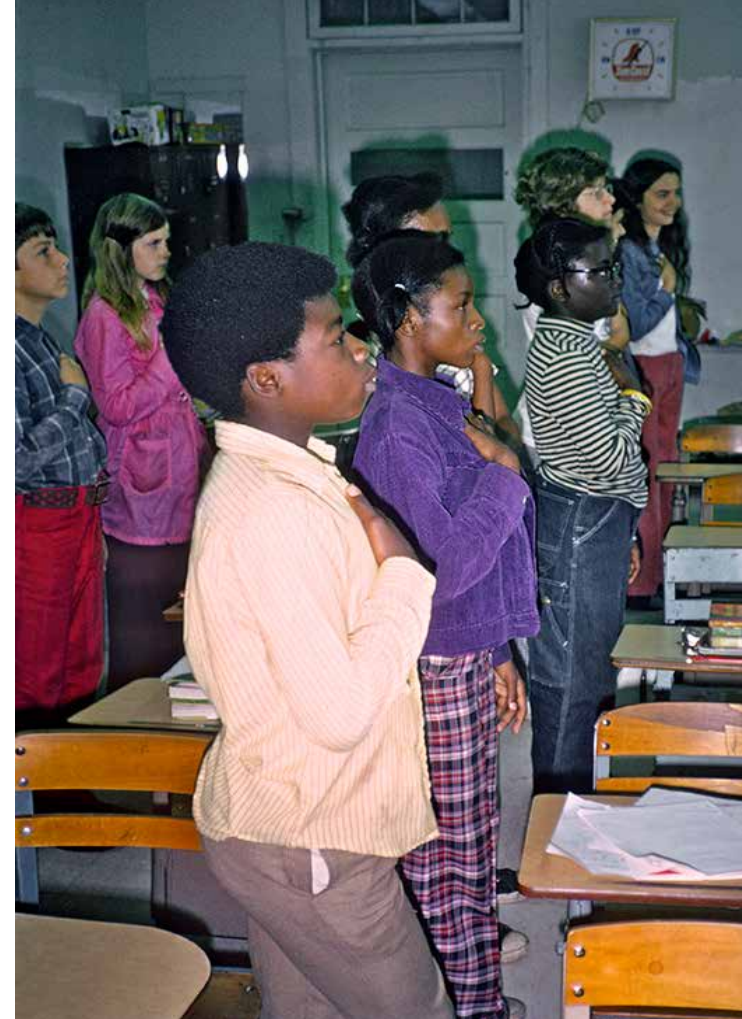
Da vi sidst kommunikerede i 2023, nu som præsident for Rockefeller-fonden, slog det mig, hvor enige vi stadig var om alt. ”Jeg er stadig hyperkritisk og fordømmende over for folk med penge!” skrev hun. Hun er også aktiv i Rockefeller-familiens kamp mod Exxon/Mobils klimafor nægtelse. ”Som efterkommere har vi en særlig forpligtelse til at bekæmpe klimaforandringer,” siger Valerie.

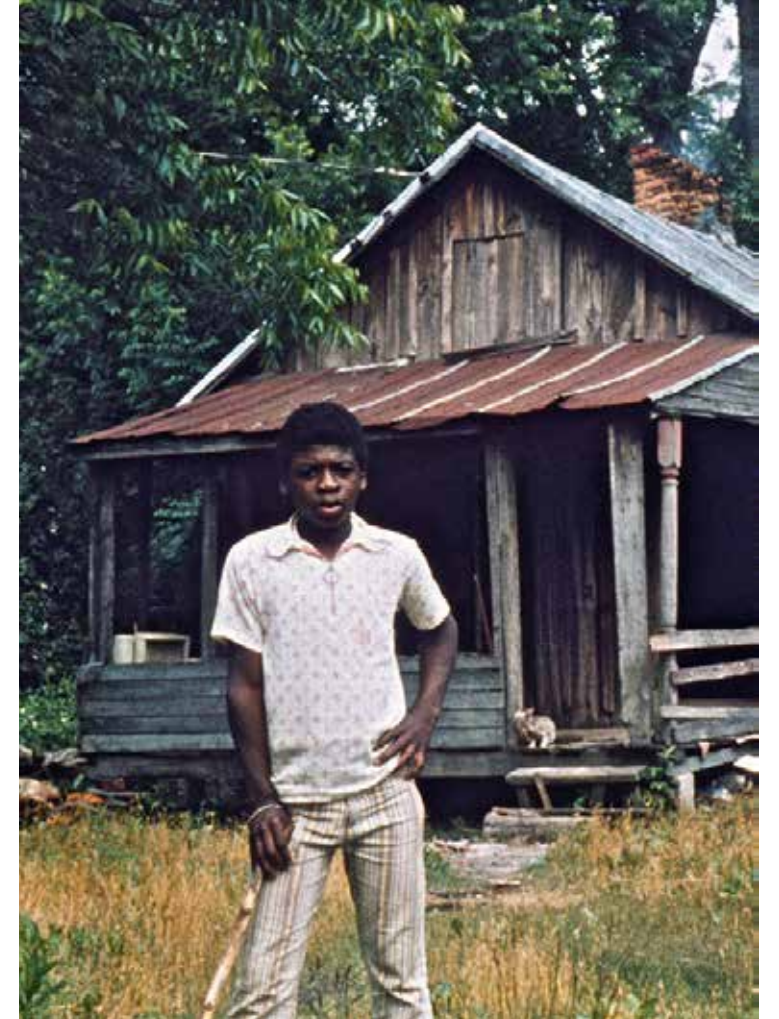
1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC. Robert i skole

1974 - Washington, NC. Robert i hjemmet

1974 - Jersey City, NJ

1973 - Tunica, LA

Adskilt og ulige: Mis-uddannelse i sort og hvid

**“Education is indoctrination if you’re white
- subjugation if you’re black.” - James Baldwin**

Integrationen af sorte og hvide skolebørn var et af borgerrettighedskampens største landvindinger. Men når mange bedrestillede liberale nægtede at lade deres egne børn deltage, saboterede de reelt processen og skabte vrede blandt fattige hvide, som ikke havde råd til privatskoler.

Forholdene i skolerne var måske det mest chokerende aspekt af min rejse. Jeg havde aldrig mødt så mange hjernevaskende fraser som “Mennesker værdsætter frihed over alt andet” kombineret med en næsten total fortælse af sort historie. I dag forbyder enkelte skoler endda ”kritisk tænkning” eller

bøger af sorte forfattere som nobelprisvinderen Toni Morrison. Denne totalitære ensretning – understøttet af troskabsløfter til “én nation, under Gud, udelelig, med frihed og retfærdighed for alle” – står i skærende kontrast til den slavebindende tilstand, der hamres ind i sorte børn i forfaldne “ghettoskoler” med krydsfiner eller tremmer for vinduerne. Her er skolegang sjældent oplysning eller adgang til selvstændig kritisk tænkning. I teorien gives frihed og retfærdighed til Robert, der her ses sværge troskab i Washington, North Carolina, for bagefter at gå hjem til sin shack med flere rotter end bøger. At dække vinduerne med “stars and stripes” hjælper med at holde kulden – og hans amerikanske drøm – ude.

1974 - Washington, NC

1972 - Canarsie, NY

1972 - Canarsie, NY

1972 - NYC

1973 - Louisville, KY

1972 - Canarsie, NY

1974 - South Boston

Den hvide flugts vold mod sorte og brune børn

“The school system in the South was set up to perpetuate the myth that black people were inferior to white people. The school system in the North was set up to perpetuate the myth that black people didn’t exist.” – James Baldwin

Jeg så voldsomme kampe i byer overalt, når sorte forsøgte at bryde ud af deres påtvungne raceadskillelse og give deres børn en ligeværdig uddannelse ved at sende dem med busser til skoler i hvide kvarterer. ”Når politi og soldater skal eskortere børn i busserne, og rasende stenkastende hvide skal holdes bag barrikader for at beskytte

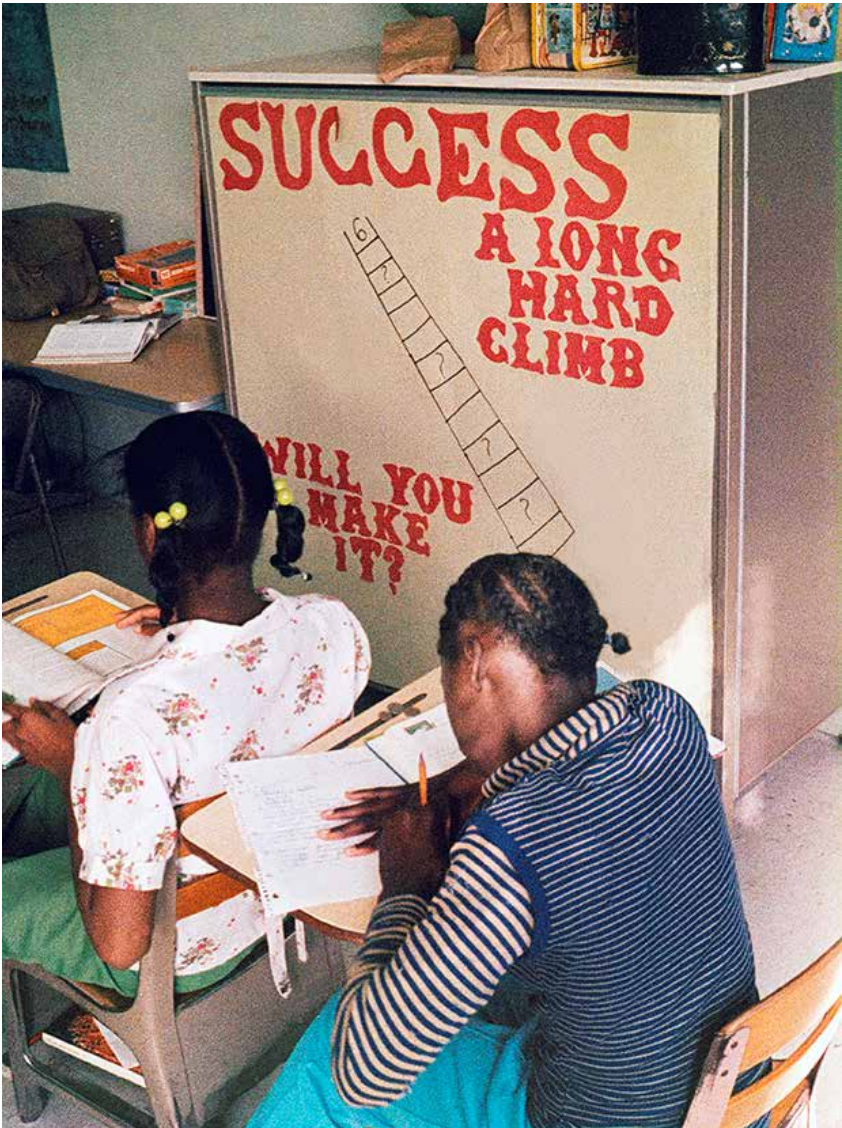
sorte børn, lærer vi dem på deres første dag i den hvide verden, at Ku Klux Klan er i hjertet af enhver hvid” – som jeg fejlagtigt skrev engang. For i mit arbejde med KKK opdagede jeg siden, at klanmedlemmernes egne børn ofte er de eneste hvide i helt sorte skoler – simpelthen fordi de er for fattige til at flytte væk fra sorte skoler og kvarterer. ”Sorte skoler” er præcis hvad mange danske forældre kalder skoler og gymnasier med en overvægt af nydanskere og som de i dag selv flygter fra. Den generation, der som unge i 70’erne selvretfærdigt fordømte amerikanernes racisme, når de så mit diasshow.

1974 - San Francisco

1972 - Canarsie, NY - 1974 - South Boston - Th. 1974 - Washington, NC

1971 - East St Louis, IL - Bund 1974 - Jersey City, NJ

1989 - Harlem, NY

Hvordan skoler lærer underkastebørn at bebrejde sig selv og acceptere undertrykkelsen

“The education system in this country - especially for poor, black people - is not designed for you to succeed. It's not designed for you to question anything. It's not designed for you to challenge the system. It's designed to keep you in line.” - Angie Thomas, The Hate U Give

Det er sorte skolebørn i en amerikansk ghetto, der her er optaget på bånd, men samtalen kunne lige så godt være optaget i dag blandt brune ghettobørn i Europa:

- Vi burde være venner med de hvide lige-som Avis. Hun er min ven og hun er hvid.
- Vent bare til hun bliver voksen, så vil hun være ude af denne verden.
- Hvordan ved du, at hun vil være ude af denne verden?
- Hun vil ikke være ude af verden, men ude af dette land.
- Ude af dette land eller ude af denne ghetto?
- Ude af dette land, ghetto eller hvad det er
- Hun vil stadig være min ven.
- Hun vender sig måske imod dig. De vil måske hjernevaske hende.
- Men en hvid er stadig et menneske!
- Hvorfor behandler de så et sort menneske som var det et dyr?
- Vi må have gjort et eller andet galt!

Når man konstant får at vide, at man ikke hører til, er det ikke overraskende, at mange ghettoforældre er imod skoleintegration, selvom de ved, at ghettoskoler ikke fungerer. At blive berøvet en god uddannelse i sin egen skole virker mindre smertefuldt end at blive udsat for illusionen om at høre til – og så blive afvist igen. For selv i integrerede skoler dræber vi motivationen og ånden hos de børn, vi allerede har marginaliseret.

Ovenstående interview med skolebørn – illustreret

Overalt i verden former lærere ubevidst elever efter forventningerne, de har til dem. Hvis man til lærerne udpeger et tilfældigt udsnit i en klasse som “potentielle akademiske stræbere”, vil børnene efter et år leve op til forventningen fordi læreren ubevidst giver dem flere opmuntringer og mere opmærksomhed.

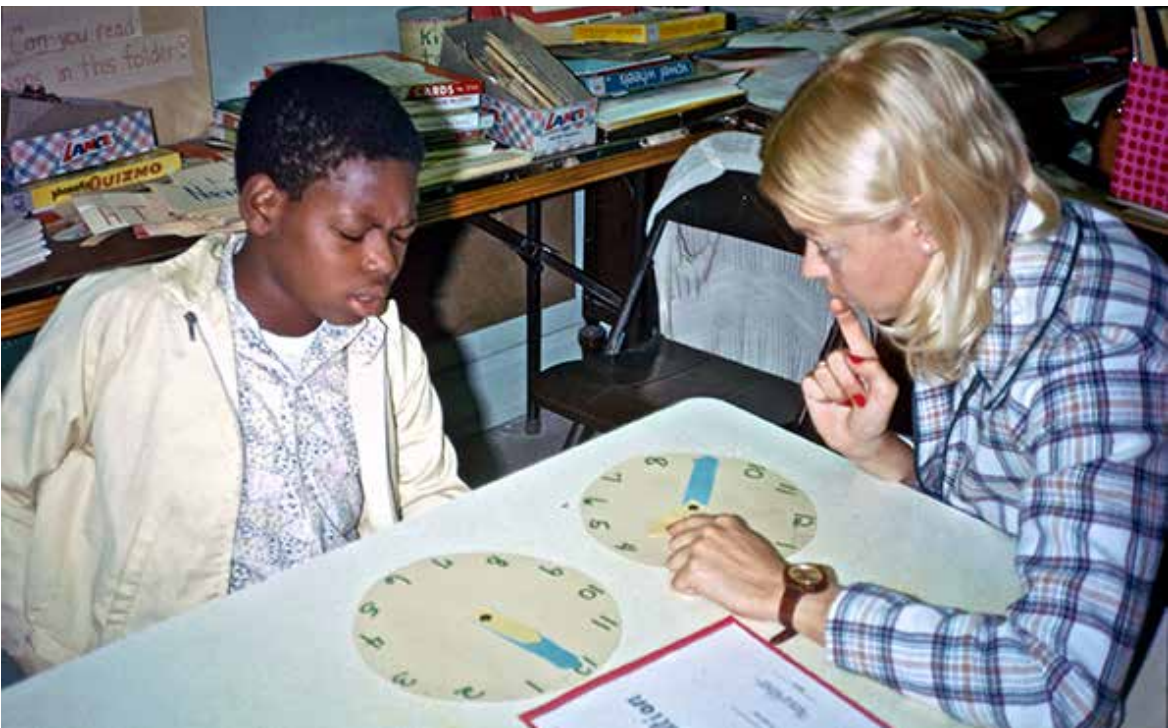
I et herre-slave-samfund får de børn, der forventes at blive “slaver” (dvs. ikke til noget), automatisk en ringere undervisning – uanset om læreren er sort eller hvid, og uanset om skolen er integreret eller ej.

En sådan ubevidst forskelsbehandling, der opdeler elever i “kvikke” og “sløve”, kan have katastrofale konsekvenser for børns selvværd. Et skoleforsøg viste det tydeligt, da en computer fejlagtigt placerede de “langsomme” børn i den “kvikke” klasse og omvendt. Et år senere opførte de “langsomme” børn sig som om de var kloge, og de “kloge” som om de var dumme – begyndelsen til selve ghettodannelsen. Jeg mødte lærere og endda rektorer, der omtalte deres ghetto-elever som “dyr”, og så, hvordan små børn tog det ind og begyn-

dte at se sig selv som rotter. Også i min egen skole i Danmark lærte jeg, hvor destruktiv lærernes billede af et barn kan være. Jeg talte en landlig dialekt, der lød “dum” og “uartikuleret” i ørerne på lærerne i byen, hvor de talte “korrekt” dansk. De undgik mig ubevidst, og langsomt blev jeg indadvendt med lejlighedsvis voldsomme udbrud af “dum” adfærd. Jeg mistede lysten til at lære og scorede konsekvent langt dårligere end de andre. Til sidst blev jeg tvunget til at lade mig “smide ud”, hvilket lykkeligvis senere gjorde mig til vagabond med gadevisdom.

Men hvis jeg, ud over ADHD, også havde været sort eller brun i et racistisk samfund, hvor vi ubevidst forsøger at holde sådanne “indlæringsumulige” ude af syne, indtil de bliver “adfærdsumulige”, kunne jeg udover “street wise” lige så let være endt som “kriminell”, “narkoman”, “bistandssnylter” eller en af alle de roller, som smid-væk-samfundet producerer og placerer sine uønskede i.

1974 - Washington, NC

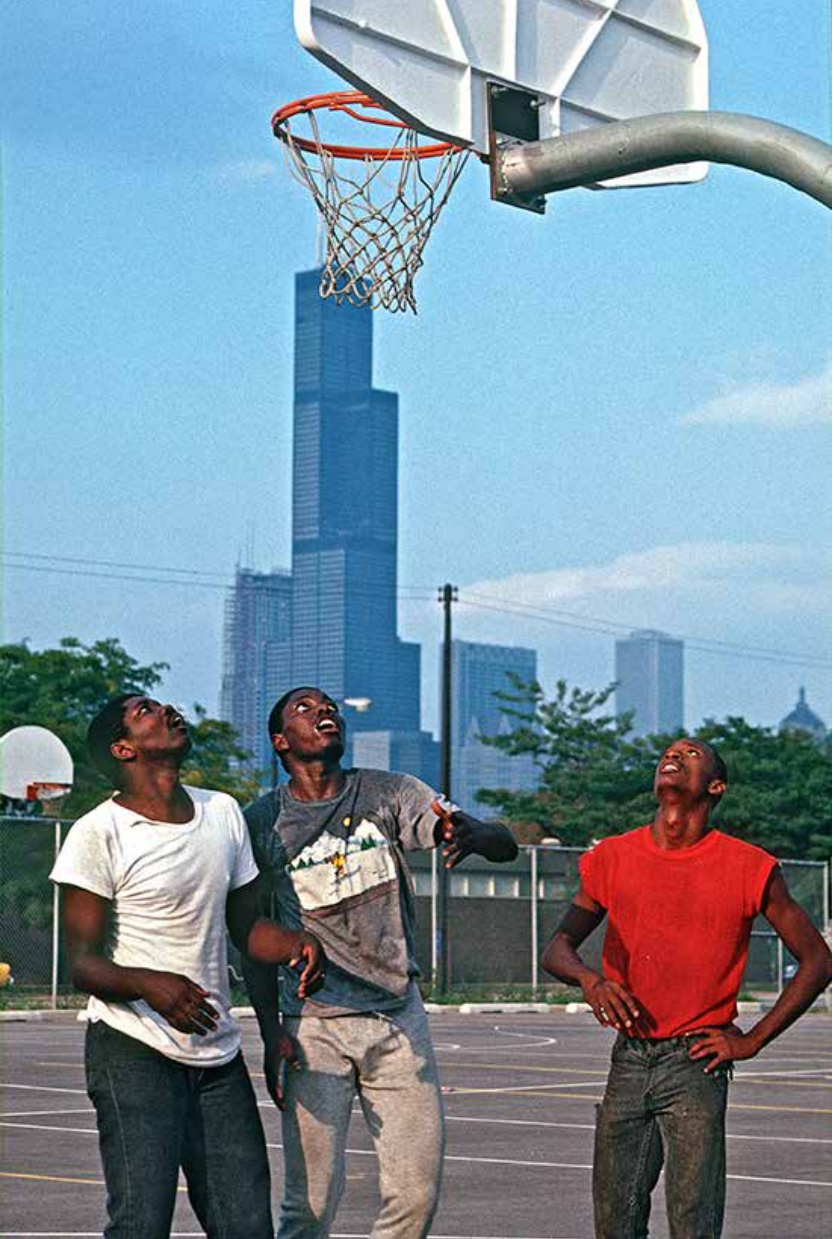
Om at bryde stereotyperne: Styrkelse af minoritetsbørn gennem uddannelse

“Culturally relevant pedagogy aims not just to impart knowledge, but to empower students to challenge the status quo and to question societal norms.” - Gloria Ladson-Billings, from “The Dreamkeepers: Successful Teachers of African American Children”

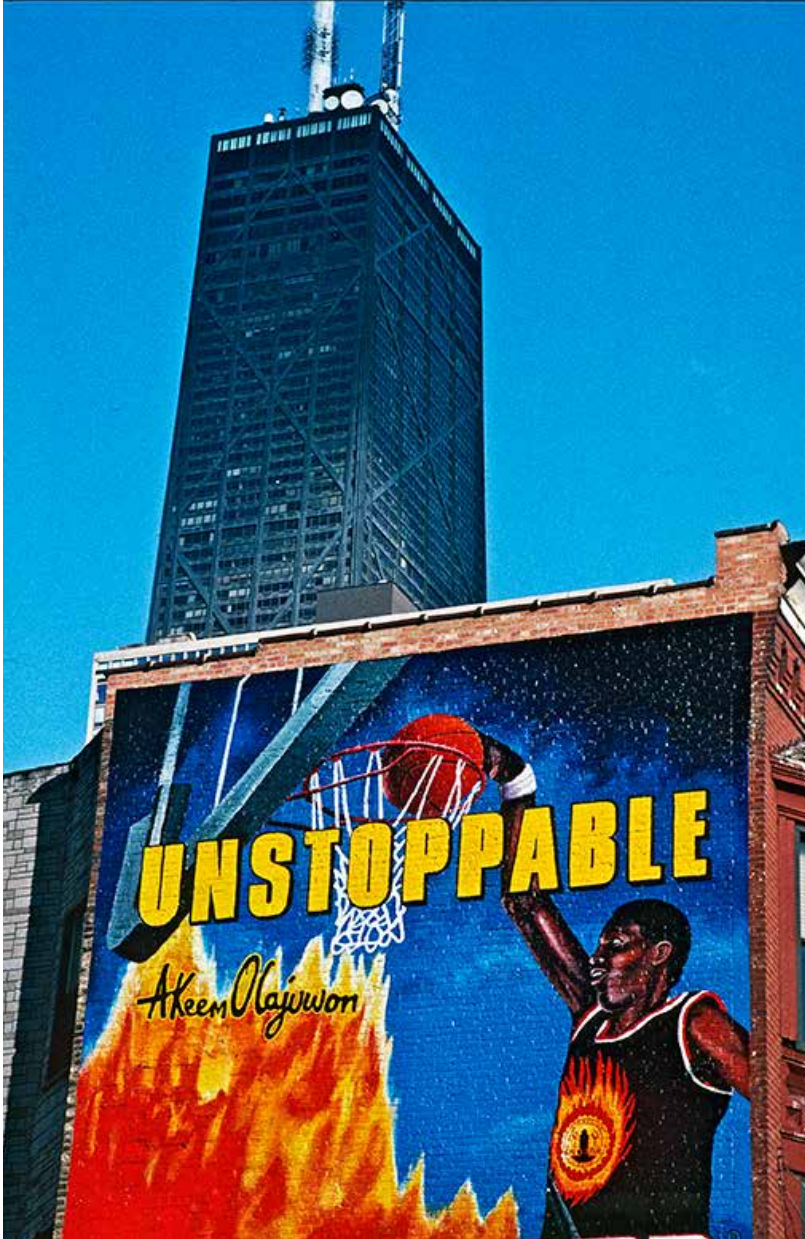
For at undgå beskyldningen om at være herre-slave-samfundets forlængede span-skrør finder lærerne ofte nye måder at give eleverne skylden på. Liberale insisterer på, at ghettobørns “manglende motivation” og “nedsatte indlæringssevne” skyldes “kul-turel deprivation”, fordi de kommer fra hjem uden andre bøger end måske Biblen eller Koranen. Kunne det tænkes, at lærerne selv er indfanget i et lukket system, når jeg så ofte hørte dem hævde: “Vores skoler er ikke dårlige, vi får bare dårlige elever” – og dermed selv skaber disse “dårlige elever”? For det er værd at huske, at højt motiverede og socialt bevidste lærere på skoler ledet af sorte pantere eller sorte muslimer løftede deres ghettobørn til nationalt (hvidt) niveau. Muslimske skoler i Danmark har på

lignende vis styrket indvandrerbørns selv-værd og sendt flere videre til gymnasiet end folkeskolen. Den samme forventnings-baserede læring ses i andre undertryk-kende systemer: Amerikanske kvinder fra pigeskoler klarede sig senere bedre end kvinder, der havde gået i integrerede skoler præget af samfundets patriarkalske forventninger. Hvis nogle hvide stadig har svært ved at se vores egen kaste-tænkning i øjnene, må vi minde os selv om, at næsten ingen mænd for 50 år siden betragtede sig selv som sex-ister — selv om statistikkerne tydeligt vis-er, hvor mange kvinder vi dengang holdt fra videregående uddannelser ved at give dem emotionelle blokeringer, der forhindre dem i at blive læger, advokater og videnskabsmænd. Når vi ser det samme “4. klasse-syndrom”, årgangen hvor marginaliserede sorte og brune børn i både USA og Europa begynder at sakke bagud, må vi konkludere: Enten har vi brug for hjælp til at bearbejde vores dominerende kastetænkning, eller også må den underordnede kastes børn beskyttes i

separate skoler med stærkt engagerede lærere, “frelsende engle”, der kan genoprette det selvverd, vi så tidligt stjæler fra dem. Desværre er jeg selv en aktiv del af denne racisme. Efter måneder på overvejende hvide universiteter opdager jeg ofte, at jeg begynder at tænke i samme racistiske mønstre om “sorte” som de studerende – indtil jeg “afhjernevasker” mig selv ved at flytte tilbage til mine sorte venner i ghettoerne. Isoleret i den normgivende kaste Danmark sker det samme over for dem, vi kalder “muslimer” eller “perkere”. Fanget i de øvre kasters privilegieblinde tænkning med hang til at finde fejl hos “de andre” bidrager jeg selv til at skabe fjendtlige og selvopgivende holdninger hos vores udstødte. For blindhed er det, når vi udadtil kræver integration, men i vores indre tænkning “tager afstand fra”, frygter og i sidste ende ødelægger netop dem, vi burde integrere os med.

1990 - Chicago

1990 - Chicago

1989 - NYC

Modsat side th.
1974 - Greensboro, NC
tv. 1972 - Detroit

1990 - Burke County, GA

2009 – Før high school afslutningsfest i Natchez, MS

At bygge bro over kløfter: Kastesolidaritet eller apartheids vedholdenhed

“Education is no equalizer—rather, it is the sleep that precedes the American Dream. So wake up—wake up! Lift your voices until you’ve patched every hole in a child’s broken sky.” —Amanda Gorman, *The Hill We Climb*

I Los Angeles så jeg et smukt eksempel på racesolidaritet, da vestindiske studerende dannede en organisation for at motivere indfødte sorte til ikke at droppe ud af high school og college – næsten som en mod-

erne udgave af den underjordiske jernbane, hvor frie sorte hjalp andre ud af slaveriet. Jeg kan ikke bebrejde hvide, at de danner racistiske forestillinger om sortes evner, når de ser sorte sakke bagud i karakterer over hele landet – i både segregerede og integrerede skoler.

Men vi glemmer, at den samme undertrykkende tankegang er blevet internaliseret af sorte generation efter generation. Forældre, hvis eget selvværd er blevet knust i et hvidt majoritetssamfund, har haft svært ved at give deres børn håb om succes. Vestindiske sorte, der voksede op i lande med sort flertal, var derimod bedre i stand til at modstå denne psykologiske nedbrydning. Op til 85 procent af mine

“sorte” studerende på Ivy League-universiteterne fortalte, at de var af vestindisk afstamning, havde en vestindisk forælder – eller var adopteret af hvide.

Hvor dybt denne undertrykkelse griber os alle, ser man på billedet af en gruppe sorte teenagere. Pigen blev som baby blevet adopteret af sorte i ghettoen og opdraget til at “være sort”: tænke sort, opføre sig sort og klæde sig sort. Hun har næsten intet til fælles med hvide; hun kan ikke engang tale “vores sprog”. I hvide hjem så jeg det modsatte. Sorte og hvide, palæstinensere og jøder, indfødte og indvandrere, mænd og kvinder – alle lider skade, når forældre viderefører mønstrene for undertrykkelse, som de selv har modtaget.

1973 - Baltimore

Begge parter mister både evne og lyst til at opføre sig menneskeligt over for modparten. Inderst inde giver vi op og beslutter, at integration er en absurd etnisk alkymi – som at forsøge at blande olie og vand. De frisdedes hektiske forsøg på at ryste systemet, så elementerne fragmenteres et øjeblik, er blot en kosmetisk humanisering af undertrykkelsen. Det svarer til at stemme på Obama, mens apartheid stadig sidder i hjertet, sådan som han selv beskriver i *Mod til at håbe*. Til sidst opgav selv Højesteret illusionen ved at afskaffe den positive særbehandling, der skulle have placeret sorte dér, hvor de naturligt ville have været – hvis de havde levet i et frit samfund uden vores undertrykkelse. Så spørgsmålet hænger tilbage: Er der overhovedet håb?

1973 - Indianapolis, IN

Kærlighedens syndeskyld og kasteinstinkt

“Caste is insidious and therefore powerful because it is not hatred, it is not necessarily personal. It is the worn grooves of comforting routines and unthinking expectations, patterns of a social order that have been in place for so long that it looks like the natural order of things.” - Isabel Wilkerson

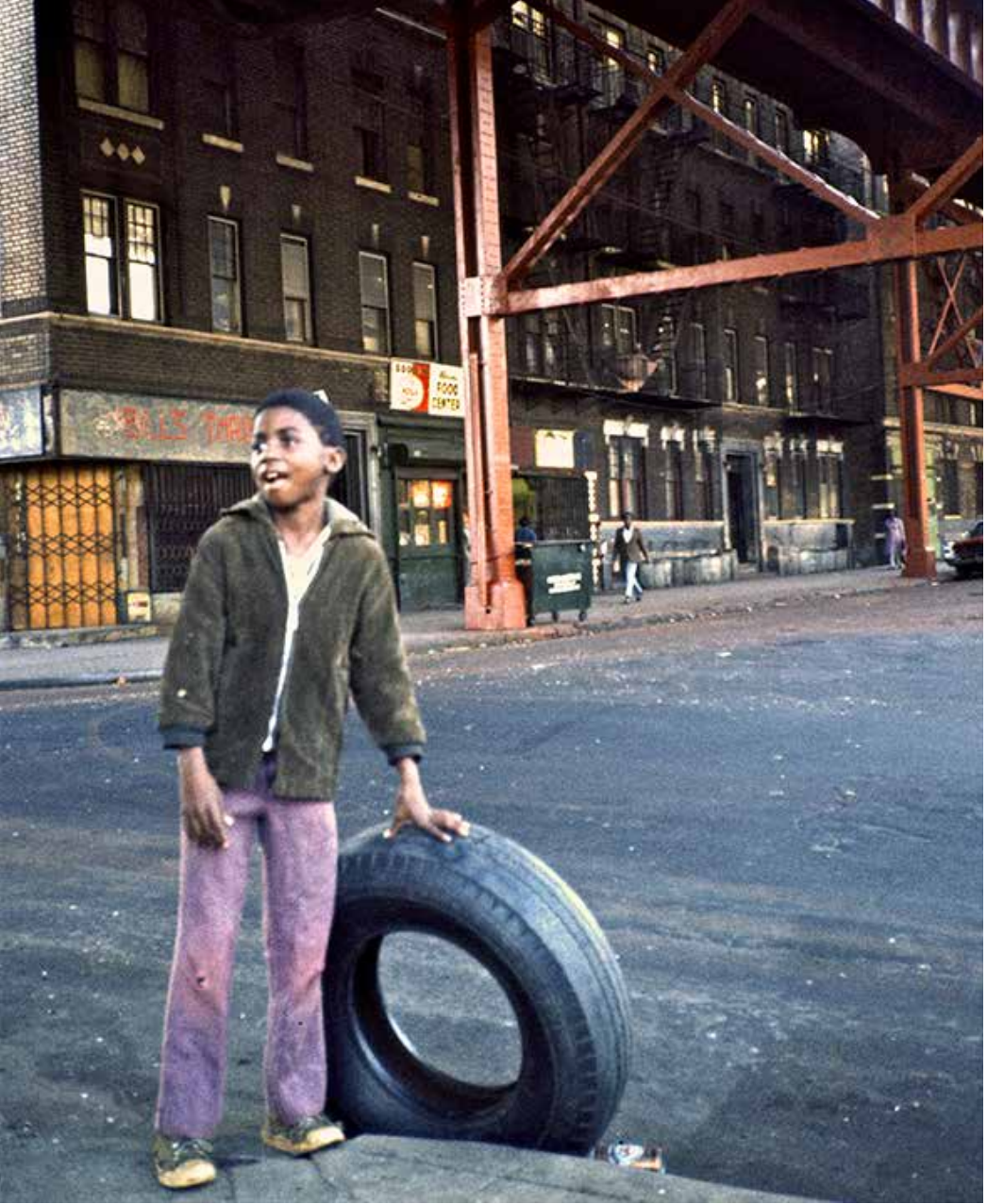
Jo, selv udtalte racister siger ofte: “Gid vi kunne adoptere alle sorte børn, så de kunne blive ligesom os.” Det er den klassiske racistiske vending om ”de andres” fejl – men uden egentligt had. Ligesom europæere jubler, når brune ”muslimer” konverterer, glemmer de, at det er kulturen, ikke farven, der vækker deres modvilje.

Jeg ser dette akavede håb klarest hos hvide universitetsstuderende, som i deres liberale skyld forsøger at række ud til sorte elever – mens den modsatte skyldfølelse holder dem tilbage: forældrenes ikke-verbale advarsler i barndommen, udtrykt gennem blikkene, dørlåsen der kikkede ned, når bilen nærmede sig et sort kvarter, osv.

Det er skræmmende at forråde deres forældres kærlighed, som de kan mærke i baghovedet trække i modsat retning. Når de rækker ud af progressiv kærlighed, bremses de af reaktionær kærlighed. De bliver akavede og nedladende over for sorte, som reagerer med dybt rodfæstet

vrede og fjendtlighed – ikke fordi de hader hvide, men fordi de selv har været igennem en parallel, omvendt undertrykkelse. De mærker straks nedladdenheden, og deres afvisning bekræfter de hvides frygt – nu frygten for at blive afvist.

Dermed fortsætter spiralen: Hvid skyld skaber sort vrede, som skaber endnu mere hvid skyld. Undertrykkeren og den undertrykte former hinanden, fordi ingen af os er frie. Tab af ”frihed” er selve essensen af ethvert kastesystem: Vi reagerer ikke længere som mennesker udenfor systemet ville se som ”normalt” eller ”menneskeligt”, men som systemet har konditioneret os til.

1974 - Brownsville, NY - Bund 1974 - Palm Beach, FL

1975 - San Francisco

Den mest ødelæggende racisme i dag fødes således ikke af had, men af kærlighed – af ønsket om at beskytte vores børn mod det, vi selv blev lært at frygte. Når jeg tager hvide med til sorte fester i USA eller til brune fester i Danmark, bryder de ofte ud i gråd af skyldfølelse. De opdager pludselig, hvor meget de ubevidst har dæmoniseret “de andre”, og hvor menneskelige de i virkeligheden er. Tårerne afslører den brutale sandhed: **Vi er alle ofre for kastehierarkiet.**

“For there is always light, if only we’re brave enough to see it. If only we’re brave enough to be it.” - Amanda Gorman, “The Hill We Climb”

Mellem sort og queer: Spejlinger af den samme kamp

“Black homophobia is a weapon wielded against Black people, a tool of white supremacy designed to keep us divided and powerless. It’s time we recognize it as such and work to dismantle it.” - Danez Smith, “Don’t Call It Love”

Jo mere jeg lærte om den selvforstærkende effekt af at være udstødt, desto sværere blev det at fordømme hvide for racismen. Selv for mig – og for afrikanske og caribiske indvandrere, der ikke var formet af USA – var det svært altid at reagere ”menneskeligt” over for dem, der er fanget i en paria-kultur. De hvides klodsede adfærd over for sorte blev særlig forståelig, når jeg sammenlignede den med mine egne vanskeligheder ved at være fuldt menneskelig over for dem, der var spærret inde i den homosek-

suelle ghetto af mit heteroseksuelle samfund. Min holdning til homoseksuelle havde været ”liberal”. Jeg havde ikke lært had, men jeg havde – lige så effektivt som i Saudi-Arabien – medvirket til at tvinge dem under jorden i min danske barndom. Som blaffer behøvede jeg derfor ikke at møde mange selvhadende bøsser i skabet før jeg følte mig moralsk forpligtet til at deltage i verdens første åbne bøssebevægelse i San Francisco. Her lærte jeg af mere radikale aktivister, at liberale ofte var den egentlige befrielses mest durkdrevne fjende. Vores dybe følelse af heteroseksuel overlegenhed forblev uberørt af vores bekymring for de homoseksuelles ”sag”. Med vores nedladende ”vi må acceptere homoseksuelle” udelukkede det liberale ”vi” altid netop den minoritet, hvis integration vi opfordrede til.

Meget har ændret sig siden, men i mange lande må undertrykte stadig kæmpe ikke blot imod ægte bigotteri og had, men også ”tolerance” – en nedladende medfølelse, der ser deres eksistens som noget beklageligt frem for noget normalt. Når queers i århundreder blev forhindret i frit at kysse eller holde i hånd uden frygt; når love i de fleste stater lærte dem at se deres egen seksualitet som afskyelig, så de internaliserede heteroseksuelles normer; når de særligt som unge tvang sig selv gennem smertefulde, forgæves forsøg på at ”rette sig” – så skabte vi en psykologisk skade, der mindede om sorte, der rettede deres hår for at passere som hvide. Til sidst blev de tvunget ind i lignende adskilte ghettoer som de sorte, med egne subkulturer og oprør.

1992 - NYC - Bund 1989 - Washington, DC

At jeg tidligt støttede LGBTQ-rettigheder blev bemærket. Det var sorte bøsser som filmfestivaldirektør Albert Johnson og teaterdirektør Burial Clay (myrdet en uge efter at have opsat mit show), som først inviterede Amerikanske Billeder til USA. Senere boede jeg hos den sorte bøsseaktivist Lawrence Andrews, mens han hjalp med at etablere vores teater i San Francisco. Han inviterede mig til at arbejde med Black and White Men Together for at konfrontere den racisme, han så blandt sine medlemmer: “De hvide kan gå i seng med os, men bagefter vil de ikke have noget med os at gøre.” Splittelsen mellem bøsser og lesbiske var endnu større dengang, men i 1980’erne så jeg lesbiske forlade deres berettigede vrede mod mænd og forene sig med bevægelsen — i erkendelse af, at kampen mod undertrykkelse er fælles.

1984 - Swarthmore, PA

2012 - Washington, DC

1973 - Baltimore. Ms. Willie efter vores Thanksgiving middag

2021 - Ms. Willie nu tilbage på landet i NC, her 73 år gammel

1995 - NYC - Herretoilet før Trumps transfobiske Maga bevægelse

1975 - Tenderloin, San Francisco alle tre

Tværkulturel blafning ind i crossdressingens verden

1973 - Baltimore. Ms. Willie i hendes stue

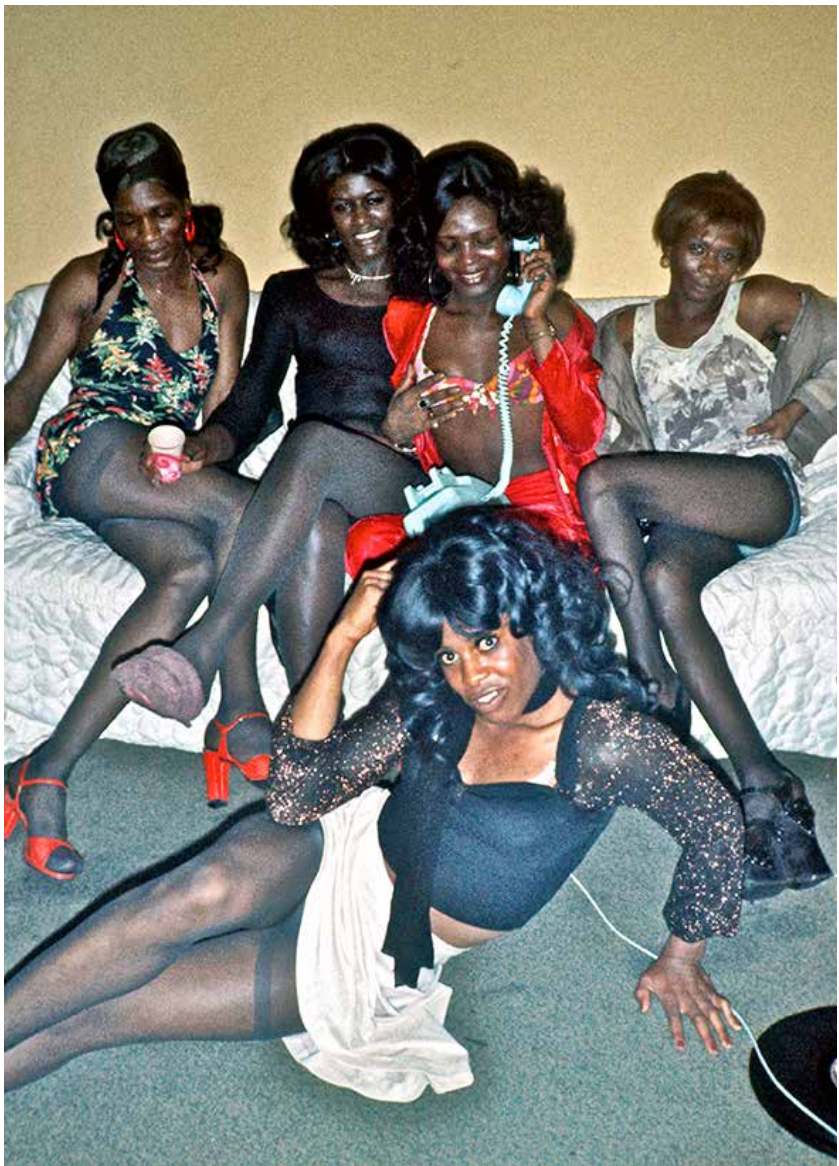
1975 - Tenderloin, San Francisco - Tania

“Black queer youth are not a monolith, and our experiences are diverse. But we all deserve to be seen, heard, and loved for who we are.” —Kacen Callender, from Felix Ever After

Da jeg en mørk Thanksgiving-aften i 1973 blaffede med mit danske skilt i Baltimores ghetto for at finde et sted at overnatte, blev jeg uventet samlet op af en smuk sort kvinde. Sorte kvinder samlede mig næsten aldrig op, men hun inviterede mig hjem til sit velholdte forstadshus. Vi talte længe om dansk litteratur, og da hun senere bad mig dele hendes silkeseng, opdagede jeg først under kysset hendes skægstubbe. Hun var en transkvinde.

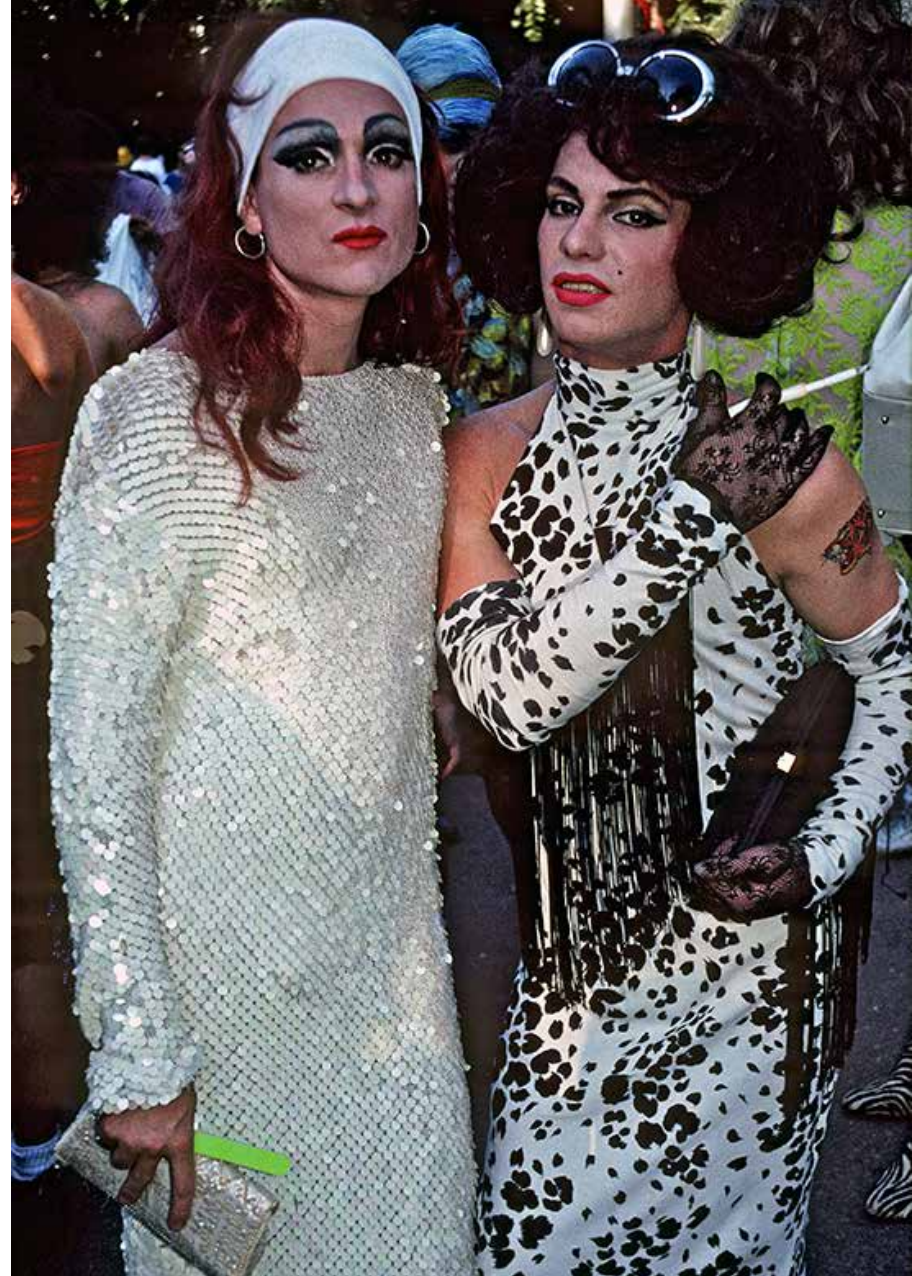
Når jeg senere fortalte historien til amerikanske mænd, reagerede de tit med afsky: “Hvad gjorde du? Sprang du ud af vinduet?” Deres angst afspejlede en voldelig virkelighed – kort efter blev en transkvinde dræbt af to mænd, der troede, hun var en ciskønnet sexarbejder. For mig blev Miss Willie i stedet en kær veninde, og min første forbindelse til trans- og dragmiljøet.

Hun beundrede Danmark for at være blandt de første lande, der tillod kønsskifteoperationer, og introducerede mig til Christine Jørgensens bog. Forbløffet hørte jeg om, hvordan Willie voksede op i tobaksmarkerne i North Carolina og havde følt sig draget mod pigetøj siden hun var fem. Som ung flygtede hun nordpå for at leve åbent som sit sande jeg. I dag er hun – nu i 70’erne – flyttet tilbage til sine rødder i North Carolina, hvilket viser hvor meget tiderne har ændret sig. Efter Willies kærlige introduktion til trans- og dragverdenen følte jeg mig straks hjemme, da jeg siden flyttede sammen med mange transpersoner i San Franciscos Tenderloin-kvarter. Her oplevede jeg deres tunge kamp gennem transitionen – men også deres enorme livskraft, glæde og humor til dragfester og shows. Måske derfor føltes det naturligt, at da jeg i min alderdom var med til at åbne Danmarks første kvindemoské, var det på den betingelse, at vores LGBTQ-flygtninge kunne bære højhælede sko til deres dragshows i moskéen.

Alle 1975 - Tenderloin, San Francisco

2001 - NYC

1975 - Tenderloin, San Francisco alle tre

Ghetto i ghettoen: Når minoriteter udstøder deres egne

"To be black and queer is to be in a state of constant negotiation between the world inside and the world outside." - Essex Hemphill

Frigørelsen var ikke nem. Jeg så tidligt, hvordan undertrykkelsen drev mange af mine transvenner ud i destruktive nar-komiljører og sexarbejde, hvorfor jeg siden mistede kontakten med dem. Når et en minoritet behandles med foragt og fjendtlighed, bliver den ofte så bevidst om sit lukkede system, at den går skridtet videre og overdriver sin "anderledeshed".

Og således fuldendes den onde cirkel af undertrykkelse, da subkulturen nu synes at "retfærdiggøre" samfundets foragt. En ghetto skabes i ghettoen, da de "pæne", konforme bøsser og lesbiske ofte føler, at drags, transpersoner og andre queer-subkulturer "ødelægger" det for dem i deres forhold til den heteroseksuelle verden. Denne interne transfobi blev senere politiseret og brugt som et våben i Trumps mobilisering og kulturkrigsstrategi frem mod 2024, hvor transkønnede blev dæmoniseret som symbol på moralsk forfald.

1975 - SF. Transkønnet far holder fødselsdag for hendes søn

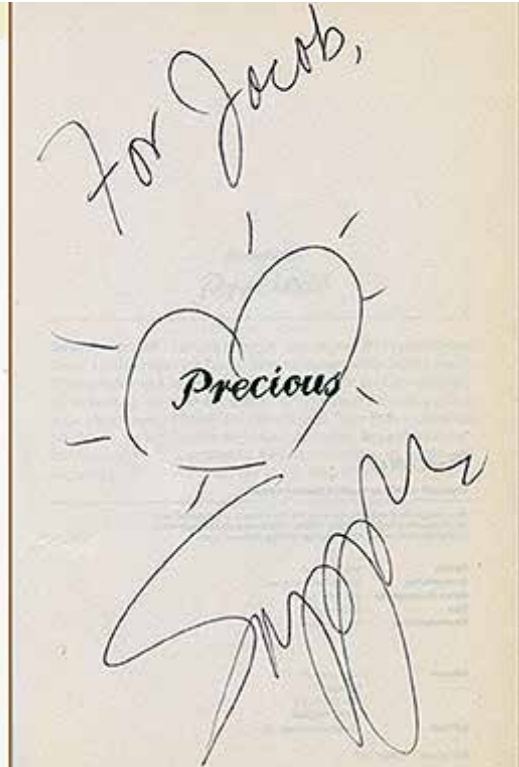
1975 - Tenderloin,
San Francisco

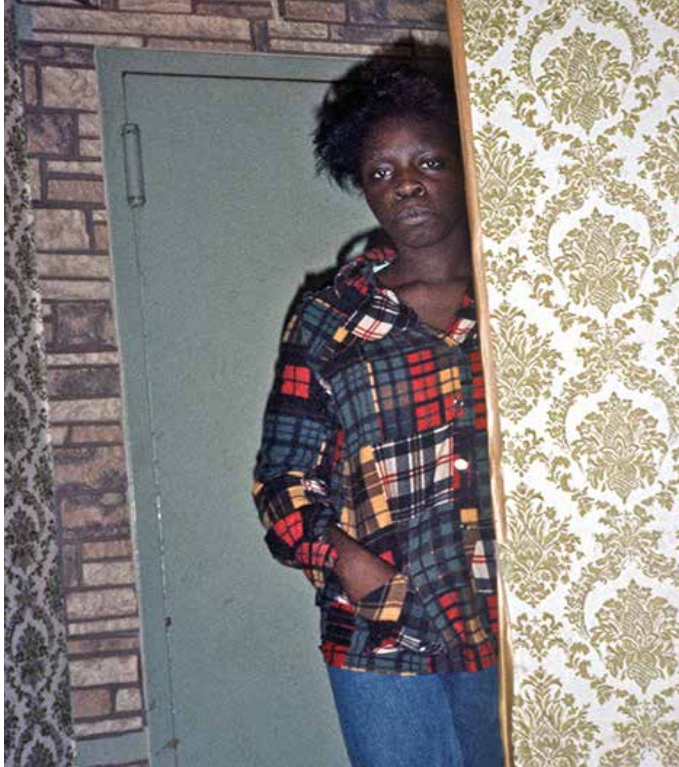
1975 - Tenderloin,
San Francisco

1985 - Sapphire Lofton i hendes lejlighed i Harlem da hun arbejdede på bogen

2010 - Filmen og bogen med Sapphires inskription til mig

1973 - Sally i Queens, NY

2006 - Sally i Bronx, NY

Hvordan seksuelt misbrug af børn opretholder en cyklus af undertrykkelse og vold

2012 - Sapphire til middag hos mig i New York

2016 - under helingsarbejdet København

“There is no greater agony than bearing an untold story inside you.” — Zora Neale Hurston, from Their Eyes Were Watching God

“One of the things my work has taught me is that trauma is not just an individual experience. It is generational, it is communal, it is national!” -Sapphire, author of Push (Precious)

Som vagabond blev jeg ofte inviteret hjem af kvinder, der klagede over seksuelt aggressive amerikanske mænd, som de ikke turde date. Mange af dem sprang senere ud som lesbiske, og i 1980’erne var lesbiske blevet den næststørste minoritet (efter jøder), der organiserede mine forelæsninger på campus. Blandt dem mødte jeg Sapphire, allerede en stærk stemme som slam-poet og aktivist i United Lesbians of Color for Change.

Vi dannede et tæt, næsten søsterligt bånd, fordi vi begge – som outsiders – havde set,

hvordan seksuelt misbrug i barndommen gennemsyrrer hele underklassens smerte. I mine workshops begyndte incestoverleverne at stå frem, og Sapphire genkendte mønstrene fra det sorte samfund: traumer, der videreføres gennem generationer og bliver til et nationalt sår.

Da hun senere slog igennem med romanen Push og filmen Precious, var jeg ikke overrasket. Hun satte ord på det, vi havde talt om i årevis: at misbrug ikke kun er et individuelt helvede, men et strukturelt. Da jeg introducerede filmen i Danmark med et lysbilledshow om ”mit liv med Sapphire”, føltes det som en fortsættelse af vores fælles mission – og senere kom hun også til Danmark for at støtte vores arbejde med incestoverleverne i Ubuntuhuset.

“Trauma isn’t a black box, it’s a constellation. It’s a network of experiences that shape our desires, our fears, and our actions.” - Kiese Laymon, sexual-abuse survivor

“I know that I can never go back to my childhood, but in its absence, I have learned to live with the ghosts that haunt me.” -Sexual abuse survivor Maya Angelou

Behovet for hjælp er enormt: Globalt har hver femte pige og hver tiende dreng været udsat for seksuelt misbrug. I USA er tallene henholdsvis 25 procent og 16 procent, dvs. 42 millioner voksne incestoverleverne. Men blandt sorte amerikanere og enlige mødre er det langt højere, hvilket gør misbrug til en grundlæggende drivkraft i den vold, vi ser omkring os – fra hvid hadterror til sort kriminalitet. Uden livslangt venskab med dem, der inviterede mig hjem som ”outsider”-vagabond, ville jeg have været blind for, hvor mange af disse invitationer, der faktisk var et råb om hjælp – ofte udtrykt på irrationelle, selvdestruktive eller voldelige måder. Jeg havde måske fornemmet smerten dengang, men kunne ikke sætte ord på den før ofrene selv begyndte at gøre det – særligt i workshops. Kvinder som den overvægtige Precious-figur beskrev, hvordan de dul-

mede smerten med tvangsmæssig over-spisning, alkohol eller stoffer. En mand i min workshop i West Virginia donerede 5.000 dollars ”til dit helingsarbejde” efter at have vundet en sag mod sin krænker; jeg indløste aldrig checken, men hans desperation sagde alt. Blandt mine ghettovenner så jeg, hvordan seksuelt misbrug formede børn forskelligt i samme familie. Jeg forstod aldrig, hvorfor Sally (som 18-årig i 1973 på side 324? forsvandt fra familiebegivenheder fra 1980’erne, før hun som voksen i 2006 – nu stor som Precious – betroede mig, at hendes far havde voldtaget hende gennem hele barndommen. I årene før så jeg hendes søster Kashia blive så kriminel som junkie, at jeg måtte holde øje med filmudstyret under en tv-optagelse i 1986. I en anden film i 2015 søgte den anden søster, Cory, mine råd til at komme ud af sit eget ødelagte liv. Alle tre søstre har siden fået hjælp, men kæmper som overleverne med deres PTSD. Bølgerne efter sådanne traumer kan i høj grad aflæses i volden på de følgende sider.

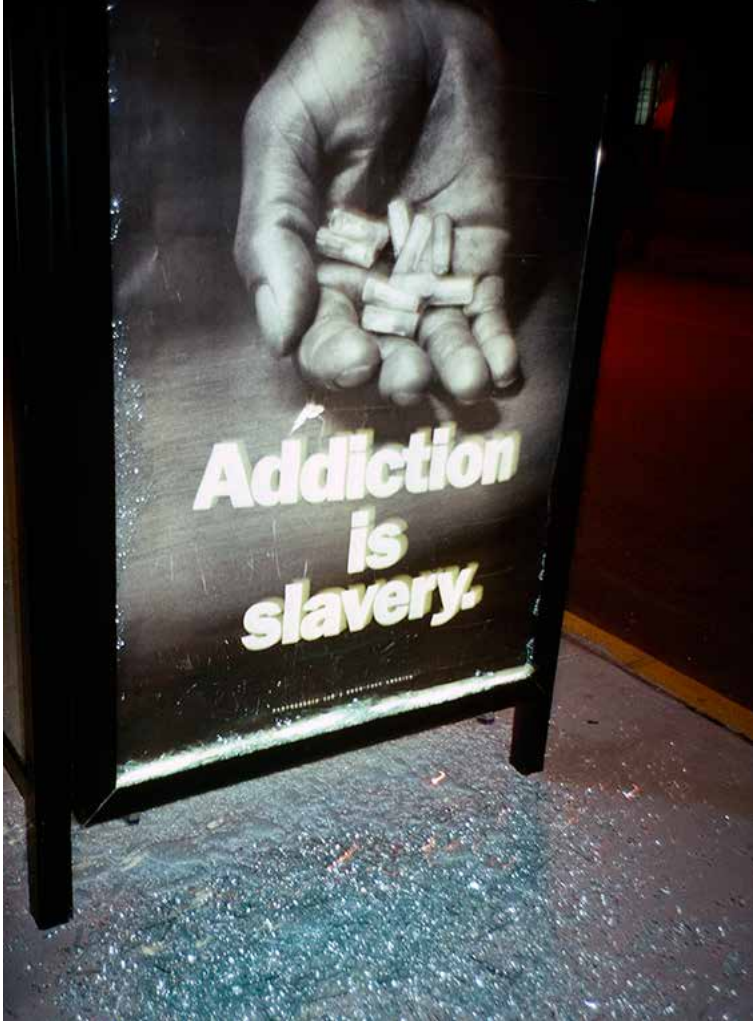
1986- Kashia som narkoman i Queens, NY

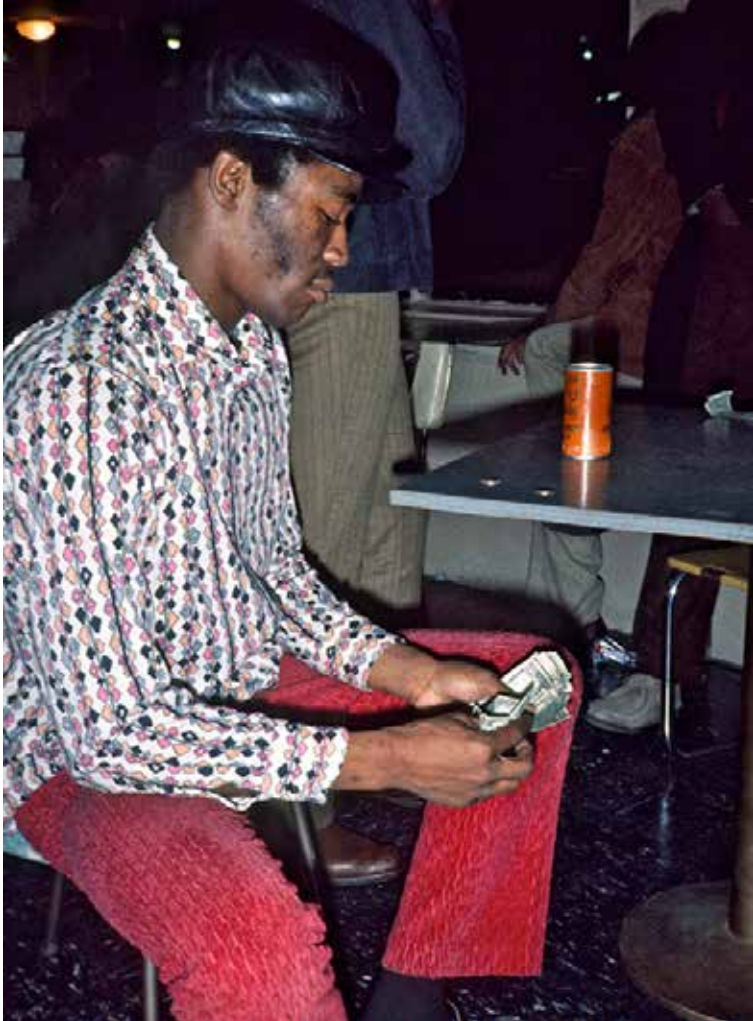
2015- Se Cory fortælle om misbruget i filmen herunder

Interview med Cory om den incest, hun blev udsat for af sin far

1991 - NYC

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

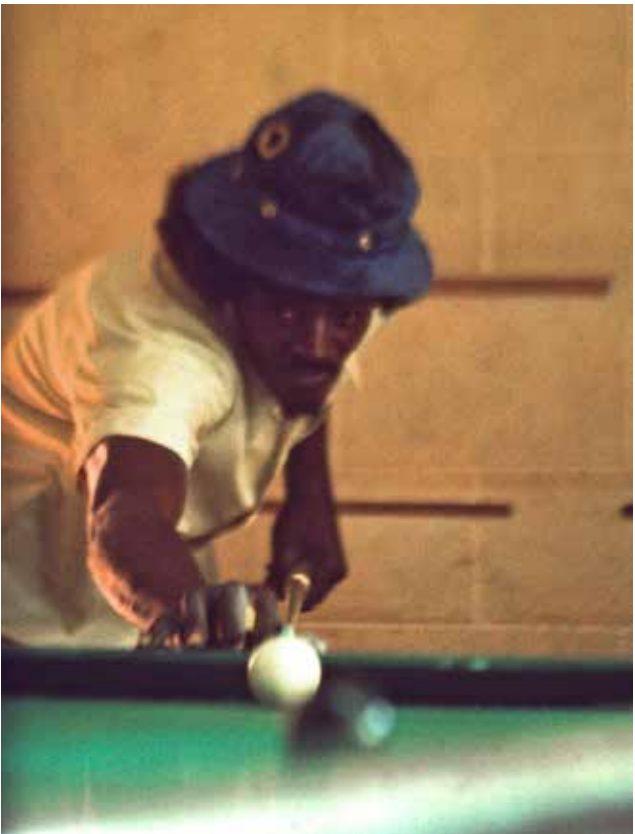
At spejle sig selv i ghettoens subkulturer

“Understanding the subculture of the ghetto requires seeing beyond stereotypes to the real people struggling every day not just to survive, but to retain their humanity in the face of systemic oppression.” bell hooks

Den stærke subkultur i den sorte ghetto er en torn i øjet på de bedrestillede sorte. Begge grupper forsøger at gøre sig fortjent til integration, men hele tiden bruges det patologiske billede af subkulturen til at stereotypificere dem. Bevidste om dette betragter mange i den sorte middelklasse den lavere ghetto ikke som et bevis på fælles undertrykkelse, men som en skam, man skal holde afstand til.

Spændingerne mellem over- og underghettoen var så markante, at jeg ofte måtte vælge side – hvilket ikke var svært efter alt det, jeg havde set af lidelsen i underghettoen og den resulterende foragt fra både overghettoen og de hvide.

Jo bedre jeg forstod denne verden, jo tydeligere så jeg de dybere mekanismer i undertrykkelsen. For mange hvide fremstår underghettoen som en uforståelig verden af kriminelle, alfonser, bandemedlemmer, menneskehandlere, sexarbejdere og narkoafhængige. I et lukket system som dette kan deres handlinger af trods og overlevelse ligne foragt for et samfund, de ved, de aldrig får adgang til.

Billiardrum bliver mødesteder, luksusbiler statussymboler, sort eller brun kulturnationalisme – undertiden islamisme – identitetsfællesskaber. Håndsmæk og det kunstlede ”jive” eller ”walla”-sprog fungerer som kode. Men selv om forræderisk ”back-stabbing” kan være lige så hyppigt som det broderlige håndtryk, kan man ikke undgå at elske disse socialt udstødte, når man først har lært deres regler og overlevelsesteknikker. Det er mere overvældende at møde menneskelighed i brutale omgivelser end blandt mennesker beskyttet mod livets sår.

Når denne underverden provokerer os, er det ikke mindst, fordi den udgør et enormt forvrænget spejlbillede af os selv. Uden at forstå – og respektere – denne skræmmende kultur kan vi ikke erkende – og konfrontere – de undertrykkende sider af os selv, som den så klart afspejler. For den viser ikke en ”sort” eller ”brun” kultur, men snarere vores egen sindstilstand i al sin brutalitet.

Her – strippet ned til det rene skelet – finder man tendenserne i hele systemet: den ubarmhjertige kamp om status, den konkurrenceprægede besættelse, sexismen og ikke mindst den herre-slave-dynamik, der gennemtrænger ethvert socialt hierarki.

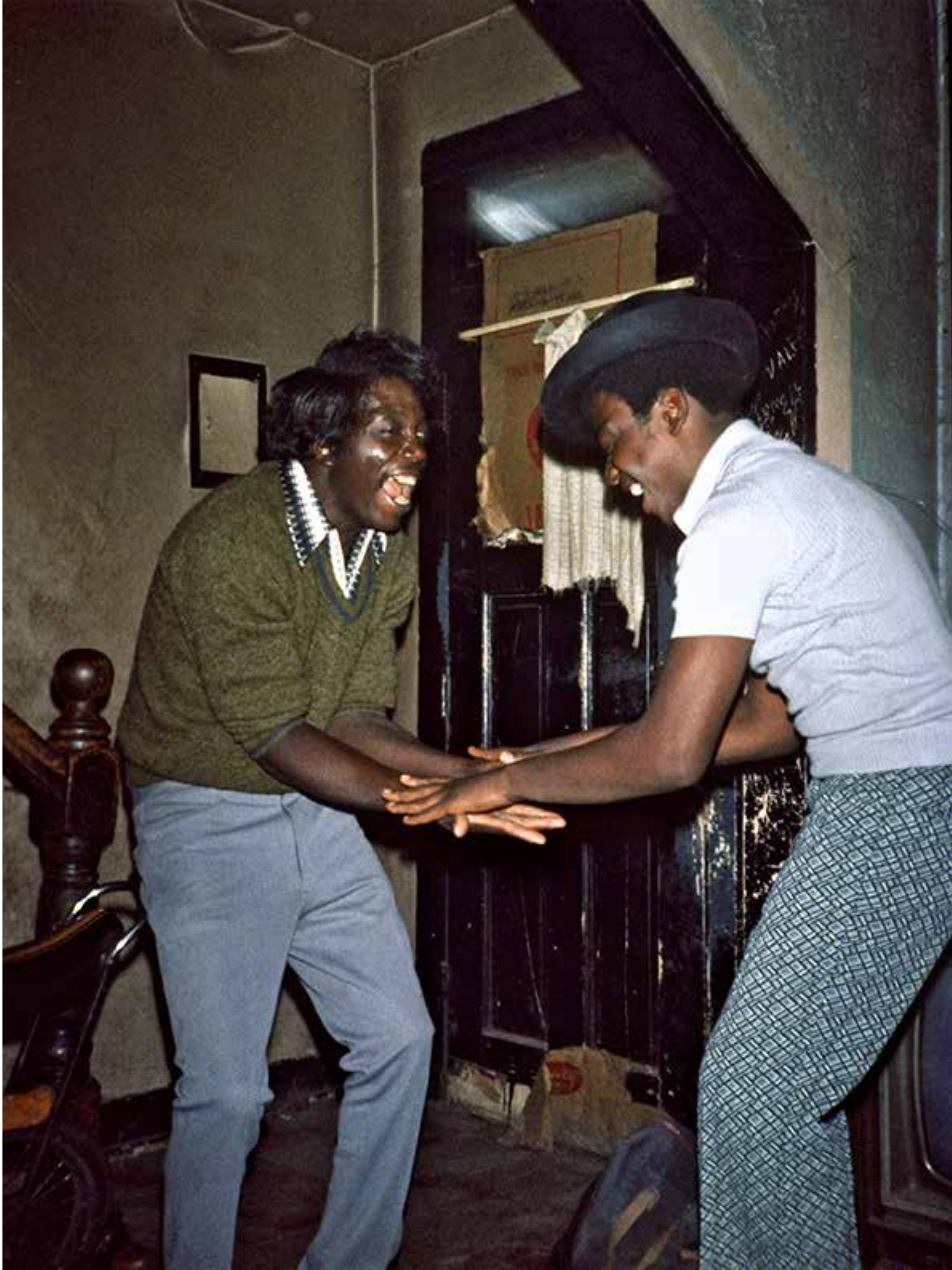

1974 - Daytona Beach, FL

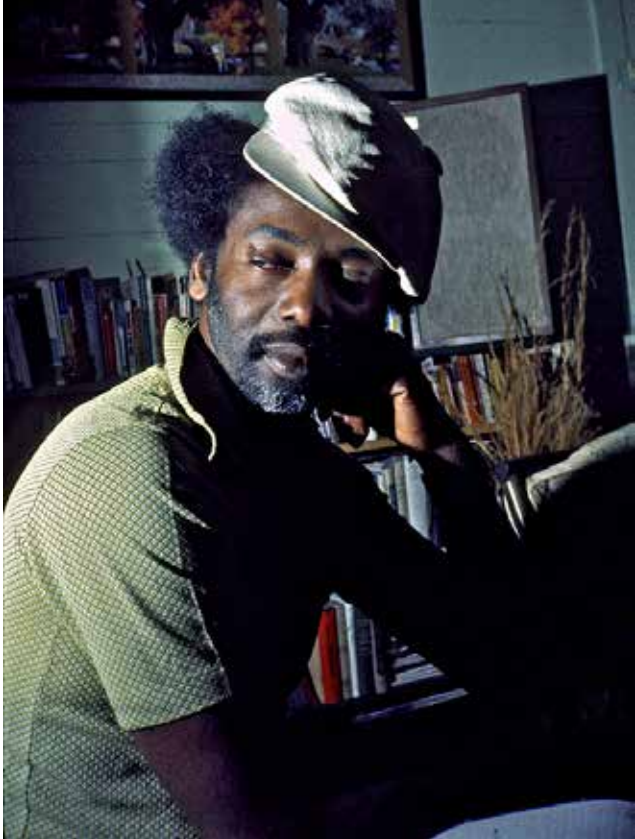
1972 - Detroit

1972 - Jackson, MI med billede af J.F. Kennedy
Th. 1975 - Richmond, VA

1974 - NYC

Bund begge 1975 - Tenderloin, San Francisco

1973 - Zebulon, NC

Ghettoens usynlige hierarkier af udnyttelse og afhængighed

“Sexism has never rendered women powerless. It has either suppressed their strength or exploited it.”—Sapphires

“Many women who are trapped in exploitative situations have internalized the belief that they deserve to be treated badly. This is a form of self-hatred that is nurtured by a society that devalues and degrades women.” — bell hooks

Hvor end i verden herre-slave-forholdet findes, vil der inden for slavekulturen ske nye opdelinger i friske herre/slave-relationer. Hvor denne dynamik opstår, er friheden allerede fraværende, for et herre-slave-system kan kun overleve inden for et lukket kredsløb. I underklassen ses dette internaliserede slaveri tydeligst i forholdet mellem alfons og sexarbejder, hvor kvinden er totalt underkuet og mentalt kryber for hans fødder i ritualiseret ærbødighed.

Men alfonsen er ikke kun bøddel – han er også offer i et større system. Han bliver en slags slavefoged, der sørger for, at ”varerne” leveres til den egentlige slaveherre: den hvide mand. Hans redskab er ikke længere pisken, men ”the pimp stick”, en stok af snoede stålbjøjer. Og selv om alfonsen, ligesom forretningsmænd i det almindelige samfund, kan agere med skræmmende grusomhed, er det afgørende at huske, at også de er underlagt strenge regler, som de ikke selv har skabt.

Disse regler ligger i The Book – en uskreven Adam Smith-manual, der gives videre fra alfons til alfons. Nutidig forskning bekræfter, at disse kodekser stadig eksisterer: kvoter, arbejdstid, straffe, økonomisk kontrol og et helt vokabular for dominans. The Book beskriver et undersystem af det større kapitalistiske system. Og ve den alfons, der bryder lovene. Ligesom virksomhedsledere afholder de daglige ”møder”, hvor

de udveksler strategier for at holde ”lønninjerne” nede og forfine teknikker til at styre deres ”ho’s” og ”git down-time”. Man kan tit se, hvem der tilhører en ”mack man” (alfons), og hvilke der er ”outlaws”, idet alle de organiserede kommer på gaden næsten samme tid hver aften, mens de selvstændige ”fredløse” kommer og går, som de vil.

Da de var de ultimative tabere i udbytningshierarki, følte jeg mig altid tæt knyttet til de sorte sexarbejdere, som ofte tilbød mig gæstfrihed – dog kun ”outlaws”, af gode grunde. Fordi jeg var en af de få mænd i deres liv, de ikke havde et seksuelt eller forretningsmæssigt forhold til, kunne de over for mig udtrykke den menneskelighed, som systemet ikke havde magtet at udrydde.

Begge fra 1975 - Tenderloin, San Francisco

Alle tre 1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1996 - Astoria, NY

"I am not free while any woman is unfree,
even when her shackles are invisible to me."
—Audre Lorde

"Black women's bodies are battlegrounds, the
site where racial, gender, and sexual violence
converge." —Kimberlé Crenshaw

"To be oppressed means to be deprived of
your ability to choose." - bell hooks

Kønsdynamikkens hustle i ghettoen og højere op

En af grundene til, at vi så let fandt sammen, var, at disse kvinder – lovløse i deres verden – havde været tvunget til at forstå hver detalje af det lavere ghettosystem for at undgå alfonser. Og jeg, en privilegeret "outlaw" i det større samfund, havde efterhånden tilegnet mig nok viden til selv at kunne navigere der.

Fra hver vores modsatte retning var vi nået frem til det samme perspektiv. Når parallellen mellem over- og underbygning stod så tydeligt, kunne de let se den indre mekanik i det samlede system, der skabte deres dobbelte undertrykkelse: racismen og sexismen.

For forholdet mellem alfons og sexarbejder er på mange måder en voldsomt overdrevet udgave af kønsrelationerne i underghettoen – og i samfundet som helhed. Her er mandens "hustle" ofte at skaffe "broad money" fra kvinder som "beskyttelse" mod at blive "hit on" af andre mænds aggressioner.

I en sådan verden bliver manden for mange kvinder først og fremmest en kilde til penge eller status, og nogle siger ganske åbent, at de drømmer om at "gifte sig med

en rig mand". Denne hurtige form for ghettoflugt chokerede mig, fordi jeg sjældent havde set så direkte transaktionelle forventninger hos danske kvinder, måske fordi udnyttelsen mellem kønnene i en mere ligestillet velfærdsstat ikke giver samme mening. Den prostitution, der ligger i at købe kvinder via rigdom eller status, er særligt tydelig i både Amerikas over- og underklasse.

Inden for dette lukkede system har underklassen lært at beundre "sharp pimps" og "righteous hustlers" i "fine threads", præcis som det større samfund beundrer succesrige selfmade kapitalister. Disse flamboyante alfonsere og hustlere, der tilsyneladende "har gjort det", er farlige rollemønstre, der trækker ghettobørn mod gadens økonomi allerede som otte- eller niårige. Men ligesom den nyrige kapitalist er alfonsen også en tragisk figur – konstant manipulerende og altid på vagt, ude af stand til at slappe af af frygt for, at hans skrøbelige imperium kollapse. Det så jeg tydeligt, da jeg et år arbejdede i en kirke, der forsøgte at organisere sexarbejdere i en slags fagforening for at beskytte dem mod både politiets brutale razziaer og alfonserne.

1987 - Harlem, NY

1973 - Med Geegurtha i Greensboro, NC

2003 - Med Geegurtha i Atlanta 30 år efter

Geegurthas kamp fra slaveri til befrielse

“The only way to deal with an unfree world is to become so absolutely free that your very existence is an act of rebellion.”
- Albert Camus

Blandt de sexarbejdere, der gjorde størst indtryk på mig, var Geegurtha, som stod midt i en desperat kamp for at slippe ud af sit slaveri. Da jeg mødte hende, havde hun netop været i fængsel og var næsten ødelagt af narkotika og vold. Hendes datter var født narkoman, men blev reddet gennem blodtransfusioner. I de fem år, Geegurtha arbejdede på gaden, så hun aldrig sin lille datter Natasha. Alligevel lykkedes det hende – mod alle odds – at blive rehabiliteret. Den moderkærlighed, hun siden gav – udtrykt på dette foto – er så rørende og mirakuløs for mig, når jeg mindes hende fra dengang, hun var et vrage. Hun blev leder af den klinik, der havde hjulpet hende, og begyndte at læse psykologi på universitetet.

1973 - Greensboro, NC - Geegurtha under arbejdet i rehabiliteringscentret

Jeg mødte hende gennem socialarbejderen Tony Harris, der inviterede mig til at tale for fængselsfanger i hans stofmisbrugsprogram. Efter mødet bad Gee mig komme hjem, fordi hun sagde, at min analyse af deres kriminelle fortid havde ramt noget i hende. Hun boede hos sin dybt troende familie, som frygtede, at hun ville falde tilbage i stoffer og prostitution. Derfor bad hendes søster Georgia, der var aktiv i kirken, mig om at flytte ind en uge og endda dele seng med Geegurtha og Natasha. Hun mente, at det ville hjælpe Gee at opbygge et tillidsfuldt, intimt forhold til en mand, der ikke ønskede noget af hende – hverken sex, penge eller magt.

Denne religiøst forankrede helingsproces virkede. Geegurtha faldt aldrig tilbage, og 30 år senere tog Tony dette foto af os, som spejler det, Georgia tog af os en søndag morgen i 1973, før vi gik i kirke.

1973 - Med datteren Natasha i Greensboro, NC

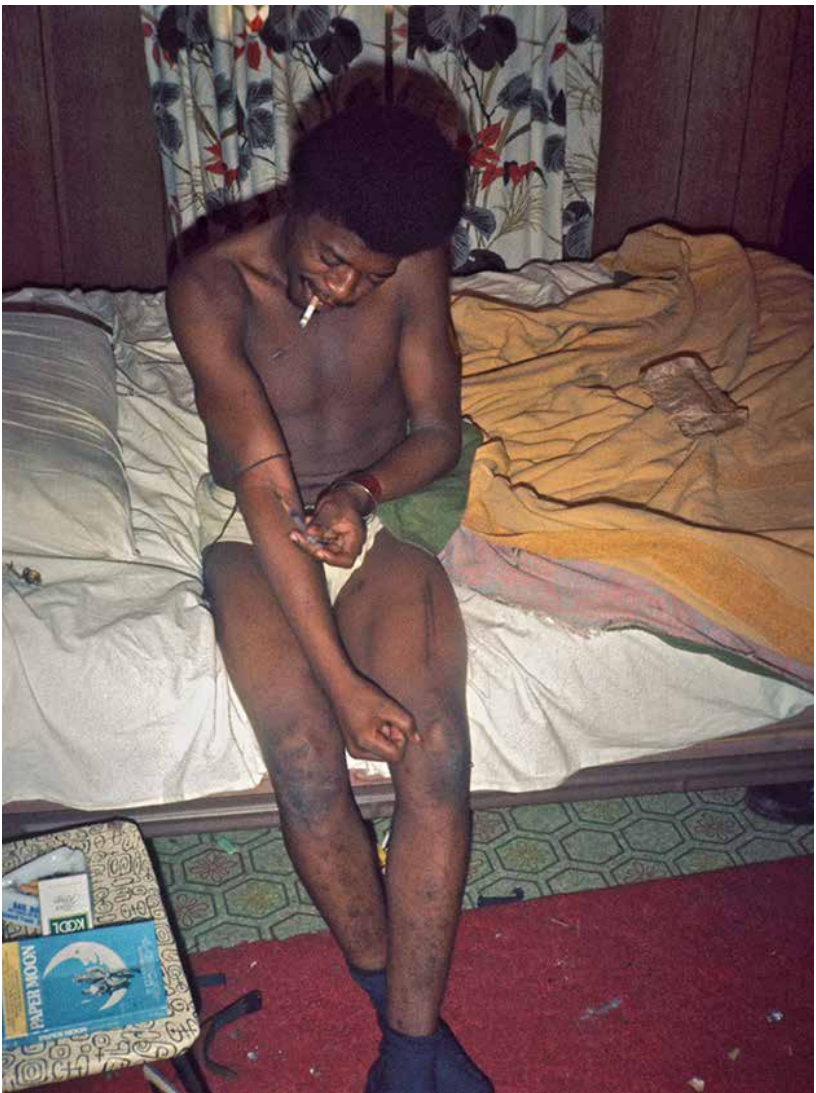
1973 - Greensboro, NC - Baggies døtre i aftenbøn

1973 - Greensboro, NC - Baggie med barn og Nixon på TV

1974 - Jacksonville, FL- Don i sengen vi delte

1974 - Daytona Beach, FL- Sprøjtede heroin tidlig morgen i sengen vi delte

Kampen for sort forældreskab i det lukkede system

Jeg blev stærkt berørt af denne moder-kærlighed, netop fordi jeg så, hvor mange hindringer der lægges i vejen for sort moderskab – og hvor dårligt faderkærligheden også har det. Denne mand, som lod mig dele sin seng i en lille én-rums shack i Florida, tog heroin hver morgen. Da han ikke kunne slippe misbruget, brød familien sammen, og han led under ikke at måtte se sit barn.

Da jeg boede hos Baggie – moderen til venstre – havde også hun været misbruger, men var blevet “clean” og lagde hele sit hjerte i at give sine børn en kærlig, religiøs opvækst. Men da jeg vendte tilbage et år senere, var hun blevet idømt 25 års fængsel for væbnet røveri. Den amerikanske kliché om, at “familien, der beder sammen, forbliver sammen”, holdt ikke stik. Folk, vi spærrer inde i et lukket system, vælger tit den hurtigste vej ud – ofte et øjeblik før de ellers ville have klaret den. De har i så høj grad internaliseret de hvides racistiske forventninger, at de mister troen på nogensinde at kunne klare sig på normal vis. De fleste kan intuitivt forstå, hvorfor en fange med syv år tilbage vælger at flygte frem for tålmodigt at forlade helvede på lovlig vis.

Først da jeg selv til sidst blev næsten ghettoiseret (side 433) – i stedet for blot at leve mit privilegerede vagabondliv i ghettoer – forstod jeg virkelig, hvordan det lukkede system fungerer som et fængsel: Man har hverken det psykiske overskud eller midlerne til at investere i en syvårig uddannelse, der kunne føre én ud. Ghettohandlinger er derfor typisk desperate og styret af kortsigtede mål, bestemt af det faktum, at man allerede lever i et fængsel. For sådanne mennesker vil ingen form for straf fungere som en afskrækkende faktor.

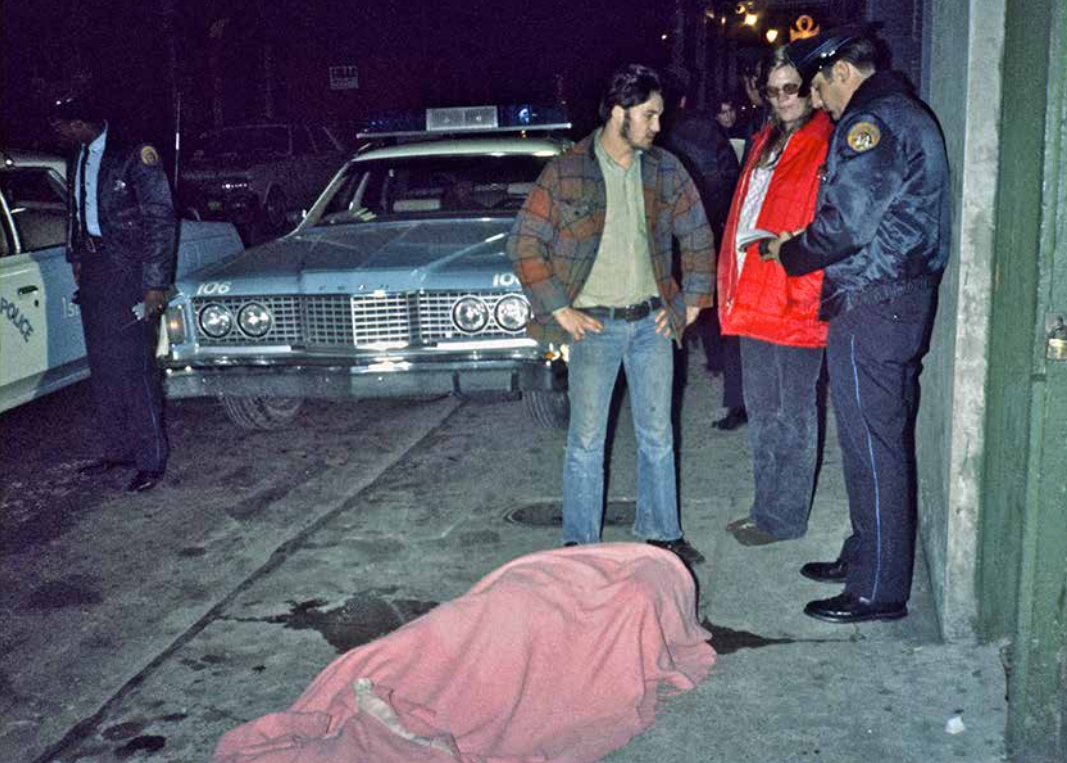

1974 - NYC med det nye WTC bagved lige efter dets færdigørelse

“The war on drugs has been a war on Black and brown communities. It has filled our prisons and jails with people, primarily people of color, for nonviolent drug offenses.”
- Michelle Alexander in “The New Jim Crow”

1974 - Jacksonville, FL

1974 - New Orleans

1975 - Tenderloin, San Francisco og herunder

1975 - San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

Bund 1974 - New Orleans - myrdet af min ven Butch

”Da jeg begyndte at skrive ”Blå, blå øjne”, var jeg ikke interesseret i modstand mod andres foragt, måder at aflede den på, men de langt mere tragiske og invaliderende konsekvenser af at acceptere afvisning som legitim, som selvindlysende. Jeg vidste, at nogle af ofrene for et stærkt selvhad viser sig at være farlige, voldelige og reproducerer den fjende, der har ydmyget dem igen og igen.” – Toni Morrison

“The most dangerous creation of any society is the man who has nothing to lose.”
- James Baldwin

2015 - NYC - Toni Morrison

1975 - San Francisco

1973 - Baltimore

Misforståede flugtveje: Om at udfordre kriminelle

Kriminelle flugtforsøg som røveri og be-
drageri er ikke mere kortsigtede end de
”lovlige” flugtveje, som hvide amerikanere
ofte bruger i deres racistiske stereotyper.
Frygt ødelægger den langsigtede tro på
fremtiden og gjorde det i 1970’erne mere
logisk at købe en Cadillac end at spare op til
en dag at flytte ud af sin forfaldne shack.
Da jeg kom fra en velfærdsstat, fandt jeg
det ironisk, at foragtelige hvide amerikane-
re konstant talte om de sortes ”lave tærskel
for behovstilfredsstillelse”, mens de selv
kæmpede for kortsigtede skatteoprør og
forsøgte at slæbe alverdens BMW’er, yach-
ter og unødvendige gadgets ind over deres
egen tærskel.
Når man nægter at betale for de fælles god-
er, inviterer man sandelig kriminelle til sit
hus. Et land fortjener de kriminelle, det
producerer.
Den ghettokriminelle, som direkte udfor-
drer disse uligheder, er samtidig den mest
misforståede og uretmæssigt frygtede figur
i hvidt Amerika. I praksis udgør han kun en
minimal fare for hvide; over 95 procent af

USA’s kriminalitet er hvid mod hvid eller
sort mod sort. Justeret for indkomst ligger
kriminalitetsraten næsten ens, selv om
sorte børn i indre byer lever med PTSD eft-
er generationer i virtuelle krigszoner, ofte
med højere mordrater end amerikanske
soldater i Afghanistan eller Irak – og oven i
det trans-generationelle traumer efter sek-
suel misbrug og forsømmelse.

Det kan lyde paradoksalt at jo mere vold jeg
så i deres bander, jo tryggere følte jeg mig
selv. Ghettoen har nemlig sine egne love og
uformelle normer, hvori vold ses som et
legitimt middel til at opnå respekt og man
myrder fordi ”He dissed me!”
Efter en barndom af ydmygelser og siden
fængselsvoldtægt – et liv gennemsyret af
skam – elskede de unge at posere for mit
kamera med deres respektindgydende vå-
ben. De ønskede at se sig selv gennem an-
dres øjne i skammen over den måde, de
troede samfundet så på dem, for at
kompensere for følelsen af
utilstrækkelighed.

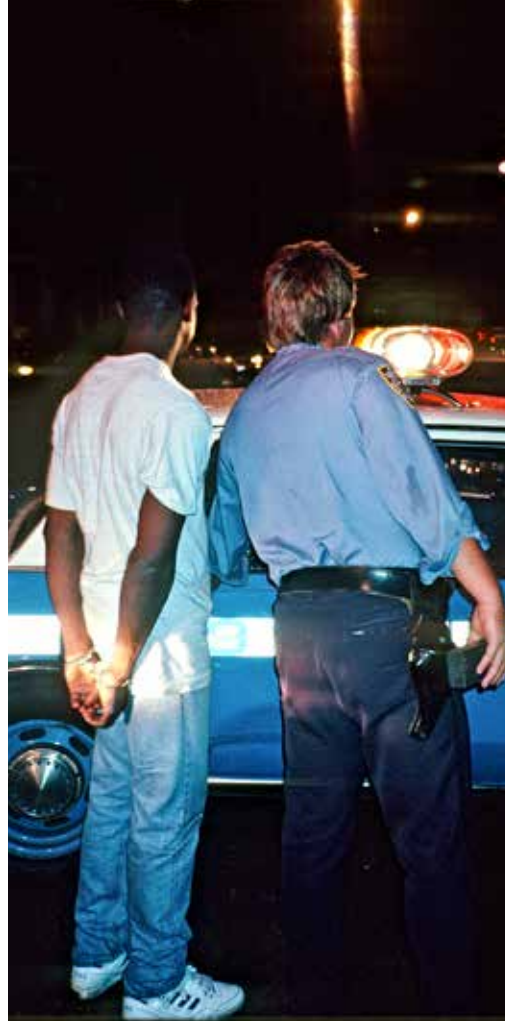
Ved modsat at se dem ikke-fordømmende
som mennesker uden håb og med et
enormt behov for positiv anerkendelse, var
det dels let for mig selv at overleve blandt
dem og dels at se løsninger i helhedens in-
teresse. For med deres lave selvværd var
deres handlinger ofte så selvdestruktive, at
jeg uden stolthed kan fortælle, at jeg deltog
i flere overfald, simpelthen fordi mine ven-
ner ikke fortalte mig om dem på forhånd og
ikke engang selv havde planlagt noget som
helst. Når de så et offer, handlede de tan-
keløst i en eksplosiv cocktail af dybfølt had
og selvhad snarere end af nød.
Ligesom koloniserede børn overalt vil st-
jæle fra en, der viser dem paternelsk god-
hed, fandt jeg, at også de voksne ”rip-offs”,
”stealers” og endog ”strongarm studs” var
overvældet af Shakespearsk fortvivlelse:

*“I am one, my liege, whom the vile blows
and buffets of the world have so incens’d
that I am reckless what I do to spite the
world.”*

1991 - Bullock County, AL

1975 - San Francisco

1975 - NYC

1973 - New Orleans

1973 - New Orleans

Med deres længsel efter kærlighed er det derfor ikke naivt at arbejde konstruktivt med minoritetskriminelle som alternativ til deres forsøg på at få anerkendelse i bander. I USA så jeg ildsjæle skabe mirakler for unge, der ellers ville ende i vold og fængsel. Og i det bandeplagede Sverige viser Nicolas Lunabbas arbejde i "Hela Malmö", hvor lidt der skal til for at ændre unge præget af vold og lavt selvværd.: basale ressourcer som tryghed, tillid og at blive set. For en brøkdel af prisen for fængsling kan man hjælpe både de unge og samfundet ud af den selvdestruktive spiral.

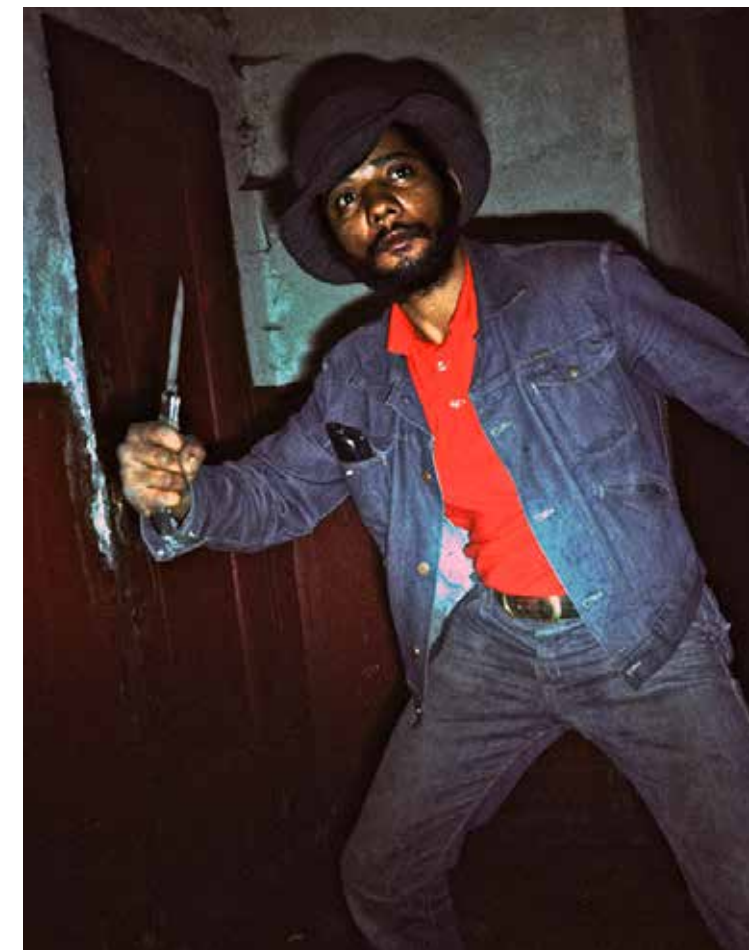
"Violence is a personal necessity for the oppressed. It is not a strategy consciously devised. It is the deep, instinctive expression of a human being denied individuality."
- Richard Wright in Native Son

1975 - San Francisco

1991 - NYC og herunder 1975 - NYC

1973 - New Orleans, LA

1975 - Malibu, CA

1989 - Harlem, NY

1975 - Tenderloin, San Francisco

Kastesystemets del og hersk politik

“People who treat other people as less than human must not be surprised when the bread they have cast on the waters comes floating back to them, poisoned.” - James Baldwin in *The fire Next Time*

*Freddy's dead, that's what I said.
Let the Man rap a plan,
say he would send him home,
but his hope was a rope
and he should have known.
Why can't we brothers protect one another?
No one's serious and it makes me furious.
Everybody misused him,
ripped him off and abused him
another junkie plan,
pushing dope for the man ...*

Når man lever længe nok i ghettoen, mærker man den sammensværgelse, de indespærrede taler om. Ligesom alle andre undertrykkere i verden udtrykker den dominerende kaste et psykologisk behov for ”del og hersk”.

Altid hørte jeg sorte børn i USA hakke på hinanden med ”du er for hvid” og ”du er ikke rigtig sort” – med næsten samme hadske ord som brune børn i Danmark i dag nedgør hinanden: ”du er for dansk”, ”du er ikke rigtig muslim”, ”danskervin”, ”luder”, hvis en pige klæder sig anderledes end gruppens norm.

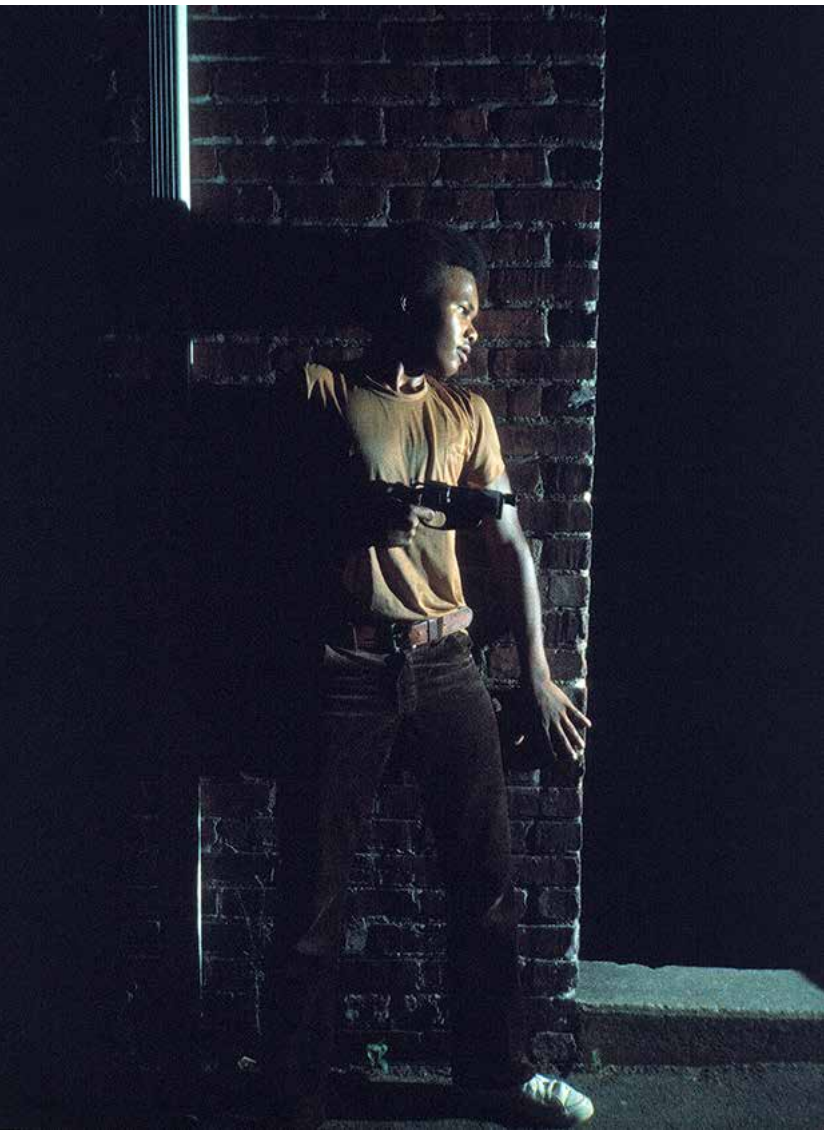
Ligesom betegnelserne ”Oreo” og ”kokosnød” blandt sorte bliver muslimske elever mobbet med ”du lugter af svinekød” eller ”din søster er danskerfucker”. Overghetto sættes op mod underghetto, bande mod bande, familie mod familie – til sidst bror mod bror.

Da jeg boede hos 15-årige Willie Hurt i Richmond, lå hans 13-årige bror på hospitalet, blindet af Willies kugle i en bandekrig. Alligevel fulgte jeg Willie på nye røvertogter blot to dage efter.

Mange af disse bander blev ødelagt af heroin; pressen afslørede, hvordan politiet havde solgt heroin og oversvømmet ghettoerne netop som banderne blev politisk bevidste. Igen var ”del og hersk” rettet mod et koloniseret folk.

Men jeg kender hvide godt nok til at vide, at bortset fra FBI's ”Cointelpro” program er der sjældent tale om en planlagt sammensværgelse imod de udstødte. Det behøver man ikke. Den daglige ”uskyldige” racisme – de undvigende blikke, den subtile herre-race-energi – virker lige så effektivt som en organiseret strategi.

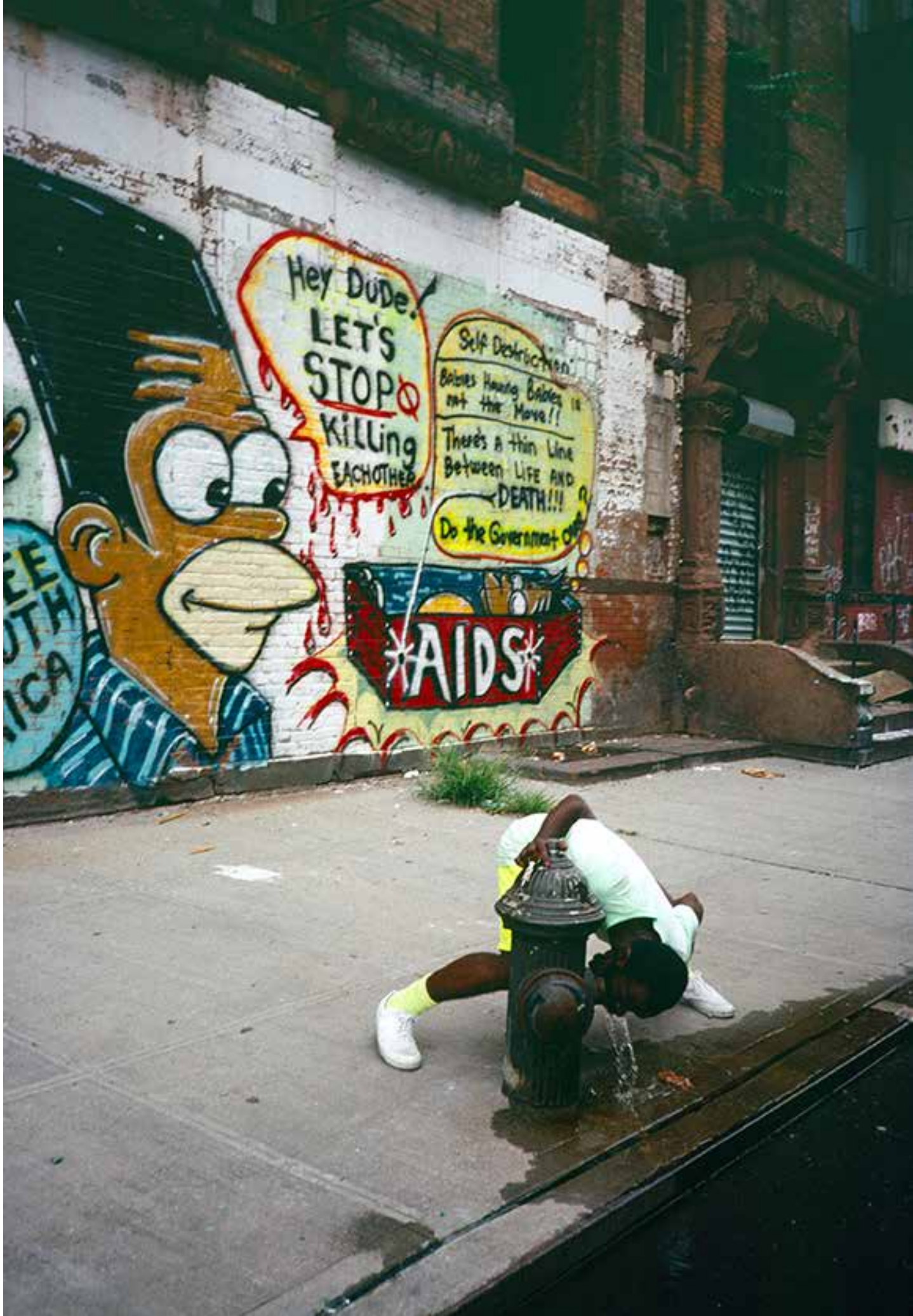
Da jeg besøgte en af verdens rigeste mænd, Paul Getty i hans luksuriøse palæ, så jeg blandt hans yndlingsmotiver en kunstnerisk fremstilling af de undertrykte, der kæmper mod sig selv.

1988 - NYC

Freddy is dead sang af
Curtis Mayfield - illustreret

Tv. 1989 - Harlem, NY "Lad os holde op med at dræbe hinanden"

1995 - Queens, NY

"And when we speak we are afraid our words will not be heard nor welcomed but when we are silent we are still afraid. So it is better to speak remembering we were never meant to survive." - Audre Lorde's A Litany for Survival

I 80'erne havde jeg talt 22 venner, der var blevet myrdet. Siden da har jeg mistet overblikket. Simon Williams, som min seksårige søn havde leget med i Astoria-ghettoen i 1986, var den fjerde i samme familie, jeg kendte, der blev myrdet. Ved hans begravelse i 1995 indledte

præsten – en tragikomisk figur – med ordene: "Vi har nået det mørke, hvor vi ikke længere kan græde vores smerte ud. Lad os grine den ud." Så begyndte han at fortælle vittigheder, og til sidst brølede alle 150 tilstedeværende af grin, selv Simons søster Cathrine, som ses her nedenfor. Men da jeg kom tilbage et par måneder senere for at give hende mine billeder, var også hun blevet myrdet, ramt af vildfarne kugler sammen med flere andre i den lokale butik. Cathrine var det femte mordoffer i Lela Taylors familie.

1995 - Queens, NY
Cathrine og hendes mand under begravelsen

Mellem eloider og morlokker

Lukas 9: 3-5 - "Tag intet med på rejsen, hverken stav, taske, brød, penge eller to kjortler hver. Når I kommer ind i et hus, så bliv boende dér, og rejs videre derfra. Men vil de ikke tage imod jer, så forlad den by og ryst støvet af jeres fødder som et vidnesbyrd imod dem."

"The ghetto is a construct, a product of neglect and fear. The people within it are as complex and multifaceted as anywhere else. Their stories deserve to be told, with dignity and without prejudice." - Colson Whitehead

I North Carolina havde en millionær, som jeg tit boede hos, lånt mig en stor Buick, så jeg kunne komme ud på de mest øde biveje, hvor man ikke kan blaffe. Efter en dag med megen fattigdom nåede jeg om aftenen Wilmington. Der havde været raceuroligheder, så jeg ville lære byen at kende.

Som altid i en ny by startede jeg fra bunden med at gå ind i de værste kvarterer. Jeg stillede bilen, for man kan ikke kommunikere med folk, hvis man ankommer i bil. Med skuldertasken gik jeg ned ad gaden som en netop ankommen blaffer og hen til en af de værste sorte barer på en af hovedgaden. Jeg elsker denne snuskede bland- ing af kaffebar og ølbar, hvor man kan sidde i timevis. Der sker kon- stant noget. Men denne aften gik det galt.

Det var omkring kl. 11 og mørkt, da jeg nåede stedet. Uden- for stod den sædvanlige flok halvkriminelle "superflies". De ser onde og farlige ud bag solbrillerne, men er det sjældent, hvis man behandler dem rigtigt Jeg elsker dem, fordi det er sådan en udfordring at finde mennesket bag solbrillerne. Det er knald eller fald, for en forkert bevægelse kan betyde døden. De er nemlig som alle kriminelle uhyre frygtssomme og reagerer spontant og nervøst. Min tommelfingerregel var, at jo mørkere deres solbriller er, jo mere bange var de for mig og hinanden.

Men når man har opnået deres tillid og får solbrillerne væk over et glas øl eller en marihuanacigaret, er de fantastiske mennesker og vil gøre alt for én. Derfor opsøgte jeg altid dem først i en ny by, for de havde en bunke kontakter. Jeg var altid fuldstændig ærlig og forsøgte ikke at efterligne deres sprog eller komme med hvid sentimentalitet om "we are brothers" og alt det pjat, de så ofte har hørt fra de hvide.

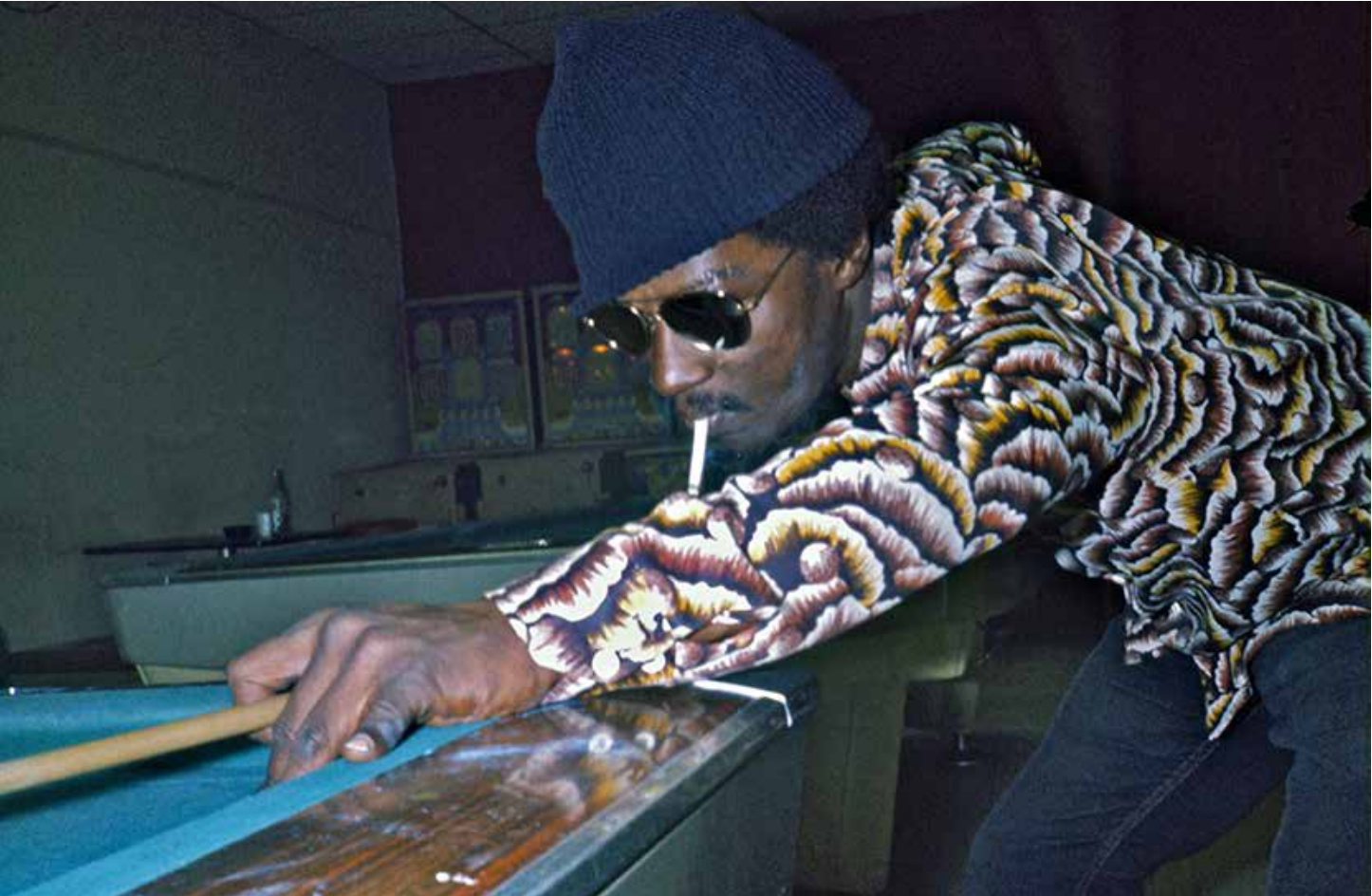
De er paranoide og stoler hverken på hvide, deres egne eller sig selv. Der har været trampet på dem hele livet, og dette overvinder man ikke med nogen falsk "brother"-snak. Men kan man gennem fuldstændig ærlig snak give dem beviser på, hvem man egentlig er, og hvad man vil, kan man overvinde mistænksomheden. Mange sorte foretrækker derfor racisten i syden fremfor den nord- lige liberale, for racisten ved de, hvor de har, og kan respektere ham for det han er, mens den liberale altid siger et og gør noget andet.

Med mine billeder og beskrivelser fra andre ghettoer overbeviste jeg dem normalt om min identitet, selv om de aldrig helt troede, jeg ikke var politiagent. Alligevel tog de næsten altid chancen, for eth- vert menneske har en trang til at være menneskelig; i dette sam- fundssystem er der altid en risiko forbundet med det Lader man masken falde, risikerer man at blive såret. Både kapitalisten og den kriminelle er i deres dagligdag så stærkt deformerede af de roller, systemet dikterer dem, at de har en usigelig trang til menneskelighed.

Denne trang kan de udfolde overfor vagabonden, der står uden for systemet. For at få mad eller husly må vagabonden tale til "det gode" i både kapitalisten og den kriminelle, og når han ser, at det altid kan lade sig gøre, kan han ikke læn- gere fordømme dem som blot "kapitalister" eller "krimi- nelle", men må fordømme systemet, han hele tiden må kæmpe imod for at overleve.

Derfor tog selv de værste kriminelle næsten altid denne chance med mig. Når mistroen havde lagt sig, og et par øller var gledet ned, kunne vi blive næsten forelskede i hinanden i gensidig beundring for de roller, vi normalt spillede. De var interesserede i, hvad jeg havde lært af andre kriminelle, og jo mere teknik jeg beskrev, jo tættere kom vi på hinanden. Men i udvekslingen af måder "to cop" på (at skaffe det krimi- nelle har brug for, en pose heroin, en bil, en pistol, en pige, eller vin) satte jeg det altid i politisk sammenhæng.

Begge 1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

Oplevelserne i løbet af natten blev tit mere og mere kriminelle. Jeg vidste, at for at få et sted at sove hen på morgenen, måtte jeg bevise, at jeg var med dem hele vejen. Den første nat i en ny by fik jeg sjældent meget søvn. Men på den måde fik jeg fodfæste i ghettoen i andre sociale lag, da de kriminelles familier og venner ikke nødvendigvis selv var kriminelle.

Men i Wilmington gik det alligevel galt. Jeg fik de samme fjendtlige vibrationer udenfor baren som altid, men her kunne jeg ikke trænge igennem isen. Alt prellede af. De begyndte at true: ”We are militants, get your ass out of here or you are a dead man.” Jeg blev så forbavset over, at min filosofi pludselig ikke virkede, at jeg blev helt svag. Jeg følte at jeg ingen kontrol havde og gav op. Længere nede ad hovedgaden drejede jeg ind i et uoplyst ”project” for at komme tilbage til bilen ad en anden vej. Men de satte efter mig og opfattede åbenbart disse kommunale fattiggårde som deres territorium.

Jeg gjorde så den fejl, at jeg begyndte at løbe længere ind for at gemme mig for dem. Under en busk så jeg, at de nu var ti-femten mand. Jeg begyndte at ryste, chokeret over udviklingen. Jeg indså, at jeg ikke havde en chance og løb ud i gyden for at overgive mig. Straks var jeg omringet, knive og pistoler rettet mod mig fra alle sider. Jeg husker ikke detaljerne, blot at jeg begyndte at rable løs: om de ikke ville give mig to minutter til at vise mine billeder og forklare, hvorfor jeg var der – og hvis ikke de syntes om dem, kunne de slå mig ihjel. Efter meget råb og skrigen førte de mig ud til hovedgaden med pistolerne i ryggen. Jeg rystede ved tanken om, at en af dem skulle komme til at trykke af.

De sagde, jeg skulle gå lige ud ad landevejen, til jeg var ude af byen. Jeg følte mig som en befriet kidnappet ambassadør i Latinamerika. For at komme tilbage til bilen måtte jeg gå tre kilometer ud og så tilbage ad en parallel gade. Jeg tænkte på at ringe efter en taxa eller politi, men havde ingen penge og ville ikke ses med politiet – så ville de være sikre på, at jeg ikke var på deres side. I mørket hoppede jeg fra træ til træ for ikke at blive set af forbipasserende biler, som kunne være dem. Scenen var som i filmen ”I nattens hede” – blot race-mæssigt omvendt. Jeg nåede helskindet tilbage og drønedes ud af byen. Jeg havde fået nok af at bo i ghettohjem den nat. Jeg har siden analyseret, hvad jeg gjorde galt. Der er ingen tvivl: Det gik sådan, fordi jeg var uærlig overfor de kriminelle. Jeg foregav at være en fattig vagabond med brug for et sted at sove, men bilen stod gemt, og jeg vidste, jeg kunne sove i den. Jeg var ikke fuldkommen ærlig og kunne derfor ikke udsende de positive vibrationer, der kunne åbne dem.

Efter den uhyggelige oplevelse begyndte jeg at føle, at noget fantastisk ville ske denne nat. Sådan går det næsten altid, når man rejser: når man er længst nede, kommer man ofte højest op bagefter. To uger før havde jeg stået og frosset på en bivej i West Virginia uden at få et lift og endte samme aften hos Rockefeller. Som vagabond må man være fatalist; netop i kraft af sin overbevisning udsender man så stærke vibrationer, at man selv er med til at skabe en gunstig situation.

Da jeg trådte ind på en bar på Wrightsville Beach, kom det derfor ikke bag på mig, hvad der skete. En sød ung kvinde kom hen, trak mig i skægget og spurgte, hvem jeg var. Det ene tog det andet, mens hun hældte vin i mig.

Når man som vagabond står alene i verden, er man svag i sådanne situationer og bliver let forelsket. Men når man kun en time før har været tættere på døden end nogensinde, bliver denne forelskelse så voldsomme dimensioner, at den bliver overvældende. Ethvert menneske, der viste mig varme den nat, kunne jeg have bundet mig til for evigt. En af hendes første spørgsmål var, om jeg havde et sted at bo. Da jeg sagde nej, svarede hun straks, at jeg skulle flytte ind hos hende.

Hun ville give mig alle de penge, jeg havde brug for, og et benzinkort til bilen. Hun tilhørte en af Amerikas rigeste familier, ejerne af bryggeriet Schlitz. Den nat glemmer jeg aldrig. Normalt er jeg impotent den første nat med en ny kvinde, men voldsoplevelsen sad så stærkt i mig, at jeg tænkte mere på den, og alt gik, som det skulle. Det var som dengang i New Orleans, hvor Mary Ann Westbury og jeg så en ven slå en anden ihjel under et spil pool, og bagefter gik hjem og elskede hele natten. Sex og vold hænger sikkert intimt sammen. I det hele taget føler jeg, at mange af mine forelskelser i USA er affødt af en voldelig oplevelse – eller har ført en med sig. Min kærlighed til landet er sikkert af samme natur. Den nat blev vi så forelskede, at hun straks talte om, at vi skulle giftes. Hun sagde, vi ville få 50.000 dollars og derefter 30.000 om året: ”Jeg vil have et barn med dig.” Jeg var så overbevist om, at jeg skulle giftes, at jeg begyndte at skrive rundt til mine venner, at ”nu havde jeg endelig fundet den rigtige”.

Jeg var fascineret af hende og hendes overklassenatur. Hun brugte penge, som var det vand. I den første uge brugte vi 500 dollars, og hun måtte telegrafere til sin far i Europa efter flere. Jeg nød at spise hummer og steaks efter måneder med ”soulfood”.

Men jeg insisterede på at fortsætte mit arbejde og fotograferede om dagen fattigdommen i det østlige North Carolina. En professor i geofagi (jordspisning) havde fortalt mig om sulten i området. Så om dagen fotograferede jeg sult, og om aftenen fråsede jeg i steaks på de fineste restauranter. Hver anden dag var jeg med min forlovede på en ø kun for rige. En vagtpost på broen skulle holde ”negre” og andet fattigt udskud væk. Vi boede i en stor lækker villa, lå på stranden dagen igennem og dasede. Det var her, jeg først begyndte at miste interessen for hende, da jeg simpelthen kedede mig. Hun havde i starten vist interesse for min ”hobby”, men det blev tydeligt, at hun anså sorte for undermennesker. Jeg har ofte forelsket mig i sydlige racister på grund af deres eksotisme og charmerende dialekt og fascinationen af mennesket bag herre-slaveforholdet, men jeg indså, at man ikke kan bygge et ægteskab på fascination alene. Jeg begyndte at føle, at vores barn ville blive et produkt af vold, ikke kærlighed. Da jeg spurgte, hvad hun ville gøre, hvis vi gled fra hinanden, sagde hun: ”Pyt, jeg har penge nok, jeg kan få en abort når som helst.” Hun var stadig vildt forelsket, men jeg var ved at komme ned på jorden.

1974 - Charleston, SC

Da hun skulle rejse til Galapagos for at se skildpadder, ville hun have mig med. Jeg var fristet, men sagde nej; at få hende lidt på afstand og køle af. Hun bad mig komme tilbage til hendes fødselsdag, hvilket jeg lovede. Jeg blaffede tusindvis af kilometer og ankom ved middagstid og troede, hun ville blive glad. Men hun lå blot på sengen, helt kold. Ferien hos skildpadderne havde været god, men hun var begyndt at føle, at vi ikke passede sammen. Til sidst var hun taget til Ecuador for at få en abort. Den havde været dyr og vanskelig i ”dette primitive, katolske land”. Nu havde hun ingen følelser tilbage for mig. Jeg syntes, hun var overfladisk, men jeg havde jo også selv været det. Både såret og lettet tog jeg afsked og tog tilbage til ghettoen i Wilmington for at prøve at bo der igen. Jeg gik ind i den samme bar, men nu om dagen, og købte en omgang Schlitz for de penge, jeg havde tilbage min tid i luksus. Og denne gang lykkedes det for mig at blive accepteret, og der var en pludren og en snakken og en varme uden lige. Det var i den tid, Schlitz kørte deres nye reklame med ”Only love is better than Schlitz”. Hver gang jeg siden så den rundt i landet, tænkte jeg tilbage til Wilmington – byen med det voldsomme racehad.

Sammendrag af breve

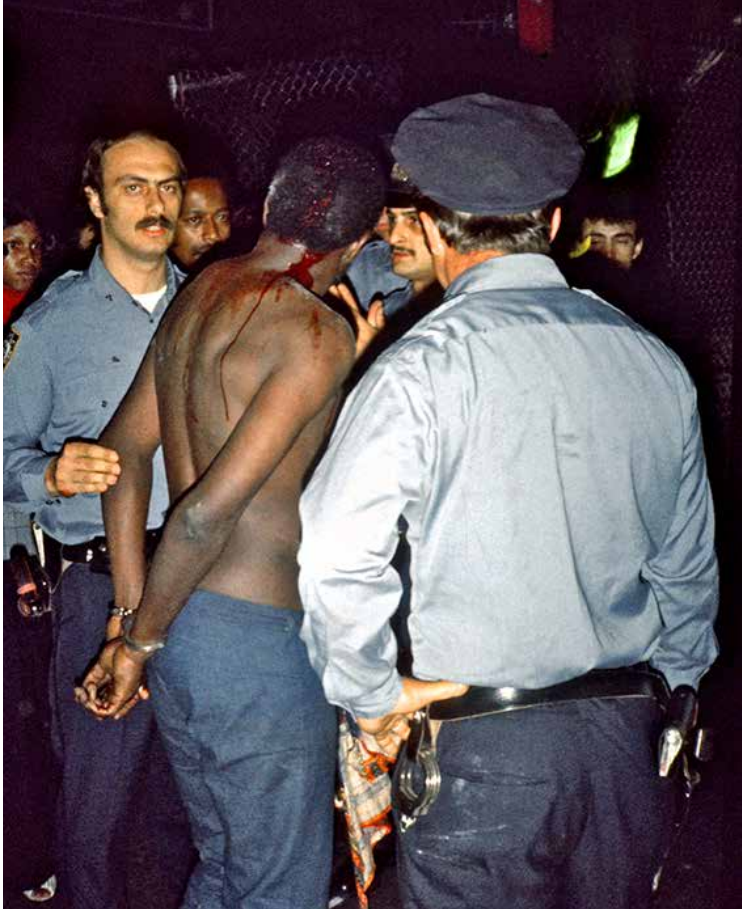
Efterskrift. Jeg nævner ikke Schlitz-kvindens navn her og bringer heller ikke billeder af hende, da hendes forældre engang i 80'erne fortalte mig, at hun netop havde begået selvmord. Det slog mig, at de eneste to af mine gamle ”kærester”, der senere tog livet af sig, begge var millionærer.

Begge 1974 - Harlem, NY

1974 - NYC
Th. 1973
- New Orleans
og 1973 - NYC

You explained it to me, I must admit,
a long rap about "no knock"
being legislated for the people
you've always hated
in this hell-hole you/we call home.
NO KNOCK the man will say
to protect people from themselves.
Who's going to protect me from you?
No knocking, head rocking, enter shocking,
shooting, cursing,
killing, crying, lying and being white.
NO KNOCK told my brother Fred Hampton
bullet holes all over the place.
But if you're a wise "no knocker"
you'll tell your knocking' lackeys
no knock on my brother's head
no knock on in my sisters head
and double lock your door
because someone may be
NO KNOCKING ... For you!

På jagt efter den indre godhed bag vredens skygger

"Policing in our communities has become deeply militarized, generating fear and resentment instead of safety and trust." - Michelle Alexander, "The New Jim Crow"

De fattiges kriminalitet er som de riges udbytning næsten umulig at fotografere. Resultatet kan man vise, men sjældent selve processen. Jeg var som regel sammen med de kriminelle i dagevis, før jeg fotograferede dem. For at overleve iblandt dem måtte jeg altid tro på det indre gode i vredens børn og opbygge forholdet til mennesket bag rollen, som systemet tvang dem til at spille.

I det øjeblik jeg fotograferede deres lyssky aktiviteter, henvendte jeg mig mere til deres miljøbestemte side – og forråbte dermed den tillid, de viste mig. Jeg ønskede altid at fotografere kriminaliteten set fra de kriminelles side, men for at fotografere,

måtte jeg stille mig selv på afstand af dem og var derved ikke længere "en del af dem." At registrere systemets vold var langt lettere end at fotografere modvolden. Her blev jeg fanget i skudlinjen mellem politi og kriminelle i Harlem. En betjent løb over og brugte min døråbning som skydestilling, og jeg fandt mig fotografisk pludselig på politiets side. I sådanne øjeblikke begyndte jeg at forstå deres brutale, men også menneskelige reaktioner. Deres racistiske fordomme og manglende forståelse for ghettos reaktioner skaber de vrede anklager om politibrutalitet.

Samfundet har trænet dem til at forvente det onde frem for at tale til det gode — derfor skyder de ofte, før de spørger. Jeg opfatter det normalt som en voldshandling at bære våben ind i en ghetto, fordi det viser manglende tillid, hvilket let avler modvold.

De første to år i USA bar jeg selv de hvides frygt i mig — hovedingrediensen i al racisme. Indtil jeg lærte ikkevoldelig kommunikation og positiv tænkning om medmennesket, blev jeg konstant slået ned af sorte. Politiet tager udgangspunkt i det negative i mennesker og fremelsker det derfor. Var de kommet ubevæbnede med åbent ansigt, ville de have haft en chance for at fremkalde de positive sider, jeg altid fandt selv hos de værste typer, "der vil dræbe for en dollar" — eller for et kamera.

Således bygger politiet et klima af frygt op på begge sider, som gør brutalitet uundgåelig. Indtil nutidens videooptagelser afslørede det, blev det meste af politivolden godkendt af hvide myndigheder. Mange stater tillader stadig politiet at bryde ind i folks hjem uden at banke på, hvorved utallige uskyldige er blevet dræbt.

"Police brutality is not an aberration, it's a feature of the system.....We are living in a system where the police can break down your door, kill you in your sleep, and get away with it." - Assata Shakur, digter og politisk aktivist.

Som medlem af Black Liberation Army (BLA) blev hun dømt for mordet på en politibetjent, men flygtede fra fængslet. Hun levede til sin død i 2025 som flygtning i Cuba. Hun var den første kvinde på FBI's liste over terrorister.

Black Lives Matter: James og Barbaras kærlighed

”I can’t breathe. Please, I can’t breathe.” - George Floyd

En dag så jeg i New York Times et avisbillede af borgmester Lindsay, der overrakte en buket blomster til en heltemodig politibetjent i en hospitalsseng. Der stod, at betjenten var blevet skudt under ”indtrængen i en lejlighed”. Jeg besluttede at finde ud af, hvad der egentlig lå bag hændelsen, og støvede rundt i Bronx i flere dage for at finde de pårørende og lejligheden, hvor det var sket. Lidt efter lidt fandt jeg frem til historien.

James og Barbara var et ungt sort ægtepar, som boede i Fort Apache, dengang det værste kvarter i USA, omkring Fox Street i South Bronx. En dag havde de hørt kriminelle på taget og tilkaldt politiet. To civilklædte betjente ankom og sparkede døren op uden at banke. James troede, det var de kriminelle, der var ved at bryde ind, og skød mod døren, men blev selv dræbt af politiet. Barbara løb skrigende ind til naboen. På politistationen i 41. distrikt bekræftede man forløbet og indrømmede, at ”der var sket en lille fejltagelse”, men at James jo selv havde været ude om det, eftersom han var i besiddelse af en ikke-registreret pistol.

Jeg var efterhånden så vant til den slags urimeligheder, at jeg ikke følte nogen voldsom harme mod betjenten. Jeg følte blot, at han havde handlet forkert. Da jeg allerede havde brugt så megen tid på sagen, besluttede jeg også at tage med til begravelsen. Jeg styrtede rundt i byen for at låne en pæn skjorte og ankom til bedemanden omkring en time før. Jeg tog flere billeder af James i kisten. Han var meget smuk. Jeg beundrede bedemandens arbejde med plastik for at lukke skudhullerne. Sorte bedemænd er rene kunstnere; selv folk, som har fået øjnene revet ud, kan de få til at se helt normale ud. Da sorte lig kommer i alle farver, bruger de næsten hele farveskalaen i plastikmaterialer. James gjorde ellers ikke noget særligt indtryk på mig – jeg havde allerede set for mange unge sorte lig. Det eneste, jeg undrede mig over, var, at der ikke var nogen blomsterkrans fra politiet. Denne time skulle blive den sidste normale time denne dag. Der kom ikke mere end ti begravelsesgæster, som alle undrede sig over at se en hvid mand. En ung fyr hviskede, at det virkede upassende til netop denne begravelse. Så hørte jeg pludselig forfærdelige skrig fra forhallen og så tre mænd bære Barbara ind. Hendes ben slæbte hen ad gulvet. Hun kunne ikke gå. Hun var en høj, smuk lyshudet kvinde.

Skrigene fik mig til at ryste; jeg havde aldrig før hørt noget så hjerteskrærende. Da hun kom hen til kisten, blev det uudholdeligt. Det var første og eneste gang i Amerika, jeg var ude af stand til at fotografere. Jeg havde før fotograferet med tårerne trillende ned ad kinderne, men havde altid holdt mig på så stor afstand af lidelsen, at jeg kunne registrere den. Da Barbara nåede frem, kastede hun sig ned i kisten, lagde sig oven på James og skreg igen og igen: ”James, vågn op.” De andre forsøgte at trække hende væk, men hun sansede intet andet end ham. Jeg var på dette tidspunkt overbevist om, at James ville rejse sig.

Jeg havde ofte midt i lidelsen i Amerika kunnet spore et vist hykleri eller en overfladiskhed, som gjorde det muligt for mig at distancere mig fra den. Barbara slog benene væk under mig. Alt begyndte at svømme for mine øjne. Det må have været dér, jeg pludselig styrtede tudbrølende ud af bedemandsfornetningen. Jeg løb gennem flere gader for bare at komme væk, vaklede ned ad Simpson- og Prospect-gaderne i et kvarter, hvor ni ud af ti døde en unaturlig død. Røvere stod i dørene, men jeg sansede dem ikke, stødte ind i affaldsspande og knuste flasker. Det var et mirakel, at ingen overfaldt mig; de må have troet, jeg netop var blevet det.

Da jeg kom til James og Barbaras opgang, spurgte jeg stadigt tudende nogle børn, om der var nogen hjemme hos ”manden, der blev skudt forleden dag”. De troede, jeg mente en anden, der blev skudt i opgangen overfor aftenen før. Nej her, sagde jeg. Men de havde ikke hørt, at nogen var blevet skudt i deres opgang. Men de havde ikke hørt, at nogen var blevet skudt i deres opgang. De boede på anden sal og James og Barbara på femte sal. Lejligheden stod tom. Røvere havde allerede plyndret den. Der lå kun papir og småting tilbage. Tomheden derinde fik mig til at hulke endnu kraftigere. Der var mange skudhuller i stuevæggen, hvor James havde siddet, men kun to i døren, som politiet havde sparket op. Der var tre låse på døren, som overalt i New York og en tyk jernstang fastgjort i gulvet – en sikkerhedsforanstaltning, politiet selv anbefalede for at undgå, at få døre sprængt af kriminelle. James og Barbara havde været så bange for kriminelle, at de havde sat dobbelt jerngitter for vinduer, selv i femte sals højde uden brandtrappe. I baggården lå en meterhøj dyng af affald. Her havde James og Barbara levet siden de var 16 år, sammen med deres nu fireårige datter.

1974 - Bronx, NY

Efter et par timer dristede jeg mig ud af lejligheden. Jeg havde grædt så meget, at jeg havde en drønende hovedpine, og hele vejen ind til Manhattan kom gråden i bølger. På Vestsiden dryssede jeg ind i en biograf uden egentlig at have besluttet mig. Det var dengang, de sorte film for første gang begyndte at komme frem. Filmen hed Sounder og handlede om en fattig familie i Louisiana i 30’erne. Der var en overvældende kærlighed og sammenhold i familien, men til sidst blev faren hentet af de hvide myndigheder og sendt i arbejdslejr for at have stjålet et stykke kød. Filmen var lavet i Hollywood og romantiserede fattigdommen; efter mange år kom faren tilbage, så filmen kunne få en happy ending.

Det var ikke den fattigdom, jeg havde mødt i Syden. De eneste gange, jeg græd under filmen, var, når noget mindede for meget om James og Barbara. Jeg dryssede videre mod Broadway. En gammel sort kvinde i det nordlige Bronx, som jeg havde boet hos om natten, havde givet mig 10 dollars, så jeg kunne få pænt tøj til begravelsen. Hun havde først ikke stolet på mig og i timevis ringet rundt til politistationer for at spørge, hvad meningen var med at sende en agent til hendes hus. Da hun efter en halv dag blev overbevist, blev hun så glad, at hun gav mig pengene, fik mig til at love at komme igen og ringede helt til Alaska, så jeg kunne tale med hendes datter deroppe.

Jeg havde stadig lidt penge tilbage og gik i min underlige sindstilstand lige ind i en anden biograf på Broadway og så Farewell, Uncle Tom, en rystende film om slaveriet. Den var lavet af italienere, så den romantiserede ikke slaveriet. Man så auktioner, torturedskaberne og hvordan mænd blev revet væk fra kvinder og børn. Det var frygteligt. Hvordan havde det dog kunnet få lov til at ske for kun 100 år siden?

Nogle steder var jeg ved at brække mig. Jeg så mig omkring i salen af frygt for, at der skulle være sorte til stede, men der var kun to andre mennesker.

Da jeg kom ud, stod en ung sort mand med solbriller og trippede. Jeg stod længe og så ham ind i øjnene og kunne ikke forstå, at han ikke slog mig ned.

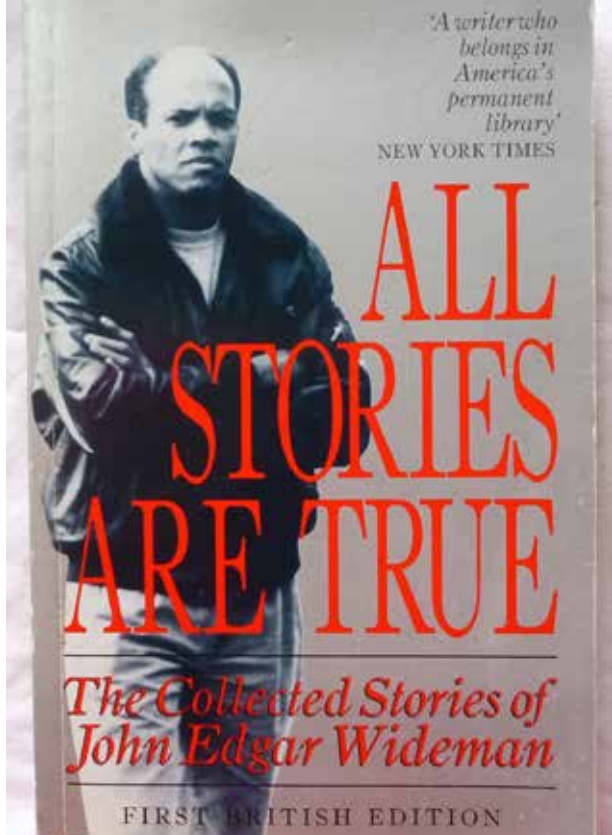
I flere dage bagefter var jeg helt ødelagt. Jeg vil aldrig glemme den dag. Den står blank i min dagbog. Der gik et helt år, før jeg tog mig sammen til at opsøge Barbara. Jeg kunne ikke glemme hende. Da jeg kom til køkkenet på Veteranospitalet, hvor hun arbejdede, blev en ældre sort kvinde sendt ud. Hun fortalte, at hun var Barbaras værge, fordi Barbara ikke havde været sig selv siden begravelsen. Hun var blevet indesluttet og sagde næsten ikke noget læn-

1974 - Bronx, NY

gere. Jeg spurgte, hvordan Barbara havde været før James’ død. Kvinden fortalte med tårer i øjnene om de fire år, hvor James og Barbara havde arbejdet sammen i køkkenet: altid glade, altid syngende, altid sammen. De havde aldrig meldt sig syge og var altid kommet og gået sammen. Men hun ville ikke lade mig se Barbara. Barbara ønskede ikke at se nogen. Der gik endnu et år, hvor jeg sendte et brev til Barbara fra Syd-staterne. Jeg gik ud fra, at hun nu måtte være kommet sig. Da jeg kom tilbage til køkkenet, var det igen den samme kvinde, som kom ud. Hun sukkede dybt og sagde: “Barbara er blevet sindssyg.” Barbara blev ved med at dukke op i mine tanker. Men en anden hændelse gjorde et lige så stærkt indtryk. I Florida var en ulykkelig hvid kvinde kravlet op i et vandtårn for at begå selvmord. Men hun kunne ikke få sig selv til at springe. Det var i et ghettoområde, og en stor flok mennesker, næsten alle sorte, samlede sig nedenfor. Politi og brandvæsen forsøgte at redde hende, mens folkemængden råbte, at hun skulle springe. Jeg forstod det ikke. Jeg råbte alt, hvad jeg kunne: “Hold op, hold op, lad dog den stakkels kvinde leve.” Men råbene tog blot til. Det var det værste og mest modbydelige masse-hysteri, jeg nogensinde havde oplevet. Så pludselig med et slog det mig, at skrigene lød som Barbaras den uforglemmelige morgen. Jeg begyndte at blive svag i benene og styrtede så hovedkulds væk, lige så hurtigt som i bedehjemmet. Om fem år vil jeg opsøge Barbara igen. Jeg må se hendes ansigt igen en dag.

Sammendrag af breve

John Wideman skrev en novelle inspireret af denne historie, *A Voice Foretold* i “All stories are true”:

“Fotografen er et stort skib, der krænger, svajer, er ramt af havet, drevet af vanvittige vinde. Han er min leder. En klippe, jeg vil klemme, til blodet løber ud. Han kendte til dette sted, til mordet her. Nu ved jeg det på grund af ham. Beviset findes i hans billeder. Billedbogen/dagbogen, som jeg begyndte at bladre i og derefter ikke kunne slippe, måtte klemme, til blodet løb ud ... Skal jeg tro på, hvad han siger? At han blaffer nord og syd, øst og vest, på kryds og tværs af landet uden en krone på lommen, og at det på en eller anden måde lykkes ham at spise, finde et sted at sove og købe film til sit kamera. På alle mulige måder. Afhængig af godheden og ondskaben i sine medmennesker. Vagabondering, kalder fotografen det. Som den gamle, forhutlede Ødipus med sine hævede fødder, der vandrer rundt i landet og søger et fristed. Hvor længe har han været på farten? Hans lugt siger år. Et helt livs modning ... Men dette er ikke en historie om ham. Hans Ingmar Bergman-accent, den sorte accentuering, læspen, sludren og dans, som han efterligner i sin tale, sin gang. Det efterligner jeg nu. Hans American Pictures bragte mig hertil. Jeg står bag ham. I gæld til ham.”

1975 - San Francisco, CA

1973 - Jersey City, NJ med World Trade Center bag ved

Bekæmp undertrykkelse ved at forstå ofrene på begge sider

“You cannot fight an enemy that you do not understand.” - Malcolm X

Den dag, hvor jeg blev ét med lidelsen, kunne jeg ikke længere skildre den. Skriget fra mennesket i det lukkede system drukner i et tomrum mod verden udenfor. En hvid politimand, der pryglede en sort kvinde, blev skudt ned i smerte og raseri af en ung mand fra et tag. Som hævn marcherede nu

5.000 betjente gennem ghettoen i en magtdemonstration for at intimidere de undertrykte. Hver gang en betjent bliver dræbt af sorte, sættes hele kolonimagtens apparat i sving på denne måde. Men der ligger en dybere tragedie bag disse politimord. Den afdøde betjents 26-årige enke kommer, ligesom han, fra det fattigste hvide samfundslag. Selv om man ikke kan undskylde deres brutalitet, kan man godt

forstå den – udbyttede og trådt på, som disse fattige hvide ofte selv har været. Med så mørke udsigter i tilværelsen havde de måske intet andet valg end at slutte sig til rækken af de gamle slavefogeder. Den racisme og den indskrænkede tillid til medmennesker, som en fattig, understimuleret opvækst har indpodet dem, forstærkes af nervøsiteten ved at være besættelsestropper i en kultur, de ikke tilhører.

1973 - Jersey City, NJ

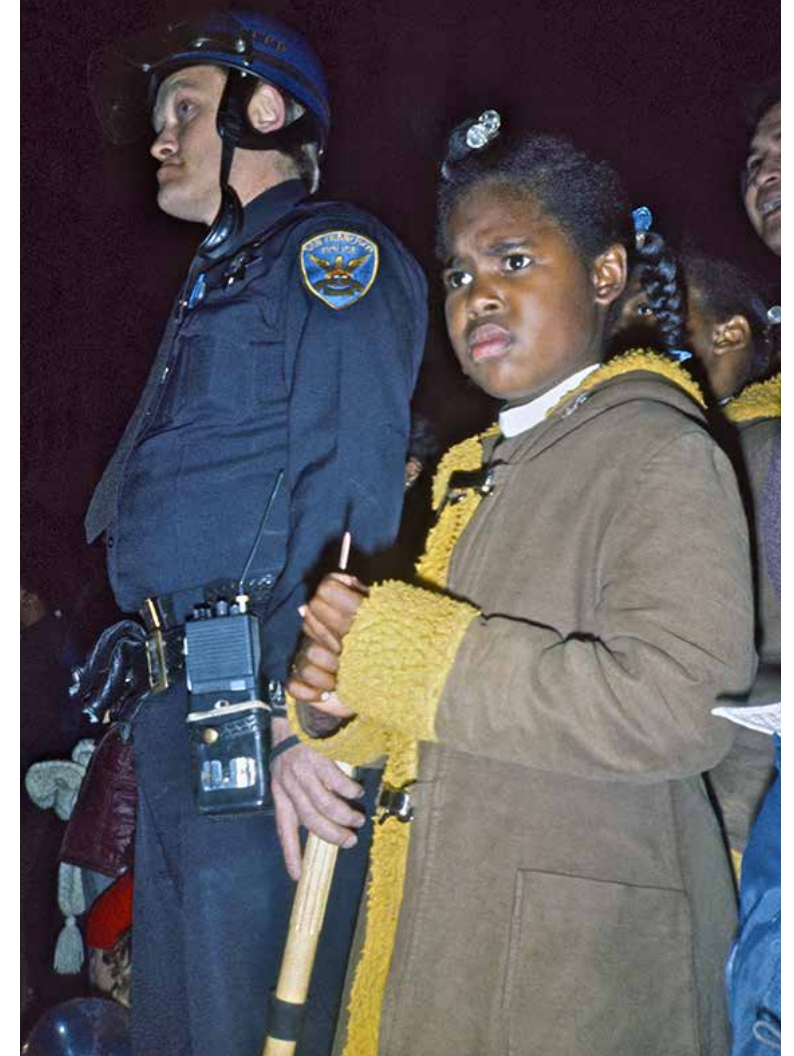

1975 - San Francisco

1972 - Miami

1975 - San Francisco

Om at se mennesket bag det system, der knækker os

"The Black Lives Matter movement is not a war against police officers, it is a war against a system of oppression and dehumanization that has plagued this country since its inception." — John Legend

Det er blevet almindeligt at angribe politiet, men vi glemmer, at de i lige så høj grad er ofre for systemet, som de er dets repræsentanter. Vi ser deres hårde ansigter og stramme læber og mister håbet. Vi konkluderer hurtigt, at de aldrig vil forandre sig; at de altid vil være fulde af bitterhed, had og frygt. Men sad de af egen fri vilje foran spejlet og skabte disse ansigter? Eller blev de tvunget til at leve et liv, som strammede huden i deres ansigter til en perverteret forvridning af menneskelighed?

Ja, det er svært at skabe et mere retfærdigt samfund. Selv at kunne se muligheden for forandring kræver tro på menneskets iboende godhed – en evne til i hverdagen at se ud over de lidelsesmønstre, der lammer os overalt. Vores pligt er at ændre dette system af fælles ophobet smerte, så mennesket igen kan blive fuldt menneskeligt over hele verden. Kun derved kan vi også redde kloden fra den værste af alle undertrykkelser: ødelæggelsen af miljøet, klimaet og vores børns fremtid.

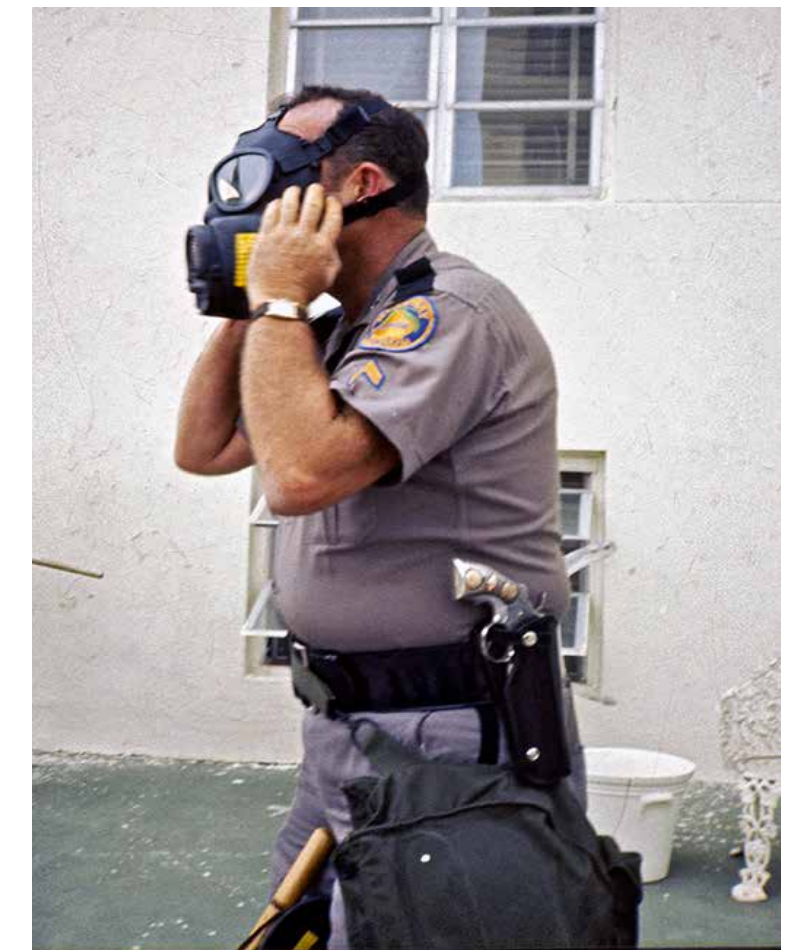
Jeg ved, at jeg ikke ville have overlevet blandt alle disse (vid)underlige mennesker i Amerika uden min stærke tro på det bedste i mennesket. Uden den ville det værste i mennesket have fået overhånd – og udsløttet mig.

1972 - Miami Beach, FL

1973 - Jersey City, NJ - 1972 - Miami Beach, FL

1971 - NYC

1971 - NYC

De overlevende i Attica: (Foto: New York State Police)

1971 - Brooklyn, NY - begravelse af Attica ofrene

Om at se mennesket bag had og undertrykkelse

“We have to dismantle the architecture of oppression. We have to dismantle the systems of oppression. We have to dismantle the mindsets of oppression.” - Kimberlé Crenshaw

“We are capable of moving beyond the legacy of pain and building a world where all life is sacred.” —bell hooks

Min rejse har lært mig, at jeg ikke længere kan hade nogen enkeltperson, gruppe eller samfundsklasse – selv ikke de værste udbyttere. Hvis jeg sagde, at jeg hadede Rockefeller-familien, ville det være uærligt. Ja, Nelson Rockefeller beordrede massakren i Attica, hvor 10 fangevogtere og 33 indsatte – der blot krævede reformer og menneskelig behandling – blev dræbt. Selv om jeg var selv deres massebegravelse og hørte bevæbnede sorte pantere råbe:

”Død over Rockefeller, sæt de rige i fængsel og befri de fattige”, og kendte de grædende enker, og igen så blodets farve i det afroamerikanske flag – ja, så er jeg ikke i stand til at hade Rockefeller. For jeg ved, at bag den rolle, han blev opdraget til at spille, gemmer sig et menneske, som under andre forhold ikke ville være blevet morder i et desperat forsøg på at holde ghettoens indespærrede nede. Hvis vi forstår, at underklassen myrder og røver på grund af sit miljø, må vi også erkende, at overklassen, i sine handlinger og traditioner, er slavebundet af sit eget miljø. Jo mere jeg lod mig hjernevaske ind i overklassen, desto mere begyndte dens handlinger at virke forståelige. Undertrykkelse er et tveægget sværd; det sårer både den hånd, der svinger det, og den hals, der bærer det.

1971 - NYC - 1974 - Attica fængslet, NY

1991 - Washington, DC

1985 - NYC

Kun kærlighed kan besejre had

“We can’t expect the world to change if we don’t change ourselves.” - Solange Knowles

“Love is an endless act of forgiveness. Forgiveness is me giving up the right to hurt you for hurting me.” —Beyoncé

Jeg ville være uærlig, hvis jeg skjulte, at jeg er kommet til at holde af menneskene i USA’s herskende klasse. Når jeg fordømmer overklassen, er det i virkeligheden systemet i os alle, jeg angriber – det system, som skaber den stigende ulighed og lærer sine medlemmer at røve og myrde, ikke kun i USA, men især i den tredje verden. Et system så stærkt og umenneskeligt, at det ikke ændres ved at angribe symbolerne alene. Havde jeg hadet Rockefellerne som symboler, ville jeg have nægtet dem den varme og gæstfrihed, de viste mig som vagabond — under forhold, der ikke var dikteret af systemet. Jo længere jeg vandrede som vagabond, desto mindre ønskede jeg nogensinde at blive en del af dette system igen. Overalt havde det givet mennesket et falsk ansigt. Jo tydeligere disse masker tegnede sig, desto stærkere trang fik jeg til at trænge ind bag dem og se ud gennem deres snævre øjensprækker. Det var aldrig et kønt syn: had, frygt og mistillid. Jeg havde intet øn-

ske om at blive en del af det. Jeg lærte, at det er langt nemmere for mennesker at fordømme end at forstå. For had bygger på forenklede betragtninger, og mange er så opslugt af smerten ved ikke at kunne leve op til normerne i deres miljø, at de hellere vil reducere virkeligheden til symboler end forsøge at forstå den. Det er også lettere, når man læser en bog som denne, at hade de hvide end at forstå os – for så undgår man at konfrontere den del af systemet, som findes i én selv. Først når vi erkender, hvordan vi selv er en del af undertrykkelsen, kan vi ændre de kræfter, der dehumaniserer os og gør os grundlæggende ulykkelige. På mine rejser var jeg i stand til at overleve, fordi jeg altid søgte ind til mennesket bag den falske facade. Men overalt bag disse facader så jeg kærlighedens fallit. Jo færre tråde, der bandt mennesker sammen i et sundt fællesskab, desto mere forstenede og uigennemtrængelige blev maskerne, jeg måtte igennem for at overleve.

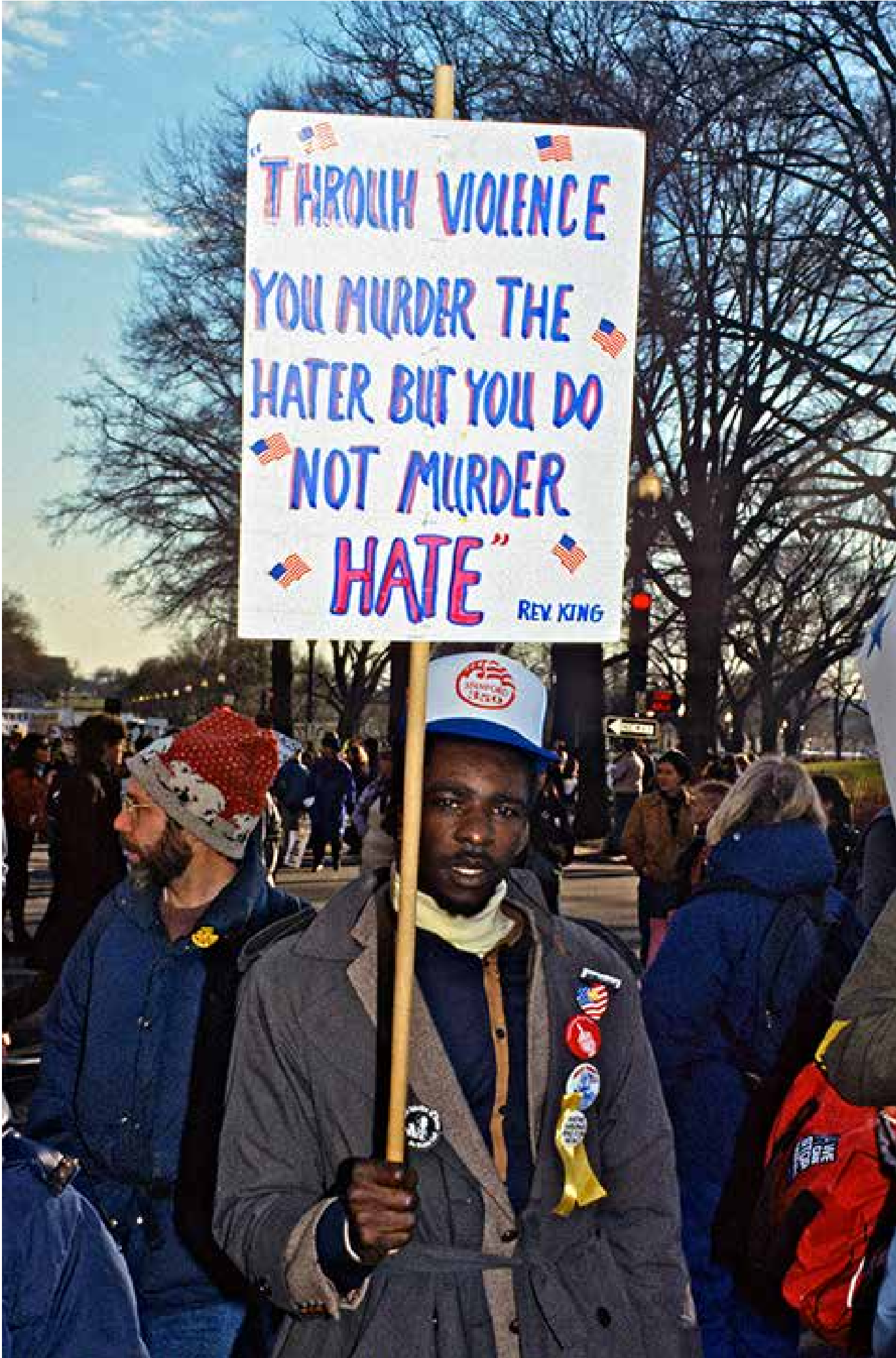
Og alligevel fandt jeg overalt små nuancer af menneskelighed. Selv om kærligheden mellem menneskene er blevet dræbt i dette undertrykkelsens mønster – tænk blot på Trumps delte USA – ved vi alle, at kærligheden kan skyde op gennem stenbroen hvor som helst ... når som helst....

1990 - NYC

Højre - 1991 - Washington, DC

1991 - NYC

1991 - Bullock County, AL

1974 - Jersey City, NJ

1975 - Bullock County, AL

"The most common thing people do not understand is that love is the only sane and satisfactory answer to the problem of human existence." - James Baldwin

"Our lives are like our love, both fierce and tender, a delicate balance between beauty and pain." - bell hooks

"Our love is a hurricane force, a supernova, a force so powerful it bends time and space." - Beyoncé

"Love is the weapon of the future. It is the only armor that will defeat hate and fear." - Tupac Shakur

"Black love is unapologetic, fierce, and resilient. It is a flame that burns bright even in the darkest of times." - Imani Perry

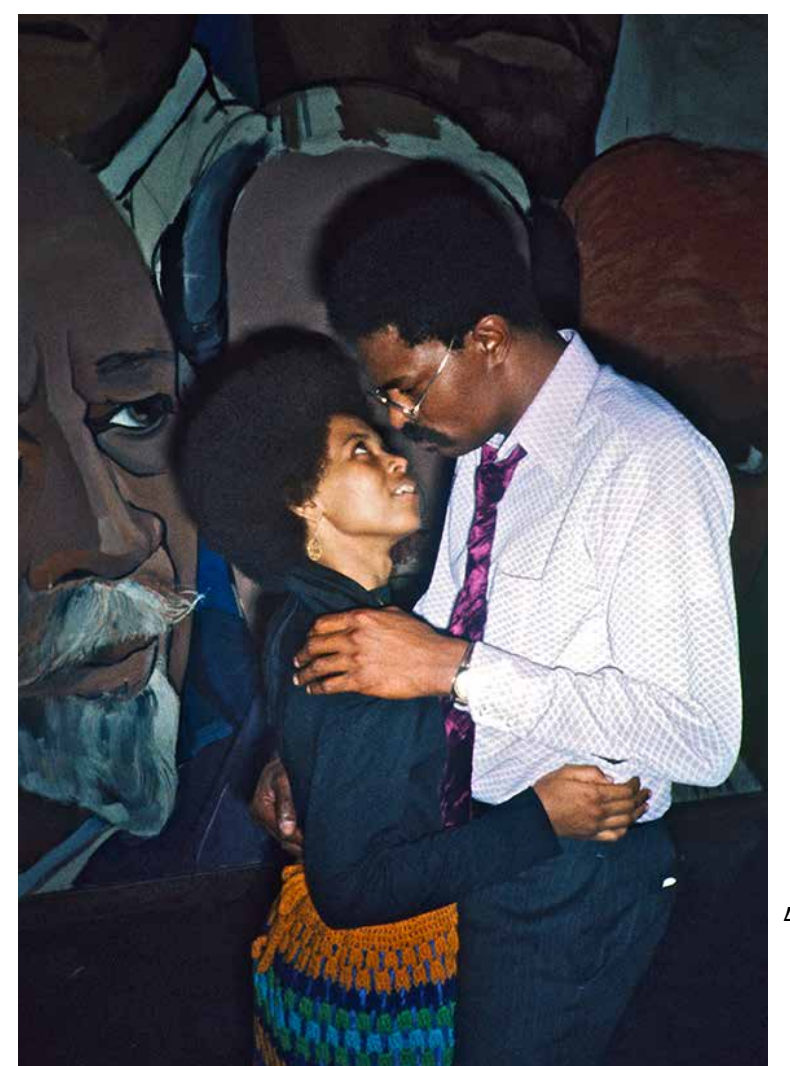
"Black love is not just a feeling, it's a commitment, a fight, a revolution." - Janelle Monae,

1975 - Richmond, VA

1974 - Norfolk, VA

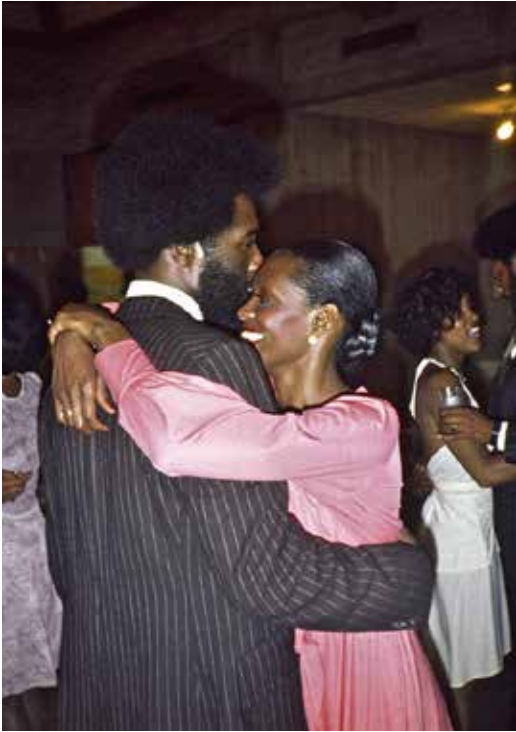
2009 - Gainesville, FL

1973 - Harlem, NY. Det kommunistiske partis vicepræsidentkandidat Jarvis Tyner

1975 - Philadelphia, PA
- René Yates med kæreste.
Se historien om René og billedet på side 466

1975 - San Francisco

Hjerter, der hæver sig over
asfalten i sort kærligheds
triumferende ånd

1975 - San Francisco

1985 - Harlem, NY

2012 - St. Francisville, LA

“Our love is a tapestry woven with threads of joy, pain, resistance, and triumph.” - Ta-Nehisi Coates

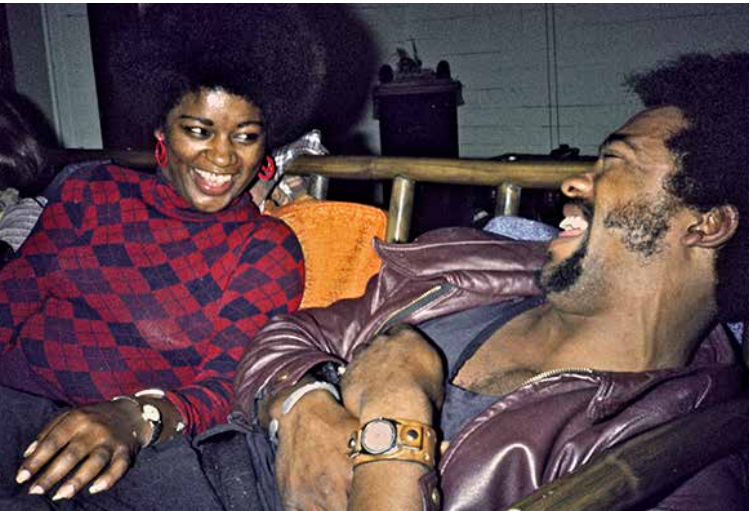
1973 - Greensboro, NC

“We are worthy of love, deserving of love, and capable of giving love. Let us celebrate Black love in all its forms.”
- Chimamanda Ngozi Adichie

“Black love is a beacon of hope, a testament to the human spirit's capacity for resilience and joy.” - Kwame Alexander

1973 - Zebulon, NC. - Caroline her blev senere myrdet.

1974 -
Abilene, TX

“Black love is the resistance. It is the act of choosing ourselves, choosing each other, choosing joy and defiance in the face of everything trying to tear us down.”
- Yrsa Daley-Ward

“Black love is beautiful, resilient, and complex. It’s a love that has endured through centuries of oppression and continues to thrive.” -
Tressie McMillan Cottom

“Black love is the foundation of our community. It’s the fuel that keeps us moving forward.”
- Beyoncé

2004 - NYC

Tv.
1993 - Brooklyn, NY
Th.
1985 - Harlem, NY

“Black love is a refuge. It’s a safe space in a world that often feels unsafe.” - Cleo Wade

“Black love is a sanctuary. It’s a place where we can be our most authentic selves and be loved for who we truly are.” - Ijeoma Oluo

“Love recognizes no barriers. It leaps hurdles, jumps fences, penetrates walls to arrive at its destination full of hope.” - Maya Angelou

1996 - Chicago

1991 - Houston, TX
Bund 1975 - Philadelphia, PA

“Black love is a revolution. It is a war cry. It is a victory dance.” - Yrsa Daley-Ward

“Love’s the only thing that’s never wasted. In Black love, we find the freedom to exist without permission.” - Frank Ocean

“Love is a revolution. It’s what keeps us going, what breaks the chains, what makes us free.” - H.E.R.

1975 - Baumont, TX
Bund 1978 - Jacksonville, FL

“Love is not just a word, it’s action. It’s protection, it’s truth, it’s the fire that keeps us alive when everything else tries to burn us down.” - Kendrick Lamar

“Our love is how we survive. Black love is bold, it’s soft, it’s everything they said we couldn’t have — and we love anyway.” - Rihanna

“When I love, I love with my whole being, and that love is not up for negotiation. Black love is sacred, it is mine, and it is powerful.” - Solange Knowles

1996 - Tunica, LA - Bibellæser

1973 - Baltimore - Bryllup i butikskirke

1975 - San Francisco

1973 - fra landlig kirke ved Houma, LA

"The love of God is the most powerful force in the world." - Sojourner Truth

"Faith is not an avoidance of difficulty but an embrace of grace in the midst of difficulty." - Dr. Bernice King

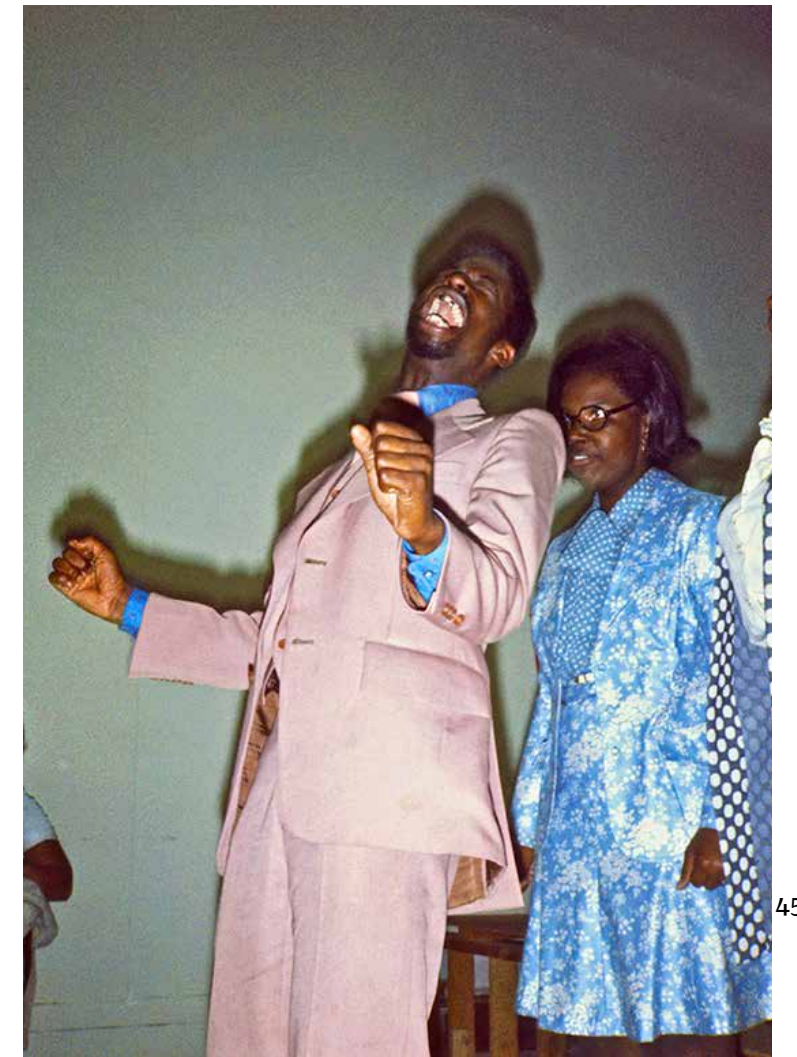
"Black theology doesn't deny God's love for white people, but it insists that love cannot be blind to oppression." - James Cone

"Faith is the bridge that carries us over when our own two feet won't." - Maya Angelou

"The Negro church in America is the only institution in the world where the Negro is free." - James Baldwin

"The God of the Negro church is a God of the underdog. He is a God who can make a way out of no way." - Toni Morrison

Begge 1975 - San Francisco

1975 - Philadelphia, MS.
Min svigerfar, pastor Jake
Rush's hænder.

2009 - Harlem, NY - Moske på 116th St

"Islam is not a new religion. It is the same truth that God revealed to all His prophets throughout history. Islam is both a religion and a complete way of life. Muslims follow a religion of peace, mercy, and forgiveness that should not be associated with acts of violence against the innocent."
- Yusuf Islam or Cat Stevens, whom I introduced on stage for a week in The Gaslight.

"Faith is the audacity to hope when hope seems hopeless." - Maya Angelou

"There is no pit so deep that God's love is not deeper still." - Marian Wright Edelman

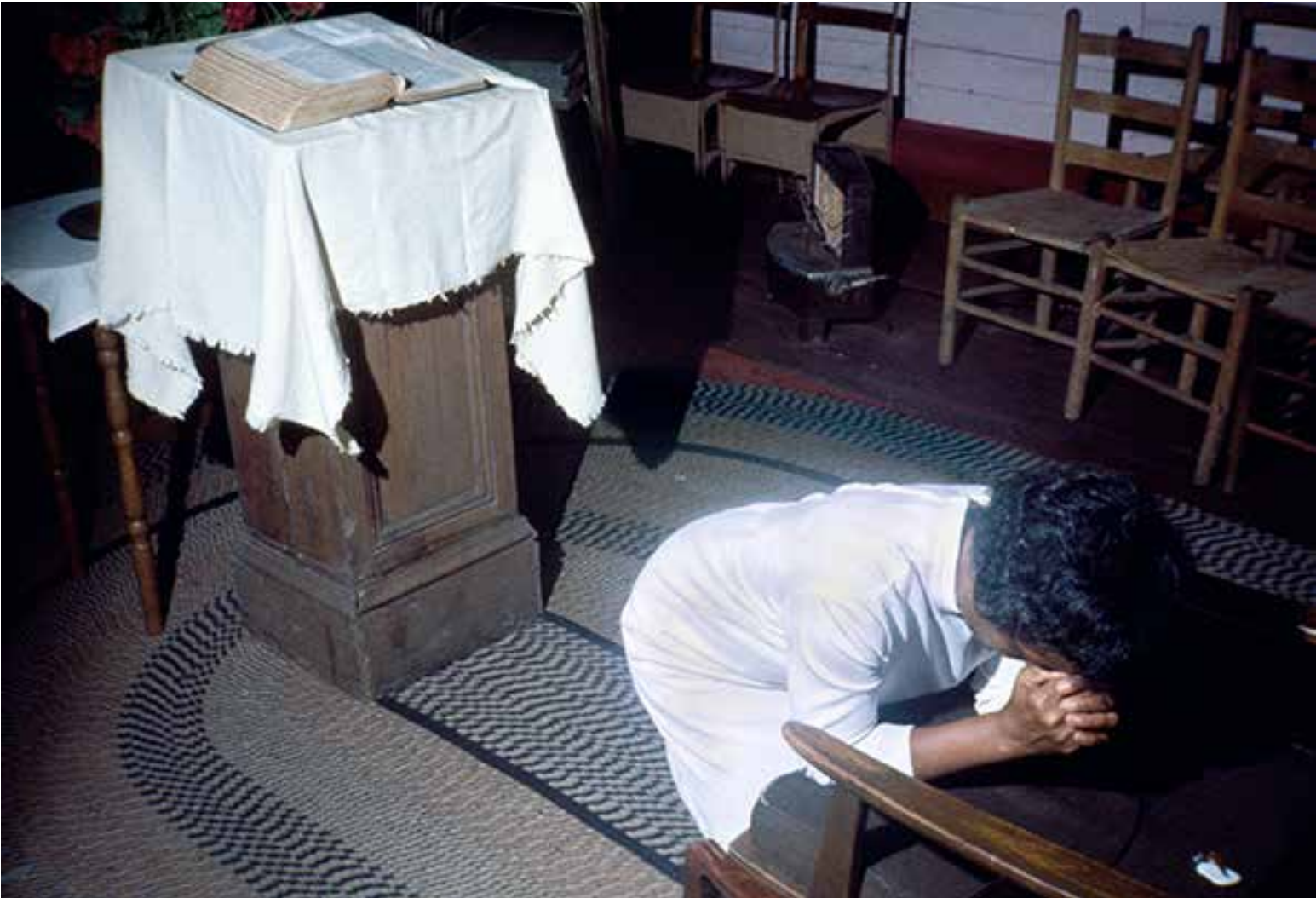
"Faith is the only thing that can keep you going when you feel like giving up." - Sister Souljah

"Islam has always been part of America. Muslims have enriched our society since our founding. They are as diverse as our nation itself. They are black and white, Latino and

Asian, immigrants and American-born, and some of the most distinguished and patriotic among us." — Barack Obama

"I believe in the religion of Islam. I believe in Allah and peace." – Muhammed Ali

1975 - Meridian, MS - Shack kirke

2003 - Philadelphia, MS- Påsegudstjeneste i min tidligere svigerfars kirke. Se følgende historie om pastor Jake Rush

Ghetto love

“Love takes off the masks we fear we cannot live without and know we cannot live within.”
—James Baldwin

“There is no love like ghetto love”

Efter fire års vagabondering i ghettoen endte jeg med at blive gift med den. Annie er den eneste kvinde, jeg mindes at have taget initiativ overfor. Da hun sad der i en restaurant i New York – uimodståeligt smuk – var det fra første blik tydeligt, at vi havde brug for hinanden. Hun var lige vendt tilbage fra ti års eksil i England for at gå til sin mors begravelse, og jeg befandt mig i en af mine mørke perioder. Vi var begge præstebørn og havde på forskellig vis gjort oprør mod denne baggrund. Hun blev grebet af mine billeder og ville hjælpe mig med at publicere dem. Hun havde en stærk interesse for litteratur og en langt større intellektuel horisont end jeg, så jeg blev hurtigt afhængig af hende for at få brikkerne i mit puslespil til at falde på plads.

Annie havde i høj grad i sin landflygtighed befriet sig fra den herre–slave-mentalitet, som gør ægteskab næsten uudholdeligt for de få amerikanere, der forelsker sig på tværs af det lukkede systems grænser. Blandede ægteskaber er i Amerika stadig en undergravende handling. Selv liberale hvide famler efter svar, når spørgsmålet kommer: “Hvad siger du til, at din datter gifter sig med en af dem?” Typiske racister begyndte ofte samtalen med “jeg er ligeglad med, om folk er hvide, sorte, lilla eller grønne...”, og ti sætninger senere viste de sig som fanatiske modstandere af blandede ægteskaber. Alligevel blev der indgået masser af ægteskaber mellem hvide og sorte tjenestefolk, indtil det blev forbudt i 1691.

1978 - Washington, GA

Før sorte blev reduceret til slaver var det fattige hvide had til dem også ukendt Selv i tidligere slavelande som Cuba og Brasilien findes der ikke noget, der minder om amerikanernes ekstreme modstand mod blandede ægteskaber. Jeg kommer selv fra et konservativt landområde, men mindes ikke at have hørt ét negativt ord i min barndom om forhold mellem hvide og afrikanske studerende. Men i USA kan intet ægteskab mellem racerne betragtes som blot en naturlig forening.

I Hollywood ville sorte promotorer investere i at slå mit lysbilledshow stort op, men kun hvis jeg fjernede afsnittet om min kone: “Det ødelægger dit budskab. Det får dig til at ligne enhver anden liberal.” Mange sorte og liberale vil af samme grund falde fra i dette afsnit. En vred sort kvinde anklagede mig rasende efter showet for “uansvarlighed”, fordi jeg havde været sammen med “mentalt forstyrrede kvinder”, baseret på billeder af nøgne sorte kvinder – uvidende om den danske nøgenhedskultur, hvor nøgenhed ikke var seksuelt ladet.

Hun sagde: “Er du ikke klar over, at vores udstødelse gør os alle mentalt syge?” Og hun ramte noget vigtigt: Hvordan kan man træde ind i herre–slave-samfundet som neutral uden selv at blive en del af problemet?

Men hun begik samme fejl som mange amerikanere ved automatisk at antage, at et nøgenbillede af en kvinde betyder et seksuelt forhold.

Hun behøvede dog ikke bekymre sig: I modsætning til hvad jeg så i Afrika, havde den sorte amerikanske kvinde udviklet stærke forsvarsmekanismer mod den hvide mand efter århundreders misbrug.

Skønt jeg tilbragte det meste af min tid i det sorte samfund, var over 90 % af de kvinder, der inviterede mig til at dele seng, hvide. Mistanken om den hvide, seksuelle udbytter hang dog altid over mig.

Når jeg gik rundt i ghettoer om natten i Syden, spurgte unge mænd: “Sir, skal jeg skaffe dig en kvinde?”

Jeg er overbevist om, at de færreste kvinder ville have tilbudt mig deres gæstfrihed, hvis de ikke havde fornemmet min ikke-aggressive energi. Jeg så min vagabondering som en passiv rolle og hverken undgik eller indledte seksuelle relationer. Men det var interessant, hvad der faktisk skete, når jeg fik nære forhold til kvinder. Hvis vi svingede godt sammen, kom hvide kvinder efter nogle dage med seksuelle tilnærmelser. Men selv når vi blev mere intime og omfavnede hinanden, skete der sjældent mere med den sorte underklassekvinde – især i Syden. Det var, som om noget gik i baglås: en fælles erkendelse af, at dette var for stor en historisk byld man ikke burde stikke hul på. Hun kunne ikke undgå at signalere, bevidst eller ubevidst, at magtbalancen mellem os var ulige. Det gav mig en følelse af at være endnu en i rækken af hvide udbyttere.

De sorte kvinder, jeg havde seksuelle og langvarige forhold til, var næsten alle fra middelklassen eller Vestindien. De var mere konservative end både hvide kvinder og underklassekvinder, jeg mødte, men samtidig mere frigjorte fra dette fortsatte mentale slaveri. Nogle amerikanere mener, at hvis man er klar over, at folk lever i undertrykkelse, bør man som hvid ikke bringe sig selv i intime situationer med dem.

1974 - Vores bryllup i City Hall, NY (med Sydafrikas konsuls baby)

Men det er jo netop slaveri: når man ikke omgås en gruppe som ligeværdige, og dermed fastholder dem i ghettoisering og forkrøbling.

Annie var en af mine undtagelser i underklassen. Skønt hun efter ti år i England virkede “middelklasseagtig”, var hendes grundsyn stadig præget af sin opvækst. Et sådant forhold kunne måske have fungeret med lang tids kærlighed, tillid og hårdt arbejde fra begge parter, men på grund af min racisme, sexismen og især den ikke-seende “uskyldighed”, som altid er den herskende klasses privilegium, gik det anderledes. Det blev et et så smertefuldt knusende nederlag for mig, at jeg ikke kunne forene det med min oprindelige bog. Alt gik galt fra begyndelsen. Vi blev gift fredag den 13. september uden et sted at bo.

En tjenestepige lod os tilbringe hvedebrødsdagene i den sydafrikanske konsuls luksuslejlighed, mens han var kaldt hjem af apartheidregimet. Senere endte vi i det værste ghettoområde i San Francisco. Vi havde knap betalt første måneds husleje, før hele Annies opsparing blev stjålet. Vi boede på femte sal i en bygning fyldt med prostituerede, narkomaner, socialhjælpsmødre og menneskelige vrag. Annie havde ikke boet i ghettokulturen siden barndommen og blev chokeret over at være tilbage i den. På grund af hendes udseende og område blev hun konstant forulempet af alfons-er og hustlere, som ville rekruttere hende.

Mens jeg boede et par dage hos Margo St. James, leder af sexarbejdernes fagforening, blev Annie kidnappet af en prostitutionsring, som truede hende med pistoler, tvang hende til at klæde sig nøgen og spillede russisk roulette for at “knække og dressere” hende. Om natten lykkedes det hende at flygte gennem et badeværelsesvindue helt nøgen. Da jeg kom hjem, lå hun opløst af gråd og smerte.

Angrebene fra alfonserne fortsatte, og det blev ikke bedre af, at jeg var hvid. En dag kastede en alfons hånlige en håndfuld penge efter Annie i bussen. Af gammel vagabondvane samlede jeg dem op – Annie blev rasende og talte ikke til mig i en uge. Der var konstant vold, skrig og smerte i bygningen. Flere gange forsøgte jeg at stoppe alfonsen, der bankede deres “horer” sønder og sammen. Der var også en pyroman. Næsten hver nat i de første måneder blev vi vækket af brandalarmen og så flammer fra naboledigheder. Vi havde altid bagagen pakket. Det første, jeg ville redde, var kufferten med de tusinder af lysbilleder til denne bog.

En nat stod hele bygningen på gaden i nattøj. Jeg bad Annie holde øje med kufferten, mens jeg fotograferede branden, men hun hørte mig ikke i larmen, og vi glemte den ved et uheld på gaden da vi kom op. Jeg løb ned og fandt at kufferten stadig stod der. Alle kaldte det et sandt mirakel, for ingen havde nogensinde set noget værdifuldt blive stående i blot et minut i dette kvarter uden at blive hugget.

Annie taler i dansk tv i 1977 om den Jim Crow-segregation, hun voksede op med

1975 - Annie i Tenderloin ghettoen, San Francisco

Det psykologiske pres var værre for Annie end for mig. Vi forsøgte at få socialhjælp for at kunne flytte, men fik kun 7 dollars. Næsten hver nat lå hun og græd i fortvivelse. I de første måneder, hvor jeg endnu havde lidt psykisk overskud, forsøgte jeg at trænge ind i hendes smuldrende verden.

Som flere af mine forhold i USA var også dette et resultat af vold. Vi mødte hinanden på grund af mordet på hendes mor, og få måneder senere blev hendes stedfar fundet dødeligt knivsåret. Et rystende mønster fra hendes barndom begyndte at tone frem i disse tårevædede nætter. Hendes mor havde som 16-årig født Annie og hendes tvillingsøster, hvilket i præstens familie blev betragtet som så stor en synd, at moren og den ene søster blev sendt til Nordstaterne, mens Annie blev sendt til en tante i Biloxi, Mississippi. Hendes eneste minde fra de første fire år var den fortrukne tante, der lå i sin shack, mens Annie sad alene i sandet. En dag var hun ved at blive kvalt i et kyllingebein og kæmpede desperat — ingen kom hende til hjælp.

Bedsteforældrene opdagede forsømmelsen og tog hende med til Philadelphia, Mississippi. Her fik hun en brutal fundamentalistisk opdragelse. Hun blev straffet, hvis hun legede, dansede eller viste glæde. Ofte blev hun hængt op i udhuset med læderstropper om håndleddene og pisket. På vej hjem fra skole var der næsten dagligt stenkastning mellem sorte og hvide børn.

1975 - Annie i Tenderloin ghettoen i San Francisco i vores mest deprimerende periode

1975- Philadelphia MS - Da jeg boede hos Annies ondsksfulde, men pietistiske bedsteforældre

1975- Skilt på hwy 19 til Phil. MS hvor de tre borgerrettsforkæmpere blev myrdet af KKK

En dag pudse de de hvide børn schæferhundede på dem, og Annie blev alvorligt bidt. To af disse børn blev senere medlemmer af Ku Klux Klan; en af dem — Billy Wayne Posey fra Annies gade — var med til at myrde de tre borgerrettsforkæmpere i 1964.

2004 - Phil. MS - Genbesøg hos Annies familie gennem hele mit liv.

Efter denne Klan-vold, med brændende kors gennem gaden, flygtede hun nordpå og senere i landflygtighed. Da hun havde været den første sorte til at bruge byens bibliotek, turde hun aldrig vende tilbage. Jo mere hun afslørede i disse nætter, desto mere chokeret blev jeg. Hun var utrolig følsom, og jeg husker en nat, hvor hun græd over “den hvide sammensværgelse”, som havde holdt hende og andre sorte børn uvildende om mordet på seks millioner jøder. Hun ville uden tvivl have grædt endnu mere, hvis hun havde vidst, at nazisterne baserede 1930’ernes jødelove direkte på de amerikanske Jim Crow-loves racehierarkier for at kunne stigmatisere ellers velfungerende jøder ved at ulovliggøre endogani og med one-drop-blodreglen gøre dem til en “lavere” og “uren race”.

Omsider lykkedes det Annie at få et job som kontorvikar i Bygningsdirektoratet, hvor hun behandlede regninger fra byggefirmaer. Hun skabte opstandelse ved at afsløre det ene svindelnummer efter det andet. Med sin klæbehjerne kunne hun påvise, hvordan firmaer allerede måneder før havde sendt regninger for samme arbejde i andre formuleringer. I årevis havde disse mafiosi flået byen. Hun kom hjem dagligt og fortalte, hvordan hun havde sparet byen for hundredtusinder af dollars.

Da jobbet sluttede, sagde hendes jødiske chef, at hun selv kunne skrive lige den anbefaling hun ønskede — han ville underskrive den.

Men vi havde stadig ingen penge, og den korrupte atmosfære omkring os nedbrød yderligere vores moral. Når de rige stjal, hvorfor skulle vi ikke? En dag fandt vi en pung med 80 dollars i opgangen. Det tog os lang tid at beslutte at aflevere den til ejeren — en mor på socialhjælp — som blot snupede pungen uden et ord, med et hånligt blik der sagde: “I må være tåber at prøve at være bedre end andre her.” Fra det øjeblik gled alt i en mere kriminell retning. Planen havde været, at jeg skulle skrive en bog, og Annie og andre mente, at jeg burde beskrive mine ghettooplevelser som udlænding. Men sad jeg dag efter dag foran papiret, det var umuligt at få et ord på papiret i denne nervøse og voldelige atmosfære.

Gradvist mistede vi begge selvtiliden. Jo mindre overskud og håb vi havde, desto mere voldelig blev stemningen imellem os. Annie begyndte at drikke som reaktion på min stigende ufølsomhed. Hun skældte mig ud for at være en naiv liberal. Disse endeløse nætter er mere end noget andet årsagen til angrebene på de frisindede (og mig selv) i denne bog.

2004 - Phil, MS - Jeg boede normalt hos Annies fætter, Willy Rush yderst th. da han altid drak og var sjov - indtil han “fandt Gud”. Annies nevø foran er bandemedlem og i gang med en narkohandel på sin mobil.

For første gang i USA begyndte jeg at miste min tillid til de sorte og dømme dem på deres nuværende adfærd snarere end deres potentiale. Jeg var ved at blive amerikaniseret — et offer for herre-slave-mentaliteten. Jo mere jeg mistede tilliden til mennesker (og min egen fremtid), desto mere fyldtes jeg af had og raseri. For at undgå de ødelæggende skænderier tilbragte jeg det meste af tiden på gaden.

Jo mere magtesløs jeg følte mig, desto mere mistede Annie troen på mig. En nat råbte hun: “Du kan ikke engang forsørge mig! Hører du, din blåøjede nigger, forsørge!” Og selvom jeg ustandseligt søgte arbejde, begyndte jeg at bebrejde mig selv. Jeg bestilte ikke andet end at stå i kø. Om morgenen lå jeg i kø i blodbanken for at få fem dollars. Hver dag i otte måneder stod

jeg i suppekø fra kl. 11, og om aftenen fik jeg tit mad i en kirke. Resten af dagen stod jeg i kø for at få arbejde, hvilket var næsten umuligt, da jeg var ufaglært. Hvis jeg mødte kl. 4 om morgenen, kunne jeg sommetider få en dags arbejde med at uddele reklamer i rige forstæder til to dollars i timen.

Efter en tid gav jeg op og begyndte at tilbringe mere og mere tid med de kriminelle på gaden. Jeg blev aldrig involveret i alvorlige forbrydelser, men det gled i den retning. Da en fyr en aften fortalte mig, at hans bror var blevet skudt i Chicago, svarede jeg blot koldt: “Hvilken kaliber pistol?” Først bagefter indså jeg, hvor dybt jeg var sunket. I den tid vi boede sammen, blev otte mennesker myrdet i vores blok, flere af dem kendte. Theresa, som ofte gav mig gra-

tis mad i sin kaffebar, blev myrdet af en kunde for en regning på halvanden dollars. Væggene i vores opgang var ofte oversmurt med blod.

Når jeg kom hjem sent, lå Annie tit i en tåge af tårer og alkohol. Jeg var næsten ligeglad. Af frygt for skænderier turde jeg til sidst ikke komme hjem før hun sov. Vores sexliv opløstes ligesom alt andet. Sluttelig nærede jeg et sådant had mod både hvide og sorte omkring mig, at jeg blev bange for mig selv. En nat, da Annie havde drukket, slog jeg desperat ud efter hende i mørket. Næste morgen havde hun et blåt øje – som alle andre i bygningen havde haft. Da jeg aldrig før havde lagt hånd på nogen, blev jeg rystet. Jeg fik angst for, at jeg en dag ville slå hende ihjel. Den eneste måde at bryde ud af ghettoiseringen på var at flygte.

1975- San Diego. Annie med mit skilt "Touring USA from Denmark" får bøde for at blaffe.

1976- København. Annie indrammer mine 15.000 billeder inden mit første foredrag

Det lykkedes os at finde et lille værelse til Annie uden for ghettoen. Derefter styrede jeg direkte mod landevejen. Landevejen, vidste jeg, betød tryghed, helbredelse – og frihed.

I fem år havde jeg levet et privilegeret, eskapistisk vagabondliv i ghettoer uden at blive ramt. Men da jeg blev en del af ghettoen, blev jeg ødelagt på under et år. Jeg var kommet til at hade sorte, havde mistet tilliden til alt og alle og set mine værste sider tage over. En af disse sider var en stigende selviskhed og pågående selvhævdelse i forholdet til kvinder. Det var ingen tilfældighed, at jeg straks gled ind i et iøjnefaldende forbrug af "girls" sammen med min ven Tony i North Carolina. Jeg havde ingen hævninger tilbage. Alligevel var jeg ingen naturlig forfører. Gang på gang hviskede Tony: "Hey, why don't you make a move?" – og gang på gang måtte han køre min date hjem før tiden.

Hver nat var der forstyrrende momenter. En aften kunne jeg ikke komme hjem med min date på grund skyderi i gaden. En anden aften kørte vi til Chapel Hill for at se Earth, Wind and Fire, og da jeg aldrig havde penge, sneg jeg mig gratis ind med mit hvide privilegium. Dette irriterede Bob så voldsomt, at han på hjemvejen pludselig standsede bilen og sagde: "Hey, man, you gotta get out." Da Bob var dobbeltmorder og havde dræbt både sin kone og hendes

elsker, vidste alle, at han kogte indvendigt, turde ingen at blande sig. Så jeg måtte midt i intetheden stige ud i den frostkolde nat.

Et vigtigt redskab i dating er bilen. Da jeg ingen havde, tog jeg kvinder med ud at blaffe – det jeg elskede mest i verden. Det var disse ture, der for alvor gjorde mig bevidst om min egen sexism. Jeg havde levet så tæt med sorte, at jeg knap sansede, at jeg var "on the wrong side of the tracks". Men at blaffe med en sort kvinde ryster hurtigt én på plads – især når man som jeg var uvidende om "herre-slave-forholdet" mellem mænd og kvinder.

Som vagabond var jeg vant til at underholde chaufføren. Jeg satte mig foran, hvis chaufføren var kvinde eller homoseksuel mand, mens min date sad foran, hvis chaufføren var heteroseksuel. Reaktionen fra hvide mænd var rystende. Hvis de ikke nøjedes med psykologisk tortur af kvinderne, brugte de direkte fysisk vold. De fleste kvinder, der blaffede med mig, var velklædte døtre af det sorte bourgeoisi, som i modsætning til ghettokvinder turde tage på sådan en tur med en hvid. Alligevel blev de straks betragtet som seksuelt bytte eller endog "ludere". Flere gange forsøgte chauffører at skubbe mig ud med vold.

For nogle af kvinderne var det deres første chance for at se deres land. De fleste nåede ikke engang til statsgrænsen.

En enkelt rejste 6.000 km gennem Canada og Grand Canyon — og brød derefter sammen i et hysterisk anfald, der næsten endte med anholdelse. Disse oplevelser ødelagde selv mine mest seriøse eventyr med dates.

Jeg var stadig ude af balance efter min ghettoisering og længtes efter tryghed for at komme på fode. Efter et par ophold hos hvide familier søgte jeg tilbage til det mest harmoniske par, jeg kendte i ghettoen: Leon og Cheryl i Augusta, Georgia. Deres kærlighed og hengivenhed for hinanden havde været så berigende og smittende, at jeg ofte havde tænkt på dem i perioden med min egen mislykkede ghettokærlighed.

De var for mig et lysende bevis på, at ægte ghettokærlighed kan trives. Hos dem havde jeg fundet den ro, der gjorde det muligt at blaffe og fotografere hver dag i området. Men da jeg vendte tilbage, mærkede jeg straks, at noget var ændret. Leon bød mig ind, men var ikke glad. Han virkede som i en trance, da han fortalte, at Cheryl var død af en sygdom, som kunne have været behandlet, hvis de havde haft råd til behandling i tide.

Leon havde aldrig kommet sig. Han gik aldrig udenfor, selvom huset lå ved siden af det medicinske fakultet i Augusta. Hele dagen sad han på det blå ryatæppe foran

1978 - Købmagergade 43. Annie tilsluttede sig de andre Amerikanere i vores kollektiv. Tony Harris for bordenden

stereoanlægget som foran et alter og lyttede til musik, mens han stirrede på et billede af Cheryl ovenover. Nogle dage sang han kærlighedssange med hendes navn, andre råbte han ud i rummet: "Jeg vil ha' dig. Jeg må holde om dig. Jeg må være sammen med dig igen ... Vi må forenes, blive ét ... Jeg ønsker at dø ... dø ..."

Aldrig havde jeg set en mands kærlighed for en kvinde så stærk. Højest én gang om dagen vendte han sig mod mig, kun for at nævne, hvor højt han længtes efter at være sammen med Cheryl i himlen. Undertiden, når han stirrede tomt på mig, som om jeg ikke var der, fyldtes mine øjne med tårer. Jeg følte en dyb forståelse, men kunne ikke udtrykke den. Hans mor og en anden kvinde bragte os varm mad hver dag i de to uger, jeg boede der.

Denne oplevelse kastede mig ud i dyb selvransagelse. Jeg besluttede at tage tilbage til Annie, og senere rejste hun med mig til Danmark. Vores forhold havde dog lidt for meget og endte i en separation. Vi opnåede et godt samarbejde, og hun hjalp med at oversætte og udvælge musikken til showet, som denne bog bygger på.

Tre år senere rejste jeg rundt i USA for at vise showet til alle dem, der havde gjort det muligt. En af dem var naturligvis Leon, som jeg endda havde tænkt på at invitere til Europa som hjælper med showet. Men da jeg bankede på hans dør med bogen under armen, åbnede en fremmed kvinde. Nej, Leon boede der ikke længere. Han var blevet skudt tre år tidligere — af en hvid mand.

Hans mor viste mig hele eftermiddagen et album med billeder af Leon og Cheryl og fortalte grædende om deres tre lykkelige år sammen. Vi sad og hulkede i hinandens arme på verandaen. Jeg ved, at Leon og Cheryl er forenede igen. **Der er ingen kærlighed som ghettokærlighed.**

Annie boede senere sammen med Vibeke (min nuværende kone) og mig i vores arbejdskollektiv i Købmagergade. Tony Harris (omtalt i denne historie) sluttede sig også til os og rejste med os i Afrika for at finde projekter, vi kunne støtte med pengene fra Amerikanske Billeder. Denne historie blev skrevet med hjælp og samtykke fra min ekskone på hospitalet, hvor Annie Holdt døde i 2002 efter lang tids sygdom.

1974- Augusta, GA. Leon og Cheryl i deres lykkelige tid sammen

1978- Augusta, GA. Leons mor med begravelsesbillederne efter hans mord

To Whom it may concern -
I hereby give my,
~~Grand~~ Granddaughter permission
to go on a trip to North
Carolina with Jacob. Todd
Rilho is a long time friend
of the family.
Will return to
Philadelphia Pa. on
Saturday, The 23 of
August.
Calvin D. Moley

1974 - Renees bedstemor skrev vores "passerseddel"

Video om, hvordan Rene og
jeg lavede nøgenbilledet,
og om hendes mors død

1971 - Mit første foto af Deborah Renee Yates 13 år gammel

1974 - med Dorothy som kok i de velhavende hvide hjem

1991 - Dorothy kom altid til mine foredrag på Univ of Penn

Opdatering om Dorothy og Renee Yates fra side 442

Jeg bliver ofte spurgt, hvordan jeg kunne tage det intime foto på side 418. Her er opskriften. Siden mit første år på farten i 1971 havde jeg jævnlgt boet hos Dorothy Yates, en vidunderlig og gæstfri kvinde i Philadelphias ghetto. Hun var fattig, men arbejdede ofte som kok for velhavende hvide i forstæderne.

Hendes 13-årige datter, Renee, var fascineret af mine vagabondhistorier og bad mig altid tage hende med ud af ghettoen. Jeg syntes, hun var for ung, selv om hun allerede som 13-årig var mor til Michael. Først da hun fyldte 16, gav jeg efter – på betingelse af skriftlig tilladelse fra hendes mor.

Jeg vidste alt for godt, hvordan politiet ville reagere på en hvid mand på blaffetur med en sort pige, for ikke at tale om den seksuelle chikane fra hvide mænd, der så

en blaffende sort kvinde som et objekt. Men bortset fra flere overgreb fra hvide lastbilchauffører, der forsøgte at smide mig af bilen, gik turen godt.

I Richmond, Virginia, boede vi hos hendes familie i East Side-ghettoen, og jeg gik straks på røvertogter om natten med hendes fætter Willy Hunt (side 396). Hans bror lå på hospitalet, efter at Willy natten før havde skudt ham i hovedet og gjort ham blind. Senere fik Willy 16 års fængsel for andre forbrydelser, men er siden blevet en hårdtarbejdende, religiøs familiefar. Som så mange andre af ghettoens fanger skulle han blot igennem nogle år med ungdommelige raseriudbrud.

I North Carolina ankom vi midt om natten til min playboy-millionærven Tommy, som havde givet mig nøglerne til sit palæ.

Det var kvælende varmt, så Rene og jeg vænnede os til at sove nøgne ved siden af hinanden på de gulve og senge, vi måtte dele på rejsen, uden nogen seksuel tiltrækning til hinanden. Derfor tænkte Renee ikke over det, da hun vågnede og gik i køkkenet udfor soveværelset for at lave en kop te helt nøgen. Men hvor fik Tommy dog sit livs overraskelse, da han vågnede og så en nøgen sort kvinde i sit køkken – og han elskede siden at underholde sine lokale redneck-venner med historien. Han havde aldrig haft en sort person i sit hus før, skønt hans by var 50% sort.

Tommy i en film 2007: “Ja, da jeg samlede dig op som blaffer gav jeg dig en nøgle allerede den første dag.“ Jacob: “Jeg kan huske, at jeg en gang kom ned til dig blaffende med en sort kvinde midt om natten, og da du vågnede, så du en nøgen sort kvinde gå rundt i dit hus...”

Tommy: “Ha, ha, ja, jeg tænkte, at Jacob måtte være her...”

Så Rene og jeg fik en dyb intimitet med hinanden i løbet af vores tre ugers tur i syden, hvorefter jeg havde lovet hendes mor at bringe hende hjem. Rene var så glad for at se sin kæreste igen, at de hoppede direkte i seng. Og på grund af den intimitet, vi nu havde, tænkte hun overhovedet ikke over min fotografiske tilstedeværelse under deres seksuelle akt.

Så opskriften på et sådant intimt billede, som nu er blevet en klassiker, er egentlig enkel: man inviterer bare modellen med på en tusind kilometer lang rejse, så hun langsomt løsner op.

Men jeg har altid været mere knyttet til hendes mor, Dorothy. Hun og sønnen Larry besøgte os endda i Danmark, hvor jeg kørte hende rundt i kørestol i vores kongeslotte.

Senere stod hun på scenen med mig på University of Pennsylvania i en film fra dansk tv, hvor jeg præsenterede hende for publikum:

“Vi er i Philadelphia, og jeg er forbløffet over, at jeg overhovedet kom hertil. Vi vagabonder havde en joke: ‘Jeg tog til Philadelphia, men der var lukket.’

Men der var én, der åbnede dørene for mig første gang jeg kom – nemlig Dorothy, her i kørestolen.

Hun åbnede byen for mig. Og for at svare på jeres spørgsmål: ‘Hvordan kom du ind i de riges hjem?’ – ja, det var faktisk også gennem hende. I årevis arbejdede hun som kok i de velhavende hjem i forstæderne. Måske har nogle af jer fået hendes mad til jeres fester, uden at vide det.

Hun var en af de sorte kvinder, der var usynlige i jeres barndom, dem I bare tog for givet. Hun var en fantastisk kok – også for mig som fattig vagabond.”

Da sexscenen med hendes nøgne datter kom op i mit diasshow på U Penn, råbte hun stolt til de tusind tilskuere: “Det er min datter! Det er min datter!”

I 2004, mens jeg boede hos Ku Klux Klan i Indiana, ringede Renee og bad mig komme hurtigt – hendes mor var døende. Jeg kørte de tusind miles på én nat, direkte fra Klanens hovedkvarter til Philadelphia, for at nå at sige farvel. Dorothy var nu blevet så stor, at hun fyldte to hospitalssenge. Jeg blev overvældet af tårer af taknemmelighed over for min “skytsengel”, som gennem årene så mange gange havde ofret sig selv for at give mig mad og husly – og som samtidig havde lagt grunden til nogle af mine bedste fotografier.

1974 - Greenville, NC - Renee i Tommy Howards køkken om morgenen

2008 - Philadelphia - Jeg fejrer Renees 50-års fødselsdag

1987 - Dorothy til middag i København med min ekskone Annie til højre foran min gravide kone

2004 - Jeg siger farvel til Dorothy på hendes dødsleje.

Fæstning Amerika: Flugten fra næstekærlighed

“I wake up every morning in America and I am under siege.” - Assata Shakur, she was Black Panther, then convicted murderer in Black Liberation Army

Et samfund, hvor kærlighed og gensidig samhørighed er dræbt – selv i familien, som i nutidens polariserede USA – er ikke noget smukt syn. Selv kirken undflyr den kristne sociale etik og forråder de udstødte. At disse derpå gengældte forræderiet, kan ikke undre. Ofte ankom ghettoens vrede unge i hvide kirker, når kirkebøssen gik rundt, og tvang med deres egne bøsser

menigheden til at give til de virkeligt kærlighedshungrende. En præst i Chicago fortalte mig, at hans kirke var ved at lukke, fordi menigheden blev røvet hver søndag.

Overalt hvor vi dømmes medborgere ude til ghettoisering og fortabelse gennem hvid flugt, står vores knejsende symboler på næstekærlighed tilbage på lånt tid, ofte med smadrede mosaikruder. I Baltimore måtte den danske sømandskirke – hvor jeg ofte fandt en smule sjælefred – lukke, fordi Alphonso og andre af mine venner i nabo-husene konstant røvede den.

1973 - NYC - Hjemløs uden for kirke

1974 - NYC. Hjemløs uden for kirke

1973 - Bronx, NY

1975 - Richmond, VA

Herunder Juleaften 1973 - Queens, NY

1973 - Baltimore

1974 - NYC

Amerika under belejring – indefra

"Where justice is denied, and one class is made to feel that society is in an organized conspiracy to oppress, rob, and degrade them, neither persons nor property will be safe." -Frederick Douglass, Tale på uafhængighedsdagen i Washington.

I nogle amerikanske byer står bevæbnede vagter på samtlige hotel-etager. Metroen har både uniformeret og civilklædt politi, og alligevel bliver folk myrdet og voldtaget for øjnene af skrækslagne passagerer, der ikke tør hjælpe. Turister vender tilbage til Europa med "amerikansk nakkesyge" efter konstant at have set sig over skulderen. En panikslagen nigeriansk student, jeg mødte i Philadelphias ghetto, bad om at blive sendt hjem i sikkerhed, selv om hun lige havde overlevet borgerkrigen i Biafra.

Indespærringen i ghettoen er dehumaniserende for alle. I fem af de hjem, jeg boede i, blev der begået væbnede røverier to gan-

ge, mens jeg var der. Samfundet bruger milliarder på at bekæmpe symptomerne frem for at lære os, hvilken lidelse vores racisme påfører os selv. Vi ved intuitivt, at vi graver vores egen grav — og gør den til en skyttegrav. En fabrikant, jeg boede hos, blev rig på militært udstyr, men omlagde produktionen til alarmer og tåregaspistoler, da "krigen mod fattigdommen" blev opgivet til fordel for krig i udlandet.

Jo mere vi kæmper for "frihed" uden gensidig respekt, des mere afskærer vi os selv fra den. Mange lever i tilgitrede forskansninger, mens jerntæppet langsomt lukker sig om os. Vi træder ind i butikker og opdager, at vi står i stålbure; de rige betaler for usynlige elektroniske fæstninger mellem sig selv og ghettoen. Jo mere elektroniske stråler erstatter tillid, des mere lukker systemet sig. Frygten lammer os, og mange opdrages til våbenbrug fra barnsben. En forstadsfa-

milie i Michigan sagde åbent, at de måtte "forsvare sig mod niggerne". Jeg ved ikke, hvad der er mest rystende: at vredens børn føler sig så psykisk marginaliserede, at de kan dræbe for en dollar — eller at millioner er villige til at dræbe blot for at beskytte deres tv.

Selv lærere bliver overfaldet for øjnene af deres elever. Jerry, gymnasielæreren fra Detroit (side 183), har for længst lært ikke at gribe ind, når elever pudser deres pistoler i klassen. Som foredragsholder kom jeg tit for at støtte hans beundringsværdige forsøg på at være frelsende engel for de bløddende ghettobørn. Men da den eneste elev, som det i alle disse år lykkedes ham at få på Harvard, blev dræbt af strejfkugler i klassen lige før eksamen, gav Jerry op og flygtede i 2005 over til mig i København. Kun for at se bandekrigen bryde ud her tre år senere blandt vore egne udstødte, som nu driver hvide skandinaver på samme flugt.

Jo flere biler, våben og private fæstninger, des mere profiterer industrien på den systematiske udhuling af samfundets sammenhængskraft.

Jo større afstand Tech-milliardærerne i dag formår at skabe mellem mennesker med deres sociale platforme, jo mere den kvæler empatien imellem os, des højere stiger aktiekurserne på Wall Street. Og i denne proces bliver vi langsomt mere ufølsomme og begynder at retfærdiggøre blikket på f.eks. den sultne kvinde foran børsbbygningen. Som samfund er vi mestre i at bortforklare fattigdom – og dermed fritage os selv for ansvaret.

1974 - Hjemløs udenfor Wall St, børsen, NY og børsmand indenfor

2006 - NYC

2007 - NYC

2003 - Portland, OR

2010 - Hjemløs ved 9/11-mindestmærke på byggeplads for det nye WTC

"I'm not going to stand up to show pride in a flag for a country that oppresses black people and people of colorWhen there's significant change, and I feel that flag represents what it's supposed to represent, I'll stand."
- Colin Kaepernick, fodboldspiller og aktivist

"The flag is drenched with our blood. Because, you see, so many of our ancestors were killed for it. We have earned the right to stand under that flag." — James Baldwin

"If we are truly a great nation, the truth cannot destroy us." — Nikole Hannah-Jones

"Sorry, America, but I will not be your soldier / Obama just wasn't enough – I need some more closure." - Joey Bada\$\$ (hiphop-protest singer)

"I sing America. I am the darker brother. They send me to eat in the kitchen When company comes, But I laugh, And eat well, And grow strong." — Langston Hughes

"Oh say does that star-spangled banner yet wave / O'er the land of the free and the home of the brave" - Whitney Houston's recording of "he Star Spangled Banner" released after September 11th

2002 - NYC - 9/11 Memorial i et ødelagt område af Harlem

1975 - San Diego, CA

1972 - Miami Beach, FL til det republikanske konvent

1975 - Harlem, NY

1974 - Jersey City, NJ - Frihedsgudinden

1974 - Jersey City, NJ - Udsigt til Frihedsgudinden

1973 - NYC

Visionen om et lukket samfund: Ghettoen inden i os

"Fear of black people is so deeply embedded in the American consciousness that it is invisible, like the air we breathe." - bell hooks

Forsøg fra den dominerende kaste på at sikre frihed og sikkerhed ender ofte med at afspejle ghettosens desperate handlinger. Ligesom de indespærrede søger flugt i respektindgydende luksusbiler og vold, bruger vi blot større midler – pansrede mandskabsvogne og militær – i stedet for at ændre de holdninger, der skaber ghettoen - ikke mindst under Trumps besættelse af storbyer.

Og hvor fri er man i "Guds eget land", når så mange ser Frihedsgudinden bag tilgittede vinduer? Da hendes årvågne blik i hundrede år ikke havde øje for dem, Jim Crow-lovene dømte ude, blev hun i direkte konsekvens hurtigt afløst af Big Brothers overvågning.

Allerede som vagabond kun fem år efter racelovenes ophør så jeg USA lukke sig om sig selv: Overvågning, hemmeligt politi og kropsvisitationer i selv de mindste byer.

I dag er situationen langt værre. Den raceprofilering og ufrihed jeg mødte som foredragsholder, når jeg kørte med min sorte assistent, Tony Harris, og med min bog måtte overbevise nervøse betjente med hånden på pistolerne om at vi ikke var en trussel, er nu blevet et digitalt dragnet. Ingen forklaring er længere nødvendig – maskinen har allerede dømt dig. Du overvåges uden at vide det

Med virksomheder som Palantir høster Trumps oligarkiske regering data fra hospitaler, skoler, velfærds- og boligfiler, indvandringsregistre og sociale medier for at opbygge AI-trusselsprofiler af almindelige borgere.

Systemet rammer ikke kun kriminelle – men også forældre, der søger madhjælp, demonstranter, udlændinge, studerende og folk som mig, der ønsker at holde grundlovssikrede foredrag. Algoritmer, trænet på årtier af forudindtaget data, stempler nu hele samfund som farlige længe før nogen forbrydelse.

Droner overvåger kvarterer, ansigtsgenkendelse mærker mistænkte på afstand, og mobiltelefoner afslører enhver bevægelse. Disse værktøjer erstatter ikke racisme – de automatiserer den.

Vores frygt, der engang begrundede stop-and-frisk, er nu blevet brændstof for et dataindustrielt kompleks, der især rammer de fattige, mørkhudede, papirløse, politisk ubekvemme, og folk der som jeg vover at være uenige.

Ghettoen er ikke længere bare et sted – men et digitalt net kastet ud over alle, der ikke passer ind i modellen. Ikke for at beskytte friheden, men et digitalt kastesystem. Og vi, den dominerende kaste, bliver ved med at fodre det – af frygt og apati – indtil det monster, vi har skabt, vender sig mod os og æder vores egen frihed.

"When we fail to invest in our communities and create opportunities for all, we sow the seeds of violence and despair. We must work together to build a society where everyone has a chance to thrive." —President Obama

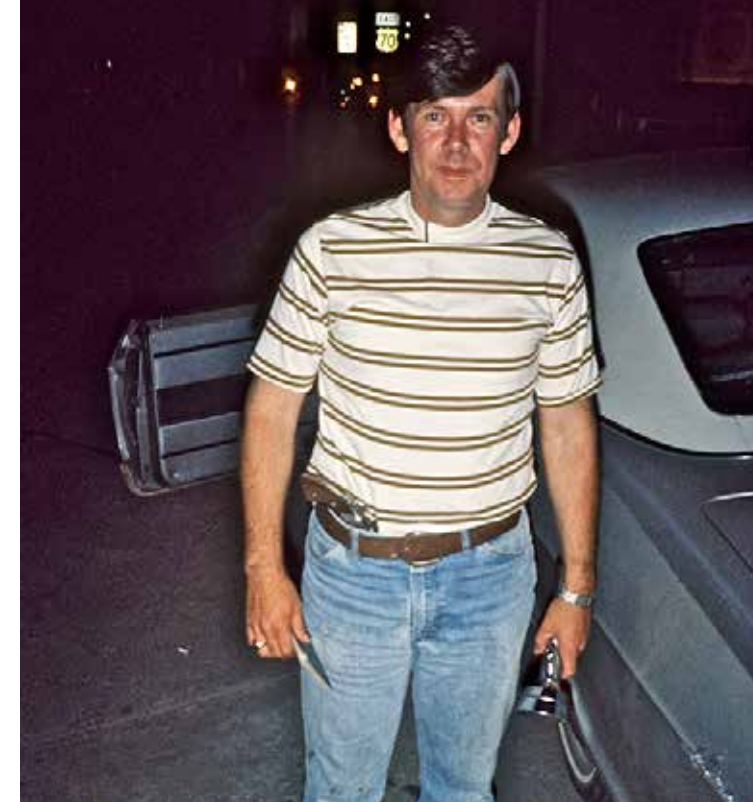
2009 - Wall Street, NY

1974 - Harlem, NY

1973 - Baltimore

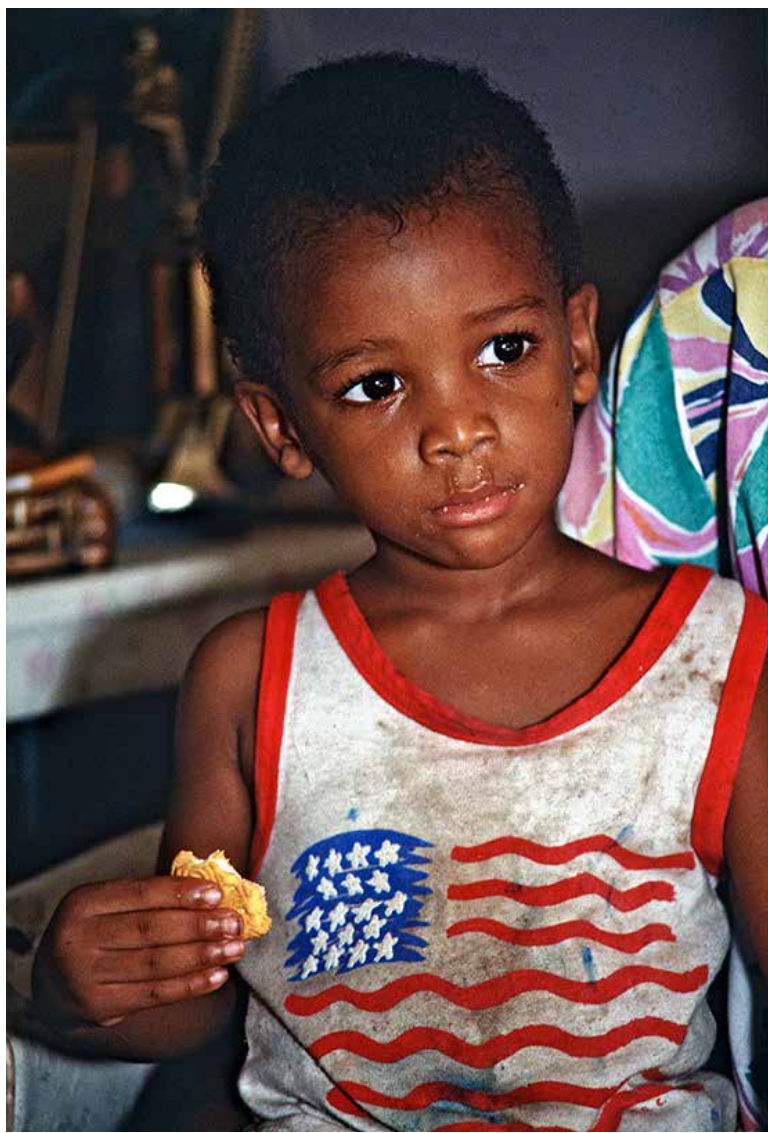

1974 - Richmond, VA. Civilklædt betjent tjekker mig

1986 - Amherst, MA

1975 - Philadelphia, MS

1972 - Jackson, MI - Familien "forsvarede sig mod niggerne", som de sagde, mens jeg boede hos deres datter i et overvejende sort kvarter i byen

1971 - Oakland, CA. BPP formand Huy P. Newton

Den senere BPP-formand Elaine Brown, der synger den sidste sang i denne bog

Henry og Ilane ved plakaten af Huey P. Newton

1975 - Seattle, WA - Kvinde læser Panter-bladet på bussen

Når lænkerne brister: Sort modstand i to århundreder

1973 - Baltimore. BPP Free Breakfast Program

"I am not a slave. I am a man. I have a right to the fruits of my labor." - Nat Turner, started the largest slave rebellion

"We had to be more than fighters. We had to be teachers, we had to be mothers, we had to be healers." - Elaine Brown, Black Panther leader who sings last song in this book

Uanset hvor massiv undertrykkelsen har været, har der altid eksisteret en aktiv og levende modstand – fra Nat Turners slaveoprør til Black Lives Matter. Jeg kunne ikke passivt se på al den ødelæggelse og sluttede mig til min egen generations bevægelse: de Sorte Pantere. Panterne havde allerede forstået det politiske teaters kraft og brugte deres forfatningssikrede ret til at bære våben i protest mod de endeløse politidrab på sorte.

Denne synlige selvsikkerhed skræmte hvide amerikanere så meget, at guvernør Reagan – med støtte fra National Rifle Association (tro det eller ej) – indførte strengere våbenlove i Californien. Og selv om panterne grundlæggende var ikkevoldelige, iværksatte FBI en hemmelig COINTEL-

PRO-operation for at knuse dem og likviderede talrige medlemmer, blandt andre Fred Hampton i hans egen seng.

Det, der imponerede mig mest, var dog ikke våbnene, men panternes sociale arbejde: deres gratis morgenmad til børn i ghettoerne. Jeg blaffede rundt for at støtte programmet og boede i Baltimore hos mine venner Henry og Ilane (her med deres baby under plakaten af Huey Newton). Hver morgen delte vi mad ud til børn, der ofte kom i laser og måtte gå langt for blot ét måltid.

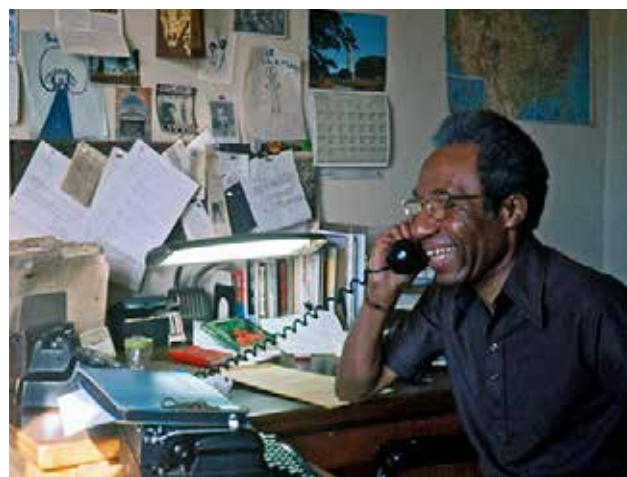
Jeg fandt dette arbejde vigtigere end at deltage i kulten omkring Huey Newton, som jeg jævnligt mødte i Oakland, sammen med Elaine Brown, der sang "There is a Man" i slutningen af mit show. Da David DuBois overtog redaktørposten på Black Panther-avisen, overtalte han mig dog til at tjene bevægelsen som fotograf. Jeg var stolt over at arbejde for sønnen af den berømte W.E.B. Du Bois. Mange af billederne i denne bog blev faktisk først offentliggjort i The Black Panther. Der er et sørgeligt efterord til denne historie: Da jeg skulle anmelde filmen The Butler på tv i 2013, brød jeg

uventet i gråd under scenen, hvor de Sorte Pantere for første gang blev portrætteret positivt – som et naturligt led i de sortes modstandskamp. Da gik det op for mig, hvor meget jeg havde fortrængt mit Panther-engagement, som var med i min oprindelige danske bog. Men da jeg startede mit show i Reagans Amerika i 1984, slettede jeg alle spor af det, af angst for at blive stemplet som "terrorist". Meget har ændret sig i Amerika – og i mig – siden jeg mødte Reagan i 1972 og skamløst beskyldte ham for at undertrykke de sorte. Jeg fik ret: Han blev den første kandidat siden borgerrettighedsbevægelsen, der bevidst brugte kodet racisme ("jungle" = ghetto, "monkies" = afrikanere) for at vinde Det Hvide Hus.

"We've got to face the fact that some people say you fight fire best with fire, but we say you put fire out best with water. You don't fight racism with racism. We're gonna fight racism with solidarity." - "The real danger is not that white people are going to kill us; The real danger is that they will kill us and turn it into a suicide." - Fred Hampton, BPP-leder myrdet i sengen af politiet

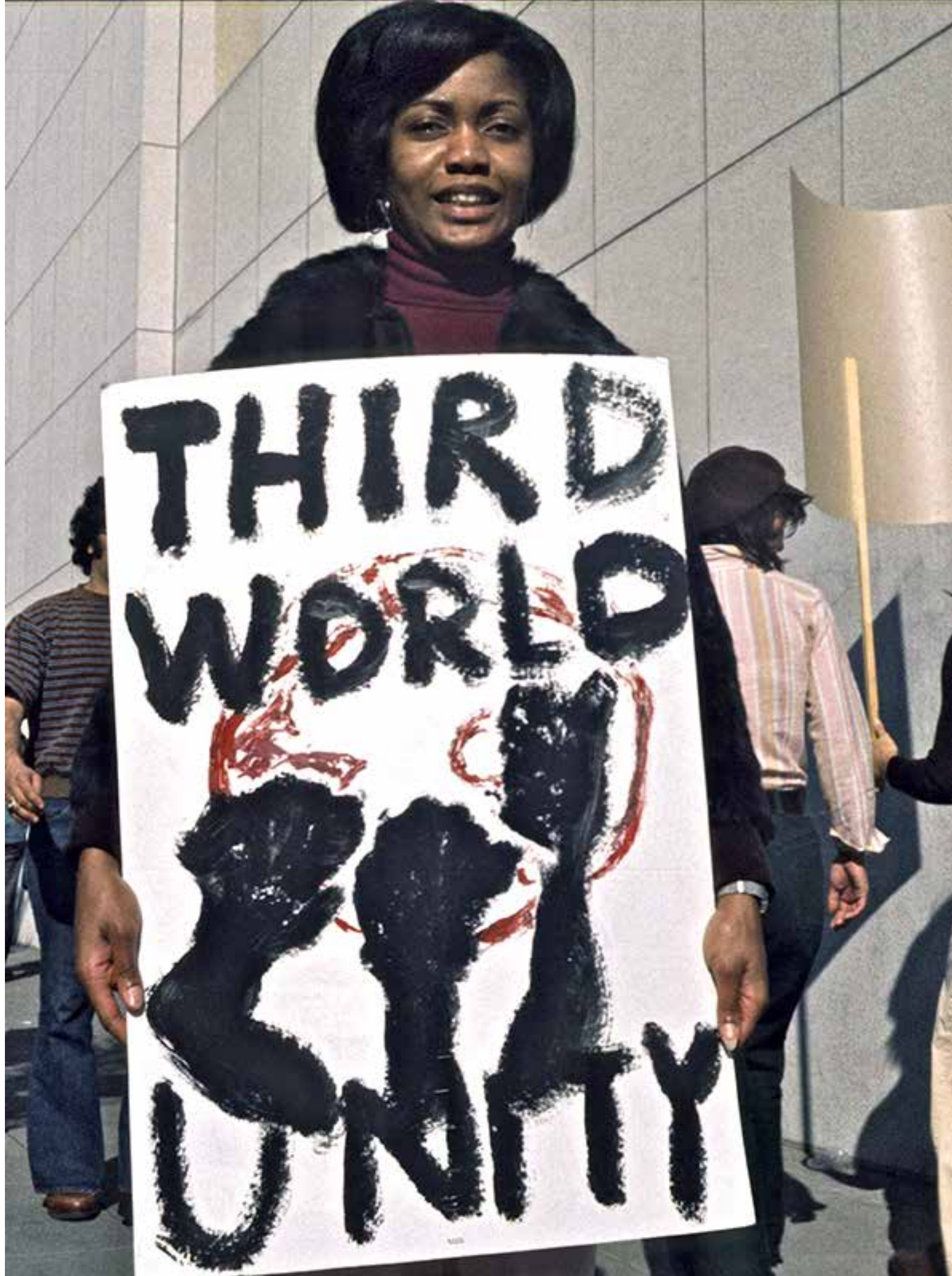
1974 -Emory Douglass i BPP hovedkvarteret

1974 - David Dubois i Oakland hovedkvarteret

1973 - Baltimore gratis BPP morgenmad

Tv. 1975 - San Francisco - Top 1991 - Philadelphia, PA

1987 - Ann Arbor, MI - Herunder: 1991 - Philadelphia, PA

Begge fra 1971 - Washington, DC.

"We had to be armed because we were dealing with an armed and violent government. Our stance was a stance of defense against oppression." – Elaine Brown, Black Panther, som bevæbnede sig mod Reagans politi

Jeg deltog i talrige sorte demonstrationer, fra de Sorte Panteres til nutidens Black Lives Matter-protester. Men aldrig så jeg så mange aktivister som under kampen mod Reagans dobbelte racisme. Han brugte både den farvekodede sydstatsstrategi mod landets sorte og støttede det Sydafrikas apartheidregime. Selv kvinder undertrykte han, da han opfordrede diktatoren Zia-ul-Haq til at indføre sharialov i Pakistan.

Det blev klart for mig, at sorte – som M.L. King – altid havde appelleret til det gode i undertrykkeren. Men i Reagan-årene følte jeg i universiteternes subtile kasteopdeling, at vi der så os som "de gode" – både hvide, jøder, muslimer, indvandrere – selv sorte indvandrere – var som en forenet multikulturel overkaste.

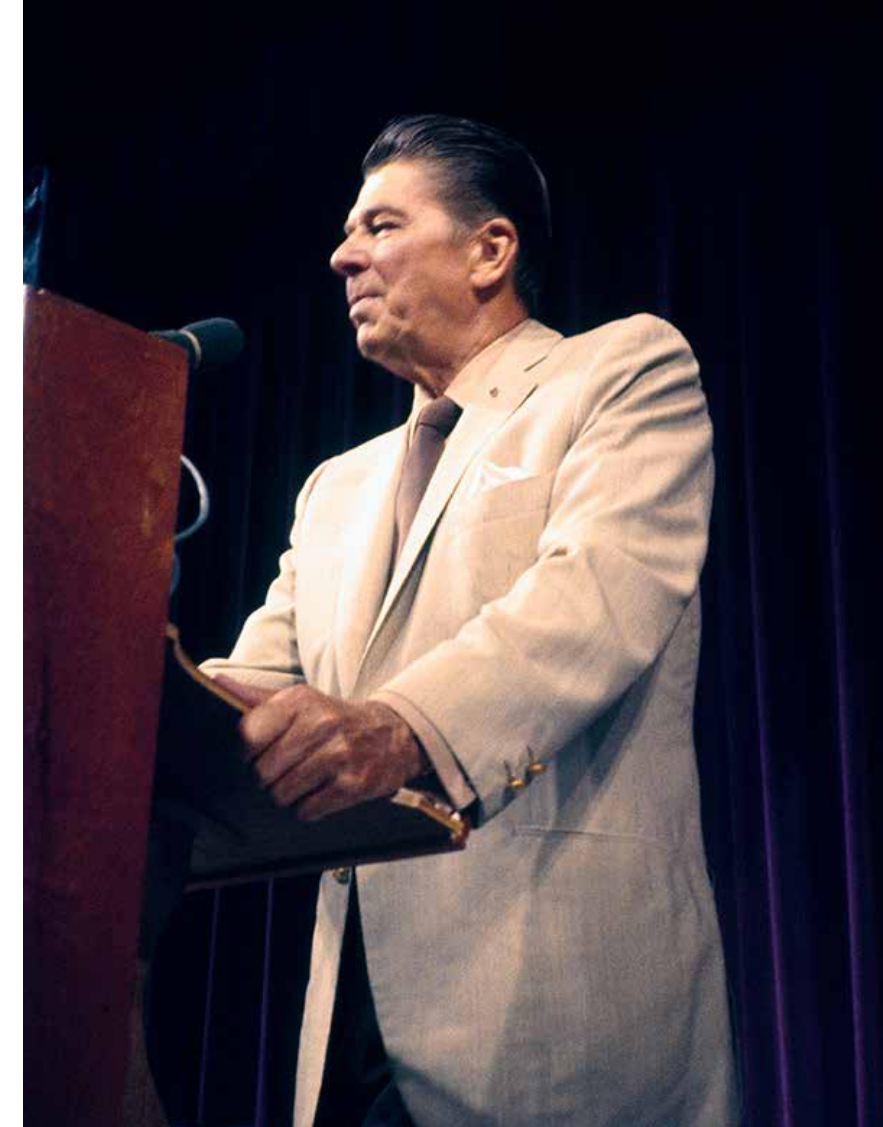
Ubevidst bidrog vi til at ghettoisere vores fælles stigmatiserede ofre ved "de sorte borde" (i spisesalen). Derfor delte jeg den sorte frustration over at demonstrere mod folk, der ligesom Reagan i grunden var gode i hjertet (som hans gravskrift siger), men hvis handlinger stadig genåbnede historiske sår.

Jeg fotograferer (bagved til højre) en Black Lives Matter-demo i 2016 i Wash. DC

1971 - Washington, DC.

1972 - Skænderi med Ronald Reagan, Miami Beach, FL

2013 - Ved hans mindegrav fandt jeg endelig noget Reagan og jeg kunne blive enige om - og forsonede mig med ham

BLM demo
i Wash DC
2015

1975 - San Bruno County Jail, CA

1973 - NYC

1975 - San Bruno County Jail, CA

1973 - Baltimore City Jail, MD

De menneskelige omkostninger ved masseindespærring

"We must face the reality that, as a nation, we have turned our backs on a new generation of children — our children — who have been locked up and locked out of mainstream society. The system of mass incarceration is slavery's second cousin once removed."
- Michelle Alexander, author of *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness*

Undertrykkelse skaber flere ødelagte liv end mønsterbrydere. Og hvis vi ikke forstår dem, der er for svækkede til at kæmpe imod, hvordan skal vi så begribe omfanget af den skade, vores racisme gør?

Disse fanger valgte modstanden ikke af sult, men af en ukontrolleret vrede – en giftig blanding af had og selvhad, der fik dem til at foragte alt. De er blot det mest synlige symptom på undertrykkelsen, for deres vrede deles af de fleste sorte amerikanere. Deres vrede underminerer deres handlinger og får dem til at snuble, hvor andre klarer sig. I stedet for at konfrontere selve årsagen til vreden, bebrejder vi dem for ikke at lykkes.

Vi forstår ikke det ghettonmonster, vi har skabt; i stedet vender vi ryggen til det og 'masseindespærrer' det i enorme Gulag-lejre – samtidig med at vi ødelægger vores eget samfund.

Min rejse gennem denne sociale jungle førte mig til fængslet – det mest lukkede system – hvor jeg nu genså de unge mænd, der fem år tidligere overfaldt mig ved min ankomst til USA. Samfundet havde strammet grebet om dem, og nu følte jeg mig gennem mine egne oplevelser i ghettoerne forbundet med deres vrede.

Men det stod klart: Deres "frihed" var en grusom illusion. Deres valg var formet af et system, der var designet til at undertrykke og kontrollere, og hvor "livets mønster allerede er fastlagt" (Ship Ahoy).

Mange sorte som Michelle Alexander beskriver massefængsling som en moderne form for racekontrol, der i uhyggelig grad spejler Jim Crow: Et kastesystem, hvor sorte fængsles langt oftere og efter løsladelse bliver udsat for legaliseret diskrimination resten af livet (langt mere end under den sydafrikanske apartheid).

Det "industrielle fængselskompleks" er blevet en lukrativ industri, hvor private virksomheder og små byer tjener penge på at fængsle millioner og finansiere politikere for at holde fængselsraten høj.

Systemet rækker langt ud over fængselsmurene og påvirker familierne. Tidligere indsatte står over for en skjult verden af lovlig diskrimination – de nægtes stemme-

ret (til gavn for republikanerne), juryer, bolig, job, uddannelse og offentlige ydelser.

Dette fanger mange i en cyklus af fattigdom og kriminalisering og dømmer dem til permanent paria-status.

Tidligere liberale reformer pumpede milliarder ind i "slumfornyelse" og uddannelse, men afskaffede aldrig dette system; de forstærkede kun vreden og følelsen af ydmygelse. Men racisme kan ikke købes fri. Så når konservative politikere som Clinton indførte "three strikes and you're out", afslørede det, hvor magtesløse liberale reelt står over for et profitsystem, der tjener på at kassere liv.

95 % af midlerne går til straf, og blot 5 % til paternalistisk "rehabilitering". De fleste forlader fængslet mere ødelagte, plaget af skam, voldtægts traumer – og vender tilbage igen. Millioner med psykiske sår fra fattigdom, vold og blyforgiftning, kriminaliseres i stedet for at blive behandlet.

Sorte amerikanere udgør 13 % af befolkningen, men næsten halvdelen af alle fanger og får dobbelt så lange straffe som hvide for de samme lovbrud.

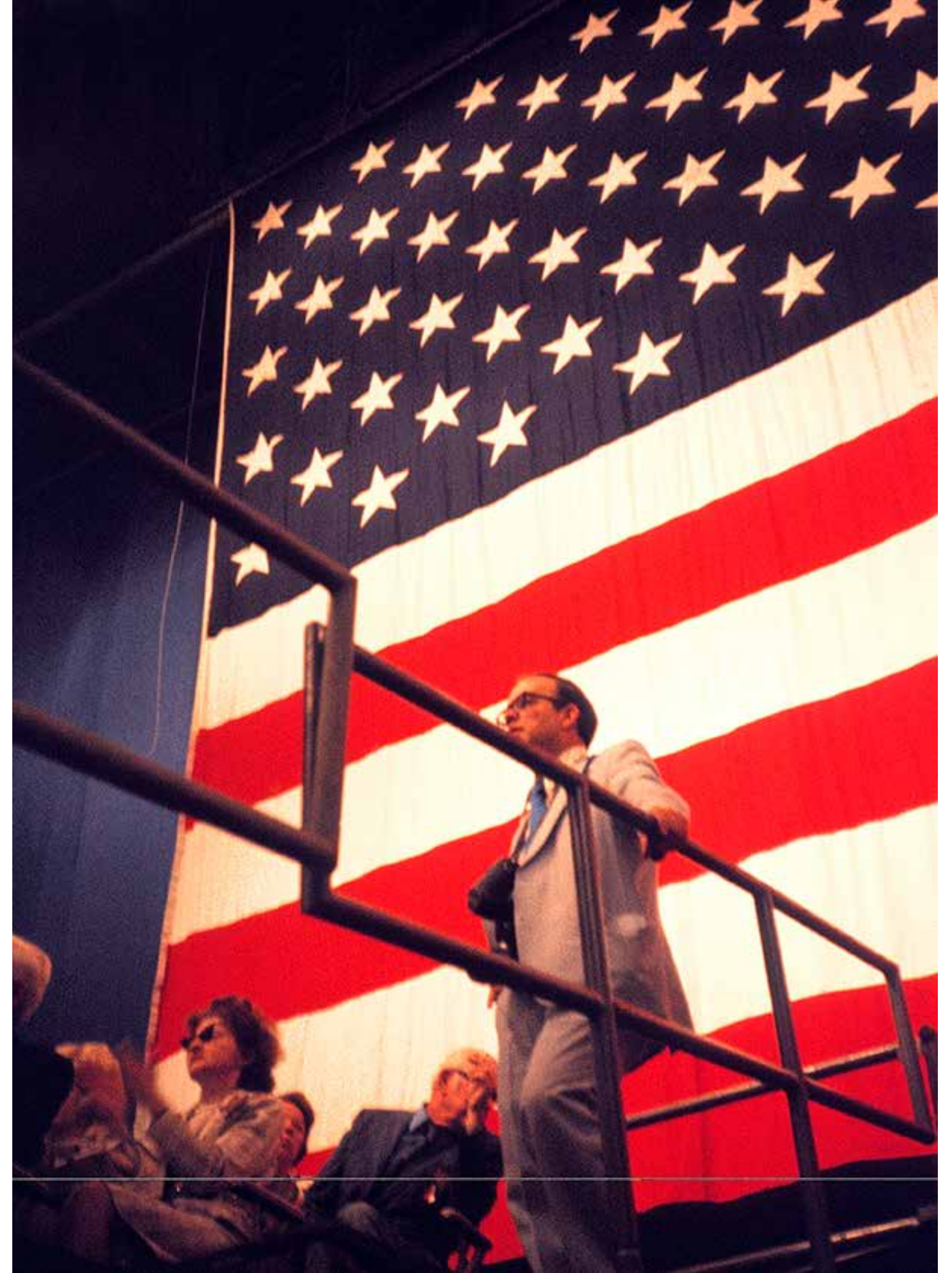
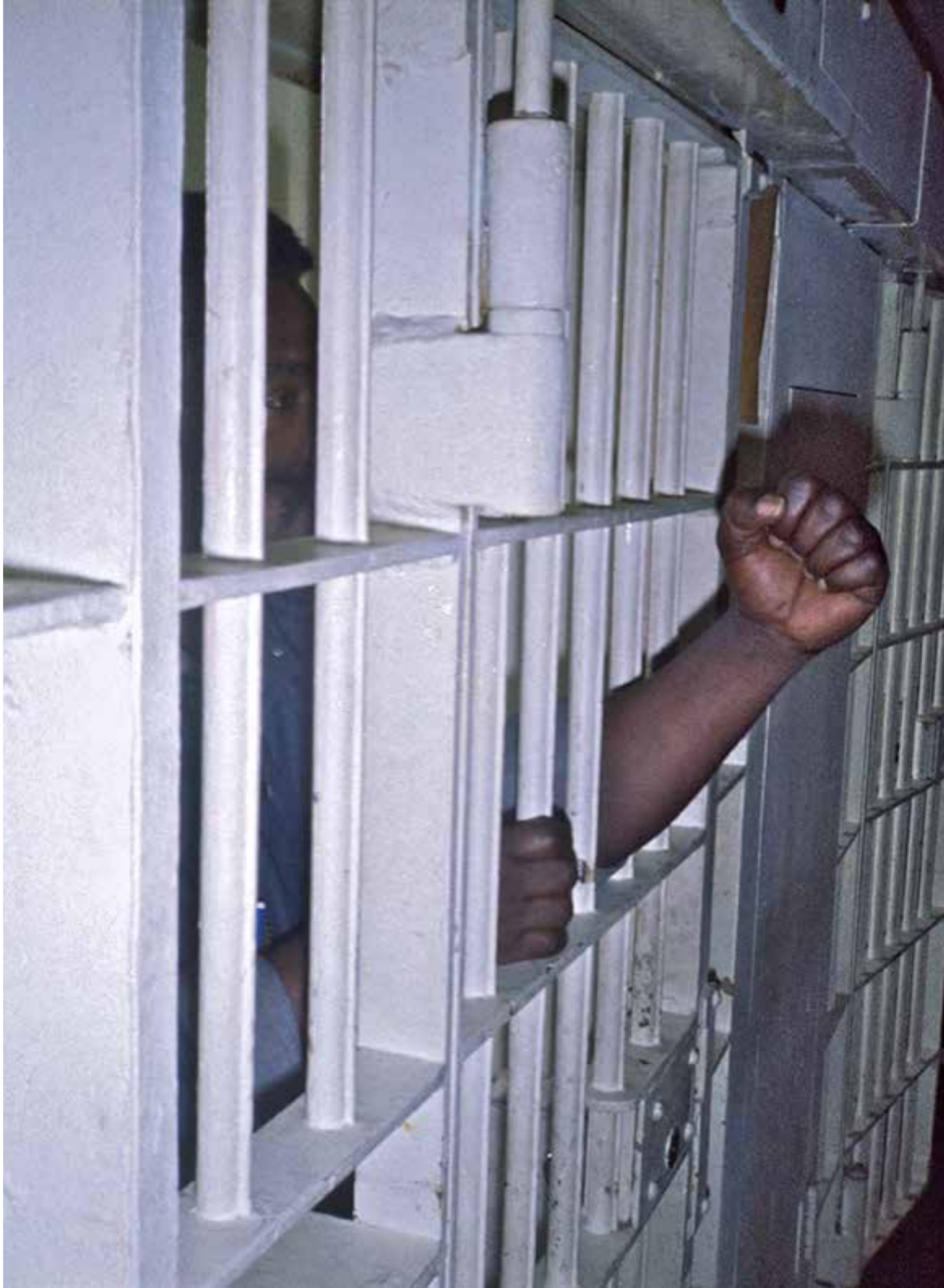
Alexanders skildring af massefængsling som et kastesystem – slaveriets moderne fætter – giver genklang. Det er et sofistikeret system af racisme, der er maskeret som "farveblindhed".

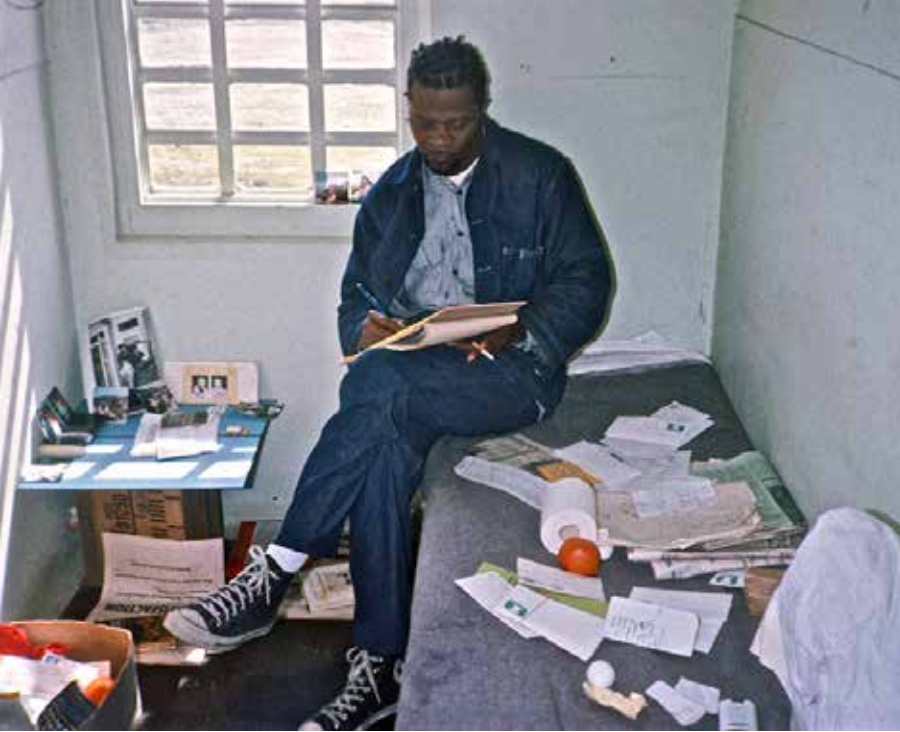
Det dybere spørgsmål er, om vi er villige til at konfrontere vores egen rolle i opretholdelsen af denne undertrykkelse. Hvordan afmonterer vi et system, der trives på benægtelse? Den langt lavere fængselsrate blandt vestindiske indvandrere peger på den lange skygge af internaliseret undertrykkelse, der er unik for efterkommere af

amerikansk slaveri.

Hvis de knuste liv og apatiske ansigter på disse sider gør os urolige, er det fordi de tvinger os til at se sandheden: dette system eksisterer kun, fordi vi – den dominerende kaste – tillader det. Før vi erkender vores eget ansvar, vil cyklussen fortsætte og for-tære kommende generationer.

1975 - Popeye skriver for Fængselsforbundets avis

1975 - Popeye i San Bruno Jail, CA

1975 - Popeye i besøgsrummet

1975 - San Francisco

Fra vagabond til aktivist: Hvordan Popeye ændrede mit liv

"The fire that burned in the '70s is still alive in our hearts and minds. We are the children of the movement, and we will carry the torch forward." - Brittany Packnett Cunningham, activist during police murder in Ferguson, MO

"The movement for Black lives is not new. It is as old as America itself. We are carrying the torch of those who came before us, and we will continue to fight for justice until Black lives are truly valued." —Alicia Garza, co-founder of Black Lives Matter

Med retten til at protestere (i en stadig mere ufri verden) oplever mange stadig USA som "det frieste land", selv mens de lever bag gitre og i angstfyldte, døde gader. En bog som denne vil blive modtaget med åbne arme, fordi systemet er så massivt, at kritik preller af eller omsættes til underholdning og religiøs flugt. Først når systemet møder organiseret modstand, slår det ned – sådan som jeg oplevede det med min bedste ven i Californien, Popeye Jackson. Da jeg mødte Popeye, var jeg nået til enden af min rejse. Som vagabond elskede jeg

friheden til at fordybe mig i det enkelte menneske og troet naivt, at jeg kunne stå uden for racismen. Nu forstod jeg, at min vagabondering også var en privilegeret hvid flugt. Den forståelsesramme, jeg brugte for at overleve, var kun én sandhed; der var dybere, mere spirituelle måder at se mennesker på. Jeg følte, at jeg udnyttede lidelse med mit kamera, og det gjorde mig syg at mærke min egen voksende racisme. Det er smertefuldt at opdage, at man er blevet det, man kæmper imod. Men racisme i et racistisk samfund er hverken frivillig eller individuel, og jeg vidste, at jeg var andet og mere end bare racist. I stedet for at skamme mig gjorde det mig til en del af Amerika – og jeg måtte tage ansvar ved at blive aktiv antiracist. Kun som bevidst "antiracistisk racist" kunne jeg hjælpe med at ændre det land, jeg var kommet til at elske. Jeg elskede Amerika for meget til blot at se på dets selvdestruktion. Mens dusinvis af venner kom i fængsel for ubevidst at handle i protest, havde jeg blot taget billeder uden at handle. Derfor lagde jeg kameraet på hylden og

begyndte at arbejde sammen med Popeye, der beviste, at ofret ikke blot er offer, men i stand til at gøre modstand. Stolt af sine ghetto-rødder og klædt som en hustler, legemliggjorde han underklassen med al dens åbenhed, vold, sexisme, generøsitet og smukke kultur – alt det, som Europa stereotyperer som "amerikansk". Popeye havde selv været på en lang rejse. Efter at være kommet i fængsel som tiårig og have afsonet nitten år, modnedes hans politiske bevidsthed. Han følte, at marxismen hjalp ham med at befri sig fra det selvhad, som fængslet frembringer. Ikke som en intellektuel flugt, men han omsatte det til praksis ved at organisere andre indsatte i United Prisoners Union (UPU) og blev dens formand. Han mente, at man kun kunne undslippe ghettoen ved kollektivt at ændre hele systemet. Han blev hurtigt kendt – blandt andet udpeget som mægler mellem Hearst-familien og Symbionese Liberation Army, der kidnappede Patricia Hearst. Da hans indflydelse på de indsatte voksede, forsøgte politiet at få ham tilbage i fængsel ved at placere narkotika i

hans bil og til tider true hans liv. Under arbejdet i fangernes forening blev vi tæt knyttet til hinanden. En dag, da han så hullerne i mine sko, gav han mig et par støvler uden et ord. Selvom jeg var stoppet med at fotografere, overtalte han mig mig til at tage disse billeder til fængselsavisen. Jeg lovede ikke at afsløre, hvordan jeg fik kameraet ind – men nu hvor sherif Hongisto er død, kan jeg sige, at det var ham, der lod mig "fængsle" som tak for mit arbejde i bøssebevægelsen. Popeye arbejdede utrætteligt for at organisere de indsatte under umenneskelige forhold, der knuste alt privatliv for at bryde folk ned. Da jeg selv var totalt lammet herinde, blev jeg dybt påvirket af at se ham inspirere mænd til at læse politisk litteratur midt i den altid tilstedeværende frygt og konstante støj. Mange indsatte fortalte mig, at han havde forandret deres liv – han var ikke en "falsk intellektuel revolutionær"; han var en af deres egne. Men Popeye havde også alvorlige menneskelige fejl, der generede mange i vores gruppe, især kvinderne. De havde lært af den naive venstrefløj i 60'erne, som havde

romantiseret selv voldtægtsforbrydere som den revolutionære fortrop. Nogle forlod gruppen på grund af Popeyes sexisme. Jeg konfronterede dem hårdt, da jeg betragtede deres kritik som endnu en form for racisme: en moderne måde at afvise underklassen på. "Hvis I tror, at en mand kan komme ud af 300 års slaveri og 19 års fængsel som en engel, er I tåber. Selv Martin Luther King var sexistisk," siger Coretta King i dag.

"Hvis I nægter en mand en magtfuld lederrolle, indtil han opfylder alle hvide liberale normer, er I en lige så farlig fjende af positiv særbehandling som enhver racist fra Syden." Men selvom jeg forsvarede ham, forrådte jeg ham også: Ligesom hvide sjældent konfronterer hinandens racisme, undlod vi mænd at udfordre Popeyes sexisme, om ikke andet så han kunne udvikle sig til en stærkere organisator.

Alle fra 1975 - San Bruno County jail, CA

En Judas ved bordet ... en naglet profet...

"No justice, no peace. We chant it, we scream it, we live it. We cannot live in a country where Black people are hunted and killed with impunity" —Patsisse Cullors, co-founder of Black Lives Matter

"Settle your quarrels, come together, understand the reality of our situation, understand that fascism is already here, that people are dying who could be saved, that generations more will die or live poor butchered half-lives if you fail to act" - George Jackson, prison activist killed by police

Uden for fængslet førte en intens kampagne til sidst til Popeyes løsladelse, og vi holdt en stor "velkommen tilbage i Verden"-fest for ham. Han havde tit advaret mig mod infiltrerende FBI-agenter, men da jeg altid havde tillid til alle som vagabond, slog jeg det hen som almindelig ghettoparanoia. Jeg havde svært ved at tro, at nogen i vores kreds kunne være hemmeligt politi. Derfor blev jeg slået helt ud, da jeg oplevede hvad systemet udsatte Popeyes fagforening for. En af mine venner, som jeg stolede mest på, viste sig at være FBI-informant: Sara Jane Moore. Vi troede, hun var en sød, lidt forvirret forstadshusmor, så det choke-rede os, da hun tilstod i aviserne, at hun var spion for FBI, men fik samvittighedskvaler, da hun under arbejdet blev omvendt til Popeyes synspunkter. To måneder senere ændrede hun næsten verdenshistorien, da hun forsøgte at myrde

præsident Ford. Plaget af skyldfølelse over det, hun havde gjort for FBI, ønskede hun hævn over "systemets leder", som hun udtrykte det. Billy, min nabo, hvor jeg boede sammen med transvestitter, slog pistolen ud af hendes hånd og reddede præsidentens liv. Han blev inviteret til Det Hvide Hus, men Billy var kæreste med lederen af bøssebevægelsen, Harvey Milks elsker, Joe, og Det Hvide Hus trak invitationen tilbage, da Milk fik ham til at indrømme åbent, at han var bøsse. (I 2007, efter 32 år i fængsel, blev Sara Jane løsladt, og film- og tv-selskaber kontaktede mig for at få mine fotos af hende.)

Hvad var der sket, der havde bragt hende så meget ud af balance? Et par aftener efter vores fest skulle Popeye komme til mig for at udvælge fængselsbillederne. Han ringede til mig for at sige, at han var nødt til at tage til et møde først, så jeg kunne komme senere og køre med ham hjem. To timer før jeg skulle af sted, modtog jeg et skrækslagent opkald fra Annie, der græd af frygt og bad mig om ikke at tage hjem med Popeye. Hvis jeg ikke havde modtaget det opkald, havde jeg ikke set nyhederne næste aften:

"Godaften, dette er kl. 11-nyhederne søndag aften. San Franciscos politi fortsætter efterforskningen af det likvideringslignende mord på fængselsreformatoren Popeye Jackson, leder af Fangernes Union. Han sad i sin bil sammen med den 28-årige Sally Voye, en skolelærer fra Vallejo, da skyderiet fandt sted klokken 2:45 søndag morgen. Politiet siger, at de døde øjeblikkeligt."

Og så – uden pause – skiftede skærmen: "Ligesom mange af jer elsker jeg hunde. Derfor giver jeg mine hunde Alpo... kød er hundens naturlige føde... ikke en smule korn..." (her forkortet)

Så vendte nyhederne tilbage:

1975 - Popeye ved vores "back in the world" release party

"Politichef: – Rapporter tyder på, at gerningsmanden skød gennem vinduet. Den første kugle ramte frøken Voye, den anden Jackson. Der er ingen tegn på røveri – deres penge var uberørte. Det ser ud til at være et mord i stil med en henrettelse."

Og igen, øjeblikkeligt, den næste reklame: "Når man ser nogen tage den første bid, må man bare prøve det selv. I denne verden er der kun én slags stegt kylling, der altid smager så godt, at man slikker fingrene efter en mundvandsdryppende bid af en Kentucky Fried Chicken "

For en dansker, der ikke dengang var vant til Tv-reklamer – især i forbindelse med dødsfald – føltes kontrasten uanstændig brutal. Det var, som om min vens liv og mord bare blev serveret som et underholdningsindslag mellem hundemad og Kentucky Fried Chicken.

"The revolution will not be televised." - Gil Scott-Heron

"The revolution will not be live-streamed. The revolution will be in the streets. The revolution will be in our hearts." - Alicia Garza

Tv-nyhederne, der annoncerer Popeyes mord, i mit lysbilledshow

Da profeten faldt - Fejlbarlig, ja, men med mod til at kæmpe imod et kastesystem, der dehumaniserer os alle

"It's time for us to humanize the narratives of Black people. We've been dehumanized in this country for too long." —Patrisse Cullors, co-founder of Black Lives Matter

"The function, the very structure, of racism is to dehumanize people. And how can you negotiate with a dehumanized enemy? You can't." —James Baldwin

Skønt det var min bedste (californiske) ven, jeg så i en blodpøl på tv-skærmen – kun få timer efter at jeg selv skulle have kørt med ham hjem – var jeg ude af stand til at græde de første fire dage. Alt virkede uvirkeligt, filtreret gennem den groteske blanding af nyheder, hundemadsreklamer og stegt kylling. I et mediesystem, der sluger tragedier og spytter dem ud som underholdning, lærer man hurtigt at glemme – eller lukke af.

Først ved begravelsen brød jeg sammen. Da var det gået op for mig, at Sally – denne modige forstadskvinde, der havde forsøgt at konfrontere Popeyes sexisme og arbejdede for ghettobørn og indsatte – også var blevet dræbt, blot fordi hun havde været vidne. Derfor vidste jeg også, hvad der var blevet min skæbne, hvis jeg havde været med dem den nat.

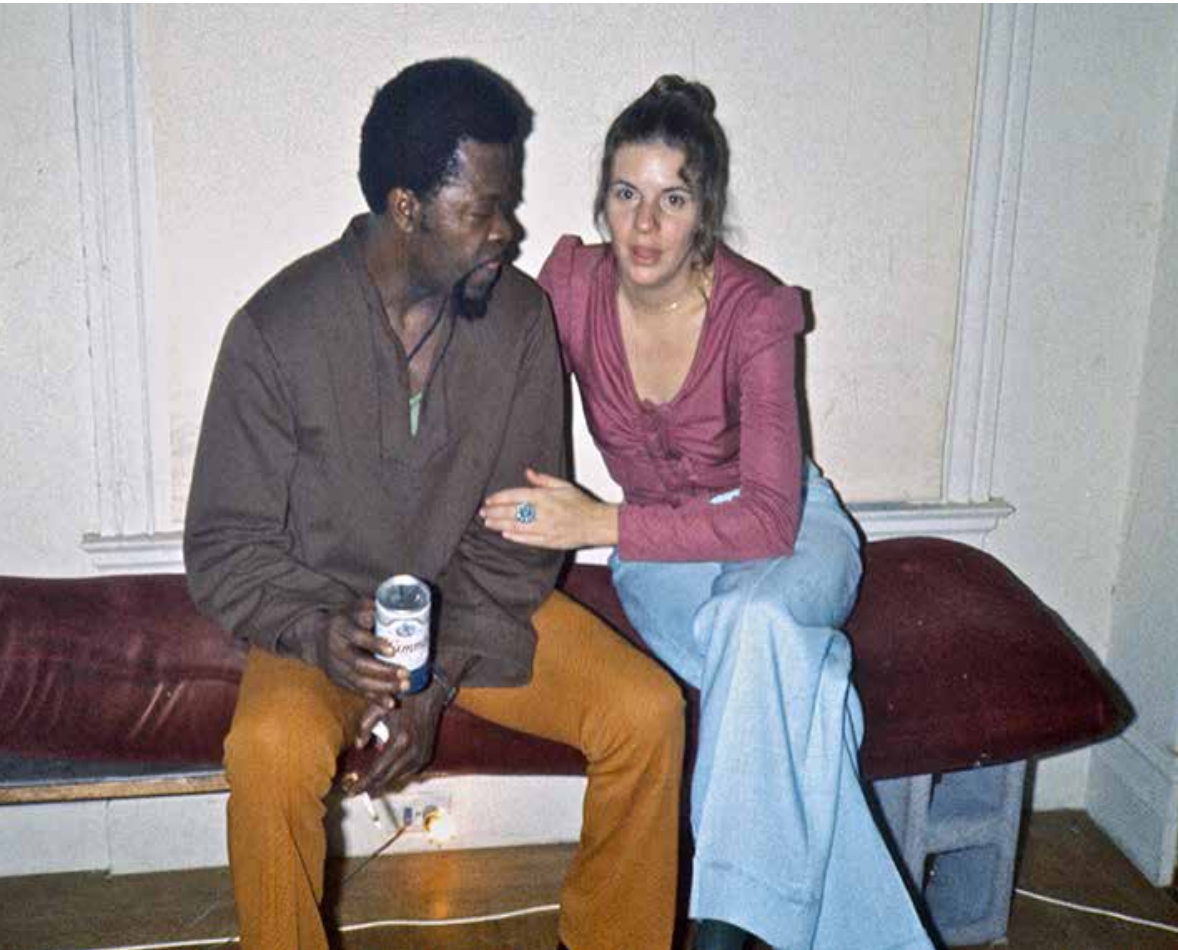
Billedet af dem sammen tog jeg kun få dage før mordet, som aldrig blev opklaret. Men efter at Sara Jane Moore – senere dømt til livstid – i interviews beskrev, hvordan FBI truede hende, da hun begyndte at dele Popeyes politiske overbevisninger, var der kun få af os, der tvivlede på, hvor ansvaret lå.

Popeye havde ofte advaret mig om tidlige fanger, der muligvis arbejdede for politiet for at opnå tidlig løsladelse.

Han var aldrig selv bange for at dø, skønt San Francisco Chronicle afslørede, at politiet havde truet hans liv. I sin sidste artikel, skrevet mens jeg besøgte ham i fængslet, skrev han: "Vi bør ikke frygte døden. Vi er den dømte klasse, og kun gennem revolution kan vi vinde vores frihed — og friheden for alle jordens undertrykte."

Ved begravelsen, hvor jeg som den eneste fotograf var inviteret af familien, kyssede hans venner og medfanger – indianere, sorte, mexicanere og hvide – ham farvel i kisten. Mange andre vil ikke få lov til at "komme tilbage til verden" og se hans grav før årtier senere. Hans mor, som havde bragt ham kage hver eneste uge i 19 år, brød fuldstændig sammen foran kisten.

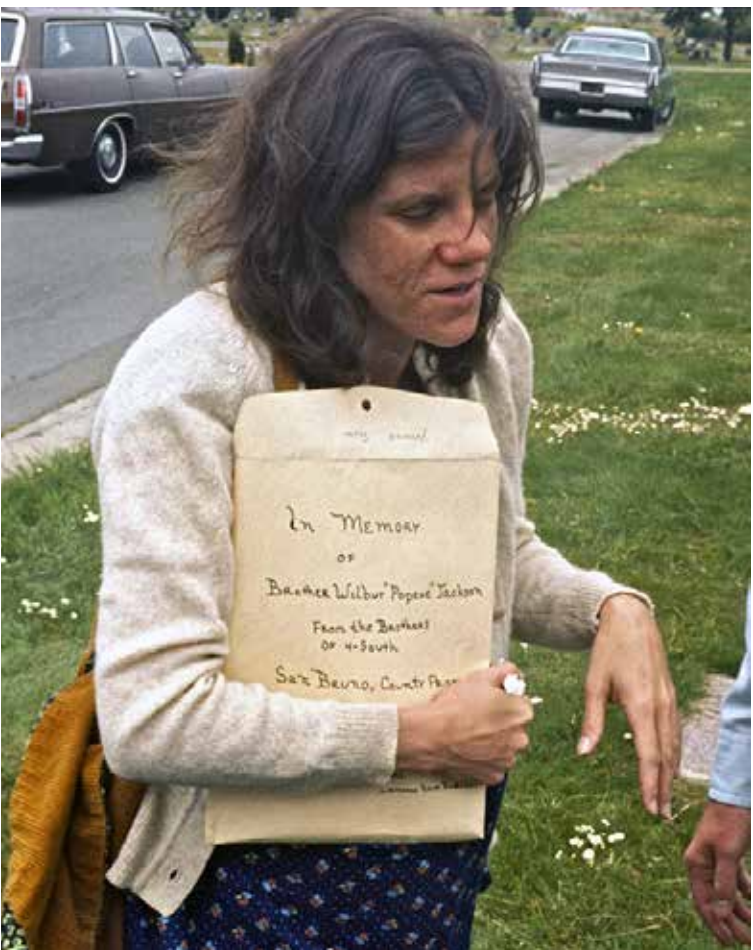
1975 - Popeye og Sally Voyer til fest

SF Chronicle

1975 - Popeye til vores fest

1975 - Popeyes gravide hustru Pat Singer til begravelsen med kondolencer fra fangerne - Mit eget farvel

1975 - UPU-medlem "Sleepy" til begravelsen

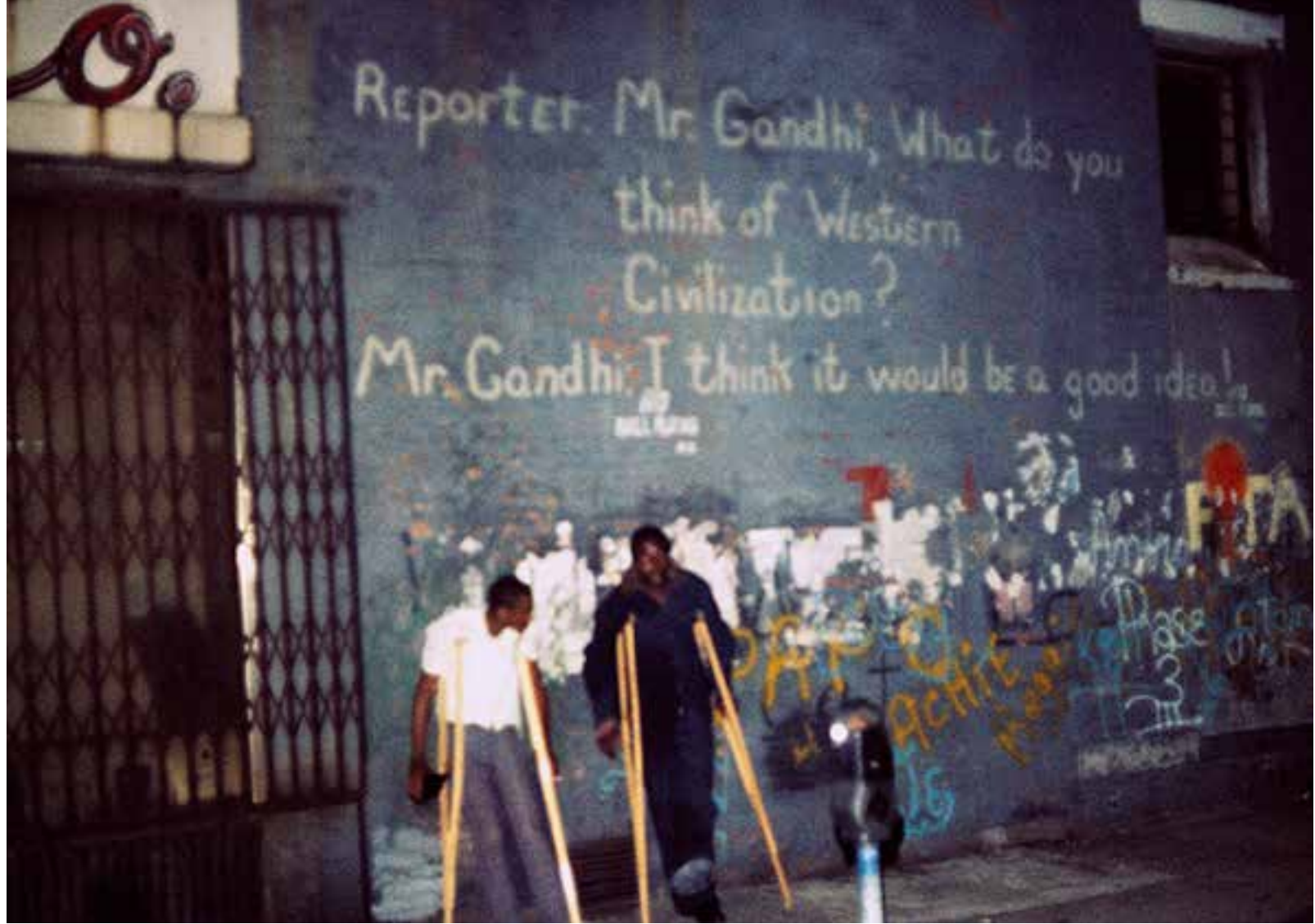

1975 - gæster til 5000\$ pr. kuvert fundraiser middag for President Ford

1975 - Tidligere fange siger farvel

1971 - To veteraner ved Gandhi-maleriet, Lower Eastside, NY

*There is a man
who stands in all our way.
And his greedy hands
reach out across the world.
But if we slay this man
we will have peace in this land
and this glorious struggle
will be done.*

*And what we want is just to have
what we need
and to live in peace with dignity.
But these few old men,
no they won't break or bend
so it's only through their death
that we'll be free.*

*And if we dare to fight
for what, for what we want
sparing none
who are standing in our way:
The fight is hard and long
but we can't, we can't go wrong,
for our liberation will be won.*

*And we can meet again
if we do not die
for that is the price
that might be paid,
But if we pass this way
we shall meet some day,
we shall meet again
if we do not die ...*

Elaine Brown, Black Panther formand,
fotograferet her som taler i Oakland, CA, 1973

Lyt til slutsangen her af
Elaine Brown illustreret i mit
lysbilledshow

1971 – et lig over for Gandhis mindevæg

Klagesang over et land, jeg var kommet til at elske

*"Sometimes you have to give up on people,
not because you don't care, but because they
don't care." —Tupac Shakur*

Popeye var den sidste ven, jeg ønskede at
sige farvel til på denne måde. Efter morde-
ne på Popeye og Sally kunne jeg ikke holde
det ud længere og flygtede ud af landet.

Alle mine følelser og sanser var dræbt. Jeg
havde mistet 12 af mine bedste venner og
bkendte til denne meningsløse amerikan-
ske vold, og talrige andre var forsvundet i
fængsler for livstid.

Denne mand blev myrdet i New York nær
min bopæl, lige over for et vægmaleri i
ghettoen (ses bag ligklædet) – et motiv, han
muligvis aldrig nåede at se og måske var
ude af stand til at læse.
En sen aften fandt vi ved den samme væg
to forkrøblede veteraner, som havde været
ude at "forsvare den vestlige civilisation" og
nu måtte tigge på gaden.

*"I love America more than any other coun-
try in this world, and, exactly for this reason, I
insist on the right to criticize her perpetually."
— James Baldwin*

1975 - San Francisco. Linda Jones smider asken i havet

*"O, let America be America again—The land that never has been yet—And yet must be—the land where every man is free."
—Langston Hughes*

Jeg afslutter min første USA-rejse med noget af den oprindelige tårefyldte patos fra lysbilledshowet:

Jeg elskede det amerikanske folk mere end noget andet, jeg har kendt. Jeg ønskede til sidst at blive en del af det og havde ikke drømt om at forlade landet.

Den menneskelige varme, jeg mødte overalt – den samme varme, som så mange indvandrere var blevet budt velkommen med – var et frisk pust efter den tilbageholdenhed og indelukthed, jeg kendte fra Europa.

Men denne varme stod i så skærende kontrast til det grusomme og umenneskeliggørende ghettosystem, der var vokset ud af amerikanernes egen uerkendte smerte – traumer fra barndommen og deres senere liv. Jeg havde været på Amerikas højeste tinder og i de dybeste skyggefulde dale nær gravens rand. Overalt gjorde det ondt at se den tiltagende forstening og forskansning, som kvæler den varme og åbenhed, der engang var nationens sjæl.

De fleste udenlandske besøgende føler den stadig befriende, men bag facaden er den for amerikanske medborgere afløst af en voksende frygt, et had og en bitterhed, der splitter familier og fællesskaber i ekkokamre, hvor man ikke længere tør tale med hinanden om race eller politik. I denne kolde borgerkrig isolerer sig selv i kvarterer med ligesindede.

1975 - San Francisco. Rhodessa Jones smider asken.
Året efter så hun lysbilledshowet i København

Så volden fortsætter – volden mod alle undertrykte folk. Med vores klimaracisme og uretfærdige handelspolitik dræber eller driver vi millioner af ”your tired, your poor” mod vores kyster som flygtninge. Men hvor mange liv er vi villige til at smide væk for at undgå at ændre os selv på en måde, der ville gavne vores børn og verden som helhed?

Endnu et barn er blevet dræbt i ghettovolden – fem år gammelt. Ringen lukker sig. Endnu en gang må en sort mor ”kaste sit barn i havet”, som hun gjorde det fra slaveskibene for 500 år siden. Vores ghettosystems livscyklus ...

Havet skal føre hende tilbage til de kyster, hendes forfædre kom fra, da vi havde brug for dem. Hvor meget mere lidelse vil vi være vidner til – eller årsag til? Vi ved det ikke. Vi kaster uvisheden i havet med asken af endnu et offer.....

Slutningen af lysbilledshowet med *Ship A’hoy* af The O’Jays

*Ship Ahoy! Ship Ahoy! Ship Ahoy!
As far as your eye can see,
men, women and baby slaves,
coming to the land of Liberty,
where life’s design is already made –
So young and so strong
they’re just waiting to be saved ...*

THE END? – Fra undertrykkelse til empati: En rejse mod heling

Slutningen af mit lysbilledshow

“Forgiveness is the willingness to give up the hope of a better past.” -Toni Morrison

“History, despite its wrenching pain, cannot be unlived, but if faced with courage, need not be lived again.” -Maya Angelou

“We are all interconnected, and the pain of one becomes the pain of all. We must learn to heal together, or we will all suffer.” - Yaa Gyasi

“Healing begins where the wound was made.” - Alice Walker, The Way Forward Is with a Broken Heart

“If we're gonna heal, we gotta feel. And we can't heal if we're afraid.” -Beyoncé

Når amerikanske elever blev bedt om at nedskrive deres følelser efter fem timers ”omvendt undertrykkelse” i mit lysbilledshow – dvs. ved konsekvent at blive modsagt fra et frøperspektiv i deres forståelsesramme som anstændige og retskafne – var resultatet typisk disse ord:

fuld af skyldfølelse, paranoid, frustreret, udmattet, uligevægtig, følelsesløs, anspændt, vred, led ved det, mundlam, dum, forvirret, uværdig, varsom, mindreværdig, magtesløs, frygtsom, sagtmodig, passiv ...
Nogle gange gik de videre og skrev bl.a.:
...beskyttende, uopmærksom, fjendtlig, ligeglad, dreven, bluffende, svigefuld, intrigant, manipulerende, hævnagtig, overlegen, uengageret, mistænksom, iagttagende (over for undertrykkeren), listig, destruktiv ...

Altså næsten de samme følelser, som udtrykkes af de fleste sorte, der i dag lever under undertrykkelsens mønstre i USA og Sydafrika, af muslimske indvandrere i Europa, af palæstinensere under Israel og i forskellig grad af mange andre undertrykte – ofte med slutresultatet: **voldelig adfærd**.

Smerten, vreden og sørgmodigheden, som opsummerer disse følelser, tvinger mennesker ud i handlingslammelse og selvfortærende vrede. Den irrationelle og afmægtige opførsel, som følger, forstærker yderligere undertrykkerens racisme. Den pludselige erkendelse af, hvordan denne onde cirkel fungerer, motiverede mange af

universitetsleverne til at arbejde sammen om at frigøre sig fra disse mønstre. Mange følte en trang til at græde og til at dele deres følelser med andre. At dele vores følelser og dybe bekymring om racisme i konstruktiv dialog er, mener jeg, et meningsfuldt første skridt mod at bryde den frygt og hæmning, som holder os fastlåst i skadelige mønstre.

Mange læsere af teksterne i denne bog vil uden tvivl være imod systemisk racisme – summen af al vores individuelle racisme – men forhåbentlig også tage skridtet videre og konfrontere deres egen.

At undertrykke mennesker ind i en ny måde at tænke på for at frigøre andre er naturligvis ikke min egen idé. Jeg blev inspireret af – og drog personlig fordel af – de progressive regeringsprogrammer, som en anden skandinav, Gunnar Myrdal, gav anledning til med sit banebrydende værk *An American Dilemma*. I årene efter borgerrettighedsbevægelsen forsøgte den amerikanske regering at ændre den undertrykkende hvide tænkning, da – som Myrdal påpegede – kun en mindske undertrykkelsen og føre til opadgående mobilitet for de sorte. Altså med tvang at iværksætte undertrykkelsens opadgående skrue.

En, der nød godt af disse programmer, var min mentor, dr. Charles King, hvis seminarer ”Hvide mennesker må ændre sig” blev brugt af regeringen for ansatte i militæret, CIA, FBI og andre statslige institutioner – samt af store virksomheder som IBM og Federal Express. Ideen var, at kun gennem en afprogrammering af de hvides opsplittende racisme kunne deres forenede magt bruges konstruktivt.

Efter at have set mit show inviterede Charles King mig til at deltage i sine sem-

1986 - Med Dr. Charles King efter en af hans workshops - hør ham i videoen

inarer som neutral observatør. ”Jeg vil ikke behandle dig som de andre,” sagde han og placerede mig ved sin side uden forklaring. Derefter begyndte han systematisk at splitte, anklage, undertrykke og sætte deltagerne op imod hinanden i to dage for at vise dem, hvad sorte mennesker udsættes for.

Som hvid syntes jeg, han gik for vidt, og jeg følte medlidenhed med disse højtuddannede og retskafne deltagere, som havde aftalt med deres arbejdsgiver ikke at flygte – selv om vi alle ofte havde lyst.

Med sin dybe indsigt i sort og hvid psykologi så jeg ham gradvist nedbryde disse magtfulde ledere, så de endte med at reagere næsten ”som børn”. Han vidste præcis, hvad han gjorde. Første dag spurgte han blot om deres navne og lagde sedler med deres navne i en kasse. Efter to dages undertrykkelse bad han dem én for én læse sine forudsigelser højt: hvem der ville trække sig ind i sig selv, hvem der ville kæmpe imod i begyndelsen, ”de militante”, og hvilke flugtroller de hver især ville indtage.

Til sidst bad han dem skrive ned, hvilke følelser de nu havde. Jeg var forbløffet over,

1991 - Med min mentor på hans dødsleje i Atlanta få dage før hans død

hvor ens deres beskrivelser var – også mine. Så sagde han: ”Det er præcis de samme følelser, som vi sorte lever med hver dag på grund af hvid racisme. Men nu vil jeg holde op med at undertrykke jer ... stoler I på mig?”

Naturligvis gjorde ingen af os det efter flere gange undervejs fejlagtigt at have set lys for enden af tunnelen når han kortvarigt ”trak sin kniv tilbage fra 4 til kun 2 tommer ind i vores ryg”. Først til sidst ændrede han sig og afsluttede de to dage med en befriellesfest. Aldrig har jeg set så stor taknemmelighed gennemstrømme mennesker, der følte sig løftede ind i ”en ny og friere måde at tænke på”. Da flere havde troet at jeg var Charles Kings spion eller medsammensvorne – skønt mine indre følelsesmæssige reaktioner havde lignet deres – var jeg som udenforstående stolt, da han til sidst præsenterede mig som ”den eneste John Brown i vor tid”. I årene efter tog jeg ofte mine elever med til Harper’s Ferry, hvor John Brown havde startet sit abolitionistiske oprør.

Charles King var den første, der fik mig til at indse, at de følelser, folk havde efter hans undertrykkelse, var de samme, som mange

oplevede efter at se Amerikanske Billeder. Det var også grunden til, at jeg strakte oplevelsen over to dage. Hans indesparende magtdemonstrative metoder virkede dog ikke på universiteterne, hvor de studerende hurtigt søgte flugt. Heldigvis gjorde kombinationen af billeder og musik mine studerende så ”fængslede” og ”granat-chokkede” i de fem undertrykkende timer, showet varede, at de var motiverede til endnu en dag – nu med helende frigørelse.

Her begyndte de gradvist – især med hjælp fra min sorte assistent Tony Harris – at åbne sig og indgå i den første dybe sort-hvide dialog, de havde oplevet på campus. I dette nye varme fællesskab havde de snart ikke længere brug for os, og Tony og jeg sneg os stille ud og videre til næste universitet, hvor vi gentog hele programmet. Ofte blev vi inviteret tilbage indenfor et år til deres ”American Pictures Unlearning Racism”-grupper. Nogle gange hørte jeg om virkningerne helt op til 20 år senere, når de mødtes igen for at evaluere, hvordan Amerikanske Billeder havde ændret deres liv, og inviterede mig med til ”jubilæet”.

Så at ”undertrykke” os på den gode måde for at konfrontere os med vores egne un-

Med Zindzi Mandela fejrer vi i vores Ubuntuhus den fælles menneskelighed, der går på tværs af alle etniske, religiøse, seksuelle og nationale grænser

dertrykkende mønstre og bringe os sammen i dialog – i øjenhøjde – er den mest effektive vej til heling og bekæmpelse af racisme, jeg har set.

Processen bruges i mange former af andre antiracisme-rådgivere, som jeg har mødt.

Kun én metode mener jeg er mere effektiv; at flytte ind hos dem, man frygter eller har fordomme imod, hvis man har mulighed for det. Det oplevede jeg, når jeg tog studerende eller udlændinge eller endda Ku Klux Klan-folk med mig for at bo sammen med de indespærrede i vores ghettoer, og møde dem på deres egne betingelser.

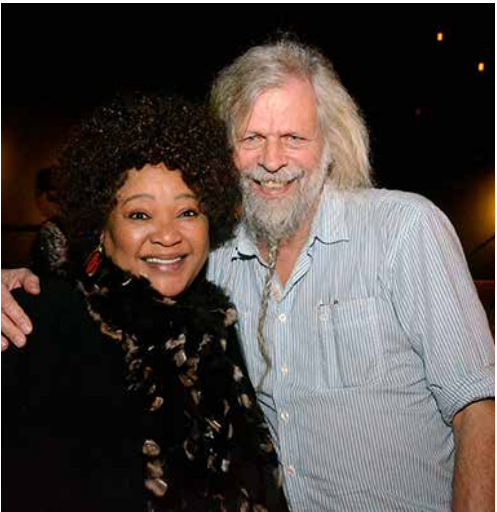
Langt hurtigere ville de der aflære deres frygt- og skyld-følelser, hvilket er vanskeligere i de trygge intellektuelle omgivelser under et universitets ”hvide præmisser”. Og samtidig hjalp de ghettobeboerne med at

aflære mange af deres dybt rodfæstede vredes- og fjendtlighedsmønstre.

Da jeg efter de første vagabondår – gennem andres kærlige hjælp – lærte at overvinde min egen frygt og mistillid og oplevede, hvordan mennesker nu åbnede sig for mig, fandt jeg et digt af Nis Petersen, som udfordrede mig til yderligere at sige ja til dem, jeg undveg. Jeg illustrerede det med mine billeder og bar det med mig som inspiration, og mange år senere blev det indledningen til alle mine foredrag: “Om at sige ja til dem, vi undviger”.

Med kærlighed
Jacob Holdt

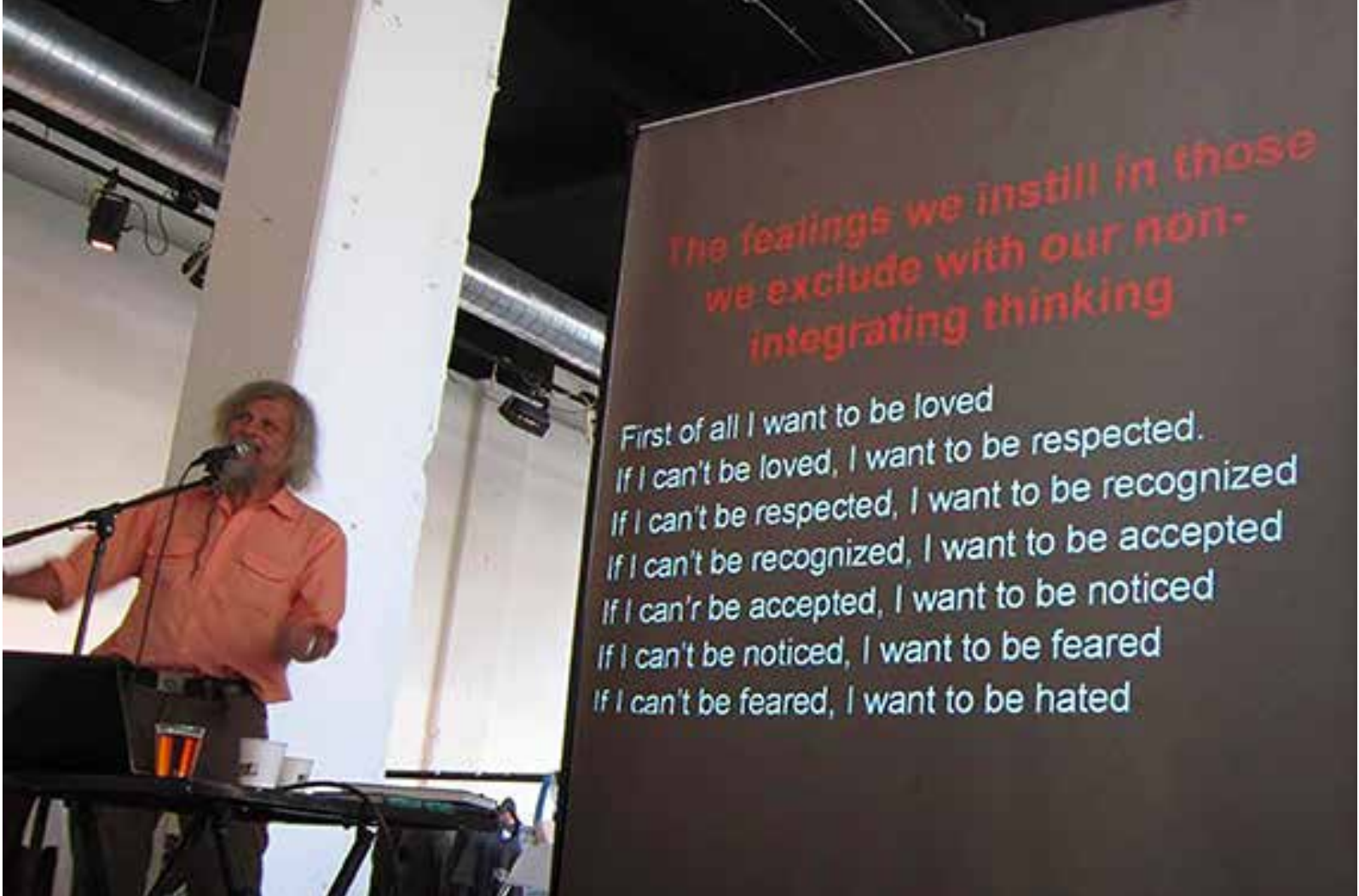
*Oppressors of the world, unite—
we have nothing to lose
but the illusions of our gains.*

Protector for Ubuntuhuset, Zindzi Mandela,
datter af Winnie og Nelson Mandela

Venstre: Se Zindzi Mandela tale i Ubuntuhuset på Kvindernes kampdag
Højre: Se min afskedstale til hende kort før hendes død

2012 NYC. - Mit foredrag “Om at sige ja til dem, vi forsøger at undvige” Foto Susanne Gupta

ELSKER DU MENNESKET?

Mennesket kom imod mig –
slæbende tungt –
i vejen bag det
slimede spor
af løgn, af vædskende sår –.
En røst rungede:
– Elsker du mennesket?
Nej! Sa jeg – jeg kan ikke.
Elsk! Sa stemmen.

Mennesket kom –
nærmere – krybende –
savlende af lyst –
med fluer og utøj
i bugens vunder.

Og røsten hamrede:
– Elsker du mennesket?
Nej! Sa jeg.
Elsk! Sa stemmen.

Nærmere – langsomt nærmere –
tomme for tomme –
stanken tog til
af løgnens tusinde syger –
og røsten truede:
– Elsker du mennesket?
– Nej – jeg elsker ikke!
– Elsk! Sa stemmen.

Da rejste mennesket sig –
og det rakte sine hænder imod mig,
og se: naglegabene vædskede rødt –
til skulderen var de nøgne arme
dækkede af syndens sorte sår –
og mennesket lo:
– Således har Gud elsket –!

Der faldt et bind fra mine øjne –
og jeg råbte:
– Menneske – jeg elsker dig!
Og min mund var fuld af blod –
af menneskers blod.

Nis Petersen

“Det, der gør *Amerikanske Billeder* så foruroligende stærkt, er den kumulative effekt af Holdts fotografier kombineret med hans outsider-analyse af dynamikken i fattigdom og undertrykkelse i USA.”

Los Angeles Times

”Det er et stærkt og foruroligende indblik i en hel del af vores befolkning, som aldrig har opnået frihed i nogen meningsfuld forstand.”

San Francisco Chronicle

“Amerikanske Billeder er en utrolig svær bog for enhver amerikaner at læse idet Holdt ikke tøver med at skyde skylden for vort samfunds uretfærdigheder på de hvide. For mange, som giver sig ud for at være filantroper, har denne bog derfor den virkning at den får vores selvretfærdige indignation over denne outsiders kritik af vort samfund til at smelte væk i følelsernes ophidselse.

Vi kæmper for at finde noget at holde fast i hvorfra vi kan gribe en sten fra det fængsel

af skyld, som han bygger rundt om os – for at vi til sidst må kunne efterrationalisere en vej ud.”

Men hvert et argument, hver en sten, bliver hurtigt cementeret over indtil vi finder os spærret inde i fængslet – alene med os selv og den smerte, der kommer af at erkende og til sidst at se i øjnene at vi er skyldige. Indrømmelsen af denne undertrykkende skyldfølelse brænder efterrationaliseringens lag væk, som vi tidligere havde brugt som undskyldninger for at beskytte os fra at erkendelsen af at vor livsstil og ubekymrede holdninger ikke blot tillader, men er den direkte årsag til vore store uretfærdigheder overfor samfundets udrangerede mennesker.

På denne måde tillader *Amerikanske Billeder* læseren at “blive født igen” som et tænkende, følende menneske, der er i stand til at se de undertrykte som ligeværdige mennesker og derved at bibringe forandring til alles gensidige fordel.

Nils Hoernle in “A Foreigner’s Perspective on Social Injustice in the United States”

Mulig tekst til flap på bagsideomslaget

”Man kunne måske kalde *Amerikanske Billeder* for et “mesterværk”. Men “mesterværk” er et ord, som indebærer fire stjerner i dagbladenes filmsektion. Det er et ord, som de fleste der gælder for “store” Hollywood-film – de store, fantastiske, melodramatiske, filmiske spektakler, der så let tilfredsstiller vores ønsker om illusion, passivitet og voyeurisme. Sådanne mesterværker bliver hurtigt glemt. *Amerikanske Billeder* er udtryk for en global virkelighed og et ansvar, som vi alle deler. Den vil forfølge dig i dagevis efter, at du har set den. Den vil optage dig følelsesmæssigt og intellektuelt, som var det pest. Selv om denne ekstraordinære række af amerikanske kulturer kan indbyde til etiketten “mesterværk”, ville en sådan betegnelse sløre den kraft og det overvældende greb, som denne produktion udøver på sine tilskuere.

Amerikanske Billeder opnår det, som “mesterværker” sjældent forsøger at opnå. *Amerikanske Billeder* udfordrer seeren til at handle, ikke blot til at reagere katartisk, til at gøre noget ved det amerikanske systems rædsler. Det er dette tilsyneladende enorme spring fra inspirerende kunst til empirisk handling, som *Amerikanske Billeder* bevidst har sat sig som mål. Men det, der får Holdt til at indrømme, at disse empiriske resultater er umulige at måle, er hans bevidsthed om det amerikanske systems enorme evne til at absorbere alt og evne til at skabe masker, der konstant skjuler dets rædsler og uretfærdigheder. Gennem hele *Amerikanske Billeder* stiller Jacob Holdt hele tiden spørgsmålstegn ved gyldigheden af sin skabelse, idet han udtrykker frygt for, at han måske blot er endnu en hvid mand, der udnytter minoriteterne, og idet han hele tiden fastslår, at den blotte repræsentation af hans erfaringer aldrig kan svare til virkeligheden i det Amerika, han har forsøgt at forstå. Det samme gælder her: ingen beskrivelse eller ros kan formidle oplevelsen af American Pictures. American Pictures er en præsentation, som alle amerikanere selv må opleve.”

The Chicago Reader

Den tredje bedstemor i samme fængsel som Diane og Linda

- Opdatering om Inez

Inez er også en del af Lindas historie. Hun endte i samme fængsel som Linda. Jeg mødte hende i 1986, mens jeg ledte efter Linda i Alachuas mest nedslidte narkokvarter. Inez var yderst fjendtlig over for mig uden for sit skur, da hun troede, jeg var narkobetjent. Men da jeg viste hende bogen med billeder af Linda, blev hun langsomt imødekommende over for mig, da hun tidligere havde været i et forhold med Lindas bror, Robert. Hun fortalte mig, at Linda sad i fængsel, og at hun selv netop var blevet løsladt. Hun blev så rørt af min bog og mit arbejde, at jeg endte med at flytte ind og delte seng i hendes forfaldne skur i et par dage før mit foredrag på University of Florida. Der sad Inez og græd åbent, da hun så fortolkningerne i mit show af det liv, hun opfattede som mislykket. Som min nye assistent tog hun billeder af mig, mens jeg holdt taler for Sydafrikas anti-apartheid-bevægelse. Hun blev så interesseret i sociologi, at hun begyndte at tage kurser på Santa Fe College.

Tolv år tidligere havde jeg set et lysbilledshow om minearbejdere netop der, hvilket havde inspireret mig til at lave mit eget lysbilledshow ud af mine fotos.

Men hver dag så jeg omfanget af hendes tidligere ødelagte liv, når jeg var sammen med hende i hendes svært overvægtige søster Shirleys hus. Shirley passede de fire små børn, som Inez havde fået i sine år som stofmisbruger. Inez havde også en 24-årig datter med en voldelig mand, der nu afsøgnede en dom på 30 år i fængsel. Shirley blev en af mine mange heltinder – de beskyttende engle for ofrene for crack-epidemien i de år. Efter at e-mailen blev opfundet, korresponderede vi udførligt om hendes følelse af ensomhed, mens hun var i gang med at uddanne sig til misbrugsrådgiver. Ligesom med Linda havde jeg store håb for den talentfulde Inez, men hun forsvandt snart tilbage i underverdenen og fængslerne igen. Hendes søster fortalte mig dette under mine besøg så sent som i 2004, da min kone tog dette foto.

Et af børnene, Nikki, kunne huske mig, men var selv nu blevet mor i en ung alder. Det lykkedes mig ikke at finde Inez igen før i 2007, da hun arbejdede i en butik. Glæden ved at se hende igen var overvældende, og hun lovede fremover at holde sig stoffri. Senere samme år blev hun imidlertid knust af sin mors død. Det var den sidste e-mail, jeg modtog fra hende inden hun ifølge retsdokumenter blev dømt i 2010. Som 67-årig er hun tilsyneladende i dag ude af fængslet, og jeg venter på at høre fra hende.

Divestment billede

Nina mødte jeg ligeledes i forsøget på at finde en af bogens hovedpersoner.

Efter at have blaffet fra Mary (side 152) for at overvære et KKK-møde i Kentucky, kom jeg så sent tilbage om natten, at jeg ikke nåede ud til Marys hytte i skoven. Så jeg gik ind i natklub i den nærliggende by for at finde et sted at overnatte.

Efter at have røget et par joints endte jeg med at dele seng med Nina hjemme i hendes rådne shack. I den stegende sveddrypende augustnat, uden en ventilator, kunne det i vores nøgenhed ikke undgå at blive lidt for intimt. Det gav mig endnu en mulighed for at opleve den historiske barriere, jeg havde observeret blandt sorte kvinder, når det gjaldt forhold til hvide mænd. (side 459)

Det er dog vigtigt også at bemærke min egen indre bremseklods, dels på grund af frygt for seksuelt overførte sygdomme særligt i de lavere samfundslag og dels på grund af skyldfølelse over at være på så tæt afstand af Mary, som jeg netop var blevet forelsket i.

Hvor kontroversielt det var i disse egne af Syden blev tydeliggjort af Ninas skræmte mor, da jeg stødte ind i hende på gaden næste morgen, uvidende om at jeg netop havde sovet med hendes datter. Det var hende, jeg interviewede på side 150, hvor hun fordømmer sådanne forhold til hvide mennesker, *“De hvide ødelægger livet for os, de brænder vores huse ned, de tager vores mænd...”* I min tillid til alle syntes jeg hun overdrev, så stor var mit chok da jeg næste dag vendte tilbage til Mary og fandt ud af at hendes shack i mit fravær var brændt ned af tre hvide.

Også hos Nina havde jeg leget med ilden. Vores fælles fascination af dette forbudte fremgår tydeligt af mine nøgenbilleder af os to foran spejlet, taget om morgenen kort

før en af hendes stofmisbrugende venner kom forbi for at sove sin tømmermænd ud morgenen efter vores korte glimt af indbildt frihed. På samme måde blev stort set alle mine forsøg på forhold til sorte kvinder afbrudt.

På grund af dette særlige forhold til Nina besøgte jeg hende naturligvis hver gang jeg gennem årene vendte tilbage for at se Mary i skovene. Det lykkedes mig at holde dem adskilt i mange år, men det var ikke let. Da jeg vendte tilbage i 1978 og opdagede, at Ninas hus var rådnet op, spurgte jeg byens sorte borgmester, hvor hun mon boede nu, og viste ham billedet af hende i bogen. Han vidste præcis, hvilken trailerpark hun nu boede i, men han blev overrasket over også at finde sin gamle skolekammerat Mary i bogen. Da de begge var afbilledet nøgne, forbød de mig begge at vise bogen i Bullock County igen – ligesom de ikke selv turde have et eksemplar liggende.

Ved hvert efterfølgende besøg så jeg, hvordan Nina blev stadig mere ødelagt af stoffer og vold, når det endelig lykkedes mig at vække hende sent ud på eftermiddagen.

Nu bestod vores ”intimitet” i hendes bekendelser til mig, og i mine forsøg på at trøste hende, selvom jeg ikke rigtig kunne hjælpe hende. I 1991 havde jeg et tv-hold med mig bestående af tre høje, hvide danskere, som buldrede ind til hende i sengen og stod bøjet over hende med store mikrofoner, lige da hun vågnede. Hun blev så rørt af situationen, at hun begyndte at græde, hvorfor jeg som sædvanlig forsøgte at trøste hende.

Jeg havde ønsket, at tv-holdet skulle lave et program om mine gamle venner, men nu følte jeg mig i en akavet situation. Hvis jeg ikke trøstede Nina, ville jeg blive opfattet som koldhjertet. Hvis jeg gjorde det, ville folk tro, at jeg forsøgte at spille en frelserrolle. Men se alligevel optagelserne, hvor hun pludselig indrømmer, at hun natten før havde stukket en mand ned. Denne vold fulgte hende gennem hele livet. Hendes søster, som Nina senere boede sammen med, var endnu mere voldelig. I forbifarten nævnte hun, at hendes mand siden mit sidste besøg var blevet brutalt myrdet med en økse. »Nå,« sagde jeg, »det gik da hurtigt, at du fandt dig en ny mand.«

Ja, sagde hun og bekendte at det var hendes mands morder, som var flyttet ind. Jeg så overrasket på hende, velvidende hvor meget hun holdt af sin mand. Hun tilføjede: »Du må forstå, det er så svært at finde en god mand i disse tider.« Hun beskrev, hvordan hun var kommet hjem og havde fundet sin mands kløvede hoved på gulvet og da nu ham den fremmede mand var til stede, havde hun fået ham til at hjælpe med at tørre blodet op. Og – ja, så var han altså endt med at blive boende....

I mange år lykkedes det mig at holde mine to intime gamle forhold adskilt, men i 2002 blev jeg overrasket da det Mary, der fortalte mig at Nina netop var død. Hun var ikke sikker på, om det var mord eller sygdom – grænsen var altid uklar med Nina. Jeg kender næppe nogen som Nina, hvis hele liv har været en lang dans på smertens sti.

I 27 år forsøgte jeg at holde mine forhold til dem strengt adskilt, da jeg på en eller anden måde var tæt knyttet til dem begge på samme tid. I mine vagabondår boede Nina i byen, og Mary ude på landet. Men som led i deres rehabilitering – Nina fordi hun var stofmisbruger, og Mary fordi hun havde en slidt ryg efter mange års plukning af bomuld og bønner – endte de i et voksenuddannelsesprogram. I klassen nævnte de begge, at de havde en hvid kæreste »fra et fjernt land som vist nok hed Danmark«. Da det her i »The Black Belt« ikke er usædvanligt at dele de få mænd, der ikke sidder i fængsel, blev de straks venner bag min ryg. I det mindste betød det faktum, at vi var blevet som én stor familie, at jeg nu havde nogen, jeg kunne sidde sammen med og dele min sorg over vores fælles tab.

Har du nogen sinde været tæt på at slå nogen ihjel? Hvordan?

Og en af de andre stak jeg i maven.